Základní škola Opava, Šrámkova 4,
příspěvková organizace

Školní vzdělávací program
pro základní vzdělávání

KROK ZA KROKEM

Motto:

TAJEMSTVÍ ÚSPĚCHU V ŽIVOTĚ NENÍ DĚLAT TO, CO SE NÁM LÍBÍ,
NÝBRŽ NALÉZAT ZALÍBENÍ V TOM, CO DĚLÁME.

Tomáš Alva Edison

Obsah

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE **6**

1. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY **7**

1.1 Úplnost a velikost školy 7
1.2 Vybavení školy 7
1.3 Vize školy - „Vzájemnou podporou k úspěchu“ 9
1.4 Charakteristika pedagogického sboru 10
1.5 Charakteristika žáků 10
1.6 Dlouhodobé projekty 11
1.7 Aktivity školy ve spolupráci se zahraniční školou 14
1.7.1 Polsko *14*
1.7.2 Kanada *14*
1.7.3 Keňa *14*
1.8 Spolupráce s rodiči a jinými subjekty 15

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU **17**

2.1 Zaměření školy 17
2.2 Výchovné a vzdělávací strategie 18
2.3 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami 21
2.3.1 Pojetí vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními *21*
2.3.2 Systém péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními ve škole *23*
2.3.3 Podmínky vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními *24*
2.4 Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných 24
2.4.1 Pojetí péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole *26*
2.4.2 Systém péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole *26*
2.5 Průřezová témata 28

3. UČEBNÍ PLÁN **32**

3.1 Učební plán pro 1. stupeň 32
3.2 Učební plán pro 2. stupeň – školní rok 2013/2014 33
3.3 Učební plán pro 2. stupeň – od školního roku 2014/2015 34
3.4 Učební plán pro 2. stupeň - od školního roku 2017/2018 35
3.5 Učební plán pro T21 37
3.6 Poznámky k učebnímu plánu 38

4. UČEBNÍ OSNOVY, VZDĚLÁVACÍ OBLASTI **41**

4.1 Jazyk a jazyková komunikace 41
4.1.1 Český jazyk a literatura *43*
4.1.2 Anglický jazyk *62*
4.1.3 Další cizí jazyk *81*
4.1.4 Další cizí jazyk (volitelný) *81*
4.2 Matematika a její aplikace 82
4.2.1 Matematika a její aplikace *84*
4.3 Informační a komunikační technologie (ICT) 105
4.3.1 Informační a komunikační technologie *106*
4.4 Člověk a jeho svět 113
4.4.1 Člověk a jeho svět *113*
4.4.1.1 Prvouka 114
4.4.1.2 Přírodověda 120
4.4.1.3 Vlastivěda 124
4.5 Člověk a společnost 128
4.5.1 Dějepis *130*
4.5.2 Výchova k občanství a ke zdraví (zkráceně VOZ) *137*
4.6 Člověk a příroda 146
4.6.1 Fyzika *148*
5.4.1 Chemie *152*

4.6.2 Přírodopis *165*
4.6.3 Zeměpis *171*
4.7 Umění a kultura 176
4.7.1 Hudební výchova *179*
4.7.2 Výtvarná výchova *188*
4.8 Člověk a zdraví 194
4.8.1 Výchova ke zdraví *196*
4.8.2 Tělesná výchova *196*
4.9 Člověk a svět práce 206
4.10 Volitelné předměty 215
4.10.1 Další cizí jazyk *215*
4.10.2 Základy administrativy *216*
4.10.3 Matematický klub *218*
4.10.4 Sportovní aktivity *218*
4.10.5 Seminář z přírodovědného předmětu *219*
4.10.6 Informatika - multimédia *222*
4.10.7 Tvorba školního časopisu *222*
4.10.8 Pěstitelství *224*
4.10.9 Domácnost *225*
4.10.10 Cvičení z českého jazyka *229*
4.10.11 Cvičení z matematiky *229*
4.10.12 Konverzace v anglickém jazyce *230*
4.10.13 Estetika *230*
4.10.14 Ekologické praktikum *232*
4.11 Školní projekty 236

5. PRAVIDLA PRO HODNOCENÍ ŽÁKŮ 242

5.1 Zásady hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování 242
5.2 Získání podkladů pro hodnocení a klasifikaci 242
5.3 Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků 243
5.4 Klasifikace chování 243
5.5 Výchovná opatření 244
5.5.1 Pochvaly a jiná ocenění *244*
5.5.2 Opatření k posílení kázně *244*
5.6 Klasifikace ve vyučovacích předmětech 245
5.7 Hodnocení a klasifikace žáků se specifickými poruchami učení a chování 248
5.8 Klasifikace formou slovního hodnocení 249
5.9 Celkové hodnocení žáka 250

6. PŘÍLOHY 253

6.1 Příloha č. 1 Klasifikační řád – Kritéria hodnocení a klasifikace žáků 253
6.2 Příloha č. 2 Kurz českého jazyka 276
6.3 Příloha č. 3 Vzdělávací program pro žáky se zdravotním postižením 276
6.4 Příloha č. 4 Dopravní výchova 279
6.5 Příloha č. 5 Etická výchova 345
6.6 Příloha č. 6 Angličtina pro chemiky 352
6.7 Příloha č. 7 Třída 21. století 352
6.8 Příloha č. 8 Školní podpůrný program 355
6.9 Příloha č. 9: Profil škola 21 391
6.10 Příloha č. 10 Začleňování průřezového tématu multikulturní výchovy do výchovně vzdělávací praxe školy 396
6.11 Příloha č. 11 Začlenění průřezového tématu Ochrana člověka za běžných rizik 403
6.12 Příloha č. 12 Začít spolu 423
6.13 Příloha č. 13 Individuální vzdělávací plán 469
6.14 Příloha č. 14 Plán pedagogické podpory 469
6.15 Příloha č. 15 Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných 469

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

PŘEDKLADATEL:

Název školy:	Základní škola Opava, Šrámkova 4, příspěvková organizace
Název ŠVP ZV:	Krok za krokem
Č. j.:	ZaMSS391/2016
Adresa školy:	Šrámkova 4, 747 05 Opava 5
Právní forma:	příspěvková organizace
IČ:	00849642
DIČ:	CZ00849642
RED-IZO:	600142591
IZO:	102432597

Osoba pověřená řízením organizace: Mgr. Jana Kaniová
Koordinátor tvorby ŠVP: Mgr. Alena Königová, Mgr. Adéla Matoušková

Kontakty:	Základní škola	tel/fax:	553 732 474
			553 780 350
			553 714 564
		e-mail:	sramkova@skola-opava.cz
		www:	www.skola-opava.cz
	Školní družina		553 780 355
		e-mail:	sramkova@skola-opava.cz
	Školní klub	tel.	553 780 359

ZŘIZOVATEL:

NÁZEV:	**STATUTÁRNÍ MĚSTO OPAVA**
Právní forma:	obec
IČO:	00300535
Adresa:	Horní náměstí 69, 746 26 Opava

Kontakty:	telefon:	553 756 111 (spojovatelka)
	fax:	553 756 141
	e-mail:	posta@opava-city.cz
	www:	www.opava-city.cz

Pedagogická rada byla seznámena:	27. srpna 2013
školská rada schválila:	25. září 2013
Platnost dokumentu od:	1. 9. 2013
Aktualizováno k:	3. 4. 2018

podpis ředitelky školy:

razítko školy:

- *ŠVP se archivuje ve shodě se zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě*

1. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

1.1 Úplnost a velikost školy

Naše škola má 9 ročníků a je členěna na 1. a 2. stupeň. Nabízíme žákům výuku podle programu Škola podporující zdraví, výuka je realizována podle vlastního školního vzdělávacího programu Krok za krokem. Škola získala v říjnu 2013 titul Světová škola, který nám byl na základě auditu v dubnu 2015 prodloužen na dalších 5 let, v listopadu 2014 titul Škola pro demokracii za napomáhání aktivnímu zapojování žáků do života školy a jejího nejbližšího okolí a v dubnu 2016 auditem titul Ekoškola. Pravidelně získáváme za péči, kterou věnujeme hodnocení výsledků vzdělávání žáků, certifikát Aktivní škola a splnili jsme podmínky pro členství v síti Škol podporujících zdraví. Jsme jediná bezbariérová škola v Opavě.

Žákům a jejich rodičům nabízí služby školní poradenské pracoviště zastoupené dvěma výchovnými poradkyněmi, školní speciální pedagožkou, školním psychologem a školní metodičkou prevence. V rámci primární prevence se během školního roku plnily cíle vytyčené Minimálním preventivním programem a programem proti šikaně.

Jsme úplnou školou pavilonového typu s 1. až 9. postupným ročníkem a nacházíme se v sídlišti městské části Kateřinky – západ. Školu navštěvuje okolo 450 dětí a žáků, průměrná naplněnost tříd jsou 24 žáci. Výuka probíhá obvykle ve dvou paralelních třídách v každém ročníku.

Dne 20. 8. 2012 schválila Rada města výjimku z počtu žáků stanoveného prováděcím právním předpisem školského zákona, a to zvýšením počtu na 34 žáků ve třídě (číslo usnesení 1521/44 RM 12).

1.	Základní škola	kapacita 800 žáků
2.	Školní družina	kapacita 230 žáků
3.	Školní klub	kapacita 100 žáků

Žákům a jejich rodičům nabízí služby školní poradenské pracoviště, zastoupené výchovnými poradkyněmi, školním psychologem, speciálním pedagogem a školním metodikem prevence.

1.2 Vybavení školy

Výuka probíhá nejen ve třídách, ale i v několika dobře vybavených odborných učebnách, (např. učebna fyziky, chemie, angličtiny, němčiny, hudební výchovy, výtvarné výchovy a v neposlední řadě školní dílna pro práci se dřevem a kovy). Hodinám literární výchovy slouží žákovská knihovna. K rozvoji výtvarných činností žáci využívají výtvarnou učebnu, keramickou dílnu s pecí a hrnčířským kruhem. Školní pozemek, který byl proměněn ve školní arboretum, slouží k odpočinku široké veřejnosti, pěstitelským pracím a výuce přírodovědných předmětů.

Pro sportovní vyžití slouží žákům krásný sportovní areál s atletickým stadionem, dvěma hřišti na basketbal, volejbal, malou kopanou, házenou a pálkovanou. K dispozici jsou dvě

tělocvičny a gymnastický sál. Pro relaxaci a oddech využívají žáci zrekonstruované atrium proměněné ve školní arboretum.

V budově školy je školní jídelna, v níž zajišťuje stravování žáků Zařízení školního stravování Opava, příspěvková organizace, se sídlem Otická 24, 746 01 Opava. Školní jídelna nabízí denně výběr ze tří jídel a svačiny, které odpovídají zdravotním požadavkům na stravování dětí.

Školní budova je rozdělena do 4 pavilónů (A – učebny 1. stupně, B – učebny školní družiny, C – učebny 2. stupně, D – tělocvičny, školní klub a školní dílna) s dostatkem prostorů pro výuku i k relaxaci. Rozlehlý interiér školy je vyzdoben výtvarnými pracemi žáků.

Od školního roku 2011/2012 nabízí škola nový způsob výuky hodný 21. století. Do 6. ročníku jsou na základě přijímacích testů vybráni žáci, kteří pracují s osobními notebooky a elektronickými učebnicemi. Tato třída (T) má výrazně rozšířenou výuku angličtiny s předpokladem, že žáci jsou připravováni ke složení externí zkoušky z anglického jazyka, v níž žáci získávají mezinárodně platný certifikát na standardní nebo vyšší úrovni Evropského jazykového rámce.

Od školního roku 2011/2012 je ve škole zřízena, jako první v Opavě, přípravná třída, která je určena dětem v posledním roce před zahájením povinné školní docházky a u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj. Jejím cílem je systematicky připravovat děti k bezproblémovému začlenění do vzdělávacího procesu od I. ročníku základní školy a předcházet tak u nich případným neúspěšným začátkům školní docházky, které by mohly ohrozit průběh dalšího vzdělávání, a tím i jejich perspektivy v dalším životě.

Škola má velmi dobré hygienické zázemí (šatny, WC, sprchy v souladu s hygienickými normami a předpisy). V červenci a srpnu 2016 byla dokončena veškerá obnova školního sociálního zařízení.

Školní družina s osmi odděleními a školní klub nabízí širokou paletu volnočasových aktivit, nabízí téměř 20 kroužků, dvě anglická oddělení ŠD, pořádá akce pro rodiče a veřejnost, organizuje soutěže a letní tábory.

Atrium školy, s vhodnými dřevěnými dětskými průlezkami, lavicemi, pergolou a dvěma stoly pro stolní tenis, slouží žákům k relaxaci o přestávkách a pro činnost ŠD v odpoledních hodinách. V době přestávek a volna mají žáci k dispozici na každé chodbě nápojové automaty a v přízemí automat na mléčné výrobky. Žáci využívají také odpočinkových koutů na chodbách.

Pro větší školní akce a veřejná vystoupení využívá škola obě tělocvičny a atrium. Všichni vyučující jsou vybaveni notebooky s volným přístupem na internet. Od školního roku 2012/2013 je zajištěn přístup k internetu (WiFi) také ve všech učebnách. Ve sborovně a v prostorách školní družiny je volně dostupná kopírka.

V rámci projektu Peníze do škol jsou vybaveny všechny učebny dataprojektory, které kombinují výhody běžné popisovatelné tabule a velké dotykové obrazovky, již 10 učeben je vybaveno interaktivními tabulemi. Menší žáci velmi vítají práci s interaktivním mobilním zařízením MAGIC BOX, kdy se žáci naučí zábavnou formou pracovat s moderními

technologiemi. Převážná většina učeben je vybavena moderním nábytkem, výškově stavitelnými žákovskými lavicemi a židlemi. Škola má velmi dobré materiální vybavení s dostatkem učebních a didaktických pomůcek. V keramické dílně žáci využívají při práci hrnčířský kruh a keramickou pec. Dobře vybavená žákovská dílna umožňuje žákům práci s dřevem a kovy. Moderní cvičná kuchyň slouží k výuce vaření a základů správného stolování.

Náležitá pozornost je věnována žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří jsou integrováni do tříd všech ročníků. Tito žáci po dohodě s rodiči a na základě doporučení poradenského zařízení pravidelně navštěvují hodiny reedukace pod vedením zkušených dyslektických asistentek, dle potřeby s nimi vyučující pracují podle individuálního vzdělávacího plánu.

Při řešení kázeňských a vzdělávacích problémů žáků spolupracuje s výchovnou poradkyní a třídními učiteli školní speciální pedagog.

1.3 Vize školy - „Vzájemnou podporou k úspěchu“

Chceme, aby každý ve škole zažíval denně úspěch. Posilujeme vnitřní motivaci a odpovědnost za to, co se žák naučí. Chceme být úspěšnými učiteli. Jsme průvodci na cestě ke vzdělání, usilujeme o úspěch každého žáka, jsme zvídaví, tvořiví, respektující, vzděláváme se. Žákům jsme partnery a průvodci na cestě ke vzdělání.

Jsme zodpovědní za poskytování příležitostí ke vzdělávání. Vytváříme bezpečné prostředí, usilujeme o kvalitní spolupráci s rodiči. **Naším cílem je stát se učící se školou, která je pro své systematické směřování ke kvalitě a zdraví přitažlivá jak pro své žáky a jejich rodiče, tak pro své zaměstnance.**

Středem našeho zájmu je dítě a žák, o kterého pečuje pedagog se silnou osobností. Škola poskytuje kvalitní, respektující a inspirativní vzdělání. Budujeme školu jako důvěryhodnou instituci, kdy jsou žáci, pedagogové, rodiče a vedení školy spolupracujícími partnery.

Důraz při získávání základního vzdělání klademe především na rozvoj čtenářské gramotnosti jako prostředku celoživotního učení, výuce cizích jazyků a matematické gramotnosti. Usilujeme o to, aby se naši žáci stali vzdělanými lidmi, kteří jsou si vědomi odpovědnosti za následky svých činů i rozhodnutí, dokáží kreativně myslet, kriticky uvažovat, efektivně komunikovat, budou mít touhu se celoživotně vzdělávat a potřebu chovat se ohleduplně k přírodě. Osobnostní a sociální výchova je nedílnou součástí života školy.

Zaměřujeme se na výuku, která je zábavná, využívá širokou škálu vzdělávacích metod a strategií, rozvíjí kritické myšlení a osobnost žáka i schopnost týmové spolupráce. Děti se mění, prostředí se mění, my se měníme. Naše škola je místo, na které se děti mohou spolehnout.

MISE

Chceme:

Minimalizovat projevy rizikového chování, maximálně dbát na žákovy pocity bezpečí při všech jeho činnostech ve školním prostředí.

Individuálně rozvíjet žáky nadané, žákům se speciálními vzdělávacími potřebami poskytnout dostatek času a správnou cestu k získání základů vzdělání (všichni žáci ve třídě nepracují stejným tempem, jejich předpoklady se liší)

Sebehodnocení žáků využívat jako prostředek klasifikace, podporovat zaujatost žáků pro výuku tak, aby měli potřebu vzdělávat se a dozvídat se nové věci (práce s rozmanitými zdroji učení, ověřování na činnostním učivu, propojováním předmětů, spojení s životem mimo školu – exkurse, projekty)

Estetizovat školní prostředí, emoce žáků ladit pozitivními zážitky (spolupráce, soudržnost, solidarita, třídní pobyty, zážitky, relaxace, prvky muzikoterapie, arteterapie, dramaterapie, povzbuzovat jejich nadání nejen pro školní výsledky, ale rozvíjet jejich talent a zájmy)

1.4 Charakteristika pedagogického sboru

Sbor tvoří kolem 40 zkušených pedagogů (učitelů, vychovatelů, asistentů pedagoga), všichni pedagogičtí pracovníci splňují předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka podle § 3 Zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů v platném znění.

Ve škole pracují dva zástupci ředitelky školy, dvě výchovné poradkyně, dva školní metodici prevence, speciální pedagog, koordinátor EVVO a metodik ICT.

Všichni pedagogičtí pracovníci jsou proškoleni v poskytování první pomoci, každoročně se aktivně účastní dalšího vzdělávání. První pomoc při úrazech žáků zajišťují obvykle dva zdravotníci z řad pedagogů.

Pedagogický sbor staví na přátelském, ale náročném a ve svých požadavcích důsledném vztahu mezi učitelem a žákem, a to s využitím všech zásad výchovného stylu.

1.5 Charakteristika žáků

Převážná většina žáků školy jsou děti z příslušného spádového obvodu školy a blízkého okolí, jen minimální množství našich žáků dojíždí ze vzdálenější části města nebo jeho okolí.

Vzděláváme také žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří jsou integrováni v běžných třídách a několik dětí cizích státních příslušníků.

1.6 Dlouhodobé projekty

Škola je řadu let zapojena do celonárodní sítě Škol podporujících zdraví.
Naše aktivity a snahy směřují ke zkvalitňování výuky a neustálému zlepšování školního prostředí.

Většina pedagogických pracovníků spolupracuje v rozvojových, mezinárodních a školních projektech, které zatraktivňují výuku a obohacují žáky o nové poznatky.

Projekty	
Global Schools	Posílení role globálního vzdělávání ve vzdělávání žáků základních škol (Varianty GRV)
Extratřída	Jak zlepšit místo, kde žijeme?
Partnerství	Spolupráce se školou v Keni
Škola pro demokracii	Projekt zabývající se činností ŽP, EDUIN
Světová škola	Projekt Člověka v tísni
Drogy trochu jinak	Interaktivních výukových programů zaměřených na problémy dospívajících a drogovou problematiku
Normální je nekouřit	Podpora zdraví a prevence kouření pro mladší školní děti
Adopce na dálku	Finanční podpora Juliana z Ugandy
Bohouš a Dáša	Projekt Člověka v tísni
Nemluvím, stejně mě neposlouchají	V rámci kampaně Právo na dětství, kterou realizuje Ministerstvo práce a sociálních věcí
Hate Free zona	Projekt proti násilí a nesnášenlivosti
DofE	Zážitková pedagogika
Unplugged	Peer program
Persona Dolls	Podpora individuálního rozvoje dětí
Ajaxův zápisník	Spolupráce s PČR, preventivní projekt, jehož cílem je zvyšování právního vědomí již u dětí mladšího školního věku
Kočičí zahrada	Preventivní program pro 1. stupeň
Hasík	Preventivní program 1. – 4. ročník
Litter Less	Snížení množství používaných kelímků z našich školních nápojových automatů
Ekoškola	Posun teoretické výuky EVVO k praktickým činnostem zaměřeným na ekologizaci školy, ochranu a zlepšení životního prostředí v jejím okolí
Emise	Cílem je zlepšit celkový stav ovzduší na Opavsku
Buď toho součástí – Podporuj muziku!	Edukativní projekt ČNS IFPI - v rámci hodin hudební výchovy - všechny třídy 4. – 9. ročníku.
CE.STU	Preventivně terapeutické pracoviště při Slezském gymnáziu v Opavě

Ovoce do škol	Cílem projektu je podpořit zdravé stravovací návyky dětí a zvýšit spotřebu ovoce a zeleniny
Red Hand Day	Mezinárodní kampaň, smyslem je zastavit verbování dětských vojáků
„Visegrad Sports Festival-3rd edition”	Naše škola se účastní na přípravách projektu. Naším úkolem je podpora PR projektu v naší zemi a pomoc při organizování sportovních akcí, které se uskuteční v průběhu projektu
V4 podpora vzdělávacích institucí v Polsku, Slovensku, Maďarsku, Česku, Gruzii a Ázerbájdžánu	Jsme partnery projektu. Na zářijové úvodní konferenci jsme představili vzdělávací systém v ČR, jeho historii i současnost
"Visegrad crossborder MTB Cup-2nd edition”	Podílíme se na 2. ročníku projektu "Visegrádská přeshraniční MTB Cup", který realizuje Fundacja Rozwoju Regionów z Polska. V rámci projektu polupracujeme s partnery ze Slovenska a Maďarska. Jako partner se podílíme na přípravě a zajištění projektu, PR v naší zemi, žáci se zúčastní vybraných aktivit projektu
MIŠ (Minimalizace šikany)	Program, který pomáhá školám významně snížit četnost i závažnost projevů šikanování mezi dětmi
Kyberšikana	Projekt E-bezpečí
Nebuď oběť	Pomocí preventivní osvěty a různorodých projektů a akcí chránit děti před hrozbami a riziky virtuálního světa a moderních komunikačních technologií
Žij online bezpečně	Bezpečné užívání internetu, Peer program
Rodiče vítáni	Škola se cíleně zaměřuje na spolupráci s rodiči a stala se v uplynulém školním roce opětovně součástí sítě škol nesoucí značku Rodiče vítáni
Příběhy bezpráví	Literární a výtvarné soutěže, besedy
Jeden svět na školách	Program společnosti Člověk v tísni, festivalové projekce a školní projekce dokumentárních filmů, debata s hostem
Rozvojové cíle tisíciletí	Dokumentární filmy zaměřené na globální problémy současného světa a jejich řešení
Vzdělávací programy a kampaně prevence poruch příjmu potravy - Anorexie	ve spolupráci s olomouckým sdružením D
Tonda Obal, Recyklohraní	třídění a recyklace odpadu
Ukliďme si svět	Zapojení do celostátního projektu
Správná volba	Rozšíření podpory rozvoje kariérového poradenství u žáků 8. tříd a poradců pro volbu povolání (směřuje ke zvýšení kompetencí při výběru vhodného směru dalšího studia)
Začít spolu (Step by Step)	Otevřený metodický model nabízející učitelům a školám konkrétní postupy, jak realizovat požadavky a cíle RVP pro ZV a MŠ
Čas proměn	Opakovaná akce pro dívky 6. ročníku

Zdravé zuby	Aktivity podporující zubní hygienu u dětí
Veselé zoubky	Preventivní program, který pořádá Dm drogerie
Ústní hygiena	Péče o chrup 1. – 3. ročník
Čtení pomáhá	Charitativní projekt na podporu čtenářské gramotnosti
Zdravá výživa	Beseda a prezentace zdravé výživy (MUDr. J Uhlíř) - 2. ročník
MISP - Massage in Schools Programme	Prevence dětí a žáků od 4 do 12 let (Masáže do škol)
Kočičí zahrada	Preventivní program pro žáky 1. stupně
AJAX	Besedy žáků 2. – 3. tříd s Policií ČR
Hasík	Preventivní program 1. – 4. ročník
Europeana 1989	Silesian Museum
DALEKOHLED CZ 1.07/1.2.25/02.0051	Škola manažerského rozvoje s. r. o.
Škola podporující zdraví	Na základě předložené zprávy o činnosti školy jsme opět obhájili titul Škola podporující zdraví, která podporuje zdravý životní styl
Gratias Tibi	Učím se – přemýšlím - pomáhám – Pomoc dětem v Africe
Via Bona	Filantropické počiny
MISP instructor	Ojedinělý program, který pomáhá dětem v jejich přirozeném vývoji skrze vědomý dotek
Deutsch ist super! (Němčina je super!)	Projekt pod záštitou Slezské univerzity v Opavě. Jejím cílem je hravou formou představit němčinu dětem, které se ještě rozhodují, jaký druhý cizí jazyk si vybrat.
Rozvíjíme dovednosti žáků (projekt OPVK)	Výuka anglického jazyka formou blended learningu
Šprechtíme	Kampaň poukazuje na šance, které se v ČR otevírají těm, kteří se učí německy
Světový den bez tabáku	Projektový den
Sportujeme spolu a jde to…	Spolupráce 7. A se žáky ze ZŠ Havlíčkova
Pečujeme o vzdělávání	Značka společnosti scio za péči věnovanou zjišťování zpětné vazby činnosti školy a vzdělávání žáků
Kvalitní škola	Kompletní systém vlastního hodnocení školy v rámci modelu kvality školy

1.7 Aktivity školy ve spolupráci se zahraniční školou

1.7.1 Polsko

Spolupráce se základní školou Bieruń a šestitřídní školou v polské obci Żeleznikowa Wielka v okolí Nowego Sącza.

IV Wyszehradzki Festiwal Kultur

Již pět let trvá spolupráce s vedením obce Rytro a Stowarzyszenia "Perły Beskidu Sądeckiego". Polská delegace pravidelně navštěvuje akce školy a město Opavu, naši žáci jsou každoročně se svými trenéry zváni k vystoupení na Visegrádském festivalu kultur, kde sklízí velké úspěchy. Mimo Českou republiku a Polsko zde vystupují také umělci ze Slovenska a Maďarska.

V4 know-how support for educational institutions in Georgia and Azerbaijan

V rámci projektu metodicky pomáháme učitelům škol v Gruzii a Azerbajdžánu, kterým prezentujeme systém výuky v naší škole a ČR. Projekt je realizován za účasti mimo ČR také zástupců Polska, Maďarska a Slovenska.

Visegrad Sports Festival-3rd edition

Jsme partnery projektu Visegrádského sportovního festivalu, který realizuje Stowarzyszenie Maraton Rytro z Polska. Naše škola se účastní na přípravách projektu. Naším úkolem je podpora PR projektu v naší zemi a pomoc při organizování sportovních akcí, které se uskuteční v průběhu projektu.

Visegrad crossborder MTB Cup-2nd edition

Podílíme se na projektu "Visegrádský přeshraniční MTB Cup", který realizuje Fundacja Rozwoju Regionów z Polska. V rámci projektu spolupracujeme s partnery ze Slovenska a Maďarska. Jako partner se podílíme na přípravě a zajištění projektu, v průběhu realizace projektu připravujeme organizování akcí projektu, PR Visegrádské přeshraniční MTB Cup v naší zemi a naši žáci se účastní vybraných aktivit projektu.

1.7.2 Kanada

Probíhá dopisování našich žáků a žáků 2. stupně kanadské křesťanské školy Peterborough, Ontario.

St. Alphonsus School
875 St. Mary Street
Peterborough, Ontario
Canada
Ředitel školy: Ryan Brooks

1.7.3 Keňa

Maryland Academy And Community Centre, Maryland- class three

Naše škola navázala spolupráci se školou v Keni. Žáci 5. ročníku si již třetí rok dopisují a vyměňují informace o životě u nás a děti z Keni zase přibližují život v Africe našim žákům.

Probíhají výměny dopisů, žáci posílají do africké školy prezentace o činnosti naší školy a vyrábějí dětem anglické učební pomůcky.

1.8 Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Spolupráce s rodiči žáků je na dobré úrovni. Rodiče navštěvují školu většinou v době třídních schůzek a konzultačních hodin, které jsou pořádány většinou třikrát ročně. Školu mohou také navštívit kdykoliv po vzájemné dohodě s vyučujícími nebo vedením školy.

Členové výboru SRPŠ úzce spolupracuje s vedením školy a pedagogy, účastní se akcí školy, pořádá soutěže pro naše žáky i děti z okolí. Velmi dobrá spolupráce je při přípravách Dne dětí, Vánočního jarmarku, Halloweenu, sportovních akcích pro děti MŠ a 1. stupně aj.

Prostřednictvím SRPŠ dochází k pravidelné výměně informací mezi rodiči, vedením školy, pedagogy a žáky. Škola každým rokem organizuje Den otevřených dveří a ve spolupráci se školní družinou a školním klubem organizuje řadu akcí pro rodiče s dětmi a veřejnost.

Rodiče jsou o činnosti školy informováni prostřednictvím úřední desky, školního časopisu Tukan a internetových stránek školy. Zákonní zástupci žáků jsou informováni o dění ve škole a prospěchu svých dětí formou elektronické žákovské knížky a elektronické třídní knihy.

Škola spolupracuje se školskou radou, radou rodičů a mnoha místními, regionálními i celorepublikovými organizacemi:

Organizace, s kterou PO spolupracuje	Obsahová náplň a cíle vzdělávacího procesu
Statutární město Opava Odbor školství Odbor propagace	Odborná pomoc Podpora programu prevence sociálně pat. jevů, programy prevence, včasná intervence, pomoc při přípravě metodiků Prevence a EVVO, pomoc při zajištění adaptačního pobytu žáků 6. A třídy Pomoc při zajišťování sportovních akcí
Statutární město Opava Odbor školství-koordinátor EVVO	Pomoc při přípravě projektů, spolupráce metodika EVVO
Úřad práce	Návštěva v rámci Kariérního poradenství – 9. ročník
Knihovna Petra Bezruče	Využití knihovnických lekcí, besedy se spisovateli
Knihovna Petra Bezruče, Kateřinky	Využití knihovnických lekcí, besedy se spisovateli
Dům umění Opava	besedy, animace – např. O Španělsku si zpíváme, Dominikánský klášter, V jednom černém městě, Příběhy z kostela, Giganti doby ledové - Když měl mamut husí kůži, Život v kutně, V jednom černém městě,… Světový den bez tabáku
Slezské muzeum	Výukové programy (např. Archeologie pro malé,…)
Slezské divadlo	Divadelní představení
Základní umělecká škola s.r.o., Dvořákův okruh 21, Krnov	Poskytuje našim žákům vzdělávání v oborech hudební, literárně dramatický a taneční
ZŠ Janáčkovo nám. Krnov	Koordinace činnosti ŽP
Člověk v tísni	Persona Dolls, Naše posvícení
FISAF	Účast na soutěžích

ČOV	Podpora sportování dětí ve školách
Hasičský záchranný sbor MSK, územní odbor Opava, pracoviště prevence, ochrany obyvatelstva a krizového řízení	Besedy, přednášky, návštěvy
PPP Opava, p. o.	Odborné psychologické a speciálně pedagogické poradenství, konzultace IVP
Základní škola, Opava, Havlíčkova	Odborná pomoc při průběhu vzdělávání v PT, společné aktivity žáků obou škol
KÚ MSK	DVPP, odborná pomoc při vzdělávání žáků se SVP, příprava projektů
PREEDUK	Přiřazení školního psychologa
ZŠ při PL Opava, PL Opava	Spolupráce v případě hospitalizace žáků v PL, konzultace s MUDr. Skřontovou
Policie ČR	Preventivní činnost (besedy, přednášky, BESIP, Ajaxův zápisník, informační kampaň, intervence drobné i závažnější trestné činnosti žáků)
Městská policie Opava	Besedy, přednášky, poradenský servis, řešení přestupků, Ajax
CPIV	Podpora zavádění inkluzivních hodnot do procesu vzdělávání
Středisko volného času, Opava, příspěvková organizace	Sportovní akce, návštěva lanového centra, akce pro MŠ, vodácké aktivity, ochrana přírody, příležitostné akce
Slezská univerzita Opava „Dopoledne s němčinou“ „Wer wird Lese – Superstar?“	Pracovníci katedry německého jazyka se studenty představují němčinu žákům hravou formou Soutěž v německém jazyce
Slezské gymnázium v Opavě	Společné hodiny angličtiny, projekt Emise
Oddělení sociálně právní ochrany dětí odboru sociálních věcí MMO	Přednášky, besedy (trestná činnost mladistvých, rodinné vztahy)
Středisko výchovné péče Opava	Diagnostické, preventivně výchovné a poradenské služby
Centrum psychologické pomoci Opava, přísp.org.	Psychologické a sociální poradenství
ELIM	Psychologicko-právní poradna, krizová pomoc, dobrovolnický program – doučování žáků
Jazyková škola Hello	Certifikáty KET Cambridge
Pedagogické centrum „Srdce“	Spolupráce v oblasti výchovného poradenství
Probační a mediační služba	Spolupráce v oblasti výchovného poradenství
Sociální odbory a kurátor	péče o děti s poruchami chování
SPC	Konzultace IVP a následné péče
Kliničtí psychologové	Psychologická intervence
Klinický logoped	Konzultace
Opavská lesní	Pomáháme lesní zvěři – sběr kaštanů a žaludů
SZeŠ Opava	Návštěva třídních kolektivů na akci - Advent na SZeŠ,…
TEREZA	Projekt Ekoškola a „Litter Less“

Naše škola se již mnoho let věnuje charitativní činnosti, která podporuje u žáků sociální cítění a učí žáky pomáhat potřebným (např. Fond Sidus, Život dětem, sbírka pro Psí útulek, Tříkrálová sbírka, Liga proti rakovině, Fond Chrpa, Sluníčkový den – veřejná sbírka pro opuštěné děti a pěstounské rodiny, Děti ulice, Projekt Šance, Čtení pomáhá).

Od školního roku 2011/2012 podporujeme prostřednictvím Adopce na dálku ugandské dítě. S organizací všech sbírek aktivně pomáhá Žákovský parlament, který na škole pracuje a je prostředníkem mezi vedením školy a žáky.

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

2.1 Zaměření školy

Školní vzdělávací program vychází z obecných vzdělávacích cílů a klíčových kompetencí uvedených v RVP ZV, z hlavních cílů Škol podporujících zdraví, z analýzy vlastních možností a schopností pedagogického sboru a požadavků rodičů, které lze vymezit v následujících okruzích:

- výchova ke zdravému způsobu života (např. pitný režim, nápojové automaty, sportovně turistický kurz, relaxační aktivity během přestávek, školní i mimoškolní tělovýchovné aktivity apod.)
- výchova ke zdraví (zařazování vhodných témat a projektů do výuky, případně s využitím jiných organizací)
- výchova k aktivní spolupráci na projektech, rozvoj spolupráce a partnerství mezi žáky, učiteli a rodiči, rozvíjení sociálních a komunikačních dovedností žáků potřebných pro soužití s ostatními lidmi, vedení k respektování dohodnutých pravidel
- vytváření optimálních podmínek pro prevenci sociálně patologických jevů spoluprací metodika prevence s výchovným poradcem, speciálním pedagogem a rodiči problémových žáků, s využitím preventivního programu, předcházení násilí a šikanování žáků soustavnou prací v třídních kolektivech
- rozvoj multikulturní výchovy cestou projektů a zhlédnutím dokumentárních filmů z projektu „Jeden svět“
- organizování ozdravných pobytů (lyžařské kurzy, sportovně turistické kurzy, letní tábory apod.)
- rozvíjení environmentální výchovy a ekologické výchovy formou projektů
- postupné vytváření školy respektující a podporující zdraví žáků ve všech složkách
- práce s talentovanými žáky (diferenciace ve výuce, systematická příprava na soutěže a olympiády) a žáky s výchovnými problémy, s poruchami učení a handicapem (speciální výukové programy, individuální vzdělávací plány a přístupy, spolupráce se školním speciálním pedagogem a s dyslektickými asistenty)

- podporování a usměrňování tvůrčích schopností, originality, samostatného myšlení a odpovědného rozhodování žáků za vlastní chování a způsob života
- prohlubování jazykových dovedností žáků
- zvládnutí základů využívání informační a komunikační technologie
- pomoc při profesní orientaci žáků a jejich dalším uplatnění
- dopravní výchova (součást výuky ve všech ročnících)
- Standardy pro základní vzdělávání - MŠMT s platností od 1. září 2012 změnilo Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, do kterého se doplňují Standardy pro základní vzdělávání. Standardy jsou v první fázi připraveny pro vzdělávací obory Český jazyk a literatura, Matematika a její aplikace a Anglický jazyk. Konkretizují obsah a náročnost závazných očekávaných výstupů a stanovují minimální úroveň znalostí a dovedností, kterých by měli žáci 5. a 9. ročníku dosáhnout (na konci 1. a 2. stupně základního vzdělávání). Standardy pomohou učitelům při naplňování vzdělávacích cílů a poskytnou oporu pro hodnocení žáků. Jsou také základem pro připravované plošné zjišťování výsledků vzdělávání.

2.2 Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence sociální a personální

- vyjadřujeme se různými výrazovými prostředky
- netolerujeme rasovou diskriminaci a šikanu
- rozvíjíme schopnost žáků radovat se z úspěchů svých i druhých
- vedeme žáky k
    - citlivému vnímání svého okolí, vhodnému vystupování na veřejnosti a adekvátnímu způsobu komunikace
    - ochraně majetku školy
    - dodržování dohodnutých pravidel
    - pomoci starším a postiženým lidem
    - práci ve skupinách, týmech nejen v rámci daného ročníku, žáci postupně přijímají ve skupinách různé role, odpovídají za svou práci a pomáhají slabším spolužákům

Kompetence k učení

- vytváříme situace, při nichž by žáci měli možnost plánovat, organizovat, řídit i hodnotit vlastní učení a pracovní činnosti
- žákům ukazujeme různé učební strategie a pomáháme jim naleznout pro ně ty nejoptimálnější
- při hodnocení používáme prvky pozitivní motivace (vyzdvihujeme klady, chválíme)

- podporujeme účast v soutěžích
- motivujeme žáky k dalšímu vzdělávání
- žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost
- vedeme žáky k
    - sebehodnocení
    - zodpovědnosti za své vzdělávání a k tomu, že znalosti jsou důležitější než známky
    - efektivnímu učení (práce s encyklopediemi, internetem, pokusy, využití přírody k výuce, návštěvy výstav, muzeí atd.)

Kompetence občanské

- respektujeme individuální rozdíly – multikulturní, fyzické i psychické
- aplikujeme environmentální a ekologickou výchovu při formování vztahu žáků k přírodě a ke společnosti (Den Země, třídění odpadu atd.)
- identifikujeme nebezpečí sociálně patologických jevů, hodnotíme jejich důsledky a předcházíme jim
- vedeme žáky k posouzení svých schopností při výběru budoucího povolání
- žáci
    - formulují vlastní názor, obhajují jej, respektují názor druhého, odhadují rizika svých nápadů
    - znají a racionálně dodržují svá práva a povinnosti, aktivně se podílí na dílčích úkolech kolektivu třídy, školy, školní družiny a školního klubu (školní řád, časopis, hry, kvízy, projekty, soutěže, olympiády apod.)

Kompetence komunikativní

- vymezíme žákům dostatek prostoru pro prezentaci vlastních názorů, argumentaci
- vedeme žáky k přijímání kompromisů
- podporujeme přátelské vazby:
    - učitel – vedení školy (naslouchání, komunikace, tvorba podmínek, pochvala, motivace)
    - učitel – učitel (vzájemná pracovní i mimopracovní setkání)
    - učitel – žák (otevřenost, vzájemné respektování)
    - žák – žák (vzájemné respektování)
- aktivně zapojujeme rodiče do dění školy

Kompetence k řešení problémů

- podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů
- při výuce motivujeme žáky problémovými úlohami z praktického života
- na ozdravných pobytech či projektových dnech používáme k logickému řešení miniprojekty
- vedeme žáky k zodpovědnosti za svá rozhodnutí, která vycházejí z předem pravidel (vlastní desatero třídy, kolektivů ŠD a ŠK, školní řád)
- žáci
    - se zdokonalují ve vyhledávání, třídění a využívání informací (práce s internetem odbornou literaturou, médii, návštěva knihovny, muzea apod.)
    - se aktivně zapojují do práce školního parlamentu
    - se podle svých schopností a dovedností zapojují do soutěží, olympiád, projektů
    - prezentují své názory a myšlenky ve školním časopise

Kompetence pracovní

- žák na základě *besed* s pracovníky různých profesí zhodnotí a rozpozná své schopnosti pro výkon určitého povolání
- sestavíme plán *exkurzí* dle tematických okruhů a zařazujeme je průběžně jako doplněk ke klasické výuce (obec – obecní úřad, daně – finanční úřad, výroba – Model obaly…)
- vyhledáváme příležitosti sepětí výuky s praxí cestou návštěv či organizací vlastních *výstav*, *soutěží*, *praktických dílen* (např. OPTYS, AREKA, Středisko volného času …)
- vedeme žáky ke kladnému vztahu k manuální práci tím, že *dbá o pořádek* na svém pracovním místě, ve své třídě, ve své škole i v širším okolí
- různorodou nabídkou *zájmových útvarů* ve škole podněcujeme u žáků zájem o profesní orientaci
- výběrem *volitelných předmětů* pomáháme žákům při profesní orientaci

2.3 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření (§16 odst. 1 školského zákona). Tito žáci mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření z výčtu uvedeného v § 16 školského zákona. Podpůrná opatření realizuje škola a školské zařízení.

Podpůrná opatření se podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti člení do pěti stupňů (§16 odst. 3 ŠZ). Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení na základě plánu pedagogické podpory (PLPP). Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením ŠPZ (§16 odst. 2 školského zákona). Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví Příloha č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. viz příloha č. 15.

2.3.1 Pojetí vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

Při plánování a realizaci vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními máme na zřeteli fakt, že se žáci ve svých individuálních vzdělávacích potřebách a možnostech liší. Účelem podpory vzdělávání těchto žáků je plné zapojení a maximální využití vzdělávacího potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti a schopnosti. Přizpůsobujeme své vzdělávací strategie na základě stanovených podpůrných opatření. Pravidla pro použití podpůrných opatření školou a školským zařízením stanovuje vyhláška č. 27/2016 Sb. viz příloha č. 15.

Závazný rámec pro obsahové a organizační zabezpečení základního vzdělávání všech žáků nám vymezuje RVP ZV, který byl východiskem pro tvorbu našeho ŠVP. Podle ŠVP se uskutečňuje vzdělávání všech žáků školy. Pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními prvního stupně je ŠVP podkladem pro zpracování PLPP a pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními od druhého stupně podkladem pro tvorbu IVP. PLPP budou vypracovávat pedagogové dle potřeby žáka. IVP zpracováváme na základě doporučení SPC a PPP.

Na úrovni IVP bude možno na doporučení ŠPZ (v případech stanovených Přílohou č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.) v rámci podpůrných opatření upravit očekávané výstupy stanovené ŠVP[1], případně upravit vzdělávací obsah[2] tak, aby byl zajištěn soulad mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi žáků a aby vzdělávání směřovalo k dosažení jejich osobního maxima.

V případě vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními, za podmínek stanovených školským zákonem a vyhláškou č. 27/2016 Sb., upravíme očekávané výstupy vzdělávání, případně přizpůsobíme i výběr učiva. K úpravám očekávaných výstupů stanovených v ŠVP se využívá podpůrné opatření IVP.

Úpravy obsahu a realizace vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními od třetího stupně podpůrných opatření budou předmětem metodické podpory. Pedagogickým pracovníkům bude zajištěna metodická podpora formou dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Náhrada části vzdělávacích obsahů některých vzdělávacích oborů jinými vzdělávacími obsahy nebo náhrada celého vzdělávacího obsahu některého vzdělávacího oboru jiným, který lépe vyhovuje vzdělávacím možnostem žáků, se využívá podpůrné opatření úprava obsahů a výstupů ze vzdělávání, prostřednictvím podpůrného opatření IVP u žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními, za podmínek stanovených školským zákonem a vyhláškou č.

[1] § 16 odst. 2 písmeno e) školského zákona

[2] § 16 odst. 2 písmeno b) školského zákona

27/2016 Sb. V IVP žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními lze v souvislosti s touto náhradou části nebo celého vzdělávacího obsahu vzdělávacích oborů, změnit minimální časové dotace vzdělávacích oblastí (oborů) stanovené v kapitole 7 RVP ZV.

Pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními spočívajícími v úpravě vzdělávacích obsahů může být v souladu s principy individualizace a diferenciace vzdělávání zařazována do IVP na doporučení ŠPZ speciálně pedagogická[3] a pedagogická intervence[4]. Počet vyučovacích hodin předmětů speciálně pedagogické péče je v závislosti na stupni podpory stanoven v Příloze č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Časová dotace na předměty speciálně pedagogické péče bude poskytována z disponibilní časové dotace.

Při vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením je třeba zohledňovat jejich specifika: problémy v učení – čtení, psaní, počítání; nepřesné vnímání času; obtížné rozlišování podstatného a podružného; neschopnost pracovat s abstrakcí; snížená možnost učit se na základě zkušenosti, pracovat se změnou; problémy s technikou učení; problémy s porozuměním významu slov; krátkodobá paměť neumožňující dobré fungování pracovní paměti, malá představivost; nedostatečná jazyková způsobilost, nižší schopnost číst a pamatovat si čtené, řešit problémy a vnímat souvislosti.

Mezi podpůrná opatření, která se kromě běžných pedagogických opatření ve vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením osvědčují, patří například posilování kognitivních schopností s využitím dynamických a tréninkových postupů, intervence s využitím specifických, speciálně pedagogických metodik a rozvojových materiálů; pravidelné a systematické doučování ve škole, podpora přípravy na školu v rodině, podpora osvojování jazykových dovedností, podpora poskytovaná v součinnosti asistenta pedagoga[5].

2.3.2 Systém péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními ve škole

- pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování PLPP
  - typ a rozsah nadání
  - volbu pedagogických postupů
  - volba učebních pomůcek
  - předpokládaná potřeba další pedagogické podpory
  - vyhodnocení PLPP po třech měsících od vyhotovení PLPP
  - pedagog seznámí s PLPP zákonného zástupce žáka a oba tuto skutečnost potvrdí svým podpisem
  - zapojení dalších subjektů do systému vzdělávání žáků s potřebou pedagogické podpory (zájmové organizace, vzdělávací instituce, sponzoři atd.)
  - zodpovědné osoby a jejich role v systému péče o žáky s potřebou pedagogické podpory
  - úpravy vzdělávacího procesu žáků s potřebou pedagogické podpory

[3] Pod pojmem „speciálně pedagogická intervence“ se rozumí zajištění předmětů speciálně pedagogické péče pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními, které jsou zaměřeny na oblast logopedických obtíží, řečové výchovy, nácviku sociální komunikace, zrakové stimulace apod.

[4] Pod pojmem „pedagogická intervence“ se rozumí vzdělávání žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními ve vyučovacích předmětech, v nichž je třeba zlepšit jeho výsledky učení, případně kompenzovat nedostatečnou domácí přípravu na výuku

[5] Pod pojmem „pedagogická intervence“ se rozumí vzdělávání žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními ve vyučovacích předmětech, v nichž je třeba zlepšit jeho výsledky učení, případně kompenzovat nedostatečnou domácí přípravu na výuku

- pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování IVP
  - závěry vyšetření v PPP, SPC
  - typ a rozsah nadání
  - stupeň pedagogické podpory
  - volbu pedagogických postupů
  - volba kompenzačních pomůcek
  - předpokládaná potřeba navýšení finančních prostředků
  - ředitel školy seznámí s IVP zákonného zástupce žáka a oba tuto skutečnost potvrdí svým podpisem
  - zapojení dalších subjektů do systému vzdělávání žáků s potřebou pedagogické podpory (zájmové organizace, vzdělávací instituce, sponzoři atd.)
  - zodpovědné osoby a jejich role v systému péče o žáky s potřebou pedagogické podpory
  - specifikace provádění podpůrných opatření a úprav vzdělávacího procesu žáků s potřebou pedagogické podpory jakými jsou například: dělení a spojování hodin, prodloužení základního vzdělávání na 10 let, odlišná délka vyučovacích hodin
  - učební osnovy předmětů speciálně pedagogické péče

Pro žáky s jiným než mentálním postižením uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona je možné ve školním vzdělávacím programu upravit očekávané výstupy nebo nahradit vzdělávací obsah, jehož realizaci objektivně neumožňuje jejich znevýhodnění, jiným vzdělávacím obsahem, pokud to vyžadují speciální vzdělávací potřeby žáků, a to pouze tehdy, pokud to vyplývá z doporučení školského poradenského zařízení.

Předměty speciálně pedagogické péče jsou uvedeny v Příloze č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Osnovy předmětů speciálně pedagogické péče budou v ŠVP vytvářeny podle specifik obtíží žáků, škola bude dodržovat nejvyšší počet povinných vyučovacích hodin, případně využije jejich dělení.

2.3.3 Podmínky vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

Pro úspěšné vzdělávání těchto žáků zabezpečíme a umožníme:

- uplatňování principu diferenciace a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností a při stanovování obsahu, forem i metod výuky
- všechna stanovená podpůrná opatření[6] při vzdělávání žáků

[6] § 16 odst. 2 školského zákona

- při vzdělávání žáka, který nemůže vnímat řeč sluchem, jako součást podpůrných opatření vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jeho potřebám a s jehož užíváním má zkušenost[7]
- při vzdělávání žáka, který při komunikaci využívá prostředky alternativní nebo augmentativní komunikace, jako součást podpůrných opatření vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jeho vzdělávacím potřebám[8]
- v odůvodněných případech odlišnou délku vyučovacích hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo dělení a spojování vyučovacích hodin[9]
- pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona případné prodloužení základního vzdělávání na deset ročníků[10]
- formativní hodnocení vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami;
- spolupráci se zákonnými zástupci žáka, školskými poradenskými zařízeními a odbornými pracovníky školního poradenského pracoviště, v případě potřeby spolupráci s odborníky mimo oblast školství (zejména při tvorbě IVP)
- spolupráci s ostatními školami

2.4 Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných

Nadaným žákem se rozumí jedinec, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Za mimořádně nadaného žáka se v souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb. považuje žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech[11].

Bystré dítě	**Nadané dítě**
Umí odpovídat	Klade další otázky
Zajímá se	Je zvědavé
Má dobré nápady	Má neobvyklé nápady
Odpovídá na otázky	Zajímají jej detaily, rozpracovává, dokončuje
Je vůdcem skupiny	Je samostatné, často pracuje sám
Jednoduše se učí	Většinu už zná
Mezi vrstevníky je oblíben	Víc mu vyhovuje společnost starších dětí
Chápe významy	Dělá závěry
Přesně kopíruje zadaná řešení	Vytváří nová řešení

[7] § 16 odst. 7 školského zákona
[8] § 16 odst. 8 školského zákona
[9] § 26 odst. 1 školského zákona
[10] § 46 odst. 3 školského zákona
[11] § 27, odst. 2 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Dobře se cítí ve škole	Dobře se cítí, když se učí (něco nového)
Přijímá informace	Využívá informace
Je vytrvalé při sledování	Sleduje pozorně
Je spokojené s vlastním učením a výsledky	Je velmi sebekritické

Stanovení podpůrných opatření a formy speciálního vzdělávání:

- rozšíření výuky některých předmětů nebo skupin předmětů – dle úrovně znalostí žáka, obohacovat osnovy pro běžnou třídu k rozšíření a prohloubení učiva, a dítě tak probírá značně rozšířenou látku
- účast v olympiádách, soutěžích, korespondenčních kurzech (KOKOS – matematika)
- práce na projektech (samostatných i skupinových)
- vrstevnické učení
- využít podpůrná opatření při speciálním vzdělávání – speciální metody, postupy a formy vzdělávání, využití kompenzačních pomůcek – možnost vyhledávání zadaných témat prostřednictvím Internetu, využití encyklopedií k přípravě jak ve vyučování, tak při domácí přípravě
- samostudium - zadávání témat k rozšíření vědomostí a znalostí v předmětech, kde dítěti nestačí rozsah osnov daného ročníku a může se jevit jako „rušivý element“, učitel zadá žákovi vykládané učební téma k dohledání na Internetu a nastudování, a to během vyučovací hodiny

Schopnosti žáků musí být přijímány a oceňovány učiteli, rodiči i vrstevníky (informace o úspěších ve školním rozhlase).

Pro vytváření pozitivního klimatu mimořádně nadaným žákům je zapotřebí dostatek vnímavosti okolí ke specifikům žáka.

Vhodné speciální pomůcky a učebnice, z nichž lze vybírat podle aktuálních potřeb dítěte:

- Portešová, Šárka (2004). Dvojité výjimečnosti (Nadané děti s poruchou učení)
- Portešová, Šárka (2003). Co by měli učitelé a psychologové vědět o nadaných dětech
- Portešová, Šárka (1998). Emocionální problémy nadaných dětí
- Moks. Nadané dítě (*www.nadanedeti.cz*)

2.4.1 Pojetí péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole

Škola má ve svém školním vzdělávacím programu a při jeho realizaci podmínky k co největšímu využití potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných.

Výuka žáků bude probíhat takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jejich potenciálu včetně různých druhů nadání a aby se tato nadání mohla ve škole projevit a pokud možno i uplatnit a dále rozvíjet.

Škola bude využívat pro podporu nadání a mimořádného nadání podpůrných opatření podle individuálních vzdělávacích potřeb žáků v rozsahu prvního až čtvrtého stupně podpory[12].

Při vyhledávání nadaných a mimořádně nadaných žáků je třeba věnovat pozornost i žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

2.4.2 Systém péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole

Při vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků vychází způsob jejich vzdělávání důsledně z principu nejlepšího zájmu žáka.

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování PLPP nadaného a mimořádně nadaného žáka:

- typ a rozsah nadání
- volbu pedagogických postupů
- volba učebních pomůcek
- předpokládaná potřeba další pedagogické podpory
- vyhodnocení PLPP po třech měsících od vyhotovení PLPP
- pedagog seznámí s PLPP zákonného zástupce žáka a oba tuto skutečnost potvrdí svým podpisem
- zapojení dalších subjektů do systému péče o nadané a mimořádně nadané žáky (zájmové organizace, vzdělávací instituce, sponzoři atd.)
- zodpovědné osoby a jejich role v systému péče o nadané a mimořádně nadané žáky
- úpravy vzdělávacího procesu péče o nadané a mimořádně nadané žáky
- specializované třídy pro vzdělávání mimořádně nadaných žáků
- občasné (dočasné) vytváření skupin pro vybrané předměty s otevřenou možností volby na straně žáka;
- obohacování vzdělávacího obsahu
- zadávání specifických úkolů, projektů
- příprava a účast na soutěžích včetně celostátních a mezinárodních kol
- nabídka volitelných vyučovacích předmětů, nepovinných předmětů a zájmových aktivit

[12] Příloha č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb.

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování IVP[13] mimořádně nadaného žáka

- závěry vyšetření v PPP, SPC
- typ a rozsah nadání
- stupeň pedagogické podpory
- volbu pedagogických postupů
- volba kompenzačních pomůcek
- předpokládaná potřeba navýšení finančních prostředků
- ředitel školy seznámí s IVP zákonného zástupce žáka a oba tuto skutečnost potvrdí svým podpisem
- zapojení dalších subjektů do systému péče o nadané a mimořádně nadané žáky školy (zájmové organizace, vzdělávací instituce, sponzoři atd.)
- zodpovědné osoby a jejich role v systému péče o nadané a mimořádně nadané žáky

[13] § 28 vyhlášky č. 27/2016

2.5 Průřezová témata

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA									
Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Rozvoj schopností poznávání	INT/VV, HV, PV, TV		INT/PRV	PRO/Sportovní soutěže	INT/TV	INT/ČJ, D, F	INT/ČJ,D	INT/D,CH	
Sebepoznávání a sebepojetí		INT/ČJ PRO/ Knihovnické lekce	PRO/Lidé a čas	INT/PŘ		INT/TV	INT/TV	INT/ PŘ, TV, INF, VOZ	INT/TV,INF
Seberegulace a sebeorganizace			INT/ČJ					INT/D	PRO/volba povolání
Psychohygiena		INT/TV		INT/TV	INT/TV	INT/TV	INT/TV	INT/TV, VOZ	INT/TV
Kreativita			INT/VV, PV,INF			INT/HV,VV	INT/HV,VV, INF	INT/VV, INF, VOZ, D	INT/VOZ,INF, VV
Poznávání lidí	INT/PV					INT/VOZ		INT/VOZ	
Mezilidské vztahy		INT/PV	INT/PRV	INT/PŘ,VL, TV	INT/PŘ, TV	INT/VOZ, HV,PV	INT/PV	INT/PV	INT/PV
Komunikace	INT/ČJ		INT/ČJ,CJ, PRV	INT/PŘ	INT/ČJ, PŘ	INT/HV, TV	INT/HV, TV	INT/VV, HV, VOZ	INT/D,TV
Kooperace a kompetice			INT/PRV			INT/TV	INT/TV	INT/TV,D	INT/TV
Řešení problémů a rozhodovací dovednosti				INT/PŘ		INT/F,TV	INT/TV	INT/M	INT/M
Hodnoty, postoje, praktická etika			INT/PV			INT/VOZ	INT/INF	INT/INF	INT/INF,CH
DEMOKRATICKÝ OBČAN									

Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Občanská společnost a škola			INT/ PRV	INT/ VL		INT/VOZ		INT/CJ,PV	INT/CJ,PV
Občan, občanská společnost a stát					INT/VL	INT/D	INT/VOZ	INT/PV	INT/PV,HV
Formy participace občanů v politickém životě					INT/VL			INT/Z, VOZ	INT/Z
Principy demokracie jako formy vlády a způsobů rozhodování				INT/VL	INT/VL	INT/D		INT/D, VOZ	INT/D, VOZ

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH									
Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Evropa a svět nás zajímá			INT/HV, PRV		INT/HV	INT/ČJ, CJ	INT/CJ,ČJ	INT/ HV	INT/HV
Objevujeme Evropu a svět		INT/VV		INT/PŘ, VL	INT/PŘ, M	INT/HV, VV, ČJ, Z	INT/HV, VV, Z		INT/VOZ
Jsme Evropané			INT/HV		INT/ HV	INT/VV, D	INT/VV	INT/D,VV, ČJ	INT/D,VV, VOZ, ČJ
Práce v realizačním týmu	PROJEKT								

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA									
Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Kulturní diference			INT/HV	INT/PŘ, VL	INT/VL	INT/ČJ,VOZ	INT/ČJ, HV	INT/ HV	
Lidské vztahy				INT/PŘ, VL	INT/PŘ, M		INT/TV,	INT/D,HV, PV	INT/TV, PV
Etnický původ				INT/VL,PŘ	INT/PŘ			INT/PŘ,D	INT/D
Multikulturalita				INT/CJ	INT/CJ			INT/Z,ČJ, CJ	INT/ Z, HV, VV
Princip sociálního smíru a solidarity					INT/VL				INT/VOZ

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA									
Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Ekosystémy			INT/PRV	INT/VL, PŘ	INT/ PŘ	INT/D, Z, PŘ	INT/PŘ,HV, Z	INT/D,HV	INT/PŘ,HV
Základní podmínky života			INT/PRV	INT/VL, PŘ	INT/PŘ	INT/Z, PŘ	INT/Z	INT/CH, D	INT/CH, F, D
Lidské aktivity a problémy životního prostředí			INT/PRV	INT/VL, PŘ	INT/VL, PŘ	INT/D	INT/PŘ,VOZ, PV	INT/D,CH, VOZ, F	INT/Z,PŘ, VOZ
Vztah člověka a prostředí			INT/PRV	INT/VL, PŘ	INT/ PŘ		INT/PŘ, VOZ, PV	INT/VOZ, TV, Z, CH	INT/VOZ, INF, Z
Práce v realizačním týmu	PROJEKT								

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA									
Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení			INT/INF	INT/ČJ			INT/ČJ, INF	INT/ČJ	INT/ČJ
Interpretace vztahů mediálních sdělení					INT/TV	INT/Z, VOZ	INT/Z		
Stavba mediálních sdělení					INT/ČJ	INT/VOZ	INT/ČJ	INT/INF	INT/ČJ,
Vnímání autora mediálních sdělení					INT/ČJ	INT/VV	INT/VV	INT/ČJ,VV, VOZ	INT/ČJ,VV VOZ
Fungování a vliv médií ve společnosti				INT/ČJ,VL				INT/ČJ,PV	INT/ČJ,PV,D
Tvorba mediálních sdělení					INT/ČJ, VV	INT/ČJ,VV	INT/VV	INT/ČJ, VV, PŘ, F, HV	INT/PŘ, VV, ČJ
Práce v realizačním týmu	PROJEKT								

VOZ – Výchova k občanství a ke zdraví (2 - hodinový blok v každém ročníku vyššího stupně)

3. Učební plán

3.1 Učební plán pro 1. stupeň

RVP Oblast	RVP Obor	RVP hodiny	ŠVP předmět	ŠVP hodiny	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	Kontrola
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	35	Český jazyk a literatura	**33+7**	6+2	7+2	6+2	7	7+1	40
	Cizí jazyk	9	Anglický jazyk	**9+7**	0+2	0+2	3+1	3+1	3+1	16
Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace	20	Matematika	**20+2**	4	4	4	4+1	4+1	22
Informační a komunikační technologie	Informační a komunikační technologie	1	Informatika	**1**	0	0	0	1	0	1
Člověk a jeho svět	Člověk a jeho svět	12	Prvouka	**6**	1	2	3	0	0	6
			Vlastivěda	**4**	0	0	0	2	2	4
			Přírodověda	**2**	0	0	0	1	1	2
Umění a kultura	Hudební výchova	12	Hudební výchova	**5**	1	1	1	1	1	5
	Výtvarná výchova		Výtvarná výchova	**7**	1	1	1	2	2	7
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	0								
	Tělesná výchova	10	Tělesná výchova	**10**	2	2	2	2	2	10
Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	5	Pracovní výchova	**5**	1	1	1	1	1	5
Disponibilní hodinová dotace		14	ČJ-5h, AJ-7h, M-2h	**+16**	+4	+4	+3	+2	+3	+16
Ročníková minima					18	18	22	22	22	
Celkem hodin v 1.- 5. ročníku		118		**118**	20	22	24	26	26	118
Ročníková maxima					22	22	26	26	26	

LEGENDA:

podle RVP ZV
podle RVP ZV
podle ŠVP

3.2 Učební plán pro 2. stupeň – školní rok 2013/2014

RVP Oblast	RVP Obor	RVP hodiny	ŠVP předmět	ŠVP hodiny	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Kontrola
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	15	Český jazyk a literatura	**15+2**	4	4	4	3+2	17
	Cizí jazyk	12	Anglický jazyk	**12**	3	3	3	3	12
			Další CJ	**0+3**	0	0	0+3	0	3
Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace	15	Matematika	**15+1**	4	4	4	3+1	16
Informační a komunikační technologie	Informační a komunikační technologie	1	Informatika	**1**	0	1	0	0	1
Člověk a společnost	Dějepis	11	Dějepis	**5**	1	1	1	2	5
	Výchova k občanství		Výchova k občanství a ke zdraví	**6**	1	1	2	2	6
Člověk a příroda	Fyzika	21	Fyzika	**8**	2	2	2	2	8
	Chemie		Chemie	**4**	0	0	2	2	4
	Přírodopis		Přírodopis	**4+3**	1+1	1+1	1+1	1	7
	Zeměpis		Zeměpis	**5+2**	1+1	1+1	2	1	7
Umění a kultura	Hudební výchova	10	Hudební výchova	**4**	1	1	1	1	4
	Výtvarná výchova		Výtvarná výchova	**6**	2	2	1	1	6
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	10							
	Tělesná výchova		Tělesná výchova	**10**	3	3	2	2	10
Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	3	Pracovní výchova	**3**	1	1	1	0	3
			Volitelné předměty	**0+13**	3	2	2	6	13
Disponibilní hodinová dotace		24	ČJ-2h, DCJ-6h, M-1h, Př-3h, Z-2h, VP-10h,	**+24**	+5	+4	+6	+9	+24
Ročníková minima					28	28	30	30	
Celkem hodin v 6. - 9. Ročníku		122		122	29	29	32	32	122
Ročníková maxima					30	30	32	32	

LEGENDA:

podle RVP ZV
podle RVP ZV
podle ŠVP

3.3 Učební plán pro 2. stupeň – od školního roku 2014/2015

RVP Oblast	RVP Obor	RVP hodiny	ŠVP předmět	ŠVP hodin	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Kontrola
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	15	Český jazyk a literatura	**15+2**	4	4	4	3+2	17
	Cizí jazyk	12	Anglický jazyk	**12**	3	3	3	3	12
			Další CJ	**0+6**	0	0	0+3	0+3	6
Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace	15	Matematika	**15+1**	4	4	4	3+1	16
Informační a komunikační technologie	Informační a komunikační technologie	1	Informatika	**1**	0	1	0	0	1
Člověk a společnost	Dějepis	11	Dějepis	**5**	1	1	1	2	5
	Výchova k občanství		Výchova k občanství a ke zdraví	**6**	1	1	2	2	6
Člověk a příroda	Fyzika	21	Fyzika	**8**	2	2	2	2	8
	Chemie		Chemie	**4**	0	0	2	2	4
	Přírodopis		Přírodopis	**4+3**	1+1	1+1	1+1	1	7
	Zeměpis		Zeměpis	**5+2**	1+1	1+1	2	1	7
Umění a kultura	Hudební výchova	10	Hudební výchova	**4**	1	1	1	1	4
	Výtvarná výchova		Výtvarná výchova	**6**	2	2	1	1	6
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	10							
	Tělesná výchova		Tělesná výchova	**10**	3	3	2	2	10
Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	3	Pracovní výchova	**3**	1	1	1	0	3
			Volitelné předměty	**0+10**	3	2	2	3	10
Disponibilní hodinová dotace		24	ČJ-2h, DCJ-6h, M-1h, Př-3h, Z-2h, VP-10h,	**+24**	+5	+4	+6	+9	+24
Ročníková minima					28	28	30	30	
Celkem hodin v 6. - 9. roč.		122		122	29	29	32	32	122
Ročníková maxima					30	30	32	32	

LEGENDA:

podle RVP ZV
podle RVP ZV
podle ŠVP

3.4 Učební plán pro 2. stupeň - od školního roku 2017/2018

RVP Oblast	RVP Obor	RVP hodiny	ŠVP předmět	ŠVP hodin	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Kontrola
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	15	Český jazyk a literatura	**15+4**	4+1	4+1	4	3+2	19
	Cizí jazyk	12	Anglický jazyk	**12**	3	3	3	3	12
			Další CJ	**6**	0	0	3	3	6
Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace	15	Matematika	**15+3**	4	4+1	4+1	3+1	18
Informační a komunikační technologie	Informační a komunikační technologie	1	Informatika	**1**	0	1	0	0	1
Člověk a společnost	Dějepis	11	Dějepis	**5**	1	1	1	2	5
	Výchova k občanství		Výchova k občanství a ke zdraví	**6**	1	1	2	2	6
Člověk a příroda	Fyzika	21	Fyzika	**8**	2	2	2	2	8
	Chemie		Chemie	**4**	0	0	2	2	4
	Přírodopis		Přírodopis	**4+1**	1+1	1	1	1	5
	Zeměpis		Zeměpis	**5**	1	1	2	1	5
Umění a kultura	Hudební výchova	10	Hudební výchova	**4**	1	1	1	1	4
	Výtvarná výchova		Výtvarná výchova	**6**	2	2	1	1	6
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	10							
	Tělesná výchova		Tělesná výchova	**10**	3	3	2	2	10
Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	3	Pracovní výchova	**3**	1	1	1	0	3
			Volitelné předměty	**0+10**	3	2	2	3	10
Disponibilní hodinová dotace		24	ČJ-2h, M-1h, Př-1h, VP-10h,	**+18**	+5	+4	+3	+6	+18
Ročníková minima					28	28	30	30	

Celkem hodin v 6. - 9. roč.		122		122	29	29	32	32	122
Ročníková maxima					30	30	32	32	

LEGENDA:

podle RVP ZV
podle RVP ZV
podle ŠVP

3.5 Učební plán pro T21

RVP Oblast	RVP Obor	RVP hodiny	ŠVP předmět	ŠVP hodiny	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Kontrola
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	15	Český jazyk a literatura	**15+1**	4	4	4	3+1	16
	Cizí jazyk	12	Anglický jazyk	**12+8**	3+3	3+3	3+2	3	20
			Druhý CJ	**0+6**	0	0	0+3	0+3	6
Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace	15	Matematika	**15+1**	4	4	4	3+1	16
Informační a komunikační technologie	Informační a komunikační technologie	1	Informatika	**1**	0	0	1	0	1
Člověk a společnost	Dějepis	11	Dějepis	**5+2**	1+1	1+1	1	2	7
	Výchova k občanství		Výchova k občanství a ke zdraví	**6**	2	2	0	2	6
Člověk a příroda	Fyzika	21	Fyzika	**8**	2	2	2	**2**	8
	Chemie		Chemie	**4+1**	0	0+1	2	2	5
	Přírodopis		Přírodopis	**4+3**	1+1	1+1	1+1	**1**	7
	Zeměpis		Zeměpis	**5+2**	1+1	1+1	2	1	7
Umění a kultura	Hudební výchova	10	Hudební výchova	**4**	1	1	1	1	4
	Výtvarná výchova		Výtvarná výchova	**6**	2	2	1	1	6
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	10							
	Tělesná výchova		Tělesná výchova	**10**	2	2	3	3	10
Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	3	Pracovní výchova	**3**	0	0	1	2	3
			Volitelné předměty	**0**	0	0	0	0	0
Disponibilní hodinová dotace		24		**+24**	+6	+7	+6	+5	+24
Ročníková minima					28	28	30	30	
Celkem hodin v 6. - 9. Ročníku		122		122	29	30	32	31	122
Ročníková maxima					30	30	32	32	

LEGENDA:

podle RVP ZV
podle RVP ZV
podle ŠVP

9. ročník – F-2h + Př-1h – budou vyučovány v angličtině

3.6 Poznámky k učebnímu plánu

Výchova k občanství a ke zdraví (zkráceně VOZ)

- vzdělávací obsah a dotace vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví jsou začleněny do vzdělávacího oboru Výchova k občanství ve vyučovacím předmětu VOZ s časovou dotací 1 hodina týdně v 6. a 7. ročníku, 2 hodiny týdně v 8. a 9. ročníku

Volitelné předměty

6. ročník – 3 hodiny týdně

- Německý jazyk
- Španělský jazyk
- Ruský jazyk
- Domácnost
- Sportovní aktivity
- Estetika
- Základy administrativy
- Pěstitelství
- Francouzský jazyk
- Sborový zpěv

7. ročník – 2 hodiny týdně (tato nabídka neplatí pro třídy s označením T)

- Základy administrativy
- Německý jazyk
- Španělský jazyk
- Francouzský jazyk
- Ruský jazyk
- Estetika
- Sportovní aktivity
- Seminář z přírodovědného předmětu
- Tvorba školního časopisu
- Informatika – multimédia

- Domácnost
- Pěstitelství
- Sborový zpěv

Žáci T tříd si volí pouze nepovinné předměty.

8. ročník – 2 hodiny týdně

- Základy administrativy
- Sportovní aktivity
- Seminář z přírodovědného předmětu
- Tvorba školního časopisu
- Informatika – multimédia
- Domácnost
- Pěstitelství
- Sborový zpěv

9. ročník – 6 hodin týdně (pro možnost volby druhého CJ i předmětů zozšiřujících oblast zájmovou)

- Základy administrativy
- Německý jazyk
- Španělský jazyk
- Francouzský jazyk
- Ruský jazyk
- Estetika
- Sportovní aktivity
- Seminář z přírodovědného předmětu
- Tvorba školního časopisu
- Informatika – multimédia
- Domácnost
- Pěstitelství
- Konverzace v AJ
- Cvičení z Matematiky

- Cvičení z Českého jazyka
- Sborový zpěv

Nepovinné předměty

1. stupeň – 1 hodina týdně

- Základy administrativy
- Sportovní hry
- Sborový zpěv
- Další CJ

7. – 8. ročník – 1 hodina týdně (tato nabídka neplatí pro třídy s označením T)

Pokud si žák zvolí Další cizí jazyk, 1 hodina je vedena jako nepovinný předmět.

- Německý jazyk
- Španělský jazyk
- Francouzský jazyk
- Ruský jazyk
- Základy administrativy

9. ročník – 1 hodina týdně

- Cvičení z matematiky
- Cvičení z českého jazyka
- Konverzace v anglickém jazyce

Nabídka volitelných a nepovinných předmětů může být upravena dle požadavků zákonných zástupců žáků.

Předmět Domácnost je od školního roku 2013/2014 dělen na hochy a dívky. Hoši se budou zaměřovat na různé domácí opravy a úpravy převážně v dílně, dívky na domácí práce. Určení skupin není závazné, v případě zájmu mají žáci volbu.

4. Učební osnovy, vzdělávací oblasti

4.1 Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace zaujímá stěžejní postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Dobrá úroveň jazykové kultury patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání. **Jazyková výuka, jejímž cílem je zejména podpora rozvoje komunikačních kompetencí**, vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání.

Obsah vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace se realizuje ve vzdělávacích oborech Český jazyk a literatura, Cizí jazyk a Další cizí jazyk. **Kultivace jazykových dovedností a jejich využívání je nedílnou součástí všech vzdělávacích oblastí.**

Dovednosti získané ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura jsou potřebné nejen pro kvalitní jazykové vzdělání, ale jsou důležité i pro úspěšné osvojování poznatků v dalších oblastech vzdělávání. Užívání češtiny jako mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné podobě umožňuje žákům poznat a pochopit společensko-kulturní vývoj lidské společnosti. Při realizaci daného vzdělávacího oboru se vytvářejí předpoklady k efektivní mezilidské komunikaci tím, že se žáci učí interpretovat své reakce a pocity tak, aby dovedli pochopit svoji roli v různých komunikačních situacích a aby se uměli orientovat při vnímání okolního světa i sebe sama.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura má komplexní charakter, ale pro přehlednost je rozdělen do tří složek: Komunikační a slohové výchovy, Jazykové výchovy a Literární výchovy. Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

V *Komunikační a slohové výchově* se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej a kriticky posoudit jeho obsah. Ve vyšších ročnících se učí posuzovat také formální stránku textu a jeho výstavbu.

V *Jazykové výchově* žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Při rozvoji potřebných znalostí a dovedností se uplatňují a prohlubují i jejich obecné intelektové dovednosti, např. dovednosti porovnávat různé jevy, jejich shody a odlišnosti, třídit je podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění. Český jazyk se tak od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání.

V *Literární výchově* žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory o přečteném díle. Učí se také rozlišovat literární fikci od skutečnosti. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce, interpretace a

produkce literárního textu. Žáci dospívají k takovým poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje, životní hodnotové orientace a obohatit jejich duchovní život.

Verbální i neverbální komunikace se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *Dramatické výchovy*, zařazené v RVP ZV jako doplňující vzdělávací obor.

Cizí jazyk a Další cizí jazyk přispívají k chápání a objevování skutečností, které přesahují oblast zkušeností zprostředkovaných mateřským jazykem. Poskytují živý jazykový základ a předpoklady pro komunikaci žáků v rámci integrované Evropy a světa.

Osvojování cizích jazyků pomáhá snižovat jazykové bariéry a přispívá tak ke zvýšení mobility jednotlivců jak v jejich osobním životě, tak v dalším studiu a v budoucím pracovním uplatnění. Umožňuje poznávat odlišnosti ve způsobu života lidí jiných zemí i jejich odlišné kulturní tradice. Prohlubuje vědomí závažnosti vzájemného mezinárodního porozumění a tolerance a vytváří podmínky pro spolupráci škol na mezinárodních projektech.

Požadavky na vzdělávání v cizích jazycích formulované v RVP ZV vycházejí ze Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, který popisuje různé úrovně ovládání cizího jazyka. Vzdělávání v Cizím jazyce **předpokládá** dosažení úrovně A2, vzdělávání v Dalším cizím jazyce **předpokládá** dosažení úrovně A1 (podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky).

Úspěšnost jazykového vzdělávání jako celku je závislá nejen na výsledcích vzdělávání v jazyce mateřském a v cizích jazycích, ale závisí i na tom, do jaké míry se jazyková kultura žáků stane předmětem zájmu i všech ostatních oblastí základního vzdělávání.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- **pochopení** jazyka jako **prostředku historického a kulturního vývoje** národa, a důležitého sjednocujícího činitele národního společenství
- **pochopení jazyka a jako důležitého nástroje celoživotního vzdělávání**
- rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku a jeho chápání jako zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství
- **rozvíjení pozitivního vztahu k mnohojazyčnosti a respektování kulturní rozmanitosti**
- vnímání a postupnému osvojování jazyka jako prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i prožitků a ke sdělování názorů
- zvládnutí pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a rozvíjení pozitivního vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace
- samostatnému získávání informací z různých zdrojů a k zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření
- získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu jako prostředku prosazení sebe sama

- individuálnímu prožívání slovesného uměleckého díla, ke sdílení čtenářských zážitků, k rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře i k dalším druhům umění založených na uměleckém textu a k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání

4.1.1 Český jazyk a literatura

Předmět Český jazyk a literatura je vyučován od prvního do devátého ročníku v následující hodinové dotaci. V 1. ročníku 8 hodin, ve 2. roč. 9 hodin, ve 3. a 5. roč. 8 hodin, ve 4. roč. 7 hodin, v 6. roč. 5 hodin a od 7. do 9. ročníku 4 hodiny týdně. Obsah vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura má komplexní charakter, ale pro přehlednost je rozdělen do tří složek: Komunikační a slohové výchovy, Jazykové výchovy a Literární výchovy.

Třída pro žáky se zdravotním postižením nemá speciálně upravenou hodinovou dotaci, veškerá reedukační péče se prolíná všemi třemi složkami Českého jazyka a literatury, tj. Komunikační a slohovou výchovou, Jazykovou výchovou a Literární výchovou.

Nejčastějšími metodami a formami výuky je výklad, řízená diskuse, práce s textem, samostatná i skupinová práce. Součástí výuky jsou i projekty, knihovnické lekce, návštěvy divadelních a filmových představení.

U žáků se SVP je respektováno jejich pracovní tempo, jsou tolerovány chyby vyplývající z jejich vývoj. poruch, požadavky jsou přizpůsobeny jejich schopnostem a možnostem. Nadaní žáci se zapojují do soutěží a olympiád.

U skupinově integrovaných žáků jsou taktéž respektovány individuální zvláštnosti žáků a reedukační péče se prolíná všemi předměty.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- četli s porozuměním a přečtený text vlastními slovy interpretovali
- formulovali ústně i písemně vlastní dojmy z četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení
- rozpoznali manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujali k nim kritický postoj
- rozlišili literaturu hodnotnou a konzumní
- rozlišili základní literární druhy a žánry a uváděli významné představitele české i světové literatury

- zvládli pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i v souvětí
- samostatně pracovali s Pravidly českého pravopisu a dalšími jazykovými příručkami
- vyhledávali informace v knihovně i v dalších informačních zdrojích
- spisovně vyslovovali česká i běžně užívaná cizí slova, rozlišili spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu

Ve výuce Českého jazyka a literatury se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují tato průřezová témata: Environmentální výchova, Mediální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- na začátku hodiny vždy žáky seznámíme s cílem vyučovací hodiny, na konci zhodnotíme jeho dosažení
- klademe důraz na práci s textem, vyhledávání a zpracování informací v literatuře a na internetu
- u integrovaných žáků podporujeme kladný vztah k procesu učení i přes individuální obtíže vycházející z jejich zdravotního omezení

Kompetence k řešení problému

- podporujeme samostatnost i týmovou spolupráci při řešení problémů
- podporujeme tvořivost, logické myšlení a originalitu
- podporujeme využívání moderní techniky při řešení problémů

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k logickému, výstižnému a kultivovanému písemnému i ústnímu projevu
- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných
- u integrovaných žáků s vadou řeči podporujeme komunikaci jako takovou a pomáháme jim překonávat obavy z vlastního projevu a prezentace

Kompetence sociální a personální

- učíme žáky základům kooperace a týmové práce
- usilujeme o to, aby si žáci prokazovali vzájemnou pomoc při učení

- vedeme žáky k diskusi, k respektování různých hledisek a názorů

Kompetence občanské

- vedeme žáky k zodpovědnému zacházení s mateřským jazykem, k ochraně našich tradic a kulturního dědictví
- rozvíjíme smysl pro kulturu a tvořivost
- aktivně se žáky zapojujeme do kulturního dění

Kompetence pracovní

- na konkrétních příkladech dokládáme uplatnění získaných vědomostí a dovedností při profesní orientaci
- vedeme žáky k plnění povinností v určitém termínu
- učíme žáky pracovat podle stanoveného postupu vlastním stylem
- u žáků se skupinovou integrací přizpůsobujeme plnění zadaných úkolů individuálnímu tempu a možnostem žáka

1. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
ČJL-3-2-01	Rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, rozlišuje slovo, slabiku, hlásku, čte a rozlišuje dlouhé a krátké samohlásky, pozná větu, píše na konci věty tečku.	Písmena: malá, velká, tiskací a psací, délka samohlásek, opis a přepis slov a vět.	
ČJL-3-2-05	Ve svém mluveném projevu užívá správné tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves.	Kultura mluveného projevu.	OSV – sociální rozvoj – komunikace (dovednosti pro sdělování verbální i neverbální).
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-3-1-01	Čte nahlas slova, věty a krátké texty, rozpozná nadpis, řádek, odstavec, článek.	Věcné čtení.	M: číslo a početní operace.
ČJL-3-1-02	Rozumí jednoduchým písemným pokynům, adekvátně reaguje na mluvené pokyny (pozdrav, oslovení, prosba, poděkování, omluva, blahopřání).	Naslouchání: praktické a věcné, věcné čtení.	OSV – osobnostní rozvoj – sebepoznání a sebepojetí (druzí jako zdroj informací o mně).
ČJL-3-1-03	Pozdraví, poděkuje, požádá, omluví se.	Souvislý mluvený projev, technika mluveného projevu: dýchání,	OSV – sociální rozvoj – komunikace (komunikace v různých situacích – zdvořilé vystupování).

ČJL-3-1-05	S pomocí učitele aplikuje zásady správného dýchání a mluveného projevu.	výslovnost a nonverbální prostředky.	OSV – sociální rozvoj – komunikace (technika řeči, verbální i neverbální sdělování).
ČJL-3-1-04	Mluví srozumitelně, pečlivě vyslovuje, opravuje nedbalou nebo nesprávnou výslovnost.		
ČJL-3-1-06	V promluvách užívá vhodné verbální prostředky řeči.		
ČJL-3-1-07	Krátce, souvisle vypráví své zážitky.		
ČJL-3-1-08	Uvolňuje si ruku, nacvičuje správné držení těla, držení psacího náčiní, udržuje si pracovní a hygienické návyky, včetně prvních návyků psaní na počítači.	Hygiena psaní.	
ČJL-3-1-09	Píše správně tvary písmen a číslic i podle diktátu, kontroluje vlastní písemný projev, orientuje se na klávesnici počítače.	Technika psaní.	M: číslo a početní operace.
ČJL-3-1-11	Seřadí ilustrace podle časové (dějové) posloupnosti, podle obrázkové osnovy vypráví jednoduchý příběh.	Mluvený projev: vypravování, dialog na základě obrazového materiálu.	OSV – sociální rozvoj – komunikace (pěstování komunikačních dovedností – dialog).
LITERÁRNÍ VÝCHOVA			
ČJL-3-3-01	Čte literární texty, pozorně naslouchá čtení, recituje básně, říkadla a rozpočítadla, zpaměti je přednáší,	Čtení, naslouchání, literární žánry, (rozpočítadlo, hádanka, říkanka, pohádka) a další pojmy (kniha, Čtenář, divadelní představení, loutkové divadlo, herec). Tvořivé činnosti s literárním textem: přednes, dramatizace.	
ČJL-3-3-02	Vyjadřuje své pocity z přečteného textu, rozpozná dobro a zlo v jednání pohádkových postav,		OSV – morální rozvoj – hodnoty, postoje, praktická etika (projevy chování lidí).
ČJL-3-3-03	Odliší jednotlivé literární pojmy.		
ČJL-3-3-04	Pracuje tvořivě s literárním textem, dramatizuje jej.		

2. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
JAZYKOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-3-2-01	Rozděluje slova na konci řádků, seřadí slova v abecedním pořádku podle jejich prvního písmena, identifikuje a správně píše slova, v nichž dochází ke	Slabika, abeceda, spisovná výslovnost, spodoba znělosti, slovní přízvuk.	

	spodobě znělosti, označí přízvučnou slabiku ve slově, správně vyslovuje a píše spojení předložky a ohebných slov.		
ČJL-3-2-02	Rozpozná slovo významově nadřazené ve skupině slov, ke skupině slov přiřadí slovo významově nadřazené, v textu najde slova příbuzná, citově zabarvená a zdrobněliny, vytvoří vlastní, přiřadí správně slova stejného anebo podobného významu a slova významu opačného rozpozná a uvede více významů u známých slov.	Význam slov: slova nadřazená a podřazená, synonyma, antonyma, slova příbuzná, slova citově zabarvená a zdrobněliny.	M: číslo a početní operace. M: závislosti a vztahy, práce s daty.
ČJL-3-2-08	Aplikuje pravidla psaní u, ů a ú, i/y po tvrdých a měkkých souhláskách, dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě mimo morfologický šev, pravopis zdůvodní, Správně píše velká písmena na počátku vět a vlastních jmen osob a zvířat, pravopis zdůvodní.	Pravopis lexikální, vlastní jména.	
ČJL-3-2-03	Rozliší slova do skupin podle jejich obecného významu (děj, věc, okolnost, vlastnost).	Významové okruhy slov.	
ČJL-3-2-07	Rozpozná oznámení, otázku, výtku, rozkaz, přání, podle komunikačního záměru mluvčího zaznamená správně interpunkci na konci věty, moduluje melodii výpovědi podle svého záměru, V krátké výpovědi opraví chybnou modulaci.	Druhy vět podle komunikačního záměru mluvčího.	OSV – sociální rozvoj – mezilidské vztahy (péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy).
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-3-1-01	Čte nahlas i potichu známé i neznámé jednoduché texty, Jednoduše reprodukuje přečtené texty.	Čtení s porozuměním.	
ČJL-3-1-02	Rozumí písemným nebo ústním pokynům k práci a pobytu ve škole a adekvátně na ně reaguje, rozumí jednoduchým	Čtení a naslouchání s porozuměním.	

	pokynům z různých oblastí života, např. v dopravě, knihovně, divadle.		
ČJL-3-1-03	Podle konkrétní komunikační situace volí vhodné oslovení a rozloučení, vyslechne druhého, naváže na téma zmíněné partnerem.	Mluvený projev: základní techniky, pravidla dialogu.	OSV – sociální rozvoj – komunikace (komunikace v různých situacích, pozdrav, prosba, omluva).
ČJL-3-1-05	Správně dýchá a volí vhodné tempo řeči v připravených i nepřipravených školních projevech.	Mluvený projev: nonverbální prostředky.	
ČJL-3-1-06	V krátkých promluvách v běžných školních a mimoškolních situacích užívá vhodně melodie a tempa řeči, pauz a důrazu, svůj projev doprovodí jednoduchými gesty a vhodnou mimikou.		OSV – sociální rozvoj – komunikace (verbální a neverbální komunikace) MKV – Lidské vztahy (rozvíjení empatie).
ČJL-3-1-10	Píše krátká sdělení podle pokynů učitele.	Psaný projev žáka.	RU: psaní na počítači.
LITERÁRNÍ VÝCHOVA			
ČJL-3-3-01	Při četbě nebo přednesu literárního textu správně vyslovuje, vhodně frázuje a užívá správné tempo a melodii řeči.	Krásná literatura, poslech literárních textů, přednes literárních textů.	MKV – kulturní diference (jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti). EV – vztah člověka k prostředí (náš životní styl). VMEGS – Evropa a svět nás zajímá (život dětí v jiných zemích).
ČJL-3-3-02	Stručně reprodukuje obsah krátkého literárního textu, vyjádří pocity z přečteného literárního textu mluvenou formou nebo jednoduchými výtvarnými technikami, např. komiksem, obrázkem.	Reprodukce textu, počátky interpretace literatury.	
ČJL-3-3-03	Odliší vyjadřování v próze a ve verších, rozumí základním literárním pojmům.	Literární druhy a žánry: poezie, próza, báseň, pohádka, hádanka, rozpočítadlo, říkanka.	
ČJL-3-3-04	Vymyslí závěr jednoduchého příběhu, zaznamená klíčová místa jednoduchého literárního textu formou obrázku.	Literární pojmy: spisovatel, básník, čtenář, divadelní představení, herec, režisér. Čtení s porozuměním, poslech literárních textů, zážitkové čtení a naslouchání, tvůrčí psaní.	

3. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
JAZYKOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-3-2-08	Odůvodňuje a správně píše i/y po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech, správně píše vlastní jména vybraných států, ulic, zeměpisných názvů.	Pravopis: vyjmenovaná slova, velká písmena.	
ČJL-3-2-04	Rozezná slovo ohebné a slovo neohebné, v základním tvaru rozliší všechny ohebné slovní druhy.	Tvarosloví: slova ohebná a neohebná, slovní druhy.	M: číslo a početní operace.
ČJL-3-2-06	Spojuje krátké věty do souvětí a užívá k tomu vhodné spojovací výrazy, obmění spojovací prostředky podle potřeby svého projevu nebo podle zadání učitele.	Spojování vět, spojovací prostředky: spojky, vztažná zájmena, příslovce.	RU: vyhledává významové souvislosti mezi slovy ve větě.
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-3-1-01	Čte plynule s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti, vyhledá informace v encyklopediích a slovnících pro děti, při čtení vhodně užívá nonverbální prostředky, reprodukuje obsah textu, doplní text o chybějící část, dovypráví jej, vymyslí název úryvku textu.	Čtení s porozuměním, tvořivá práce s textem.	MV – interpretace vztahu mediálních sdělení a reality (různé typy sdělení, jejich rozlišování). M: číslo a početní operace.
ČJL-3-1-02	Aktivně se podílí na sestavování jednoduchých pravidel a pokynů pro různé situace ve škole.	Naslouchání a čtení s porozuměním.	OSV – sociální rozvoj – komunikace (komunikace v různých situacích).
ČJL-3-1-03	Dodržuje vhodnou vzdálenost k partnerovi, udržuje s ním oční kontakt, rozhovor bezdůvodně nepřerušuje nebo požádá o přerušení a uvede důvod.	Mluvený projev: dialog, verbální a nonverbální prostředky komunikace.	OSV – sociální rozvoj – komunikace (dialog a jeho pravidla) AJ: pravidla komunikace.
ČJL-3-1-06	Naslouchá mluvenému projevu spolužáka a uvědomuje si jeho nonverbální prostředky, odhalí výraznější chyby v mluveném projevu, upozorní na ně a pomůže s jejich opravováním.		M: číslo a početní operace.

ČJL-3-1-07	V jednoduchém projevu dbá na to, aby byl gramaticky a věcně správný, opraví chyby v samostatném vypravování spolužáka.	Mluvený projev: kultivace mluveného projevu žáka.	MV – tvorba mediálního sdělení (tvorba vhodných sdělení pro školní média). RU: beseda o zhlédnutém divadelním představení.
ČJL-3-1-10	Sestaví osnovu a podle ní píše krátké texty, v písemném projevu užívá vhodně jazykové prostředky, grafické symboly a interpunkci a při tom aplikuje znalosti osvojené v jazykové výchově.	Psaný projev: vypravování, popis, inzerát, pozdrav, dopis, základy elektronické komunikace (sms, e-mail, chat), grafické symboly, rozvoj slovní zásoby.	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA			
ČJL-3-3-02	Ústně i písemně vyjadřuje své pocity z přečteného textu.	Zážitkové čtení a naslouchání, reprodukce literárního textu, tvořivé činnosti s literárním textem.	
ČJL-3-3-04	Podle svých schopností ztvární obsah textu jednoduchými obrázky, jednoduchým komiksem, dramatizací či hudebním doprovodem.		MKV – mezilidské vztahy (předsudky a stereotypy) RU: komiks, příprava představení, výstavka prací.
ČJL-3-3-03	Rozliší poezii a prózu; Pozná a charakterizuje pohádku, příběh s dětským a zvířecím hrdinou, bajku; Uvede nejznámější autory a ilustrátory knih pro děti.	Literární pojmy: verš, rým, pohádka Dětská literatura	VMEGS – Jsme Evropané (kořeny a zdroje evropské civilizace) RU: - debata o vlastní četbě - čtenářský kroužek čtenářská beseda

4. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
JAZYKOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-5-2-01	Vyhledá a vhodně použije slova stejného nebo podobného významu.	Význam slova: synonyma, vícevýznamová slova.	M: číslo a početní operace.
ČJL-5-2-02	V jednoduchých případech rozliší kořen slova, část předponovou a příponovou, podle instrukcí učitele graficky zaznamená stavbu slova, rozpozná a správně napíše předponu a předložku, zvládá jejich pravopis.	Stavba slova: kořen, předpona a část příponová.	
ČJL-5-2-03	Vyhledá v neznámém textu plnovýznamová slova a určí jejich slovní druh, ohebné slovní druhy užívá ve správném tvaru.	Tvarosloví: slovní druhy plnovýznamových slov, spisovné a nespisovné tvary jmen, zájmen a sloves.	M: číslo a početní operace. AJ: slovní druhy.

ČJL-5-2-04	Vhodně užívá koncovky spisovné a nespisovné s ohledem na komunikační situaci, určí nespisovné tvary u českých slov, označí různé komunikační situace, při nichž je vhodné užívat spisovných tvarů slov.		OSV – sociální rozvoj – komunikace (komunikace v různých situacích).
ČJL-5-2-05	Ve dvojčlenné větě vyhledá základní skladební dvojici, ve větách s nevyjádřeným podmětem tvoří základní skladební dvojici za pomoci příslušných osobních zájmen.	Skladba: základní větné členy, nevyjádřený podmět, souvětí souřadné a podřadné, spojovací výrazy.	
ČJL-5-2-07	Ve svém projevu užívá vhodných spojovacích výrazů a obměňuje je dle pokynů učitele.		
ČJL-5-2-08	Píše správně i/y ve vyjmenovaných slovech a slovech s nimi příbuzných.	Pravopis: lexikální.	M: číslo a početní operace.
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-5-1-01	Sdílí s ostatními čtenáři své pochopení textu a své prožitky.	Čtení a naslouchání s porozuměním a věcné čtení. Osnova textu, výpisky, Vypravování, popis.	M: číslo a početní operace.
ČJL-5-1-02	V krátkém odstavci nalezne klíčová slova a obsahové jádro sdělení, svůj výběr zdůvodní, vypíše z textu požadované informace, vyhledá v textu informace, které jej zaujmou nebo o nichž se chce více dozvědět.		OSV – osobnostní rozvoj – rozvoj schopností poznávání (cvičení vnímání, pozornosti a soustředění). MV – kritické čtení a vnímání mediálního sdělení (hledání rozdílu mezi informativním a zábavním sdělením). M: netradiční aplikační úlohy a problémy. RU: porovnání informací ze dvou zdrojů.
ČJL-5-1-03	Doplní neúplný text, sestaví souvislé vypravování a popis (podle pravidel časové a příčinné souvislosti).		MKV – multikulturalita (vyprávění o setkání s projevy odlišných kultur – podle osobních zkušeností nebo četby). RU: dokončení pohádky.
ČJL-5-1-04	Reprodukuje obsah slyšeného projevu, vybere z něj podstatné informace a zapamatuje si je, zaznamená si data a informace, s nimiž chce v budoucnosti dále pracovat.		M: číslo a početní operace. RU: porovnání informací ze dvou zdrojů.

ČJL-5-1-05	Dodržuje pravidla komunikace v různých prostředích a pravidla bezpečnosti na internetu, vhodně se zapojí do rozhovoru, udržuje a ukončí jej.	Mluvená komunikace: nonverbální prostředky, dialog, spisovná výslovnost. Elektronická komunikace: chat, sociální sítě, telefon	OSV – sociální rozvoj – komunikace (pravidla komunikace s ohledem na prostředí a adresáta).
ČJL-5-1-08	Postihne významné rozdíly mezi spisovnou a nespisovnou výslovností, rozhodne, zda je ukázka textu vhodná pro určitou situaci (s ohledem na spisovnost projevu).		
ČJL-5-1-07	Dle komunikačního záměru vědomě moduluje a intonuje promluvu, užívá vhodně tempa a pauz řeči, promluvu upraví podle změněného záměru.		
ČJL-5-1-09	Správně aplikuje pravopisné a gramatické jevy v jednoduchých písemných projevech, dodržuje kompoziční a jiné požadavky spojené s vypravováním a popisem, vyplní správně jednoduché formuláře v tištěné i elektronické podobě.	Písemný projev: dopis, blahopřání, vzkaz, zpráva, oznámení, inzerát, dotazník.	OSV – morální rozvoj – hodnoty, postoje, praktická etika (dodržování společenských norem a pravidel slušnosti v písemném projevu). M: číslo a početní operace.
ČJL-5-1-10	Sestaví osnovu vypravování, než začne psát souvislý text, tvoří nadpisy, člení text na odstavce, v souvislém textu zachovává časovou a příčinnou souvislost, podle osnovy vypráví krátký příběh, užívá vhodný jazyk, popíše svůj pokoj, členy rodiny, jednoduchý pracovní postup.	Vypravování, popis.	
ČJL-5-1-06	Za pomoci učitele rozpoznává v mediálních produktech (zejména v reklamě) některé manipulativní záměry a techniky a diskutuje o nich.	Věcné naslouchání a čtení.	MV – vnímání autora mediálních sdělení (postoje a názory autora mediálního sdělení).
LITERÁRNÍ VÝCHOVA			
ČJL-5-3-01	Sdělí své dojmy z přečteného literárního textu, argumentuje s oporou	Zážitkové čtení, interpretace literárního díla.	

	jeho konkrétní části, své dojmy vyjádří písemně i ústně, označí v krátkém odstavci literárního textu nejdůležitější část, svůj výběr zdůvodní, vypíše z textu informace dle zadání učitele, vypíše z textu informace, které jej zaujmou, formuluje otázky vyplývající z textu.		
ČJL-5-3-02	Přednáší a volně reprodukuje text, tvoří vlastní text na dané či vlastní téma.	Tvořivé činnosti s literárním textem.	
ČJL-5-3-03	Rozliší poezii, prózu, drama, odliší umělecký text od neuměleckého.	Literární pojmy: druhy a žánry, literatura neumělecká.	

5. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Jazyková výchova			
ČJL-5-2-01	Najde v textu větu, která obsahuje slovo vícevýznamové.	Význam slov: slovo vícevýznamové.	
ČJL-5-2-02	Určí v běžných a jednoduchých slovech kořen, předponu a část příponovou a koncovku, uvede slova příbuzná k českým slovům, uvede příklady slov odvozených stejnou příponou či předponou, graficky označí ve slovech kořen, slovotvorný základ, předponu a příponovou část.	Slovotvorba: odvozování slov, slovotvorný základ. Stavba slova: kořen slova, příbuznost slov.	
ČJL-5-2-03	Určí pád, číslo, vzor a rod podstatných jmen, určí mluvnické kategorie slovesa – osobu, číslo, způsob, čas, vyhledá složené tvary slovesa, určí druh a vzor přídavných jmen, píše správně koncovky podstatných jmen a přídavných jmen měkkých a tvrdých, rozpoznává neohebné slovní druhy (s výjimkou	Tvarosloví: vzory podstatných jmen, přídavných jmen tvrdých a měkkých, způsob slovesa, složené slovesné tvary v činném rodu, předložky, spojky, pravopis morfologický.	M: číslo a početní operace.

	částic), správně píše předložku s/z.		
ČJL-5-2-05	Označí základ podmětu a základ přísudku dvojčlenné věty, na nevyjádřený podmět odkáže odpovídajícím osobním zájmenem.	Skladba: základní větné členy, větný základ, podmět vyjádřený a nevyjádřený.	RU: valence – větný vzorec (minimální věta).
ČJL-5-2-06	Pozná souvětí, spojí věty, oddělí věty v souvětí čárkou nebo vhodným spojovacím výrazem.	Skladba: věta jednoduchá a souvětí.	
ČJL-5-2-07	Upraví spojení vět v souvětí dle zadání, užije správný spojovací výraz.		
ČJL-5-2-09	Píše správně i/y v koncovkách příčestí minulého (činného) ve shodě přísudku s podmětem v základních případech.	Pravopis syntaktický.	
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-5-1-01	Vymyslí název úryvku textu, rozhodne, zda je možno dozvědět se z textu danou informaci, z přečteného textu vyvozuje závěry, sdílí s ostatními čtenáři své pochopení textu a své prožitky.	Čtení s porozuměním.	MV – interpretace vztahu mediálních sdělení a reality (různé typy sdělení, jejich rozlišování a funkce). M: číslo a početní operace. RU: autorský záměr, diskuse o porozumění textu.
ČJL-5-1-02	Rozhodne, které informace v textu jsou nepodstatné pro jeho smysl, porovná informace ze dvou zdrojů.	Poznámky a výpisky.	M: netradiční aplikační úlohy a problémy.
ČJL-5-1-03	Doplní neúplné sdělení, opraví neúplné sdělení jiného žáka, zeptá se na podrobnosti slyšeného projevu.	Celistvost a soudržnost textu.	
ČJL-5-1-06	Při skupinové práci najde v reklamě nebo inzerci autorovu manipulaci, společný názor zdůvodní a obhajuje.	Čtení a naslouchání s porozuměním.	MV – vnímání autora mediálních sdělení (prostředky pro vyjádření nebo zastření názoru). RU: tvořivá práce s reklamou, interpretace.
ČJL-5-1-08	Najde ukázku nespisovných jazykových prostředků v literárním textu, diskutuje o vhodnosti jejich užití a o důvodu autora, proč tyto prostředky užil, rozpozná vhodnost použití spisovné či nespisovné	Literární dialog: přímá řeč, věty uvozovací, běžná komunikace.	RU: komunikace žáka s použitím ICT.

	výslovnosti dle situace, vhodně užívá spisovnou a nespisovnou výslovnost dle komunikační situace.		
ČJL-5-1-09	Správně aplikuje osvojené gramatické a stylistické vědomosti a dovednosti při tvorbě vlastního textu.	Slohové útvary: vypravování, popis děje, popis pracovního postupu, inzerát, zpráva, oznámení, pozvánka, vzkaz.	
ČJL-5-1-10	Zdůvodní význam osnovy; Na základě osnovy vypráví příběh nebo popisuje postup práce;		AJ: osnova.
LITERÁRNÍ VÝCHOVA			
ČJL-5-3-02	Napíše pohádku, povídku, bajku, dotvoří ji obrázky, ohodnotí vlastní text a diskutuje o něm.	Tvořivé činnosti s literárním textem.	VMEGS – Evropa a svět nás zajímá (zvyky a tradice národů). EV – lidské aktivity a problémy životního prostředí (změny v krajině mého domova způsobené lidskou činností). RU: úvod do kritického čtení
ČJL-5-3-03	Odliší jednoduché literární, publicistické a populárně naučné texty a svou klasifikaci zdůvodní.	Základní literární pojmy: literatura umělecká a věcná. Literární žánry: pohádka, povídka, bajka, lyrická báseň. Slohové útvary: pohádka, povídka, bajka, lyrická báseň Populárně naučné texty: encyklopedie, slovník.	
ČJL-5-3-04	Charakterizuje základní žánry literatury pro děti, pozná v textu zvláštní či zvláštně užité jazykové prostředky jazyka, za pomoci učitele vysvětlí, proč je autor užil, popíše, jak na něj působí, uvažuje o funkci verše, rýmu a rytmu poezie v konkrétním textu, popíše svými slovy kompozici povídky.		VMEGS – jsme Evropané (kořeny a zdroje evropské civilizace), objevujeme Evropu a svět (poznávání života a zájmů dětí v různých zemích světa). RU: beseda o knihách a četbě.

Seznam použitých zkratek:

OSV – Osobnostní a sociální výchova
VDO – Výchova demokratického občana
VMEGS – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
MKV – Multikulturní výchova
EV – Environmentální výchova
MV – Mediální výchova
ČJL – Český jazyk a literatura
M – Matematika
AJ – Anglický jazyk
ICT – Informační a komunikační technologie

6. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Žák rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití ČJL-9-2-08	Obecné poučení o jazyce. Čeština – jazyk národní/ mateřský Rozvrstvení národního jazyka	D

	(spisovné a nespisovné útvary)	
Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova ČJL-9-2-01	Zvuková stránka jazyka – zásady spisovné výslovnosti Modulace souvislé řeči (přízvuk slovní a větný). Intonace, větná melodie	
Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí ČJL-9-2-06	Výpověď a věta Stavba věty jednoduché Rozvíjející větné členy Souvětí	Z
Samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se SSČ a dalšími jazykovými příručkami ČJL-9-2-03	Seznámení s jazykovými příručkami	
Správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci ČJL-9-2-04	Tvarosloví – ohebné slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov	Vv, D, Z, Př Výchova k myšlení v evropských souvislostech – objevujeme Evropu a svět
V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i v souvětí ČJL-9-2-07	Pravopisná cvičení	
Využívá základy studijního čtení – vyhledává klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky či výpisky, samostatně připraví a s oporou o text přednese referát ČJL-9-1-08	Čtení s porozuměním, praktické (pozorné, přiměřeně rychlé, vyhledávací, prožitkové), čtení jako zdroj informací	
Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování ČJL-9-1-09	Vlastní tvořivé psaní – vypravování, popis, zpráva, oznámení, objednávka, výpisky z odborného textu, soukromý a úřední dopis Přímá a nepřímá řeč	

6. – 7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Rozlišuje základní literární druhy, žánry, porovná je i jejich funkci, vede jejich výrazné představitele ČJL-9-3-06	Poezie, próza, drama Struktura literárního díla (námět a téma díla, literární hrdina, kompozice literárního příběhu) Jazyk literárního díla (obrazná pojmenování), zvukové prostředky poezie - rým, rytmus Antický mýtus (báje), epos, pohádky klasické a moderní, pověst, bajka, legenda	Hv, Vv, Z, Př, D Osobnostní a sociální výchova – rozvoj schopností poznávání Multikulturní výchova – kulturní diference Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Evropa a svět nás zajímá
Vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích ČJL-9-3-09	Přednes vhodných literárních textů Záznam a reprodukce hlavních myšlenek	
Formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo ČJL-9-3-03	Vlastní výtvarný doprovod k literárním textům Interpretace literárního textu	Hv, Vv
Porovnává různá ztvárnění téhož ámětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování ČJL-9-3-08	Způsoby interpretace literárních a jiných děl	Hv, Vv

7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Žák využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace ČJL-9-1-05	Druhy vět podle postoje mluvčího	
Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí ČJL-9-2-06	Věty jednočlenné a dvojčlenné Rozvíjející větné členy Druhy vedlejších vět	Vv, D
Rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech ČJL-9-2-02	Slovní zásoba a její jednotka Význam slova, homonyma, synonyma Obohacování slovní zásoby Způsoby tvoření slov	D
Samostatně pracuje	Seznámení s jazykovými	

s Pravidly českého pravopisu a dalšími jazykovými příručkami ČJL-9-2-03	příručkami	
Správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci ČJL-9-2-04	Tvarosloví – neohebné slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov, rod činný a trpný	D, Hv
V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i v souvětí ČJL-9-2-07	Pravopisná cvičení – základy interpunkce, psaní velkých písmen, koncovky přídavných jmen	
Odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji ČJL-9-1-01	Kritické čtení (analytické, hodnotící)	Mediální výchova – kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
Využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů ČJL-9-1-10	Vlastní tvořivé psaní – vypravování, popis, charakteristika, žádost, životopis, strukturovaný životopis	
Odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru ČJL-9-1-05	Zásady kultivovaného projevu	

8. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Žák rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí ČJL-9-2-06	Souvětí, významové poměry. Stavba větná Zápor	
Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova ČJL-9-2-01	Slova přejatá	Výchova k myšlení v evropských souvislostech – jsme Evropané
Rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější	Slovní zásoba a její obohacování	

způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech ČJL-9-2-02		
Samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se SSČ a dalšími jazykovými příručkami ČJL-9-2-03	Jazyková norma a kodifikace.	
Správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci ČJL-9-2-04	Slovní druhy a jejich funkce ve větě Mluvnické významy a tvary slov Skloňování cizích vlastních jmen	D, Hv
Rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití ČJL-9-2-08	Obecné výklady o jazyce, vývoj jazyka, skupiny jazyků Rozvrstvení národního jazyka Jazyková kultura	Multikulturní výchova - multikulturalita
V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i v souvětí ČJL-9-2-07	Interpunkce věty jednoduché i souvětí	
Odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji ČJL-9-1-01	Kritické čtení (analytické, hodnotící)	Mediální výchova – kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, stavba mediálních sdělení
Využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů ČJL-9-1-10	Vlastní tvořivé psaní – charakteristika literárních postav, subjektivně zabarvený popis, výklad, výtah, teze	
Rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru ČJL-9-1-04	Objektivní a subjektivní sdělení. Výchova k empatii.	

8. – 9. ROČNÍK

Výstupy	Učivo	Průřezová témata a přesahy
Uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla ČJL-9-3-01	Jazyk literárního díla Struktura literárního díla Záznam a reprodukce hlavních myšlenek	
Rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora ČJL-9-3-02	Specifika autorské poetiky: odraz doby, autorův život jako inspirace	
Formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo ČJL-9-3-03	Volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu	
Tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie ČJL-9-3-04	Vytváření vlastních textů	Mediální výchova - tvorba mediálního sdělení
Rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty ČJL-9-3-05	Porovnání různých zdrojů informací a zaujímání postojů ke sdělovanému obsahu Přednes vhodných literárních textů	Mediální výchova - vnímání autora mediálních sdělení - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
Rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele ČJL-9-3-06	Typické žánry a jejich představitelé Literatura umělecká a věcná (populárně – naučná, literatura faktu, publicistické žánry)	
Uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře ČJL-9-3-07	Poezie, próza, drama v proměnách času – hlavní vývojová období národní a světové literatury	D, Hv, Vv
Porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování ČJL-9-3-08	Způsoby interpretace literárních a jiných děl	
Vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích ČJL-9-3-09	Literární historie a teorie	Mediální výchova – fungování a vliv médií ve společnosti

9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Žák rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě jednoduché a v souvětí ČJL-9-2-06	Věta a souvětí. Stavba větná (zvláštnosti) Zásady českého slovosledu Stavba textu	
Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova ČJL9-2-01	Zásady spisovné výslovnosti Modulace souvislé řeči Výslovnost slov přejatých	
Rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech ČJL-9-2-02	Stavba slova a tvoření slov Význam slova – slohové rozvrstvení slovní zásoby Obrazná pojmenování Synonyma, antonyma, homonyma	
Samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se SSČ a dalšími jazykovými příručkami ČJL-9-2-03	Práce s jazykovými příručkami .	
Správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci ČJL-9-2-04	Skloňování obecných jmen přejatých Skloňování cizích vlastních jmen	D, Aj/Nj
Rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití ČJL-9-2-08	Skupiny jazyků (jazyky slovanské) Vývoj českého jazyka	D, Rj Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - jsme Evropané
V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i v souvětí ČJL-9-2-07	Interpunkce věty jednoduché i souvětí Pravopis koncovek jmen a sloves ve spojení s dalšími pravopisnými jevy	
Odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji ČJL-9-1-01 Zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu. Rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj ČJL-9-1-03	Praktické, věcné a kritické čtení Praktické, věcné a kritické naslouchání Vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu Vlastní tvořivé psaní – diskuse, úvaha. Publicistické útvary	
Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním	Vlastní tvořivé psaní – výklad a výtah, referát, strukturovaný životopis, popis	

pravidel mezivětného navazování ČJL-9-1-09		
Odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru. ČJL-9-1-05 V mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči. ČJL-9-1-04	Zásady kultivovaného projevu Zásady dorozumívání. Komunikační žánry: připravený i nepřipravený projev (proslov) na základě poznámek nebo bez poznámek Zvukové prostředky souvislého projevu a prostředky mimojazykové Manipulativní působení projevu	

4.1.2 Anglický jazyk

Vzdělávání předmětu Anglický jazyk směřuje k dosažení úrovně A2 (podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky). Úspěšnost jazykového vzdělávání jako celku je závislá nejen na výsledcích vzdělávání v jazyce mateřském a v cizích jazycích, ale závisí i na tom, do jaké míry se jazyková kultura žáků stane předmětem zájmu i všech ostatních oblastí základního vzdělávání.

Předškolní výuka anglického jazyka v MŠ a možnost pokračování na I. stupni ZŠ
Děti navštěvující před zahájením PŠD Mateřskou školu Dětský svět Opava, příspěvková organizace, pracoviště Šrámkova 6, kde je angličtina pro předškolní děti realizována dle doporučených metodik a materiálů MŠMT, mají možnost navázat na své dosavadní znalosti cizího jazyka na I. stupni ZŠ. První třídy se rozdělují na skupiny žáků již praktikujících anglický jazyk v MŠ a na skupiny žáků, kteří budou v anglickém jazyce úplnými začátečníky. Pedagogové plynule navazují na již probraná témata, která rozšiřují a prohlubují formou prožitkového učení a hry.

Metodické materiály pro předškolní výuku anglického jazyka tvoří Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole vydaného Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze; metodiky Oxford University Press – Cookie and Friends; Cambridge University Press – Hippo and Friends; Metodika pro výuku angličtiny v mateřské škole I. Hennové – metoda TPR – Total physical response; autentické materiály a nahrávky rodilých mluvčí vč. Dětí autorky I. Plevové.

Dle Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole I. vydaného Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze, musí výuka angličtiny u předškolních dětí zejména akceptovat přirozená vývojová specifika dětí této věkové kategorie. Metodika uvádí základní principy jazykové výuky v předškolním věku**.**

Schopnost porozumět

Výuka angličtiny v předškolním věku vychází ze stejného principu, jako když se malé děti učí mateřský jazyk, tzn. ještě předtím, než jsou schopny samostatného projevu, jsou schopny rozumět základním významům. Děti reagují na určitý podnět vyslovený v cizím jazyce, aniž

by uměly samy jakékoli sdělení formulovat. Učitel probouzí motivaci k porozumění mimikou, gestikulací, obrázky nebo loutkami.

Využití her a pohybu

Děti se s angličtinou seznamují přirozenou formou pomocí scének, her, soutěží, písniček, povídání a pohybu. V rámci hry se baví, ale zároveň také učí.

Nepřímé učení

Děti nerozlišují jazyk od reality, kterou zažívají. Místo klasické výuky se slovy jako prvky se zapojují pohádky, říkanky nebo hádanky a zejména písně, které děti rády napodobují a jazyk si tak osvojují nepřímo.

Rozvíjení představivosti

Děti mají velkou fantazii a gradování příběhů v pohádkách nebo písničkách jim umožňuje pracovat s cizím jazykem stejně jako s mateřštinou. Využíván je i tematický obrazový materiál.

Aktivace všech smyslů

Stejně jako si děti osvojují mateřštinu prostřednictvím vícesmyslového vnímání, zapojují více smyslů i při výuce angličtiny. Výuka je zpestřena prostřednictvím manipulačních činností, konstruktivních a grafických činností, smyslových a psychomotorických her a pohybových a hudebních aktivit.

Střídání činností

Děti se soustředí zpravidla jen několik minut, proto musí být výuka živá, pestrá a spojená s hrou a pohybem. Aktivity se střídají po pěti až deseti minutách, dle potřeby se zařazují činnosti podněcující aktivitu a zklidňující činnosti. U dětí se zvyšuje pocit jistoty a sebedůvěry tím, že se často zapojují aktivity, které jsou jim dobře známé.

Upevňování

Častým opakováním děti získávají potřebnou sebedůvěru. Děti potřebují delší čas na to, aby cizí jazyk vstřebaly, dříve než jsou schopny ho aktivně používat. Případný stres z mluvení se odstraňuje pomocí sborového opakování nebo metodou zábavného drilu.

Individuální přístup

Děti ocení individuální pozornost pedagoga. Důležitou roli při výuce má také pochvala – nejenom za samostatný projev, ale již za snahu nebo správnou reakci.

Užití cizího i mateřského jazyka

Pedagog při výuce na děti hovoří cizím jazykem. Mateřský jazyk používá pouze výjimečně, např. aby podpořil sebejistotu dětí nebo aby jim umožnil vyjádřit to, co v cizím jazyce nedovedou.

Uplatnění pozitivní motivace

Pochvala hraje důležitou roli při motivaci dětí a podporuje jejich sebedůvěru. Pedagog děti chválí jednak v průběhu hodiny za každou projevenou snahu, i na závěr lekce. Děti se na hodiny anglického jazyka těší, a to především díky využití hravé, prožitkové a zábavné formy učení.

Propojení výuky cizích jazyků dle RVP PV – I. Hennová

Metody a formy práce pedagogů se stávají základem pro vznik či utváření klíčových kompetencí dětí a tak navazují na RVP PV. Především se jedná o kompetence k učení, kompetence komunikativní, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální a kompetence činnostní a občanské.

Výchovné a vzdělávací strategie Oxford University Press

Výchovné a vzdělávací strategie učebnice Cookie and Friends vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a svými cíli a zaměřením vytvářejí základy následujících klíčových kompetencí dětí:

Kompetence k učení (KU)

Kompetence k řešení problémů (KRP)

Kompetence komunikativní (KK)

Kompetence sociální a personální (KSP)

Kompetence činnostní a občanské (KČO)

Níže uvedené činnosti dětí i metody a formy práce učitelů svou povahou vytvářejí základy či podněty pro utváření všech nebo několika klíčových kompetencí dětí. V závorce jsou uvedeny jen ty, které u dané činnosti či strategii převažují.

Dítě, žák

- zabývá se cvičeními na rozvoj hrubé motoriky (hry a písničky s pohybem) a postupně se propracuje k jemné motorice pomocí pracovních listů (ovládání tužky) *(KK)*
- vylepšuje si koordinaci oko – ruka *(KU), (KRP)*
- vytváří si základní dovednosti pro základy psaní v bludištích a při vybarvování *(KK)*
- hraje příběh podle návodu obrázkových karet *(KK)*
- objevuje, že obrázky nesou stejný význam jako slova *(KRP)*
- pracuje s listem papíru jako při jiných předškolních činnostech *(KU)*
- doplňuje pracovní list v osmé hodině každé lekce *(KRP)*
- ukládá si pracovní listy do Portfolia *(KU)*
- kategorizuje slovní zásobu do pracovního listu, čímž si upevňuje a zosobňuje učivo *(KU)*

- třídí slovní zásobu do krabic podle témat *(KU), (KRP)*
- pracuje na poslechu, mluvení a výslovnosti v okamžiku, když už je dostatečně zběhlé v tomtéž v mateřském jazyce
- upevňuje si jazyk za pomocí komunikačních interakcí ve skupině *(KSP)*
- je uvedeno do mluvené angličtiny pomocí příběhů *(KK)*
- rozvíjí svou výslovnost a intonaci pomocí písní, říkanek a mluveného slova v příbězích učebnice *(KK)*
- učí se využívat svůj hlas k projevu své nálady *(KSP)*
- učí se pohybem vyjádřit smysl anglických slov *(KRP)*
- vyjadřuje pocity postav příběhů pomocí vyrobených obličejů *(KSP)*
- vyrábí si postavičky příběhů pomocí modelíny a rozvíjí tak hrubou motoriku *(KČO)*
- učí se počítat do 6 v kontextu počítání a třídění věcí kolem sebe *(KRP)*
- pracuje na základních matematických dovednostech, jako je pozorování geometrických tvarů, řazení, rozlišování rozdílů a podobně *(KRP)*
- učí se pojmenovat barvy ve svém přirozeném prostředí *(KU)*
- pracuje s různými materiály a nástroji různými výtvarnými a rukodělnými technikami a vyrábí si věci potřebné k procvičování angličtiny *(KČO)*
- setkává se s výtvarným uměním prostřednictvím arcimboldovského projektu a projektu založeném na tvorbě Henryho Rousseaua *(KČO)*

Učitel

- využívá rutinních činností k vedení velké části hodiny v angličtině *(KČO)*
- činnosti přizpůsobuje kognitivnímu a fyzickému vývoji děti; v hodinách využívá různá cvičení pro děti v různých vývojových stádiích *(KU)*
- střídá pohybová cvičení s prací u stolku *(KRP)*
- uvádí děti do angličtiny a motivuje je líbivými aktivitami *(KU)*
- používá maňáska Cookieho k oživení situací a jako svého pomocníka *(KSP)*
- využívá postavu klokana jako objevitele nového *(KSP)*
- představuje dětem cizí jazyk stejným způsobem, jako v hodinách mateřského jazyka, tj. v příbězích, písničkách, rýmovačkách, souborech frází, dramatizací a hraní přidělených rolí *(KU), (KRP), (KK), (KSP), (KČO)*
- používá karty s obrázky k prezentaci i opakování učiva *(KK)*
- zapojuje děti do práce pomocí aktivit, které posilují dovednosti v oblasti hrubé i jemné motoriky a v oblasti koordinace ruka – oko *(KU), (KRP)*
- využívá zvukových nahrávek písniček, říkanek a příběhů učebnice k prezentaci správné výslovnosti *(KK)*

- využívá hraní, dramatizace, kreslení, stříhání nalepování a vybarvování k upevňování slovní zásoby *(KU), (KSP)*
- odměňuje děti za jejich výkon barevnými nálepkami a posiluje tak jejich sebevědomí *(KSP)*
- pomocí vhodných cvičení posiluje dovednosti prostorové, osobnostní, sociální a emoční *(KSP)*
- opakuje učivo a používá často již probrané okruhy, čímž „recykluje" jazyk *(KU)*
- vytváří situace, kdy budou potřebovat nebo chtít zkusit komunikovat v angličtině *(KK)*
- pomocí písní, říkanek a příběhů učebnice využívá vrozené schopnosti dětí napodobit mluvený jazyk *(KK)*
- připraví kulisu na výuku pomocí obrázků a kreseb *(KU)*
- obklopuje děti potřebnými větami a výrazy, aby byly schopné komunikovat ve třídě *(KK)*
- vytvoří dětem krabice pro třídění slovní zásoby podle témat učebnice *(KU), (KRP)*
- využívá plakátů jako vizuálního odkazu na již naučené písničky *(KU)*
- využívá tašky šmátraly k identifikaci a pojmenování předmětů v angličtině *(KU), (KRP)*
- poskytuje dětem zázemí rutiny, čímž je učí návykům, aby se cítily bezpečné a jisté *(KRP), (KK)*
- používá cvičení a činnosti s celou třídou nebo ve dvojicích či skupinách a dává tak prostor pro rozvoj sociálních dovedností v různých vzájemných vztazích *(KSP)*
- nabízí činnosti, která jsou pro děti náročná, ale poskytnou jim seberealizaci a pocit individuálního či skupinového úspěchu *(KRP)*
- povzbuzuje děti k účasti na aktivitách vhodnými, motivačními způsoby *(KRP), (KČO)*
- povzbuzuje děti ke zpěvu *(KK)*
- využívá hudbu, písničky a říkanky k prezentaci nové látky, k zadávání instrukcí a při učení se každodenním činnostem *(KU)*
- na základě svých záznamů o pokroku dětí podporuje jejich individuální učení, i když neklade důraz na výsledky ale na motivaci dětí *(KU), (KRP)*
- poskytuje stimulující učební prostředí pro všechny děti s ohledem na jejich schopnosti a potřeby *(KSP)*
- využívá třídních rutinních postupů k posílení autonomie dětí *(KSP)*
- do každé lekce zařazuje aktivity se skládací knížkou a k rozvoji tvořivosti *(KRP)*
- vypráví příběh a doprovází ho obrázky *(KK)*

- opakuje učivo předané v příběhu za pomoci her a cvičení *(KU)*
- využívá signálů nebo symbolů ke změně činnosti *(KČO)*
- kombinuje činnost a jazyk tak, aby jeho instrukce v hodině byly jasné a snadno zapamatovatelné *(KK)*
- končí hodinu stejným způsobem a stejným pozdravem *(KČO)*
- připomíná narozeniny dětí pomocí barev odpovídající jednotlivým měsícům, a které přidělí na začátku školního roku všem dětem *(KSP)*

Vzdělávací obsah

<table>
<tr><td colspan="2">Úvodní lekce</td></tr>
<tr><td>Dítě
- se seznámí s postavičkami učebnice
- rozliší jména postaviček učebnice
- pozdraví a rozloučí se
- počítá od 1 do 6
- porozumí základním pokynům učitele pro společnou práci ve třídě</td><td>Slovní zásoba
- anglická jména postaviček učebnice
- základní pozdravy
- čísla 1 – 6
Komunikační situace
- činnostní pokyny (např. sedněte si)
- pracovní pokyny (např. vybarvi)</td></tr>
<tr><td colspan="2">1. lekce</td></tr>
<tr><td>Dítě
- přiřadí 6 základních barev a pojmenuje je
- rozpozná specifickou informaci ve slyšeném textu
- jednoslovně odpoví na otázku na barvu nebo počet
- rozumí jednoduchým pokynům učitele pro práci na úkolu</td><td>Slovní zásoba
- barvy červená, růžová, žlutá,fialová, zelená, modrá
- pasivně: pastelky, hračky, velikost a tvar předmětů
Komunikační situace
- činnostní pokyny (např.otočte se)
- pracovní pokyny (např. vystřihněte)
- otázka „Co máš ve své kapse?“</td></tr>
<tr><td colspan="2">2. lekce</td></tr>
<tr><td>Dítě
- rozliší a pojmenuje hračky
- porozumí obsahu krátkého příběhu
- zachytí specifické informace ve slyšeném textu doprovázeného obrázky
- přiřadí geometrické tvary k předmětům
- jednoduše odpoví na otázku „Co vidíš?“ a „Jaké barvy je … ?“</td><td>Slovní zásoba
- hračky: míč, medvídek, auto, panenka, vláček, koloběžka
- pasivně: okno, dveře, úsměv, geometrické tvary předmětů
Komunikační situace
- činnostní pokyny (např. držte se za ruce, otočte se doleva)
- pracovní pokyny (např. vybarvěte)
- jednoduché odmítnutí</td></tr>
<tr><td colspan="2">3. lekce</td></tr>
<tr><td>Dítě</td><td>Slovní zásoba</td></tr>
</table>

- rozpozná části základní části lidského těla a pojmenuje je - porozumí hlavní dějové linii velmi jednoduchého a krátkého příběhu - zachytí a shromáždí specifické informace v písničce a v příběhu - rozumí otázce „Co je špatně?„ a jednoduchým způsobem na ni reaguje - rozumí pokynům týkající se pohybu končetin	- části lidského těla: hlava, paže, bříško, prsty, nohy, chodidla - hračky - pasivně: smutný, šťastný, zatřepat, poklepat, mávat, dupat, ruka, robot Komunikační situace - činnostní pokyny (např. jděte) - pracovní pokyny (např. dokončete) - dotazy typu „Mohu mít?“ a „Mohu si vzít?“ - pasivně: dotazy a odpovědi na zdraví
4. lekce	
Dítě - rozpozná základní kusy oblečení a pojmenuje ho - přiřadí barvy k oblečení - přiřadí oblečení k částem těla - rozumí otázce „Co to je?“, „Jakou má barvu?“ a stručně na ni odpoví - rozumí pokynům týkající se oblékání	Slovní zásoba - oblečení: tričko, kalhoty, ponožky, boty, bunda/sako, čepice - pasivně: nějaký, zelené puntíky Komunikační situace - činnostní pokyny (např. sundej/obleč) - pracovní pokyny (např. pošli dál) - oblékání
5. lekce	
Dítě - rozpozná některá zvířátka a pojmenuje je - rozumí otázce „Máš rád?“ a odpoví na ni krátkou větou - odpoví kladně i záporně na otázku - rozumí pokynům týkající se pohybu těla - rozumí otázce „Kolik?“ a stručně na ni odpoví	Slovní zásoba - zvířátka: pták, pavouk, ryba, želva, králík, slon - pasivně: dobře, promiň, „Co jsem?“, „Mohu mít?“, „Podívejme se.“, „Počkej chvilku“, „Co má Lulu?“ „ A co(jméno zvířátka)?“ Komunikační situace - činnostní pokyny (např. počítej) - pracovní pokyny (např. zakroužkuj)
6. lekce	
Dítě - rozpozná 6 různých jídel a pojmenuje je - najde specifické informace ve slyšené písni - rozumí otázce „Co chybí?“ a odpoví na ni - rozumí otázce „Co se jim líbí?“ a stručně na ni odpoví	Slovní zásoba - čokoláda, zmrzlina, dort, ryba, jablka, banány - mám rád/nemám rád - pasivně: lednice, sněz to/všechno, mňam/fuj, neurčitý člen ve smyslu „nějaký“, oblíbený Komunikační situace - činnostní pokyny (např. najdi) - pracovní pokyny (např. zakroužkuj)
Mimořádné dny	
Dítě - popřeje kamarádovi k narozeninám - rozumí otázce na počet svíček na dortu a odpoví na ni - rozumí obsahu vánoční písně a vyjádří	Slovní zásoba - všechno nejlepší k narozeninám - pasivně: svíčky, každý - vánoční stromeček, dárek

ho pohybem - zazpívá foneticky správně vánoční píseň - rozumí obsahu velikonoční písně a napodobí ho pohyby - popřeje mamince ke Dni matek - rozumí obsahu prázdninové říkanky	- pasivně: vánoční přání, ozdoby, podej, „takto otevíráme dárky“, „chodíme kolem stromečku“ - Velikonoce, velikonoční zajíček - pasivně: hopsat, běžet, tlustý, uši - Den matek, dárek, mám Tě rád - šortky, plavky, taška

Souvislost se vzdělávacími oblastmi RVP PV dle Camridge University Press

Dítě a jeho tělo

- rozvoj pohybových schopností
- zdokonalování hrubé a jemné motoriky
- manipulace a jednoduché úkony s předměty

Dítě a psychika

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností
- rozvoj komunikativních dovedností
- osvojení si dovedností předcházející čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další verbální i neverbální sdělení
- rozvoj tvořivosti
- posilování přirozených poznávacích citů
- rozvoj schopnosti sebeovládání
- rozvoj dovedností vyjádřit pocity a prožitky

Dítě a ten druhý

- rozvoj vztahů k druhým lidem
- vytváření prosociálních postojů
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
- rozvoj kooperativních dovedností

Dítě a společnost

- poznávání pravidel společenského soužití
- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí
- seznamování se světem lidí, kultury a umění
- rozvoj základní kulturně společenských postojů, návyků a dovedností

Dítě a svět

- seznamování se s místem a prostředím a vytváření pozitivního vztahu k němu
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám

Literatura:

Cambridge University Press. *Podpůrné materiály k Hippo and Friends*. Dostupné na www http://www.cambridge.org/cz/elt/catalogue/subject/project.

Hennová, I. *Angličtina pro předškoláky. Metodika pro výuku v mateřské škole*. Praha: Portál, 2010.

Oxford University Press. *Výchovné a vzdělávací strategie.* Dostupné na www http://elt.oup.com/general_content/cz/kestazeni/rvp?cc=cz&selLanguage=cs.

Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole. Praha: VÚP, 2006.

Anglický jazyk je vyučován od 1. ročníku v časové dotaci 2 hodiny týdně v prvním a ve 2. ročníku a 4 hodiny týdně od třetího ročníku. Třídy se dělí obvykle na vnitřně diferencované jazykové skupiny, pro vyučování je určena odborná učebna angličtiny.

Převládajícími metodami výuky jsou od třetího ročníku – samostatná, skupinová a projektová práce, v prvním a druhém ročníku převažuje metoda frontální výuky

Žáci se SVP postupují podle individuálních plánů.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- získávali zájem o cizí jazyk a utvářeli si pozitivní vztah k tomuto předmětu
- osvojili si jazykové znalosti a dovednosti a aktivně využívali komunikace v cizím jazyce
- získávali schopnosti číst s porozuměním
- četli přiměřené texty v daném jazyce
- porozuměli přiměřeně (jazykově, obsahově, rozsahem) náročnému ústnímu sdělení na úrovni osvojených znalostí
- poznávali kultury zemí příslušné jazykové oblasti

- dovedli vyhledávat nejdůležitější informace
- dovedli pracovat s informacemi
- pochopili význam znalosti cizích jazyků pro osobní život
- formovali vzájemné porozumění mezi zeměmi
- respektovali a tolerovali odlišné kulturní hodnoty jiných národů

Vyučování cizích jazyků probíhá v těsné návaznosti na český jazyk a literatura, zeměpis, dějepis, hudební, výtvarnou výchovu i matematiku.

V předmětu se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují části vzdělávacích obsahů průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Mediální výchova, Výchova demokratického občana, multikulturní výchova.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- během výuky klademe důraz na čtení s porozuměním, práci s textem, vyhledávání informací z široké škály informačních a komunikačních prostředků
- individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch
- žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost, zadáváme jim zajímavé domácí úlohy a zapojujeme je do různých soutěží
- žákům nabízíme různé aktivační metody a strategie učení, které jim umožňují samostatně organizovat a řídit jejich vlastní učení, a vytváříme jim takové situace, v nichž mají radost z učení pro samotné učení, a jsou vhodné pro jejich další přínos
- vedeme žáky k systematickému vyhledávání, vedení a ukládání informací, k uvědomělému a správnému používání studijních materiálů pro samostudium
- k poznávání a posouzení vlastních schopností a jejich individuálnímu rozvoji, využíváme problémové vyučování, projektovou výuku

Kompetence k řešení problému

- ve vhodných oblastech vzdělávání používáme netradiční úlohy a podle schopností zapojujeme žáky do soutěží
- při výuce motivujeme žáky v co největší míře úlohami z praktického života, využíváme co největšího množství zdrojů informací – práce s knihou, internetem, modelovou situací

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- vedeme žáky k formulování vlastních názorů a k možnostem ověřovat si některé praktické dovednosti v modelových situacích
- učíme žáky domluvit se a dorozumět ve více světových jazycích
- žáky vedeme úměrně věku ke komunikaci prostřednictvím médií, postupně si zdokonalují v práci s informacemi ze všech možných zdrojů - ústních, tištěných mediálních a počítačových, včetně internetu, který mají žáci k dispozici i ve volném čase

Kompetence sociální a personální

- navozujeme dostatek situací, které vedou k vědomí odlišností i jedinečnosti každého člověka a rozvíjejí pozitivní sebedůvěru a vědomí vlastních možností ovlivňovat své okolí
- poskytujeme žákům prostor pro jejich sociální rozvoj a komunikaci s ostatními – využíváme formy sociálního učení (spolupráci ve dvojici a malé sociální skupině), umožňujeme žákům střídání rolí ve skupině
- žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí a učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi

Kompetence občanské

- učíme žáky respektovat individuální rozdíly (kulturní i náboženské) spolužáků ve třídě i ve škole – škola vítá žáky z celého světa

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k psychohygieně práce
- snažíme se žáky vést k trpělivosti a uvědomění si dobrého pocitu z poctivě odvedené a dokončené práce
- vedeme žáky k prezentaci své práce

1. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Počáteční primární výuka akcentuje složku audioorální receptivní, žák dokáže rozeznat fonologickou strukturu mateřského jazyka od fonologické struktury cizího jazyka. V oblasti produktivní, která není hodnocena, žák vyslovuje foneticky správně v přiměřeném rozsahu slovní zásoby.	Zvuková a grafická podoba jazyka - fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky Slovní zásoba – žáci si osvojí a umí používat základní slovní zásobu v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů a umí ji používat v komunikačních situacích, práce se slovníkem Tematické okruhy: domov, rodina, škola, zvířata	Osobnostní a sociální výchova – sociální rozvoj, komunikace Multikulturní výchova
Rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně		
Pochopí obsah a smysl jednoduché, pomalé a pečlivě vyslovované promluvy, obvykle izolovaných vět, pokynů		

2. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Počáteční primární výuka akcentuje složku audioorální produktivní, žák dokáže rozeznat fonologickou strukturu mateřského jazyka od fonologické struktury cizího jazyka. V oblasti produktivní žák vyslovuje foneticky správně, rozšiřuje si aktivní slovní zásobu		Osobnostní a sociální výchova – sociální rozvoj, komunikace Multikulturní výchova
Rozumí otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje v souladu s postupem „listen and do“ a „listen and make“. Žák dokáže vytvořit a vyslovit jednoduchou větu. Zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal		
Rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu. Žák se učí porozumět velmi krátkému souvislému textu s oporou v obrázkové osnově. Rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu. Přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení.	Zvuková a grafická podoba jazyka - fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov Slovní zásoba – žáci si osvojí a umí používat základní slovní zásobu v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů a umí ji používat v komunikačních situacích, práce se slovníkem Tematické okruhy: domov, rodina, škola, volný čas, lidské tělo, zvířata, jídlo, oblečení	

3. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
RECEPTIVNÍ, PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
CJ-3-1-01	Čte a vyslovuje srozumitelně jednotlivá slova, reprodukuje slovní zásobu ze známé tematické oblasti v přiměřeném rozsahu.	Zvuková a grafická podoba jazyka - fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov	OSV – sociální rozvoj – komunikace (řeč zvuků a slov, porovnávání a naslouchání).
CJ-3-1-02	Pozdraví a krátce se představí, rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností. Zeptá se a jednoduše odpoví na otázky na jméno/věk osoby, klade krátké ano/ne otázky k ověření správnosti svého odhadu.	Slovní zásoba – žáci si osvojí a umí používat základní slovní zásobu v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů a umí ji používat v komunikačních situacích, práce se slovníkem Tematické okruhy: domov, rodina, škola, volný čas, lidské tělo, zvířata, jídlo, oblečení Předložky místa nebo času ČJL: Respektování základních komunikačních pravidel.	Poznámka: zavedení jazykového portfolia pro každého žáka.
CJ-3-1-03	Píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy. Předlohy přečte, pojmenuje věci, které mu jsou blízké a napíše.		
CJ-3-1-04	Reaguje na jednoduché, každodenně užívané příkazy a žádosti, rozumí pomalému a správně vyslovovanému dialogu.		
CJ-3-1-05	S pomocí učitele vyhledá slovíčka ve slovníku učebnice.		

4. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
CJ-5-1-01	Rozumí smyslu přiměřeně obtížných nahrávek, rozumí hledané informaci v nahrávce, rozumí jednoduchým pokynům učitele a reaguje na ně.	Zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov slovní zásobu v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů a umí ji používat v komunikačních situacích, práce se slovníkem Tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, jídlo, oblékání, nákupy, bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda	OSV – sociální rozvoj – komunikace (cvičení pozorování a empatické naslouchání). ČJL: rozeznávání druhů slov a umí ji používat v komunikačních
CJ-5-1-02	Vyhledává známá slova a věty v jednoduchých textech, přiřazuje známá slova a věty k obrázkům.		Poznámka: zahájení vyplňování vlastního vyrobeného jazykového portfolia.
CJ-5-1-03	Přečte nahlas a srozumitelně krátký text obsahující známou slovní zásobu.		
CJ-5-1-04	V jednoduchých textech, které jsou doplněny obrázky a jsou o známých tématech, vyhledá požadovanou informaci; Správně odpoví na otázky k jednoduchému textu;		
CJ-5-1-05	Práce se slovníkem		
PRODUKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
CJ-5-2-01	Napíše pohlednici a jednoduchou zprávu kamarádovi.		
CJ-5-2-02	Jednoduše popíše obrázek, zopakuje zpaměti básničku či říkanku.		
CJ-5-2-03	Vyjádří jednoduché základní informace, které obměňuje s použitím osvojené slovní zásoby.		
INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
CJ-5-3-01	Pozdraví a rozloučí se, zeptá se na čas a odpoví, kolik je hodin, jednoduše o něco požádá a poděkuje.		MKV – Lidské vztahy (význam kvality lidských vztahů, tolerance, empatie) M: Struktura: hodiny, dny, měsíce, roky.

5. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
CJ-5-1-01	Nalezne známá slova a věty v jednoduchých textech, např. o rodině a volném čase, rozumí krátkým a jednoduchým pokynům v textu.	Zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov Slovní zásoba – žáci si osvojí a umí používat základní slovní zásobu v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů a umí ji používat v komunikačních situacích, práce se slovníkem Mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění), práce se slovníkem Tematické okruhy: domov, rodina, škola, bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny) povolání, lidské tělo, volný čas, zvířata, příroda, počasí, jídlo	
CJ-5-1-02	Rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu např. letáku, plakátu, blahopřání, vyhledá informace k jednoduchému tématu v časopise nebo na webové stránce, pochopí obsah a smysl jednoduchého dialogu a nahrávky.		OSV – sociální rozvoj – komunikace (sdělení v různých situacích, aktivní naslouchání). M: aplikace jednoduchých početních operací v oboru přirozených čísel, porovnávání větší, menší.
CJ-5-1-03	Srozumitelně vyslovuje jednoduchý čtený text se známou slovní zásobou;		MKV – multikulturalita (specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost, naslouchání druhých). M: struktura: hodiny, dny, měsíce, roky.
CJ-5-1-04	Vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům		VDO – občanská společnost a škola (participace žáků na životě školy a místní komunity). VMEGS – Evropa a svět nás zajímá (zvyky a tradice národů Evropy).
CJ-5-1-05	Práce se slovníkem		
PRODUKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
CJ-5-2-01	Vyplní osobní údaje do formuláře. Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života.		VDO – občanská společnost a škola (participace žáků na životě školy a místní komunity).

CJ-5-2-02	Rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu.		ČJL: sestaví osnovu krátkého příběhu, např. vyprávění s jednoduchým dějem.
CJ-5-2-03	Svými slovy vyjádří smysl textu.		Poznámka: pravidelné doplňování do jazykového portfolia.
INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
CJ-5-3-01	Zapojí se do jednoduchých rozhovorů. Sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat. Odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá.		OSV – sociální rozvoj – poznávání lidí (vzájemná poznávání ve skupině a třídě, vyvarování se chyb při kontaktu s lidmi).

Seznam použitých zkratek:

OSV – Osobnostní a sociální výchova

VDO – Výchova demokratického občana

VMEGS – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

MKV – Multikulturní výchova

EV – Environmentální výchova

MV – Mediální výchova

ČJL – Český jazyk a literatura

M – Matematika

AJ – Anglický jazyk

ICT – Informační a komunikační technologie

6. – 7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech. Rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace. CJA-9-1-02 CJA-9-1-04	Rozvíjení dostačující slovní zásoby k ústní i písemné komunikaci vztahující se k probíraným okruhům a komunikačním situacím, práce se slovníkem	
Rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně. Rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat. CJA-9-1-03	Zvuková a grafická podoba jazyka- rozvíjení dostatečně srozumitelné výslovnosti a schopnosti rozlišovat sluchem prvky fonologického systému jazyka, slovní a větný přízvuk, intonace, ovládání pravopisu slov osvojené slovní zásoby.	Z - popis zeměkoule, členění na světadíly, oceány, práce s mapou VOZ - komunikace
Napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat. Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři. Reaguje na jednoduché písemné sdělení. CJA-9-2-01 CJA-9-2-02	Tematické okruhy – domov, rodina, bydlení, škola, volný čas, sport, péče o zdraví, počasí, příroda a město, nákupy a móda, stravovací návyky, kultura, pocity a nálady, reálie zemí, moderní technologie a média.	Čj – dopis, životopis Multikulturní výchova – svátky a zvyklosti různých národností
Mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech. Vypráví jednoduchý příběh či událost, popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života. Zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích CJA-9-2-03 CJA-9-2-04	Mluvnice – rozvíjení používání gramatických jevů k realizaci komunikačního záměru žáka (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění).	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - Evropa a svět nás zajímá

8. – 9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech Rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace. CJA-9-1-02 CJA-9-1-04	Rozvíjení dostačující slovní zásoby k ústní i písemné komunikaci vztahující se k probíraným okruhům a komunikačním situacím, práce se slovníkem	Z – USA
Rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně. Rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat. CJA-9-1-03	Zvuková a grafická podoba jazyka- rozvíjení dostatečně srozumitelné výslovnosti a schopnosti rozlišovat sluchem prvky fonologického systému jazyka, slovní a větný přízvuk, intonace, ovládání pravopisu slov osvojené slovní zásoby.	
Napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat. Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři. Reaguje na jednoduché písemné sdělení. CJA-9-2-01 CJA-9-2-02	Tematické okruhy – kultura, pocity a nálady, stravovací návyky, příroda a město, nákupy a móda, společnost a její problémy, volba povolání, volný čas, moderní technologie, reálie zemí	Čj - popis Výchova demokratického občana – občanská společnost a škola
Mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech. Vypráví jednoduchý příběh či událost, popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života. Zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích. CJA-9-2-03 CJA-9-2-04	Konverzace v daných tematických celcích Mluvnice – rozvíjení používání gramatických jevů k realizaci komunikačního záměru žáka (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění).	VOZ – komunikace Mediální výchova – kritické čtení a vnímání

4.1.3 Další cizí jazyk

Vzdělávání v Dalším cizím jazyce předpokládá dosažení úrovně A1 (podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky).

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- pochopení jazyka jako prostředku historického a kulturního vývoje národa, a důležitého sjednocujícího činitele národního společenství
- pochopení jazyka a jako důležitého nástroje celoživotního vzdělávání
- rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku a jeho chápání jako zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství
- rozvíjení pozitivního vztahu k mnohojazyčnosti a respektování kulturní rozmanitosti
- vnímání a postupnému osvojování jazyka jako prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i prožitků a ke sdělování názorů
- zvládnutí pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a rozvíjení pozitivního vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace
- samostatnému získávání informací z různých zdrojů a k zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření
- získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu jako prostředku prosazení sebe sama

  individuálnímu prožívání slovesného uměleckého díla, ke sdílení čtenářských zážitků, k rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře i k dalším druhům umění založených na uměleckém textu a k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání

Žáci se SVP postupují podle individuálních plánů.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

4.1.4 Další cizí jazyk (volitelný)

8. – 9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně	- zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah	

Rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	mezi zvukovou a grafickou podobou slov - slovní zásoba – žáci si osvojí slovní zásobu a umí ji používat v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů, práce se slovníkem - tematické okruhy - domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, zdraví, jídlo, oblékání, nákupy, obec, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí, reálie zemí příslušných jazykových oblastí - mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)	
Rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat		Z - reálie zemí příslušných jazykových oblastí
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů		
Sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
Odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá		Výchova demokratického občana – občanská společnost a škola
Rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům		
Rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům		VOZ – komunikace Mediální výchova – kritické čtení a vnímání
Rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci		
Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři		ČJ - popis, vypravování, oficiální a neoficiální korespondence
Napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
Stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení		

4.2 Matematika a její aplikace

Vzdělávací oblast Matematika a její aplikace je v základním vzdělávání založena především na aktivních činnostech, které jsou typické pro práci s matematickými objekty a pro užití matematiky v reálných situacích. Poskytuje vědomosti a dovednosti potřebné v praktickém životě, a umožňuje tak získávat matematickou gramotnost. Pro tuto svoji nezastupitelnou roli prolíná celým základním vzděláváním a vytváří předpoklady pro další úspěšné studium.

Vzdělávání klade důraz na důkladné porozumění základním myšlenkovým postupům a pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům. Žáci si postupně osvojují některé pojmy, algoritmy, terminologii, symboliku a způsoby jejich užití.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace je rozdělen na čtyři tematické okruhy. V tematickém okruhu *Čísla a početní operace* na prvním stupni, na který navazuje a dále ho prohlubuje na druhém stupni tematický okruh *Číslo a proměnná*, si žáci osvojují aritmetické operace v jejich třech složkách: dovednost provádět operaci, algoritmické porozumění (proč je operace prováděna předloženým postupem) a významové porozumění (umět operaci propojit s reálnou situací). Učí se získávat číselné údaje měřením, odhadováním, výpočtem a zaokrouhlováním. Seznamují se s pojmem proměnná a s její rolí při matematizaci reálných situací.

V dalším tematickém okruhu *Závislosti, vztahy a práce s daty* žáci rozpoznávají určité typy změn a závislostí, které jsou projevem běžných jevů reálného světa, a seznamují se s jejich reprezentacemi. Uvědomují si změny a závislosti známých jevů, docházejí k pochopení, že změnou může být růst i pokles a že změna může mít také nulovou hodnotu. Tyto změny a závislosti žáci analyzují z tabulek, diagramů a grafů, v jednoduchých případech je konstruují a vyjadřují matematickým předpisem nebo je podle možností modelují s využitím vhodného počítačového software nebo grafických kalkulátorů. Zkoumání těchto závislostí směřuje k pochopení pojmu funkce.

V tematickém okruhu *Geometrie v rovině a v prostoru* žáci určují a znázorňují geometrické útvary a geometricky modelují reálné situace, hledají podobnosti a odlišnosti útvarů, které se vyskytují všude kolem nás, uvědomují si vzájemné polohy objektů v rovině (resp. v prostoru), učí se porovnávat, odhadovat, měřit délku, velikost úhlu, obvod a obsah (resp. povrch a objem), zdokonalovat svůj grafický projev. Zkoumání tvaru a prostoru vede žáky k řešení polohových a metrických úloh a problémů, které vycházejí z běžných životních situací.

Důležitou součástí matematického vzdělávání jsou *Nestandardní aplikační úlohy a problémy*, jejichž řešení může být do značné míry nezávislé na znalostech a dovednostech školské matematiky, ale při němž je nutné uplatnit logické myšlení. Tyto úlohy by měly prolínat všemi tematickými okruhy v průběhu celého základního vzdělávání. Žáci se učí řešit problémové situace a úlohy z běžného života, pochopit a analyzovat problém, utřídit údaje a podmínky, provádět situační náčrty, řešit optimalizační úlohy. Řešení logických úloh, jejichž obtížnost je závislá na míře rozumové vyspělosti žáků, posiluje vědomí žáka ve vlastní schopnosti logického uvažování a může podchytit i ty žáky, kteří jsou v matematice méně úspěšní.

Žáci se učí využívat prostředky výpočetní techniky (především kalkulátory, vhodný počítačový software, určité typy výukových programů) a používat některé další pomůcky, což umožňuje přístup k matematice i žákům, kteří mají nedostatky v numerickém počítání a v rýsovacích technikách. Zdokonalují se rovněž v samostatné a kritické práci se zdroji informací.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- využívání matematických poznatků a dovedností v praktických činnostech – odhady, měření a porovnávání velikostí a vzdáleností, orientace
- rozvíjení paměti žáků prostřednictvím numerických výpočtů a osvojováním si nezbytných matematických vzorců a algoritmů
- rozvíjení kombinatorického a logického myšlení, ke kritickému usuzování a srozumitelné a věcné argumentaci prostřednictvím řešení matematických problémů
- rozvíjení abstraktního a exaktního myšlení osvojováním si a využíváním základních matematických pojmů a vztahů, k poznávání jejich charakteristických vlastností a na základě těchto vlastností k určování a zařazování pojmů
- vytváření zásoby matematických nástrojů (početních operací, algoritmů, metod řešení úloh) a k efektivnímu využívání osvojeného matematického aparátu
- vnímání složitosti reálného světa a jeho porozumění; k rozvíjení zkušenosti s matematickým modelováním (matematizací reálných situací), k vyhodnocování matematického modelu a hranic jeho použití; k poznání, že realita je složitější než její matematický model, že daný model může být vhodný pro různorodé situace a jedna situace může být vyjádřena různými modely
- provádění rozboru problému a plánu řešení, odhadování výsledků, volbě správného postupu k vyřešení problému a vyhodnocování správnosti výsledku vzhledem k podmínkám úlohy nebo problému
- přesnému a stručnému vyjadřování užíváním matematického jazyka včetně symboliky, prováděním rozborů a zápisů při řešení úloh a ke zdokonalování grafického projevu
- rozvíjení spolupráce při řešení problémových a aplikovaných úloh vyjadřujících situace z běžného života a následně k využití získaného řešení v praxi; k poznávání možností matematiky a skutečnosti, že k výsledku lze dospět různými způsoby
- rozvíjení důvěry ve vlastní schopnosti a možnosti při řešení úloh, k soustavné sebekontrole při každém kroku postupu řešení, k rozvíjení systematičnosti, vytrvalosti a přesnosti, k vytváření dovednosti vyslovovat hypotézy na základě zkušenosti nebo pokusu a k jejich ověřování nebo vyvracení pomocí protipříkladů

4.2.1 Matematika a její aplikace

Předmět Matematika je vyučován od 1. do 9. ročníku. Časová dotace předmětu je v 1. – 3. ročníku 4 hod týdně, ve 4. až 5. ročníku 5 hod týdně, v 6. až. 9. ročníku 4 hod. týdně.

Výuka je realizovaná v domovských učebnách a odborných počítačových učebnách. Rozvíjíme intelektuální schopnosti žáků, jejich paměť, představivost, tvořivost, abstraktní

myšlení, schopnost logického úsudku. Výuka současně přispívá k vytváření takových rysů osobnosti, jako je vytrvalost, pracovitost, kritičnost. Soustavně zařazujeme činnosti, při kterých žáci aplikují mat. dovednosti při řešení životních situací.

Ve vyučovacím procesu využíváme výklad, samostatnou práci, skupinovou práci a řízenou diskusi.

Individuálně integrovaným žákům s SVP umožňujeme neomezenou časovou dotaci a aplikujeme u nich individuální přístup. Nadaní žáci se zúčastňují různých soutěží a jsou jim zadávány nadstandardní úkoly.

Skupinově integrovaným žákům se zdravotním postižením tolerujeme pomalejší pracovní tempo, prověřování učiva časově nelimitujeme. Při klasifikaci oceňujeme správný postup. Častěji střídáme činnosti a výuku zpestřujeme hravými a soutěživými prvky. Využíváme alternativní výukové materiály, které podporují rozvoj oslabených percepčních a motorických funkcí. Podporujeme rozvoj prostorového vnímání a tělesného schématu pro správné vytváření matematických představ.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- prováděli početní výkony s přirozenými čísly, desetinnými čísly a zlomky, a to pamětně i písemně, racionální využití technických pomůcek
- řešili úlohy z praxe s užitím početních výkonů včetně užití procentuálního počtu a jednoduchého úrokování
- prováděli odhady výsledků řešení a prováděli zaokrouhlení
- četli a užívali jednoduché statistické tabulky a diagramy
- užívali proměnnou, řešili rovnice
- zapisovali a graficky znázorňovali závislosti kvantitativních jevů v přírodě a ve společnosti a pracovali s funkcemi
- řešili geometrické úlohy, vypočítávali obvody a obsahy obrazců a povrchy a objemy těles, užívali základní vztah mezi rovinnými obrazci
- orientovali se v rovině a prostoru, užívali soustavu souřadnic

V předmětu se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují části vzdělávacích obsahů průřezových témat: Mediální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetenci k učení

učíme práci s textem a operace s odbornými termíny

poukazujeme na propojování poznatků a vytváření komplexního pohledu na matematické jevy

Kompetence k řešení problému

- rozvíjíme schopnost objevovat a formulovat problém
- vedeme k vybírání vhodných způsobů řešení úkolů a umění je obhájit
- učíme využívání logických a matematických postupů
- vedeme k zodpovědnosti za své výsledky při časově neomezené dotaci

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k formulování vlastních názorů a k uznávání názorů jiných
- vedeme žáky k logickému, výstižnému a kultivovanému ústnímu a písemnému projevu

Kompetence sociální a personální

- vedeme žáky v případě potřeby k poskytnutí pomoci nebo žádosti o ni
- vedeme žáky ke spolupráci ve dvojicích i v malých sociálních skupinách

Kompetence pracovní

- učíme žáky využívat znalosti a zkušenosti pro svůj vlastní rozvoj a pro budoucnost
- vedeme žáky k využívání matematických dovedností v praxi
- klademe důraz na plnění povinností a dodržování závazků
- vedeme žáky k bezpečnému zacházení s pomůckami a k pořádnosti

1. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE			
M-3-1-01	Spočítá prvky daného souboru, vytvoří skupinu s daným počtem prvků, podle obrázku rozhodne o vztahu více, méně, porovnává soubory (i bez počítání), využívá univerzální modely čísel.	Přirozená čísla 1 – 20.	ČJL: psaní číslic a znaků, orientace na stránce knihy, počet slabik, čtení slovní úlohy s porozuměním. RU: komutativnost sčítání, sčítání a odčítání s přechodem přes desítku. Další náměty do výuky: praktické úkoly s využitím základních jednotek délky propedeutika zlomku, vztah části a celku.
M-3-1-02	Napíše a přečte číslice, doplní chybějící čísla v řadě, porovnává čísla, používá znaky rovnosti a nerovnosti, řeší slovní úlohy s porovnáváním čísel.	Číslice 0 – 9, čísla 0 – 20, znaky < , >, =.	
M-3-1-03	Využívá číselnou osu, orientuje se na ní, zobrazí na ní číslo, správně používá pojmy před, za, hned před, hned za, mezi.	Číselná osa.	
M-3-1-04	Sčítá a odčítá zpaměti bez přechodu přes desítku.	Číselný obor 0 – 10, 10 – 20.	
M-3-1-05	Řeší a tvoří slovní úlohy s využitím sčítání a odčítání bez přechodu přes desítku, řeší a tvoří slovní úlohy vedoucí ke vztahu „o *x* více (méně)“.	Práce s textem slovní úlohy.	EV – vztah člověka k prostředí (náš životní styl – spotřeba věcí v rodině, škole).
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY			
M-3-2-01	Čte a nastavuje celé hodiny, orientuje se ve struktuře času.	Struktura času: hodina, den, týden, měsíc, rok..	
M-3-2-02	Zaznamenává jednoduché situace související s časem pomocí tabulek a schémat.	Tabulky a schémata	
M-3-2-03	Doplní zadanou tabulku, orientuje se v jednoduchých schématech.		

M-3-3-01	Rozezná, pojmenuje a načrtne základní rovinné útvary, uvede příklady těchto útvarů ve svém okolí, rozezná a pojmenuje základní tělesa, uvede příklady těchto těles ve svém okolí, orientuje se v prostoru, užívá prostorové pojmy, pomocí stavebnic modeluje rovinné i prostorové útvary.	Rovinné útvary: čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh. Tělesa: krychle, kvádr, koule, válec. Orientace v prostoru: před, za, vpravo, vlevo, nahoře, dole.	ČJL: vyjádření jednoduché prostorové orientace (např. procházkou po čtvercové síti). RU: prostředí sirkových obrazců, plán krychlové stavby při sestavování prostorového útvaru složeného z jednotkových krychlí. Další náměty do výuky: skládání origami parketování daných obdélníků.
M-3-3-02	Porovná rovinné útvary stejného typu podle velikosti, porovná tělesa stejného typu podle velikosti, odhaduje a srovnává délky úseček s využitím pomůcek.	Porovnávání: větší, menší, stejný, nižší, vyšší, délka úsečky, poměřování úseček.	

2. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE			
M-3-1-01	Používá přirozená čísla k modelování situací běžného života, samostatně pracuje s univerzálními modely přirozených čísel.	Přirozená čísla 1 – 100, počítání s penězi, peníze: způsoby placení.	ČJL: orientace v textu, práce s knihou, čtení s porozuměním, věta oznamovací a tázací, odpověď na otázku. RU: komutativnost sčítání při pamětném i písemném počítání, grafické znázornění slovních úloh. Další náměty do výuky: propedeutika zlomků, význam slov polovina, čtvrtina, třetina, modelování násobení a dělení na různých souborech. Poznámka: učitel používá pojmy: sčítanec, menšenec, menšitel, činitel, součin, dělenec, dělitel, podíl, záměna činitelů.
M-3-1-02	Zapisuje a čte čísla v daném oboru, počítá po jednotkách a desítkách, rozliší sudá a lichá čísla, porovnává čísla, chápe rovnost a nerovnost i v různých významových kontextech (délka, čas, peníze).	Číselný obor 0 – 100, lichá a sudá čísla.	
M-3-1-03	Zobrazí číslo na číselné ose, využívá číselnou osu k porovnání čísel.	Řád jednotek a desítek	
M-3-1-04	Orientuje se v zápisu desítkové soustavy, sčítá a odčítá zpaměti dvojciferné číslo s jednociferným i dvojciferným číslem s přechodem násobků deseti, násobí zpaměti formou opakovaného sčítání i pomocí násobilky, dělí zpaměti v oboru osvojených násobilek.	Násobilka 2, 3, 4, 5, 10, součet a rozdíl.	

M-3-1-05	Řeší a tvoří slovní úlohy na sčítání a odčítání, násobení a dělení, řeší a tvoří slovní úlohy vedoucí ke vztahu „o *x* více (méně)“.	Strategie řešení úloh z běžného života.	EV – vztah člověka k prostředí (náš životní styl – spotřeba věcí, množství odpadu ve spojení s „o *x* více (méně)“).
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY			
M-3-2-01	Čte časové údaje na různých typech hodin, orientuje se v kalendáři, sleduje různé časové intervaly, používá vhodně časové jednotky a provádí jednoduché převody mezi nimi.	Časové údaje: čtvrt hodiny, půl hodiny, tři čtvrtě hodiny, celá hodina.	VMEGS – Evropa a svět nás zajímá (zážitky a zkušenosti z Evropy a světa – zkušenosti s časovými údaji při cestování), objevujeme Evropu a svět (život Evropanů – odlišnosti při vážení a měření). RU: časové tabulky. Poznámka: časové intervaly volí učitel z běžného života žáka, např. délka vyučovací hodiny, délka přestávky, délka spánku.
M-3-2-02	Zachycuje výsledky měření pomocí tabulek a schémat, provádí odhady délky a množství.	Měření délky, hmotnosti, objemu. Jednotky: centimetr, litr, kilogram.	
M-3-2-03	Navrhne a použije tabulku k organizaci údajů, třídí soubor objektů.	Tabulková evidence zadaných údajů.	
GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU			
M-3-3-01	Rozezná, pojmenuje a načrtne základní rovinné útvary, uvede příklady těchto útvarů ve svém okolí, rozezná a pojmenuje základní tělesa, uvede příklady těchto těles ve svém okolí, pomocí stavebnic modeluje rovinné a prostorové útvary podle zadání.	Rovinné útvary: lomená čára, křivá čára, bod, úsečka, přímka, polopřímka. Tělesa: kužel, jehlan.	RU: kružnice, hranol, shodnost útvarů Další náměty do výuky: využití čtverečkovaného papíru, využití počítačových programů pro matematiku na 1. stupni ZŠ.
M-3-3-02	Změří délku úsečky, používá jednotky délky, provádí odhad délky úsečky.	Práce s pravítkem, jednotky délky: milimetr, centimetr, metr, kilometr.	

3. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE			
M-3-1-02	Zapisuje a čte čísla v daném oboru, počítá po jednotkách, po desítkách a stovkách, porovnává čísla.	Číselný obor 0 – 1 000, rozklad čísla v desítkové soustavě.	ČJL: orientace v textu, práce s knihou, křížovky (sloupec, řádek), stylizace a reprodukce odpovědí, významová stránka slov, čtení s porozuměním, druhy slov, dějová posloupnost. RU: pohyb po číselné ose (propedeutika záporných čísel), aritmetické operace i vztahy mezi čísly v různých jazycích, různých kontextech významových a strukturálních.
M-3-1-03	Zobrazí číslo na číselné ose a jejích úsecích, využívá číselnou osu k porovnání čísel.	Číselná osa – nástroj modelování.	
M-3-1-04	Rozloží číslo v desítkové soustavě v oboru do tisíce, sčítá a odčítá zpaměti čísla bez přechodu násobků sta, násobí a dělí zpaměti v oboru osvojených násobilek, násobí zpaměti dvojciferná čísla jednociferným činitelem mimo obor malé násobilky, násobí a dělí součet nebo rozdíl dvou čísel, používá závorky při výpočtech.	Zápis čísla v desítkové soustavě, a jeho znázornění (číselná osa, teploměr, model), násobilka 6, 7, 8, 9, nejbližší, nižší a vyšší násobek čísla.	
M-3-1-05	Řeší a tvoří slovní úlohy na sčítání, odčítání, násobení, dělení, řeší a tvoří slovní úlohy vedoucí ke vztahu „o *x* více (méně)“ a „*x*krát více (méně)“, ovládá jednoduché řešitelské strategie.	Řešitelské strategie: pokus-omyl, řetězení od konce, vyčerpání všech možností, zjednodušování.	EV – vztah člověka k prostředí (náš životní styl – spotřeba energie ve spojení s „o *x* více (méně)“ a „*x*krát více (méně)“).

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY			
M-3-2-01	Využívá časové údaje při řešení různých situací z běžného života.	Jízdní řády.	VMEGS – Evropa a svět nás zajímá (zážitky a zkušenosti z Evropy a světa – cestujeme letadlem, lodí, autobusem, vlakem). RU: čtení údajů z grafů, diagramů, tabulek, pozorování závislostí a jejich vlastností, využití specifických počítačových programů pro matematiku na 1. stupni ZŠ, využití tabulkového procesoru (např. Excel). Poznámka: učitel používá zjednodušený model jízdního řádu.
M-3-2-02	Eviduje složitější statické i dynamické situace pomocí slov a tabulek,	Teplota, teploměr, stupeň celsia, evidence sportovních výkonů,	MV – kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě – tabulky cen produktů z reklamních letáků).
M-3-2-03	čte a sestavuje tabulky násobků, doplní chybějící údaje do strukturované tabulky podle zadání.	tabulka jako nástroj pro řešení úloh.	
GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU			
M-3-3-01	Rozezná, pojmenuje a načrtne rovinné útvary, uvede příklady těchto útvarů ve svém okolí, třídí trojúhelníky dle délek stran, uvede příklady těchto útvarů ve svém okolí, určí obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran, pomocí stavebnic modeluje rovinné útvary podle zadání.	Klasifikace trojúhelníků (obecný, rovnostranný, rovnoramenný), rovinné útvary (mnohoúhelník (čtyřúhelník, pětiúhelník, šestiúhelník), vrchol, strana, úhlopříčka mnohoúhelníku.	RU: pravoúhlý trojúhelník, osa souměrnosti útvarů v rovině, využití počítačových programů pro geometrii na 1. stupni ZŠ.
M-3-3-03	Rozezná a modeluje osově souměrné rovinné útvary, uvede konkrétní příklady.	Osově souměrné rovinné útvary.	

4. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE			
M-5-1-01	Využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení.	Komutativnost a asociativnost.	ČJL: správný zápis slovních úloh, stylizace a reprodukce odpovědí, čtení s porozuměním, dějová posloupnost. RU: znázornění celého záporného čísla na číselné ose, kmenové zlomky v kontextu části.
M-5-1-02	Čte a zapisuje čísla v daném oboru, počítá po statisících, desetitisících a tisících, používá rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě, porovnává čísla a znázorní je na číselné ose a jejích úsecích, sčítá a odčítá čísla v daném oboru (zpaměti pouze čísla, která mají nejvýše dvě číslice různé od nuly), písemně násobí jednociferným a dvojciferným činitelem, písemně dělí jednociferným dělitelem, účelně propojuje písemné i pamětné počítání (i s použitím kalkulátoru), používá římské číslice při zápisu čísel.	Číselný obor 0 – 1 000 000, písemné algoritmy sčítání, odčítání, násobení a dělení, římské číslice, hospodaření domácnosti: rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti.	
M-5-1-03	Zaokrouhluje přirozená čísla na statisíce, desetitisíce, tisíce, sta a desítky, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací (sčítání a jeho kontrola záměnou sčítanců, odčítání a jeho kontrola sčítáním, dělení a jeho kontrola násobením), provádí kontrolu výpočtů pomocí kalkulátoru.	Zaokrouhlování čísel, odhad a kontrola výsledku, práce s kalkulátorem.	

M-5-1-04	Řeší a tvoří slovní úlohy na sčítání, odčítání, násobení, dělení a slovní úlohy se dvěma početními operacemi, řeší a tvoří slovní úlohy vedoucí ke vztahu „o *x* více (méně)“ a „*x*krát více (méně)“.	Matematizace reálné situace.	EV – vztah člověka k prostředí (naše obec – využití přírodních zdrojů nacházejících se v blízkosti bydliště ve spojení s „o *x* více (méně)“ a „*x*krát více (méně)“).
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY			
M-5-2-01	Provádí a zapisuje jednoduchá pozorování (např. měření teploty),	Zásady sběru a třídění dat	VMEGS – objevujeme Evropu a svět (naše vlast a Evropa, Evropa a svět – sběr údajů o teplotě a jejich porovnání v různých částech světa). AJ: zápis hodin, dnů, měsíců a roků.
M-5-2-02	používá tabulky k evidenci, modelování a řešení různých situací, doplňuje údaje, které chybí ve strukturované tabulce, vytvoří na základě jednoduchého textu tabulku a sloupkový diagram.	Strukturovaná tabulka, sloupkové diagramy.	
GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU			
M-5-3-01	Dodržuje zásady rýsování, narýsuje přímku, vyznačí polopřímku, narýsuje různoběžky a označí jejich průsečík, narýsuje kružnici s daným středem a poloměrem, narýsuje čtverec, obdélník, trojúhelník ve čtvercové síti.	Zásady rýsování, rýsování jednoduchých rovinných útvarů, čtvercová síť	RU: další rovinné útvary, např. pravý úhel a pravidelné mnohoúhelníky, sítě těles, papírové modely těles, stavby těles podle půdorysu. Další náměty do výuky: využití počítačových programů pro geometrii na 1. stupni ZŠ.
M-5-3-02	Měří vzdálenosti, používá vhodné jednotky délky a převodní vztahy mezi nimi, sčítá a odčítá graficky úsečky, porovná úsečky podle délky, určí délku lomené čáry a obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran.	Jednotky délky a jejich převody: milimetr, centimetr, metr, kilometr, grafické sčítání a odčítání úseček, obvod mnohoúhelníku.	
M-5-3-03	Sestrojí rovnoběžné a kolmé přímky pomocí trojúhelníku s ryskou, určí vzájemnou polohu přímek v rovině.	Vzájemná poloha přímek v rovině: rovnoběžky, různoběžky, kolmice.	
M-5-3-04	Určí pomocí čtvercové sítě obsah čtverce, obdélníku, trojúhelníku a obsahy porovná, používá základní jednotky obsahu.	Jednotky obsahu: mm^2, cm^2, m^2.	

M-5-3-05	Rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary, určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru, rozpozná a využije osovou souměrnost i v praktických činnostech a situacích.	Osová souměrnost rovinného útvaru.	
NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY			
M-5-4-01	Využívá úsudek pro řešení jednoduchých slovních úloh a problémů.	Řešení úloh úsudkem, číselné a obrázkové řady.	OSV – osobnostní rozvoj – rozvoj schopností poznávání (cvičení dovednosti, zapamatování, řešení problémů), reativita (cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity – skupinová práce žáků). RU: algebrogramy, magické čtverce, pyramidy, zašifrované příklady, sudoku, součtové trojúhelníky, násobilkové obdélníky. Poznámka: učitel v hodinách využívá uvolněné úlohy výzkumu TIMSS a úlohy z mezinárodní soutěže Klokan.

5. ROČNÍK			
	Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE			
M-5-1-02	Čte a zapisuje čísla v daném oboru, počítá po milionech, používá rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě, porovnává čísla a znázorní je na číselné ose a jejích úsecích, písemně sčítá tři až čtyři přirozená čísla, písemně odčítá dvě přirozená čísla, písemně násobí až čtyřciferným činitelem, písemně dělí jednociferným nebo dvojciferným dělitelem, účelně propojuje písemné i pamětné počítání (i s použitím kalkulátoru).	Přirozená čísla Číselný obor 0 – miliarda, písemné algoritmy sčítání, odčítání, násobení a dělení. Zápis čísla v desítkové soustavě a jeho znázornění (číselná osa, teploměr, model)	ČJL: správný zápis slovních úloh, stylizace a reprodukce odpovědí, čtení s porozuměním. AJ: aplikace jednoduchých početních operací v oboru přirozených čísel, porovnávání větší, menší. RU: vyjadřování části celku zlomkem se jmenovatelem 10 nebo 100.

M-5-1-03	Zaokrouhluje přirozená čísla na miliony, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v daném oboru, provádí kontrolu výpočtu pomocí kalkulátoru.	Zaokrouhlování.	
M-5-1-04	Řeší a tvoří slovní úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel. Modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku. Porovnává, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel. Přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty. Porozumí významu znaku „-„ pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose.	Fáze řešení problému: zápis, grafické znázornění, stanovení řešení, odhad a kontrola výsledku, posouzení reálnosti výsledku, formulace odpovědi. Přirozená, celá, desetinná čísla, zlomky Vlastnosti početních operací s čísly Písemné algoritmy početních operací	EV – vztah člověka k prostředí (naše obec: přírodní zdroje, náš životní styl: energie a odpady – komplexní pojetí úloh včetně pochopení významu a nezbytnosti ekologického chování).
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY			
M-5-2-01	Vybírá z textu data podle zadaného kritéria.	Statistické údaje a jejich reprezentace.	MV – kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě – využití jednoduchých diagramů), interpretace vztahů mediálních sdělení a reality (identifikace zjednodušení mediovaných sdělení). AJ: porovnání některých statistických údajů anglicky mluvících zemí. RU: další typy diagramů Další náměty do výuky: využití tabulkového kalkulátoru ke zpracování dat.
M-5-2-02	Zjistí požadované údaje z kruhového diagramu, ve kterém nejsou k popisu použita procenta.	Kruhový diagram, finanční produkty: úspory.	

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU			
M-5-3-01	Při konstrukcích rovinných útvarů využívá elementární geometrické konstrukce a základní vlastnosti těchto útvarů.	Konstrukce čtverce a obdélníku, konstrukce pravoúhlého, rovnostranného a rovnoramenného trojúhelníku.	Další náměty do výuky: slovní úlohy na obsahy obdélníku, čtverce (práce s plánem bytu – velikost koberce, nákup tapet, obložení, podlahové plochy apod.), geometrie a výtvarné umění využití počítačových programů pro geometrii na 1. stupni ZŠ.
M-5-3-03	Sestrojí k dané přímce rovnoběžku a kolmici vedoucí daným bodem pomocí trojúhelníku s ryskou.	Konstrukce rovnoběžky a kolmice daným bodem.	
M-5-3-04	Určí pomocí čtvercové sítě obsah rovinného obrazce, který je tvořen čtverci, obdélníky a trojúhelníky a obsahy porovná.	Složené obrazce ve čtvercové síti.	Další náměty do výuky: origami ve čtvercové síti.
NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY			
M-5-4-01	Ovládá některé řešitelské strategie, v průběhu řešení nestandardních úloh objevuje zákonitosti a využívá je.	Magické čtverce, pyramidy, sudoku.	OSV – osobnostní rozvoj – rozvoj schopností poznávání (cvičení dovednosti zapamatování, řešení problémů), kreativita (cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity) RU: zašifrované příklady, hlavolamy, rébusy.

Seznam použitých zkratek:

OSV – Osobnostní a sociální výchova

VDO – Výchova demokratického občana

VMEGS – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

MKV – Multikulturní výchova

EV – Environmentální výchova

MV – Mediální výchova

ČJL – Český jazyk a literatura

M – Matematika

AJ – Anglický jazyk

ICT – Informační a komunikační technologie

6. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Desetinná čísla		
Provádí početní operace v oboru desetinných čísel Zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností Využívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část přirozeným a desetinným číslem Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím desetinných čísel	Rozvinutý zápis př. čísla v desítkové soustavě Rozšíření pojmu desetinného čísla Znázornění desetinného čísla na čís. ose, porovnávání desetinných čísel Zaokrouhlování desetinných čísel Sčítání a odčítání desetinných čísel Násobení a dělení desetinných čísel 10, 100, 1000 Převádění jednotek Násobení a dělení desetinných čísel zpaměti Písemné násobení desetinných čísel Písemné dělení desetinných čísel Užití kalkulačky Vlastnosti početních výkonů s desetinnými čísly Řešení úloh z praxe	F – jednotky, hodnota výrazu, Z – odhady vzdálenosti PV – práce s technickými Materiály Multikulturní výchova – lidské vztahy
Dělitelnost přirozených čísel		
Modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel M-9-1-03	Násobek a dělitel př. čísla Znaky dělitelnosti 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 50, 100 Prvočísla a čísla složená Rozklad čísla na prvočinitele Společný násobek, nejmenší spol. násobek Společný dělitel, největší spol. dělitel Slovní úlohy Vytvoří slovní úlohu	
Úhel a jeho velikost		
Charakterizuje a třídí základní rovinné útvary (trojúhelník, čtverec, obdélník) M-9-3-02 Určuje velikost úhlu měřením a výpočtem M-9-3-03 Rozeznává a pojmenovává úhly Odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů (čtverec, obdélník)M-9-3-04	Vzájemná poloha bodů a přímek v rovině, vzdálenost bodu od přímky Úhel a jeho přenášení Osa úhlu, osa úsečky Velikost, měření a rozdělení úhlu Stupně a minuty Rýsování úhlů Sčítání a odčítání úhlů Násobení a dělení úhlů Vedlejší a vrcholové úhly,	PV – práce s technickými materiály Z – orientace na mapě

Načrtne a sestrojí rovinné útvary (trojúhelník, čtverec, obdélník)M9-3-06 Konstruuje vnitřní úsečky trojúhelníku Zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	střídavé a souhlasné Využití matematické symboliky	
Osová souměrnost		
Načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru v osové souměrnosti Určí osově souměrný útvar M-9-3-08	Shodnost rovinných obrazců Konstrukce obrazu v osové souměrnosti Určování osy osově souměrných obrazců Osa úsečky	Vv – dekorativní práce, vyjádření skutečnosti PV – práce s technickými materiály
Shodnost a středová souměrnost		
Načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové souměrnosti Určí středově souměrný útvar M-9-3-08	Shodnost geometrických útvarů Shodnost trojúhelníků Středová souměrnost	Vv - dekorativní práce, vyjádření skutečnosti
Trojúhelník		
	Konstrukce trojúhelníku ze tří stran, trojúhelníková nerovnost Vnitřní a vnější úhly trojúhelníku Rovnoramenný a rovnostranný trojúhelník Typy trojúhelníků Výšky trojúhelníku Těžnice a těžiště Kružnice opsaná a vepsaná	F - těžiště
Objem a povrch kvádru a krychle		
Určuje a charakterizuje krychli a kvádr Analyzuje vlastnosti krychle a kvádru M-9-3-09 Odhaduje a vypočítá objem a povrch krychle a kvádru Načrtne a sestrojí sítě krychle a kvádru Načrtne a sestrojí obraz krychle a kvádru v rovině M-9-3-12 Převádí jednotky délky, obsahu a objemu Analyzuje a řeší jednoduché problémy, v nichž využívá matematický aparát v oboru desetinných čísel Analyzuje a řeší aplikační	Objem kvádru a krychle v krychlové síti Jednotky objemu Výpočet objemu a povrchu kvádru a krychle Síť kvádru a krychle Obraz kvádru a krychle ve volném rovnoběžném promítání Vyhledání v textu úlohy potřebných údajů a vztahů, volba vhodných postupů pro řešení úloh, vyhodnocení výsledku úlohy	F – fyzikální veličiny Vv - vyjádření skutečnosti PV – práce s technickým materiálem, technické výkresy

geometrické úlohy		

7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Zlomky		
Provádí početní operace se zlomky	Zlomek jako část celku, znázornění zlomku Slovní úlohy se zlomky Sčítání zlomků se stejným jmenovatelem Zobrazování na číselné ose Rozšiřování a krácení zlomků, základní tvar Porovnávání zlomků Sčítání a odčítání zlomků Převrácené číslo Násobení a dělení zlomků Smíšené číslo Převádění zlomků na desetinné číslo a naopak Slovní úlohy se zlomky	F – fyzikální veličiny Ch – hmotnostní zlomek
Celá a racionální čísla		
Provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel Účelně využívá kalkulátor Využívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, procentem, desetinným číslem, procentem) M-9-1-04	Čísla celá, zobrazení na číselné ose Porovnávání celých čísel, čísla navzájem opačná, absolutní hodnota a její geometrická interpretace Sčítání a odčítání celých čísel Násobení a dělení celých čísel Záporná desetinná čísla Vyjádření racionálního čísla zlomkem nebo desetinným číslem Znázornění racionálního čísla na číselné ose Porovnávání racionálních čísel Početní operace s racionálními čísly Řešení slovních úloh v oboru racionálních čísel	D – časová osa F – fyzikální vlastnosti látek
Poměr, Přímá a nepřímá úměrnost		
Řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem Pracuje s měřítky map a plánů M-9-1-05 Určuje vztah přímé a nepřímé úměrnosti M-9-2-03 Vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem M-9-2-04	Vyjádření poměru dělením, zlomkem Krácení a rozšiřování poměru Převrácený poměr, postupný poměr, stanoví poměr Dělení celku na části v daném poměru Změna v daném poměru Měřítko plánu a mapy – využívá a odvodí	Ch – výpočty Z – měřitko mapy Vv – zobrazení skutečnosti F – pohyb tělesa

	Soustava souřadnic Přímá úměrnost, tabulka, graf Nepřímá úměrnost, tabulka, graf Trojčlenka Řešení slovních úloh	Multikulturní výchova – lidské vztahy
Procenta, Úroky		
Řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)M-9-1-06	Procento Výpočet procentové části Výpočet počtu procent Výpočet základu Slovní úlohy s procenty Jednoduché úrokování Ověření správnosti	Ch – směsi, roztoky VOZ – Majetek, vlastnictví, hospodaření Z – statistická data, tabulky
Čtyřúhelníky a hranoly		
Využívá potřebnou matematickou symboliku Charakterizuje a třídí čtyřúhelníky Odhaduje a vypočítá obsah a obvod trojúhelníku a čtyřúhelníku Načrtne a sestrojí trojúhelníky a čtyřúhelníky Užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti trojúhelníků Určuje a charakterizuje hranoly Analyzuje vlastnosti hranolů M-9-3-09 Odhaduje a vypočítá objem a povrch hranolůM-9-3-10 Načrtne a sestrojí sítě hranolůM-9-3-11 Načrtne a sestrojí obraz hranolů v roviněM-9-3-12 Analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních číselM-9-1-09 Analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu M-9-3-13	Konstrukce trojúhelníků (sss, sus, usu) Rovnoběžníky, vlastnosti, druhy Konstrukce rovnoběžníku Výšky rovnoběžníku Obsah a obvod rovnoběžníku Obsah trojúhelníku Lichoběžník, jeho vlastnosti, konstrukce Obsah a obvod lichoběžníku Hranol, síť hranolu Objem a povrch hranolu	PV – práce s technickým materiálem, technické výkresy F – síla fyzikální veličiny

8. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Druhá mocnina a odmocnina, Pythagorova věta		
Provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninuM-9-1-01 Zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor M-9-1-02 Zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	Druhá mocnina, její určování Druhá odmocnina, její určování Pythagorova věta Užití Pythagorovy věty Využívá pro kontrolu výsledku odhad	
Mocniny s přirozeným exponentem		
	Mocniny racionálních čísel Výrazy s mocninami Rozvinutý zápis př. č. v desítkové soustavě Zápis čísel ve tvaru $a.10^n$	F - fyzikální veličiny jednotky Z - Vesmír
Výrazy		
Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad na součin pomocí vzorců a vytýkání M-9-1-07	Výraz s proměnnou, hodnota výrazu Zápis textu výrazem Sčítání a odčítání mnohočlenů, Násobení mnohočlenů Dělení výrazů Využití vytýkání a vzorců Vytvoření slovních úloh	F, Ch - vzorce
Kružnice, Kruh, Válec		
Charakterizuje kružnici a kruh Odhaduje a vypočítá obsah kruhu a obvod kružnice M-9-3-04 Využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh M-9-3-05 Určuje a charakterizuje válec a analyzuje jeho vlastnostiM-9-3-09 Odhaduje a vypočítává povrch a objem válce M-9-3-10 Načrtne a sestrojí síť válce M-9-3-11	Kružnice, kruh, části kruhu Vzájemná poloha kružnice a přímky Vzájemná poloha dvou kružnic Thaletova věta Konstrukce tečny kružnice Obsah a obvod kruhu Objem a povrch válce Síť válce Úlohy z praxe Účelně využívá kalkulátor Zaokrouhluje čísla s danou přesností	Vv - dekorativní práce, vyjádření skutečnosti F - fyzikální veličiny

Lineární rovnice, Rovnost		
Formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic Analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel	Řešení lineárních rovnic, ekvivalentní úpravy Výpočet neznámé ze vzorce Slovní úlohy Provádění zkoušek, ověření správnosti Určí počet řešení Přiřadí rovnici úloze	F – rovnovážný stav výpočty - vzorce Ch – výpočty – vzorce Osobnostní a sociální výchova – řešení problémů a rozhodovací dovednosti
Konstrukční úlohy		
Analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu M-9-3-13	Přesné rýsování, druhy čar Množiny bodů dané vlastnosti Konstrukční úlohy, rozbor, zápis Konstrukce trojúhelníku (výška, těžnice) Konstrukce čtyřúhelníku	PV – práce s technickým materiálem, technické výkresy
Základy statistiky		
Vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává dataM-9-2-01 Porovnává soubory dat M-9-2-02	Statistický soubor, šetření, tabulka, graf Četnost, aritmetický průměr Modus, meridián Diagramy s údaji v procentech Porovnává kvantitativní vztahy mezi soubory dat Interpretace výsledků	Z - statistika VOZ – tržní hospodářství, daňová politika státu

9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Soustavy lineárních rovnic se dvěma neznámými		
Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním Formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustavM-9-1-08 Analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát	Lineární rovnice se dvěma neznámými Řešení soustavy dosazovací metodou Řešení soustavy sčítací metodou Řešení slovních úloh vedoucí k soustavě rovnic řešení slovních úloh (pohyb, spol. práce, směs)	F – rovnovážný stav výpočty - vzorce
Funkce		
Vyjádření funkčního vztahu tabulkou, rovnicí, grafem M-9-2-04 Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahůM-9-2-05	Zadání funkce Práce s intervaly a časovou osou Lineární funkce Grafické řešení soustavy lineárních rovnic Nepřímá úměrnost Vytvoření, přiřazení grafu	F – pohyb tělesa

	tabulce a naopak Čtení z grafu Převod údajů z textu do tabulky, grafu Vyhledávání dat v literatuře, tisku, internetu, hodnocení reálnosti	
Podobnost		
Užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků M-9-3-07	Podobné útvary v rovině, poměr podobnosti Věty o podobnosti trojúhelníků Dělení úsečky Měřítko plánu a mapy	Vv – zobrazení skutečnosti Z - mapy
Pravoúhlý trojúhelník		
	Goniometrické funkce v pravoúhlém trojúhelníku Řešení pravoúhlého trojúhelníku Řešení úloh z praxe	
Jehlan, Kužel, Koule		
Určuje a charakterizuje jehlan, kužel, kouli a analyzuje jejich vlastnosti M-9-3-09 Odhaduje a vypočítává povrch a objem jehlanu, kužele, kouleM-9-3-10 Načrtne a sestrojí síť jehlanu a kuželeM-9-3-11 Řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastíM-9-4-02 Analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu M-9-3-13	Jehlan, síť jehlanu Kužel, síť kužele Objem a povrch jehlanu a kužele Objem a povrch koule úlohy z praxe (jehlan, kužel, koule) Určení reálné podoby trojrozměrného útvaru z jeho obrazu v rovině	Vv – zobrazení skutečnosti F – dosazování do vzorců PV – technické výkresy Osobnostní a sociální výchova – řešení problémů a rozhodovací dovednosti
Základy finanční matematiky		
Užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M-9-4-01	Výpočet úroku Jednoduché úrokování úlohy z praxe Rozbor úlohy, vyhledání potřebných údajů z textu úlohy a vztahů, zvolení vhodného postupu, provede diskusi o počtu řešení daného problému a kontrolu reálnosti výsledku, zformulování odpovědi	

4.3 Informační a komunikační technologie (ICT)

Vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie umožňuje všem žákům dosáhnout základní úrovně informační gramotnosti - získat elementární dovednosti v ovládání výpočetní techniky a moderních informačních technologií, orientovat se ve světě informací, tvořivě pracovat s informacemi a využívat je při dalším vzdělávání i v praktickém životě. Vzhledem k narůstající potřebě osvojení si základních dovedností práce s výpočetní technikou byla vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie zařazena jako povinná součást základního vzdělávání na 1. a 2. stupni. Získané dovednosti jsou v informační společnosti nezbytným předpokladem uplatnění na trhu práce i podmínkou k efektivnímu rozvíjení profesní i zájmové činnosti.

Zvládnutí výpočetní techniky, zejména rychlého vyhledávání a zpracování potřebných informací pomocí internetu a jiných digitálních médií, umožňuje realizovat metodu „učení kdekoliv a kdykoliv“, vede k žádoucímu odlehčení paměti při současné možnosti využít mnohonásobně většího počtu dat a informací než dosud, urychluje aktualizaci poznatků a vhodně doplňuje standardní učební texty a pomůcky.

Dovednosti získané ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie umožňují žákům aplikovat výpočetní techniku s bohatou škálou vzdělávacího software a informačních zdrojů ve všech vzdělávacích oblastech celého základního vzdělávání. Tato aplikační rovina přesahuje rámec vzdělávacího obsahu vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie, a stává se součástí všech vzdělávacích oblastí základního vzdělávání.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- poznání úlohy informací a informačních činností a k využívání moderních informačních a komunikačních technologií
- porozumění toku informací, počínaje jejich vznikem, uložením na médium, přenosem, zpracováním, vyhledáváním a praktickým využitím
- schopnosti formulovat svůj požadavek a využívat při interakci s počítačem algoritmické myšlení
- porovnávání informací a poznatků z většího množství alternativních informačních zdrojů, a tím k dosahování větší věrohodnosti vyhledaných informací
- využívání výpočetní techniky, aplikačního i výukového software ke zvýšení efektivnosti své učební činnosti a racionálnější organizaci práce
- tvořivému využívání softwarových a hardwarových prostředků při prezentaci výsledků své práce

- pochopení funkce výpočetní techniky jako prostředku simulace a modelování přírodních i sociálních jevů a procesů
- respektování práv k duševnímu vlastnictví při využívání SW
- zaujetí odpovědného, etického přístupu k nevhodným obsahům vyskytujících se na internetu či jiných médiích
- šetrné práci s výpočetní technikou

4.3.1 Informační a komunikační technologie

Předmět Informatika je vyučován na 1. stupni ve 4. ročníku v časové dotaci 1 hodiny týdně. Na 2. stupni v 7. až 9. ročníku v časové dotaci 1 hodiny týdně. Mimo samotné výuky je informatika na 1. i 2. stupni implementována do běžných vyučovacích předmětů. Výuka probíhá v odborných učebnách, třída je zpravidla rozdělena na polovinu.

Nejčastěji používanými metodami a formami výuky jsou výklad, řízená diskuse, samostatná práce žáku jednotlivě i ve skupinách (krátkodobá i dlouhodobá), práce s daty a informacemi, simulační práce, projektové vyučování.

U žáků se SVP je respektováno jejich pracovní tempo, požadavky jsou přizpůsobeny jejich schopnostem a možnostem. Nadaní žáci plní práce a úkoly ve větším rozsahu, je jim nabízena účast ve vzdělávacích soutěžích a projektech, je kladen důraz na větší samostatnost. V odpoledních hodinách je pro žáky školy přístupná i učebna výpočetní techniky.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je vedena tak, aby žáci

- získali přehled o základních pojmech informačních a komunikačních technologií
- ovládali práci s počítačem, OS a dalším softwarem a hardwarem
- orientovali se při práci v textovém editoru, tabulkovém procesoru, grafických editorech a prezentačním software
- dovedli využívat služeb internetu, osvojili si hlavně nejen metody a nástroje vyhledávání a zpracovávání dat a informací, ale také přenos těchto dat a informací
- využívali digitální technologii, počítačové programy pro zpracování textových, hlasových a grafických informací
- dovedli pracovat s multimediálními programy, zpracují a prezentují na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě

- aplikují získané znalosti ve všech vzdělávacích oblastech celého základního vzdělání
- tvořivě využívali softwarových a hardwarových prostředků při prezentaci výsledků své práce
- pochopili funkci výpočetní techniky jako prostředku simulace a modelování přírodních i sociálních jevů a procesů
- dodržovali zásady bezpečné práce s počítačem, v počítačových sítích a šetrné práce s výpočetní technikou
- respektují práva k vlastnictví při využívání software

Kromě vlastního vzdělávacího obsahu se v informatice realizují také některá témata z průřezových témat mediální výchova a osobnostní a sociální výchova. V předmětu je kladen důraz na životní kompetence: tvořivost, práci s informacemi a jejich prezentaci, řešení problémů, práci, zdraví, zodpovědnost.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- žáky učíme pracovat s daty a informacemi, vyhledávat data a informace z různých zdrojů (učitel, učebnice, internet...) a dále je zpracovávat z hlediska důležitosti a objektivity a následně je i vhodnou formou prezentovat
- vedeme žáky tak, aby byli schopni samostatné i skupinové práce, uměli posuzovat výsledky své práce, vyvodit možné závěry, kriticky je zhodnotit a diskutovat o nich

Kompetence k řešení problémů

- žáci se při vypracovávání krátkodobých i dlouhodobých projektů naučí rozpoznávat a pochopit daný problém, umí vyhledat vhodné informace k řešení těchto problémů a samostatně nebo skupinově tyto problémy řeší
- vedeme žáky ke kritickému myšlení, vhodnému rozhodování, přičemž si žáci uvědomují zodpovědnost za svá rozhodnutí

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k vhodné komunikaci s učitelem i mezi sebou pomocí komunikačních programů, žáci se učí se vytvářet smysluplné, logické a věcně správné elektronické zprávy
- v textových editorech vypracovávají jednoduché a prakticky využitelné textové celky - životopis, leták atp.
- při hodinách naslouchají učiteli i argumentům spolužáků, zapojují se do diskuse, kde vhodným způsobem obhajují svá stanoviska

- žáci využívají informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem

Kompetence sociální a personální

- při zpracovávání dlouhodobých skupinových projektů se žáci učí efektivně spolupracovat ve skupině, rozdělit si úkoly a funkce a kriticky posuzovat práci svou i svých spolužáků, respektují různá hlediska
- podporujeme utváření příjemné atmosféry ve skupině i ve třídě, v případě potřeby dovedou poskytnout pomoc sobě i ostatním, popř. o tuto pomoc požádat
- podílíme se na vytváření pozitivní představy žáka o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj

Kompetence občanské

- vedeme žáky rozumět nebezpečí i výhod vyplývající z celosvětové informační sítě - nevhodné informace, viry, terorismus apod., vedeme je k tomu, aby si vážili své práce - legálnost software, zálohování dat
- identifikujeme nebezpečí zdravotních rizik při práci s počítačem - závislosti a ochrana zdraví

Kompetence pracovní

- necháváme žáky se učí optimálně časově i postupově naplánovat svou projektovou práci
- při práci žáci seznamují se zásadami bezpečnosti a ochrany nejen svého zdraví, ale i ochrany zdraví druhých, ochrany životního prostředí, kulturních a společenských hodnot

1. stupeň		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Základy práce s počítačem		
žák využívá základní standardní funkce počítače a jeho nejběžnější periferie, respektuje pravidla bezpečné práce s hardware i software a postupuje poučeně v případě jejich závady, chrání data před poškozením, ztrátou a zneužitím	základní pojmy informační činnosti - informace, informační zdroje, počítač, paměť, bit, byte, hardware, software, program operační systémy a jejich základní funkce seznámení s formáty souborů (exe, doc, bmp, jpg, gif) multimediální využití počítače jednoduchá údržba počítače, postupy při běžných problémech s hardware a software zásady bezpečnosti práce a prevence zdravotních rizik spojených s dlouhodobým	

	využíváním výpočetní techniky základní hygienická pravidla při práci s počítačem	
Vyhledávání informací a komunikace		
žák při vyhledávání informací na internetu používá jednoduché a vhodné cesty, vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích, komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení	základní pojmy, ovládací prvky navigace v Internetu adresa, vyhledávání v Internetu oblíbené stránky přizpůsobení zobrazení	**MEDIÁLNÍ VÝCHOVA** - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
Zpracování a využití informací		
žák pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru,	základní funkce textového a grafického editoru - vytvořit a uložit dokument, napsat a vložit text, naformátovat text, vložit a upravit obrázek, vytisknout	**OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA** - kreativita
Výukové programy		
pracuje podle výukových programů pro 4. ročník	výukové programy pro 1. stupeň	

7. ročník		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Operační systém		
Žák ovládá základní práci ve Windows XP a nižších verzích, pracuje na ploše, v okně, s hlavním panelem, pracuje se soubory, složkou, disketou, Ovládá základní programy dodávané s Windows	Co je Windows? Spuštění a ukončení Windows. Ovládání Windows, práce s myši a oknem. Konfigurace okna. Pracovní plocha. Objekty na pracovní ploše. Hlavní panel. Tlačítko Start Příslušenství. Malování WordPad Imaging, Kalkulačka, Poznámkový blok. Windows Media Player, Přehrávač CD. Práce se souborem, složkou, Práce s košem	**OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA** - kreativita
Zpracování a úprava informací		
žák pracuje s textem v textovém editoru, vytvoří pozvánku, leták, diplom	Základní práce. Psaní textu. Formátování písma. Kopírování a přesouvání textu myši a klávesnici. Kontrola pravopisu a gramatiky.	Mediální výchova - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení Osobnostní a sociální výchova - hodnoty, postoje, praktická etika Čj - gramatika

	Zobrazení a nastavení dokumentu. Tisk dokumentu. Formátování odstavce. Ohraničení a stínování. Tvorba nadpisu pomocí WordArtu. Vkládání data a času, symbolů a velkého počátečního písmene (Iniciála). Vkládání obrázku, Klipartu a úprava obrázku. Panel Kreslení. Pomocník a nápověda.	Vv - estetika
Prezentace informací		
Žák vytvoří jednostránkovou prezentaci na zvolené téma	Spuštění a ukončení MS PowerPointu. Tvorba prezentace pomocí šablony a průvodce. Formátování písma. Spuštění prezentace. Vlastní animace. Tvorba vlastní jednostránkové prezentace	Mediální výchova - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení Osobnostní a sociální výchova - hodnoty, postoje, praktická etika
Vyhledávání informací a komunikace		
Žák při vyhledávání informací na internetu používá jednoduché a vhodné cesty, vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích, komunikuje pomocí internetu	Pokročilejší vyhledávání v Internetu. Zjednodušení a urychlení práce. Pravé tlačítko myši. Oblíbené stránky. Přizpůsobení zobrazení. Vzhled a tisk stránky. Uložení dokumentu a obrázku z Internetu na disk. Přenos informací do textového editoru. Vytvoření a práce s e-mailem	Mediální výchova - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení Osobnostní a sociální výchova - hodnoty, postoje, praktická etika Čj - pravopis
Grafický editor		
Žák namaluje obrázek na zvolené téma	Základní práce v programu Malování. Ovládací prvky, panely nástrojů, pohyb.	Vv - estetika

8. ročník		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Operační systém		
Žák pracuje v prostředí OS Windows XP Profesionál a v nižších verzích, v podpůrných programech pro práci se soubory a daty, pracuje ve školní počítačové síti	Průzkumník Windows. Soubor. Adresář. Stromová struktura Práce se soubory a složkami. Práce s košem. Hledání souborů a složek. Nápověda Windows 2000. Windows Commander.	**OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA** - kreativita, hodnoty, postoje, praktická etika

	Konfigurace Windows 2000. Ovládací panel. Síť Windows 2000. Sdílení. Bezpečnost.	
Zpracování a úprava informací		
žák ovládá pokročilejší práci s textem v textovém editoru, vytvoří jídelní lístek, stručnou výroční zprávu, popř. jiný zvolený dokument, pracuje tabulkou a sloupci, vytvoří tabulku v tabulkovém kalkulátoru, pracuje s daty a jednoduchými výpočty, naskenuje dokument popř. obrázek do počítače	**Práce v textovém editoru** - Sloupce. Tabulátory. Vyhledávání a nahrazování textu. Komentář a poznámka pod čarou. Záhlaví a zápatí. Základní práce s tabulkou. **Práce v tabulkovém procesoru** - Spuštění a ukončení. Popis a obsluha okna. Vytvoření, otevření a uložení dokumentu. Zadávání a úprava dat. Buňky, sloupce a řádky. Tabulka, výpočet, suma Změna vzhledu stránky. Tisk dokumentu. Pomocník a nápověda. **Práce se skenerem -** Skenery, tiskárny	**OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA** - sebepoznání a sebepojetí, kreativita, hodnoty, postoje, praktická etika Čj - pravopis Vv – estetika M - vzorce
Prezentace informací		
Žák vytvoří vícestránkovou prezentaci na zvolené téma	Formátování písma. Vlastní animace. Tvorba vlastních prezentací. Pozadí, další snímek, práce se snímky. Vkládání objektů - textového pole, obrázku, videa a zvuku. Nový snímek, práce se snímky. Spuštění prezentace. Předvádění prezentace.	**OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA** - sebepoznání a sebepojetí, kreativita, hodnoty, postoje, praktická etika Čj - pravopis Vv – estetika
Vyhledávání informací a komunikace		
Žák kromě běžné práce na internetu komunikuje na internetu pomocí poštovního klienta	Elektronická pošta – aplikace MS Outlook Express. Spuštění a ukončení. Rozložení panelů. Ovládací prvky Složky. Práce se složkami. Vytvoření nové zprávy. Formátování zprávy. Odeslání zprávy Připojení přílohy ke zprávě. Adresář. Zpracování doručených zpráv. Vzhled a tisk stránky.	Mediální výchova - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, stavba mediálních sdělení Osobnostní a sociální výchova - hodnoty, postoje, praktická etika Čj - pravopis Vv – estetika
Grafický editor		
Žák pracuje s digitální	Základní práce v programech	

fotografií v různých programech pro práci s digitální fotografii	k prohlížení obrázků a fotografii (Zoner Media Explorer, Paint Shop Pro,…)	
Volba povolání		
Žák se seznámí s typy středních škol v okrese i mimo něj	Výběr SŠ pomoci internetu.	VOZ – životní plány a cíle

9. ročník		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Zpracování a úprava informací		
Žák zpracuje v textovém editoru **závěrečnou seminární práci** na dané téma pracuje tabulkou sloupci, sešity a listy, v tabulkovém kalkulátoru, pracuje s daty a funkcemi, vytvoří jednoduchý seznam	**Práce v textovém editoru** – formátování dokumentu, odstavce, odrážky a číslování, nadpisy, styly **Práce v tabulkovém procesoru** - Typy dat. Speciální vkládání dat do buňky. Práce se sešity a listy. Formát tabulky. Vytvoření kreseb a import obrázků. Výpočty a funkce, Seznamy, vyhledávání dat, řazení dat	**OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA** - sebepoznání a sebepojetí, kreativita, hodnoty, postoje, praktická etika
Prezentace informací		
Žák zpracuje **závěrečnou seminární práci** v programu MS PowerPoint na dané téma. Žák vytvoří jednoduchou webovou prezentaci	Tvorba vlastních vícestránkové prezentace. Předvádění prezentace. Tvorba webové stránky, základní značky. Text a formátování textu. Obrázky (video). Seznamy. Odkazy. Tabulky. Rámy. Vytvoření a použití formulářů.	Osobnostní a sociální výchova - sebepoznání a sebepojetí, Kreativita, hodnoty, postoje, praktická etika
Grafický editor		
Žák vytvoří jednoduché logo, plánek objektu	Základní práce v programu Zoner Callisto. Ovládání, panely. Tvorba loga a plánku zoologické zahrady	
Multimedia		
Žák pracuje s multimediálními programy, se zvukem, zaznamená zvuk do počítače a dále s ním	Práce s multimedii, Záznam a úprava zvuku.	

pracuje	Podpůrné programy.	
Volba povolání		
Žák se seznámí s typy středních škol v okrese i mimo něj	Průvodce světem povolání. Výběr SŠ pomoci internetu.	
Hygienická pravidla při práci s počítačem a ochrana dat a informací		
Žák dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy při práci s výpočetní technikou, poskytne první pomoc při úrazu, dovede ochránit svá data a informace	Řád učebny výpočetní techniky, bezpečnost práce, poskytnutí první pomoci, evakuace z odborné učebny při požárním popř. jiném poplachu. Antivirové programy, SpyWare, AdWare, SpyBoot,…	**ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA -** vztah člověka k prostředí Ch – prevence a 1. pomoc při požáru

4.4 Člověk a jeho svět

4.4.1 Člověk a jeho svět

Člověk a jeho svět – tato vzdělávací oblast vymezuje obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život. Součástí předmětu jsou vlastivědně-humanitní části (dějepisné, zeměpisné a etické učivo) a přírodovědná část (fyzikální, astronomické a ekologické zákonitosti). Při výuce částečně realizujeme obsah dramatické výchovy, českého jazyka – slohu, matematiky, výtvarné výchovy a praktické činnosti. Na prvouku ve čtvrtém ročníku navazuje vlastivěda a přírodověda.

Vzdělávání v oblasti Člověk a jeho svět rozvíjí poznatky, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků získané ve výchově v rodině a v předškolním vzdělávání. Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti a utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí a postupně se seznamují s místně i časově vzdálenějšími osobami i jevy a se složitějšími ději. Učí se vnímat lidi**,** vztahy mezi nimi, všímat si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvorů a přírodních jevů, soustředěně je pozorovat**,** přemýšlet o nich **a chránit je**. Na základě poznání sebe**,** svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vtahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům; **(včetně situací ohrožení)**, **učí se** vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti. Při osvojování poznatků a dovedností ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Nejčastějšími metodami a formami výuky je výklad, činnostní učení – komunitní kruhy, skupinové vyučování, projektová výuka, vycházky, exkurze, vše s důrazem na žákovu autoevaluaci, vyhledávání a práci s informacemi. Žáci **pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.**

Klademe důraz na vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení této vzdělávací oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládání nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

4.4.1.1 Prvouka

Předmět Prvouka je součástí vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Prvouka je vyučována v 1. ročníku 1 hodina týdně, v 2. ročníku dvě hodiny týdně, ve 3. ročníku 3 hodiny týdně.

U žáků SVP zadáváme úkol přiměřený jejich schopnostem, při skupinové práci rozdělujeme role. Nadaní žáci vyhledávají nadstavbové informace, účastní se vzdělávacích soutěží. Jsou vedeni k větší samostatnosti.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je vedena tak, aby žáci

- si osvojili schopnost vnímavě sledovat život kolem sebe, orientovali se v něm
- vyjadřovali vlastní názory v přiměřené mezilidské komunikaci a respektovali názory druhých
- si osvojili potřebné základní vědomosti o sobě, jiných lidech, živočiších a rostlinách, o škole, rodině a životě, o vztazích mezi lidmi, vztazích člověka k přírodě a ke zdraví
- chápali význam spolupráce, pomoci i odpovědnosti a dávali přednost činnostem postavených na těchto vztazích

V předmětu se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují části vzdělávacích obsahů průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova. Na běžnou výuku ve vyučovacích hodinách navazují různé akce. Návštěvy ústavů a institucí, exkurze, projekty, divadelní představení.

V tematickém okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků **(např.**

v dopravní výchově). Různé činnosti a úkoly probudí v žácích přirozeným způsobem kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjí jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

V tematickém okruhu *Lidé kolem nás* si budou žáci postupně osvojovat a upevňovat základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomovat si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Žáci poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu, seznamují se se základními právy a povinnostmi, **se světem financí**, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). Celý tematický okruh směřuje k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu.

V tematickém okruhu *Lidé a čas* se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Učí se poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. V tematickém okruhu se vychází od nejznámějších událostí v rodině, obci a regionu a postupuje se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Podstatou tematického okruhu je vyvolat u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země. Proto je důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí, aby mohli společně navštěvovat památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu atd.

V tematickém okruhu *Rozmanitost přírody* žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody naší vlasti. Jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že Země a život na ní tvoří jeden nedílný celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje ve vzájemném souladu a rovnováze, kterou může člověk snadno narušit a velmi obtížně obnovovat. Na základě praktického poznávání okolní krajiny a dalších informací se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji.

V oblasti *Člověk a jeho zdraví* žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají **zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života**. **Žáci se seznamují s tím,** jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci **a poskytování** první pomoci. **Osvojují si bezpečné** chování **a vzájemnou pomoc** v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je **důležitá hodnota v životě člověka.**

Výuka je zaměřená na rozvoj všech životních kompetencí – k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské i pracovní.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Rozvíjení klíčových kompetencí vede žáka k:

- utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti
- **orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu**
- orientaci ve světě informací a k časovému a místním propojování historických, zeměpisných a kulturních informací
- rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě **respektu a** společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů
- samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní **a** bezkonfliktní komunikaci v méně běžných situacích, **k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií**, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů)
- utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvorům a k hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně
- přirozenému vyjadřování pozitivních citů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí
- objevování a poznávání všeho, co jej zajímá, co se mu líbí a v čem by v budoucnu mohl uspět
- **poznávání podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení**
- **poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech.**

Kompetence k učení

Vedeme žáky k pochopení, jak mnoho zajímavého je možno najít ve světě, který je obklopuje, a podněcujeme tak jejich zvídavost, pokládáme základy příštích systematických poznatků dějepisných, zeměpisných a přírodovědných

- na začátku hodiny žáky seznámíme s cílem vyučovací hodiny, na konci zhodnotíme jeho dosažení
- klademe důraz na vyhledávání informací pomocí široké škály informačních a komunikačních prostředků
- umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost

- učíme žáky pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti

Kompetence k řešení problému

Vedeme žáky ke schopnosti vnímat problémové situace, přemýšlet o nich, navrhnout způsob řešení problémů, uvědomovat si zodpovědnost za svá rozhodnutí

- rozvíjíme schopnost objevovat problém
- podporujeme samostatnost při řešení problémů
- podporujeme tvořivost, logické myšlení

Kompetence komunikativní

Rozvíjíme schopnost naslouchat druhým, vhodně na jejich promluvy reagovat, účinně se zapojovat do diskuse, obhajovat svůj názor. Vedeme děti k porozumění psanému slovu i obrazových aj. materiálů.

- vedeme žáky k formulování vlastních názorů
- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými
- učíme žáky obhajovat svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných

Kompetence sociální a personální

Učíme žáky spolupracovat s ostatními, domluvit se, podřídit se nebo naopak zdravě se prosadit, orientovat se v mezilidských vztazích, vedeme děti k efektivní spolupráci při řešení daného úkolu a respektování názoru druhého. Nabádáme je k sebedůvěře a k sebeúctě.

- učíme žáky základům kooperace a týmové spolupráce
- vedeme žáky k diskusi, k respektování různých názorů
- využíváme formy sociálního učení (spolupráce ve dvojici a v malé sociální skupině)
- učíme žáky vnímat lidi a vztahy mezi nimi, všímat si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvorů

Kompetence občanské

Vedeme žáky všímat si vzájemného působení člověka a jeho životního prostředí, které je třeba chránit. Učíme děti pochopit společenské normy, uvědomit si svá práva a povinnosti, vedeme děti k úctě k tradicím.

- vedeme žáky k uvědomělé ochraně životního prostředí
- nabízíme žákům příležitosti k pochopení práv a povinností
- využíváme modelových situací k ochraně zdraví a životního prostředí

Kompetence pracovní

Vedeme děti k bezpečnosti práce, k plnění svých povinností. Vedeme žáky k upevňování pracovních a režimových návyků a dáváme podněty k rozvoji schopností účelně organizovat čas práce a odpočinku dle vlastních potřeb.

- učíme žáky pracovat podle stanoveného postupu
- vedeme žáky k dodržování bezpečnostních předpisů
- vedeme žáky k upevňování pracovních a režimových návyků

1. – 3. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Místo, kde žijeme		
Vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí Začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci Rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vytváří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitosti	Domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště Škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy, riziková místa a situace Obec, místní krajina, minulost a současnost obce význačné budovy, Okolní krajina, zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rostlinstvo a živočichové, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany	ŠPZ: vytváření pocitu bezpečí, pohoda, prostředí, zdravé učení Občanská společnost a škola – demokratické vztahy ve škole ŠPZ: vycházka – výuka v terénu Výchova demokratického občana - občanská společnost a škola ČJ: Pověsti z regionu HV: písně z regionu TV: orientace v terénu
Lidé kolem nás		
Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí jejich přednostem i nedostatkům	Rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny Soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, pravidla slušného chování, principy demokracie Právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy	Osobnostní a sociální výchova - komunikace, princip sociálního smíru a solidarity DV – základy společenského chování a sociální dovednosti ŠPZ: Má třída, vztahy se spolužáky, tolerance, spolupráce, ochrana majetku
Lidé a čas		
Využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti Pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije	Orientace v čase a časový řád, určování času, měření času, kalendáře, letopočet, denní režim, roční období, časové vztahy v životě, Současnost a minulost, státní svátky a významné dny Regionální památky Báje, mýty, pověsti, minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - Evropa a svět nás zajímají. Informační a komunikační technologie: samostatné získávání informací (encyklopedie, atlasy, časopisy, internet)

Rozmanitost přírody		
Pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích Roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě Provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů	Látky a jejich vlastnosti, neživá příroda voda a vzduch, oběh vody v přírodě, složení, význam vzduchu pro život Nerosty, horniny, vznik půdy a její význam Vesmír a Země – sluneční soustava Živá příroda – rostliny, houby, živočichové, znaky života Životní podmínky – rozmanitost podmínek života na Zemi, podnebí a počasí Rovnováha v přírodě – význam, základní společenstva Ochrana přírody odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy, rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi, mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	Osobnostní a sociální výchova - kooperace a kompetice Osobnostní rozvoj a sociální výchova - rozvoj schopností poznávání. ŠPZ: vycházky za účelem poznávání fauny a flóry v nejbližší lokalitě Projektový den – Den Země ŠPZ: Projektové dny ŠPZ: zdravé a estetické prostředí třídy, školy Environmentální výchova - ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí. DV: modelové situace
Člověk a jeho zdraví		
Uplatňuje základní hygienické, režimové jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle Projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví jiných, rozezná Chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná V případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě Uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných, ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek	Lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, společné znaky, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly, základy lidské reprodukce, vývoj jedince Péče o zdraví, zdravý životní styl – denní režim, pitný režim, správná výživa, výběr a způsoby uchování potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim, drobné úrazy a poranění, první pomoc Osobní bezpečí – bezpečné chování v silničním provozu (šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání atd.), brutalita a jiné formy násilí v médiích,	Osobní a sociální výchova - mezilidské vztahy

4.4.1.2 Přírodověda

Předmět Přírodověda je součástí vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Přírodověda je vyučována ve 4. a v 5. ročníku 1 hodina týdně.

Program předmětu staví na elementárních znalostech, které žáci získali v prvouce i dalších předmětech a současně vybavuje žáky základními vědomostmi pro předměty přírodopis, fyzika a chemie. Základní znalosti a dovednosti přírodovědy slouží i pro další předměty. Každé téma je propojeno se znalostmi a dovednostmi z oblasti výchovy ke zdraví.

Nejčastějšími metodami a formami výuky je výklad, činnostní učení – komunitní kruhy, skupinové vyučování, kooperativní projektová výuka, vycházky, exkurze spojené s pozorováním, vše s důrazem na žákovu autoevaluaci, vyhledávání a práci s informacemi. Žákům se zájmem umožňujeme další rozvoj, a to jak v rovině vzdělávací, tak zájmové.

U žáků SVP zadáváme úkol přiměřený jejich schopnostem, při skupinové práci rozdělujeme role. Nadaní žáci vyhledávají nadstavbové informace, účastní se vzdělávacích soutěží. Jsou vedeni k větší samostatnosti.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- získávali základní vědomosti o Zemi, člověku a technice
- poznávali základní jevy a vztahy v přírodě
- poznávali souvislosti mezi organismy
- rozvíjeli se jejich schopnosti s pomocí učitele i samostatně poznávat, pozorovat a zkoumat přírodu
- řešit přiměřeně náročné úkoly a problémy
- utvářeli si kladný vztah k přírodě, ke svému zdraví a zdravému způsobu života i k ochraně životního prostředí jako celku

V předmětu se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují části vzdělávacích obsahů průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova. Na běžnou výuku ve vyučovacích hodinách navazují různé akce. Návštěvy ústavů a institucí, exkurze, projekty.

Výuka je zaměřená na rozvoj všech životních kompetencí – k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské i pracovní.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby a metody
- vyhledává a třídí informace
- samostatně experimentuje a pozoruje
- poznává smysl a cíl učení, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

Kompetence k řešení problému

- vnímá problémově situace ve škole a mimo ni, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů, vlastního úsudku
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí

Kompetence komunikativní

- vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném projevu
- naslouchá a účinně se zapojuje do diskuse
- vhodně komunikuje se spolužáky, učiteli a ostatními dospělými

Kompetence sociální a personální

- spolupracuje ve skupině a týmu
- utváří příjemnou atmosféru a dobré mezilidské vztahy
- podporuje svou sebedůvěru a samostatný rozvoj

Kompetence občanské

- respektuje druhé, chápe svá práva a povinnosti
- odmítá nehezké zacházení
- využívá modelových situací k ochraně zdraví a životního prostředí

Kompetence pracovní

- pracuje podle stanoveného postupu
- dodržuje bezpečnostní předpisy
- upevňuje si pracovní a režimové návyky

4. – 5. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Rozmanitost přírody, rostliny, houby, živočichové		
Zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi	Znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla některých nejznámějších druhů,	ČJ – popis ŠPZ: vytváření zdravého pracovního prostředí, zdravé učení

organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí Porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy Stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí, v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit	význam v přírodě a pro člověka třídění organismů – principy třídění přírodnin a jeho význam pro poznávání přírody Třídění živočichů podle jejich příbuznosti a podobnosti neživá příroda – voda a vzduch: výskyt, vlastnosti a formy vody**,** koloběh vody Nerosty a horniny, půda – některé hospodářsky významné horniny a nerosty, zvětrávání, vznik půdy a její význam rovnováha v přírodě- základní společenstva	Informační a komunikační technologie: samostatné získávání informací – encyklopedie, časopisy, atlasy rostlin, hub, živočichů, internet Environmentální výchova - důsledky globálních vlivů na životní prostředí, důraz na ochranu prostředí ve své lokalitě a regionu
Vesmír a Země		
Vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídání ročních období Objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé přírody, principy rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	Sluneční soustava, den a noc, roční období, Slunce a jeho planety, pohyb Země kolem Slunce, otáčení kolem své osy, model Země – globus Slunce jako zdroj světla a tepla – základní podmínka života na Zemi, vzájemné vztahy mezi organismy, Životní podmínky- rozmanitost podmínek života na Zemi, význam ovzduší, vodstvo, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi, podnebí a počasí Botanické a zoologické zahrady (společenstva vytvořená člověkem) Ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody- odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy, lidský organismus a jeho vztahy k prostředí, člověk a technika, člověk a přírodní zdroj Rizika v přírodě, rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi, mimořádné události způsobené přírodními živly a ochrana před nimi Látky a jejich vlastnosti Třídění látek**,** změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním	ŠPZ: spoluúčast, vzájemná spolupráce mezi spolužáky Environmentální výchova - **e**kosystémy, lidské aktivity a problémy životního prostředí, základní podmínky života Informační a komunikační technologie: dětská literatura, časopisy, internet Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - objevujeme Evropu a svět

	základních jednotek	
Člověk a jeho zdraví		
Rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku Účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob Uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc, rozpozná život ohrožující zranění Předvede na modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek Orientuje se v dopravních situacích, vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista	Lidské tělo Potřeby a projevy člověka, základní stavba a funkce, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince Partnerství, manželství rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality, nemoci přenosné a nepřenosné, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS) Péče o zdraví, zdravá výživa – denní režim, pitný režim, drobné úrazy a poranění, prevence nemocí a úrazů, první pomoc; při drobných poraněních, osobní, intimní a duševní hygiena Návykové látky a zdraví – návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií Osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru – bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek, bezpečné chování v silničním provozu; dopravní značky, předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky) Šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích, Přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená –	Osobnostní a sociální výchova - sociální vztahy, komunikace a rozhodování v běžných i vypjatých situacích, sebepoznávání a sebepojetí Multikulturní výchova - kulturní diference, lidské vztahy, etnický původ Environmentální výchova - ekosystémy, lidské aktivity a problémy životního prostředí

	postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén), požáry (příčiny a prevence vzniku požáru, ochrana a evakuace při požáru) integrovaný záchranný systém	

4.4.1.3 Vlastivěda

Předmět Vlastivěda je vyučován 2 hod. týdně ve 4. ročníku, v 5. ročníku 2 hodiny týdně. Součástí předmětu je dějepisná část a zeměpisná část, které patří oblasti **Člověk a společnost,** dále fyzikálně- zeměpisná část, která spadá pod oblast **Člověk a příroda**. Při výuce částečně realizujeme obsah dramatické výchovy, českého jazyka – slohu, matematiky, výtvarné výchovy a světa práce.

Nejčastějšími metodami a formami výuky je výklad, činnostní učení – komunitní kruhy, skupinové vyučování, kooperativní projektová výuka, vycházky, exkurze spojené s pozorováním, vše s důrazem na žákovu autoevaluaci, vyhledávání a práci s informacemi. Žákům se zájmem umožňujeme další rozvoj, a to jak v rovině vzdělávací, tak zájmové.

U žáků SVP zadáváme úkol přiměřený jejich schopnostem, při skupinové práci rozdělujeme role. Péče o nadané žáky spočívá ve vyhledávání nadstavbových informací (encyklopedie, internet). Jsou vedeni k větší samostatnosti.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- poznali různé druhy práce a učili se chápat jejich souvislosti s přírodními podmínkami, rozpoznávat, jak se činností lidí odrážejí v tvářnosti krajiny v charakteru staveb a rozmanitých památkách
- poznávali místní krajinu a místní oblast, a vytvářeli si tak počáteční ucelenou představu o České republice
- utvářeli počáteční ucelenou představu o přírodě, kultuře, historii a o životě lidí na různě velkých územích naší vlasti
- utvářeli představu o způsobu života svých předků v různých historických obdobích i o způsobu života lidí v sousedství
- rozvíjela schopnost pozorovat, analyzovat, srovnávat, výstižně pojmenovávat věci, jevy a děje
- získávali odpovědný vztah ke kulturnímu bohatství vlasti, k jejímu přírodnímu prostředí, kulturnímu dědictví a historickým památkám

V předmětu se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují části vzdělávacích obsahů průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova. Na běžnou výuku ve vyučovacích hodinách navazují různé akce. Návštěvy ústavů a institucí, exkurze, projekty, prohlídka kulturních památek v regionu

Výuka je zaměřená na rozvoj všech životních kompetencí – k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské i pracovní.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení:

- na začátku hodiny žáky seznámíme s cílem vyučovací hodiny, na konci zhodnotíme jeho dosažení
- klademe důraz na vyhledávání informací pomocí široké škály informačních a komunikačních prostředků
- umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost
- učíme žáky pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti

Kompetence k řešení problému:

- rozvíjíme schopnost objevovat problém
- podporujeme samostatnost při řešení problémů
- podporujeme tvořivost, logické myšlení

Kompetence komunikativní:

- vedeme žáky k formulování vlastních názorů
- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými
- učíme žáky obhajovat svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných

Kompetence sociální a personální:

- učíme žáky základům kooperace a týmové spolupráce
- vedeme žáky k diskusi, k respektování různých názorů
- využíváme formy sociálního učení (spolupráce ve dvojici a v malé sociální skupině)
- učíme žáky vnímat lidi a vztahy mezi nimi, všímat si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvorů

Kompetence občanské:

- vedeme žáky k uvědomělé ochraně životního prostředí
- nabízíme žákům příležitosti k pochopení práv a povinností
- využíváme modelových situací k ochraně zdraví a životního prostředí

Kompetence pracovní

- učíme žáky pracovat podle stanoveného postupu
- vedeme žáky k dodržování bezpečnostních předpisů
- vedeme žáky k upevňování pracovních a režimových návyků

4. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Místo, kde žijeme		
Určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu Určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, pozoruje rozdílnosti map obecně zeměpisných a tematických	Domov, prostředí domova, orientace v místě bydliště Škola, prostředí školy, okolí školy, bezpečná cesta do školy, riziková místa a situace Obec, místní krajina, její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce, význačné budovy, dopravní síť Zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, světové strany	VV: plánek okolí školy Ma: počet obyvatel Jč: kulturní život regionu ŠPZ: moje město, vztahy mezi lidmi Environment.v. - ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí
Lidé kolem nás, rodina		
Rozlišuje příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, rodině, v obci	Postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání Soužití lidí, mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie, obchod, firmy, zájmové spolky, politické strany, církve, pomoc nemocným, sociálně slabým, společný „evropský dům“ Chování lidí, vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality, rizikové situace, rizikové chování, předcházení konfliktům	Výchova demokratického občana: občanská společnost a škola ŠPZ: tolerance, porozumění mezi spolužáky Jč: využití poznatků z četby Ma: jednotky času VV: proměny způsobu života

Lidé a čas, orientace v čase a časový řád		
Pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy Využívá nejrůznější informace z dostupných zdrojů, rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti	Určování času, čas jako fyzikální veličina, historie jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období, současnost a minulost v našem životě proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života	Multikulturní výchova - kulturní diference, lidské vztahy Výchova demokratického občana - občanská společnost a škola. Multikulturní výchova - **LIDSKÉ VZTAHY**

5. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Místo, kde žijeme		
Vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického	regiony ČR - Praha a vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod Náš region, Severní Morava, Moravskoslezský kraj, průvodce Opavou Naše vlast, domov, krajina, národ; základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly, armáda ČR	M:porovnávání čísel /rozloha, počet obyvatel/ Jč : pozvánka na výlet VV: regionální historické památky HV: Leoš Janáček VV: významná osobnost regionu Jč: Staré pověsti české
Evropa a svět		
Zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu naší vlasti i jiných zemí	Kontinenty, evropské státy, EU, cestování, mapy obecně zeměpisné a tematické Obsah, grafika, vysvětlivky	**VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - OBJEVUJEME EVROPU A SVĚT, DEMOKRATICKÝ OBČAN, FORMY PARTICIPACE OBČANŮ V POLITICKÉM ŽIVOTĚ**
Lidé kolem nás		
Rozlišuje hlavní orgány státní moci, symboly našeho státu Rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl, dohodne se na společném postupu řešení Rozpozná ve svém okolí jednání a chování, který se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy Orientuje se v základních formách vlastnictví, používá peníze v běžných situacích,	Právo a spravedlnost základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, protiprávní jednání a korupce, právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci, soukromého vlastnictví, duševních hodnot Vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné, hmotný a nehmotný majetek, rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti, hotovostní a bezhjotovostní forma peněz, způsoby placení, banka jako	Multikulturní výchova - etnický původ: rovnocennost etnických skupin a kultur, kulturní diference, lidské vztahy Mediální výchova - fungování a vliv médií ve společnosti Výchova demokratického občana - principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	správce peněz, úspory, půjčky Kultura, podoby a projevy kultury, kulturní instituce, masová kultura, subkultura Základní globální problémy - významné sociální problémy, problémy konzumní společnosti, nesnášenlivost mezi lidmi, globální problémy přírodního prostředí	
Lidé a čas		
Rozeznává současné od minulého a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti Objasní historické důvody pro zařazení státních svátků	Regionální památky, péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost Báje, mýty, pověsti Minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj Významné události našich dějin	Osobnostní a soc. výchova - mezilidské vztahy Jč: Staré pověsti české **DEMOKRATICKÝ OBČAN - OBČAN, SPOLEČNOST A STÁT**

4.5 Člověk a společnost

Vzdělávací oblast Člověk a společnost v základním vzdělávání vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci poznali dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života lidí v jejich rozmanitosti, proměnlivosti a ve vzájemných souvislostech.

Vzdělávací oblast Člověk a společnost zahrnuje vzdělávací obory Dějepis a Výchova k občanství. Ve svém vzdělávacím obsahu navazuje přímo na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Přesahy dané vzdělávací oblasti se promítají i do jiných vzdělávacích oblastí a do celého života školy a mají přímou vazbu zejména na společenskovědní část vzdělávacího oboru *Zeměpis*, který je v zájmu zachování jeho celistvosti umístěn ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda.

Priority oblasti Člověk a společnost

- seznamuje žáky s vývojem společnosti a s důležitými společenskými jevy a procesy, které se promítají do každodenního života a mají vliv na utváření společenského klimatu
- zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů
- rozvíjí vědomí přináležitosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu a podporuje přijetí hodnot, na nichž je současná demokratická Evropa budována, **včetně kolektivní obrany**
- je prevence rasistických, xenofobních a extrémistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv, k rovnosti mužů a žen a výchova k úctě k přírodnímu a kulturnímu prostředí i k ochraně uměleckých a kulturních hodnot

- **přispívá také k rozvoji finanční gramotnosti a k osvojení pravidel chování při běžných rizikových situacích i při mimořádných událostech**
- Žáci se učí rozpoznávat a formulovat společenské problémy v minulosti i současnosti, zjišťovat a zpracovávat informace nutné pro jejich řešení, nacházet řešení a vyvozovat závěry, reflektovat je a aplikovat v reálných životních situacích
- zaměřuje se na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb
- seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem **a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí**
- **přibližuje žákům úkoly** důležitých politických institucí a orgánů **včetně činností armády, ukazuje možné** způsoby zapojení jednotlivců do občanského života

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí přináležitosti k evropské kultuře
- odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase
- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku
- utváření pozitivního hodnotového systému opřeného o historickou zkušenost
- rozlišování mýtů a skutečnosti, rozpoznávání projevů a příčin subjektivního výběru a hodnocení faktů i ke snaze o objektivní posouzení společenských jevů současnosti i minulosti
- vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty společenského a společenskovědního charakteru
- rozvíjení orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámec každodenního života; k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech včetně souvislostí mezinárodních a globálních
- úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům; k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem (zvláštnostem) lidí, skupin i různých společenství
- **uplatňování aktivního přístupu k ochraně zdraví, života, majetku při běžných, rizikových i mimořádných událostech i poznávání otázek obrany státu**
- získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU**, NATO** a ve světě, k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti

- utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení realistického sebepoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí
- **orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního (rodinného) rozpočtu s ohledem na měnící se životní situaci**
- utváření pozitivních vztahů k opačnému pohlaví v prostředí školy i mimo školu, k rozpoznávání stereotypního nahlížení na postavení muže a ženy v rodině, v zaměstnání i v politickém životě, k vnímání předsudků v nazírání na roli žen ve společnosti
- rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost nebo odporujících základním principům demokratického soužití; ke zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, k zaujímání a obhajování vlastních postojů a k přiměřenému obhajování svých práv

4.5.1 Dějepis

Naše doba čelí množství zásadních výzev (ekonomickým, sociálním, environmentálním atd.). Mluví se o hluboké strukturální krizi, ve které se jako velice nebezpečná jeví tendence lidí k apolitické individualizaci a „uzavírání se do svých vlastních soukromých světů“ (jejichž nabídka stále roste například v podobě masivně narůstající virtuální a kybernetické reality). Jedná se problematický fenomén způsobený řadou různých faktorů (např. funkční specializací, sociální nejistotou, mediální manipulací, degradací vzdělání, digitální demencí, nihilistickým přístupem k životu atd.). Tato tendence uzavřít se v individuální bublině „svého názoru a svého soukromého života“ je zřejmě jedním z největších nebezpečí pro demokratický vývoj a lidskou svobodu obecně. Dnešní lidé jsou svým narozením „vrženi“ (bez ohledu na svou svobodnou vůli) do komplexního a komplikovaného světa, ve kterém je skoro nemožné se vyznat, protože je zavalený chaotickou informační záplavou. Často proto reagují nenávistně vůči změnám či impulzům, kterým nerozumějí, anebo nechtějí rozumět a jsou tak snadno manipulovatelní jednoduchými hesly politických populistů, což může vyústit v posílení autoritářských, rasistických či fašistických prvků ve společnosti.

Dalším nebezpečím je vnímání současnosti jako něčeho zcela přirozeného. Lidé mylně považují svou sociální realitu za samozřejmě danou, čímž přehlížejí její historickou relativitu. Své postoje, osobnosti a názory vnímají taktéž jako přirozené ve stylu „Jsem, co jsem, protože jsem takový“ místo, aby dokázali porozumět faktu „Jsem to, co ze mě společnost a historie udělala“. Nebezpečí takových postojů může spočívat v trvání na řadě předsudků, které nedokážeme bez širšího kontextu pochopit (Aneb – odpovědět si na otázku: „Proč si myslím to, co si zrovna myslím?“).

V takovéto situaci vzrůstá význam humanitních věd a kritického myšlení obecně, protože otevírá horizonty možného. Výuka dějepisu může těmto negativním posunům čelit tím, že

nabídne porozumění historické relativitě, umožní zápasit se silou vlastních předsudků, ukáže z historického odstupu celek naší reality a nás v něm jako komplementární součásti, osvobodí nás z historické determinace, rozvine naše kritické myšlení, umožní nám rozpoznat ideologickou manipulaci, motivuje nás k demokratickému zapojení se do aktivní správy našeho společného světa pomocí respektujícího dialogu a diskuze s druhými.

Školní dějepis je politickým předmětem, což nebývá u nás na rozdíl od zahraničí příliš zdůrazňováno. Politika je zájem o věci veřejné a umění tyto věci spravovat. Školní dějepis si klade za cíl seznamovat žáky s věcmi veřejnými v minulosti, aby se dokázali orientovat ve věcech veřejných v současnosti a budoucnosti. S přihlédnutím k politické dimenzi dějepisu a k současným didaktickým trendům se hlavní důraz při výuce bude klást na dějiny období 19. a 20. století, jež jsou pro klíčem pro pochopení naší složité současnosti.

Předmět svým obsahem navazuje na výuku vlastivědy na 1. stupni ZŠ. Je vyučován ve všech ročnících 2. stupně dle učebního plánu. Využívá se videoučebna, počítačová učebna, školní knihovna i sbírky kabinetu dějepisu.

Ve výuce převažují aktivizující metody a formy, které přispívají k utváření vlastních názorů a pomáhají při rozhodování (dialog, diskuse, řešení problémů, aktivizující hry, exkurze, besedy s pamětníky). Důraz je kladen na čtení s porozuměním, práci s textem i obrazovým dokumentem a mapami, vyhledávání informací, cílem je naučit základům kooperace a týmové práce.

Žáci se SVP mají stanoven IVP, jejich potřeby jsou zohledňovány podle doporučení PPP. Žákům nadaným jsou zadávány náročnější samostatné úkoly, je jim nabízena účast ve vědomostních soutěžích.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Tento obor

- otevírá pohled na hlavní období dějinného vývoje lidstva
- klade důraz na národní dějiny se zřetelem k základním hodnotám evropské civilizace a světovému vývoji
- žáci by si měli uvědomit, že historie není uzavřenou minulostí a souborem definitivních závěrů, ale pomáhá při orientaci v současné společnosti
- přispívá k formování postojů, jako je úcta ke kulturnímu dědictví lidstva a vlastního národa, snaha o ochranu památek, respektování etnických, náboženských a kulturních odlišností jiných národů
- vede k pochopení vzájemných vztahů žáka k poznávanému a k rozvoji samostatného a kritického myšlení.

Výběr učiva a jeho strukturalizace vychází z chronologického pojetí v kombinaci s tematickým se zásadním důrazem kladeným na výuku dějin 19. s 20. století.

Do 6. ročníku je zařazeno učivo o pravěku a starověku, v 7. ročníku dějiny středověku a počátku novověku a v 8. a 9. ročníku je výklad dějin doveden do 90. let 20. století.

Dějepis přispívá k výchově demokratického občana, vychovává k myšlení v evropských a globálních souvislostech, realizuje multikulturní a mediální výchovu, napomáhá žákům, aby si uvědomovali mravní rozměry různých způsobů lidského chování, zaujímali postoj k osobnostem i událostem dějin, přispívá k osobnostní a sociální výchově.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- vyhledávat a třídit informace, uvádět věci do souvislostí, propojovat poznatky z různých vzdělávacích oblastí
- získané výsledky porovnávat a vysvětlovat

Kompetence k řešení problémů

- přemýšlet o příčinách a nesrovnalostech, klást otázky
- obhájit svá stanoviska
- chápat historické děje a jevy

Kompetence komunikativní

- vyjadřovat se souvisle v ústním i písemném projevu
- naslouchat druhým a vhodně reagovat

Kompetence sociální a personální

- spolupracovat s druhými
- respektovat názory a postoje ostatních

Kompetence občanské

- chránit a oceňovat kulturní i historické dědictví
- respektovat pravidla společenského soužití
- orientovat se v současnosti

Kompetence pracovní

- dodržovat dohodnutá pravidla
- plnit povinnosti
- chránit kulturní a společenské hodnoty

6. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Pravěk, starověk		
D-9-1-01 uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných	Člověk v dějinách: význam zkoumání dějin, získávání informací o	M – číselná osa Vv – architektura Z – práce s mapou

poznatků D-9-1-02 uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu D-9-2-01 charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu D-9-2-02 objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost D-9-2-03 uvede příklady archeologických kultur na našem území D-9-3-01 rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací D-9-3-02 uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví D-9-3-03 demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem D-9-3-04 porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie	dějinách; historické prameny historický čas a prostor Počátky lidské společnosti: člověk a lidská společnost v pravěku Nejstarší civilizace. Kořeny evropské kultury: nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz antické Řecko a Řím střední Evropa a její styky s antickým Středomořím	Čj – literatura Ov – typy společností, otrokářství Tv – olympijská tradice, Výchova demokratického občana – občan, občanská společnost a stát Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – jsme Evropané Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP

7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Středověk, Raný novověk		
D-9-4-01 popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států D-9-4-02 porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti D-9-4-03 objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech D-9-4-04 vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám D-9-4-05 ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury D-9-5-01 vysvětlí znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky D-9-5-02 vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život D-9-5-03 popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky D-9-5-04 objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho	Křesťanství a středověká Evropa: nový etnický obraz Evropy utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj islám a islámské říše ovlivňující Evropu (Arabové, Turci) Velká Morava a český stát, jejich vnitřní vývoj a postavení v Evropě křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev kultura středověké společnosti – románské a gotické umění a vzdělanost Objevy a dobývání. Počátky nové doby: renesance, humanismus, husitství, reformace a jejich šíření Evropou zámořské objevy a počátky dobývání světa český stát a velmoci v 15.–18. století barokní kultura a osvícenství	Z, Čj, Nj, F, Ov, Vv , Hv, Př, Osobnostní a sociální výchova - rozvoj schopností poznávání, seberegulace a sebeorganizace, kooperace a kompetice, kreativita Výchova demokratického občana - principy demokracie jako formy vlády Výchova k myšlení v ev. a glob. souvislostech – jsme Evropané Multikulturní výchova – etnický původ, lidské vztahy Environmentální výchova – ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy ŽP

postavení uvnitř habsburské monarchie D-9-5-05 objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky D-9-5-06 na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus D-9-5-07 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek		

8. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Novověk		
D-9-6-01 vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti D-9-6-02 objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé D-9-6-03 porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů D-9-6-04 charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích D-9-6-05 na vybraných příkladech demonstruje	Modernizace společnosti: Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět; vznik USA industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva kulturní rozrůzněnost doby konflikty mezi velmocemi, kolonialismus	Ov, Čj, Vv, Hv, Z, Př Osobnostní a sociální výchova komunikace Výchova demokratického občana – principy demokracie jako formy vlády a způsobů rozhodování Výchova k myšlení v ev. a glob. souvislostech - jsme Evropané Multikulturní výchova – etnický původ Environmentální výchova – základní podmínky života Mediální výchova – fungování a vliv médií ve společnosti

základní politické proudy D-9-6-06 vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií		

9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Moderní, soudobé dějiny		
D-9-7-01 na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky D-9-7-02 rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů D-9-7-03 charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu D-9-7-04 na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv D-9-7-05 zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí D-9-8-01 vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků D-9-8-02 vysvětlí a na příkladech doloží mocenské	Moderní doba: první světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky nové politické uspořádání Evropy a úloha USA ve světě; vznik Československa, jeho hospodářsko-politický vývoj, sociální a národnostní problémy mezinárodněpolitická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy – komunismus, fašismus, nacismus – důsledky pro Československo a svět druhá světová válka, holokaust; situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj; politické, mocenské a ekonomické důsledky války Rozdělený a integrující svět: studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi; politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření vnitřní situace v zemích východního bloku (na vybraných příkladech srovnání s charakteristikou západních zemí)	Ov, Čj, Vv, Hv, Z, Př Osobnostní a sociální výchova komunikace Výchova demokratického občana – principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování Výchova k myšlení v ev. a glob. souvislostech - jsme Evropané Multikulturní výchova – kolonialismus Environmentální výchova – základní podmínky života Mediální výchova – fungování a vliv masových médií ve společnosti

a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce D-9-8-03 posoudí postavení rozvojových zemí D-9-8-04 prokáže základní orientaci v problémech současného světa	vývoj Československa od roku 1945 do roku 1989, vznik České republiky rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět problémy současnosti věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje; sport a zábava	

4.5.2 Výchova k občanství a ke zdraví (zkráceně VOZ)

Výchova k občanství a ke zdraví, jenž je vyučován na druhém stupni, navazuje na výuku prvouky, vlastivědy a přírodovědy na prvním stupni. Vznikl integrací očekávaných výstupů oborů RVP ZV Výchova k občanství a Výchova ke zdraví.

Předmět je vyučován v dotaci jeden devadesátiminutový blok týdně v každém ročníku 2. stupně. Je vyučován ve třídách, případně v prostorách relaxační místnosti.

VOZ rozvíjí všechny životní kompetence, čemuž odpovídají aktivizující metody výuky a formy práce, které svým charakterem podporují rozvoj sociálních dovedností žáků. V rámci výuky se navštěvují tematicky laděné vzdělávací a kulturní akce (přednášky, besedy s odborníky, exkurze…), jež napomáhají hlubšímu chápání souvislostí a umožňují lepší orientaci v problematice dnešního světa.

U žáků se SVP je respektováno jejich pracovní tempo, nadaní žáci jsou vedeni k hledání kreativních řešení zadaných úkolů.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

VOZ zahrnuje po obsahové stránce

- témata komplexně rozvíjející osobnost dítěte, jako jsou sebepoznání a pochopení jeho postavení v různých typech kolektivu, setkání s druhými a respektování jejich odlišností, hodnota rodiny, domova, vlasti, celého světa a kulturního dědictví
- dále napomáhá porozumět základním demokratickým principům, lidským právům i povinnostem, základním ekonomickým vztahům i zákonitostem všedního dne
- poznatky uplatňuje při volbě povolání, v občanském, rodinném, pracovním i společenském životě

- vychází z principů globální výchovy, snaží se hledat příčiny a východiska ze současných globálních problémů lidstva a vychovávat v duchu tolerance vůči všemu odlišnému (národy, rasy, náboženství, handicapy aj.)
- rozvíjí samostatně uvažujícího jedince, který se dokáže orientovat v životě a poradit si ve složitých životních situacích
- každý žák je veden k úctě k životu a odpovědnosti za své zdraví, s čímž souvisí i znalost rizik a nebezpečí, která nás obklopují.

Pro VOZ jsou východiskem mj. všechna průřezová témata (výchova demokratického občana, osobnostní a sociální výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova, environmentální výchova a mediální výchova)

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- preferujeme práci v týmu a praktikujeme zásady kooperativního učení s důrazem na zodpovědnost za vlastní práci
- budujeme zdravou sebedůvěru žáků a úctu při jednání s druhými lidmi
- podílíme se na vytváření pozitivního klimatu třídy, potažmo školy
- vytváříme situace, při nichž by žáci měli možnost plánovat, organizovat, řídit i hodnotit vlastní učení a pracovní činnosti
- žákům ukazujeme různé učební strategie a pomáháme jim naleznout pro ně ty nejoptimálnější
- nabízíme různá řešení jednotlivých problémů, podporujeme kreativní myšlení
- žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost
- necháváme žáky vyhledávat, třídit a zpracovávat informace
- vedeme žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání

Kompetence občanské

- respektujeme individuální rozdíly – multikulturní, fyzické i psychické
- aplikujeme environmentální a ekologickou výchovu při formování vztahu žáků k přírodě a ke společnosti
- identifikujeme nebezpečí sociálně patologických jevů, hodnotíme jejich důsledky a předcházíme jim
- vedeme k respektování práv a dodržování povinností

Kompetence komunikativní

- nabízíme dostatek prostoru ke kultivovanému vyjádření vlastního názoru a naslouchání druhým, vedeme žáky k přijímání kompromisů
- pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem využíváme informační a komunikační prostředky a technologie

Kompetence k řešení problémů

- podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů
- vedeme žáky k využívá získaných vědomostí a dovedností k řešení problémů

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k orientaci v základních aktivitách na trhu práce
- vedeme žáky k sebevzdělávání

6. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Objasní význam a funkce správně fungující rodiny a vše doloží zkušenostmi z vlastního rodinného prostředí.	Rodina: příbuzenské vztahy, funkce rodiny, dítě v rodině, práva a povinnosti členů rodiny	
Zhodnotí vlastní postoj ke vzdělávání a vytvoří plakát znázorňující jeho chápání klimatu školy, kterou navštěvuje.	Moje škola v minulosti a dnes	Výchova demokratického občana - občanská společnost a škola
Objasní rozdíl mezi zdraví prospěšným a konzumním životním stylem.	Režim dne, zdraví, význam pohybových aktivit	
Na příkladech uvede typické charakteristiky obce, regionu i státu, v němž žije a porovná jednotlivé regiony navzájem.	Naše obec, region, vlast Kulturní bohatství	Multikulturní výchova - kulturní diference
Zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu	Pomoc lidem v nouzi Poskytování první pomoci při jednoduchých zraněních	Osobnostní a sociální výchova - hodnoty, postoje, praktická etika, poznávání lidí
Zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně k němu přistupuje. Zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z nich vybírá akce, které ho zajímají.	Rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, tradice a jejich respektování	
Kriticky přistupuje k mediálním informacím,	Média; masmédia - jejich přínos a nebezpečí	Mediální výchova -interpretace vztahu mediálních sdělení a reality;

vyjádří svůj postoj k působení reklamy na veřejné mínění a chování.	Nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií	fungování a vliv médií ve společnosti, stavba mediálních sdělení
Sestaví svůj vlastní žebříček hodnot a objasní případné příčiny změny v hodnotové orientaci v průběhu života.	Hodnotový žebříček společnosti	Osobnostní a sociální výchova – hodnoty, postoje, praktická etika

6. – 7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace, řeší případné neshody nebo konflikty s druhými lidmi nenásilným způsobem.	Člověk jako součást společnosti, společenské vztahy Zásady společenského styku Mezilidská komunikace a asertivní chování	

6. – 9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí, událostech; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc. Uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí.	Chování při mimořádných událostech Klasifikace mimořádných událostí, způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí Zásady první pomoci Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě	

7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede jejich příklady. Sestaví jednoduchý rozpočet domácností, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelně a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného,	Majetek, vlastnictví, hospodaření, rozpočet domácnosti, úspory Funkce a role peněz v životě člověka	

schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi. Na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení. Dodržuje zásady hospodárnosti, popíše a objasní vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem, vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi.		
Rozlišuje mezi morálním a nemorálním jednáním a uplatňuje vhodné způsoby chování v mezilidském soužití. Posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování cílů v rodině, ve škole, v obci.	Mravnost a morálka; svědomí Zásady první pomoci	Osobnostní a sociální výchova - mezilidské vztahy
Přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu. Svá tvrzení dokumentuje vyhledáním patřičných pasáží v Listině základních práv a svobod.	Lidská práva univerzální a specifická x povinnosti člověka Poškozování lidských práv Úprava lidských práv v právních dokumentech	Výchova demokratického občana - občan, občanská společnost a stát

7. – 9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva. Objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu.	Civilizační pokrok x životní prostředí Významné globální problémy – ekologické i společenské	Environmentální výchova - lidské aktivity a problémy životního prostředí; vztah člověka k přírodě

8. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Na příkladech vysvětlí, co lze chápat pod označením osobnost a objasní důvody vzájemného respektování. Rozpozná projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání. Popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru.	Člověk a jeho proměny v průběhu života. Odlišnost osobností Stránky osobnosti – vlastnosti, dovednosti, vlohy, charakter, vnímání a prožívání Sebepojetí a sebekritika Rizikové formy chování v době dospívání	Osobnostní a sociální rozvoj - – sebepoznávání a sebepojetí
Projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu. Respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví. Respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování.	Dětství, puberta, dospívání Sexuální dospívání a reprodukční zdraví – zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost, promiskuita Nemoci přenosné pohlavním stykem Ochrana před přenosnými chorobami, základní cesty přenosu nákaz a jejich prevence	
Na příkladech objasní, proč a čím se lidé odlišují v prožívání důležitých životních situacích. Vyjmenuje základní znaky a druhy citů. Na příkladech správně rozliší přátelství vhodné a nevhodné, rozpozná možné následky nesprávné osobní volby pro vlastní život	Citový život člověka	Osobnostní a sociální výchova - osobnostní rozvoj - psychohygiena
Na příkladech znázorní různé podoby komunikace, respektuje přijatá pravidla soužití mezi vrstevníky a partnery a pozitivní komunikací a kooperací přispívá k utvoření dobrých mezilidských vztahů.	Komunikace a rétorika	Osobnostní a sociální výchova - sociální rozvoj - komunikace
Rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí,	Rozdělení státní moci, státní občanství, Ústava ČR, obrana státu	

uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a států.		
Objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů. Vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů.	Demokracie, demokratické režimy, svobodná volba a rozhodování v každodenním životě, volby	Výchova demokratického občana - principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování; formy participace občanů v politickém životě
Objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství. Provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, pronájem věcí, pojištění.	Právo v životě člověka, dokumenty právní povahy, jednoduché, právní úkony	
Dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování. Rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů. Rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek od trestného činu, uvede příklady. Diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání.	Druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní zákoník Soudy, trestně-právní orgány. Právo v každodenním životě – základní práva spotřebitele	
Popíše právní aspekty vzniku manželství, na příkladech objasní příčiny a důsledky možného konfliktního manželského soužití	Manželství a rodinný život Dítě v rodině; náhradní rodičovská péče	Osobnostní a sociální výchova - poznávání lidí

8. – 9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Správně rozlišuje a na příkladech z praxe popíše autentické a náhražkové formy životních činností. Dovede posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za své zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví. Dává do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika, spojená se zneužíváním návykových látek, a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně-patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým.	Sociálně-patologické jevy a jejich rizika, řešení kritických situací Psychohygiena	Osobnostní a sociální výchova - osobnostní rozvoj - psychohygiena

9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Na příkladech vyloží, které okolnosti a podmínky jsou rozhodující pro volbu vhodné profese, zdůvodní, jaký význam má zodpovědná volba povolání pro vlastní život. Popíše, jak by si měl počínat člověk ucházející se o zaměstnání. Pomocí zákoníku práce doloží základní práva a povinnosti zaměstnance.	Zásady zodpovědné volby povolání Pracovní příležitosti v obci, regionu x nezaměstnanost. Pracovněprávní vztahy	
Rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky.	Království, republika a další formy státu	
Rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů. Charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení a důsledky jejich existence pro svět	Demokracie a totalitní systémy; boj za lidská práva	Výchova demokratického občana - principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování
Dává do souvislostí složení	Výživa a zdraví	

stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky.	Vlivy vnějšího a vnitřního prostředí na zdraví – kvalita ovzduší a vody, hluk, osvětlení, teplota	
Na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz.	Tržní hospodářství, fungování trhu – nabídka a poptávka, tvorba ceny, inflace	
Vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít. Uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu. Rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané.	Bankovní systém Státní rozpočet a daňová politika státu Investice, úvěry, splátkový prodej, leasing, rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti, význam daní. Aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků.	
Uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má ČR vztah, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích. Popíše vliv začlenění ČR do mezinárodních struktur na každodenní život občanů.	Mezinárodní organizace OSN, NATO, EU, Rada Evropy	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - objevujeme Evropu a svět; jsme Evropané
Uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory. Na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv, zaujímá aktivní postoj proti všem projevům nesnášenlivosti. Uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli	Společenské globální problémy světa včetně válek a terorismu, možnosti jejich řešení – rasismus, antisemitismus	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - objevujeme Evropu a svět Multikulturní výchova - princip sociálního smíru a solidarity

ozbrojených sil ČR při zajišťovaná obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru.		
Vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt.	Manipulativní informace – nebezpečí nátlakových skupin a náboženských sekt	Mediální výchova - vnímání autora mediálních sdělení
Vyjádří svoji představu o vlastní budoucnosti, stručně charakterizuje své nejbližší cíle a plány. Zdůvodní, jaký význam má pro dospívajícího i dospělého člověka stanovení rozmanitých životních perspektiv.	Životní perspektivy, cíle, plánování	

4.6 Člověk a příroda

Vzdělávací oblast Člověk a příroda zahrnuje okruh problémů spojených se zkoumáním přírody. Poskytuje žákům prostředky a metody pro hlubší porozumění přírodním faktům a jejich zákonitostem. Dává jim tím i potřebný základ pro lepší pochopení a využívání současných technologií a pomáhá jim lépe se orientovat v běžném životě.

V této vzdělávací oblasti dostávají žáci příležitost poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se. Na takovém poznání je založeno i pochopení důležitosti udržování přírodní rovnováhy pro existenci živých soustav **i** člověka**, včetně možných ohrožení plynoucích z přírodních procesů, z lidské činnosti a zásahů člověka do přírody**. Vzdělávací oblast také významně podporuje vytváření otevřeného myšlení (přístupného alternativním názorům), kritického myšlení a logického uvažování.

Vzdělávací obory vzdělávací oblasti Člověk a příroda, jimiž jsou Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis, svým činnostním a badatelským charakterem výuky umožňují žákům hlouběji porozumět zákonitostem přírodních procesů, a tím si uvědomovat i užitečnost přírodovědných poznatků a jejich aplikací v praktickém životě. Zvláště významné je, že při studiu přírody specifickými poznávacími metodami si žáci osvojují i důležité dovednosti. Jedná se především o rozvíjení dovednosti soustavně, objektivně a spolehlivě pozorovat, experimentovat a měřit, vytvářet a ověřovat hypotézy o podstatě pozorovaných přírodních jevů, analyzovat výsledky tohoto ověřování a vyvozovat z nich závěry. Žáci se tak učí zkoumat příčiny přírodních procesů, souvislosti či vztahy mezi nimi, klást si otázky (Jak? Proč? Co se stane, jestliže?) a hledat na ně odpovědi, vysvětlovat pozorované jevy, hledat a řešit poznávací nebo praktické problémy, využívat poznání zákonitostí přírodních procesů pro jejich předvídání či ovlivňování.

Ve výše zmíněných vzdělávacích oborech žáci postupně poznávají složitost a mnohotvárnost skutečnosti, podstatné souvislosti mezi stavem přírody a lidskou činností, především pak závislost člověka na přírodních zdrojích a vlivy lidské činnosti na stav

životního prostředí a na lidské zdraví. Učí se zkoumat změny probíhající v přírodě, odhalovat příčiny a následky ovlivňování důležitých místních i globálních ekosystémů a uvědoměle využívat své přírodovědné poznání ve prospěch ochrany životního prostředí a principů udržitelného rozvoje. Komplexní pohled na vztah mezi člověkem a přírodou, jehož významnou součástí je i uvědomování si pozitivního vlivu přírody na citový život člověka, utváří – spolu s fyzikálním, chemickým a přírodopisným vzděláváním – také vzdělávání zeměpisné, které navíc umožňuje žákům postupně odhalovat souvislosti přírodních podmínek a života lidí i jejich společenství v blízkém okolí, v regionech, na celém území ČR, v Evropě i ve světě.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Zeměpis, který má přírodovědný i společenskovědní charakter, je, v zájmu zachování celistvosti oboru, umístěn celý v této vzdělávací oblasti.

Vzdělávací oblast Člověk a příroda navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která na elementární úrovni přibližuje přírodovědné poznávání žákům 1. stupně základního vzdělávání, a kooperuje především se vzdělávacími oblastmi Matematika a její aplikace, Člověk a společnost, Člověk a zdraví a Člověk a svět práce a přirozeně i s dalšími vzdělávacími oblastmi.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- zkoumání přírodních faktů a jejich souvislostí s využitím různých empirických metod poznávání (pozorování, měření, experiment) i různých metod racionálního uvažování
- potřebě klást si otázky o průběhu a příčinách různých přírodních procesů**, které mají vliv i na ochranu zdraví, životů, životního prostředí a majetku,** správně tyto otázky formulovat a hledat na ně adekvátní odpovědi
- způsobu myšlení, které vyžaduje ověřování vyslovovaných domněnek o přírodních faktech více nezávislými způsoby
- posuzování důležitosti, spolehlivosti a správnosti získaných přírodovědných dat pro potvrzení nebo vyvrácení vyslovovaných hypotéz či závěrů
- zapojování do aktivit směřujících k šetrnému chování k přírodním systémům, ke svému zdraví i zdraví ostatních lidí
- porozumění souvislostem mezi činnostmi lidí a stavem přírodního a životního prostředí
- uvažování a jednání, která preferují co nejefektivnější využívání zdrojů energie v praxi, včetně co nejširšího využívání jejích obnovitelných zdrojů, zejména pak slunečního záření, větru, vody a biomasy
- utváření dovedností vhodně se chovat při kontaktu s objekty či situacemi potenciálně či aktuálně ohrožujícími životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí lidí

4.6.1 Fyzika

Fyzika se vyučuje na druhém stupni v každém ročníku 2 hod. týdně. Vyučování probíhá většinou ve speciální učebně fyziky a kmenových třídách. Předmět navazuje na výuku matematiky, prvouky, vlastivědy a přírodovědy na prvním stupni.

Ve výuce se využívají nejčastěji tyto metody a formy výuky – výklad, experiment, laboratorní práce, práce s textem.

U žáků s SVP je respektováno doporučení pedagogicko – psychologické poradny, u nadaných žáků je kladen důraz na větší samostatnost.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- aby si žáci osvojili důležité poznatky z vybraných okruhů učiva
- aby si osvojili prvky základních metod práce, kterých fyz. používá při poznávání fyz. objevů a procesů
- aby získávali dovednost využívat osvojených poznatků a dovedností při řešení fyz. problémů a úloh, při objasňování podstaty fyz. jevů v přírodě, při samostatném provádění jednoduchých pokusů
- aby žáci měli co nejvíce příležitostí k rozvíjení svého logického uvažování a myšlení a ověřovali své poznatky z různých hledisek – správnosti, přesnosti a spolehlivosti
- aby si osvojovali základní pravidla bezpečné práce při provádění fyz. pozorování, měření a experimentů.

Ve výuce se realizují tato průřezová témata - Environmentální výchova/ základní podmínky života/ a Mediální výchova/ tvorba med. sdělení/, Osobnostní a sociální výchova.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- vedeme žáky k práci s odbornými termíny, symboly, uvádění informací do širších souvislostí
- učíme žáky samostatně pozorovat a experimentovat, vyvozovat závěry pro budoucí využití

Kompetence k řešení problémů

- klademe důraz na samostatné řešení problémů, volbu vhodných způsobů řešení, aplikování logických a empirických postupů

- vedeme žáky k ověřování správnosti řešení problémů
- učíme žáky svá rozhodnutí obhájit

Kompetence komunikativní

- klademe důraz na formulování myšlenek a názorů v logickém sledu
- vedeme žáky k výstižnému vyjadřování

Kompetence sociální a personální

- podporujeme podíl žáka na utváření atmosféry v týmu
- rozvíjíme potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu

Kompetence občanské

- prohlubujeme chápání základních ekologických souvislostí a environmentálních problémů
- vedeme žáky k rozhodování v zájmu podpory a ochrany zdraví a rozvoje společnosti

Kompetence pracovní

- učíme žáky bezpečně používat nástroje a vybavení, dodržovat určená pravidla
- dbáme, aby žák chránil zdraví své i druhých, ochraňoval životní prostředí

6. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
-změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyz. veličiny charakterizující látky a tělesa -uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice neustále pohybují a vzájemně na sebe působí -předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při změně teploty -využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů - využívá prakticky poznatky o mag. poli a jeho působení na magnet a cívku s proudem -sestaví jednoduchý el. obvod -rozliší el. vodič a izolant -dodržuje zásady bezpečnosti při práci s el. obvody	Měřené veličiny: -délka -objem -hmotnost -teplota - čas Skupenství látek a jejich souvislost s částicovou stavbou látek, difúze Elektrická a mag. síla; elektr. náboj; tepelné účinky el. proudu Bezpečné chování při práci s el. přístroji a zařízeními Jednoduchý el. obvod -zdroj napětí -spotřebič -spínač -pojistka	M – jednotky - vzorce Ch - částicová stavba látek Osobnostní sociální výchova - rozvoj schopností poznávání, řešení problémů a rozhodovací dovednosti

7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
- rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu -využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi s, v, t u rovnoměrného pohybu těles -změří velikost působící síly -určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici -využívá Newtonovy zákony pro objasňování či předvídání změn pohybu těles při působení stálé výsledné síly v jednoduchých situacích -aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů -využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů -předpoví z analýzy sil působících na těleso v klidné tekutině chování tělesa v ní -využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh - rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici či od kolmice a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami	Pohyby těles: -rovnoměrný a nerovnoměrný -přímočarý a křivočarý Gravitační pole a gravitační síla: -přímá úměrnost mezi grav. silou a hmotností tělesa Tlak a tlaková síla - vztah mezi F, p, S Třecí síla – smykové tření, ovlivňování velikosti třecí síly v praxi Výslednice dvou sil stejných a opačných směrů Newtonovy zákony- první, druhý a třetí Rovnováha na páce a pevné kladce Pascalův zákon -hydraulická zařízení Hydrostatický a atmosférický tlak: -souvislost mezi hydrostatickým tlakem, hloubkou a hustotou kapaliny -souvislost atmosférického tlaku s některými procesy v atmosféře Archimédův zákon -vztlaková síla, potápění, vznášení se a plování těles v klidných tekutinách Vlastnosti světla: -zdroje světla, rychlost světla ve vakuu a v různých prostředích, stín, zatmění Slunce a Měsíce; zobrazení odrazem na rovinném, dutém a vypuklém zrcadle; zobrazení lomem tenkou spojkou a rozptylkou; rozklad bílého světla hranolem	M - funkce Z – sluneční soustava

8. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
-žák určí v jednoduchých případech práci vykonanou silou a z ní změnu energie -využívá s porozuměním vztah mezi P, W a t -využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh -určí v jednoduchých případech teplo přijaté či odevzdané tělesem -zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí -využívá Ohmův zákon pro část obvodu při řešení praktických problémů - rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku - posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí	Formy energie: Pohybová, polohová, vnitřní, elektrická a výkon Přeměny skupenství: -tání, tuhnutí, skupenské teplo tání; vypařování a kapalnění; hlavní faktory ovlivňující vypařování a teplotu varu kapaliny Obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie Elektrické obvody, elektrický odpor Bezpečné chování při práci s el. přístroji a zařízeními Vlastnosti zvuku: Látkové prostředí jako podmínka vzniku a šíření zvuku, rychlost šíření zvuku v různých prostředích; odraz zvuku na překážce, ozvěna; pohlcování zvuku; výška zvukového tónu	Ch- obnovitelné a neobnovitelné zdroje PV – BOZ Environmentální výchova- lidské aktivity a problémy ŽP Mediální výchova - tvorba mediálních sdělení

9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
-žák využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh -rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří el. proud a napětí -využívá poznatky o působení mag. pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny mag. pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní	Výroba a přenos elektrické energie Jaderná energie: Štěpná reakce, jaderný reaktor, jaderná elektrárna, ochrana lidí před radioaktivním zářením Elektrické a magnetické pole, stejnosměrný elektromotor, transformátor; bezpečné chování při práci s elektrickými přístroji a zařízeními Sluneční soustava – její hlavní složky, měsíční fáze Hvězdy – jejich složení	Environmentální výchova - základní podmínky života

-rozliší vodič, izolant a polovodič -zapojí správně polovodičovou diodu -objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet -odliší hvězdu od planety na základě jejich vlastností		Z – sluneční soustava

5.4.1 Chemie

Předmět Chemie je vyučován v 8. a 9. ročníku v časové dotaci 2 hodiny týdně střídavě v odborné učebně, videoučebně a v kmenové učebně. Navazuje na učivo předmětů Prvouka a Přírodověda.

Nejčastějšími metodami a formami výuky je výklad, řízená diskuse, experiment, práce s textem, laboratorní práce, práce ve skupině.

U žáků se SVP je respektováno jejich pracovní tempo, požadavky jsou přizpůsobeny jejich schopnostem a možnostem. Nadaní žáci plní práce a úkoly ve větším rozsahu, je jim nabízena účast ve vzdělávacích soutěžích, je kladen důraz na větší samostatnost.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- získávali základní poznatky z různých oborů chemie
- dovedli pozorovat vlastnosti látek a chemických reakcí
- provedli jednoduchý chemický pokus a vysvětlili chemické jevy
- zdůvodnili vyvozené závěry a uváděli je do souvislostí s praktickým využitím
- znali a dodržovali zásady bezpečné práce s chemikáliemi
- poskytli první pomoc při úrazech způsobených těmito látkami
- byli seznámeni s využitím chemie nejrůznějších oblastech lidské činnosti (v průmyslu, zemědělství, energetice, zdravotnictví, potravinářství, výživě apod.)
- poznávali nezbytnost ochrany životního prostředí a vlastního zdraví

Ve výuce chemie se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují tato průřezová témata – Environmentální výchova, Mediální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Osobnostní a sociální výchova.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- klademe důraz na práci s textem, vyhledávání informací pomocí široké škály informačních a komunikačních prostředků
- vedeme ke zpracovávání informací z hlediska důležitosti a objektivity
- umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost
- vedeme k používání chemických termínů, symbolů, značek

Kompetence k řešení problému

- rozvíjíme u žáků schopnost objevovat a formulovat problém
- výuku vedeme tak, aby žáci hledali různá řešení problému a svoje řešení si dokázali obhájit a posoudit z hlediska nejrůznějších společenských aspektů pro současnost i do budoucnosti
- vedeme žáky k pochopení vzájemných souvislostí a zákonitostí přírodních jevů

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k formulování vlastních názorů a umožňujeme jim si některé praktické dovednosti ověřit v modelových situacích
- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných
- vedeme žáky k přesnému a logickému vyjadřování, ke stručnému a přehlednému sdělování postupů a výsledků svých pozorování

Kompetence sociální a personální

- začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci
- podněcujeme žáky ke smysluplné diskusi
- vytváříme situace, při kterých se žáci učí respektovat názory jiných
- vyžadujeme dodržování pravidel slušného chování

Kompetence občanské

- vedeme žáky k uvědomělé ochraně životního prostředí
- nabízíme žákům příležitosti k pochopení práv a povinností souvisejících se zdravím, modelové situace k prokázání dovednosti ochránit zdraví své i jiných v krizových situacích (přivolat a poskytnout první pomoc)
- seznamujeme s možnostmi rozvoje i zneužití chemie

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k dodržování bezpečnostních předpisů a ochraně zdraví při práci
- učíme žáky pracovat podle návodu, předem stanoveného postupu a umožňujeme jim hledat i vlastní cestu řešení
- dbáme o účinné používání materiálů, nářadí a vybavení

7. ROČNÍK (VII. T)		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
- uvede příklady chemického děje, a čím se zabývá chemie - rozliší fyzikální tělesa a látky - rozpozná u běžně známých dějů, zda dochází k přeměnám látek - uvede příklady chemické výroby ve svém okolí a zhodnotí význam i případná rizika pro společnost a pro obyvatele v okolí chemických závodů	- vymezení chemie, látky a tělesa, chemické děje, chemická výroba	Osobnostní a sociální výchova – rozvoj schopností poznávání F – fyzikální veličiny
- uvede fyzikální a chemické vlastnosti látek - rozliší známé látky podle jejich různých vlastností - navrhne a provede jednoduché chemické pokusy a zaznamená jejich výsledek - určí společné a rozdílné vlastnosti vybraných látek - rozpozná skupenství látek a jejich změny - vyhledá v tabulkách (u vybraných látek) hodnoty hustoty, teploty tání, teploty varu a orientuje se v jejich hodnotách	- vlastnosti látek - skupenství, rozpustnost ve vodě, kujnost, tepelná a elektrická vodivost, hustota změny skupenství - tání, tuhnutí, vypařování, zkapalnění, sublimace	F – skupenství látek
- uvede zásady bezpečné práce v chemické pracovně, poskytne a přivolá první pomoc při úrazu - pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí - vysvětlí význam H-vět, P-vět , piktogramů a uvede jejich příklady u výrobků, které se běžně prodávají	- zásady bezpečné práce v laboratoři (pracovně), první pomoc při úrazu	VOZ – ochrana zdraví

- rozliší směsi a chemické látky - rozliší různorodé a stejnorodé směsi - rozliší suspenzi, emulzi, pěnu, dým, mlhu a uvede jejich příklady z běžného života - uvede příklad pevné, kapalné a plynné stejnorodé směsi - použije správně (v souvislostech) pojmy: složka roztoku, rozpuštěná látka, rozpouštědlo, rozpustnost, koncentrovanější, zředěnější, nasycený a nenasycený roztok - vysvětlí základní faktory ovlivňující rozpouštění pevných látek - vypočítá složení roztoků (hmotnostní zlomek rozpuštěné látky) a připraví prakticky roztok daného složení	- různorodé a stejnorodé směsi (roztoky) složky směsi - složení roztoků - hmotnostní zlomek	M – dosazování do vzorců, trojčlenka
- sestaví jednoduchou filtrační aparaturu a provede filtraci - popíše jednoduchou destilační aparaturu a vysvětlí princip destilace - navrhne postup oddělování složek směsí v běžném životě - vysvětlí princip usazování a krystalizace - navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi	- usazování, filtrace, destilace, krystalizace, sublimace	
- hodnotí význam vody pro život na Zemi - uvede základní vlastnosti vody a její využití v praxi - rozliší různé druhy vod (destilovanou, pitnou, užitkovou, odpadní) a uvede příklady jejich výskytu a použití - uvede princip výroby pitné vody ve vodárnách - vysvětlí oběh vody v přírodě a zhodnotí jeho význam pro život na Zemi - charakterizuje kyslík jako nezbytnou složku pro hoření látek - rozpozná označení hořlavých	- voda - destilovaná, pitná, odpadní - výroba pitné vody - čistota vody - vzduch - složení, vlastnosti čistota ovzduší - ozonová vrstva	Environmentální výchova – základní podmínky života, vztah člověka a prostředí PŘ, Z – hydrosféra, atmosféra, ekologické problémy

látek - aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe, poskytne první pomoc při popálení - vysvětlí princip hašení, uvede telefonní číslo hasičů - popíše, co je teplotní inverze a smog - uvede příklady znečišťování vody a vzduchu v pracovním prostředí a domácnosti, navrhne nejvhodnější preventivní opatření a způsoby likvidace znečištění		
- používá pojmy atom, molekula ve správných souvislostech - popíše složení atomu a vznik kationtu a aniontu z neutrálních atomů	- molekuly, atomy - atomové jádro, protony, neutrony -elektrony, elektronový obal atomu, valenční elektrony, ionty	F – částicové složení látek
- používá značky a názvy chemických prvků: Ag, Al Au, Br, C, Ca, Cl, Cu, F, Fe, H, He, **I,** Li, K, Mg, Mn, N, Na, O, P, Pb, Pt, S, Si, Sn, Zn - vysvětlí, co udává protonové číslo - vyhledá v tabulkách názvy prvků ke známým (daným) protonovým číslům a zapíše správně ke značce prvku protonové číslo - rozlišuje pojmy chemická sloučenina a chemický prvek a pojmy užívá ve správných souvislostech - rozliší chemickou značku prvku a chemický vzorec sloučeniny	- prvky - vybrané názvy a značky chemických prvků - protonové číslo	PV – práce s kovy

8. ROČNÍK (VIII. T)		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
- rozliší kovy a nekovy a uvede příklady vlastností a praktického využití vybraných kovů, slitin a nekovů - zhodnotí vliv činnosti člověka na změny obsahu kyslíku a ozonu v plynném obalu Země - rozliší periody a skupiny v periodické soustavě chemických prvků - orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti	- kovy - Fe, Al, Zn, Cu, Ag, Au - slitiny - mosaz, bronz, dural - nekovy - H, O, N, Cl, S, C	Environmentální výchova: Lidské aktivity a problémy ŽP, vztah člověka a prostředí
- rozliší výchozí látky a produkty chemické reakce, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, určí je správně v konkrétních příkladech - provede jednoduché chemické reakce ve školní laboratoři - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chem. reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	- výchozí látky a produkty - chemický děj	
- uvede zákon zachování hmotnosti pro chemické reakce a využije ho při řešení úloh - přečte zápis chemické rovnice s užitím názvů chemických látek - vypočítá úlohy s užitím veličin n, M, m, V	- zákon zachování hmotnosti - látkové množství - molární hmotnost - jednoduché chemické rovnice	M – společný násobek, rovnost
- určí oxidační číslo atomů prvků v oxidech - zapíše z názvů vzorce oxidů a naopak ze vzorců jejich názvy - porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů a posoudí vliv těchto látek na životní prostředí	- oxid siřičitý, uhličitý, uhelnatý, vápenatý, dusnatý, dusičitý, křemičitý - názvosloví oxidů, oxidační číslo - skleníkový efekt	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP Z - ekologie
- určí oxidační číslo atomů prvků v halogenidech - zapíše z názvů vzorce halogenidů a naopak ze vzorců	- fluoridy, chloridy, bromidy, jodidy - názvosloví halogenidů	

jejich názvy - popíše vlastnosti, použití a význam chloridu sodného		
- porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných kyselin a posoudí vliv těchto látek na životní prostředí, bezpečné ředění jejich koncentrovaných roztoků a první pomoc při zasažení lidského těla těmito látkami - zapíše z názvů kyselin vzorce a ze vzorců jejich názvy - orientuje se na stupnici pH - rozliší kyselé a zásadité roztoky pomocí indikátorů pH a změří pH roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi - vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a uvede opatření, kterými jim lze předcházet	- kyseliny - chlorovodíková, sírová, dusičná - názvosloví kyselin - pH, indikátory pH - kyselé deště	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP Z – globální problémy
- porovná vlastnosti a použití vybraných hydroxidů, posoudí vliv těchto látek na životní prostředí, první pomoc při zasažení lidského těla těmito látkami - zapíše z názvů hydroxidů vzorce a ze vzorců jejich názvy	- hydroxidy - sodný, draselný, vápenatý - názvosloví hydroxidů	
- uvede význam průmyslových hnojiv, posoudí jejich vliv na životní prostředí - popíše složení, vlastnosti a použití nejznámějších stavebních pojiv	- průmyslová hnojiva (N, P, K) - vápenná malta, sádra, beton - keramika	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP
-porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných solí a posoudí vliv na životní prostředí - připraví jednoduchým postupem sůl - provede klasifikaci chem. reakcí a zhodnotí jejich využívání - zapíše z názvů vybraných solí vzorce a ze vzorců jejich názvy - uvede příklady uplatnění solí v praxi - přečte chemické rovnice a	- vznik solí - názvy a vzorce síranů, dusičnanů, uhličitanů	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP

s užitím zákona zachování hmotnosti vypočítá hmotnost výchozí látky nebo produktu		

8. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
- uvede příklady chemického děje, a čím se zabývá chemie - rozliší fyzikální tělesa a látky - rozpozná u běžně známých dějů, zda dochází k přeměnám látek - uvede příklady chemické výroby ve svém okolí a zhodnotí význam i případná rizika pro společnost a pro obyvatele v okolí chemických závodů	- vymezení chemie, látky a tělesa, chemické děje, chemická výroba	Osobnostní a sociální výchova – rozvoj schopností poznávání F – fyzikální veličiny
- uvede fyzikální a chemické vlastnosti látek - rozliší známé látky podle jejich různých vlastností - navrhne a provede jednoduché chemické pokusy a zaznamená jejich výsledek - určí společné a rozdílné vlastnosti vybraných látek - rozpozná skupenství látek a jejich změny - vyhledá v tabulkách (u vybraných látek) hodnoty hustoty, teploty tání, teploty varu a orientuje se v jejich hodnotách	- vlastnosti látek - skupenství, rozpustnost ve vodě, kujnost, tepelná a elektrická vodivost, hustota změny skupenství - tání, tuhnutí, vypařování, zkapalnění, sublimace	F – skupenství látek
- uvede zásady bezpečné práce v chemické pracovně, poskytne a přivolá první pomoc při úrazu - pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používánými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí - vysvětlí význam H-vět, P-vět , piktogramů a uvede jejich příklady u výrobků, které se běžně prodávají	- zásady bezpečné práce v laboratoři (pracovně), první pomoc při úrazu	VOZ – ochrana zdraví
- rozliší směsi a chemické látky	- různorodé a stejnorodé směsi (roztoky)	

- rozliší různorodé a stejnorodé směsi - rozliší suspenzi, emulzi, pěnu, dým, mlhu a uvede jejich příklady z běžného života - uvede příklad pevné, kapalné a plynné stejnorodé směsi - použije správně (v souvislostech) pojmy: složka roztoku, rozpuštěná látka, rozpouštědlo, rozpustnost, koncentrovanější, zředěnější, nasycený a nenasycený roztok - vysvětlí základní faktory ovlivňující rozpouštění pevných látek - vypočítá složení roztoků (hmotnostní zlomek rozpuštěné látky) a připraví prakticky roztok daného složení	složky směsi - složení roztoků - hmotnostní zlomek	M – dosazování do vzorců, trojčlenka
- sestaví jednoduchou filtrační aparaturu a provede filtraci - popíše jednoduchou destilační aparaturu a vysvětlí princip destilace - navrhne postup oddělování složek směsí v běžném životě - vysvětlí princip usazování a krystalizace - navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi	- usazování, filtrace, destilace, krystalizace, sublimace	
- hodnotí význam vody pro život na Zemi - uvede základní vlastnosti vody a její využití v praxi - rozliší různé druhy vod (destilovanou, pitnou, užitkovou, odpadní) a uvede příklady jejich výskytu a použití - uvede princip výroby pitné vody ve vodárnách - vysvětlí oběh vody v přírodě a zhodnotí jeho význam pro život na Zemi - charakterizuje kyslík jako nezbytnou složku pro hoření látek - rozpozná označení hořlavých látek - aplikuje znalosti o principech	- voda - destilovaná, pitná, odpadní - výroba pitné vody - čistota vody - vzduch - složení, vlastnosti čistota ovzduší - ozonová vrstva	Environmentální výchova – základní podmínky života, vztah člověka a prostředí PŘ,Z – hydrosféra, atmosféra, ekologické problémy

hašení požárů na řešení modelových situací z praxe, poskytne první pomoc při popálení - vysvětlí princip hašení, uvede telefonní číslo hasičů - popíše, co je teplotní inverze a smog - uvede příklady znečišťování vody a vzduchu v pracovním prostředí a domácnosti, navrhne nejvhodnější preventivní opatření a způsoby likvidace znečištění		
- používá pojmy atom, molekula ve správných souvislostech - popíše složení atomu a vznik kationtu a aniontu z neutrálních atomů	- molekuly, atomy - atomové jádro, protony, neutrony -elektrony, elektronový obal atomu, valenční elektrony, ionty	F – částicové složení látek
- používá značky a názvy chemických prvků: Ag, Al Au, Br, C, Ca, Cl, Cu, F, Fe, H, He, **I,** Li, K, Mg, Mn, N, Na, O, P, Pb, Pt, S, Si, Sn, Zn - vysvětlí, co udává protonové číslo - vyhledá v tabulkách názvy prvků ke známým (daným) protonovým číslům a zapíše správně ke značce prvku protonové číslo - rozlišuje pojmy chemická sloučenina a chemický prvek a pojmy užívá ve správných souvislostech - rozliší chemickou značku prvku a chemický vzorec sloučeniny	- prvky - vybrané názvy a značky chemických prvků - protonové číslo	PV – práce s kovy
- rozliší kovy a nekovy a uvede příklady vlastností a praktického využití vybraných kovů, slitin a nekovů - zhodnotí vliv činnosti člověka na změny obsahu kyslíku a ozonu v plynném obalu Země - rozliší periody a skupiny v periodické soustavě chemických prvků - orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich	- kovy - Fe, Al, Zn, Cu, Ag, Au - slitiny - mosaz, bronz, dural - nekovy - H, O, N, Cl, S, C	Environmentální výchova: Lidské aktivity a problémy ŽP, vztah člověka a prostředí

možné vlastnosti		
- rozliší výchozí látky a produkty chemické reakce, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, určí je správně v konkrétních příkladech - provede jednoduché chemické reakce ve školní laboratoři - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chem. reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	- výchozí látky a produkty - chemický děj	
- uvede zákon zachování hmotnosti pro chemické reakce a využije ho při řešení úloh - přečte zápis chemické rovnice s užitím názvů chemických látek - vypočítá úlohy s užitím veličin *n, M, m, V*	- zákon zachování hmotnosti - látkové množství - molární hmotnost - jednoduché chemické rovnice	M – společný násobek, rovnost
- určí oxidační číslo atomů prvků v oxidech - zapíše z názvů vzorce oxidů a naopak ze vzorců jejich názvy - porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů a posoudí vliv těchto látek na životní prostředí	- oxid siřičitý, uhličitý, uhelnatý, vápenatý, dusnatý, dusičitý, křemičitý - názvosloví oxidů, oxidační číslo - skleníkový efekt	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP Z - ekologie
- určí oxidační číslo atomů prvků v halogenidech - zapíše z názvů vzorce halogenidů a naopak ze vzorců jejich názvy - popíše vlastnosti, použití a význam chloridu sodného	- fluoridy, chloridy, bromidy, jodidy - názvosloví halogenidů	
- porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných kyselin a posoudí vliv těchto látek na životní prostředí, bezpečné ředění jejich koncentrovaných roztoků a první pomoc při zasažení lidského těla těmito látkami - zapíše z názvů kyselin vzorce a ze vzorců jejich názvy - orientuje se na stupnici pH - rozliší kyselé a zásadité roztoky pomocí indikátorů pH a změří pH roztoku univerzálním indikátorovým	- kyseliny - chlorovodíková, sírová, dusičná - názvosloví kyselin - pH, indikátory pH - kyselé deště	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP Z – globální problémy

papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi - vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a uvede opatření, kterými jim lze předcházet		
- porovná vlastnosti a použití vybraných hydroxidů, posoudí vliv těchto látek na životní prostředí, první pomoc při zasažení lidského těla těmito látkami - zapíše z názvů hydroxidů vzorce a ze vzorců jejich názvy	- hydroxidy - sodný, draselný, vápenatý - názvosloví hydroxidů	
- uvede význam průmyslových hnojiva, posoudí jejich vliv na životní prostředí - popíše složení, vlastnosti a použití nejznámějších stavebních pojiv	- průmyslová hnojiva (N, P, K) - vápenná malta, sádra, beton - keramika	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP
- provede neutralizaci velmi zředěných roztoků známých kyselin a hydroxidů, uvede názvy a vzorce výchozích látek a produktů a zapíše je chemickými rovnicemi - zdůvodní první pomoc při zasažení kyselinami nebo hydroxidy	- neutralizace bezkyslíkatých kyselin	

9. ROČNÍK (+ IX. T)		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
-porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných solí a posoudí vliv na životní prostředí - připraví jednoduchým postupem sůl - provede klasifikaci chem. reakcí a zhodnotí jejich využívání - zapíše z názvů vybraných solí vzorce a ze vzorců jejich názvy - uvede příklady uplatnění solí v praxi - přečte chemické rovnice a s užitím zákona zachování hmotnosti vypočítá hmotnost výchozí látky nebo produktu	- vznik solí - názvy a vzorce síranů, dusičnanů, uhličitanů	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP
- vysvětlí pojmy oxidace a redukce	- oxidace a redukce, výroba železa a oceli, galvanický	F – elektrolýza, galvanický článek

- určí, které ze známých reakcí patří mezi redoxní reakce - popíše princip výroby železa a oceli - vysvětlí pojem koroze, uvede způsoby ochrany ocelových výrobků před korozí - podstata galvanických článků uvede příklad praktického využití	článek - koroze	
- uvede příklady fosilních a průmyslově vyráběných paliv, popíše jejich vlastnosti a zhodnotí jejich využívání - posoudí vliv spalování různých paliv (včetně motorových paliv) na životní prostředí - zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy - rozliší obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie - používá bezpečně spotřebiče na topné plyny v domácnosti	- exotermické a endotermické reakce - obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie - fosilní paliva (uhlí, ropa, zemní plyn) průmyslově vyráběná paliva	Environmentální výchova – základní podmínky života F - energie
- rozliší anorganické a organické sloučeniny - rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	- alkany, alkeny, alkyny, areny (methan, ethan, propan, butan, ethylen, benzen, naftalen) - průmyslové zpracování ropy	
- rozliší pojmy "uhlovodíky" a "deriváty uhlovodíků“ - rozliší vybrané deriváty uhlovodíků uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	- halogenové deriváty - alkoholy - karboxylové kyseliny	
-orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především bílkovin, tuků, sacharidů - uvede podmínky postačující pro aktivní fotosyntézu - uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů, posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy	- sacharidy, tuky, bílkoviny, vitaminy - fotosyntéza	Environmentální výchova – základní podmínky života PŘ - fotosyntéza
- rozliší plasty od dalších látek, uvede příklady jejich názvů, vlastností a použití - posoudí vliv používání plastů	- polyethylen, polystyren, polyvinylchlorid	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP PV – práce s materiálem

na životní prostředí - rozliší přírodní a syntetická vlákna a uvede výhody a nevýhody jejich používání		
- zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi - zhodnotí ekonomický a ekologický význam recyklace odpadů - uvede příklady chování při nadměrném znečištění ovzduší - zachází bezpečně s běžnými mycími a čisticími prostředky používanými v domácnosti - uvede příklady volně i nezákonně prodávaných drog a popíše příklady následků, kterým se vystavuje jejich konzument - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	- chemické výroby - pesticidy - léčiva - drogy - detergenty - potraviny - chemie a životní prostředí	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP, vztah člověka k prostředí Osobnostní a sociální výchova – hodnoty, postoje, praktická etika Z – ekologie, globální problémy VOZ – zneužívání návykových látek Mediální výchova – fungování a vliv médií ve společnosti
- objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek	- zásady chování při úniku nebezpečných látek - improvizovaná ochrana při úniku nebezpečných látek	Osobnostní a sociální výchova – hodnoty, postoje, praktická etika

4.6.2 Přírodopis

Předmět Přírodopis navazuje na výuku prvouky a přírodovědy na prvním stupni. Je vyučován v 6. až 9. ročníku v časové dotaci 2 hodiny týdně. Přírodopis se vyučuje ve kmenových třídách, odborné učebně, environmentální učebně, videoučebně a učebně výpočetní techniky. Podle možností se organizují terénní práce a exkurze.

Nejčastěji používanými metodami a formami výuky jsou pozorování, pokus, skupinová práce, simulační hry a práce s informacemi.

U žáků se SVP je respektováno jejich pracovní tempo, požadavky jsou přizpůsobeny jejich schopnostem a možnostem. Nadaní žáci plní práce a úkoly ve větším rozsahu, je jim nabízena účast ve vzdělávacích soutěžích, je kladen důraz na větší samostatnost.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- získali přehled o vzniku a vývoji Země a života
- získali základní poznatky o stavbě těl a životě vybraných organismů včetně člověka, o nerostech, horninách, vesmíru a Zemi
- uvědomili si odpovědnost člověka za zachování života na Zemi i svého zdraví
- osvojili si poznatky, dovednosti a metody pozorování živé i neživé přírody
- dovedli pozorovat lupou i mikroskopem, pracovali aktivně s přírodninami
- hodnotili kriticky jednání své i jiných lidí ve vztahu k životnímu prostředí

Kromě vlastního vzdělávacího obsahu se v přírodopise realizují tato průřezová témata Environmentální výchova, Multikulturní výchova, Mediální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Osobnostní a sociální výchova..

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- vyhledávání, třídění a propojování informací
- ke správnímu používání odborné terminologie
- k samostatnému pozorování a porovnávání získaných informací
- k hledání souvislostí

Kompetence k řešení problémů

- zadáváme úkoly způsobem, který umožňuje více postupů
- zařazujeme úlohy, při kterých žáci sami navrhují řešení, docházejí k závěrům a vyhodnocují získaná fakta

Kompetence komunikativní

- práce ve skupinách je založena na komunikaci mezi žáky, respektování názoru druhých, na diskusi
- vedeme žáky k formulování svých myšlenek v písemné i mluvené formě
- umožňujeme žákům prezentaci své práce, mají možnost ji sami zhodnotit a reagovat na hodnocení ostatních, argumentovat, přijmout kritiku

Kompetence sociální a personální

- využíváme skupinovou práci, která vede ke spolupráci
- navozujeme situace, které vedou k posílení sebedůvěry žáků

Kompetence občanské

- vyžadujeme dodržování pravidel slušného chování

- vedeme žáky k pochopení práv a povinností v souvislosti s ochranou životního prostředí, ochranou zdraví vlastního i svých blízkých

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k dodržování bezpečnostních a hygienických pravidel při práci s mikroskopickými preparáty a s živými přírodninami
- úkoly zadáváme tak, aby žáci mohli práci sami organizovat, navrhnout postup a časový rozvrh

6. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života	vznik a stavba Země jednotlivé sféry Země podnebí	Environmentální výchova – základní podmínky života Z - Země
vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam	potravní řetězec ekosystém	Environmentální výchova - ekosystémy
popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel	uspořádání živého světa struktura rostlinné a živočišné buňky, společné a odlišné znaky	
vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti	organismy jednobuněčné a mnohobuněčné rozmnožování	
uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka	viry a bakterie - výskyt, význam a praktické využití	VOZ – péče o zdraví, zdravá výživa.
rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovnává je podle charakteristických znaků	houby jednobuněčné a mnohobuněčné - výskyt, význam a praktické využití rozdělení hub práce s atlasem hub	Č a JS - rozmanitost přírody, rostliny, houby, živočichové
vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích	členění hub z hlediska jejich výživy první pomoc při otravě houbami	
objasní funkci dvou organismů ve stélce lišejníků	lišejníky – stavba, symbióza, výskyt, význam	
rozlišuje základní systematické skupiny rostlin	řasy – výskyt a význam poznávání a zařazování zástupců běžných druhů	
rozlišuje a porovnává	vývoj, vývin a systém	

jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin	živočichů – prvoci a bezobratlí poznávání a zařazování zástupců běžných druhů jednotlivých tříd	
odvodí na základě pozorování základní projevy živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí	projevy chování živočichů	
aplikuje praktické metody poznávání přírody	pozorování přírody, práce s určovacími klíči a atlasy	
dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při pozorování živé i neživé přírody	práce s lupou a mikroskopem	F - optika

7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
rozlišuje a porovnává jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin	vývoj, vývin a systém živočichů – strunatci (paryby až savci) poznávání a zařazování zástupců běžných druhů jednotlivých tříd	
porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů	stavba těla, funkce jednotlivých částí těla živočichů	
odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí	adaptace živočichů vliv prostředí na utváření organismů	Environmentální výchova - ekosystémy
vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin	základní principy fotosyntézy, dýchání a růst rostlin	Ch - fotosyntéza
odvodí na základě pozorování přírody závislost a přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí	adaptace rostlin vliv prostředí na utváření organismů	Environmentální výchova - ekosystémy
rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů	mechorosty a kapraďorosty – výskyt a význam poznávání a zařazování zástupců běžných druhů jednotlivých tříd	
odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům	uspořádání stavby rostlinného těla	

porovná vnější a vnitřní stavbu jednotlivých orgánů a uvede praktické příklady jejich funkcí a vztahů v rostlině jako celku	stavba a význam jednotlivých částí těla vyšších rostlin	
vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti	základní principy rozmnožování rostlin	
rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů	systém rostlin – nahosemenné a krytosemenné (jedno a dvouděložné) poznávání a zařazování zástupců běžných druhů jednotlivých tříd	
třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek	práce s atlasy přehled základního dělení rostlin a živočichů význam a zásady třídění organismů	Č a JS - rozmanitost přírody, rostliny, houby, živočichové
uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému	ochrana přírody a životního prostředí, NP, CHKO	Environmentální výchova – lidské aktivity a problémy ŽP VOZ – ochrana přírodního a kulturního bohatství Z - prostorové rozmístění hlavních ekosystémů
aplikuje praktické metody poznávání přírody	pozorování přírody, práce s určovacími klíči a atlasy	
dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při pozorování živé i neživé přírody	práce s lupou a mikroskopem	Environmentální výchova – vztah člověka k prostředí

8. ROČNÍK

Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
•Porovnává základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů. •Rozlišuje a porovnává jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin. •Odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení k danému prostředí. •Zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka, uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy. •Vysvětlí podstatu pohlavního rozmnožování a jeho význam	-savci-nejvyvinutější obratlovci -vývoj savců -savci se přizpůsobují prostředí -vnitřní stavba těla savců -přehled hlavních skupin savců -vejcorodí -živorodí-vačnatci -hmyzožravci -letouni -chudozubí -hlodavci -zajíci -šelmy -ploutvonožci -kytovci -chobotnatci -lichokopytníci -sudokopytníci -primáti -savci biomů světa -etologie	Environmentální výchova-ekosystémy

z hlediska dědičnosti. •Uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí.	-adaptace živočichů -vliv prostředí na utváření organismů -vztahy mezi nimi -vysvětlí podstatu jednoduchých řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam.	
Orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka	Seznámení se základními vývojovými stupni	
Objasní vznik a vývoj nového jedince od početí až do stáří	Rozmnožování člověka, vývoj prenatální a postnatální	VOZ – sexuální výchova
Určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy	Anatomie a fyziologie, orgány a orgánové soustavy	
Uvede na příkladech z běžného života výzkum virů a bakterií v přírodě i pro člověka, objasní význam zdravého způsobu života	Virová infekce, šíření virů a bakterií, epidemie	Mediální výchova-tvorba mediálních sdělení VOZ – péče o zdraví a osobní hygiena
Rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby	Základy běžných nemocí a jejich příznaky, pozitivní a negativní dopad prostředí a život. stylu na zdraví člověka	
Uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivů prostředí na utváření organismů	Dědičnost a základ genetiky	Multikulturní výchova-etnický původ
Aplikuje předlékařskou první pomoc při poranění a jiném poškození těla	Zásady poskytování první pomoci, vybavení lékárničky	Osobnostní a sociální výchova-sebepoznání a sebepojetí

9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny, dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody	Třídění horniny a nerostů, práce s atlasem nerostů	Č a JS – nerosty a horniny, půda Z – krajinná sféra
Rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin a oběhu vody	Vnější a vnitřní geologické procesy	Ch – voda v přírodě
Porovnává význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní	Rozdělení hlavních půdních typů, význam půdy pro výživu rostlin	Č a JS – nerosty a horniny, půda

půdní typy a půdní druhy v naší přírodě		
Rozlišuje jednotlivá geologická období podle charakteristických znaků	Geologický vývoj, vznik pohoří a hor	
Uvede na základě pozorování význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj udržení života na Zemi, charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi	Význam podnebí a vlivu počasí pro život jednotlivých organismů, význam vody a teploty prostředí pro život, ochrana a využití zdrojů, význam jednotlivých vrstev ovzduší pro život, vlivy znečištěného ovzduší a klimatických změn na živé organismy a na člověka, mimořádné události způsobené přírodními vlivy-příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR a ochrana před nimi	Z – planeta Země Výchova k myšlení v evrop. a glob. souvislostech – objevujeme Evropu a svět
Rozlišuje a uvede příklady systémů organismů-populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému	Vzájemné vztahy mezi organismy a prostředí	Environmentální výchova-ekosystémy
Vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam	Potravní řetězec, ekosystém	

4.6.3 Zeměpis

Výuka navazuje na předměty 1. stupně – prvouka a vlastivěda. Předmět zeměpis je vyučován ve všech ročnících 2. stupně ZŠ v dotaci 2 hodiny týdně. Dle tématu a metody je výuka realizována v kmenových třídách, učebně zeměpisu a dějepisu a učebně informatiky.

Nejčastějšími metodami a formami výuky je výklad, řízená diskuse, práce s textem a dalšími geografickými zdroji dat (mapy, tabulky, schémata) a práce ve skupině.

U žáků se SVP je respektováno jejich pracovní tempo, požadavky jsou přizpůsobeny jejich možnostem a schopnostem. Nadaní žáci plní úkoly ve větším rozsahu a je jim nabízena účast v soutěžích.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- získali základní vědomosti o Zemi jako vesmírném tělese, krajinné sféře a jejich hlavních složkách
- vytvořili si představu o některých geografických objektech, jevech a procesech v krajinné sféře
- naučili se orientovat v zeměpise světadílů a oceánů
- získali ucelený obraz přírodních, hospodářských a sociálních poměrů v ČR
- vytvořili si a využívali myšlenkových schémat a mentální mapy pro orientaci v současném světě
- získali představu o vlastní spoluzodpovědnosti za kvalitu života na Zemi

Ve výuce zeměpisu se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují tato průřezová témata: Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Mediální výchova.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- vedeme žáky k využívání vhodných způsobů, metod a strategií pro efektivní učení
- učíme vyhledávat a třídit informace a efektivně je používat v procesu učení i v praktickém životě
- podporujeme uvádění věcí do souvislostí, vytváření si komplexního pohledu na svět kolem sebe

Kompetence k řešení problémů

- klademe důraz na rozpoznání a pochopení problémů a přemýšlení o příčinách
- umožňujeme vyhledávat informace vhodné k řešení problému a naplánovat vhodný způsob řešení
- podporujeme samostatné řešení problémů
- vedeme žáky k zodpovědnosti za svá rozhodnutí

Kompetence komunikativní

- klademe důraz na kultivovaný, písemný i ústní projev
- učíme žáky v diskusi obhájit svůj názor, naslouchat druhým
- nabízíme využívání informačních a komunikačních prostředků a technologií pro komunikaci s okolím

Kompetence personální

- učíme žáky spolupracovat ve skupině, podílet se na utváření příjemné atmosféry v týmu a v případě potřeby poskytnout nebo požádat o pomoc
- vedeme žáky ke spolupráci s druhými, respektování různých hledisek

Kompetence občanské

- rozvíjíme schopnosti respektovat přesvědčení druhých, uvědomit si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- klademe důraz na uvědomění si svých práv a povinností ve škole i mimo ni a poskytnout dle svých možností účinnou pomoc v krizových situacích
- vedeme žáky k chápání základních ekologických souvislostí a environmentálních problémů

Kompetence pracovní:

- klademe důraz na bezpečné a účinné používání nástrojů a vybavení, dodržování vymezených pravidel
- učíme žáky přistupovat k výsledkům pracovní činnosti i z hlediska ochrany životního prostředí

6. – 7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	vybrané geografické, topografické a kartografické pojmy, druhy map, smluvené značky, vysvětlivky, glóbus	Mediální výchova - interpretace vztahu mediálních sdělení a reality
přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině	statistická data, tabulky, základní informační geografická média	Inf - vyhledávání informací a komunikace
vytváří a využívá osobní myšlenková schémata a myšlenkové mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro	určování zeměpisné polohy, měřítko, práce s kartografickými produkty v tištěné i elektronické podobě	M – měřítko plánu a mapy

prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nic, pro vytváření postojů k okolnímu světu		
zhodnotí postavení Země ve Vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy	Vesmír, Slunce, sluneční soustava, planety, hvězdy, galaxie	Environmentální výchova - základní podmínky života F – Sluneční soustava
prokáže na konkrétních příkladech tvar Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů	pohyby Země a jeho důsledky, roční období, časová pásma	
rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu	krajinná sféra a prvky přírodní sféry, jednotlivé složky přírody	Environmentální výchova – ekosystémy Př - ekosystém
porovnává působení vnitřních a vnějších procesů přírodní sféry a jejich vliv na přírodu a lidskou společnost	přírodní oblasti a podnebná pásma	
rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa		
lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny	světadíly a oceány	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - objevujeme Evropu a svět
porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států		
Zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich		
ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu	pozorování v terénu, určování světových stran, azimut	M - úhly - poměr
aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny	situační plány a náčrtky	
uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě v krajině, uplatňuje v modelových		

situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		

8. – 9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy	orientace v regionu, vztah k okolním regionům	VOZ – život v regionech
hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům	přírodní a socioekonomické charakteristiky regionu	Environmentální výchova - vztah člověka k prostředí
hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál ČR v evropském a světovém kontextu	zeměpisná poloha, rozloha, přírodní a socioekonomické podmínky ČR	VOZ – svět kolem nás
lokalizuje na mapách jednotlivé kraje ČR a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit	územní jednotky státní správy a samosprávy, euroregiony	Výchova demokratického občana - formy participace občanů v politickém životě
uvádí příklady účasti a působnosti ČR ve světových mezinárodních a národních institucích, organizacích a integracích států	členství ČR ve světových a evropských organizacích	VOZ – svět kolem nás
posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa	populace na jednotlivých kontinentech, migrace obyvatel, základní demografické charakteristiky	Multikulturní výchova - multikulturalita, etnický původ Inf - vyhledávání informací
posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel	funkce sídel, urbanizace, suburbanizace	
zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje	hospodářská odvětví, nerostné suroviny, globalizace	Ch – zdroje energie
porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit	územní dělba práce, životní úroveň	
porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků	národní a mnohonárodnostní státy, politická a hospodářská seskupení,	VOZ – svět kolem nás

lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech	hlavní světová ohniska napětí, terorismus	
porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin	typy krajin, globální a ekologické problémy	Ch – znečišťování vody, půdy, vzduchu
uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)	trvale udržitelný rozvoj, ochrana životního prostředí	Př - ekosystémy
uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí	krajinotvorné pochody, vývoj a fungování krajiny	Environmentální výchova - lidské aktivity a problémy životního prostředí Inf - vyhledávání informací

4.7 Umění a kultura

Vzdělávací oblast Umění a kultura umožňuje žákům jiné než pouze racionální poznávání světa a odráží nezastupitelnou součást lidské existence – umění a kulturu. Kulturu, jako procesy i výsledky duchovní činnosti, umožňující chápat kontinuitu proměn historické zkušenosti, v níž dochází k socializaci jedince a jeho projekci do společenské existence, i jako neoddělitelnou součást každodenního života (kultura chování, oblékání, cestování, práce). Umění, jako proces specifického poznání a dorozumívání, v němž vznikají informace o vnějším a vnitřním světě a jeho vzájemné provázanosti, které nelze formulovat a sdělovat jinými než uměleckými prostředky.

Vzdělávání v této oblasti přináší umělecké osvojování světa, tj. osvojování s estetickým účinkem. V procesu uměleckého osvojování světa dochází k rozvíjení specifického cítění, tvořivosti, vnímavosti jedince k uměleckému dílu a jeho prostřednictvím k sobě samému i k okolnímu světu. Součástí tohoto procesu je hledání a nalézání vazeb mezi druhy umění na základě společných témat, schopnosti vcítit se do kulturních potřeb ostatních lidí a jimi vytvořených hodnot a přistupovat k nim s vědomím osobní účasti. V tvořivých činnostech jsou rozvíjeny schopnosti nonverbálního vyjadřování prostřednictvím tónu a zvuku, linie, bodu, tvaru, barvy, gesta, mimiky atp.

Na 1. stupni základního vzdělávání se žáci seznamují prostřednictvím činností s výrazovými prostředky a s jazykem hudebního a výtvarného umění, ale také umění dramatického a literárního. S nimi se učí tvořivě pracovat, užívat je jako prostředků pro sebevyjádření. Poznávají zákonitosti tvorby, seznamují se s vybranými uměleckými díly, učí se je vzhledem ke svým zkušenostem chápat a výpovědi sdělované uměleckým dílem rozpoznávat a interpretovat.

S přechodem na 2. stupeň základního vzdělávání se otevírá cesta širšímu nazírání na kulturu a umění. Připomínají se historické souvislosti a společenské kontexty ovlivňující umění a kulturu. Inspirací k činnostem se stávají také díla literární a dramatická (divadlo, film), tvorba multimediální i samotné znakové systémy. Nalézání vztahů mezi jednotlivými druhy umění a uplatňování různorodosti výrazových prostředků při hledání variant řešení společně zvolených témat umožňují projekty. Ty otevírají společný prostor pro získání dovedností a poznatků překračujících rámec jednotlivých oborů a přispívají tak k osobitějšímu a originálnějšímu sebevyjádření i hlubšímu porozumění uměleckému dílu.

Hudební výchova vede žáka prostřednictvím *vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových činností* k porozumění hudebnímu umění, k aktivnímu vnímání hudby a zpěvu a jejich využívání jako svébytného prostředku komunikace. V etapě základního vzdělávání se tyto hudební činnosti stávají v rovině produkce, recepce a reflexe *obsahovými doménami* hudební výchovy.

Hudební činnosti jako činnosti vzájemně se propojující, ovlivňující a doplňující rozvíjejí ve svém komplexu celkovou osobnost žáka, především však vedou k rozvoji jeho hudebnosti – jeho hudebních schopností, jež se následně projevují individuálními hudebními dovednostmi – sluchovými, rytmickými, pěveckými, intonačními, instrumentálními, hudebně pohybovými, hudebně tvořivými a poslechovými.

Prostřednictvím těchto činností žák může uplatnit svůj individuální hlasový potenciál při sólovém, skupinovém i sborovém zpěvu, své individuální instrumentální dovednosti při souborové hře a doprovodu zpěvního projevu, své pohybové dovednosti při tanci a pohybovém doprovodu hudby a v neposlední řadě je mu dána příležitost „interpretovat“ hudbu podle svého individuálního zájmu a zaměření.

Obsahem *Vokálních činností* je práce s hlasem, při níž dochází ke kultivaci pěveckého i mluvního projevu v souvislosti s uplatňováním a posilováním správných pěveckých návyků.

Obsahem *Instrumentálních činností* je hra na hudební nástroje a jejich využití při hudební reprodukci i produkci.

Obsahem *Hudebně pohybových činností* je ztvárňování hudby a reagování na ni pomocí pohybu, tance a gest.

Obsahem *Poslechových činností* je aktivní vnímání (percepce) znějící hudby, při níž žák poznává hudbu ve všech jejích žánrových, stylových i funkčních podobách, učí se hudbu analyzovat a interpretovat.

Výtvarná výchova pracuje s vizuálně obraznými znakovými systémy, které jsou nezastupitelným nástrojem poznávání a prožívání lidské existence. Tvořivý přístup k práci s nimi při tvorbě, vnímání a interpretaci vychází zejména z porovnávání dosavadní a aktuální zkušenosti žáka a umožňuje mu uplatňovat osobně jedinečné pocity a prožitky.

Výtvarná výchova přistupuje k vizuálně obraznému vyjádření (a to jak samostatně vytvořenému, tak přejatému) nikoliv jako k pouhému přenosu reality, ale jako k prostředku, který se podílí na způsobu jejího přijímání a zapojování do procesu komunikace.

V etapě základního vzdělávání je výtvarná výchova postavena na tvůrčích činnostech – tvorbě, vnímání a interpretaci. Tyto činnosti umožňují rozvíjet a uplatnit vlastní vnímání, cítění, myšlení, prožívání, představivost, fantazii, intuici a invenci. K jejich realizaci nabízí výtvarná výchova vizuálně obrazné prostředky (dále jen prostředky) nejen tradiční a ověřené, ale i nově vznikající v současném výtvarném umění a v obrazových médiích. Tvůrčími činnostmi (rozvíjením smyslové citlivosti, uplatňováním subjektivity a ověřováním komunikačních účinků) založenými na experimentování je žák veden k odvaze a chuti uplatnit osobně jedinečné pocity a prožitky a zapojit se na své odpovídající úrovni do procesu tvorby a komunikace.

Obsahem Rozvíjení smyslové citlivosti jsou činnosti, které umožňují žákovi rozvíjet schopnost rozeznávat podíl jednotlivých smyslů na vnímání reality a uvědomovat si vliv této zkušenosti na výběr a uplatnění vhodných prostředků pro její vyjádření.

Obsahem Uplatňování subjektivity jsou činnosti, které vedou žáka k uvědomování si a uplatňování vlastních zkušeností při tvorbě, vnímání a interpretaci vizuálně obrazných vyjádření.

Obsahem Ověřování komunikačních účinků jsou činnosti, které umožňují žákovi utváření obsahu vizuálně obrazných vyjádření v procesu komunikace a hledání nových i neobvyklých možností pro uplatnění výsledků vlastní tvorby, děl výtvarného umění i děl dalších obrazových médií.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace
- chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence; k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy; k rozvíjení tvůrčího potenciálu, kultivování projevů a potřeb a k utváření hierarchie hodnot
- spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností
- uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince; k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonávání životních stereotypů a k obohacování emocionálního života
- zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě

4.7.1 Hudební výchova

Předmět je vyučován v 1. - 9. ročníku 1 hodinu týdně. Výuka probíhá v odborné učebně hudební výchovy nebo v kmenové třídě.

Formy a metody práce se užívají podle charakteru učiva a cílů vzdělávání:

- skupinové vyučování
- samostatná práce
- kolektivní práce
- krátkodobé projekty

Vzdělávání v oboru hudební výchova směřuje k:

- vnímání hudby jako důležité součásti života jedince a celé společnosti prostřednictvím vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových, poslechových i jiných aktivit
- chápání hudebního jazyka jako specifické formy komunikace
- získávání orientace v širokém spektru hudebních stylů a žánrů současnosti a minulosti
- pochopení různorodé hudební kultury různých národů a národností
- rozvoji žákovy celkové hudebnosti

Předmětu realizujeme tato průřezová témata – Environmentální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova, Výchova demokratického občana

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- podle individuálních hudebních schopností vedeme žáky k vyhledávání, shromažďování, třídění, porovnávání informací
- používání obecně užívané hudební terminologie
- vedeme žáky k využívání vlastních zkušeností a poznatků z jiných předmětů
- k nalézání souvislostí mezi získanými poznatky a využití v praxi

Kompetence k řešení problémů

- na základě individuální hudební vyspělosti postihují z hudebního proudu znějící skladby významné sémantické prvky, srovnávají je, slovně charakterizují
- hledají spojitosti mezi vlastní hudební zkušeností a zkušeností autora předávané hudebním dílem

- samostatně a kriticky přemýšlejí
- žákům je předkládán dostatek námětů k samostatnému zpracování a řešení problémů

Kompetence komunikativní

- při práci ve skupině dokáže žák vyjádřit svůj názor, vhodnou formou ho obhájit a tolerovat názor druhých
- vedeme žáky k vzájemné spolupráci

Kompetence sociální a personální

- žáci se učí objektivním přístupem zhodnotit svoji práci i práci ostatních, učí se chápat odlišné kvality svých spolužáků
- učí se respektovat pravidla při práci v týmu, dodržovat je a svou pracovní činností kladně ovlivňovat kvalitu práce
- umožňujeme každému žákovi zažít úspěch

Kompetence občanské

- vedeme žáky k tomu, aby brali ohled na druhé
- aby chránili a oceňovali naše kulturní tradice
- aby se aktivně zapojovali do kulturního dění

Kompetence pracovní

- při samostatné práci jsou žáci vedeni ke koncentraci na pracovní výkon, jeho dokončení a dodržují vymezená pravidla
- žáci si vytváří pozitivní vztah k hudebním činnostem

<table>
<tr><th colspan="3">1. – 3. ROČNÍK</th></tr>
<tr><th>Výstupy</th><th>Učivo</th><th>Průřezová témata a přesahy</th></tr>
<tr><td rowspan="8">• zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
• využívá jednoduché hudební nástroje a ozvučené předměty k doprovodné hře
• reaguje pohybem na znějící hudbu
• rozlišuje jednotlivé kvality tónů
• odlišuje hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální
• rozpozná některé hudební nástroje v proudu znějící hudby</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>• vytváření správných pěveckých návyků</td><td rowspan="2">• ČJ - rytmizace slov, správná artikulace, rozvoj sluchové percepce, správné dýchání při hlasovém projevu, větná melodie</td></tr>
<tr><td rowspan="2">• dechová, hlasová, artikulační cvičení
• realizace písní ve 2/4 a 3/4 taktu</td></tr>
<tr><td rowspan="3">• PRV - zařazování písní dle tematických okruhů (roční doby, měsíce, příroda, rodina atd.)</td></tr>
<tr><td>• hra na rytmické nástroje a ozvučené předměty</td></tr>
<tr><td rowspan="2">• rytmická deklamace, instrumentální doprovod a melodizace říkadel
• říkadla s pohybem, hudebně pohybové hry, dětská pohybová imitace</td></tr>
<tr><td>• TV - rozvoj pohybových schopností v souvislosti se sluchovým vnímáním a rytmem</td></tr>
<tr><td>• rozlišování zvuků, tónů,</td><td>Osobnostní a soc. výchova - rozvoj schopností poznávání</td></tr>
</table>

	interpretace hudby → slovní vyjádření vjemu, představy, pocitu	Multikulturní výchova - kulturní diference ,lidské vztahy
	• hlasová hygiena	
	• rozšiřování hlasového rozsahu přiměřeně ke schopnostem dětí	
	• volný nástup 1. a 5. stupně v dur	
	• expresivní mluva a zvukomalba znějících předmětů a jejich souhra	
	• hodnoty not → čtvrťová, osminová, půlová	
	• akustické kompozice, hudební pohádky	
	• taneční hry se zpěvem	
	• kvalita tónů - délka, síla, výška	
	• hudebně výrazové prostředky - melodie, rytmus	
	• poslech zvukomalebné miniatury	
	• realizace písní ve 4/4 taktu	
	• hudební hry	
	• volný nástup 3. stupně	
	• orientace v notovém záznamu jednoduché jednohlasé písně	
	• polyfonní doprovod v různých rytmech	
	• hodnoty not → celá + pomlky, čtvrťová, osminová	
	• předehra, dohra, prodleva, pohybové paralely malých hudebních forem	
	• taktování dvoudobého taktu	
	• hudba vokální, instrumentální, vokálně instrumentální	
	• pohyb melodie, dynamika, tempo	
	• malá písňová forma	
• zpívá podle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase a pokud je to v jeho možnostech i ve dvojhlase, při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti	• pokračujeme v rozšiřování hlasového rozsahu a pěstování hlasové kultury, upevňování pěveckých dovedností	
	• zpěv s dynamickým rozlišením, výrazem	
• orientuje se v zápisu	• průprava k dvojhlasu, kánon,	

jednoduché písně či skladby a podle svých individuálních schopností a dovedností je realizuje	intonace v dur a moll	Výchova k myšlení v evropských a globálních souv. - Evropa a svět nás zajímá jsme Evropané
	• nota půlová s tečkou, pomlka, celá, půlová	
	• houslový klíč, orientace v notovém záznamu	
• využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché, případně složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů, skladeb a písní	• základy hudební abecedy	
	• taktování ve 3/4 taktu	
	• dětská pohybová improvizace	
	• poskočný krok	
	• styly a žánry - velká písňová forma	
• rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby	• taneční hudba, pohádková hudba, ukolébavka	
• vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché rytmické předehry mezihry a dohry		
	• lidový dvojhlas	• VL - hudební projevy různých etnických skupin, hudba v jiných zemích, autoři
	• doprovod podle rytmického schématu	
• ztvárňuje hudbu pohybem, využívá tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace	• záznam melodie a její reprodukce, taktování 4/4 taktu	
	• pantomima a pohybová improvizace, využití tanečních kroků	
• rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, rozpozná změnu v tempu a rytmu	• nácvik tanců, pohybových etud	
	• souzvuk - akord	
	• HVP - harmonie, barva, kontrast, gradace	
	• poslech rozličných hudebních žánrů a orientace v nich dle schopností a možností dětí	

4. – 5. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
• zpívá podle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase a pokud je to v jeho možnostech i ve dvojhlase, při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti	• pokračujeme v rozšiřování hlasového rozsahu a pěstování hlasové kultury,	
	upevňování pěveckých dovedností	
	• zpěv s dynamickým rozlišením, výrazem	
• orientuje se v zápisu jednoduché písně či skladby a podle svých individuálních schopností a dovedností je realizuje	• průprava k dvojhlasu, kánon, intonace v dur a moll	
	• nota půlová s tečkou, pomlka, celá, půlová	
	• houslový klíč, orientace v notovém záznamu	
• využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché, případně	• základy hudební abecedy	**VÝCHOVA K MYŠLENÍ V**

složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů, skladeb a písní • rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby	• taktování ve 3/4 taktu • dětská pohybová improvizace • poskočný krok • styly a žánry - velká písňová forma • taneční hudba, pohádková hudba, ukolébavka	evropských a globálních souv. - Evropa a svět nás zajímá, jsme Evropané
• vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché rytmické předehry mezihry a dohry	• lidový dvojhlas • doprovod podle rytmického schématu	• VL - hudební projevy různých etnických skupin, hudba v jiných zemích, autoři
• ztvárňuje hudbu pohybem, využívá tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace • rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, rozpozná změnu v tempu a rytmu	• záznam melodie a její reprodukce, taktování 4/4 taktu • pantomima a pohybová improvizace, využití tanečních kroků • nácvik tanců, pohybových etud • souzvuk - akord • HVP - harmonie, barva, kontrast, gradace • poslech rozličných hudebních žánrů a orientace v nich dle schopností a možností dětí	

6. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Hudebně pohybové činnosti		
- pohybem vyjadřuje pochodový, polkový a valčíkový rytmus - umí taktovat dvoučtvrťový a tříčtvrťový takt - dokáže pohybem vyjádřit obsah písně	- pochod, polka, valčík, mazurka - hra na dirigenta a orchestr - dramatizace písní - vánoční koledy – dramatické ztvárnění	Osobnostní a sociální výchova – komunikace
Instrumentální činnosti		
- správně rytmicky doprovází jednoduchou píseň na Orffovy nástroje - má rytmické cítění a rytmickou paměť - dokáže vytvořit vlastní rytmické motivy, předehry, mezihry a dohry	- reprodukce známých písní s důrazem na první a druhou dobu - rytmické hádanky, rytmické ozvěny, rytmická hra na tělo - rytmické hud. formy – pochod, polka, valčík - analytická práce s písní, jednoduchá písňová forma - tvoření jednoduchých partitur	D - vznik křesťanství Osobnostní a sociální výchova – mezilidské vztahy TV – hud. poh. činnosti: krok pochodový, valčíkový, polkový

	pro Orffovy nástroje	
Poslechové činnosti		
- sluchem rozliší zvuk vybraných hudebních nástrojů a dovede je pojmenovat - rozliší skladbu vokální a instrumentální - umí rozlišit lidovou a umělou píseň, melodram, muzikál, operu a operetu - seznámí se s obdobím baroka a klasicismu - seznámí se s vybranými skladbami	- poznávání hud. nástrojů – rozdělení do skupin - píseň lidová, umělá - vokální a instrumentální skladba - melodram - muzikál - opereta, opera G. F Händel – poslech skladeb - opera – nově vzniklá hud. forma Claudio Monteverdi J. S. Bach - symfonie - koncert - W. A. Mozart - J. Haydn - L. van Beethoven - B. Smetana - A. Dvořák	Výchova k myšlení v ev. a glob. souvislostech – objevujeme Evropu a svět Osobnostní a sociální výchova – kreativita
Vokální činnosti		
- dokáže podle svých individuálních dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně zpívat v jednohlase, popř. v dvojhlase, trojhlase - umí slovně charakterizovat rozdíl mezi stupnicí a tóninou - orientuje se v jednoduchém notovém zápisu - umí vyhledat určené takty a rytmy	- intonační cvičení --> vzestupná a sestupná řada tónů, intonace stupnic dur - zpěv lidových písní, práce s notovým zápisem - říkadlo, píseň – rytmické vyjádření textu písně - vyhledávání rytmu v zápisu písně, rytmické hádanky	Vv – ilustrace písní, výtvarný záznam melodie, rytmu Osobnostní a sociální výchova – komunikace

7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Vokální činnosti		
- při zpěvu využívá správné pěvecké návyky - podle individuálních dispozic zpívá intonačně čistě a rytmicky přesně	- lidové a umělé písně – dynamika, melodie, rytmus - výběr písní různých období	Vv, Čj, D Multikulturní výchova – kulturní diferenciace Environmentální výchova - ekosystémy
Poslechové činnosti		
- při poslechu využívá získané	- pochod, tanec, vážná hudba	Osobnostní a sociální výchova –

zkušenosti - spojuje poslech s instrumentální nebo pohybovou činností - rozpozná hudební nástroje, jejich výrazové možnosti - rozpozná rozdíly komorní a symfonické hudby - zařadí skladbu do příslušného období	k poslechu Výběr poslechových skladeb různých období: Baroko – Vivaldi, Bach Klasicismus - Mozart, Beethoven Romantismus – Chopin, Schubert Český romantismus – Smetana, Dvořák	komunikace Výchova k myšlení v ev. a glob. souvislostech – objevujeme Evropu a svět
Instrumentální činnosti a pohybové činnosti		
- pohybem reaguje na znějící hudbu s využitím jednoduchých gest a tanečních kroků - dokáže využít získaných znalostí a dovedností k vytvoření hudebně dramatického vystoupení	Prolínají do ostatních hudebních činností v průběhu celého šk. roku. - taktování, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění – choreografie - polka, valčík, mazurka - moderní tance - dramatizace v hud. projektu k příležitosti Vánoc	Osobnostní a sociální výchova – kreativita

8. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Vokální činnosti		
- dodržuje správné pěvecké návyky a hlasovou hygienu - zpívá intonačně čistě, rytmicky přesně - respektuje dynamiku písně - umí použít k doprovodu jednoduché nástroje - zná pojem akord - rozliší durovou a mollovou stupnici - umí zazpívat lidový dvojhlas dle svých možností - seznámí se s charakteristickými prvky jazzu - umí přesně rytmicky zazpívat vybrané písně	- hlasová a rytmická cvičení - intervaly - rytm. výcvik s oporou hud. nástroje - zpěv lidových i umělých písní - transpozice vzestupné a sestupné řady tónů (stupnic) - akord - příklady v lidové tvorbě - divadla malých forem - Semafor – Šlitr, Suchý - Osvobozené divadlo – J. Ježek	Environmentální výchova – ekosystémy ČJ Multikulturní výchova – kulturní diferenciace Výchova k myšlení v ev. a glob. souvislostech – Evropa a svět nás zajímá

Poslechové činnosti		
-postihuje rytmické, dynamické a výrazové změny v hudebním proudu - rozliší základní vlastnosti tónu - sluchem rozliší melodii vzestupnou a sestupnou - umí pojmenovat vybrané hudební formy	- poslech různých hud. žánrů, srovnávání, postihování charakteristických rozdílů Baroko – Vivaldi, Bach, Händel - opera, oratorium, fuga, suita, concerto grosso Klasicismus – znaky J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven Romantismus – Chopin, Schubert, Schumann, Čajkovskij Český romantismus – B. Smetana - Má vlast A. Dvořák - symfonická tvorba Česká mše vánoční – J. J. Ryba Česká mše půlnoční – A. Michna z Otradovic Česká hudba 20. století L. Janáček, B. Martinů, Z. Fibich – melodram G. Gershwin – Rhapsody in Blue J. Scott	Čj, D, Vv D, Čj, Vv Osobnostní a sociální výchova – komunikace Multikulturní výchova – lidské vztahy
Instrumentální činnosti		
- pohybem vyjadřuje různé taneční rytmy	Hud. projekt k příležitosti vánočních oslav Výběr skladeb s výrazně odlišným tempem a rytmem - ragtime – synkopický rytmus - swing, boogie-woogie, blues	
Hudebně pohybové činnosti		
	Prolínají do ostatních hudebních činností v průběhu celého šk. roku. - taktování, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění – choreografie - polka, valčík, mazurka - jive, cha-cha - dramatizace v hud. projektu k příležitosti Vánoc	

9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Vokální činnosti		
- dodržuje správné pěvecké návyky a hlasovou hygienu - poznává nejstarší hudební památky a umí je zařadit do historických souvislostí - orientuje se v jednotlivých hudebních obdobích - zná charakteristické znaky a umí nalézt souvislosti z jiných oborů umělecké činnosti	Opakování učiva z předchozích ročníků. - opakování lidových i umělých písní s důrazem na dynamiku, melodii, rytmus Výběr písní období: -středověk -renesance -baroko -klasicismus - romantismus -hudební žánry 20. století: - jazz -divadla malých forem -country -bluegrass -folk	Environmentální výchova – ekosystémy Výchova k myšlení v ev. a glob. souvislostech – Evropa a svět nás zajímá Mediální výchova – fungování a vliv médií ve společnosti Výchova demokratického občana – občan, občanská společnost a stát Multikulturní výchova – multikulturalita
Poslechové činnosti		
- postihuje hudební výrazové prostředky - spojuje poslech s instrumentální nebo pohybovou činností - rozpozná hud. nástroje, jejich výrazové možnosti	- hudba období pravěku - Egypt, Řecko, Řím - hudba období středověku: duchovní hudba, gregoriánský chorál, mše, madrigal - baroko – hlavní znaky, formy, představitelé (opak.) - adventy – Vánoce, význam lidových tradic, J. J. Ryba – Česká mše vánoční klasicismus – znaky, formy, představitelé – symf. tvorba, komorní, vokální (Haydn, Beethoven, Mozart) - český klasicismus: J. Mysliveček, F. X. Brixi,	

	Stamicové, A. Rejcha, česká hud. emigrace - romantismus: Chopin, Schumann, Schubert, Grieg, Brahms, Čajkovskij - český romantismus: Smetana, Dvořák, Fibich - hud. směry 20. století: oleatorika, seriální hudba, konkrétní, počítačová, čtvrttónová: Janáček, Martinů, Hába, Stravinskij, Debussy, Orff	
Instrumentální a pohybové činnosti		
	Prolínají do vokálních i poslechových činností během celého školního roku - hudební výrazové prostředky - hudební nástroje historické a současné	

4.7.2 Výtvarná výchova

Předmět je vyučován v 1. až 3. ročníku 1 hodinu týdně, ve 4. a 5. ročníku 2 hodiny týdně.

Na 2. stupni vyučujeme žáky v 6. a v 7. ročníku 2 hodiny týdně, v 8. a 9. ročníku 1 hodinu týdně. Vyučování na prvním stupni probíhá převážně v domovské třídě, popř. za příznivého počasí v terénu. Vyučování žáků druhého stupně je organizováno v odborné pracovně Vv a v případě příznivého počasí také v terénu. Část hodinové dotace je určena na vycházky a exkurze. Škola má vybavenou výtvarnou učebnu a keramický ateliér. Tato pracoviště jsou určena také pro činnost zájmových kroužků.

Nejčastějšími metodami a formami výuky je výklad, experiment, práce s barvami a materiálem, individuální a skupinové práce. Využíváme nabídky informačního prostředí – virtuálních výstav, monografií a encyklopedií v knihovně. Pracujeme s projekty a projektovými bloky.

Žáci se SVP mají možnost vlastního pojetí práce, manuální zručnost není prioritou. Nadaní žáci pracují více samostatně, mohou se zúčastňovat výtvarných soutěží, jejich práce jsou využívány při výzdobě školy a při výstavách.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Obsah učiva výtvarné výchovy souvisí s náplní všech předmětů. Dějiny vývoje estetického ideálu pomáhají pochopit historii, výtvarné cítění motivuje žáka při jeho vlastní práci a rozhodování, estetický názor hraje roli při formování hodnotového žebříčku.

Výuka je řízena tak, aby žáci

- hledali krásu v neponičené přírodě a střízlivě hodnotili působení sdělovacích prostředků
- připravit půdu pro porozumění humanitním oborům
- rozvíjet tvořivost a citlivost, kde se soustřeďujeme na schopnost vcítění a porozumění
- vyjádření sebe sama
- podílet se i na udržování psychického zdraví
- schopnost svobodně se vyjadřovat a vnímat, co nám chtějí „naznačit“ druzí
- klást důraz na co nejmenší verbalizování, chceme, aby žáci pokud možno vše viděli a mohli cítit
- aby každý programový celek byl zhodnocen vyučujícím i samotnými žáky
- vést žáky k zamýšlení se nad motivační a emocionální hodnotou jejich práce

V předmětu se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují části vzdělávacích obsahů průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Mediální výchova a multikulturní výchova. Průřezová témata rozvíjená ve výtvarné výchově pomáhají žákům ujasnit si, co je pro ně, jako budoucí občany, hodnotné a žádoucí, pomáhá budovat mosty pochopení mezi různými kulturami.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- vedeme žáky k učení se prostřednictvím vlastní tvorby
- zprostředkováváme pohled na umění a kulturu jako na způsob poznávání světa
- rozvíjíme tvořivosti žáků aktivním osvojováním různých výtvarných technik
- vedeme ke vnímaní uměleckých slohů a děl v jejich historickém kontextu

Kompetence k řešení problémů

- vedeme žáky k tomu, aby vyhledávali vazby mezi druhy umění a uměleckými žánry na základě podobnosti jejich znaků a témat, která jsou jimi zpracovávána
- otevíráme před žáky možnosti volby vhodných výtvarných vyjadřovacích prostředků
- budujeme kritické myšlení při posuzování uměleckého díla i vlastní tvorbě

Kompetence komunikativní

- otvíráme před žáky možnosti přistupovat k umění a kultuře jako ke způsobu dorozumívání
- rozvíjíme dovednosti důležité pro vedení dialogu nebo diskuse o dojmu z uměleckého díla

Kompetence sociální a personální

- předkládáme dostatečného množství příkladů pro vytváření potřeby pohybovat se v estetickém prostředí
- poskytujeme prostor pro osobité výtvarné projevy žáků

Kompetence občanské

- seznamujeme žáky s významnými výtvarnými díly a jejich autory
- vytváříme potřeby návštěv výstav výtvarných prací
- podchycujeme individuálního zájmu žáků o kulturní dění a jeho podporu

1. – 3. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Žák rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ	daná výtvarná témata zpracovávat různými výtvarnými technikami (kresba, linie, malba, modelování) využívat základní klasifikaci barev, světlostní a teplotní kontrast, využití vlastností barev využívání různých výtvarných materiálů	Osobnostní a sociální výchova – rozvoj schopností poznávání
v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti, uplatňuje přitom v plošném i prostorovém uspořádávání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky jejich kombinace	daná výtvarná témata zpracovávat různými výtvarnými technikami (kresba, linie, malba, modelování) využívat základní klasifikaci barev, světlostní a teplotní kontrast, využití vlastností barev využívání různých výtvarných materiálů	Výchova k myšlení v evropských a glob. souvislostech – objevujeme Evropu a svět
interpretuje podle svých schopností různá vizuálně-obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností	vnímá a poznává vlastnosti objektů, jejich tvarů, linií a barevných kvalit různých objektů, základní pravidla kompozice	Osobnostní a sociální výchova - kreativita
na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	branistorming nad danými pracemi, vyjádření svého názoru na dané výtvarné dílo	

4. – 5. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)	výtvarné vyjádření věcí – linie, tvary, objemy, světelné a barevné kvality (objekty, hračky, ilustrace textů, volná malba…)	JČ – vypravování pohádek, spojování textu s ilustrací
užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model	zpřesňování vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy, konfrontací představy se skutečností; výtvarné vyjádření hlavy pohádkových bytostí	JČ – výtvarná ilustrace k přečtenému, vystižení postavy slovem, popis
při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě	výtvarné vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobní zkušenosti (akční tvar malby a kresby) vyjádření umělecké tvorby (fotografie, tiskovin, filmu, soch, plastik…) vícero smysly	AJ – vyjádření nálad, pocitů lib., nelibosti, nálady Mediální výchova – tvorba mediálních sdělení
osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění	Postoje k obrazným vyjádřením (vnímání vizuální, haptické, statické i dynamické)	
porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace	expresívní, volný výtvarný projev doplňovaný pozorováním skutečností, jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření	
nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	komunikovat na základě daného výtvarného díla (brainstorming, diskuse, dialog…), srovnávání druhů, žánrů…	

6. – 7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů, uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků, variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků.	vizuálně obrazné vyjádření, jeho prvky ve vztazích a uspořádání, linie, tvary, objemy, světlo, barva, textura **VE SVĚTE PŘÍRODY**	Př – zobrazení skutečnosti
užívá vizuálně obrazných vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie.	uspořádání objektů do celků, lineární, světlostní a barevné vztahy **PŘÍRODNÍ DĚJE**	Př – zobrazení skutečnosti
užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích, k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích - počítačová grafika, fotografie, video, animace.	vztahy vnímání zrakem a ostatními smysly, reflexe ostatních uměleckých druhů a podnětů z okolí **VE SVĚTĚ UMĚNÍ, VĚDY A TECHNIKY**	Mediální výchova – tvorba mediálního sdělení VOZ – kulturní bohatství
vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření, porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření.	smyslové účinky obrazných vyjádření, kombinace a variace vlastní tvořivostí, podnětem je např. tiskovina, reklama **VE SVĚTĚ LIDÍ A BYTOSTÍ**	Osobnostní a sociální výchova – osobnostní rozvoj - kreativita
rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného a symbolického obsahu.	prostředky pro vyjádření emocí, nálad, fantazie, představ i zkušenosti, manipulace s objekty, pohyby těl **VE SVĚTĚ UMĚNÍ, ČLOVĚK A UMĚNÍ**	**D –** stavební slohy
interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti, vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků.	typy vizuálně obrazných vyjádření, hračky, objekty, texty, skulptura, plastika, volná malba **DESIGN, ARCHITEKTURA**	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – jsme Evropané, objevujeme Evropu a svět
porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření, vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů.	přístupy k obrazným vyjádřením **ZEMĚ – PLANETA ŽIVOTA**	Z – znázornění skutečnosti, Mediální výchova – vnímání autora mediálních sdělení
ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v	zaujímání osobního postoje, nabývání komunikačního obsahu a jeho proměny **SVĚT UMĚNÍ**	

sociálních vztazích, nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci.		

8. – 9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
užívá vizuálně obrazných vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie.	uspořádání objektů do celků, lineární, světlostní a barevné vztahy, plasticita, zaznamenání časového průběhu **PŘÍRODNÍ DĚJE**	Př – zobrazení skutečnosti
užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích, k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích - počítačová grafika, fotografie, video, animace.	vztahy vnímání zrakem a ostatními smysly **VĚDA A TECHNIKA**	Mediální výchova – tvorba mediálního sdělení
vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření, porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření.	smyslové účinky obrazných vyjádření **LIDÉ V PROSTORU A ČASU**	Osobnostní a sociální výchova – osobnostní rozvoj - kreativita
rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného a symbolického obsahu.	prostředky pro vyjádření emocí, nálad, fantazie, představ i zkušenosti **SVĚT UMĚNÍ, ČLOVĚK A UMĚNÍ**	
interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti, vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků.	typy vizuálně obrazných vyjádření, skulptura, plastika, volná malba, animovaný film, komiks, fotografie, dramatická akce **VĚDA A TECHNIKA, DESIGN, ARCHITEKTURA**	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – jsme Evropané M – souměrnosti, poměr,
porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření, vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů.	Přístupy k obrazným vyjádřením **ZEMĚ – PLANETA ŽIVOTA**	Mediální výchova – vnímání autora mediálního sdělení Z – znázornění skutečnosti
ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích, nalézá	zaujímání osobního postoje, nabývání komunikačního obsahu a jeho proměny, zdůvodňování odlišností, hledání kritérií pro prvky osobité i	Multikulturní výchova – dějiny umění D – historické slohy

vhodnou formu pro jejich prezentaci.	převzaté, respektování záměru autora, veřejná prezentace, proměny obsahu v různých rovinách - historická, kulturní a sociální **SVĚT UMĚNÍ, DĚJINY UMĚNÍ**	

4.8 Člověk a zdraví

Zdraví člověka je chápáno jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Je utvářeno a ovlivňováno mnoha aspekty, jako je styl života, chování **podporující zdraví**, kvalita mezilidských vztahů, kvalita životního prostředí, bezpečí člověka atd. Protože je zdraví **důležitým** předpokladem pro aktivní a spokojený život a pro optimální pracovní výkonnost, stává se poznávání a praktické ovlivňování **podpory** a ochrany zdraví jednou z priorit základního vzdělávání.

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví přináší základní podněty pro **pozitivní** ovlivňování zdraví (poznatky, činnosti, způsoby chování), s nimiž se žáci seznamují, učí se je využívat a aplikovat ve svém životě. Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje především k tomu, aby žáci poznávali sami sebe jako živé bytosti, aby pochopili hodnotu zdraví, **způsob jeho ochrany** i hloubku problémů spojených s nemocí či jiným poškozením zdraví. Žáci se seznamují s **různými riziky, která ohrožují** zdraví v běžných i mimořádných situacích, osvojují si dovednosti a způsoby chování (rozhodování), které vedou k zachování či posílení zdraví, a získávají potřebnou míru odpovědnosti za zdraví vlastní i zdraví jiných. Jde tedy z velké části o poznávání zásadních životních hodnot, o postupné utváření postojů k nim a o aktivní jednání v souladu s nimi. Naplnění těchto záměrů je v základním vzdělávání nutné postavit na účinné motivaci a na činnostech a situacích posilujících zájem žáků o problematiku zdraví.

Při realizaci této vzdělávací oblasti je třeba klást důraz především na praktické dovednosti a jejich aplikace v modelových situacích i v každodenním životě školy. Proto je velmi důležité, aby celý život školy byl ve shodě s tím, co se žáci o zdraví učí a co z pohledu zdraví potřebují. Zpočátku musí být vzdělávání silně ovlivněno kladným osobním příkladem učitele, jeho všestrannou pomocí a celkovou příznivou atmosférou ve škole. Později přistupuje důraz i na větší samostatnost a odpovědnost žáků v jednání, rozhodování a činnostech souvisejících se zdravím. Takto chápané vzdělávání je základem pro vytváření aktivních přístupů žáků k rozvoji i ochraně zdraví.

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví je vymezena a realizována v souladu s věkem žáků ve vzdělávacích oborech Výchova ke zdraví a Tělesná výchova, do níž je zahrnuta i zdravotní tělesná výchova. Vzdělávací obsah oblasti Člověk a zdraví prolíná do ostatních vzdělávacích oblastí, které jej obohacují nebo využívají (aplikují), a do života školy.

Vzdělávací obor Výchova ke zdraví **vede** žáky **k aktivnímu rozvoji** a **ochraně** zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a **učí je** být za ně odpovědný. Svým vzdělávacím obsahem navazuje na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět **a**

prolíná do ostatních vzdělávacích oblastí. Žáci si **osvojují zásady zdravého životního stylu a jsou vedeni k jejich uplatňování ve svém životě i k osvojování účelného chování při** ohrožení v každodenních ~~i~~ **rizikových situacích i při** mimořádných **událostech**. Vzhledem k individuálnímu i sociálnímu rozměru zdraví vzdělávací obor Výchova ke zdraví **obsahuje výchovu k mezilidským vztahům a je** velmi úzce propojen s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova. **Žáci si rozšiřují a prohlubují poznatky o sobě i vztazích mezi lidmi, partnerských vztazích, manželství a rodině, škole a společenství vrstevníků.**

Vzdělávací obor **Tělesná výchova** jako součást komplexnějšího vzdělávání žáků v problematice zdraví směřuje na jedné straně k poznání vlastních pohybových možností a zájmů, na druhé straně k poznávání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Pohybové vzdělávání postupuje od spontánní pohybové činnosti žáků k činnosti řízené a výběrové, jejímž smyslem je schopnost samostatně ohodnotit úroveň své zdatnosti a řadit do denního režimu pohybové činnosti pro uspokojování vlastních pohybových potřeb i zájmů, pro optimální rozvoj zdatnosti a výkonnosti, pro regeneraci sil a kompenzaci různého zatížení, pro podporu zdraví a ochranu života. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je v základním vzdělávání žákův prožitek z pohybu a z komunikace při pohybu, dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu jeho prožitku umocňuje. **V tělesné výchově je velmi důležité motivační hodnocení žáků, které vychází ze somatotypu žáka a je postaveno na posuzování osobních výkonů každého jednotlivce a jejich zlepšování – bez paušálního porovnávání žáků podle výkonových norem (tabulky, grafy aj.), které neberou v úvahu růstové a genetické předpoklady a aktuální zdravotní stav žáků.**

Charakteristické pro pohybové vzdělávání je rozpoznávání a rozvíjení pohybového nadání, které předpokládá diferenciaci činností i hodnocení výkonů žáků. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení žáků a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení – v povinné tělesné výchově, případně ve zdravotní tělesné výchově. Proto se nedílnou součástí tělesné výchovy stávají korektivní a speciální vyrovnávací cvičení, která jsou podle potřeby preventivně využívána v hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky nebo jsou zadávána žákům se zdravotním oslabením místo činností, které jsou kontraindikací jejich oslabení.

Školám se současně doporučuje vyrovnávat pohybový deficit žáků III. (příp. II.) zdravotní skupiny a jejich potřebu korektivních cvičení zařazováním povinného či volitelného předmětu, jehož obsah vychází z tematického okruhu Zdravotní tělesná výchova (jako adekvátní náhradu povinné tělesné výchovy nebo jako rozšíření pohybové nabídky). Tato nabídka vychází ze situace v moderní společnosti, která v mnohém život usnadňuje, ale paradoxně tím vyvolává už v dětském věku četná zdravotní oslabení, která je nutné napravovat a korigovat (z nedostatku intenzivního a vhodně zaměřeného pohybu, z dlouhodobého setrvávání ve statických polohách, z nadměrného příjmu potravy v nevhodné skladbě, z nekvalitního ovzduší, z četných stresových situací, nepříznivých sociálních vztahů atd.). Základní vzdělávání tak reaguje na poznatky lékařů, že zdravotních oslabení v celé populaci přibývá a zdravotně oslabené dítě potřebuje větší množství spontánních i cíleně zaměřených pohybových aktivit než dítě zdravé. Účast ve zdravotní tělesné výchově vede žáky k poznání charakteru jejich zdravotního oslabení i míry a rozsahu omezení některých

činností. Současně předkládá konkrétní způsoby ovlivňování zdravotních oslabení (speciální cvičení, všestranně zaměřené pohybové činnosti, relaxační techniky, plavání atd.) a jejich zařazování do denního režimu žáků.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků tím, že vede žáky k:

- poznávání zdraví jako **důležité** hodnotu **v kontextu dalších životních hodnot**
- pochopení zdraví jako vyváženého stavu tělesné, duševní i sociální pohody a k vnímání radostných prožitků z činností podpořených pohybem, příjemným prostředím a atmosférou příznivých vztahů
- poznávání člověka jako jedince závislého v jednotlivých etapách života na způsobu vlastního jednání a rozhodování, na úrovni mezilidských vztahů i na kvalitě prostředí
- získávání základní orientace v názorech na to, co je zdravé a co může zdraví prospět, i na to, co zdraví ohrožuje a poškozuje
- využívání osvojených preventivních postupů pro ovlivňování zdraví v denním režimu, k upevňování způsobů rozhodování a jednání v souladu s aktivní podporou zdraví v každé životní situaci i k poznávání a využívání míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví
- propojování činností a jednání souvisejících se zdravím a zdravými mezilidskými vztahy se základními etickými a morálními postoji, s volním úsilím atd.
- chápání zdatnosti, dobrého fyzického vzhledu i duševní pohody jako významného předpokladu výběru profesní dráhy, partnerů, společenských činností atd.
- **ochraně zdraví a životů při každodenních rizikových situacích i mimořádných událostech a k využívání osvojených postupů spojených s řešením jednotlivých mimořádných událostí**
- aktivnímu zapojování do činností podporujících zdraví a do propagace zdravotně prospěšných činností ve škole i v obci

4.8.1 Výchova ke zdraví

Výchova ke zdraví je vyučována v rámci předmětu Výchova k občanství a ke zdraví (zkráceně VOZ).

4.8.2 Tělesná výchova

Předmět Tělesná výchova tvoří důležitou součást školního vzdělávacího plánu školy. Žáci si uvědomují důležitost pohybového vzdělání a jsou motivováni k dalšímu pohybovému rozvoji. Žáci průběžně hodnotí své kompetence v tělesné výchově, individuálně si stanovují další cíle a nesou spoluodpovědnost za dosažené výkony. Díky pohybovým kompetencím žáků škola

spolupracuje se sportovními kluby a tato spolupráce žáky pozitivně motivuje k dalšímu pohybovému rozvoji.

Předmět je vyučován v 1. až 5. ročníku 2 hodiny týdně, ve 3. a 4. ročníku je zařazen plavecký výcvik v celkovém rozsahu nejméně 40 vyučovacích hodin. Pro zájemce jsou zařazeny sportovní hry. Kromě toho je obsah předmětu realizován v blocích podle zájmu rodičů (kurzy: LVVZ, sportovní soutěže a ozdravné pobyty, bruslení, cyklistika).

Předmět Tělesná výchova je vyučován v 6. ročníku 3 hodiny týdně, v 7. až 9. ročníku v časové dotaci 2 hodiny týdně. Převažující formou realizace je vyučovací hodina. Od 6. ročníku děleno na skupiny chlapců a dívek. Kromě toho je obsah předmětu realizován v blocích (kurzy: LVVZ 6. - 7. a 8. - 9. ročník, letní sportovně-turistický kurz pro 6. - 9. ročník, sportovní soutěže a ozdravné pobyty).

Používané metody: ukázka, výklad, pokus-omyl, frontální, skupinová a individuální výuka. Na základě lékařských zpráv a doporučení je k těmto žákům přistupováno individuálně.

Výuka je vedena tak, aby žáci

- získat kladný vztah k fyzickým aktivitám a sportu
- vytvářet návyky zdravého životního stylu a tím utužovat zdraví
- seznamovat žáky s různými druhy sportu
- vést k dodržování sportovní etiky, pravidel a jednání fair-play
- využívat pohybových činností jako prostředek překonávání negativních tělesných či duševních stavů

Do výuky jsou začleněna tato průřezová témata: multikulturní výchova, mediální výchova, osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- vedeme žáky k vyhledávání a třídění informací a jejich efektivnímu využívání v procesu učení pohybových návyků
- budujeme pozitivní vztah k tělesné výchově, která žákům pomáhá překonávat překážky, pěstuje vůli

Kompetence k řešení problémů

- učíme žáky využívat získané vědomosti, dovednosti a návyky k objevování různých variant řešení, nenechat se odradit případným nezdarem
- vedeme žáky k samostatnému řešení problémů
- rozvíjíme u žáků kritické myšlení a sebekritiku

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k naslouchání druhým, ke vhodnému reagování, k účinnému využívání pohybové činnosti
- seznamujeme žáky s běžně užívanými gesty, zvuky, povely a k jejich tvořivému využívání ke svému rozvoji i ke spolupráci s ostatními

Kompetence sociální a personální

- rozvíjíme spolupráci ve skupině a podílení se na vytváření pravidel v týmu
- vedeme žáky k podílení se na utváření atmosféry v týmu, k přispívání a k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytnutí pomoci nebo žádosti o ni
- budujeme u žáků sebedůvěru a snahu o samostatný rozvoj
- učíme žáky ovládat své jednání a chování

Kompetence občanské

- klademe důraz na zodpovědné chování žáků v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka
- vedeme žáky k ochraně zdraví a zdravého způsobu života

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k dodržování vymezených pravidel, plnění povinností a závazků, k adaptaci na změněné pracovní podmínky
- budujeme u žáků využívání znalostí, zkušeností a návyků k vlastnímu rozvoji, k přípravě na budoucnost

1. – 3. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Činnost ovlivňující zdraví, význam pohybu pro zdraví		
Spojuje pravidelnou každodenní pohybovou aktivitu se zdravím a využívá nabízené příležitosti	pohybový režim žáků, délka a intenzita pohybu příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, protahovací cvičení Správné držení těla, správné zvedání zátěže, průpravná, relaxační a kompenzační cvičení rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu Hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné	ŠPZ : aktivní pohyb, vztahy mezi spolužáky ČJ: relaxační cvičení Prv: základní pravidla chování ŠPZ: denní režim Osobnostní a sociální výchova - sebepoznávání, udržení

Uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech	oblečení a obutí pro pohybové aktivity	psychického zdraví
Bezpečnost při pohybových činnostech		
Dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách, bezpečná příprava a úklid nářadí a náčiní, první pomoc v hodinách Tv	Vv: rozvíjení smyslu pro prostor ČJ: popis jednoduché sportovní činnosti ŠPZ: rozvíjení sebehodnocení
Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností		
Reaguje na základní povely, pokyny k osvojované činnosti a její organizaci Zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti ve skupině, usiluje o jejich zlepšení Adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti	pohybové hry s různým zaměřením, netradiční pohybové aktivity a hry, využití netradičního náčiní, pohybová tvořivost základy gymnastiky, průpravná cvičení, akrobacie, cvičení na nářadí, odpovídající možnostem dětí, cvičení s náčiním kondiční cvičení s hudbou nebo rytmickým doprovodem, základy estetického pohybu, vyjádření melodie a rytmu pohybem, jednoduché tance průpravné úpoly, přetahy, přetlaky základy atletiky, rychlý běh, motivovaný vytrvalostní běh, skok z místa, skok daleký, hod míčkem základy sportovních her, manipulace s míčkem, míčem, základy míčových her podle zjednodušených pravidel minisportů, herní činnosti jednotlivce, dvojic, trojic turistika a pobyt v přírodě přesun do terénu, chůze v terénu, ochrana přírody, plavecký výcvik, bezpečnost plavání	ŠPZ : denní režim, vztahy mezi spolužáky ČJ, M, Prv: cvičení rovnováhy a overbaly M: porovnávání čísel ŠPZ: vztahy mezi spolužáky Prv: chování v přírodě, ochrana přírody pobyt na čerstvém vzduchu, pitný režim M: odhadování délky
Činnost podporující pohybové učení		
Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	komunikace v Tv**,** základní tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely a signály	ŠPZ vztahy mezi spolužáky

4. – 5. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Činnost ovlivňující zdraví		
Uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí, adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka	Význam pohybu pro zdraví, pohybový režim žáků, délka a intenzita pohybu Hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity Příprava organismu před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, protahovací cvičení	ŠPZ : ochrana člověka za mimořádných událostí Člověk a jeho svět, člověk a jeho zdraví ČJ: relaxační cvičení Př: lidské tělo
Podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu, uplatňuje kondičně zaměřené činnosti Projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti	Zdravotně zaměřené činnosti správné držení těla, správné zvedání zátěže, průpravná, relaxační a kompenzační cvičení Rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu	ŠPZ: denní režim Osobnostní a sociální výchova - sebepoznávání, udržení psychického zdraví
Bezpečnost při pohybových činnostech		
Jedná v duchu fair play, dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje, při pohybových činnostech respektuje opačné pohlaví	Organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách, bezpečná příprava a úklid nářadí a náčiní, první pomoc	Projektová výuka: Osobnostní a sociální výchova - mezilidské vztahy Vv: rozvržení prostoru M: odhadování délky, jednotky délky, měření
Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností		
Zorganizuje nenáročné pohybové činnosti a soutěže Vytváří varianty osvojených pohybových her Užívá při pohybové činnosti základní osvojované názvosloví, cvičí podle jednoduchého nákresu a popisu Spojuje pohyb s rytmickým a hudebním doprovodem Adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady	Pohybové hry s různým zaměřením, netradiční pohybové aktivity a hry, využití netradičního náčiní, pohybová tvořivost Základy gymnastiky, strečinková cvičení akrobacie – kotouly vpřed, vzad a jejich modifikace, stoj na rukou, přeskoky – skrčka, roznožka přes kozu, cvičení na lavičce, hrazdě odpovídající možnostem dětí, cvičení s náčiním Rytmické a kondiční formy cvičení pro děti, kondiční cvičení s hudbou nebo rytmickým doprovodem, jednoduché tance Průpravné úpoly, přetahy,	ŠPZ : denní režim, vztahy mezi spolužáky. Vv: postava v pohybu Vl: kontinenty – myšlenka olympijského hnutí ČJ: popis sportovní činnosti ŠPZ: rozvíjení sebehodnocení ŠPZ: pohoda organizačního prostředí, chování v kolektivu

základní plavecké dovednosti Zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti Změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky Využití chůze jako součásti zdravého životního stylu Relaxace	přetlaky Plavecký výcvik, bezpečnost plavání Základy atletiky rychlý běh 60 m, nízký start, polovysoký start, vytrvalý běh na dráze, technika běhu, skok daleký, hod míčkem Základy sportovních her, manipulace s míčkem, míčem, základy míčových her podle zjednodušených pravidel minisportů, herní činnosti jednotlivce, dvojic, trojic Turistika a pobyt v přírodě přesun do terénu, chůze v terénu, ochrana přírody	Mediální výchova - jazyková komunikace

6. – 7. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávaní únavy a předcházení stresovým situacím	- správné držení těla, zvyšování kloubních pohybů, preventivní pohybová činnost, správné zapojení dechu	Osobnostní a sociální výchova – osobnostní rozvoj, sebepoznávání a sebepojetí VOZ – péče o zdraví, režim dne
Usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program	celkové posilování svalového aparátu (prevence a korekce jednostranného zatížení) rozvoj vytrvalosti, zdravotně orientovaná zdatnost	
Samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností: zatěžovanými svaly	- žák je schopen individuálního rozcvičení, strečink celého těla před a po ukončení hodiny, na závěr hodiny uvolnění nejzatíženějších partií těla	
Odmítat drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím: upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší Dává do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená	drogy a jiné škodliviny (anabolika, látky zvyšující fyzickou kondici a podporující růst svalové hmoty) reakce těla při zhoršení rozptylových podmínek, vhodná úprava pohyb. Aktivit	Osobnostní a sociální výchova – osobnostní rozvoj, psychohygiena VOZ – prevence zneužívání návykových látek

se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka, uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociální patologickými jevy ve škole i mimo ji, v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým		
Uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	seznámení žáků s vhodným a bezpečným chováním na sportovních akcí konaných ve škole i mimo školu zásady bezpečného používání konkrétních sportovních potřeb a nářadí	VOZ – osobní bezpečí.
Zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech	- pohybové hry – závody družstev i jednotlivců s různým zaměřením	
Zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech	Turistika + pobyt v přírodě, ochrana přírody, zákl. orientace v běhu, topografické značky, práce s buzolou (LSTK) sportovní hry vybíjená – taktika, rozhodnost, pohotovost (prohazování) individuální práce s míčem – doplňkové sport. Hry minikopaná, házená, florbal, ringo průpravná cvičení lyžování + snowboarding sportovní hry košíková, nácvik herních činností odbíjená – nácvik přihrávek vrchem, odbíjení spodem doplňkové sport. Hry minikopaná, házená, florbal, ringo atletika – atlet. Abeceda oštěpařský krok rychlé běhy na krátkou trať, postupné zrychlování hod kriketovým míčem, skok do dálky	Osobnostní a sociální výchova – sociální rozvoj – kooperace a kompetice Z – určování azimutu M - úhly Multikulturní výchova – lidské vztahy
Zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při	skok do výšky (flopem) rychlé starty (ze stoje, ze sedu, z lehu) gymnastika kotoul vpřed a vzad stoj na rukou se záchranou	

rekreačních činnostech	přemet stranou se záchranou přeskok kozou v zákl. výšce akrobacie – kotoul letmo z trampolíny přes lavičku nebo nízkou švédskou bednu do duchen výskok na švédskou bednu z trampolíny a seskok do duchen, přeskok vyšší švédské bedny z trampolíny kruhy – kotoul vpřed a vzad, houpání v sedě, rotace kolem své osy	
	hrazda – vzpor na rukách, kotoul vpřed, vzpor na rukách přešvihem únožmo (pravou, levou), kotoul vpřed a následně vzad, podmet, viz vznesmo, střemhlav	
	moderní gymnastika – cvičení s míčem, švihadlem a tyčí přetahy, přetlaky, úpolové odpory, střehové postoje sebeobrana (držení soupeře na zemi, obrana proti objetí zpředu, obrana proti škrcení), pády (vpřed, vzad, stranou)	
	soulad pohybu s hudbou (cvičení bez náčiní)	
Možné příčiny úrazu	Pohybové činnosti - sami označí zjevné nedostatky a jejich příčiny	
Užívá osvojené názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu	komunikace v TV (tělocvičné názvosloví osvojovaných činností)	VOZ – život mezi lidmi
Naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu	historie olymp. her MOV, ČOV, ODM (olympiáda dětí a mládeže)	Osobnostní a sociální výchova – morální rozvoj – řešení problémů a rozhodovací dovednosti
Dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji	- týmová hra dle platných či dohodnutých pravidel	Osobnostní a sociální výchova - komunikace
Rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora	Pravidla osvojovaných pohybových činností a jejich aplikace při hře v poli	VOZ – morálka a mravnost
Sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony,	Statistická zjištění – měření délky, rychlosti, výšky, práce se	M, F – měření

eviduje je a vyhodnotí	stopkami, pásmem	

8. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech	turistika + pobyt v přírodě, orientace na mapě, měřítko mapy, vytyčení trasy podle mapy, uplatňování pravidel bezpečného silničního provozu, ochrana přírody, základy orientačního běhu, topogr. značky, práce s buzolou (LSTK), přežití v přírodě, orientace, ukrytí, zajištění vody, potravy, tepla, sportovní hry, uvolňování hráče s míčem, bez míče	Osobnostní a sociální výchova – sociální rozvoj – kooperace a kompetence Environmentální výchova – vztah člověka k prostředí Z – určování azimutu M - úhly
	odbíjená – nácvik přihrávek vrchem, odbíjení spodem i vrchem, nácvik útoku po přihrávce, blokování	Osobnostní a sociální výchova – sociální rozvoj – kooperace a kompetice
8. – 9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem	-správné držení těla, zvyšování kloubních pohybů, preventivní pohybová činnost, správné zapojení dechu	Osobnostní a sociální výchova – osobnostní rozvoj – seberegulace a sebeorganizace
Samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, k překonání únavy a předcházení stresovým situacím		VOZ – péče o duševní zdraví
Usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program	Celkové posilování svalového aparátu (prevence a korekce jednostranného zatížení a rozvoj vytrvalosti, zdravotně orientovaná zdatnost	
Samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností: zatěžovanými svaly	žák je schopen individuálního rozcvičení strečink celého těla před a po ukončení hodiny na závěr hodiny uvolnění	
Odmítat drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím: upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší	drogy a jiné škodliviny (anabolika, látky zvyšující fyzickou kondici a podporující růst svalové hmoty) reakce těla při zhoršení rozptylových podmínek,	Osobnostní a sociální výchova – osobnostní rozvoj – psychohygiena VOZ – prevence zneužívání návykových látek Ch - drogy

	vhodná úprava pohybových aktivit	
Zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech	pohybové hry – závody družstev i jednotlivců s různým zaměřením, netradiční pohybové hry a aktivity lyžování + snowboarding	Multikulturní výchova – lidské vztahy
	doplňkové sport. Hry minikopaná, házená, florbal, ringo nácvik útoku a obrany, herní varianty sportovní hry odbíjená – příjem podání spodem, vrchem, rozehrání balónu přes nahrávače, nácvik smeče, obrana (bloky), hra v poli	Osobnostní a sociální výchova – sociální rozvoj – kooperace a kompetice
	košíková – postupný útok, rychlý protiútok, osobní ochrana	Osobnostní a sociální výchova – sociální rozvoj – kooperace a kompetice
	atletika – atletická abeceda, oštěpařský krok	
	skok do výšky (flopem)	
	rychlé starty	
	rychlé běhy na krátkou trať postupné zrychlování hody kriketovým míčem skok do dálky	
Zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech	Gymnastika, kotoul vpřed a vzad stoj na rukou se záchranou přemet stranou se záchranou, přeskok kozy ve zvýšené výšce	
	akrobacie – kotoul letmo z trampolíny přes švédskou bednu do duchen přeskok vyšší švédské bedny z trampolíny do duchen, nácvik salta	
	- kruhy – kotoul vpřed a vzad, vis vznesmo, střemhlav, houpání ve visu, houpání v sede, rotace kolem své osy	
	hrazda – vzpor na rukách, kotoul vpřed a vzad, přešvih – únožmo výmyk, toč, vpřed, vzad, podmet šplh na laně a tyči moderní gymnastika – cvičení s míčem, švihadlem a tyčí,	

	krátká sestava na hudbu cvičení s hudbou společenské tance	
	přetahy, přetlaky, úpolové odpory, střehové postoje sebeobrana (držení soupeře na zemi, obrana proti objetí zpředu, obrana proti škrcení), pády (vpřed, vzad, stranou)	F - síla
Posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny	sebehodnocení v dané pohybové činnosti, znají a dodržují pravidla dané pohybové činnosti sami označí zjevné nedostatky a jejich příčiny	Osobnostní a sociální výchova – sociální rozvoj – kooperace a komunikace

4.9 Člověk a svět práce

Oblast Člověk a svět práce postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků.

Koncepce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech.

Vzdělávací oblast Člověk a svět práce se cíleně zaměřuje na praktické pracovní dovednosti a návyky a doplňuje celé základní vzdělávání o důležitou složku nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti. Tím se odlišuje od ostatních vzdělávacích oblastí a je jejich určitou protiváhou. Je založena na tvůrčí myšlenkové spoluúčasti žáků.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je rozdělen na 1. stupni na čtyři tematické okruhy *Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce, Příprava pokrmů*, které jsou pro školu povinné. Na 2. stupni je rozdělen na osm tematických okruhů *Práce s technickými materiály, Design a konstruování, Pěstitelské práce a chovatelství, Provoz a údržba domácnosti, Příprava pokrmů, Práce s laboratorní technikou, Využití digitálních technologií, Svět práce*. Tematické okruhy na 2. stupni tvoří nabídku, z níž tematický okruh *Svět práce* je povinný, a z ostatních školy vybírají podle svých podmínek a pedagogických záměrů minimálně jeden další okruh. Vybrané tematické okruhy je nutné realizovat v plném rozsahu.

Tematický okruh *Svět práce* je povinný pro všechny žáky v plném rozsahu a vzhledem k jeho zaměření na výběr budoucího povolání je vhodné jej řadit do nejvyšších ročníků 2. stupně.

Vzdělávací obsah je realizován na 1. i 2. stupni vzdělávání a je určen všem žákům (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu). Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou žáci soustavně vedeni

k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci. V závislosti na věku žáků se postupně buduje systém, který žákům poskytuje důležité informace ze sféry výkonu práce a pomáhá jim při odpovědném rozhodování o dalším profesním zaměření. Proto je vhodné zařazovat do vzdělávání žáků co největší počet tematických okruhů.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků tím, že vede žáky k:

- pozitivnímu vztahu k práci a k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí, k organizaci a plánování práce a k používání vhodných nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů, k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti a k vynakládání úsilí na dosažení kvalitního výsledku
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je vždy úzce spojena s pracovní činností člověka
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k novému postoji a hodnotám ve vztahu k práci člověka, technice a životnímu prostředí
- chápání práce a pracovní činnosti jako příležitosti k seberealizaci, sebeaktualizaci a k rozvíjení podnikatelského myšlení
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce a osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro možnost uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci

Člověk a svět práce

Předmět Pracovní výchova je vyučován na 1. i 2. stupni školy.

Na 1. stupni v časové dotaci jedna hodina týdně v každém ročníku. Výuka probíhá v kmenové třídě či cvičné školní kuchyni. Veškeré dovednosti a pracovní návyky žáci získávají v přímých praktických činnostech, které jsou dominantní v pojetí tohoto předmětu. Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je v prvním i druhém období rozdělen na čtyři tematické okruhy: Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnost, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů.

U žáků se SVP je respektováno jejich pracovní tempo, požadavky jsou přizpůsobeny jejich schopnostem a možnostem. Nadaní žáci plní úkoly ve větším rozsahu, mohou se účastnit soutěží. **Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.**

Výuka je vedena tak, aby žáci

- postihli široké spektrum pracovních činností a technologií
- vedla žáky k získávání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti
- cíleně se zaměřovali na praktické pracovní dovednosti a návyky – tím se odlišuje od ostatních vzdělávacích oblastí a je jejich určitou protiváhou
- pracovali s různými materiály a osvojili si základní pracovní dovednosti a návyky
- učili se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu
- byli vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci

Ve výuce pracovních činností se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují tato průřezová témata: Environmentální výchova, Mediální výchova.

Výuka je zaměřena na rozvoj všech životních kompetencí – k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní.

Na 2. stupni v časové dotaci jedna hodina týdně v každém ročníku je předmět rozdělen na 8 tematických okruhů:

- Práce s technickými materiály
- Desing a konstruování
- Pěstitelské práce, Chovatelství
- Provoz a údržba domácnosti
- Příprava pokrmů
- Práce s laboratorní technikou
- Práce s digitální technikou
- Svět práce

Dle našich podmínek můžeme vybírat kromě **povinného** tematického okruhu **Svět práce další dva** z výše uvedených a to **práce s technickými materiály, příprava pokrmů.** Na 2. stupni jsou k dispozici k realizaci této výuky učebny školní dílny a cvičná kuchyň.

Vzhledem k vybavenosti školy školní zahradou je též možno výuku Pracovní výchovy obohatit o prvky tematického okruhu Pěstitelství a chovatelství. Při práci na školní zahradě žáci aplikují teoretické poznatky v praxi. Využívají školního pozemku se zaměřením na bezpečnost a hygienu práce.

Nejčastějšími metodami a formami výuky je výklad s předvedením postupu, řízená diskuse, experiment, práce ve skupině.

U žáků se SVP je respektováno jejich pracovní tempo, požadavky jsou přizpůsobeny jejich schopnostem a možnostem. Nadaní žáci plní práce a úkoly ve větším rozsahu, je jim nabízena účast ve vzdělávacích soutěžích, je kladen důraz na větší samostatnost.

Minimální doporučená úroveň pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření se řídí dle aktuálního RVP ZV (verze platná od května 2017) a bude na základě doporučení ŠPZ rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Výuka je vedena tak, aby žáci

- získávali základní poznatky z různých oborů
- dovedli pozorovat vlastnosti různých materiálů
- znali a dodržovali zásady bezpečné práce
- poskytli první pomoc při úrazech
- byli seznámeni s využitím materiálů a surovin v nejrůznějších oblastech lidské činnosti (v průmyslu, zemědělství, potravinářství, výživě apod.)
- poznávali nezbytnost ochrany životního prostředí a vlastního zdraví

Ve výuce se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují tato průřezová témata – Mediální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova, Demokratický občan.

Výuka je zaměřena na rozvoj všech životních kompetencí – k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- klademe důraz na práci s textem (technickým výkresem), vyhledávání informací pomocí široké škály informačních a komunikačních prostředků
- umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost

Kompetence k řešení problému

- rozvíjíme schopnost objevovat a formulovat problém
- výuku vedeme tak, aby žáci hledali různá řešení problému

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k formulování vlastních názorů a umožňujeme jim si některé praktické dovednosti ověřit v modelových situacích
- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných

Kompetence sociální a personální

- začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci ve vyučování i mimo vyučování
- využíváme formy sociálního učení (spolupráce ve dvojici a v malé sociální skupině)

Kompetence občanské

- vedeme žáky k uvědomělé ochraně životního prostředí
- nabízíme žákům příležitosti k pochopení práv a povinností souvisejících se zdravím, modelové situace k prokázání dovednosti ochránit zdraví své i jiných v krizových situacích

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k dodržování bezpečnostních předpisů a ochraně zdraví při práci
- učíme žáky pracovat podle návodu, předem stanoveného postupu a umožňujeme jim hledat i vlastní cestu řešení

Ve školní dílně žáci pracují s různými technickými materiály, učí se rozeznávat různé druhy materiálu: dřevo, kov, plasty. Seznamují se a osvojují si různé technologické postupy výroby jednoduchých výrobků.

Ve cvičné kuchyni žáci využívají zařízení kuchyně se zaměřením na bezpečnost a hygienu práce.

Při výuce klademe důraz předně na rozvoj tvořivosti, manuální zručnosti, výchovy ke zdraví, dodržování pravidel společenského chování, komunikaci i spolupráci. Předmět směřuje k tomu, aby si žáci osvojili dovednosti důležité pro jejich další život.

Jako stěžejní metody volíme ty, které podporují samostatnost a spolupráci dětí, vlastní aktivitu a tvořivost, vyhodnocování a řešení problémů, formulování a ověřování vlastních názorů, utřídění informací a hledání jejich souvislostí.

1. – 3. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Práce s drobným materiálem		
Vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů Zvládá elementární dovednosti a činnosti s jednoduchými pracovními pomůckami, nástroji a materiály Pracuje podle slovního návodu a předlohy, udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch Dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce Seznamuje se s lidovými zvyky, tradicemi a řemesly	Přírodniny, modelovací hmota (hnětení, válení, ohýbání, dělení na části, přidávání, ubírání, stlačování), poznávání vlastností materiálů, nástroje a pomůcky Papír a karton (překládání, skládání, stříhání, slepování, trhání, vystřihování, nalepování, obkreslování podle šablony, jednoduché kartonážní práce) Lidové zvyky, tradice a řemesla (Vánoce, Velikonoce) Textil, textilní materiály, stříhání látky), drát (ohýbání, odměřování, stříhání) Plast (dekorativní využití odpadního materiálu) Bezpečnost a hygiena při práci s drobným materiálem Plánování a organizace práce	Osobnostní a sociální výchova - rozvoj schopnosti poznávání, poznávání lidí, mezilidské vztahy, hodnoty, postoje, praktická etika, kreativita PrV – lidové zvyky a tradice Př – zásady bezpečnosti, ochrana zdraví
Konstrukční činnosti		
Zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi pracuje se stavebnicemi plošnými, prostorovými a konstrukčními provádí jednoduchou montáž a demontáž	Vytváření vlastních prostorových a plošných kompozic (maketa okolí školy) Sestavování modelů Práce s návodem, předlohou a jednoduchým náčrtkem Montáž, demontáž a údržba některých jednoduchých předmětů	M – geometrické tvary, měření
Pěstitelské práce		
Spolupracuje ve skupině ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové rostliny, zakládá a pozoruje pěstitelské pokusy	Péče o pokojové rostliny (používání správných pomůcek, nástrojů a náčiní) Hygiena a bezpečnost práce (jedovaté rostliny) Zakládání pokusů (klíčení, sázení)	Př - význam životního prostředí, ekologie
Příprava pokrmů		
Dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování, zvládá úpravu stolu společně s ostatními připraví jednoduchou přesnídávku	Jednoduchá úprava stolu (vánoční, velikonoční stůl a dekorace) Příprava pomazánky a výběr zdravých potravin Potraviny a jednoduchá úprava	Jč – sestavování jídelníčku
4. – 5. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**

Práce s drobným materiálem		
Vytváří přiměřenými pracovními operacemi a pracovními postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu Udržuje pořádek, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce Volí správné pomůcky, nástroje, náčiní Využívá prvky lidových tradic, volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní	Papír a karton (překládání, skládání, stříhání, slepování, trhání, nalepování, odměřování podle šablony, vystřihování, rozřezávání, sešívání, technologie výroby papíru – recyklace, druhy papíru, jejich užití) Textil (měření, stříhání, sešívání stehem předním, zadním, obnitkovací, vyšívání stehem stonkovým, křížkovým řetízkovým, přišívání háčku a očka, knoflíku, navlékání gumy a šňůrky, druhy textilu a jejich užití) Plasty – využití odpadového materiálu pro dekoraci (stříhání, lepení, dotváření) drát (vlastnosti, druhy drátů, vzájemné spojování, odměřování, stříhání - lidové tradice-drátenictví) Lidové tradice – zvyky, řemesla modelovací hmota (hnětení, válení, stlačování, přidávání, ubírání, dělení na části)	ŠPZ – pohoda pracovního prostředí VV – papírové koláže M – odměřování a výpočet spotřeby materiálu Př – výroba papíru, ochrana přírody - recyklace VV – textilní koláž Př – základní suroviny pro textilní průmysl – ekologie Př- technologie výroby plastů ČJ, VL – lidové zvyky, tradice, svátky
Konstrukční činnosti		
Provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž, pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu a vlastní představ	Práce se stavebnicemi (plošné, prostorové, konstrukční) Vytváření vlastních plošných i prostorových kompozic ze stavebnicových prvků a volného materiálu Montáž a demontáž, údržba jednoduchých předmětů	M- geometrické tvary, prostorová a plošná představivost, odhad velikosti a vzdálenosti Vl – stavební slohy Př- zdravověda – 1. pomoc při úrazu, protidrogová prevence a ochrana zdraví
Pěstitelské práce		
Provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování, ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny	Základní podmínky pro pěstování rostlin Pěstování rostlin ze semene (okrasné rostliny, léčivky, koření, zelenina, pokojové rostliny) Jedovaté rostliny, rostliny jako droga, alergie	Př – druhy rostlin a jejich význam pro člověka, zdravá výživa
Příprava pokrmů		
Orientuje se v základních vybavení kuchyně, připraví samostatně jednoduchý pokrm	základní vybavení kuchyně, bezpečnost jednoduchá úprava stolů, pravidla stolování Příprava jednoduchých pokrmů – studená kuchyně, zdravá	VV – plakát zdravé výživy Den zdraví – projektová výuka

	výživa	
6.-9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Práce s technickými materiály		
žák provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	vlastnosti materiálu, užití v praxi, výroba některých materiálu (dřevo, kov, plasty)	CH – vlastnosti kovů, plastů
řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálu, pracovních nástrojů a nářadí	pracovní pomůcky, nářadí, a nástroje pro ruční opracování	
organizuje a plánuje svoji činnost.	jednoduché pracovní operace a postupy	
užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku	technické informace, technické zobrazování, technický výkres, technický návod	M – technika rýsování
dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci s nástroji a nářadím poskytne první pomoc při úrazu	úloha techniky v životě člověka, zneužití techniky, technika a životní prostředí, technika a volný čas, tradice a řemesla	Osobnostní a sociální výchova – mezilidské vztahy
6.-9. ROČNÍK		
Příprava pokrmů		
používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče	kuchyně – základní vybavení, udržování pořádku a čistoty, bezpečnost a hygiena provozu	VOZ – zdravá výživa
připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy	potraviny – výběr, nákup, skladování, skupiny potravin, sestavování jídelníčku příprava pokrmů – úprava pokrmů za studena, základní způsoby tepelné úpravy, základní postupy při přípravě pokrmů a nápojů	
dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti	úprava stolu a stolování – jednoduché prostírání, obsluha a chování u stolu, slavnostní stolování v rodině, zdobné prvky a květiny na stole	Osobnostní a sociální výchova – mezilidské vztahy
dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni		VOZ – péče o duševní zdraví
Provoz a údržba domácnosti		
Provádí jednoduché operace platebního styku a domácího účetnictví Ovládá jednoduché pracovní postupy při základních činnostech v domácnosti a	finance, provoz a údržba domácnosti – rozpočet, příjmy, výdaje, platby, úspory; hotovostní domácnosti, postupy, prostředky a jejich dopad na životní prostředí, odpad a jeho ekologická	M – finanční matematika VOZ – stát a hospodářství F – elektromagnetické děje

orientuje se v návodech k obsluze běžných domácích spotřebičů Správně zachází s pomůckami, nástroji, nářadím a zařízením včetně údržby; provádí drobnou domácí údržbu Dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy a poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu elektrickým proudem	likvidace; spotřebiče v domácnosti elektrotechnika v domácnosti – elektrická instalace, elektrické spotřebiče, elektronika, sdělovací technika, funkce, ovládání a užití, ochrana, údržba, bezpečnost a ekonomika provozu, nebezpečí úrazu elektrickým proudem	Environmentální výchova – vztah člověka k přírodě

8. – 9. ROČNÍK		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Svět práce		
orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí	trh práce – povolání lidí, druhy pracovišť, pracovních prostředků, pracovních objektů, charakter a druhy pracovních činností; požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní; rovnost příležitostí na trhu práce	Multikulturní výchova – mezilidské vztahy
posoudí své možnosti při volbě vhodného povolání a profesní přípravy ovládá klávesnici PC na přiměřené úrovni	volba profesní orientace-základní principy; sebepoznávání: osobní zájmy a cíle, tělesný a zdravotní stav, osobnostní vlastnosti a schopnosti, sebehodnocení, vlivy na volbu profesní orientace; informační základna pro volbu povolání, práce s profesními informacemi a využívání poradenských služeb-, zvládnutí orientace na klávesnici PC	Mediální výchova – fungování a vliv médií ve společnosti VOZ – životní perspektivy INF – práce s PC
využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání	možnosti vzdělávání – náplň učebních a studijních oborů, přijímací řízení, informace a poradenské služby	
prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	zaměstnání – pracovní příležitosti v obci (regionu), způsoby hledání zaměstnání, psaní životopisu, pohovor u zaměstnavatele, problémy nezaměstnanosti, úřady práce; práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů	Demokratický občan – občan, společnost, stát
	podnikání – druhy a struktura	VOZ – pracovní poměr

	organizací, nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání	

4.10 Volitelné předměty

4.10.1 Další cizí jazyk

Cílem výuky je rozvíjet, upevňovat a rozšiřovat slovní zásobu tak, aby žáci dokázali pohotově, přirozeně a jazykově správně reagovat v situacích každodenního života, samostatně vést jednoduchý dialog, vyjadřovat vlastní názor, sdělit základní informace či hlavní myšlenky z krátkého vyslechnutého nebo přečteného textu, reprodukovat vyslechnutý nebo přečtený text, souvisle pohovořit na známá témata z oblasti reálií cizích i našich.

Metody a formy práce jsou založeny na poslechu, čtení, dramatické improvizaci, tvořivých činnostech a pozorování. Využívá se nahrávek, říkanek, písniček a textů v interpretaci rodilých mluvčích. Vyučující rozvíjí představivost dětí, podněcuje a oceňuje jejich aktivní zapojení do mluvení v cizím jazyce. Druhý cizí jazyk je nabízen žákům od 8. ročníku.

Tematické celky:

Pro oblast řečových dovedností a kompetencí se volí komunikativní situace a okruhy spíše obecného charakteru (pozdravy, poděkování, prosba, omluva, témata typu rodina, domov, škola, město, příroda, společnost). Kompetence se rozvíjejí na základě jazykových prostředků.

Jazykové prostředky:

1. Výslovnost

Osvojuje se zvuková stránka daného cizího jazyka (segmentální a suprasegmentální jevy) s důrazem na jevy odlišné od mateřského jazyka a na jevy, které mohou sehrát v procesu komunikace a dorozumívání se daným jazykem zásadní roli.

2. Slovní zásoba

Aktivně se osvojuje slovní zásoba v rozsahu přibližně 1000 slov a slovních spojení, která zahrnují základní výrazy v oblasti probíraných komunikativních situací a tematických okruhů. Receptivně se osvojuje přiměřený počet dalších lexikálních jednotek na základě práce s poslechovými i čtenými texty.

3. Mluvnice

Aktivně se osvojuje základní mluvnické učivo z tvarosloví (slovní druhy s důrazem na slovesa: být, mít, modální slovesa a slovesa nejčastěji používaná v denní komunikaci, jejich časování v čase přítomném, jednom z časů minulých – pokud jazykový systém rozlišuje

kategorie různých minulých časů a v budoucím; podstatná jména, zájmena, číslovky základní i řadové, členy – jsou-li tyto součástí daného jazykového systému) a ze skladby (základní syntaktické konstrukce sloužící k vyjádření otázky, záporu, kvantity a kvality, základních časových a prostorových vztahů, základní prostředky vyjadřování modálních významů), to vše v souladu s rozsahem slovní zásoby a charakterem příslušného jazyka.

4. Pravopis

osvojuje se pravopis probírané slovní zásoby a pravopisné změny, k nimž dochází při tvoření mluvnických tvarů (skloňování – je-li daným jazykovým systémem realizováno, časování, stupňování), dále základní pravidla interpunkce, psaní velkých písmen a dělení slov).

4.10.2 Základy administrativy

Předmět Základy administrativy je začleněn do oblasti informační a komunikační technologie. Výuka psaní je úzce spjata s předmětem Český jazyk a literatura – zvládání pravopisu, Informatika – ovládání PC a cizím jazykem – v rámci výuky lze aplikovat výuku psaní v jazyce anglickém i německém. Texty, které žáci opisují, jsou ze všech oblastí. Jedná se o opisy s dějepisným, literárním, přírodovědným, společenským, politickým, zeměpisným, matematickým, fyzikálním, výtvarným zaměřením.

Správným návykům při zvládání klávesnice se žáci učí pomocí programové výuky ZAV.

Psaní ZAV – 1. st., Z A – 2. st.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků v předmětu

Kompetence k učení

- vést žáky k dovednosti k práci s výpočetní technikou a jejímu využití v praktickém životě
- vštěpovat žákům schopnost efektivně pracovat
- vytvářet vhodné prostředí a podmínky pro spolupráci s ostatními

Kompetence k řešení problémů

- umožnit nalezené teoretické řešení provádět prakticky
- vést zadáváním úloh k tvořivému přístupu při jejich řešení

Kompetence komunikativní

- vést děti k efektivní prezentaci jejich prací
- povzbuzovat k využití získaných vědomostí při každodenní komunikaci mezi žáky, ale i mezi rodinou a školou (zasílání úkolů, konzultace pracovních postupů apod.)
- vyžadovat od žáků pravidelné sledování internetových stránek ZAV

Kompetence sociální a personální

- vést žáky k dodržování a utváření mravních hodnot a postojů při prezentaci a uveřejňování svých prací
- učit žáky hodnotit práci svou i práce ostatních

Kompetence občanské

- seznamovat žáky s legislativou (autorská práva, ochrana osobních údajů)

Kompetence pracovní

- dbát na dodržování bezpečnostních a hygienických pravidel při práci s výpočetní technikou
- utvářet vědomí cílevědomosti, důslednosti a upevňování dovedností

Tematické celky:

Podstatou výuky volitelného předmětu je:

- získávání klávesnicové gramotnosti, ovládání klávesnice PC všemi deseti
- rychlost a přesnost psaní
- správné držení těla při práci s počítačem
- využívání moderních informačních technologií: vhodný software, didaktické programy, ovládání počítače
- využití dovednosti psaní všemi deseti v praxi (při tvorbě slohových prací, při sestavení referátů z různých předmětů apod.)

Kybernetická výuka je založena na programové výuce ZAV a je rozdělena do čtyř základních tříd:

1. třída: cvičení 1 – 600
2. třída: cvičení 601 – 1 200
3. třída: cvičení 1 201 – 1 800
4. třída: cvičení 1 801 – 2 400

Další třídy jsou již speciální. Žáci se mohou dále zlepšovat v rychlosti psaní pomocí klávesových zkratek Zavpis.

4.10.3 Matematický klub

Cílem matematického klubu je rozvíjet matematickou gramotnost nadaných žáků. Jejich osvojené poznatky, v tomto klubu, se stanou nástrojem pro další rozvoj v kognitivní oblasti. Za specifické cíle jsou stanoveny aktivní vyhledávání, aktivní zpracování a aktivní vytváření informací, poznatků, vědomostí a zručnosti.

Volitelný předmět Matematický klub vede žáky k:

rozvoji matematického myšlení

procvičování matematických dovedností nad rámec školního vyučování

zpracovávání matematických příkladů pomocí počítače

práce s matematickým software

Tematické celky:

- jednotky a jejich převody
- matematické operace s desetinnými čísly
- procenta
- řešení slovních úloh
- řešení hlavolamů
- základní práce s Excel
- vzorce v Excel, automatické výpočty slovních úloh pomocí funkcí v Excel
- práce s softwarem Maple

4.10.4 Sportovní aktivity

Předmět Sportovní aktivity směřuje k poznání vlastních pohybových možností a zájmů a k poznávání účinku konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Žáci rozumí základním rozdílům mezi jednotlivými druhy sportovních her (kolektivní, individuální, brankové, síťové, pálkovací…). Znají základní pravidla a ovládají základy rozhodování při hře, chápou role v družstvu, jednají při hře v duchu fair play a dovedou zvolit taktiku hry a dodržovat ji. Žáci si osvojují pravidla her a zdokonalují se ve hře.

Tematické celky:

1. ***Atletická průprava*** – technika skoku vysokého
2. ***Míčové hry***
    - Vybíjená – utkání, pravidla hry
    - Basketbal – utkání, základy herních systémů, herní kombinace, herní činnosti jednotlivce – uvolňování bez míče a s míčem, přihrávka jednoruč a obouruč, střelba, krytí útočníka
    - Volejbal – utkání na zmenšeném hřišti, základy herních systémů, herní činnosti jednotlivce – podání, přihrávka, nahrávka
    - Malá kopaná - utkání, základy herních systémů, útočná kombinace založená na „přihrej a běž“, obranná kombinace a přebírání do šířky a do hloubky, herní činnosti jednotlivce – výběr místa, zpracování míče, přihrávka, vhazování, střelba, uvolňování a obcházení soupeře, odebírání míče, činnost brankáře
3. ***Pálkovací hry***
    - florbal - herní činnosti jednotlivce – přihrávka, zpracování míče, útočné kombinace „přihrej a běž“, obsazování, střelba, odebírání míče, činnost brankáře
    - softbal – činnost na metách, pálkování, chytání a házení, hra

4.10.5 Seminář z přírodovědného předmětu

Předmět Seminář z přírodovědného předmětu navazuje na experimentální činnosti v přírodovědných předmětech – Chemie, Fyzika, Přírodopis.

Cílem výuky je přiblížení základních přírodních zákonitostí pomocí jednoduchých experimentů. Činnost žáků je zaměřena na využívání vhodných pracovních postupů, přístrojů, zařízení a pomůcek pro konání konkrétních pozorování, měření a experimentů.

Žáci se učí zpracovávat protokol o průběhu a výsledcích své experimentální práce, formulovat závěry, k nimž dospěli, vyhledávat v dostupných informačních zdrojích všechny podklady, pomocí kterých provedou danou experimentální práci.

Žáci jsou vedeni k dodržování pravidel bezpečné práce a ochrany životního prostředí při experimentální práci, jsou seznámeni se zásadami první pomoci při úrazu v laboratoři.

Tematické celky:

A. **Chemické zaměření**

1. Úvod

Organizace předmětu. Seznámení s chemickými pomůckami. Měření fyzikálních veličin.

2. Směsi

Použití různých technik oddělování složek směsí.

3. Chemické prvky

Příprava, zjišťování vlastností a důkazy prvků.

4. Oxidy a halogenidy

Pokusy s oxidy a halogenidy, zápisy reakcí chemickými rovnicemi.

5. Kyseliny, hydroxidy, soli

Měření pH roztoků různých látek. Příprava solí různými postupy. Zápisy reakcí chemickými rovnicemi.

6. Redoxní reakce

Zjišťování vlivu některých faktorů na rychlost koroze na železné předměty.

7. Uhlovodíky a jejich deriváty

Důkazy prvků vázaných v organických látkách. Práce se stavebnicemi modelů molekul. Vlastnosti a důkazy sacharidů, tuků, bílkovin.

8. Chemie ve společnosti

Vlastnosti plastů, problematika recyklace a likvidace.

B. **Fyzikální zaměření**

1. ***Měření***
   Měření délek posuvným, popř. mikrometrickým měřidlem. Použití různých metod měření obsahu, objemu a hmotnosti těles, diskuse o přesnosti měření. Experimentální určování hustoty látek různými metodami, praktické použití hustoměru pro měření hustoty kapalin.

2. ***Síly a jejich momenty. Moment setrvačnosti***

   Pokusné skládání rovnoběžných i různoběžných sil, rozklad síly na složky. Řešení problémových úloh na skládání a rozklad sil. Experimentální určování těžiště stejnorodých i nestejnorodých těles. Sledování souvislosti polohy těžiště tělesa a stability tělesa, využití v praxi. Praktická a technická využití páky, kladky, šroubu, nakloněné roviny a převodů. Moment setrvačnosti, setrvačníky a jejich využití v praxi (gyroskopy, gyrokompasy ap.).

3. Energie a její přeměny

Tepelné motory (spalovací motory pístové, tryskové, raketové, parní turbína) a jejich praktické využití.

4. Proudění tekutin

Proudění tekutin. Laminární a turbulentní proudění tekutiny a tlakem v ní. Podtlak a přetlak v proudící kapalině a jejich měření. Technická využití proudění tekutin (vodní vývěva, rozprašovač ap.). Obtékání těles tekutinou. Odpor prostředí a odporová síla. Pokusné ověření souvislosti odporové síly a tvaru obtékaného tělesa. Aerodynamický tvar a jeho praktické využití. Princip letu letadla.

5. Elektromagnetické jevy

Experimentální studium vedení elektrického proudu v kapalinách, galvanické články a akumulátory. Elektrický obvod v autě a jeho hlavní součásti. Experimentální studium vlastností různých polovodičových součástek (polovodičové diody, termistoru, fotorezistoru, fotodiody, tranzistoru) při jejich zapojení do elektrického obvodu a jejich praktické využití. Integrované obvody. Počítače.

6. Některé prostředky užívané pro vznik, přenos, záznam či reprodukci obrazu a zvuku

Sestavení modelů mikroskopu a dalekohledu (Keplerova a Galileova), zobrazení předmětu těmito modely a zkoumání vlastností obrazů, jež v nich vznikají. Užití mikroskopu a dalekohledu v praxi.

X. Přírodopisné zaměření

1. Organismy a prostředí

Společenství, ekosystém, biotop, nika. Populace a její zákonitosti – migrace, zoogeografie, sociální struktura. Etologie živočichů. Praktické zjišťování jednotlivých skutečností v terénu, biomonitoring. Ekologické projekty, spolupráce s ekologickými organizacemi. Návštěva musea.

2. Člověk a prostředí

Antropologie, ekologie populací, růst populace, faktory, které ovlivňují životní prostředí, narušování přírodní rovnováhy. Ekologie v regionu, konkrétní zjišťování v okolí školy. Ekologické projekty, spolupráce s ekologickými organizacemi. Návštěva ČOV, třídění odpadu.

3. Ohrožené a vzácné druhy rostlin a živočichů

Červená kniha, ochrana genofondu, celosvětová ochrana přírody. Pěstování vybraných druhů kulturních rostlin, herbář. Ekologické projekty, spolupráce s ekologickými organizacemi.

4. ***Životní prostředí a zdraví***

   Zdravotní stav ve spojení s životním prostředím u obyvatel, srovnání ČR s okolními státy. Alternativní zdroje energie, ekologické zemědělství, biopotraviny, sběr léčivých rostlin.

4.10.6 Informatika - multimédia

Obsah učiva navazuje na výuku předmětu Informatika. Ve volitelném předmětu si žáci rozšiřují získané poznatky a aplikují je na konkrétní úkoly. Předmět je vyučován v počítačové učebně, výuka se řídí pracovním řádem učebny. Jsou využívány počítače, projekční technika, interaktivní prostředky a také skenery, fotoaparáty, videokamery a tiskárny.

Žáci v předmětu vytvářejí konkrétní práce, které jsou použitelné v běžném životě, v ostatních předmětech, na střední škole, případně ve zvoleném povolání, např. referáty, přání, plakáty, reklamy, články do časopisu, filmy, videa, soubory fotografií, výukové prezentace, grafy. Rozšiřují si své znalosti v komunikaci prostřednictvím počítače.

Tematické celky:

1. *Tvorba zábavného časopisu*
2. *Tvorba kartiček zvířat pro výuku přírodopisu*
3. *Movie Maker – digitalizace a úprava filmu*
4. *Digitální fotografie – přenos, úprava, tisk*
5. *Bitmapová a vektorová grafika – malování, Toner Callisto*
6. *Práce se zvukem a hudbou – nahrávání a úprava zvuku, přehrávače zvukových souborů*
7. *Audiograbber- MP3 zvukové soubory*
8. *Zábavné a logické hry*

4.10.7 Tvorba školního časopisu

Hlavním cílem volitelného předmětu je tvorba školního časopisu v součinnosti s mediální výchovou. Žáci si osvojí základní principy žurnalistické práce, sběr, třídění a zpracování informací, naučí se časopis graficky zpracovávat. Pod vedením vyučujícího budou žáci vyhledávat stylistické chyby a provádět jazykové korektury, hlavně v oblasti pravopisné, čímž si upevní znalost mateřského jazyka.

Vedlejším cílem je poznávání podoby a obsahu různých českých periodik. Podle časových možností žáci navštíví redakci regionálních novin nebo tiskárnu, popř. některé z četných rozhlasových studií, aby se seznámili s fungováním médií v praxi.

Tematické celky:

1) **Teoretická náplň hodin**

   a) ***Publicistický styl***

   - publicistika psaná – noviny, časopisy
   - publicistika mluvená – rozhlas, televize

   b) ***Funkce a požadavky***

   - požadavky: aktuálnost, působivost, obecná přístupnost, přesvědčivost
   - funkce: informační, poučná, vzdělávací, přesvědčovací, zábavná

   c) ***Žánry***

   - vlastní publicistické příspěvky – zpráva, oznámení, článek, komentář, reportáž, úvaha, úvodník, glosa …
   - zvláštní novinové příspěvky - referát, recenze, interview, dopisy čtenářů, inzerce
   - publicisticko - beletristické: uměl. reportáž, fejeton, sloupek, literární příspěvky … zábavné útvary – anekdota, křížovka, horoskop, anketa, seriál, hra, obrazová příloha …

   d) ***Zdroje informací***

   - tiskové agentury
   - vlastnosti novináře – novinářská etika
   - kontakt se čtenáři

   e) ***Proces psaní publicistických útvarů***

   - redigování, týmová spolupráce
   - logická výstavba článků
   - jazyk, korektury textů
   - stálé prvky novin a časopisů
   - grafická úprava

2) **Praktická náplň hodin**

   a) ***Diskuse***

   - jak by měl vypadat časopis, co by mělo být jeho součástí
   - čím zaujmout čtenáře
   - volba redakční rady, rozdělení úkolů

- srovnávání vzhledu a obsahu různých druhů tiskovin, hlavně českých celostátních i regionálních deníků a týdeníků

b) Tvorba jednotlivých čísel

- sběr informací, shromažďování materiálů
- tvorba příspěvků
- třídění materiálů, rozvržení stránek
- jazykové úpravy a grafika
- tisk a kolportace časopisu

4.10.8 Pěstitelství

Volitelný předmět Pěstitelství čerpá obsah ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce.

Pěstitelství je předmětem, kde se vzájemně prolínají a na sebe navazují:

- environmentální výchova, čili výchova k ochraně a tvorbě životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, ochrana půdy
- estetická výchova (zahradní architektura – úprava zahrady, aranžování květin)
- ekonomická výchova (rychlení, bezztrátová sklizeň, správné skladování)
- výchova ke zdraví (racionální výživa, význam zeleniny ve výživě člověka)

Vzdělávání ve volitelném předmětu Pěstitelství směřuje k:

- získání základních pracovních dovedností a návyků, zejména při ručním zpracování půdy
- osvojování správné volby a používání vhodných nástrojů, nářadí a pomůcek
- osvojení a uplatňování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce, základů organizace a plánování práce a technologické kázně
- získávání orientace v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce a osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci

Výuka probíhá v odborné učebně, na školním pozemku a v okolí školy.

Mezipředmětové vztahy: chemie, výchova ke zdraví, přírodopis, fyzika

Tematické celky:

- půda, půdotvorní činitelé, humus, půdní mikroorganismy, kvalita půdy, vlastnosti půdy,
- Osivo a sadba základní vlastnosti osiva, praktické určování semen dle vzorku
- Zkouška klíčivosti semen, způsoby setí a sázení
- zelenina, druhy zeleniny a její třídění

Pěstování a ochrana zeleniny, rozmnožování zeleniny

Ochrana zeleniny, škůdci a choroby zeleniny

- okrasné rostliny, druhy okrasných rostlin a způsoby jejich pěstování
- ovocné rostliny, druhy ovocných rostlin a jejich pěstování
- zahradní architektura
- chovatelství
- léčivé rostliny

Praktické činnosti na školním pozemku:

- úprava a údržba školního pozemku,
- podzimní sklizeň plodin,
- řez stromů a keřů,
- založení kompostu,
- podzimní zpracování půdy,
- péče o živočichy na školním pozemku
- předpěstování sadby zeleniny a okrasných rostlin,
- úprava půdy pro výsadbu,
- setí a výsadba zeleniny a okrasných rostlin,
- sklizeň, údržba nářaďovny.

4.10.9 Domácnost

Předmět svými formami a vymezeným obsahem učiva, využíváním znalostí získaných v jiných oblastech vzdělávání i zkušeností nabytých v běžném životě umožňuje žákům získat soubor vědomostí, pracovních dovedností a návyků potřebných v běžném životě a formuje osobnost rozvíjením některých vlastností, motorických i tvořivých schopností a dovedností.

Předmět směřuje k tomu, aby žáci

- Získali základní a praktické dovednosti a návyky z oblasti opracování dostupných a vhodných materiálů, pěstitelských činnostech, základních činnostech v domácnosti
- Poznali materiály a jejich vlastnosti, suroviny, plodiny, naučili se používat vhodné nástroje, nářadí, pomůcky a osvojili si jednoduché pracovní postupy potřebné pro běžný život
- Osvojili si zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce, základy organizace a plánování práce
- Vytvářeli si aktivní vztah k ochraně a tvorbě životního prostředí a pozitivní postoj k řešení ekologických problémů
- Získali orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce
- Vytvářeli si pozitivní vztah k práci a odpovědný postoj k vlastní činnosti
- Získali poznatky k jejich životní a profesní orientaci

Tematické celky: skupina 1

Práce s technickými materiály

- Určování vlastností materiálů, technická zpracovatelnost
- Technický náčrt, čtení jednoduchého technického výkresu, měření
- Práce s různými materiály – dřevo, papír, kov, plast, práce s vhodnými nástroji a nářadím
- První pomoc při úrazu nářadím či materiálem

Provoz domácnosti

- Voda, teplo, světlo, ekonomika provozu, hygiena a bezpečnost
- Úklid, čistící prostředky, pracovní postupy
- Odpad a jeho ekologická likvidace
- Ošetřování podle vyznačených symbolů
- Drobná domácí údržba

Pěstitelství

- Pěstitelství ve vztahu k životnímu prostředí
- Základní podmínky pro pěstování rostlin
- Výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy

- Ochrana půdního fondu
- Okrasné rostliny, aranžování, výstavy
- Poznávání a určování lesních či polních plodů, ovoce
- léčivé rostliny

Práce montážní a demontážní

- práce s předlohami a návody stavebnic
- montáž a demontáž jednoduchých předmětů
- osvojení si správných pracovních postupů při plánování a organizaci práce

Lidové zvyky, tradice a řemesla

- poznávání na základě ukázek, filmu, návštěvy muzeí, exkurzí

Tematické celky: skupina 2

Provoz a údržba domácnosti

- má představu o nutných finančních výdajích na chod domácnosti během měsíce
- sestaví přehled praktických rad, jak je možné v domácnosti ušetřit
- připraví si vlastní rozpočet pro hospodaření s kapesným
- uvědomuje si důležitost úklidových prací s ohledem na zdraví
- navrhne plán víkendového úklidu
- popíše způsob údržby běžných domácích spotřebičů
- seznamuje se s čištěním běžných skvrn na textiliích
- žehlí různé typy oděvů a textilií
- seznamuje se s účelem různých čisticích prostředků s ohledem na jejich ekologičnost
- jmenuje televizní pořady, časopisy nebo knihy s tématem údržby domácnosti
- připraví z nich informace o údržbě domácnosti
- uvede hygienické požadavky na bydlení
- má představu o nebezpečných místech v bytě z hlediska provozu domácnosti rodiny s dítětem
- má představu o třídění odpadu v domácnosti
- zvládá základy poskytnutí první pomoci při úrazu, včetně elektrickým proudem

Učivo

Ekonomika domácnosti

Úklid domácnosti

Údržba běžně používaných spotřebičů

Údržba textilií a oděvů

Čisticí prostředky

Drobná domácí údržba

Bezpečný provoz v bytě

Odpad a jeho ekologická likvidace

První pomoc při úrazu

Kuchyně jako pracovní prostředí

- má představu o předpisech a hygienických pravidlech
- dodržuje zásady bezpečnosti a ochrany při práci
- zná zásady první pomoci při úrazu v kuchyni
- používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče

Učivo

Základní vybavení kuchyně

Bezpečnost a hygiena provozu

První pomoc při úrazech v kuchyni

Příprava pokrmů

- má znalosti o výživě člověka, potravě
- sestaví jednodenní jídelníček
- má představu o základních činnostech přípravy pokrmů
- volí správnou odpovídající technologii

Učivo

Zásady správné výživy

Vhodná sestava jídelníčku

Nákup a skladování potravin

Úpravy tepelné, za studena

Polévky, omáčky, saláty, pečivo, úpravy masa

Úprava stolu a stolování

- ovládá základní principy stolování a obsluhy u stolu
- ovládá základy společenského chování při stolování

4.10.10 Cvičení z českého jazyka

Cvičení z českého jazyka je úzce spjato s obsahem předmětu Český jazyk a literatura, navazuje na znalosti žáků, prohlubuje je a rozvíjí. Společným cílem je osvojení a užívání mateřského jazyka v psané i mluvené podobě. Ovládnutí jazykových prostředků češtiny je základním předpokladem k úspěšnému vzdělávání i v dalších oblastech. Tento volitelný předmět je nabízen žákům devátého ročníku.

Tematické celky:

Slovní zásoba a význam slova. Tvoření slov

Tvarosloví

Skladba

Pravopis a zvuková stránka jazyka

Obecné výklady o jazyce

4.10.11 Cvičení z matematiky

Obsah učiva úzce navazuje na výuku předmětu Matematika. Ve volitelném předmětu si žáci rozšiřují získané poznatky, zaměřují se na užití matematických operací v reálném životě. V hodinách pracují samostatně nebo ve skupinách, využívají kapesní kalkulátor, počítače, projekční techniku, interaktivní prostředky. Předmět je spjat s dalšími předměty (např. fyzikou – dosazování do vzorců, převody jednotek, rovnice, slovní úlohy, zeměpisem – měřítka, poměry, chemií – rovnice, výpočty). Tento volitelný předmět je nabízen žákům devátého ročníku.

Tematické celky:

Číslo a proměnná

Závislosti, vztahy, práce s daty

Geometrie v rovině a prostoru

Aplikační úlohy a problémy

Práce s testy

Zábavná matematika

4.10.12 Konverzace v anglickém jazyce

Cílem výuky je rozvíjet, upevňovat a rozšiřovat slovní zásobu tak, aby žáci byly schopni samostatně a jazykově správně hovořit v daných situacích, vést dialogy, vyjádřit svůj názor, volně reprodukovat psaný text či poslechové cvičení, sdělit základní informace.

Důraz je kladen na plynulost projevu, správnou výslovnost a rozšíření slovní zásoby k jednotlivým tématům.

Žáci zpracují zadaná témata, poté o nich diskutují a procvičují novou slovní zásobu formou jednoduchých cvičení. Součástí každé hodiny je krátké vyjádření názoru na dané aktuální téma, procvičování poslechu či popis obrázku.

Tematické celky:

Témata jsou vybírána tak, aby připravila žáka na rozvíjení znalostí na střední škole a na situace v každodenním životě. Žáci se seznámí s tématy jako: Moje rodina, Prázdniny a cestování, Záliby, volný čas, U lékaře, V restauraci, Nakupování a další.

Každý tematický celek obsahuje shrnutí a procvičení probraných gramatických jevů.

4.10.13 Estetika

Volitelný předmět Estetika svým obsahem navazuje na učivo esteticko-výchovných předmětů Výtvarné, Hudební, Dramatické, Literární výchovy a vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Je zaměřen na rozvíjení fantazie, tvořivosti, na hledání krásy v umění. Podněcuje zájem o mimoumělecké estetično.

Učení je realizováno přímým prožitkem, vlastní zkušeností a zahrnuje poznatky o dějinách kultury a o výrazových prostředcích jednotlivých druhů umění a užitého umění.

Metody a formy práce tohoto předmětu jsou zaměřeny na prožitkové učení, integrované učení hrou a činnostmi. Nejčastějšími metodami a formami výuky je výklad, experiment, práce výtvarnými i netradičními materiály, individuální a skupinové práce. Využíváme nabídky informačního prostředí – virtuálních výstav, monografií a encyklopedií v knihovně.

Charakteristika oblasti

Estetické vzdělávání významně přispívá ke kultivaci člověka, vychovává žáky ke kultivovanému výtvarnému projevu a podílí se na rozvoji jejich duchovního života. Má nadpředmětový charakter.

Obecným cílem estetického vzdělávání je utvářet kladný vztah k materiálním a duchovním hodnotám lidské společnosti, snažit se přispívat k jejich tvorbě i ochraně. Vytvořený systém kulturních hodnot pomáhá formovat postoje žáka a je obranou proti snadné manipulaci a intoleranci. Estetické vzdělávání se podílí rovněž na rozvoji sociálních kompetencí žáků, prohlubuje znalosti jazykové a kultivuje jazykový projev žáků.

Rozbor a interpretace uměleckých děl vede k celkovému přehledu o dění v české a světové kultuře. Žáci jsou vedeni k tvořivým aktivitám.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- uplatňovali ve svém životním stylu estetická kritéria
- chápali umění jako specifickou výpověď o skutečnosti
- chápali význam umění pro člověka
- správně formulovali a vyjadřovali své názory
- přistupovali s tolerancí k estetickému cítění, vkusu a zájmu druhých lidí
- podporovali hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a měli k nim vytvořen pozitivní vztah a podíleli se na ochraně kulturního dědictví
- získali přehled o kulturním dění
- uvědomovali si vliv prostředků masové komunikace na utváření kultury

Charakteristika předmětu

Obecný cíl vyučovacího předmětu

Vytváření kladného vztahu k materiálním a duchovním hodnotám

Přispívání k jejich tvorbě a ochraně

Formování postojů žáků, obrana proti manipulaci a intoleranci

Charakteristika učiva

Správné formulování a vyjadřování názorů

Formování estetického cítění, tolerance ke vkusu a zájmu jiných lidí

Podporování hodnot místní, národní, evropské i světové kultury

Získání přehledu o kulturním dění

Uvědomování si vlivu masové komunikace na utváření kultury

Cíle vzdělávání v oblasti citů, postojů, hodnot a preferencí

chápání hodnoty výtvarného díla

vyhledávání zdrojů informací

uvědomění si interdisciplinárních souvislostí

rozvíjení tvořivé aktivity

Pojetí výuky

aktivizace a stimulace žáka k samostatnému projevu

využívání multimediálních prostředků

samostatná práce – vlastní výtvarná tvorba

exkurze

Hodnocení výsledků žáků se řídí klasifikačním řádem

Důraz je kladen na schopnost aplikovat poznatky v praxi, na samostatný a tvořivý přístup k řešení úkolů

Při závěrečné pololetní klasifikaci bude vyučující vycházet i z celkového přístupu žáka k vyučování a k plnění svých povinností

Přínos předmětu k rozvíjení klíčových kompetencí

rozvíjí se personální kompetence

- Předmět se vztahuje také k ostatním předmětům
- Poznávání hodnot jiných zemí a jejich srovnávání s vlastním státem zvyšuje i kompetence občanské, vede k vlastenectví a evropské integritě
- Rozvíjení sociálních kompetencí

Tematické celky:

SVĚT UMĚNÍ – DĚJINY UMĚNÍ A KULTURY V ČESKÝCHZEMÍCH

– DĚJINY UMĚNÍ A KULTURY VE SVĚTĚ

VĚDA A TECHNIKA – MULTIMEDIÁLNÍ TVORBA

DESIGN

ARCHITEKTURA – HISTORIE A SOUČASTNOST

PLANETA ZEMĚ. VĚČNÝ ZDROJ INSPIRACE – PŘÍRODNÍ DĚJE

– ŽIVÁ A NEŽIVÁ PŘÍRODA

LIDÉ V PROSTORU A ČASU – SOUČASNÁ KULTURA A VKUS

4.10.14 Ekologické praktikum

Charakteristika vzdělávacího předmětu

Ekologické praktikum úzce souvisí se vzdělávací oblastí Člověk a příroda. Je zaměřeno na pozorování a poznávání nejen jednotlivých přírodnin, ale především přírodních celků –

ekosystémů a k poznávání ekologických problémů dnešního světa. Vychovává k péči o životní prostředí. Vede k propojování poznatků a zkušeností z různých oborů, k jejich využívání pro řešení environmentálních problémů a k získávání praktických dovedností a návyků pro běžné denní činnosti napomáhající zlepšení životního prostředí.

Smyslem vzdělávacího oboru je utváření citlivého a odpovědného vztahu k přírodě, k životnímu prostředí, k životu a ke zdraví.

Promítají se do něj průřezová témata Osobnostní a sociální výchova (OSV), Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (EGS), Environmentální výchova (EV). OSV vede k seberegulujícímu jednání jako základnímu ekologickému principu, k možnosti rozvoje emocionálních vztahů, osobnostních postojů a praktických dovedností ve vztahu k přírodnímu prostředí. EGS se uplatňuje při objasňování důsledků globálních vlivů na životní prostředí v okolí žáků s důrazem na potřebu ochrany tohoto prostředí. EV klade důraz na pochopení platnosti základní přírodních zákonitostí, komplexní funkce ekosystémů ve vztahu k lidské společnosti, vede k ochraně přírody.

Metody a formy práce:

- pozorování, experiment, měření, skupinová práce, individuální práce, problémové vyučování, projektové vyučování, hry, soutěže, práce a pozorování na školní zahradě,
- plnění úkolů školních projektů EVVO, plnění úkolů projektů Recyklohraní a Ekoškola
- vycházky, exkurze, besedy, práce s PC, s odbornou literaturou, s pracovními listy

Výchovné a vzdělávací strategie:

Kompetence k učení:

žák samostatně získává poznatky při pozorování a experimentování, posuzuje je, porovnává a vyvozuje z nich závěry, vyhledává a třídí informace, využívá je v procesu učení i v praktickém životě.

Kompetence k řešení problémů:

žák samostatně řeší problémy s využitím získaných informací, ověřuje správnost řešení, zkoumá přírodní zákonitosti pomocí různých metod, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí.

Kompetence komunikativní:

žák využívá různých typů informačních a komunikačních prostředků a zdrojů. Formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, naslouchá druhým lidem a zapojuje se do diskuse.

Kompetence sociální a personální:

žák spolupracuje ve skupině, chápe potřebu efektivní spolupráce s druhými při řešení daného

úkolu, ovládá své jednání a chování, rozvíjí svou sebedůvěru.

Kompetence občanské:

žák chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, chrání své zdraví, majetek a životní prostředí.

Kompetence pracovní:

žák dodržuje stanovená pravidla, používá bezpečně materiály, nástroje a vybavení, podílí se na ochraně přírody a životního prostředí.

Okruhy učiva:

Zpracováno dle učebních osnov školního vzdělávacího programu pro ZŠ „Krok za krokem“.

Cíle předmětu:

- vypěstovat v žácích kladný vztah životnímu prostředí
- poznání a péče o okolí školy
- poznání našeho regionu a euroregionu
- naučit žáky upravovat a starat se o okolní prostředí (prostředí školy a školní zahrady)
- upevnit nácvik v třídění odpadu
- naučit žáky šetřit energií a materiály
- spolupráce s ekologickými centry (VITA Ostrava – program M.R.K.E.V., TEREZA Ostrava, Natura Opava,)
- -spolupráce s koordinátorkou EVVO města Opava se školními koordinátory EVVO v rámci našeho kraje
- plnění projektu Ekoškola
- projekt Emise
- projekt kouření škodí zdraví

1. pololetí

- Seznámení s pracovním řádem, organizací výuky, poučení o BOZP, hygiena práce
- Seznámení s nářaďovnou a školním pozemkem
- plnění projektu Ekoškola
- projekt Emise
- projekt kouření škodí zdraví

- základní ekologické pojmy
- problematika znečištění životního prostředí
- zdroje znečištění ovzduší a dopady na lidské zdraví
- znečištění vody, hospodaření s vodou
- ekosystémy ČR

Praktické činnosti na školním pozemku:

- úprava a údržba školního pozemku,
- podzimní sklizeň plodin,
- řez stromů a keřů,
- založení kompostu,
- podzimní zpracování půdy,
- péče o živočichy na školním pozemku
- výsadba rostlin
- údržba nářaďovny
- péče o skalku
- péče o vodní rostliny, jezírko
- pozorování obyvatel broukoviště – záznamy o pozorování

Praktické činnosti ve třídě:

- zkouška klíčivosti semen,
- způsoby setí a sázení
- práce s podzimními přírodninami – aranžování
- výroba dekorací na akci Den stromů
- výroba krmítka pro ptáky
- výroba pítka pro ptáky a hmyz

2. pololetí

- plnění projektu Ekoškola
- projekt Emise
- projekt kouření škodí zdraví
- problematika odpadového hospodářství
- třídění odpadů ve škole, ve městě

- návštěva třídící linky TSO
- vliv člověka na životní prostředí, lidské aktivity a problémy životního
- ochrana přírody v ČR a ve světě
- ekosystémy ČR

Praktické činnosti na školním pozemku:

- předpěstování sadby zeleniny a okrasných rostlin,
- úprava půdy pro výsadbu,
- setí a výsadba zeleniny a okrasných rostlin,
- sklizeň,
- pozorování obyvatel broukoviště, jezírko – záznamy o pozorování

Praktické činnosti ve třídě:

- výsev semen
- příprava sadby
- způsoby setí a sázení
- práce s jarními přírodninami
- práce s meteostanicí
- výroba rekvizit na akci Den Země
- péče o pokojové rostliny
- tvorba dekorací pro školní projekty

4.11 Školní projekty

Jedná se o netradiční kooperativní výuku ve skupinách. Skupiny pracují v tzv. pracovních dílnách, které si volí vyučující dle svých schopností, dovedností, zkušeností a možností v souladu s tématem projektu. Výuka probíhá v jemu odpovídajících učebnách a prostorách školy.

Vedoucím učitelům pracovních dílen pomáhají vždy předem vybraní asistenti – žáci 9., popř. 8. ročníků. Způsob dělení žáků do skupin je záležitostí každého třídního učitele, který má předem za úkol dle pokynů vedoucího projektu žáky správně do skupin rozdělit a se zařazením do skupiny seznámit. Každá skupina zahajuje svou činnost seznamovací hrou. Žáci si pak také určují svá skupinová pravidla a během projektu je dodržují. Specifikem projektu je i to, že není povinností učitelů dodržovat tradiční 45minutovou hodinu. V tyto dny si vyučující společně se svou skupinou organizaci práce ve své skupině volí sami.

Všichni žáci i jejich rodiče jsou vždy včas před samotnou realizací projektu o vlastním průběhu i o výstupu projektu dostatečně informováni, současně se pak podílejí stejně jako

vyučující na hodnocení projektu, nejčastěji formou dotazníku. Dokumentace o přípravě projektu, jeho vlastní realizaci i jeho hodnocení je vždy k dispozici a nahlédnutí u vedení školy.

Během projektů směřujeme výuku k

- uvědomění si své identity a přijetí své role ve skupině
- získání dovednosti komunikovat, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým, respektovat a tolerovat názory a postoje druhých
- dodržování základních pravidel společenského styku
- získání dovednosti umět požádat a pomoc a v případě požádání o pomoc druhým umět v rámci svých možností pomoci
- získání dovednosti navazovat nové kontakty a přátelství
- spolupráci s žáky různých věkových skupin, popř. různých národností
- zodpovědnosti za vykonanou práci
- hodnocení a prezentaci své práce
- objektivnímu hodnocení práce druhých
- motivaci v souvislosti s volbou povolání

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- během výuky klademe důraz na čtení s porozuměním, práci s textem, vyhledávání informací z široké škály informačních a komunikačních prostředků
- žáky vedeme k sebehodnocení a hodnocení formou metod Osobnostně sociální výchovy a kritického myšlení
- individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch
- žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost
- žákům nabízíme různé aktivační metody a strategie učení, které jim umožňují samostatně organizovat a řídit jejich vlastní učení, a vytváříme jim takové situace, v nichž mají radost z učení pro samotné učení a jsou vhodné pro jejich další přínos
- vedeme žáky k systematickému vyhledávání, vedení a ukládání informací, k uvědomělému a správnému používání studijních materiálů pro samostudium
- k poznávání a posouzení vlastních schopností a jejich individuálnímu rozvoji využíváme kooperativní učení, problémové vyučování, sebehodnocení žáků

Kompetence k řešení problémů

- výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému a svoje řešení si dokázali obhájit a posoudit z nejrůznějších společenských aspektů pro současnost i do budoucnosti
- při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života, využíváme co největšího množství zdrojů informací – práce s knihou, internetem, experimenty, vlastním výzkumem, modelovou situací
- starší žáci připravují různé aktivity pro mladší spolužáky
- děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti – na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení
- předkládáme žákům dostatek námětů k samostatnému uvažování a řešení problémů, případné korekci chybných postupů

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- vedeme žáky k formulování vlastních názorů a k možnostem ověřovat si některé praktické dovednosti v modelových situacích
- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných
- snažíme se umožnit žákům pochopit potřebu vyslechnout odlišný názor a zabývat se jím, využívat získané komunikační dovednosti k vytváření kvalitních vztahů
- ke komunikaci a informovanosti ve škole využíváme přehledné informační tabule a nástěnky a webové stránky školy
- podporujeme přátelské vztahy ve škole - vytváříme dostatek komunikativních příležitostí s využitím metod Osobnostně sociální výchovy a Kritického myšlení a komunikativních kruhů
- žáky vedeme úměrně věku ke komunikaci prostřednictvím médií, ti se postupně zdokonalují v práci s informacemi ze všech možných zdrojů - ústních, tištěných, mediálních a počítačových, včetně internetu, který mají žáci k dispozici i ve volném čase

Kompetence sociální a personální

- navozujeme dostatek situací, které vedou k vědomí odlišností i jedinečnosti každého člověka a rozvíjejí pozitivní sebedůvěru a vědomí vlastních možností ovlivňovat své okolí
- vytváříme dostatek situací k poznání potřeby vzájemného respektu i pomoci mezi lidmi z různých sociálních skupin

- poskytujeme žákům prostor pro jejich sociální rozvoj a komunikaci s ostatními – využíváme formy sociálního učení (spolupráci v malé sociální skupině), umožňujeme žákům střídání rolí ve skupině
- začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci ve vyučování i mimo vyučování
- snažíme se spoluvytvářet příjemné prostředí a atmosféru - žáci jsou obklopeni esteticky podnětným a zdravým prostředím, na jehož tvorbě se všichni podílejí
- žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí a učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi

Kompetence občanské

- učíme žáky respektovat individuální rozdíly (kulturní i náboženské)
- ve skupinách si žáci společně stanovují pravidla chování
- vedeme žáky k uvědomělé ochraně životního prostředí (třídění odpadu, sběr papíru, přírodnin, nebezpečného odpadu)
- budujeme v žácích pozitivní postoj k respektování kulturních tradic a zapojujeme je do kulturního dění

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k dodržování bezpečnostních předpisů a ochraně zdraví při práci, k psychohygieně práce, dodržování pitného režimu
- učíme žáky pracovat podle návodu, předem stanoveného postupu a umožňujeme jim hledat i vlastní cestu řešení
- snažíme se žáky vést k trpělivosti a uvědomění si dobrého pocitu z poctivě odvedené a dokončené práce
- realizací projektů podněcujeme u žáků zájem o další profesní orientaci
- žáky vedeme k objektivnímu sebehodnocení, hodnocení a posouzení s reálnými možnostmi
- učíme žáky hospodárně využívat energii i materiál a upřednostňovat přírodní materiály
- vedeme žáky k prezentaci své práce

Pokrytí průřezových témat

Multikulturní výchova

- Lidské vztahy
- Multikulturalita

Mediální výchova

- Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
- Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality

Osobnostní a sociální výchova

- Sebepoznání a sebepojetí
- Seberegulace a sebeorganizace
- Psychohygiena
- Kreativita
- Poznávání lidí
- Mezilidské vztahy
- Komunikace
- Kooperace a kompetice
- Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- Hodnoty, postoje, praktická etika
- Rozvoj schopností poznávání

Projekty školy	
Co ty na to?	Projekt v rámci PP
Kdo jsem?	Projekt v rámci PP
Nebuďme lhostejní…	Projekt v rámci PP
Velký kamarád	Projektový den ke vzájemné spolupráci mladších a starších žáků, Projekt ŽP
Uč se – přemýšlej - pomáhej	charita
Litter Less	Projekt Ekotýmu
"Bádáme, učíme se a pracujeme na Školní zahradě"	Dotační řízení MSK
Recyklohraní	Sběr recyklovatelných surovin (PET-víčka, hliník, papír, elektrospotřebiče, baterie)
Vyrobíme lavičku pro dědečka a babičku	Projekt zaměřený na seniory
Čtení pomáhá	Četba knih, práce s internetem, anketa
Zdravá pětka – Zlaťáci	Projekt, rozvíjející znalosti o zdravém životním stylu, stolní hra, příprava zdravého a esteticky zpracovaného pokrmu a tvorba textu k písni
Děti dětem	Literární a taneční program dětí pro MŠ, ZŠ
Děti rodičům	Literární a taneční program dětí pro MŠ, ZŠ
Jarmark	Divadelní představení žáků školy

Bude ze mě prvňáček	Projekt pro rodiče a děti, měsíční vstupy nových žáků
Malování na hedvábí	Akce pro rodiče a děti
Rekordy pro každého	Školní sportovní měření výkonnosti dětí, sebehodnocení, školní rekordy
Noc se strašidly	Tradiční pozvání veřejnosti do dětmi vyzdobené školy
Domestos pro školy „Vezměte úroveň školních toalet do svých rukou!“	Projektem zvyšujeme zájem žáků o pořádek na sociálních zařízeních
Zdravý zoubek	Dentální hygiena, spolupráce s DM
Pomoc Africe	Charitativní akce
Týden zdraví a prevence	Celoškolní projekt zaměřený na zdravý životní styl (sbírka pro psí útulek, fotosoutěž, exkurze do čističky odpadních vod, besedy a přednášky, workshopy,…)
Zdravá výživa	Výtvarná tvorba, projekt pro školní jídelnu
Sazka olympijský víceboj	Sportovní projekt, měření tělesné zdatnosti žáků školy a srovnání s dětmi v ČR
Sám sebou	Projekt manželé Kašparovi
Vitamínový den	Projektový den ke zdravé stravě
Člověk v tísni	Bohouš a Dáša
Světová škola	Projektová výuka
Gatias Tibi	Finalisté celostátní kampaně
Basketbal do škol	Zapojení do projektu
Škola podporující zdraví	Inovace projektu
Informa	Akce pro žáky a rodiče 9. ročníku
Prezentace studijních programů pro rodiče a žáky	Akce se SŠ a SOŠ pro žáky a rodiče 9. ročníku
Noc bludiček	Den otevřených dveří pro veřejnost
Pirátský den	Sportování pro veřejnost organizované SRPŠ
Den matek	Vystoupení pro rodiče
Vánoční dílny	Akce pro rodiče a děti
Velikonoční dílny	Akce pro rodiče a děti
Charitativní bazar	Akce pro rodiče a děti
Ukliďte si svět	Projektový den

Pro žáky 7. ročníku pořádáme každoročně lyžařský výcvik, třídní kolektivy vyjíždějí na ozdravné a adaptační pobyty, pracují na projektech podporujících dobré mezilidské vztahy, týmovou spolupráci a vzájemné respektování. Výběr žáků 2. stupně se vždy v posledním měsíci školního roku účastní sportovně turistického kurzu. Školní klub každoročně pořádá během hlavních prázdnin letní tábor.

5. Pravidla pro hodnocení žáků

5.1 Zásady hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování

- Hodnocení žáků upravuje § 14 vyhlášky č. 48/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů.
- Jednou z podmínek efektivního učení je zpětná vazba, která poskytuje žákovi informace o správnosti postupu, průběhu či výsledku. Při poskytování zpětné vazby klademe důraz na vhodnou formulaci – přednost dáváme pozitivnímu vyjádření.
- Pro celkové hodnocení používáme klasifikaci, pouze na žádost rodičů a doporučení PPP se u žáků se SVP používá hodnocení slovní.
- Jako způsob hodnocení využíváme klasifikaci, slovní hodnocení nebo kombinací obou způsobů
- Součástí hodnocení je i sebehodnocení žáků.
- Důležité je uplatňovat přiměřenou náročnost a pedagogický takt.
- Přihlížíme k věkovým zvláštnostem žáka i k obdobím jeho indispozice.

5.2 Získání podkladů pro hodnocení a klasifikaci

- Soustavným sledováním výkonů žáka a jeho připravenosti na vyučování, různými druhy zkoušek (písemné, ústní, praktické, pohybové atd.) a didaktickými testy, analýzou různých činnosti žáka, konzultacemi s ostatními vyučujícími, odborníky a pracovníky PPP.
- Žák 6. – 9. ročníku musí být v daném předmětu ústně nebo písemně zkoušen alespoň 2x v každém pololetí.
- Učitel oznamuje žákovi výsledek klasifikace a poukazuje na klady i nedostatky hodnocených projevů, výkonů i výtvorů a vede žáky k sebehodnocení.
- V případě dlouhodobé absence žáka (nemoc, léčebný pobyt, sportovní reprezentace apod.) je žák po návratu do výuky zkoušen v jednotlivých předmětech po vzájemné dohodě s vyučujícími - termín zkoušení stanoví učitel.
- Výsledky písemných prací a praktických činností oznamuje učitel žákovi nejpozději do 14 dnů.
- Kontrolní písemné práce a další druhy zkoušení rozvrhne učitel rovnoměrně na celý školní rok.
- Souhrnné písemné práce v rozsahu dvaceti minut a delší zapisují vyučující s patřičným předstihem do Přehledu písemných prací, který je pro každou třídu založen v její třídní knize. Na jeden den je možno naplánovat jen jednu souhrnnou práci. Kontrolní práce v rozsahu 5 – 10 minut se do Přehledu písemných prací nezaznamenávají. Za koordinaci písemných prací je ve své třídě zodpovědný třídní učitel.
- Učitel je povinen vést soustavnou evidenci o každé klasifikaci.

5.3 Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

- Sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků.
- Při sebehodnocení se žák snaží popsat:
  - co se mu daří,
  - co mu ještě nejde,
  - jak bude pokračovat dál.
- Při školní práci vedeme žáka, aby komentoval svoje výkony a výsledky.
- Známky nejsou jediným zdrojem motivace.

5.4 Klasifikace chování

Klasifikaci chování žáků navrhuje TU po projednání se všemi vyučujícími a rozhoduje o ní ředitel školy po projednání v pedagogické radě. Kritériem pro klasifikaci chování je dodržování školního řádu (dále ŠŘ). Při klasifikaci chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka.

Kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace chování:

1. stupeň (velmi dobré) – žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení školního řádu. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.

2. stupeň (uspokojivé) – chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními školního řádu. Žák se dopustí závažného přestupku nebo se zpravidla i přes důtku třídního učitele dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje i jiných osob (více jak 6 neomluvených hodin, opakovaný podvod, slovní či fyzický útok žáka vůči jinému žákovi nebo dospělé osobě).

3. stupeň (neuspokojivé) – chování žáka je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Žák se dopustí takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jeho i jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků. Není pravidlem, že žák musel již mít udělen druhý stupeň z chování, záleží na vážnosti přestupku (více jak 15 neomluvených hodin, prokázané závažné formy šikany, opakované fyzické napadání, ublížení na zdraví).

5.5 Výchovná opatření

5.5.1 Pochvaly a jiná ocenění

α) **pochvala třídního učitele** (dále jen TU) - uděluje TU

- za dlouhodobou úspěšnou práci pro třídu,
- za svědomité plnění školních povinností a vzorné chování,
- za zapojení do školních kol soutěží apod.

Na vysvědčení se uvádí, mohou být uděleny i formou Pochvalného listu.

β) **pochvala ředitele školy** (dále jen ŘŠ) - uděluje ŘŠ na základě doporučení vyučujících

- za vzornou reprezentaci školy v různých soutěžích (na úrovni okresní, krajské, celorepublikové),
- za záslužný a statečný čin,
- za výrazné zlepšení prospěchu oproti minulému období,
- za trvale výborný prospěch a aktivitu (zapojení do školních kol soutěží).

Na vysvědčení se uvádí. Pochvaly ŘŠ se udělují po projednání v pedagogické radě.

5.5.2 Opatření k posílení kázně

Opatření k posílení kázně se udělují za závažné nebo opakované porušení ŠŘ a předchází obvykle před sníženým stupněm z chování.

Podle závažnosti se ukládá:

α) **napomenutí třídního učitele** – uděluje TU za méně závažné přestupky proti ŠŘ (orientačně 3 až 4 poznámky – vyrušování, nesplnění zadaného úkolu, nevypnutí mobilního telefonu, časté zapomínání pomůcek, nenošení přezutí, cvičebního úboru, špatný výkon třídní služby a 4 zapomenutí ŽK za čtvrtletí) nebo ojedinělý závažnější prohřešek (vulgární mluva, neuposlechnutí pokynu učitele, nevhodné chování k vyučujícímu).

β) **důtka třídního učitele** – uděluje TU za opakované, méně závažné přestupky proti ŠŘ (orientačně další 3 až 4 následné poznámky a 8 zapomenutí ŽK za čtvrtletí) nebo závažný prohřešek proti ŠŘ (ztráta a úmyslné poškození ŽK, 1 až 2 neomluvené hodiny, podvod nebo nedbalostní jednání či neuposlechnutí pokynu učitele, které by mohlo vést k ohrožení bezpečnosti osob). Udělení důtky třídního učitele je bezprostředně oznámeno řediteli školy.

χ) **důtka ředitele školy** – uděluje ŘŠ na základě doporučení vyučujících a po projednání a schválení pedagogickou radou za pokračující přestupky žáka (orientačně další 3 až 4 následné poznámky) nebo zvlášť hrubý prohřešek proti ŠŘ (3 až 6 neomluvených hodin, vyšší neomluvená absence je již důvodem k udělení druhého stupně z chování, úmyslné poškození školního majetku).

TU oznámí rodičům důvody udělení napomenutí a důtky TU prokazatelným způsobem prostřednictvím ŽK. ŘŠ oznámí rodičům důvody udělení důtky ŘŠ prokazatelným způsobem prostřednictvím dopisu.

TU neprodleně zaznamená udělení výchovných opatření do školní matriky (katalogových listů a programu Vysvědčení).

5.6 Klasifikace ve vyučovacích předmětech

Tato klasifikace určuje úroveň znalostí, dovedností a snahy žáka ve vyučovacích předmětech. Klasifikaci určí učitel, který příslušný předmět vyučuje. Jsou-li předměty, ve kterých vyučuje více učitelů, určí klasifikaci po vzájemné dohodě. Při určování klasifikačního stupně je nutné, aby učitel přihlížel k žákovi bez emocí či jiných pohnutek. Stupeň prospěchu se neurčuje na základě aritmetického průměru. ŘŠ je povinen působit na sjednocování klasifikačních měřítek všech učitelů. Na konci klasifikačního období v termínu určeném ŘŠ (nejpozději do 48 hodin před konáním pedagogické rady) zapíší vyučující známky do katalogových listů, připraví podklady pro komisionální (opravné i rozdílové) zkoušky, případně pro klasifikaci v náhradním termínu.

Tabulka bodového hodnocení písemných prací (viz Příloha 1)

Pro potřeby klasifikace se předměty dělí do tří skupin:

- Předměty s převahou teoretického zaměření (ČJ, AJ, NJ, prvouka, vlastivěda, D, Z, M, přírodověda, přírodopis, F, Ch)
- Předměty s převahou praktických činností (pracovní výchova, informatika a technické činnosti)
- Předměty s převahou výchovného zaměření (OV, RV, ODOr, HV, VV, TV, sborový zpěv, flétna, užité výtvarné činnosti, sportovní aktivity)

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření:

1. stupeň (výborný) – žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti uceleně, přesně a úplně, chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a

dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činností jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat vhodné texty.

2. stupeň (chvalitebný) – žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev mívá menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činností je zpravidla bez podstatných nedostatků. Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Je schopen samostatně nebo s menší pomocí studovat vhodné texty.

3. stupeň (dobrý) – žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje poznatky a provádí hodnocení jevů a zákonitostí podle podnětů učitele. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky. Grafický projev je méně estetický s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat podle návodu učitele.

4. stupeň (dostatečný) – žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby a myšlení není tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činností a grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při samostatném studiu velké těžkosti.

5. stupeň (nedostatečný) – žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti a grafický projev mají vážné nedostatky. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele. Nedovede samostatně studovat.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření:

1. stupeň (výborný) – žák soustavně projevuje kladný vztah k práci a praktickým činnostem. Pohotově, samostatně a tvořivě využívá získané teoretické poznatky. Praktické činnosti vykonává pohotově, samostatně uplatňuje získané dovednosti a návyky. Bezpečně ovládá postupy a způsoby procesu, dopouští se jen menších chyb, výsledky jeho práce jsou bez závažných nedostatků. Účelně si organizuje vlastní práci, udržuje pracoviště v pořádku. Uvědoměle dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví a aktivně se stará o životní prostředí. Vzorně obsluhuje a udržuje laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla. Aktivně překonává vyskytující se překážky.

2. stupeň (chvalitebný) – žák projevuje kladný vztah k práci a praktickým činnostem. Samostatně, ale méně tvořivě a s menší jistotou využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává samostatně, v postupech i způsobech práce se nevyskytují podstatné chyby. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Účelně si organizuje vlastní práci a pracoviště udržuje v pořádku. Uvědoměle dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví a stará se o životní prostředí. Laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla obsluhuje a udržuje s drobnými nedostatky. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

3. stupeň (dobrý) – žák projevuje vztah k práci a praktickým činnostem s menšími výkyvy. Za pomoci učitele uplatňuje získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech se dopouští chyb a při postupech a způsobech práce potřebuje občasnou pomoc učitele. Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci organizuje méně účelně, udržuje pracoviště v pořádku. Dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví a v malé míře přispívá k tvorbě a ochraně životního prostředí. K údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, nářadí a měřidel musí být často podněcován. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

4. stupeň (dostatečný) – žák pracuje bez zájmu a vztahu k práci a k praktickým činnostem. Získané teoretické poznatky dovede využít při praktické činnosti jen za soustavné pomoci učitele. V praktických činnostech, dovednostech a návycích se dopouští větších chyb. Při volbě postupů a způsobů práce potřebuje soustavnou pomoc učitele. Ve výsledcích práce má závažné nedostatky. Práci dovede organizovat za soustavné pomoci učitele, méně dbá o pořádek na pracovišti a na dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví a o životní prostředí. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, nářadí a měřidel se dopouští závažných nedostatků. Překážky v práci překonává jen s pomocí učitele.

5. stupeň (nedostatečný) – žák neprojevuje zájem o práci a vztah k ní, ani praktickým činnostem. Nedokáže ani s pomocí učitele uplatnit získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech, dovednostech a návycích má podstatné nedostatky. Nedokáže postupovat při práci ani s pomocí učitele. Výsledky jeho práce jsou nedostatečné, neúplné a nepřesné. Práci na pracovišti si nedokáže zorganizovat, nedbá na pořádek na pracovišti. Neovládá předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví a nedbá na ochranu životního prostředí. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, přístrojů a měřidel se dopouští závažných nedostatků.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného zaměření:

1. stupeň (výborný) – žák je v činnostech velmi aktivní. Pracuje tvořivě, samostatně, plně využívá své osobní předpoklady a velmi úspěšně je rozvíjí v individuálních a kolektivních projevech. Jeho projev je esteticky působivý, originální a procítěný. Osvojené dovednosti a návyky aplikuje tvořivě. Má výrazně aktivní zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu a projevuje k nim aktivní vztah. Úspěšně rozvíjí svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

2. stupeň (chvalitebný) – žák je v činnostech aktivní, tvořivý, převážně samostatný na základě využívání svých osobních předpokladů, které úspěšně rozvíjí v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je esteticky působivý a má jen menší nedostatky z hlediska požadavků osnov. Žák tvořivě aplikuje osvojené vědomosti, dovednosti a návyky v nových úkolech. Má aktivní zájem o umění, o estetiku a tělesnou zdatnost. Rozvíjí si v požadované míře estetický vkus a tělesnou zdatnost.

3. stupeň (dobrý) – žák je v činnostech méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový. Nevyužívá dostatečně své schopnosti v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je málo působivý, dopouští se u nich chyb. Jeho vědomosti a dovednosti mají četnější mezery a při jejich aplikaci potřebuje pomoc učitele. Nemá dostatečný aktivní zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu. Nerozvíjí v požadované míře svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

4. stupeň (dostatečný) – žák je v činnostech málo aktivní a tvořivý. Rozvoj jeho schopností a jeho projev jsou málo uspokojivé. Úkoly řeší s častými chybami. Vědomosti a dovednosti aplikuje jen se značnou pomocí učitele. Projevuje velmi malou snahu a zájem o činnosti, nerozvíjí dostatečně svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

5. stupeň (nedostatečný) – žák je v činnostech převážně pasivní. Rozvoj jeho schopností je neuspokojivý. Jeho projev je převážně chybný a nemá estetickou hodnotu. Minimální vědomosti a dovednosti nedovede aplikovat. Neprojevuje zájem o práci a nevyvíjí úsilí rozvíjet svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

5.7 Hodnocení a klasifikace žáků se specifickými poruchami učení a chování

Kromě slovního hodnocení v jazycích a v matematice lze děti se specifickými poruchami učení hodnotit slovně (průběžně i na vysvědčení) po dohodě s rodiči a odborníky ve všech předmětech, do nichž se porucha promítá. Za určitých okolností může být pro dítě výhodnější klasifikace známkou (porucha se vezme v úvahu v mírnější klasifikaci – o jeden i více stupňů). Při zkoušení je kladen důraz na ten druh projevu (písemný nebo ústní), ve kterém má žák předpoklady podat lepší výkon. Učitel při klasifikaci nevychází z počtu chyb, ale z počtu jevů, které žák zvládl. Kontrolní práce a diktáty píší tito žáci po předchozí přípravě.

O slovní hodnocení žáka se specifickou poruchou žádá písemnou formou zákonný zástupce po domluvě s třídním učitelem v průběhu prvního čtvrtletí. Třídní učitel odevzdá žádost rodičů ŘŠ, který o slovním hodnocení rozhodne.

5.8 Klasifikace formou slovního hodnocení

Slovní hodnocení je organickou součástí celého pojetí vyučování, které je zaměřeno na rozvoj žákovy osobnosti. Předmětem hodnocení jsou nejen znalosti, ale především kompetence dítěte, postoje dovednosti vyššího řádu (dovednost kooperovat, utřídit informace atd.), vlastnosti osobnosti (mravní, volní atd.).

Při slovním hodnocení neusilujeme o stejné – srovnatelné formulace, neboť účelem není srovnávat jednoho žáka s druhým, ale postihnout individuálně výsledek vyučování a učení jednoho – právě hodnoceného žáka.

Z hlediska formy má vysvědčení podobu diagnostické zprávy o dítěti (psáno ve 3. osobě) nebo dopisu (rodičům či dítěti), knížky nebo deníku s průběžnými informacemi o krocích žáka a návrhy na zlepšení. Klasifikace se provádí do katalogových listů známkou.

Zásady pro používání slovního hodnocení v souladu s § 15 odst. 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání, včetně předem stanovených kritérií

1. O slovním hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady a po projednání v pedagogické radě.

2. Třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka.

3. Je-li žák hodnocen slovně, převede třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů slovní hodnocení do klasifikace pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání.

4. U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.

5. Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou jsou v případě použití slovního hodnocení popsány tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení píle žáka a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka. Obsahuje také zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat.

5.9 Celkové hodnocení žáka

Celkové hodnocení žáka se na vysvědčení vyjadřuje stupni:

a) **prospěl(a) s vyznamenáním** – není-li v žádném z povinných předmětů stanovených ŠVP hodnocen na vysvědčení stupněm horším než chvalitebný, průměr z povinných předmětů není vyšší než 1,5, chování je velmi dobré, v případě slovního hodnocení nebo kombinace slovního hodnocení a klasifikace postupuje škola podle pravidel hodnocení žáků podle § 14 odst. 1 písm. e) Vyhlášky č. 48/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů,

b) **prospěl(a)** – není-li v žádném z povinných předmětů stanovených ŠVP hodnocen na vysvědčení stupněm nedostatečný nebo odpovídajícím slovním hodnocením,

c) **neprospěl(a)** – je-li v některém z povinných předmětů stanovených ŠVP hodnocen na vysvědčení stupněm nedostatečný nebo odpovídajícím slovním hodnocením.

Výsledky práce v zájmových útvarech organizovaných školou se hodnotí stupni

- pracoval úspěšně,
- pracoval.

Pro náboženství platí hodnocení – účastnil se.

Zásady pro stanovení celkového hodnocení žáka na vysvědčení v případě použití slovního hodnocení nebo kombinace slovního hodnocení a klasifikace:

Prospěch	
Ovládnutí učiva	
1 – výborný	ovládá bezpečně
2 – chvalitebný	ovládá
3 – dobrý	v podstatě ovládá
4 – dostatečný	ovládá se značnými mezerami
5 - nedostatečný	neovládá
Myšlení	
1 – výborný	pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti, samostatný
2 – chvalitebný	uvažuje celkem samostatně
3 – dobrý	menší samostatnost v myšlení
4 – dostatečný	nesamostatné myšlení, pouze s nápovědou
5 - nedostatečný	odpovídá nesprávně i na návodné otázky
Vyjadřování	
1 – výborný	výstižné a poměrně přesné
2 – chvalitebný	celkem výstižné
3 – dobrý	myšlenky vyjadřuje ne dost přesně
4 – dostatečný	myšlenky vyjadřuje se značnými obtížemi
5 - nedostatečný	nedokáže se samostatně vyjádřit, i na návodné otázky odpovídá nesprávně

Celková aplikace vědomostí	
1 – výborný	užívá vědomostí a spolehlivě a uvědoměle dovedností, pracuje samostatně, přesně a s jistotou
2 – chvalitebný	dovede používat vědomosti a dovednosti při řešení úkolů, dopouští se jen menších chyb
3 – dobrý	řeší úkoly s pomocí učitele a s touto pomocí snadno překonává potíže a odstraňuje chyby
4 – dostatečný	dělá podstatné chyby, nesnadno je překonává
5 - nedostatečný	praktické úkoly nedokáže splnit ani s pomocí
Aktivita, zájem o učení	
1 – výborný	aktivní, učí se svědomitě a se zájmem
2 – chvalitebný	učí se svědomitě
3 – dobrý	k učení a práci nepotřebuje větších podnětů
4 – dostatečný	malý zájem o učení, potřebuje stálé podněty
5 - nedostatečný	pomoc a pobízení k učení jsou zatím neúčinné
Chování	
1 – velmi dobré	Uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.
2 - uspokojivé	Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními vnitřního řádu školy. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu školy; nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.
3 - neuspokojivé	Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

Nelze-li žáka hodnotit na konci prvního pololetí, určí ŘŠ pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za 1. pololetí bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení 1. pololetí. Není-li možné hodnotit ani v náhradním termínu, žák se za 1. pololetí nehodnotí.

Nelze-li žáka hodnotit na konci 2. pololetí, určí ŘŠ pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za 2. pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. V období měsíce září do doby hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník, popřípadě znovu devátý ročník.

Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci 2. pololetí prospěl ze všech povinných předmětů stanovených ŠVP s výjimkou předmětů výchovného zaměření stanovených RVP a předmětů, z nichž byl uvolněn. Do vyššího ročníku postoupí i žák 1. stupně ZŠ, který již

v rámci 1. stupně opakoval ročník, a žák 2. stupně ZŠ, který již v rámci 2. stupně opakoval ročník, a to bez ohledu na prospěch tohoto žáka.

Má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti klasifikace v jednotlivých předmětech na konci 1. a 2. pololetí, může do tří pracovních dnů ode dne, kdy bylo žákovi vydáno vysvědčení, požádat ŘŠ o komisionální přezkoušení (ŘŠ oprávněnost žádosti posoudí). Komisionální přezkoušení se koná nejpozději do 14 dnů od doručení žádosti nebo v termínu dohodnutém se zákonným zástupcem. Tříčlennou komisi pro přezkoušení žáka jmenuje ředitel školy. V případě, že je vyučujícím daného předmětu ředitel školy, jmenuje komisi krajský úřad. Komisi tvoří předseda (zpravidla ŘŠ nebo jím pověřený učitel, nebo v případě, že vyučujícím daného předmětu je ředitel školy, krajským úřadem jmenovaný jiný pedagogický pracovník školy), zkoušející učitel a přísedící pedagog. Klasifikační stupeň určí komise většinou hlasů. Komisionální zkouška bude zaprotokolována.

Výstupní hodnocení bylo zrušeno vyhláškou č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky s účinností dnem 1. 9. 2012.

Žáci devátých ročníků a žáci, kteří na daném stupni ZŠ dosud neopakovali ročník, kteří na konci 2. pololetí neprospěli nejvýše ze dvou povinných předmětů s výjimkou předmětů výchovného zaměření, konají opravné zkoušky (nejpozději do konce srpna). Nemůže-li se žák z vážných důvodů dostavit, umožní mu ŘŠ vykonání nejpozději do 15. září. Do té doby žák navštěvuje podmíněně vyšší ročník.

Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl.

Žák, který po dobu nemoci navštěvoval školu při nemocničním zařízení a byl tam klasifikován za pololetí ze všech, případně jen z některých předmětů, se po návratu do kmenové školy nezkouší a neklasifikuje, přebírá se jeho klasifikace ze školy při zdravotnickém zařízení v těch předmětech, ve kterých byl klasifikován, v ostatní předmětech se neklasifikuje.

TU a jednotliví vyučující informují zákonné zástupce o prospěchu a chování žáka na třídních schůzkách, individuálních pohovorech a konzultacích.

V případě mimořádného zhoršení prospěchu či chování uvědomí ŘŠ bezprostředně a prokazatelně zákonné zástupce (doporučený dopis, záznam z jednání za přítomnosti třídního učitele, podpisy zúčastněných).

Přechází-li žák po 15. 11. nebo 15. 4. do jiné školy, dokumentace obsahuje návrh klasifikace v jednotlivých předmětech jako podklad pro celkovou klasifikaci žáka na konci klasifikačního období.

6. Přílohy

6.1 Příloha č. 1 Klasifikační řád – Kritéria hodnocení a klasifikace žáků

Obecná ustanovení

Na základě ustanovení zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) vydává ředitelka školy jako statutární orgán školy formou směrnice pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků.

Směrnice je součástí školního řádu školy, podle § 30 odst. (2) školského zákona („Školní řád obsahuje také pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků“). Směrnice je umístěna na webových stránkách školy a na přístupném místě školy podle § 30 školského zákona, prokazatelným způsobem s ním byli seznámeni zaměstnanci, žáci školy, o jeho vydání a obsahu byli informováni zákonní zástupci nezletilých dětí a žáků.

OBSAH

I. Zásady hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování ve škole a na akcích pořádaných školou, zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

II. Stupně hodnocení prospěchu a chování v případě použití klasifikace, zásady pro používání slovního hodnocení

III. Podrobnosti o komisionálních a opravných zkouškách

Iç. Způsob získávání podkladů pro hodnocení, zásady pro stanovení celkového hodnocení žáka na vysvědčení v případě použití slovního hodnocení nebo kombinace slovního hodnocení a klasifikace

ç. Způsob hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

I. Zásady hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování ve škole a na akcích pořádaných školou, zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

1. Pedagogičtí pracovníci zajišťují, aby žáci a jejich zákonní zástupci byli včas informováni o průběhu a výsledcích vzdělávání žáka.

2. Každé pololetí se vydává žákovi vysvědčení; za první pololetí lze místo vysvědčení vydat žákovi výpis z vysvědčení.

3. Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikačním stupněm (dále jen "klasifikace"), slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady.

4. Škola převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka. Škola, která hodnotí slovně, převede pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání slovní hodnocení do klasifikace.

5. U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.

6. V posledním roce plnění povinné školní docházky vydá škola žákovi výstupní hodnocení o tom, jak žák dosáhl cílů vzdělávání stanovených v § 44. V pátém a sedmém ročníku základního vzdělávání vydá škola výstupní hodnocení žákovi, který se hlásí k přijetí ke vzdělávání ve střední škole.

7. Žák, který plní povinnou školní docházku, opakuje ročník, pokud na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen. To neplatí o žákovi, který na daném stupni základní školy již jednou ročník opakoval.

8. Ředitel školy může žákovi, který splnil povinnou školní docházku a na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen, povolit na žádost jeho zákonného zástupce opakování ročníku po posouzení jeho dosavadních studijních výsledků a důvodů uvedených v žádosti.

9. Výchovnými opatřeními jsou pochvaly nebo jiná ocenění a kázeňská opatření. Kázeňským opatřením je podmíněné vyloučení žáka ze školského zařízení, vyloučení žáka ze školského zařízení, a další kázeňská opatření, která nemají pro žáka právní důsledky. Pochvaly, jiná ocenění a další kázeňská opatření může udělit či uložit ředitel školy nebo třídní učitel. Ředitel školy může v případě závažného zaviněného porušení povinností stanovených školním nebo vnitřním řádem rozhodnout o podmíněném vyloučení nebo o vyloučení žáka ze školského zařízení. V rozhodnutí o podmíněném vyloučení stanoví ředitel školy zkušební lhůtu, a to nejdéle na dobu jednoho roku. Dopustí-li se žák v průběhu zkušební lhůty ve školském zařízení dalšího zaviněného porušení povinností stanovených školním nebo vnitřním řádem, může ředitel školy rozhodnout o jeho vyloučení.

10. Zvláště hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči pracovníkům školy nebo školského zařízení se vždy považují za závažné zaviněné porušení školního nebo vnitřního řádu.

Základní vzdělávání

1. Ředitel školy může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi po projednání v pedagogické radě udělit pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za dlouhodobou úspěšnou práci.

2. Třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících žákovi po projednání s ředitelem školy udělit pochvalu nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déletrvající úspěšnou práci.

3. Při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:

a) napomenutí třídního učitele,

b) důtku třídního učitele,

c) důtku ředitele školy.

4. Pravidla pro udělování pochval a jiných ocenění a ukládání napomenutí a důtek jsou součástí školního řádu.

5. Třídní učitel neprodleně oznámí řediteli školy uložení důtky třídního učitele. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání v pedagogické radě.

6. Ředitel školy nebo třídní učitel neprodleně oznámí udělení pochvaly a jiného ocenění nebo uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci.

7. Udělení pochvaly a jiného ocenění a uložení napomenutí nebo důtky se zaznamená do dokumentace školy. Udělení pochvaly a jiného ocenění se zaznamená na vysvědčení za pololetí, v němž bylo uděleno.

8. Nelze-li žáka hodnotit na konci druhého pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. V období měsíce září do doby hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník, popřípadě znovu devátý ročník.

9. Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí prospěl ze všech povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem s výjimkou předmětů výchovného zaměření stanovených rámcovým vzdělávacím programem a předmětů, z nichž byl uvolněn, pokud mu nebylo povoleno opakování ročníku podle § 52 odstavce 6 věty třetí školského zákona. Do vyššího ročníku postoupí i žák prvního stupně základní školy, který již v rámci prvního stupně opakoval ročník, a žák druhého stupně základní školy, který již v rámci druhého stupně opakoval ročník, a to bez ohledu na prospěch tohoto žáka.

10. Nelze-li žáka hodnotit na konci druhého pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. V období měsíce září do doby hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník, popřípadě znovu devátý ročník.

11. Má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí, může do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se o hodnocení prokazatelně dozvěděl, nejpozději však do 3 pracovních dnů od vydání vysvědčení, požádat ředitele školy o přezkoumání výsledků hodnocení žáka; je-li vyučujícím žáka v daném předmětu ředitel školy, krajský úřad. Pokud není dále stanoveno jinak, ředitel školy nebo krajský úřad nařídí komisionální přezkoušení žáka, které se koná nejpozději do 14 dnů od doručení žádosti nebo v termínu dohodnutém se zákonným zástupcem žáka. Česká školní inspekce poskytne součinnost na žádost ředitele školy nebo krajského úřadu.

V případě, že se žádost o přezkoumání výsledků hodnocení žáka týká hodnocení chování nebo předmětů výchovného zaměření, posoudí ředitel školy, je-li vyučujícím žáka v daném předmětu ředitel školy, krajský úřad, dodržení pravidel pro hodnocení výsledků vzdělávání žáka stanovených podle § 30 odstavce 2. V případě zjištění porušení těchto pravidel ředitel školy nebo krajský úřad výsledek hodnocení změní; nebyla-li pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků porušena, výsledek hodnocení potvrdí, a to nejpozději do 14 dnů ode dne doručení žádosti. Česká školní inspekce poskytne součinnost na žádost ředitele školy nebo krajského úřadu. Ředitel školy může povolit žákovi na žádost jeho zákonného zástupce a na základě doporučujícího vyjádření odborného lékaře opakování ročníku z vážných zdravotních důvodů, a to bez ohledu na to, zda žák na daném stupni již opakoval ročník.

Pravidla pro sebehodnocení žáků:

1. Sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků, posiluje sebeúctu a sebevědomí žáků.

2. Je zařazováno do procesu vzdělávání průběžně všemi vyučujícími, způsobem přiměřeným věku žáků.

3. Chyba je přirozená součást procesu učení. Pedagogičtí pracovníci se o chybě se žáky baví, žáci mohou některé práce sami opravovat, hodnocení žákova výkonu nelze provést jen klasifikací, musí být doprovázeno rozborem chyb žáka. Chyba je důležitý prostředek učení.

4. Při sebehodnocení se žák snaží vyjádřit:

- co se mu daří, co mu ještě nejde, jaké má rezervy, jak bude pokračovat dál.

5. Pedagogové vedou žáka, aby komentoval svoje výkony a výsledky.

6. Sebehodnocení žáků nemá nahradit klasické hodnocení (hodnocení žáka pedagogem), ale má pouze doplňovat a rozšiřovat evaluační procesy a více aktivizovat žáka.

7. Na konci pololetí žák písemnou nebo ústní formou provede sebehodnocení v oblasti:

- zodpovědnost
- motivace k učení
- sebedůvěra
- vztahy v třídním kolektivu.

8. Známky nejsou jediným zdrojem motivace. Mezi způsoby hodnocení patří klasifikace, slovní hodnocení nebo kombinace obou způsobů.

II. Stupně hodnocení prospěchu a chování v případě použití klasifikace, zásady pro používání slovního hodnocení

Stupně hodnocení chování v případě použití klasifikace a jejich charakteristika, včetně předem stanovených kritérií:

1. Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni:

1 - velmi dobré

2 – uspokojivé

3 - neuspokojivé

Stupeň 1 (velmi dobré): žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení školního řádu. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.

Stupeň 2 (uspokojivé): chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními školního řádu. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu ŠD, ŠK; nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy, ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

Stupeň 3 (neuspokojivé): chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu, vnitřnímu řádu ŠD, ŠK nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

2. Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou jsou v případě použití slovního hodnocení popsány tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení píle žáka a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka.

Obsahuje také zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat.

3. Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni prospěchu:

1 – výborný

2 – chvalitebný

3 – dobrý

4 – dostatečný

5 - nedostatečný

4. Při hodnocení touto stupnicí jsou výsledky vzdělávání žáka a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou hodnoceny tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména vzhledem k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Klasifikace zahrnuje ohodnocení píle žáka a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon.

5. Při hodnocení žáka podle odstavců 1 a 3 se na prvním stupni použije pro zápis stupně hodnocení číslice, na druhém stupni se použije slovní označení stupně hodnocení podle odstavců 1 a 3.

6. Celkové hodnocení žáka se na vysvědčení vyjadřuje stupni:

prospěl (a) s vyznamenáním

prospěl (a)

neprospěl (a)

nehodnocen (a)

7. Žák je hodnocen stupněm

prospěl(a) s vyznamenáním, není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu horším než 2 - chvalitebný, průměr stupňů prospěchu ze všech povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem není vyšší než 1,5 a jeho chování je hodnoceno stupněm velmi dobré

prospěl(a), není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5 - nedostatečný nebo odpovídajícím slovním hodnocením

neprospěl(a), je-li v některém z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5 - nedostatečný nebo odpovídajícím slovním hodnocením nebo není-li z něho hodnocen na konci druhého pololetí

nehodnocen(a), není-li možné žáka hodnotit z některého z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem na konci prvního pololetí

8. Výsledky práce v zájmových útvarech organizovaných školou se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni:

pracoval(a) úspěšně

pracoval(a)

9. Při hodnocení žáků, kteří nejsou státními občany České republiky a plní v České republice povinnou školní docházku, se dosažená úroveň znalosti českého jazyka považuje za závažnou souvislost, která ovlivňuje výkon žáka. Při hodnocení těchto žáků ze vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura určeného Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání se na konci tří po sobě jdoucích pololetí po zahájení docházky do školy v České republice vždy považuje dosažená úroveň znalosti českého jazyka za závažnou souvislost, která ovlivňuje výkon žáka.

10. Stupně hodnocení prospěchu v případě použití klasifikace a jejich charakteristika, včetně předem stanovených kritérií:

Pro potřeby klasifikace se předměty dělí do tří skupin:

předměty s převahou teoretického zaměření

předměty s převahou praktických činností a

předměty s převahou výchovného a uměleckého odborného zaměření

Kritéria pro jednotlivé klasifikační stupně jsou formulována především pro celkovou klasifikaci. Učitel však nepřeceňuje žádné z uvedených kritérií, posuzuje žákovy výkony komplexně, v souladu se specifikou předmětu.

10.1 Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření

Převahu teoretického zaměření mají jazykové, společenskovědní, přírodovědné předměty a matematika.

Při klasifikaci výsledků ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- ucelenost, přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic, zákonitostí a vztahů, kvalita a rozsah získaných dovedností vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti
- schopnost uplatňovat osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení společenských a přírodních jevů a zákonitostí
- kvalita myšlení, především jeho logika, samostatnost a tvořivost
- aktivita v přístupu k činnostem, zájem o ně a vztah k nim
- přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu
- kvalita výsledků činností
- osvojení účinných metod samostatného studia

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti uceleně, přesně a úplně a chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat vhodné texty.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev mívá menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků. Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Je schopen samostatně nebo s menší pomocí studovat vhodné texty.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje poznatky a provádí hodnocení jevů a zákonitostí podle podnětů učitele. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky, grafický projev je méně estetický a má menší nedostatky. Je schopen samostatně studovat podle návodu učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti a v grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při samostatném studiu má velké těžkosti.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti i výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti a grafický projev mají vážné nedostatky. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele. Nedovede samostatně studovat.

10.2 Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření

Převahu praktické činnosti mají v základní škole pracovní vyučování, praktika, základy techniky, domácí nauky.

Při klasifikaci v předmětech uvedených v s převahou praktického zaměření v souladu s požadavky učebních osnov se hodnotí:

- vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem
- osvojení praktických dovedností a návyků, zvládnutí účelných způsobů práce
- využití získaných teoretických vědomostí v praktických činnostech

- aktivita, samostatnost, tvořivost, iniciativa v praktických činnostech
- kvalita výsledků činností
- organizace vlastní práce a pracoviště, udržování pořádku na pracovišti
- dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a péče o životní prostředí
- hospodárné využívání surovin, materiálů, energie, překonávání překážek v práci
- obsluha a údržba laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, nářadí a měřidel

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák soustavně projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Pohotově, samostatně a tvořivě využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává pohotově, samostatně uplatňuje získané dovednosti a návyky. Bezpečně ovládá postupy a způsoby práce; dopouští se jen menších chyb, výsledky jeho práce jsou bez závažnějších nedostatků. Účelně si organizuje vlastní práci, udržuje pracoviště v pořádku. Uvědoměle dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a aktivně se stará o životní prostředí. Hospodárně využívá suroviny, materiál, energii. Vzorně obsluhuje a udržuje laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla. Aktivně překonává vyskytující se překážky.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Samostatně, ale méně tvořivě a s menší jistotou využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává samostatně, v postupech a způsobech práce se nevyskytují podstatné chyby. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Účelně si organizuje vlastní práci, pracoviště udržuje v pořádku. Uvědoměle udržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a stará se o životní prostředí. Při hospodárném využívání surovin, materiálů a energie se dopouští malých chyb. Laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla obsluhuje a udržuje s drobnými nedostatky. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák projevuje vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem s menšími výkyvy. Za pomocí učitele uplatňuje získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech se dopouští chyb a při postupech a způsobech práce potřebuje občasnou pomoc učitele. Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci organizuje méně účelně, udržuje pracoviště v pořádku. Dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při

práci a v malé míře přispívá k tvorbě a ochraně životního prostředí. Na podněty učitele je schopen hospodárně využívat suroviny, materiály a energii. K údržbě laboratorních zařízení, přístrojů, nářadí a měřidel musí být částečně podněcován. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák pracuje bez zájmu a vztahu k práci, k pracovnímu kolektivu a praktickým činnostem. Získané teoretické poznatky dovede využít při praktické činnosti jen za soustavné pomoci učitele. V praktických činnostech, dovednostech a návycích se dopouští větších chyb. Při volbě postupů a způsobů práce potřebuje soustavnou pomoc učitele. Ve výsledcích práce má závažné nedostatky. Práci dovede organizovat za soustavné pomoci učitele, méně dbá o pořádek na pracovišti. Méně dbá na dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a o životní prostředí. Porušuje zásady hospodárnosti využívání surovin, materiálů a energie. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, přístrojů, nářadí a měřidel se dopouští závažných nedostatků. Překážky v práci překonává jen s pomocí učitele.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák neprojevuje zájem o práci a vztah k ní, ani k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Nedokáže ani s pomocí učitele uplatnit získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech, dovednostech a návycích má podstatné nedostatky. Nedokáže postupovat při práci ani s pomocí učitele. Výsledky jeho práce jsou nedokončené, neúplné, nepřesné, nedosahují předepsané ukazatele. Práci na pracovišti si nedokáže zorganizovat, nedbá na pořádek na pracovišti. Neovládá předpisy o ochraně zdraví při práci a nedbá na ochranu životního prostředí. Nevyužívá hospodárně surovin, materiálů a energie. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, přístrojů a nářadí, nástrojů a měřidel se dopouští závažných nedostatků.

10.3 Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného zaměření

Převahu výchovného zaměření mají: výtvarná výchova, hudební výchova a zpěv, tělesná a sportovní výchova.

Žák zařazený do zvláštní tělesné výchovy se při částečném uvolnění nebo úlevách doporučených lékařem klasifikuje s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu.

Při klasifikaci v předmětech s převahou výchovného zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- stupeň tvořivosti a samostatnosti projevu
- osvojení potřebných vědomostí, zkušeností, činností a jejich tvořivá aplikace
- poznání zákonitostí daných činností a jejich uplatňování ve vlastní činnosti

- kvalita projevu
- vztah žáka k činnostem a zájem o ně
- estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu a k estetice ostatní společnosti
- v tělesné výchově s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu žáka, všeobecná, tělesná zdatnost, výkonnost a jeho péče o vlastní zdraví

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák je v činnostech velmi aktivní. Pracuje tvořivě, samostatně, plně využívá své osobní předpoklady a velmi úspěšně podle požadavků osnov je rozvíjí v individuálních a kolektivních projevech. Jeho projev je esteticky působivý, originální, procítěný, v hudební a tělesné výchově přesný. Osvojené vědomosti, dovednosti a návyky aplikuje tvořivě. Má výrazně aktivní zájem o umění, estetiku, brannost a tělesnou kulturu a projevuje k nim aktivní vztah. Úspěšně rozvíjí svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák je v činnostech aktivní, tvořivý, převážně samostatný na základě využívání svých osobních předpokladů, které úspěšně rozvíjí v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je esteticky působivý a má jen menší nedostatky z hlediska požadavků osnov. Žák tvořivě aplikuje osvojené vědomosti, dovednosti a návyky v nových úkolech. Má aktivní zájem o umění, o estetiku a tělesnou zdatnost. Rozvíjí si v požadované míře estetický vkus, brannost a tělesnou zdatnost.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák je v činnostech méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový. Nevyužívá dostatečně své schopnosti v individuální a kolektivním projevu. Jeho projev je málo působivý, dopouští se v něm chyb. Jeho vědomosti a dovednosti mají četnější mezery a při jejich aplikaci potřebuje pomoc učitele. Nemá dostatečný aktivní zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu. Nerozvíjí v požadované míře svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák je v činnostech málo aktivní a tvořivý. Rozvoj jeho schopností a jeho projev jsou málo uspokojivé. Úkoly řeší s častými chybami. Vědomosti a dovednosti aplikuje jen se značnou pomocí učitele. Projevuje velmi malou snahu a zájem o činnosti, nerozvíjí dostatečně svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák je v činnostech převážně pasivní. Rozvoj jeho schopností je neuspokojivý. Jeho projev je povětšině chybný a nemá estetickou hodnotu. Minimální osvojené vědomosti a dovednosti nedovede aplikovat. Neprojevuje zájem o práci a nevyvíjí úsilí rozvíjet svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

11. Zásady pro používání slovního hodnocení včetně předem stanovených kritérií

11.1 O slovním hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady a po projednání v pedagogické radě.

11.2 Třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka.

11.3 Je-li žák hodnocen slovně, převede třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů slovní hodnocení do klasifikace pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání.

11.4 U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.

11.5 Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou jsou v případě použití slovního hodnocení popsány tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení píle žáka a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka. Obsahuje také zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat.

11.6 Zásady pro vzájemné převedení klasifikace a slovního hodnocení

Prospěch	
Ovládnutí učiva	
1 – výborný	ovládá bezpečně
2 – chvalitebný	ovládá
3 – dobrý	v podstatě ovládá

4 – dostatečný	ovládá se značnými mezerami
5 - nedostatečný	neovládá
Myšlení	
1 – výborný	pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti, samostatný
2 – chvalitebný	uvažuje celkem samostatně
3 – dobrý	menší samostatnost v myšlení
4 – dostatečný	nesamostatné myšlení, pouze s nápovědou
5 - nedostatečný	odpovídá nesprávně i na návodné otázky
Vyjadřování	
1 – výborný	výstižné a poměrně přesné
2 – chvalitebný	celkem výstižné
3 – dobrý	myšlenky vyjadřuje ne dost přesně
4 – dostatečný	myšlenky vyjadřuje se značnými obtížemi
5 - nedostatečný	nedokáže se samostatně vyjádřit, i na návodné otázky odpovídá nesprávně
Celková aplikace vědomostí	
1 – výborný	užívá vědomostí a spolehlivě a uvědoměle dovedností, pracuje samostatně, přesně a s jistotou
2 – chvalitebný	dovede používat vědomosti a dovednosti při řešení úkolů, dopouští se jen menších chyb
3 – dobrý	řeší úkoly s pomocí učitele a s touto pomocí snadno překonává potíže a odstraňuje chyby
4 – dostatečný	dělá podstatné chyby, nesnadno je překonává
5 - nedostatečný	praktické úkoly nedokáže splnit ani s pomocí
Aktivita, zájem o učení	
1 – výborný	aktivní, učí se svědomitě a se zájmem
2 – chvalitebný	učí se svědomitě
3 – dobrý	k učení a práci nepotřebuje větších podnětů
4 – dostatečný	malý zájem o učení, potřebuje stálé podněty
5 - nedostatečný	pomoc a pobízení k učení jsou zatím neúčinné
Chování	
1 – velmi dobré	Uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.
2 - uspokojivé	Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními vnitřního řádu školy. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu školy; nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.
3 - neuspokojivé	Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena

	výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

12. Způsob hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

1. Způsob hodnocení a klasifikace žáka vychází ze znalosti příznaků postižení a uplatňuje se ve všech vyučovacích předmětech, ve kterých se projevuje postižení žáka, a na obou stupních základní školy.
2. Při způsobu hodnocení a klasifikaci žáků pedagogičtí pracovníci zvýrazňují motivační složku hodnocení, hodnotí jevy, které žák zvládl. Při hodnocení se doporučuje užívat různých forem hodnocení, např. bodové ohodnocení, hodnocení s uvedením počtu chyb apod.
3. Při klasifikaci žáků se doporučuje upřednostnit širší slovní hodnocení. Způsob hodnocení projedná třídní učitel a výchovný poradce s ostatními vyučujícími.
4. Třídní učitel sdělí vhodným způsobem ostatním žákům ve třídě podstatu individuálního přístupu a způsobu hodnocení a klasifikace žáka.
5. Vyučující respektuje doporučené způsoby práce a hodnocení žáka, popsané ve zprávě o psychologickém vyšetření. Volí takové způsoby prověřování znalostí žáka, ve kterých se co nejméně projevuje zdravotní postižení (např. doplňování jevů místo diktátů, ústní zkoušení místo písemných prací či naopak, zkrácený rozsah písemných prací,…).
6. Podle druhu postižení využívá speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání a hodnocení, kompenzační, rehabilitační a učební pomůcky, speciální učebnice a didaktické materiály.

Kurz pro získání základního vzdělání

1. Na závěr kurzu koná žák zkoušky z předmětů stanovených školním vzdělávacím programem pro poslední ročník základního vzdělávání, s výjimkou předmětů volitelných a nepovinných.
2. Po úspěšném vykonání zkoušek nebo opravných zkoušek žák obdrží vysvědčení.
3. Konání zkoušek je možné i bez předchozího vzdělávání v denní nebo dálkové formě vzdělávání v kurzu.

III. Podrobnosti o komisionálních a opravných zkouškách

1. Žáci devátých ročníků a žáci, kteří na daném stupni základní školy dosud neopakovali ročník, kteří na konci druhého pololetí neprospěli nejvýše ze dvou povinných předmětů s výjimkou předmětů výchovného zaměření, konají opravné zkoušky.

2. Opravné zkoušky se konají nejpozději do konce příslušného školního roku v termínu stanoveném ředitelem školy. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

3. Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku. Do té doby je žák zařazen do nejbližšího vyššího ročníku, popřípadě znovu do devátého ročníku.

4. V odůvodněných případech může krajský úřad rozhodnout o konání opravné zkoušky a komisionálního přezkoušení na jiné základní škole. Zkoušky se na žádost krajského úřadu účastní školní inspektor.

Odlišnosti pro individuální vzdělávání

1. Pokud má zákonný zástupce pochybnosti o správnosti hodnocení žáka, může do 8 dnů od konání zkoušek písemně požádat ředitele školy o přezkoušení žáka; byl-li zkoušejícím žáka ředitel školy, krajský úřad. Pokud ředitel školy nebo krajský úřad žádosti vyhoví, nařídí komisionální přezkoušení žáka.

Odlišnosti pro zkoušky při plnění povinné školní docházky v zahraničí

1. Žák, který plní povinnou školní docházku v zahraniční škole, a koná zkoušku ve spádové škole, koná ji:

1) ve všech ročnících ze vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura, stanoveného Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání

2) v posledních dvou ročnících prvního stupně ze vzdělávacího obsahu vlastivědné povahy vztahujícího se k České republice vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět, stanoveného Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání

3) na druhém stupni ze vzdělávacího obsahu vztahujícího se k České republice vzdělávacího oboru Dějepis a ze vzdělávacího obsahu vztahujícího se k České republice vzdělávacího oboru Zeměpis, stanovených Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání

2. Žák, který plní povinnou školní docházku formou individuální výuky v zahraničí, koná zkoušku z každého předmětu uvedeného ve školním vzdělávacím programu zkoušející školy.

3. Obsahem zkoušky je vzdělávací obsah za období, po které žák plnil povinnou školní docházku podle odstavce 1 nebo 2. Konkrétní obsah a rozsah zkoušky stanoví ředitel zkoušející školy v souladu se školním vzdělávacím programem zkoušející školy. Se stanoveným obsahem a rozsahem zkoušky seznámí ředitel zkoušející školy s dostatečným

časovým předstihem zákonného zástupce žáka, nejpozději však při stanovení termínu zkoušky.

4. Zkoušku lze konat za období nejméně jednoho pololetí školního roku, nejdéle však za období dvou školních roků.

5. Zkouška je komisionální. Komisi jmenuje ředitel zkoušející školy.

6. Komise je tříčlenná a tvoří ji:

1) předseda, kterým je ředitel zkoušející školy, popřípadě jím pověřený učitel

2) zkoušející učitel, jímž je vyučující daného předmětu ve třídě, v níž je žák zařazen, popřípadě jiný vyučující daného předmětu

3) přísedící, kterým je jiný vyučující daného předmětu nebo předmětu stejné vzdělávací oblasti stanovené Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání

7. Termín konání zkoušky dohodne ředitel zkoušející školy se zákonným zástupcem žáka tak, aby se zkouška uskutečnila nejpozději do dvou měsíců po skončení období, za které se zkouška koná. Nedojde-li k dohodě mezi zákonným zástupcem žáka a ředitelem zkoušející školy, stanoví termín zkoušky ředitel zkoušející školy. Není-li možné žáka ze závažných důvodů v dohodnutém termínu přezkoušet, stanoví ředitel zkoušející školy náhradní termín zkoušky tak, aby se zkouška uskutečnila nejpozději do čtyř měsíců po skončení období, za které se zkouška koná.

8. Před konáním zkoušky předloží zákonný zástupce žáka řediteli zkoušející školy vysvědčení žáka za příslušný ročník zahraniční školy a jeho překlad do českého jazyka. Pokud toto vysvědčení neobsahuje jednoznačné vyjádření o úspěšnosti ukončení příslušného ročníku základního vzdělávání nebo pololetí školního roku, předloží zástupce žáka potvrzení zahraniční školy o úspěšnosti ukončení příslušného ročníku základního vzdělávání nebo pololetí školního roku a jeho překlad do českého jazyka. Pro stanovení stupně celkového hodnocení žáka devátého ročníku na konci školního roku je rozhodný výsledek zkoušky a vyjádření zahraniční školy, že žák úspěšně ukončil devátý ročník základního vzdělávání. V případě pochybností o správnosti překladu je ředitel zkoušející školy oprávněn požadovat předložení úředně ověřeného překladu.

9. O zkoušce se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy.

10. Výsledek zkoušky stanoví komise hlasováním. Výsledek zkoušky se vyjádří slovním hodnocením nebo stupněm prospěchu. Ředitel zkoušející školy sdělí výsledek zkoušky prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci žáka. Po vykonání zkoušek vydá ředitel zkoušející školy žákovi vysvědčení. Na vysvědčení žák není hodnocen z chování. Na vysvědčení se uvede text "Žák/yně plní povinnou školní docházku podle § 38 školského zákona".

11. V případě, že zákonný zástupce žáka má pochybnosti o správnosti výsledku zkoušky, může požádat o přezkoušení.

Odlišnosti pro komisionální přezkoušení na základní škole a pro opravné zkoušky

1. Komisi pro komisionální přezkoušení jmenuje ředitel školy; v případě, že je vyučujícím daného předmětu ředitel školy, jmenuje komisi krajský úřad.

2. Komise je tříčlenná a tvoří ji:

1) předseda, kterým je ředitel školy, popřípadě jím pověřený učitel, nebo v případě, že vyučujícím daného předmětu je ředitel školy, krajským úřadem jmenovaný jiný pedagogický pracovník školy
2) zkoušející učitel, jímž je vyučující daného předmětu ve třídě, v níž je žák zařazen, popřípadě jiný vyučující daného předmětu
3) přísedící, kterým je jiný vyučující daného předmětu nebo předmětu stejné vzdělávací oblasti stanovené Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání

3. Výsledek přezkoušení již nelze napadnout novou žádostí o přezkoušení. Výsledek přezkoušení stanoví komise hlasováním. Výsledek přezkoušení se vyjádří slovním hodnocením nebo stupněm prospěchu. Ředitel školy sdělí výsledek přezkoušení prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci žáka. V případě změny hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí se žákovi vydá nové vysvědčení.

4. O přezkoušení se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy.

5. Žák může v jednom dni vykonat přezkoušení pouze z jednoho předmětu. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví orgán jmenující komisi náhradní termín přezkoušení.

6. Konkrétní obsah a rozsah přezkoušení stanoví ředitel školy v souladu se školním vzdělávacím programem.

7. Vykonáním přezkoušení není dotčena možnost vykonat opravnou zkoušku.

IV. Způsob získávání podkladů pro hodnocení

1. Při celkové klasifikaci přihlíží učitel k věkovým zvláštnostem žáka i k tomu, že žák mohl v průběhu klasifikačního období zakolísat v učebních výkonech pro určitou indispozici.

2. Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování žáků pedagogickými pracovníky je jednoznačné, srozumitelné, srovnatelné s předem stanovenými kritérii, věcné, všestranné, pedagogicky zdůvodněné, odborně správné a doložitelné.

3. Podklady pro hodnocení a klasifikaci získávají vyučující zejména: soustavným diagnostickým pozorováním žáků, sledováním jeho výkonů a připravenosti na vyučování, různými druhy zkoušek (písemné, ústní, grafické, praktické, pohybové,...) kontrolními písemnými pracemi, analýzou výsledků různých činností žáků, konzultacemi s ostatními vyučujícími a podle potřeby i psychologickými a zdravotnickými pracovníky.

4. Žák 2. až 9. ročníku základní školy musí mít z každého předmětu alespoň dvě známky za každé pololetí, z toho nejméně jednu za ústní zkoušení. Známky získávají vyučující průběžně během celého klasifikačního období.

Není přípustné ústně přezkušovat žáky koncem klasifikačního období z látky celého tohoto období.

Zkoušení je prováděno zásadně před kolektivem třídy, nepřípustné je individuální přezkušování po vyučování v kabinetech. Výjimka je možná jen při diagnostikované vývojové poruše, kdy je tento způsob doporučen ve zprávě psychologa.

5. Učitel oznamuje žákovi výsledek každé klasifikace, klasifikaci zdůvodňuje a poukazuje na klady a nedostatky hodnocených projevů, výkonů, výtvorů. Po ústním vyzkoušení oznámí učitel žákovi výsledek hodnocení okamžitě. Výsledky hodnocení písemných zkoušek a prací a praktických činností oznámí žákovi nejpozději do 14 dnů. Učitel sděluje všechny známky, které bere v úvahu při celkové klasifikaci, zástupcům žáka, a to zejména prostřednictvím zápisů do žákovské knížky - současně se sdělováním známek žákům.

6. Kontrolní písemné práce a další druhy zkoušek rozvrhne učitel rovnoměrně na celý školní rok, aby se nadměrně nenahromadily v určitých obdobích.

7. O termínu písemné zkoušky, která má trvat více než 25 minut, informuje vyučující žáky dostatečně dlouhou dobu předem. Ostatní vyučující o tom informuje formou zápisu do třídní knihy. V jednom dni mohou žáci konat jen jednu zkoušku uvedeného charakteru.

8. Učitel je povinen vést soustavnou evidenci o každé klasifikaci žáka průkazným způsobem tak, aby mohl vždy doložit správnost celkové klasifikace žáka i způsob získání známek (ústní zkoušení, písemné,...). V případě dlouhodobé nepřítomnosti nebo rozvázání pracovního poměru v průběhu klasifikačního období předá tento klasifikační přehled zastupujícímu učiteli nebo vedení školy.

9. Vyučující zajistí zapsání známek také do třídního katalogu a dbá o jejich úplnost. Do katalogu jsou zapisovány známky z jednotlivých předmětů, udělená výchovná opatření a další údaje o chování žáka, jeho pracovní aktivitě a činnosti ve škole.

10. Klasifikační stupeň určí učitel, který vyučuje příslušnému předmětu. Při dlouhodobějším pobytu žáka mimo školu (lázeňské léčení, léčebné pobyty, dočasné umístění v ústavech, apod.) vyučující respektuje známky žáka, které škole sdělí škola při instituci, kde byl žák umístěn; žák se znovu nepřezkušuje.

11. Při určování stupně prospěchu v jednotlivých předmětech na konci klasifikačního období se hodnotí kvalita práce a učební výsledky, jichž žák dosáhl za celé klasifikační období. Stupeň prospěchu se neurčuje na základě průměru z klasifikace za příslušné období. Výsledná známka za klasifikační období musí odpovídat známkám, které žák získal a které byly sděleny zákonným zástupcům.

12. Případy zaostávání žáků v učení a nedostatky v jejich chování se projednají v pedagogické radě, a to zpravidla k 15. listopadu a 15. dubnu.

13. Na konci klasifikačního období, v termínu, který určí ředitel školy, nejpozději však 48 hodin před jednáním pedagogické rady o klasifikaci, zapíší učitelé příslušných předmětů číslicí výsledky celkové klasifikace do třídního výkazu a připraví návrhy na umožnění opravných zkoušek, na klasifikaci v náhradním termínu apod.

14. Zákonné zástupce žáka informuje o prospěchu a chování žáka: třídní učitel a učitelé jednotlivých předmětů v polovině prvního a druhého pololetí; třídní učitel nebo učitel, jestliže o to zákonní zástupci žáka požádají.

15. Informace jsou zákonným zástupcům předávány převážně při osobním jednání na třídních schůzkách nebo konzultačních hodinách, na které jsou rodiče písemně zváni. Rodičům, kteří se nemohli dostavit na školou určený termín, poskytnou vyučující možnost individuální konzultace. Údaje o klasifikaci a hodnocení chování žáka jsou sdělovány pouze zástupcům žáka, nikoli veřejně.

16. V případě mimořádného zhoršení prospěchu žáka informuje zákonné zástupce vyučující předmětu bezprostředně a prokazatelným způsobem.

17. Pokud je klasifikace žáka stanovena na základě písemných nebo grafických prací, vyučující tyto práce uschovávají po dobu, během které se klasifikace žáka určuje nebo ve

které se k ní mohou zákonní zástupci žáka odvolat - tzn. celý školní rok včetně hlavních prázdnin, v případě žáků s odloženou klasifikací nebo opravnými zkouškami až do 30. 10. dalšího školního roku. Opravené písemné práce musí být předloženy všem žákům a na požádání ve škole také zákonným zástupcům.

18. Vyučující dodržují zásady pedagogického taktu, zejména

- neklasifikují žáky ihned po jejich návratu do školy po nepřítomnosti delší než jeden týden
- žáci nemusí dopisovat do sešitů látku za dobu nepřítomnosti, pokud to není jediný zdroj informací
- účelem zkoušení není nacházet mezery ve vědomostech žáka, ale hodnotit to, co umí
- učitel klasifikuje jen probrané učivo, zadávání nové látky k samostatnému nastudování celé třídě není přípustné
- před prověřováním znalostí musí mít žáci dostatek času k naučení, procvičení a zažití učiva
- prověřování znalostí provádět až po dostatečném procvičení učiva

19. Třídní učitelé (výchovný poradce) jsou povinni seznamovat ostatní vyučující s doporučením psychologických vyšetření, které mají vztah ke způsobu hodnocení a klasifikace žáka a způsobu získávání podkladů. Údaje o nových vyšetřeních jsou součástí zpráv učitelů (nebo výchovného poradce) na pedagogické radě.

20. Klasifikace chování

1) Klasifikaci chování žáků navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují, a s ostatními učiteli a rozhoduje o ní ředitel po projednání v pedagogické radě. Pokud třídní učitel tento postup nedodrží, mají možnost podat návrh na pedagogické radě i další vyučující. Kritériem pro klasifikaci chování je dodržování pravidel chování (školní řád) včetně dodržování vnitřního řádu ŠD a ŠK

2) Při klasifikaci chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka; k uděleným opatřením k posílení kázně se přihlíží pouze tehdy, jestliže tato opatření byla neúčinná. Kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace chování jsou následující:

Stupeň 1 (velmi dobré)

Žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení školního řádu a vnitřního řádu ŠD a ŠK. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.

Stupeň 2 (uspokojivé)

Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními školního řádu a vnitřního řádu ŠD a ŠK. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo školního řádu a vnitřního řádu ŠD a ŠK; nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

Stupeň 3 (neuspokojivé)

Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

V. Způsob hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

1. Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. Zdravotním postižením je pro účely školských přepisů mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování. Zdravotním znevýhodněním zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání. Sociálním znevýhodněním je rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky.

2. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vytvoření nezbytných podmínek při vzdělávání i klasifikaci a hodnocení.

3. Při hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Vyučující respektují doporučení psychologických vyšetření žáků a uplatňují je při klasifikaci a hodnocení chování žáků a také volí vhodné a přiměřené způsoby získávání podkladů.

4. U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.

5. Pro zjišťování úrovně žákových vědomostí a dovedností volí učitel takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a na něž nemá porucha negativní vliv. Kontrolní práce a diktáty píší tito žáci po předchozí přípravě. Pokud je to nutné, nebude žák s vývojovou poruchou vystavován úkolům, v nichž vzhledem k poruše nemůže přiměřeně pracovat a podávat výkony odpovídající jeho předpokladům.

6. Vyučující klade důraz na ten druh projevu, ve kterém má žák předpoklady podávat lepší výkony. Při klasifikaci se nevychází z prostého počtu chyb, ale z počtu jevů, které žák zvládl.

7. Klasifikace byla provázena hodnocením, t.j. vyjádřením pozitivních stránek výkonu, objasněním podstaty neúspěchu, návodem, jak mezery a nedostatky překonávat.

8. Všechna navrhovaná pedagogická opatření se zásadně projednávají se zákonnými zástupci a jejich souhlasný či nesouhlasný názor je respektován.

9. V hodnocení se přístup vyučujícího zaměřuje na pozitivní výkony žáka, a tím na podporu jeho poznávací motivace k učení namísto jednostranného zdůrazňování chyb.

10. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných se řídí vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání, pokud není zvláštním právním předpisem stanoveno jinak.

Hodnocení nadaných dětí, žáků

1. Ředitel školy může mimořádně nadaného nezletilého žáka přeřadit do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Podmínkou přeřazení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebo student nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitel školy.

2. Individuálně vzdělávaný žák koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva, a to ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky. Nelze-li individuálně vzdělávaného žáka hodnotit na konci příslušného pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení pololetí. Ředitel školy zruší povolení individuálního vzdělávání, pokud žák na konci druhého

pololetí příslušného školního roku neprospěl, nebo nelze-li žáka hodnotit na konci pololetí ani v náhradním termínu.

Přehled právních předpisů, ze kterých klasifikační řád vychází:

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Vyhláška č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

6.2 Příloha č. 2 Kurz českého jazyka

Od května 2010 poskytuje naše škola ve spolupráci se Správou uprchlických zařízení MV ČR s Centrem na podporu integrace cizinců pro MS kraj v Ostravě, samostatně koncipovaný kurz českého jazyka pro děti- cizince ve věku 6-15 let a kurz českého jazyka pro cizince v Opavě.

Cílem kurzu je zajistit dětem, jejichž rodiče jsou cizími státními příslušníky, doplnění výuky českého jazyka ve škole. Kurzem chceme zajistit orientaci v klíčových a obvyklých životních situacích, se kterými se děti denně setkávají. Dále pochopení významu českých slov, prohlubování a upevňování základních gramatických pravidel, vyjadřování se v souvislostech a v neposlední řadě se zaměřujeme na plynulý mluvený projev.

Kurz pro dospělé má zajistit cizím státním příslušníkům výuku českého jazyka a s tím související činnost, která umožní všem účastníkům získat vědomosti v nejrůznějších oblastech kulturního, společenského i vědeckého života. Zároveň chceme kurzem podnítit samostatnost v rozšiřování si vědomostí nejen českého jazyka, ale znalostí životních zvyklostí v České republice v širších souvislostech. Jednou z činnosti, kterou chceme realizovat, je návštěva kulturních památek města Opavy a upraveným výkladem seznámit cizince s městem, ve kterém žijí.

6.3 Příloha č. 3 Vzdělávací program pro žáky se zdravotním postižením

1. ROČNÍK s upraveným vzdělávacím programem pro žáky se zdravotním postižením		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Komunikační a slohová výchova		
Vyjadřuje se v závislosti na komunikační situaci možnostech daných zdravotním postižením	Komunikační a slohová výchova Základy techniky mluveného projevu Formy společenského styku Reprodukce slyšeného textu a vlastních zážitků	ŠPZ – zdravé komunikační prostředí Osobnostní a sociální výchova - komunikace

Rozumí mluveným a písemným pokynům přiměřené složitosti Seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	Rozhovor, vypravování, jazykové hry Zvláštní důraz se klade na rozvoj sluchové a zrakové percepce, vizuomotoriku a kinestetické vnímání	DV – vytváření přátelského kolektivu TV – relaxační cvičení vyjádření textu pohybem HV – rytmus řeči, rytmická cvičení spojená s pohybem, dechová cvičení a artikulační cvičení VV – výtvarný doprovod k literárním textům
Jazyková výchova		
Zvládá základní hygienické návyky spojené s psaním, správný úchop, uvolněné držení psacího náčiní. Píše správně tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena a slabiky Rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, cvičí fonematický sluch Člení slova na hlásky a slabiky, odlišuje krátké a dlouhé slabiky s kompenzačními pomůckami	Cviky pro uvolnění ruky k psaní Hláska a písmeno, analýza a syntéza slov Otevřené, zavřené slabiky a slova z nich složená, správná intonace a přízvuk, používání kompenzačních pomůcek (bzučák, tvrdé a měkké kostky),	Pč – modelování číslic a písmen TV – správné držení těla, (gymbalmíče), hra na tělo M – orientace na stránce v učebnici, řádek, sloupec, nahoře, dole HV – rytmizace, hra na tělo, sluchové hry, dramatizace
Literární výchova		
Přípravná cvičení zraková a sluchová, reedukační cvičení na zrakovou a sluchovou percepci Postupné čtení s plynulým navazováním slabik a slov postupně se zřetelnou spisovnou výslovností Orientuje se v jednoduchém textu, seznamuje se s dětskou knihou a časopisem	Reprodukce říkadel a pohádek, poslech a dramatizace, hry s rýmem, rytmem a intonací	HV – rytmizace a melodizace jednoduchých textů, hlasová hygiena VV – výtvarný doprovod k výtvarným textům Lidové zvyky a tradice, spolupráce s knihovnou TV rytmizace, dechová cvičení, hra na tělo

2. ROČNÍK s upraveným vzdělávacím programem pro žáky se zdravotním postižením		
Výstupy	**Učivo**	**Průřezová témata a přesahy**
Komunikační a slohová výchova		
Respektuje základní formy společenského styku a základní komunikační pravidla rozhovoru	Základní formy společenského styku	PrV – soužití lidí, mezilidské vztahy, zdravé komunikační prostředí DV – vytvoření přátelského kolektivu, interpretuje svoje zážitky, potřeby PrV – rodina, město, regionální pověsti, tradice a svátky Osobnostní a sociální výchova – sebepoznávání a sebepojetí, respektování kolektivu, jednotlivce
Napíše jednoduchá sdělení, na základě vlastních zážitků, vytvoří krátký mluvený projev v závislosti na možnostech daných zdravotním postižením		
Orientuje se ve struktuře textu s ohledem na úroveň percepčních schopností		

Jazyková výchova		
Ovládá pojmy slovo, slabika hláska, písmeno, pořádek slov ve větě, rozdělení hlásek	Rozlišování hlásek, výslovnost dlouhých a krátkých samohlásek, psaní i/y po měkkých a tvrdých souhláskách v závislosti na dalším rozvíjení zrakové a sluchové percepce, vizuomotoriky a kinestetickém vnímání	PV – popis pracovního postupu, hmatová cvičení, cvičení jemné motoriky DV – reprodukce pohádky HV – sluchové hry, sluch. diferenciace, rytmizace, s bzučákem TV – relaxační a dechová cvičení, cvičení hrubé motoriky, koordinace pohybu Ma - využití sčítání, odčítání, porovnávání VV – pexeso ŘV- jazykolamy, slovní kopaná, slovní řetězce
Rozeznává věty podle postoje mluvčího	Věty oznamovací, tázací, rozkazovací, přací	
Rozlišuje slabikotvorné l, r, písmeno ě, párové souhlásky uvnitř a na konci slov v závislosti na úrovni artikulačních schopností a percepčního vnímání	Vyslovování a psaní na konci i uvnitř slova, skupiny dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě s ohledem na možnosti dané zdravotním postižením	
Vyhledá a určí podstatná jména, slovesa, předložky, vlastní jména	Poznávání slovních druhů v textu, rozlišování obecných a vlastních jmen	
Literární výchova		
Užívá s porozuměním základní literární pojmy	Práce s literárním textem s ohledem na čtenářské dovednosti ovlivněné zdravotním postižením	Návštěva knihovny, divadla HV- rytmizace, říkadel, rozpočitadla TV- rytmizace, cvičení pohotovosti a orientace HV- sluchové hry DV- dramatizace Pč- dějová posloupnost OSV- vztah ke knihám a penězům
Podle svých schopností rozliší vyjadřování v próze a ve verších, odliší pohádku od jiné prózy	Přednes básně, řešení hádanek a slovních hříček, dramatizace pohádky a povídky s důrazem na rytmizaci textu, dodržování délek	
Orientuje se v jednoduchém textu, seznamuje se s dětskou knihou a časopisem		
Písemný projev		
Píše písmena a číslice podle normy psaní v přirozené velikosti a liniatuře, dodržuje sklon písma, vše vzhledem k úrovni zdravotního postižení a navržených úlev a tolerancí	Umísťování diakritických znamének, dodržování tvarů písma a ohledem na úroveň percepčního vnímání	MA- slovní úlohy PRV-rodina OSV- moje tužby a přání
Kontroluje vlastní písemný projev		

6.4 Příloha č. 4 Dopravní výchova

Dopravní výchova je začleněna do výuky jednotlivých předmětů a řešena je v rámci projektového dne.

Podklady k výuce témat dopravní výchovy v základních školách

Témata dopravní výchovy jsou v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) zpracována a vzhledem k tomu, že je problematika rozložena do několika vzdělávacích oblastí, může být koncepční příprava výuky pro učitele náročnější, proto MŠMT předkládá tento materiál jako vhodnou pomůcku pro pedagogy k ucelené a efektivní realizaci dané problematiky.

MŠMT považuje tento materiál za podklad pro učitele s ohledem na rozšíření tématu, které bude v RVP platné od školního roku 2013/14.

Klíčová slova: dopravní výchova, bezpečnost silničního provozu, bezpečnost dětí, bezpečná cesta

Obsah:

1. Vymezení problematiky dopravní výchovy – charakteristika, cíle

2. Východiska, vazba na strategické dokumenty

3. Návrh na rozložení učiva, výstupy na konci 1. stupně ZŠ a nejdůležitější axiomy

4. Návrh na rozložení učiva, výstupy na konci 2. stupně ZŠ a nejdůležitější axiomy

5. Přílohy

Příloha 1 – Základní pojmy, klíčová slova a slovní spojení

Příloha 2 – Metody a formy práce

Příloha 3 – Doporučená literatura, pomůcky, odkazy

Příloha 4 – Legislativa

Příloha 5 – Začlenění problematiky dopravní výchovy v RVP ZV

Příloha 6 – Návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky

1. Vymezení problematiky dopravní výchovy – charakteristika, cíle

Počet usmrcených zranitelných účastníků silničního provozu je chápán jako jeden z nejzávažnějších problémů bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích v ČR. Chodci a cyklisté, nejzranitelnější účastníci silničního provozu, tvoří 30 % obětí v silničním provozu a tento podíl se nedaří snižovat. Zvýšení ochrany dětí a žáků na pozemních komunikacích je jednou z priorit dopravní politiky Ministerstva dopravy ČR a je jí věnována speciální pozornost, stejně tomu tak je i u dalších subjektů, včetně nevládních organizací.

Nezastupitelnou roli v této oblasti má škola. Je třeba si uvědomit, že žáci základních škol jsou účastníky silničního provozu a budoucími řidiči a právě u nich může začít možná náprava

chování a návyků celé společnosti, které se mj. odrážejí v chování v silničním provozu. Žáci rovněž dokážou ovlivnit chování svých rodičů. Smrtelná a těžká zranění dětí poznamenávají život celých rodin na několik let či generací. Proto je v základních školách efektivní realizace témat týkajících se prevence bezpečnosti v silničním provozu obzvláště významná. Ministerstvo dopravy zajistilo zahájení kontinuální dopravní výchovy od rodiny po mateřské, základní a střední školy. Došlo také k rozvíjení a podpoře nových forem dopravní výchovy na všech stupních škol v rámci školních vzdělávacích programů. Byly zajištěny mediální kampaně zaměřené na zvýšení ochrany dětí, spojené s vydáním příruček určených pro rodiče dětí, zajištění jejich distribuce do škol a zdravotnických zařízení. V rámci prevence dětských úrazů v dopravě bylo přistoupeno k distribuci materiálů vydaných v minulých letech. Témata dopravní výchovy jsou v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) zpracována a vzhledem k tomu, že je problematika rozložena do několika vzdělávacích oblastí, může být koncepční příprava výuky pro učitele náročnější, proto je předkládán tento materiál jako vhodná pomůcka pro pedagogy k ucelené a efektivní realizaci dané problematiky. Návrhy cílů, dílčích výstupů a učiva jsou pouze doporučené. Je na každé škole, jak návrh využije pro úpravu svého ŠVP, pro plánování výuky a pro zajištění výsledků vzdělávání.

2. Východiska, vazba na strategické dokumenty

Dopravní politika České republiky pro léta 2005 – 2013 (schválena usnesením vlády č. 882 dne 13. července 2005)

Priorita:

4.4 Zlepšování vnitřní a vnější bezpečnosti dopravy

Specifický cíl:

4.4.1 Bezpečnost silniční dopravy Opatření v oblasti lidského činitele

Věnovat vysokou pozornost vzdělání, prevenci a osvětě v oblasti bezpečnosti dopravy.

Národní Strategie Bezpečnosti Silničního Provozu 2011 – 2020

Opatření Ú1:

Preventivní působení na všechny účastníky provozu na pozemních komunikacích výchovnými a vzdělávacími aktivitami

Ú1.3: Zajištění informovanosti škol, metodické rozpracování problematiky dopravní výchovy (v rámci pracovní skupiny MŠMT).

Ú1.1: Konkretizace a upřesnění jednotlivých výstupů z oblasti dopravní výchovy a ochrany člověka za mimořádných událostí v rámci revizí rámcových vzdělávacích programů.

Ú1.4: Rozpracování problematiky dopravní výchovy do jednotlivých ročníků ZŠ.

3. Návrh na rozložení učiva, výstupy na konci 1. stupně ZŠ a nejdůležitější axiomy

Základním smyslem začlenění dopravní výchovy do výchovně-vzdělávacího procesu na 1. stupni ZŠ je zajistit pro žáky příležitost poznat, pochopit a přijmout faktickou i etickou stránku bezpečnosti v silničním provozu. Základním cílem zařazení dopravní výchovy do výuky je získání vědomostí, dovedností a návyků v oblasti bezpečného a ohleduplného chování v silničním provozu, přijetí etických norem chování, rozvoj klíčových kompetencí žáka s důrazem na rozvoj komunikace, sounáležitosti, úcty ke zdraví, odpovědnosti za své zdraví a bezpečnost i zdraví jiných. Dále jde o výchovu k toleranci a ohleduplnosti k ostatním. Dopravní výchova by měla mít kladný dopad na celoživotní učení dětí a vést následně ke snížení nehodovosti a rizikových situací v silničním provozu.

3.1 Návrh na rozložení učiva a výstupy na 1. stupni ZŠ

1. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

seznámit žáky se základními pravidly bezpečnosti v silničním provozu; položit základ pro pochopení bezpečného a ohleduplného chování; poznat nejbližší okolí s ohledem na bezpečnost silničního provozu

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) v běžných činnostech školy uplatňuje pravidla chůze po chodníku a po silnici

b) bezpečně překoná silnici

c) rozlišuje bezpečná a nebezpečná místa pro hru

d) v modelových situacích prokáže znalost správného cestování autem

e) rozezná a používá bezpečnou cestu do školy

Učivo:

I. Silniční provoz

Kdo je účastník silničního provozu (chodec, cyklista, dopravní prostředky)

Pojmy v silničním provozu (chodník, obrubník, zábradlí, silnice, přechod pro chodce)

II. Chodník

Na chodníku (základní pravidla chůze po chodníku)

III. Silnice

Na silnici (co se děje na silnici, chůze po silnici, reflexní doplňky)

IV. Místo pro hru

Kde si hrát (vhodná a nevhodná místa ke hře)

V. Přecházení

Přecházení silnice bez přechodu

Přecházení silnice po přechodu

VI. Cestování

Jízda autem (základní pravidla – autosedačka a zádržné systémy, výstup a nástup)

Prolínající téma - cesta do školy

Cesta do školy (bezpečná cesta do školy, konkrétní situace)

2. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

vést žáky k pochopení nutnosti bezpečného a ohleduplného chování, k uvědomování si rizik a nebezpečí v silničním provozu

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) správně používá pravidla chování na stezkách pro chodce (při akcích školy)

b) rozeznává vybrané značky pro chodce

c) bezpečně překoná silnici se světelnými signály

d) rozlišuje a používá bezpečná místa pro hru

e) v modelových situacích a při akcích školy uplatňuje pravidla správného cestování dopravními prostředky

f) rozezná a používá bezpečnou cestu do školy, zvládá modelové situace“ sám domů”

Učivo:

I. Silniční provoz

Vztahy mezi účastníky silničního provozu (chodec, cyklista, dopravní prostředky)

II. Chodník a stezka pro chodce

Na chodníku a stezkách (základní pravidla, co a kdo kam smí a nesmí, správné chování, vztahy mezi účastníky na stezkách)

Značky (Stezka pro chodce, Zákaz vstupu, Chodník uzavřen)

III. Silnice

Na silnici (základní pravidla chůze po silnici, reflexní doplňky)

Krajnice a její nástrahy

IV. Místo pro hru

Kde si hrát (vhodná a nevhodná místa ke hře)

Na čem se ještě jezdí (in-line brusle, skateboard, koloběžka; ochrana - přilba a chrániče)

V. Přecházení

Přecházení silnice bez přechodu

Přecházení silnice po přechodu

Přecházení silnice po přechodu se světelnými signály

VI. Cestování

Jízda autem (pravidla bezpečné jízdy – autosedačka a zádržné systémy, výstup a nástup)

Cesta dopravními prostředky (základní pravidla cestování, nástup a výstup, chování za jízdy)

Vztahy mezi cestujícími v autě, v hromadných prostředcích

Prolínající téma - cesta do školy

Cesta do školy (pravidla bezpečné cesty do školy, konkrétní situace a nebezpečí)

Poslouchej, dívej se, přemýšlej (vnímání všemi smysly a chápání souvislostí)

3. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet schopnost uvědomovat si rizika a nebezpečí v silničním provozu, vnímat okolní dění všemi smysly a učit se vyvozovat správné závěry pro bezpečné chování; uvědomovat si ostatní účastníky provozu, zejména v roli chodce

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) reaguje v roli chodce na ostatní účastníky SP

b) používá reflexní doplňky a zná jejich dopad

c) v modelových situacích využívá osvojená pravidla chování na stezkách pro chodce, v obytné zóně

d) rozeznává vybrané značky

e) bezpečně překonává silnici se světelnými signály, přejde mezi zaparkovanými vozy a silnici s více jízdními pruhy

f) ovládá pravidla jízdy na bruslích a koloběžce a využívá je

g) v modelových situacích a při akcích školy uplatňuje bezpečné chování v dopravních prostředcích a na zastávkách

Učivo:

Chodec

I. Na chodníku

Pravidla chůze po chodníku (co se smí a nesmí na chodníku)

Kdo je chodec (brusle, koloběžka, apod.)

Nebezpečí a nebezpečné chování (vztahy mezi účastníky na stezkách)

Značky (Stezka pro chodce, Zákaz vstupu chodců, Chodník uzavřen)

II. Silnice

Pravidla chůze po silnici (pravidla pro jednotlivce a skupiny, Vidět a být viděn – reflexní doplňky)

Nebezpečí na silnici (vozidla s právem přednosti v jízdě, tramvaj)

Značky (Zákaz vstupu chodců, Chodník uzavřen, Silnice pro motorová vozidla, Dálnice)

III. Místo pro hru

Silnice a chodník (vhodná a nevhodná místa ke hře)

Hřiště a cesta na něj

Obytná zóna a její pravidla

Na čem se ještě jezdí (in-line brusle, skateboard, koloběžka; ochrana - přilba a chrániče)

IV. Přecházení

Přecházení silnice bez přechodu; přecházení silnice po přechodu; přecházení silnice s více pruhy; přecházení silnice po přechodu se světelnými signály

Přecházení mezi zaparkovanými vozy

Přecházení po přechodu s jízdním kolem

V. Cestování autem

Pravidla chování na parkovišti

Nástup a výstup; odpovídající místo k sezení; pravidla chování mezi cestujícími v autě; zádržné systémy – autosedačky a poutání

VI. Cesta dopravními prostředky

Druhy dopravních prostředků a jejich specifika

Pravidla chování na zastávce

Prolínající téma - cesta do školy

Poslouchej, dívej se, přemýšlej (souvislosti konkrétních situací; posouzení situace, včasné vyvození bezpečného chování, nalezení správného řešení)

4. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

být zodpovědný za svoje chování, uvědomovat si rizika a vztahy mezi všemi účastníky silničního provozu; hledat řešení krizových situací; zejména v roli cyklisty;

vnímat všemi smysly, zhodnotit a zpracovat získané informace a vyvodit z nich správné závěry pro bezpečnou cestu

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) popíše výbavu cyklisty a jízdního kola k bezpečné jízdě

b) zná způsob a pravidla bezpečné jízdy na jízdním kole

c) (při vhodných podmínkách školy) prokáže bezpečný pohyb na kole (na silnici, na stezkách i v terénu), chová se ohleduplně k ostatním účastníkům silničního provozu; bezpečně překoná s kolem silnici a zvládá základní manévry cyklisty

d) vybere bezpečné místo pro pohyb na kole

e) jako cyklista správně používá reflexní i ostatní doplňky a výbavu kola

f) rozeznává vybrané značky

g) naplánuje jednoduchý cyklistický výlet, včetně cesty dopravními prostředky; posoudí rizika cesty

h) v modelových situacích prokáže znalost chování v krizové situaci

Učivo:

Cyklista

I. Výbava jízdního kola a cyklisty

Povinná a doporučená výbava jízdního kola a cyklisty (přilba, její funkce a použití; reflexní doplňky a ostatní doplňky pro bezpečnou jízdu)

Odpovědnost cyklisty a vztahy mezi účastníky silničního provozu

II. Způsob jízdy na jízdním kole

Technika jízdy; přeprava zavazadel

III. Bezpečná cesta

Místa pro jízdu na kole (stezky pro cyklisty, obytná zóna)

IV. Cyklista na silnici

Problematika silnice z pohledu cyklisty a značení (základní pravidla bezpečné jízdy na silnici, jízda za snížené viditelnosti a zhoršených podmínek)

Znamení, zastavování, odbočování, předjíždění a objíždění

Vedení kola, vyjíždění do silnice

Přecházení s kolem bez přechodu a po přechodu

Kde si hrát (vhodná a nevhodná místa ke hře)

Značky

V. Cyklista na křižovatce

Druhy křižovatek a kruhový objezd (zásady přednosti v jízdě, odbočování)

Vztahy mezi účastníky silničního provozu

VI. Rodinný cyklistický výlet

Plánování trasy a výbava na cestu

Cyklista v dopravních prostředcích

Způsob jízdy ve skupině (zásady ohleduplnosti k ostatním účastníkům silničního provozu)

VII. V ohrožení

Zásady správného chování v krizové situaci (možnosti krizových situací, jejich řešení, důležitá spojení)

Prolínající téma - cesta do školy

Poslouchej, dívej se, přemýšlej (souvislosti konkrétních situací, posouzení situace, včasné vyvození bezpečného chování, nalezení správného řešení)

5. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

upevňovat a rozvíjet získané vědomosti, dovednosti a návyky účastníka silničního provozu – chodce i cyklisty; poznávat vztahy mezi všemi účastníky, uvědomovat si je, učit se bezpečnému chování i v krizových situacích; seznámit se s první předlékařskou pomocí

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) bezpečně ovládá pravidla chodce i cyklisty

b) rozeznává další dopravní značky

c) poznává vztahy účastníků silničního provozu

d) odhadne dopravní situaci, její nebezpečí a vyvodí správné řešení; snaží se zachovat adekvátně situaci

e) zná ohleduplné chování a osvojuje si ho

f) snaží se předcházet nebezpečí s ohledem na sebe i ostatní účastníky silničního provozu

Učivo:

Souhrnné znalosti a dovednosti z oblasti bezpečnosti chodce a cyklisty

I. Na chodníku

Shrnutí pravidel bezpečného a ohleduplného chování na chodníku

Vztahy mezi účastníky silničního provozu

II. Výbava jízdního kola a cyklisty

Potřeba správné výbavy jízdního kola a cyklisty (reflexní doplňky a ostatní doplňky pro bezpečnou jízdu)

Odpovědnost cyklisty a vztahy mezi účastníky silničního provozu

III. Chodec a cyklista na silnici

Shrnutí pravidel bezpečného a ohleduplného chování při pohybu na silnici

Pravidla chůze po silnici pro skupiny i jednotlivce

Pravidla jízdy za snížené viditelnosti

Základní pravidla bezpečné jízdy na silnici (bezpečné manévry cyklisty na silnici)

Pravidla pohybu za snížené viditelnosti a zhoršených podmínek

IV. Bezpečná jízda

Technika jízdy

Pravidla jízdy po stezkách a mimo silnici

V. Cyklista na křižovatce

Pravidla pro bezpečné překonání křižovatky

Vztahy mezi účastníky silničního provozu

VI. Volný čas a sportovní aktivity

Druhy volnočasových aktivit souvisejících se silničním provozem a dodržování pravidel (vhodné a nevhodné lokality k uskutečnění aktivit, konkretizace aktivit podle lokality ZŠ a obce)

VII. Přecházení silnice

Shrnutí základních pravidel překonání silnice ve městě i mimo něj (vztahy mezi účastníky silničního provozu)

VIII. Cesta dopravními prostředky

Shrnutí základních pravidel bezpečnosti při cestování dopravními prostředky

Pravidla při jízdě autem (zádržné systémy)

Vztahy mezi cestujícími a účastníky hromadné dopravy

IX. Prázdniny

Zásady bezpečného chování v době volna a cestování (specifika lokality bydliště a obce pro trávení dnů volna)

X. Nebezpečí

Krizové situace (možnosti, jejich řešení, důležitá spojení)

Prolínající téma - cesta do školy

Dopravní značky (odpovídající značky pro jednotlivé celky)

V Silničním provozu nejsi sám (vnímání tématu v souvislostech zejména vztažených k dané situaci, řešení situací, sociální pohled, hledisko sounáležitosti, spolupráce)

3.2 Výstupy na konci 1. stupně

Co by měl žák ovládat po ukončení 5. ročníku ZŠ. Dovednosti žáků jsou rozděleny podle tematických okruhů – chodec, cyklista.

Chodec

Žák:

- **a)** rozezná účastníky silničního provozu a vztahy mezi nimi
- **b)** pozná nebezpečné situace a způsoby jejich řešení
- **c)** zvládá pravidla chůze po chodníku a stezkách a uplatňuje je (při akcích školy)
- **d)** uplatňuje bezpečné chování při chůzi po silnici
- **e)** používá reflexní doplňky pro svou dobrou viditelnost
- **f)** bezpečně přechází u (bez přechodu, s přechodem, se světelnými signály, přes dvojpruh)
- **g)** bezpečně cestuje v hromadných dopravních prostředcích, chová se s respektem k ostatním cestujícím
- **h)** bezpečně cestuje autem, při jízdě v autě používá autosedačku a zádržný systém, zná význam a techniku poutání
- **i)** rozeznává a využívá bezpečná místa pro hru, uplatňuje bezpečnou jízdů na in-linech, koloběžce atd.
- **j)** vnímá dopravní situaci všemi smysly, vyhodnotí ji a vyvodí správné závěry

Žák zná dopravní značky a jejich význam:

Stezka pro chodce – Stezka pro chodce a cyklisty – Stezka pro cyklisty – Podchod nebo nadchod Přechod pro chodce – Pozor, přechod pro chodce – Pěší zóna – Obytná zóna – Dej přednost v jízdě – Stop, dej přednost v jízdě – Železniční přejezd – Zákaz vjezdu všech vozidel – Zákaz vstupu chodců–semafory pro chodce a řidiče

Cyklista

- popíše výbavu jízdního kola a její funkci
- charakterizuje postavení cyklisty v silničním provozu

- zvládá základní techniku jízdy na kole (pokud jsou vhodné podmínky pro nácvik), zvládá základní manévry (změnu směru jízdy, odbočování, předjíždění, objíždění, otáčení, výjezd na silnici)
- volí bezpečnou trasu jízdy (zvládá jízdu přes křižovatku, včetně jízdy po kruhovém objezdu, včetně situací s dalšími účastníky provozu)
- vnímá dopravní situaci všemi smysly (vyhodnotí ji a vyvodí správné závěry pro bezpečnou jízdu)
- ovládá základní postupy při předlékařské první pomoci

Žák zná dopravní značky a jejich význam:

Dálnice – Jednosměrný provoz – Přikázaný směr jízdy vpravo – Hlavní pozemní komunikace

3.3 Nejdůležitější axiomy bezpečnosti v silničním provozu

Uvedené axiomy slouží pro pedagogy jako vodítko při výuce dopravní výchovy. Nejsou určeny k pamětnému učení, avšak žáci by je měli přijmout za své a řídit se podle nich. Se všemi se postupně seznamují i v pracovních učebnicích nebo výukových setech pro dopravní výchovu pro žáky ZŠ. Axiomy jsou rozděleny podle výukových okruhů a pedagog by si je měl sám podle potřeby zařadit do výchovně-vzdělávacího procesu. Měly by sloužit jako podpůrný, vstupní i výstupní prvek dopravní výchovy. V závorce jsou uvedeny pojmy, kterých se okruh týká.

<u>Okruh 1: Účastníci silničního provozu</u>

Chodec, cyklista, dopravní prostředky, osobní, nákladní, hromadná doprava, vozidla s právem přednosti v jízdě, protijedoucí vozidla, předjíždějící vozidlo, přijíždějící vozidlo.

Dívej se, poslouchej a přemýšlej.

Nepočítej s tím, že řidič stihne zastavit.

Ne každý účastník silničního provozu je ukázněný.

Hraj si na bezpečných místech.

Buď vždy opatrný a ohleduplný.

Sleduj provoz okolo sebe.

Neměň svoje rozhodnutí na poslední chvíli.

Buď předvídavý.

Nebuď lhostejný k ostatním.

Nauč se poskytnout první pomoc.

Ber ohled na ostatní účastníky silničního provozu.

Počítej s chybami druhých.

Nespoléhej se na to, že ostatní účastníci silničního provozu se chovají správně, bezpečně.

Respektuj ostatní účastníky silničního provozu.

Za všech okolností zachovej klid a chovej se bezpečně.

Okruh 2: Chodník

Chodník, obrubník, zábradlí.

Po chodníku choď vpravo.

Na chodníku si nehraj.

Na obrubníku se nezdržuj.

Zábradlí není na hraní a ani se nepřelézá.

Nikdy nevstupuj náhle do silnice.

Okruh 3: Silnice

Silnice, dálnice, krajnice, dělicí čára, levý okraj, pravý okraj, středy (silnice), hlavní silnice, vedlejší silnice, zatáčka, jízdní pruhy, odbočovací pruhy, snížená viditelnost, svítání, soumrak stmívání, tma, reflexní doplňky, pestré oblečení.

Po silnici jdi vlevo, proti přijíždějícím vozidlům.

Silnice není hřiště, ani když na ní nic nejede.

Řidič tě musí vidět i za snížené viditelnosti.

Nos barevné oblečení.

Na oblečení měj reflexní doplňky.

Okruh 4: Přecházení silnice

Přechod pro chodce, zebra, podchod, nadchod, semafor pro chodce, tlačítko pro chodce, semafor pro vozidla, vlevo – vpravo, rychle – pomalu, přímo – šikmo, oční kontakt, náhlý vstup do silnice, zakrytý výhled.

Vždy se rozhlédni vlevo, vpravo a zase vlevo.

Rozhlížej se před přechodem i na něm.

Rozhlížej se po celou dobu přecházení silnice.

Před přecházením navaž s řidičem oční kontakt.

Přecházej rychle, ale ne zbrkle, a neutíkej.

Po přechodu jdi vpravo.

Přecházej přímo, nejkratší cestou.

Při přecházení nepoužívej mobil ani sluchátka.

Počítej s tím, že vozidla se blíží k tobě rychle.

Počítej s tím, že řidič nemůže vždy zastavit hned.

Vozidla s právem přednosti v jízdě mají vždy přednost.

Nepřecházej na nepřehledných místech.

Při rozhlížení mezi zaparkovanými auty nevyčnívej do silnice.

Po přechodu kolo vždy veď.

Nepočítej s předností na přechodu.

Přecházej vždy na zelenou.

Rozsvítí-li se ti při přecházení červená, dokonči přecházení, nevracej se.

Používej podchody a nadchody.

Nevstupuj do silnice bez rozhlédnutí.

Nepřecházej na poslední chvíli.

Okruh 5: Křižovatka

Křižovatka, kruhový objezd, provoz řízený policistou, přednost v jízdě, přednost zprava.

Při průjezdu křižovatkou se řiď pravidly a dopravními značkami.

Nauč se rozumět pokynům policisty při řízení provozu na křižovatce.

Okruh 6: Cestování autem

Bezpečnostní pás, autosedačka, výstup, nástup, parkoviště.

Při jízdě autem se vždy připoutej bezpečnostním pásem.

Při jízdě autem používej autosedačku.

Do auta nastupuj od krajnice nebo chodníku.

Z auta vystupuj dveřmi k okraji silnice nebo k chodníku.

Za jízdy autem nikdy nestůj mezi sedačkami.

Nevyrušuj za jízdy řidiče.

Okruh 7: Hromadná doprava

Zastávka hromadné dopravy, nástupiště, eskalátor.

Na zastávce si nehraj, stůj dále od okraje a klidně čekej.

Při nástupu do prostředku hromadné dopravy dej přednost vystupujícím.

Nevystupuj ani nenastupuj na poslední chvíli.

Na eskalátorech stůj vpravo a přidržuj se madla.

Jestliže je autobus vybaven bezpečnostními pásy, vždy se připoutej.

Po vystoupení z autobusu přecházej nejlépe po přechodu.

Po vystoupení z autobusu přecházej za autobusem a raději počkej, až odjede.

V hromadných prostředcích uvolni místo nemocným, starším a těhotným ženám atd.

Za jízdy hromadnými prostředky se drž.

Nevstupuj na železniční přejezd, jestliže bliká červené světlo.

Nepodlézej nikdy stažené závory.

Okruh 8: Výbava cyklisty a kola

Přilba, chrániče, povinná a doporučená výbava kola, výbava za snížené viditelnosti, brzdy, kryt řetězu, odrazky v pedálech, zvonek, přední a zadní odrazka, světlomet, blikačka.

Nikdy nevyjížděj bez přilby.

Nevyjížděj na nevybaveném nebo poškozeném kole.

Jezdi jen na správně vybaveném jízdním kole.

Za snížené viditelnosti používej správnou výbavu a reflexní doplňky.

Okruh 9: Jízda na kole

Stezka pro cyklisty, jízdní pruh pro cyklisty, objíždění a předjíždění, změna směru jízdy, zhoršené podmínky pro jízdu na kole, zřetelná jízda, tlaková vlna, řazení před křižovatkou.

Používej stezky pro chodce a cyklisty.

Ani jako cyklista nemáš na přechodu přednost.

Používej jen správně vybavené jízdní kolo.

Nepřeceňuj své síly.

Kolo veď vždy ve směru jízdy.

Jako cyklista jsi řidič nemotorového vozidla a platí pro tebe stejná pravidla jako pro ostatní.

Cyklisté jezdí vždy za sebou.

Dodržuj pravidla přednosti v jízdě.

Řiď se dopravními značkami.

Dávej včas a zřetelně znamení o změně směru jízdy.

4. Návrh na rozložení učiva, výstupy na konci 2. stupně ZŠ a nejdůležitější axiomy

Základním smyslem zařazení dopravní problematiky na 2. stupeň ZŠ je další rozvíjení vědomostí, dovedností a návyků v oblasti bezpečného a ohleduplného chování v silničním provozu, snížení nehodovosti a rizik v silničním provozu a přijetí etických norem chování. Dále pak rozvoj životních kompetencí pedagogů, jejich další vzdělávání, výměna zkušeností, jejich cílené působení i mimo rámec ZŠ – vůči rodičům a veřejnosti v lokalitě školy.

Cílem začlenění dopravní výchovy do výchovně-vzdělávacího procesu na 2. stupni ZŠ je prohlubovat a upevňovat znalosti a dovednosti z oblasti bezpečnosti v silničním provozu získané na 1. stupni ZŠ. Dále rozvíjet poznání a obohacovat tuto oblast o další poznatky a etickou stránku problematiky. Položit základy pro utváření vztahů mezi účastníky silničního provozu, orientaci v nich a pěstování správných reakcí, vedoucích k bezpečnosti vlastní i okolí, rozvíjet základy první předlékařské pomoci a připravit žáky na získání řidičského oprávnění pro malé motocykly a další skupiny. Rozvíjet klíčové kompetence s důrazem na úctu ke zdraví, k odpovědnému chování a odpovědnosti za své zdraví, k toleranci a ohleduplnosti k ostatním a na svoji bezpečnost.

4.1 Návrh na rozložení učiva a výstupy na 2. stupni ZŠ

6. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

dovést žáky k pochopení pravidel bezpečného a ohleduplného chování v silničním provozu zejména v roli chodce; rozšířit jejich poznání z nižších ročníků, obohatit výchovně-vzdělávací proces o etické vzdělávání na dané téma; soustředit se na sociální vztahy a způsoby jednání a chování jedince; zabývat se zejména vztahy mezi všemi účastníky silničního provozu; zvládat svoje reakce, vlastní agresivitu a reakce a chování ostatních

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) ovládá pravidla bezpečného a ohleduplného chování chodce v silničním provozu a řídí se jimi

b) chová se bezpečně v dopravních prostředcích a na zastávkách (v modelových situacích a při akcích školy)

c) dodržuje povinnosti spolujezdce v autě – zejména poutání

d) rozlišuje další dopravní značky a jejich význam

e) posoudí situaci i z pohledu ostatních účastníků silničního provozu

f) vysvětlí bezpečné chování, zejména z pohledu chodce

Učivo:

Chodec

I. Na chodníku

Pravidla bezpečného a ohleduplného chování na chodníku

Vztahy mezi účastníky silničního provozu

II. Chodec a cyklista na silnici

Pravidla bezpečného a ohleduplného chování při pohybu na silnici (chůze jednotlivce po silnici a ve skupině, pravidla pohybu na silnici za snížené viditelnosti)

Odpovědnost cyklisty a vztahy mezi účastníky silničního provozu

III. Volný čas a sportovní aktivity

Volnočasové aktivity související se silničním provozem (vhodné lokality k uskutečnění takových aktivit; konkretizace podle lokality ZŠ a obce)

IV. Přecházení křižovatky

Pravidla překonání ve městě i mimo něj (překonávání různých křižovatek, křižovatka řízená příslušníkem policie)

Vztahy mezi účastníky silničního provozu

V. Cesta dopravními prostředky

Pravidla bezpečnosti při cestování dopravními prostředky (pravidla při jízdě autem, zádržné systémy, vztahy mezi cestujícími a účastníky hromadné dopravy)

VI. Dopravní značky

Odpovídající značky pro jednotlivá témata

Prolínající téma – deník správného chodce

Deník správného chodce – etická stránka chování v silničním provozu

7. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

dovést žáky k pochopení pravidel bezpečného a ohleduplného chování v silničním provozu, zejména v roli cyklisty; rozšířit jejich poznání z nižších ročníků, obohatit výchovně-vzdělávací proces o etické vzdělávání na dané téma; soustředit se na sociální vztahy a způsoby jednání a chování jedince; rozvíjet zejména vztahy mezi všemi účastníky silničního provozu; zvládat svoje vlastní reakce a agresivitu i reakce na chování ostatních

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) ovládá pravidla bezpečného a ohleduplného chování cyklisty v silničním provozu a uplatňuje je v praktických situacích školních akcí

b) chová se bezpečně a ohleduplně v roli cyklisty, používá správnou výbavu jízdního kola; orientuje se ve vztazích cyklisty k ostatním účastníkům silničního provozu

c) odhadne nebezpečí konkrétní situace a vyvodí správné řešení, zachová se adekvátně situaci; předchází nebezpečí s ohledem na sebe i ostatní účastníky silničního provozu (prokazuje v modelových situacích)

d) poskytne první předlékařskou pomoc (v modelových situacích)

e) rozlišuje další dopravní značky a jejich význam

f) vysvětlí bezpečné chování zejména z pohledu cyklisty

Učivo:

Cyklista

I. Výbava jízdního kola a cyklisty

Výbava jízdního kola, výbava cyklisty (doplňky pro bezpečnou jízdu)

Odpovědnost cyklisty a vztahy mezi účastníky silničního provozu (bezpečné a ohleduplné chování na chodníku, vztahy mezi účastníky silničního provozu)

II. Bezpečná jízda

Technika jízdy a její pravidla mimo silnici

III. Cyklista na silnici

Pravidla bezpečné jízdy na silnici (pravidla jízdy za snížené viditelnosti a zhoršených podmínek)

IV. Cyklista na křižovatce

Pravidla pro bezpečné překonání křižovatky

Vztahy mezi účastníky silničního provozu

Křižovatka řízená příslušníkem policie

V. Prázdniny

Zásady bezpečného chování v době volna a při cestování

Specifika lokality ZŠ, obce, prázdninových oblastí pro trávení dnů volna

VI. Krizové situace

Možné krizové situace (jejich řešení, důležitá spojení; oprava jízdního kola)

Nejjednodušší základy poskytnutí první předlékařské pomoci

VII. Dopravní značky

Odpovídající značky pro jednotlivá témata

Prolínající téma – deník správného cyklisty

Deník správného cyklisty – etická stránka chování v silničním provozu

8. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

pochopit pravidla bezpečného a ohleduplného chování v silničním provozu, rizika a důležitost tématu; odhalit včas hrozící nebezpečí a odvodit bezpečné chování; zabývat se všemi účastníky silničního provozu a chovat se zodpovědně a ohleduplně; naučit se zvládat agresivitu svoji i ostatních; poznat další zásady první předlékařské pomoci; dokázat prakticky uplatňovat nejdůležitější prvky témat

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) vysvětlí souvislosti celkového chováním člověka, sounáležitosti a spolupráce v dopravních situacích pro uchování zdraví a života svojí osoby i druhých

b) aktivně se zapojuje do činností podporujících snižování rizik a nehodovosti v dopravě

c) charakterizuje souvislost mezi jednáním a charakterovými vlastnostmi osobnosti

d) vymezí propojení mezi daným tématem a dalšími oblastmi života

Učivo:

Etika v silničním provozu

I. Chodec

Role chodce v silničním provozu (odpovědnost chodce a jeho chování, vztahy chodce k ostatním účastníkům silničního provozu)

Přestupky chodců a ukázka legislativy

II. Cyklista

Role cyklisty v silničním provozu (odpovědnost cyklisty a jeho chování, vztahy cyklisty k ostatním účastníkům silničního provozu)

Přestupky cyklistů a ukázka legislativy

III. Dopravní značky

Odpovídající značky pro jednotlivá témata

Prolínající téma – deník správného chodce a cyklisty

Přístup veřejnosti k bezpečnosti v silničním provozu – etická stránka chování v silničním provozu

9. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

pochopit vztahy mezi účastníky silničního provozu, být zodpovědný za svoje chování, dokázat rychle a správně vyhodnotit situaci a vyvodit závěry; naučit se potlačit svoji agresivitu a zvládnout agresivitu ostatních; poznat zásady první předlékařské pomoci a seznámit se s legislativou v oboru silničního provozu; pochopit důležitost tématu, ovládat pravidla bezpečného a ohleduplného chování v silničním provozu i možná rizika; uplatňovat v praxi nejdůležitější prvky témat

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) používá své znalosti a dovednosti v praxi

b) orientuje se v základní legislativě související s tématem doprava

c) interpretuje význam pojmů a problematiky bezpečnosti a ohleduplnosti v silničním provozu

d) chová se tak, aby v silničním provozu chránil zdraví a život svůj i jiných osob – uvědomuje si dopad svého chování a koriguje jej podle situace

e) analyzuje konkrétní situaci a vyvozuje bezpečné chování

f) aplikuje znalosti z dané oblasti i do jiných oblastí život orientuje se v souvislostech chování všech účastníků silničního provozu

g) aktivně se zapojuje do činností podporujících snižování rizik a nehodovosti

h) vyřeší testy "řidičský průkaz nanečisto"

Učivo:

Na vlastní kůži

I. Chodec

Zážitkové lekce, projekty a další aktivity

II. Cyklista

Zážitkové lekce, projekty a další aktivity

III. Poskytnutí první předlékařské pomoci

Spolupráce s odborníky

Návštěva centra záchranářů

IV. Můj první řidičák

Zopakování a upevňování znalostí a dovedností

Znalostní testy, závěrečná zkouška

4.2. Nejdůležitější axiomy tématu bezpečnosti v silničním provozu

Doplnění některých okruhů

Okruh 1: Účastníci silničního provozu

motorové vozidlo, nemotorové vozidlo

zvláštní vozidla

provozovatel vozidla

jízdní souprava

Okruh 3: Provoz na silnici

silnice – silnice pro motorová vozidla – dálnice

objížďka, obchvat

jízdní pruh, připojovací jízdní pruh, odbočovací jízdní pruh; tramvajový pás

překážka v provozu, neohrozit, neomezit

zastavit, stát

železniční přejezd

obec, hranice obce, povolená rychlost, doporučená rychlost

Okruh 5: Křižovatka

hranice křižovatky, křižovatka a její druhy, křižovatka s řízeným a neřízeným provozem

dát přednost v jízdě

Okruh 6: Cestování autem

bezpečnostní zádržný systém

Okruh 10: Dopravní značky

svislé, vodorovné, zákazové a příkazové značky

Okruh 11: ostatní

dopravní informační systém

průkaz totožnosti, řidičské oprávnění

legislativa, pravomoc, trestní odpovědnost, bodový systém, represe a sankce

zdravotní způsobilost

Příloha 1

Základní pojmy, klíčová slova a slovní spojení

Uvedené okruhy s pojmy slouží pro pedagogy jako vodítko při výuce dopravní výchovy. Tato slova jsou uváděna v pracovních učebnicích dopravní výchovy pro žáky ZŠ.

Pojmy zde uváděné mají žáci poznávat intuitivně, mají znát jejich význam, postupně by se je měli naučit reprodukovat a používat. V žádném případě nejsou určeny pro pamětné učení a přesnou reprodukci.

Pro žáky 1. stupně ZŠ jsou pojmy uvedeny ve zjednodušených formulacích označených (*). Pojmy pouze pro žáky 2. stupně jsou označeny poznámkou (pro 2. stupeň).

Účastník silničního provozu

je každý, kdo se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích;

* je každý, kdo se pohybuje po chodníku nebo po silnici, může jít nebo jet jako řidič, spolujezdec i cestující.

Řidič

je účastník provozu na pozemních komunikacích, který řídí motorové nebo nemotorové vozidlo nebo tramvaj či vlak metra; řidičem je i jezdec na zvířeti;

* je ten, kdo řídí motorové nebo nemotorové vozidlo, tramvaj, metro nebo jede na koni.

Vozidlo

je motorové, nemotorové nebo tramvaj či metro.

Motorové vozidlo

je nekolejové vozidlo poháněné vlastní pohonnou jednotkou nebo trolejbus;

* je vozidlo s motorovým pohonem.

Nemotorové vozidlo

je vozidlo pohybující se pomoci lidské nebo zvířecí síly, např. jízdní kolo, ruční vozík nebo potahové vozidlo,

* je vozidlo, které jede za pomoci síly člověka nebo zvířete, např. jízdní kolo, kočár s koňmi, invalidní vozík atd.

Chodec

je osoba, která se pohybuje chůzí, je to i osoba, která tlačí nebo táhne sáňky, dětský kočárek, vozík pro invalidy nebo ruční vozík o celkové šířce nepřevyšující 600 mm, která se pohybuje na lyžích nebo kolečkových bruslích, pomocí ručního nebo motorového vozíku pro invalidy, vede jízdní kolo, motocykl o objemu válců do 50 cm^3, vede psa apod.;

* je osoba pohybující se chůzí, může vézt kočárek, sáňky, jízdní kolo, psa, vozík pro invalidy, malý motocykl, může jet na bruslích, koloběžce, lyžích atd.

Vozidlo hromadné dopravy

je autobus, trolejbus, tramvaj nebo metro.

Nesmět ohrozit

znamená povinnost řidiče počínat si tak, aby jinému účastníku provozu na pozemních komunikacích nevzniklo žádné nebezpečí;

* znamená chovat se tak, abych jinému účastníku nezpůsobil nebezpečí.

Nesmět omezit

znamená povinnost řidiče počínat si tak, aby jinému účastníku provozu na pozemních komunikacích nijak nepřekážel;

* znamená nepřekážet ostatním účastníkům silničního provozu (řidičům, chodcům, cestujícím atd.).

Stát

znamená uvést vozidlo do klidu na dobu dovolenou pro zastavení;

* znamená nejet a stát delší dobu.

Zastavit

znamená uvést vozidlo do klidu na dobu nezbytně nutnou k neprodlenému nastoupení nebo vystoupení přepravovaných osob anebo k neprodlenému naložení nebo složení nákladu;

* znamená zůstat stát, ale jen na velmi krátkou dobu, např. pro vystoupení z auta, naložení či vyložení věcí.

Dát přednost v jízdě

znamená povinnost řidiče nezahájit jízdu nebo jízdní úkon nebo v nich nepokračovat, jestliže by řidič, který má přednost v jízdě, musel náhle změnit směr nebo rychlost jízdy;

* znamená nesmět se rozjet nebo pokračovat v jízdě, jestliže by to ohrozilo nebo omezilo řidiče (chodce), který má přednost.

Pozemní komunikace

je každá cesta, silnice, dálnice, chodník, stezka pro cyklisty.

Dálnice

je pozemní komunikace označená dopravní značkou "Dálnice";

* je širší silnice s více jízdními pruhy, po které mohou jet vozidla vyšší rychlostí, je sem zakázán vstup chodců a vjezd cyklistů.

Silnice pro motorová vozidla

je pozemní komunikace označená dopravní značkou "Silnice pro motorová vozidla".

(pouze pro 2. stupeň ZŠ)

Stezka pro cyklisty

je pozemní komunikace, která slouží především pro provoz cyklistů a in-line bruslařů.

Jízdní pruh

je část silnice dovolující jízdu vozidel jiných než dvoukolových (motocyklů) v jednom jízdním proudu za sebou;

* je část silnice, kde jedou auta v jednom směru za sebou.

Krajnice

je část povrchu pozemní komunikace ležící mezi okrajem přilehlého jízdního pruhu a hranou koruny pozemní komunikace, skládá se zpravidla ze zpevněné a nezpevněné části;

* je okrajová část silnice, může být oddělena plnou bílou čarou.

Křižovatka

je místo, v němž se pozemní komunikace protínají nebo spojují; za křižovatku se nepovažuje vyústění polní nebo lesní cesty nebo jiné účelové pozemní komunikace na jinou pozemní komunikaci;

* je místo, kde se kříží různé cesty (silnice, koleje).

Hranice křižovatky

je místo vyznačené vodorovnou dopravní značkou "Příčná čára souvislá", "Příčná čára souvislá se symbolem Dej přednost v jízdě!" nebo "Příčná čára souvislá s nápisem STOP"; kde taková dopravní značka není, tvoří hranici křižovatky kolmice k ose silnice v místě, kde pro křižovatku začíná zakřivení okraje silnice. (pouze pro 2. stupeň ZŠ)

Křižovatka s řízeným provozem

je křižovatka, na které je provoz řízen světelnými, případně i doprovodnými akustickými signály nebo příslušníkem policie ve stejnokroji (dále jen "policista"), příslušníkem Vojenské policie ve stejnokroji (dále jen "vojenský policista");

* je křižovatka se semafory nebo řízená policistou.

Tramvajový pás

je část pozemní komunikace určená především pro provoz tramvají;

* je část komunikace s kolejemi, po kterých jezdí tramvaj.

Železniční přejezd

je místo, kde se úrovňově kříží pozemní komunikace se železnicí, popřípadě s jinou dráhou ležící na samostatném tělese, a je označené příslušnou značkou;

* je křižovatka silnice s železnicí.

Obec

je zastavěné území, jehož začátek a konec je na pozemní komunikaci označen příslušnými dopravními značkami; na účelových komunikacích se značky neosazují;

* je území zastavěné domy, silnice procházející obcí je označena značkami „Začátek obce" a „Konec obce".

Přechod pro chodce

je místo na pozemní komunikaci určené pro přecházení chodců, vyznačené příslušnou dopravní značkou;

* je místo pro přecházení silnice; na místě je na silnici "zebra" .

Překážka provozu

je vše, co by mohlo ohrozit bezpečnost nebo plynulost provozu na pozemních komunikacích, například náklad, materiál nebo jiné předměty, vozidlo ponechané na pozemní komunikaci nebo závady ve sjízdnosti pozemní komunikace;

* je vše, co stojí v cestě, co musí řidič a cyklista objet nebo chodec obejít.

Snížená viditelnost

je situace, kdy účastníci provozu na pozemních komunikacích dostatečně zřetelně nerozeznají jiná vozidla, osoby, zvířata nebo předměty na pozemní komunikaci, například od soumraku do svítání, za mlhy, sněžení, hustého deště nebo v tunelu;

* znamená, že dohlédnu na kratší vzdálenost, obrysy nevidím jasně a zřetelně, nevidím ostře; např. při stmívání, dešti, mlze, sněžení.

Doklad totožnosti

je doklad, kterým občan České republiky nebo cizinec prokazuje svoji totožnost podle zvláštního právního předpisu. (pouze pro 2. stupeň ZŠ)

Bezpečnostní systém

je zařízení schválené podle zvláštního právního předpisu a určené k zajištění bezpečnosti přepravovaných osob; zádržným bezpečnostním systémem je bezpečnostní pás nebo dětský zádržný systém (dále jen „dětská autosedačka");

* zádržný bezpečnostní systém slouží ke zvýšení bezpečnosti ve vozidlech; je to bezpečnostní pás, autosedačka a podsedek.

Dětská autosedačka

je zařízení schválené podle zvláštního právního předpisu určené k zajištění bezpečnosti přepravovaných dětí, jejichž tělesná hmotnost nepřevyšuje 36 kg a tělesná výška nepřevyšuje 150 cm;

* je zvláštní sedačka, která zvyšuje bezpečnost dětí cestujících v autě.

Celostátní dopravní informační systém

je systém, obsahující aktuální informace o situaci v provozu na pozemních komunikacích, které mají vliv na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích. (pouze pro 2. stupeň ZŠ)

Přejezd pro cyklisty

je místo na pozemní komunikaci určené pro přejíždění cyklistů přes pozemní komunikaci vyznačené příslušnou dopravní značkou;

* je místo na silnici, kde mohou cyklisté přejet na kole na druhou stranu silnice.

Řidičské oprávnění

je doklad, jímž se prokazuje řidičské oprávnění k řízení motorových vozidel. (pouze pro 2. stupeň ZŠ)

Klíčová slova a slovní spojení

opatrně
ohleduplně
pozorně
rozvážně
slušně
zdvořile
rychle
zbrkle
klidně
zůstat stát
počkat, až zastaví
rozhlížet se
nebezpečí
nebezpečné/bezpečné chování
dát přednost
mít přednost
sledovat provoz
být vidět
za sebou/vedle sebe
přemýšlet
vlastní úsudek
spoléhat na sebe
počítat s chybami druhých
nepřekážet ostatním
sledovat provoz

Příloha 2

I. Výběr metod a forem práce

Základním kritériem pro výběr odpovídající metody je cíl výuky. Pedagog vybírá a přizpůsobuje metody a formy práce žáků podle dané oblasti výuky, podle připravenosti žáků k učení, specifik třídy a místa (lokality), podle vnějších podmínek výchovně vzdělávacího procesu a v neposlední řadě podle vlastních možností, schopností a zkušeností. K využití metod je možné přistupovat z mnoha hledisek – z hlediska pramenů a způsobů získávání informací, aktivity žáků, rozsahu myšlenkových operací, fáze výuky a výukových forem atd.

1. Metody z hlediska poznání:

metody slovní (popis, vysvětlování, vyprávění, rozhovor, diskuze, dramatizace, práce s knihou nebo textem)

metody názorně demonstrační (pozorování, předvádění, pokusy, prezentace modelů, demonstrace, projekce, animace)

metody dovednostně praktické (pohybové a pracovní dovednosti, pracovní činnosti, grafické a výtvarné činnosti)

Důležitá je kombinace metod. I v oblasti vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ohleduplnosti v silničním provozu je třeba preferovat zejména kreativitu, aktivizující metodické přístupy, metody praktické rozvíjející dovednosti a demonstrační. Zejména v mladším školním věku je důležité názorné vyučování vedoucí k podněcování kreativity žáků a schopnosti se rychle a adekvátně rozhodovat.

2. Doporučené metody z hlediska organizace výuky:

Didaktické hry

Skupinová a kooperativní výuka

Projektové vyučování

Zážitková pedagogika

Využití ICT ve výuce

II. Doporučené metody a formy práce pro 1. stupeň ZŠ, zařazení, mezipředmětové vztahy

1. ročník

Konkrétní zařazení, mezipředmětové vztahy

V 1. ročníku ZŠ je důležité nezabývat se tématem dlouho, ale často. Např. v hodinách českého jazyka – vyprávění na dané téma (např. účastník silničního provozu). Na vycházce si ukázat,

co je silnice, chodník, obrubník a ukázat si správné chování. Důležitá je názornost a praktická cvičení. Pojmům lze věnovat motivační část některé hodiny prvouky. Velmi dobré by bylo využití prolínajícího tématu – cesta do školy.

Zde lze využít i hodin výtvarné výchovy, téma o přecházení je možné poznávat v hodinách tělesné výchovy a okruh o cestování autem pak je výhodné zařadit do hodin dramatické výchovy apod.

Doporučené formy a metody práce:

formy zážitkové pedagogiky

didaktické hry a hry a činnosti intuitivního poznávání

dramatizace a demonstrace

používání výukových materiálů (zejména pracovní učebnice a pracovní listy)

doplňování, vystřihování

propojení výuky s praxí (praktická cvičení)

kombinace pohybových aktivit s výukou (praktické lekce dopravní výchovy)

využití práce pedagogů v družině, zejména při vycházkách a pohybových aktivitách

k prolínajícímu tématu by se měl pedagog vracet při opakování a procvičování učiva

Nevhodné formy a metody práce:

celohodinová práce pouze na jedno téma

automatické činnosti (pouhé dokreslování a vybarvování obrázků apod.)

2. ročník

Konkrétní zařazení, mezipředmětové vztahy

Ve 2. ročníku ZŠ je rovněž důležité nezabývat se tématy dlouho, ale často. Např. v hodinách českého jazyka – vyprávění na různá témata s použitím pracovní učebnice. Na vycházce si ukázat vhodná místa pro hru, různé druhy přechodů atd. Věnovat prostor praktickým ukázkám bezpečného chování. Pojmům lze věnovat motivační část některé hodiny prvouky. Nejlépe je užít prolínajícího tématu – cesta do školy. Lze vhodně využít i výtvarnou výchovu. Prolínající téma „Poslouchej, dívej se, přemýšlej“ je vhodné uskutečňovat formou her (rychlé hry, řízené pedagogem nebo kolektivní hry a hry sociální). Přecházení lze poznávat v hodinách tělesné výchovy. Cestování autem je možné zařadit do hodin dramatické výchovy apod. Témata je přínosné zařadit do období uskutečnění škol v přírodě, školních výletů a mimoškolních akcí.

Doporučené formy a metody práce:

formy zážitkové pedagogiky

didaktické hry a hry a činnosti intuitivního poznávání

dramatizace a demonstrace

krátké literární celky (vyprávění, popis)

doplňování, vystřihování

sociální hry

techniky pracovního vyučování

používání výukových objektů (zejména pracovní učebnice a pracovní listy)

propojení výuky s praxí (práci ve třídách s učebnicemi doplnit praktickými cvičeními)

kombinace pohybové aktivity a výuky (praktické lekce dopravní výchovy)

využití práce pedagogů v družině, zejména při vycházkách a pohybových aktivitách

Nevhodné formy a metody práce:

celohodinová práce pouze na jedno téma

automatické činnosti (pouhé dokreslování a vybarvování obrázků apod.)

3. ročník

Konkrétní zařazení, mezipředmětové vztahy

Ve 3. ročníku se lze tématem zabývat již delší dobu. Žáci jsou schopni přijmout i delší vzdělávací celek. Je vhodné doplnit výuku dopravní výchovy návštěvou dětského dopravního hřiště. Důležité je pravidelně zařazovat práci s oběma výukovými objekty do výchovně-vzdělávacího procesu a využívat prolínajícího tématu. Je vhodné zařazovat činnosti v průběhu mimoškolních aktivit, škol v přírodě a projektových týdnů. Přínosné je propojit činnosti tématu s domácí činností žáků, samostatných malých projektů a spolupráce s ostatními ročníky, lze s výhodou využít formu soutěže (např. uspořádat na škole soutěž Správný chodec).

Doporučené formy a metody práce:

formy zážitkové pedagogiky

práce s pracovní učebnicí BESIP 2009 "Dopravní výchova pro 3. ročník ZŠ – CHODEC"

práce s metodickým stojanem a pracovními listy BESIP 2008 pro 3. ročník "Bezpečnou cestou"

vytváření menších projektů – zejména ve 2. pololetí školního roku

skupinová a meziročníková práce – spolupráce s ostatními ročníky ve škole

didaktické hry a herní činnosti

střídání pohybových aktivit s ostatní formami práce

dramatizace a demonstrace situací

vyprávění, popis a další literární útvary

doplnění grafického projevu o zápis kratších textových celků

sociální hry

výtvarné techniky a techniky pracovního vyučování

doplňování, vystřihování

doplňování pracovních listů a kolektivní práce

zařazení i celohodinové práce pouze na jedno téma (s kombinací forem a metod práce)

návštěva dětského dopravního hřiště

Nevhodné formy a metody práce:

automatické činnosti (pouhé dokreslování a vybarvování obrázků apod.)

4. ročník

Konkrétní zařazení, mezipředmětové vztahy

Ve 4. ročníku se lze dané téma rozvinout a věnovat mu delší časový úsek. Žáci jsou schopni pracovat ve větších celcích. Je vhodné doplnit výuku dopravní výchovy návštěvou dětského dopravního hřiště. Návštěvě by měla předcházet pravidelná příprava podle stávajících výukových objektů. Stejně tak po návštěvě dopravního hřiště by mělo dojít ke zhodnocení a použití výsledků návštěvy hřiště v další práci. Praktické dovednosti nemusejí být prezentovány pouze na dopravním hřišti. Je přínosné uspořádat v rámci ZŠ např. soutěž Správný cyklista.

Důležité je propojit téma s etickým vzděláváním. Jde zejména o zdůraznění důležitosti vztahů mezi účastníky silničního provozu, formulování etické normy chování a spolupráce, podporování prosociálního chování, myšlení a formy sounáležitosti.

Nezbytné je pravidelně zařazovat práci s oběma výukovými objekty do výchovně-vzdělávacího procesu a využívat prolínajícího tématu. Je vhodné zařazovat činnosti v průběhu mimoškolních aktivit, škol v přírodě a projektových týdnů, stejně tak jako pozvat na návštěvu odborníky. Přínosné je propojit činnosti tématu s domácí činností žáků, s prací na samostatných malých projektech a spolupracovat s ostatními ročníky. Atraktivní je zařazení tématu do práce s ICT, např. v rámci tvorby jednoduchých testů, kvizů a hádanek – s touto činností mohou pomoci žáci ročníků 2. stupně ZŠ.

Doporučené formy a metody práce:

formy zážitkové pedagogiky

možnost účasti na vedení tematických lekcí pro mladší spolužáky

práce s pracovní učebnicí BESIP 2010 "Dopravní výchova pro 4. ročník ZŠ – CYKLISTA"

práce s metodickým stojanem a pracovními listy BESIP 2008 pro 4. ročník "Bezpečně na jízdním kole"

vytváření společných i samostatných projektů

vytváření a řešení modelových situací

skupinová a meziročníková práce – spolupráce s vyššími ročníky ZŠ

didaktická hra a herní činnosti, sociální a jiné hry

dramatizace a demonstrace situací

vyprávění, popis a další slohové útvary

grafický projev výtvarný spojený s tvorbou textových celků

výtvarné techniky a techniky pracovního vyučování

propojení tématu s etickým vzděláváním – vztahy mezi účastníky silničního provozu

zařazení i celohodinové práce pouze na jedno téma (s kombinací forem a metod práce)

návštěva odborníka z řad policie, dopravního experta nebo záchranáře

zapojení techniky – fotografování, práce s internetem, apod.

nutná návštěva dětského dopravního hřiště – ověření znalostí v praxi

zařazení DV do výuky, popř. otevření zájmového kroužku či jiné mimoškolní činnosti žáků spojené s dopravní výchovou

5. ročník

Konkrétní zařazení, mezipředmětové vztahy

Do 5. ročníku žáci ZŠ prošli výukovými stadii výchovy k bezpečnosti a ohleduplnosti v silničním provozu a měli by být schopni se v něm orientovat jako chodci i jako cyklisté. V tomto školním roce by mělo dojít k zopakování a upevnění znalostí a dovedností a prohloubení propojení s praxí. Vhodné jsou všechny formy podporující praktická cvičení a zkoušku chování v praxi. Důležité je vytvářet modelové situace a na základě nich vyvozovat závěry. Tato činnost je vhodná k zařazení prakticky do celého výchovně-vzdělávacího procesu a většiny předmětů.

Stejně tak je třeba navštívit dětské dopravní hřiště a využít školní a mimoškolní aktivity. V projektových dnech a týdnech je vhodné věnovat čas tvorbě projektů založených na vědomostech a teoretických znalostech, ale hlavně praktických dovednostech a zaměřit se na etickou stránku tématu. Je přínosné vytvořit projekt týkající se etické stránky problémů

v silničním provozu. Zde je vhodné spolupracovat s žáky vyšších ročníků z 2. stupně ZŠ a přizvanými odborníky. Je vhodné uspořádat v rámci ZŠ např. soutěž Správný chodec a Správný cyklista. Na konci mohou žáci obdržet diplomy, certifikáty nebo průkazky.

Důležité je propojit téma s etickým vzděláváním, a to zejména se zdůrazněním důležitosti vztahů mezi účastníky silničního provozu, formulováním etických norem chování a spolupráce, podporování prosociálního chování, myšlení a formy sounáležitosti. Pro žáky bude zajímavé spojení tématu s využitím výpočetní a záznamové techniky (počítač, fotoaparát, videokamera, internet, apod.). Je žádoucí i propojení činnosti školy s činnostmi v domácím prostředí a zapojení rodičů a sourozenců do spolupráce.

Doporučené formy a metody práce:

využití forem zážitkové pedagogiky

možnost účasti na vedení tematických lekcí pro mladší spolužáky

práce s pracovní učebnicí BESIP

praktická cvičení a lekce, např. praktické jízdy zručnosti

vytváření společných i samostatných projektů

vytváření a řešení modelových situací

skupinová a meziročníková práce – spolupráce s vyššími ročníky ZŠ

didaktická hra a herní činnosti, sociální a jiné hry

dramatizace a demonstrace situací

vyprávění, popis a další slohové útvary

grafický projev výtvarný spojený s tvorbou textových celků

výtvarné techniky a techniky pracovního vyučování

propojení tématu s etickým vzděláváním – vztahy mezi účastníky silničního provozu

návštěva odborníka z řad policie, dopravního experta nebo záchranáře

vhodné zapojení techniky – fotografování, práce s internetem, práce s ICT

tvorba projektů a činnosti spojené s prací s výpočetní technikou

nutná návštěva dětského dopravního hřiště – ověření znalostí v praxi

zařazení DV do výuky, popř. otevření zájmového kroužku či jiné mimoškolní činnosti žáků spojené s dopravní výchovou

III. Doporučené metody a formy práce pro 2. stupeň ZŠ, zařazení, mezipředmětové vztahy

V práci se žáky 2. stupně ZŠ je žádoucí zaměřit metody a formy práce na rámec osobnostní, sociální a etické výchovy. Pro konkrétní práci v hodinách dopravní výchovy lze i na 2. stupni ZŠ využít výukový materiál Výukový set pro dopravní výchovu ve 3. a 4. ročníku. Tento materiál mají k dispozici ZŠ a lze jej najít na stránkách www.ibesip.cz. Pro faktické i jiné informace je možné použít zmiňovaných webových stránek jako zdroje a pomocníka při tvorbě projektů. Internetových stránek www.ibesip.cz je výhodné využít i pro hledání dalších zdrojů informací.

6. ročník

Konkrétní zařazení, mezipředmětové vztahy

Problematiku dopravní výchovy je třeba zařadit do výuky nejen podle časového rozvrhu, ale také ji zařadit do výchovně-vzdělávacího procesu významově. Nejlepší je využití možnosti volitelného předmětu, disponibilní hodiny, samostatného předmětu s omezenou časovou dotací, apod. Vhodné je také zařazení do mimoškolní činnosti např. zřídit zájmový kroužek pro oblast dopravní výchovy. Tato varianta však neumožňuje vzdělávání všech žáků, proto je třeba ji vnímat pouze jako doplňkovou aktivitu. Výhodné je využití tématu dopravní výchovy pro projektové dny a týdny, dále pro studijní kurzy, školy v přírodě, výlety apod. Je žádoucí pracovat s žáky soustavně s návazností a průběžně po celý školní rok.

Doporučené formy a metody práce:

praktická cvičení a lekce zážitkového vyučování (příprava a provedení)

meziročníkové práce – spolupráce s ostatními ročníky, vedení lekcí pro mladší spolužáky, spolupráce s vyššími ročníky pro nižší ročníky

sociální a jiné hry

výtvarné techniky a techniky pracovního vyučování

aktivní práce s daty přístupnými přes internet

vytváření a řešení modelových situací

zapojení techniky – fotografování, práce s internetem, webové stránky apod.

vytváření samostatných, kolektivních, jednorázových i navazujících projektů

školní soutěže

beseda s odborníky z řad dopravních expertů, policie ČR, zdravotníků, záchranářů

individuální či domácí činnost - využití prolínajících témat

7. ročník

Konkrétní zařazení, mezipředmětové vztahy

Problematiku dopravní výchovy je třeba zařadit do výuky nejen podle časového rozvrhu, ale také ji zařadit do výchovně-vzdělávacího procesu významově. Nejlepší je využití možnosti volitelného předmětu, disponibilní hodiny, samostatného předmětu s omezenou časovou dotací, apod. Vhodné je také zařazení do mimoškolní činnosti např. zřídit zájmový kroužek pro oblast dopravní výchovy. Tato varianta však neumožňuje vzdělávání všech žáků, proto je třeba ji vnímat pouze jako doplňkovou aktivitu. Výhodné je využití tématu dopravní výchovy pro projektové dny a týdny, dále pro studijní kurzy, školy v přírodě, výlety apod. Je žádoucí pracovat s žáky soustavně s návazností a průběžně po celý školní rok.

Doporučené formy a metody práce:

praktická cvičení a lekce zážitkového vyučování (příprava a provedení)

meziročníkové práce – spolupráce s ostatními ročníky, vedení lekcí pro mladší spolužáky, spolupráce s vyššími ročníky pro nižší ročníky

sociální a jiné hry

výtvarné techniky a techniky pracovního vyučování

aktivní práce s daty přístupnými přes internet

vytváření a řešení modelových situací

zapojení techniky – fotografování, ICT

školní soutěže

tvorba webových stránek

vytváření samostatných, kolektivních, jednorázových i navazujících projektů

beseda s odborníky z řad dopravních expertů, policie ČR, zdravotníků, záchranářů, apod.

individuální či domácí činnost - využití prolínajících témat

opakovaná návštěva dopravního hřiště upravená pro žáky tohoto věku se zaměřením na téma vztahů mezi účastníky silničního provozu

zařazení DV do výuky, popř. otevření zájmového kroužku či jiné mimoškolní činnosti žáků spojené s dopravní výchovou

8. ročník

Doporučené formy a metody práce:

praktická cvičení a lekce zážitkového vyučování (příprava a provedení)

meziročníkové práce – spolupráce s ostatními ročníky, vedení lekcí pro mladší spolužáky

projektová činnost – může vyjít ze samostatné či skupinové práce, z práce třídního kolektivu rozdělením zpracování jednotlivých podtémat

projektový den, týden

sociální a jiné hry

aktivní práce s daty přístupnými přes internet

vytváření a řešení modelových situací

zapojení techniky – fotografování, práce s kamerou, práce s internetem

vytváření větších projektů

školní soutěže

tvorba webových stránek

práce formou seminářů a kurzů – spolupráce s odborníky

beseda s odborníky z řad dopravních expertů, policie ČR, zdravotníků, záchranářů, apod.

anketa mezi spolužáky, pedagogy, rodiči, širokou veřejností na vybrané téma z výukových celků, počítačové zpracování dat s vyvozením závěrů

individuální či domácí činnost - využití prolínajících témat

zařazení DV do výuky, popř. otevření zájmového kroužku či jiné mimoškolní činnosti žáků spojené s dopravní výchovou

Ukázka obsahu projektového týdne

Dny nemusejí následovat za sebou, projekt lze přizpůsobit i jinému časovému zařazení – např. jeden den v týdnu nebo dva dny do měsíce, vhodné je věnovat jeden den zážitkové pedagogice:

1. den

Opakování učiva s námětem chodec, cyklista, zaměřit se na vztahy mezi účastníky silničního provozu, etickou stránku problematiky bezpečnosti a ohleduplnosti v silničním provozu.

2. den

Návštěva dopravního hřiště – teoretické i praktické dovednosti z oblasti tématu chodec a cyklista.

3. den

Shrnutí znalostí a dovedností, zpracování různými technikami – texty, výtvarné práce, pracovní činnosti apod.

4. den

Návštěva odborného pracoviště zaměřeného na dopravní či bezpečností problematiku – policie, záchranáři, autoškola, apod.

5. den

Otestování znalostí. Vypracování a vyhodnocení testů budoucích řidičů a správných chodců (viz příloha č. 4).

9. ročník

Doporučené formy a metody práce:

praktická cvičení a lekce zážitkového vyučování (tvorba a provedení lekce zážitkového vyučování)

projektové vyučování (vytvořit na dané téma vlastní projekt, který může vyjít ze samostatné či skupinové práce, z práce třídního kolektivu rozdělením zpracování jednotlivých podtémat)

meziročníkové práce – spolupráce s ostatními ročníky, vedení lekcí pro mladší spolužáky

sociální a jiné hry

aktivní práce s daty přístupnými přes internet

vytváření a řešení modelových situací

zapojení techniky – fotografování, práce s kamerou

školní soutěže

tvorba webových stránek

vytváření samostatných projektů a odborné práce

práce formou seminářů, kurzů a odborných besed – spolupráce se zdravotníky a odborníky z řad státních orgánů (policie, právníci, pracovníci autoškol, úřadů apod.); žáci sami vedou pod odborným dohledem nebo s odbornou přípravou semináře a lekce pro spolužáky, pedagogy, žáky z ostatních škol všech stupňů i laickou veřejnost (např. pro rodiče)

práce s testy (žáci si vyzkoušejí vyplnit testy obdobné testům v autoškolách, vysvětlení správných odpovědí najdou v odborné literatuře a na internetu, vhodná je účast odborného pracovníka z dané oblasti – např. z autoškoly)

zařazení DV do výuky, popř. otevření zájmového kroužku či jiné mimoškolní činnosti žáků spojené s dopravní výchovou

Ukázka obsahu projektového týdne

Dny nemusejí následovat za sebou, projekt lze přizpůsobit i jinému časovému zařazení – např. jeden den v týdnu nebo dva dny do měsíce. Vhodné je i věnovat jeden den zážitkové pedagogice.

1. den

Zážitková lekce pro mladší spolužáky a žáky a rodiče jiné ZŠ – nácvik, předvedení, zhodnocení.

2. den

Návštěva odborného pracoviště souvisejícího s problematikou výchovy k bezpečnému a ohleduplnému chování v silničním provozu (záchranná služba, policie, autoškola).

3. den

Vypracování a vyhodnocení testů "budoucích řidičů" (viz příloha) – za účasti odborníka nejlépe z řad vyučujících v autoškole.

4. den

Rozpracování nejdůležitější témat a příprava semináře.

5. den

Uspořádání výukového semináře pro děti školního věku, rodiče, pedagogy, širší veřejnost (možná účast odborníků).

Příloha 3

Doporučená literatura, pomůcky, odkazy

Příručky, učebnice a pomůcky:

Ministerstvo dopravy – BESIP

a) Publikace – „DOPRAVNÍ VÝCHOVA pro 1. – 2. ročník ZŠ“

Vydalo: Ministerstvo dopravy BESIP, 2006, distribuováno každoročně všem školám v rámci „Balíčku pro žáky 1. ročníků ZŠ“. Ke stažení na www-ibesip.cz

b) Publikace – „DOPRAVNÍ VÝCHOVA pro 3. ročník ZŠ-chodec “

Vydalo: Ministerstvo dopravy BESIP, 2009, distribuováno do škol. Ke stažení na www-ibesip.cz

c) Publikace „DOPRAVNÍ VÝCHOVA pro 4. ročník ZŠ-cyklista“

Vydalo: Ministerstvo dopravy BESIP, 2010, distribuováno do škol. Ke stažení na www-ibesip.cz

d) Metodický materiál pro učitele 1. stupně ZŠ „Bezpečně na kole“

Vydalo: Ministerstvo dopravy BESIP, 2007, distribuováno po 3 kusech do škol. Ke stažení nawww.ibesip.cz

e) Metodický materiál pro učitele 1. stupně ZŠ „Bezpečnou cestou“

Vydalo: Ministerstvo dopravy BESIP, 2008, distribuováno po 3 kusech do škol. Ke stažení na wwibesip.cz

f) Výběr dopravních značek

Vydalo: Ministerstvo dopravy BESIP, 2008, distribuováno do škol a na dětská dopravní hřiště.

g) Křižovatky

Vydalo: Ministerstvo dopravy BESIP, 2008, distribuováno do škol a na dětská dopravní hřiště.

h) AVD „Na kole bez obav“

Vydalo: Ministerstvo dopravy BESIP, 2010, distribuováno do škol a na dětská dopravní hřiště.

Důležité odkazy: *www.msmt.cz, www.rvp.cz, www.ibesip.cz, www.md.cz*

Projekty pro pedagogy

Pro získávání základního odborného vzdělání z oblasti dopravní výchovy jsou připraveny pro pedagogické pracovníky doplňkové semináře. Tyto semináře nabízí Ministerstvo dopravy – BESIP prostřednictvím krajských koordinátorů BESIP.

Kontakty jsou zveřejněny na stránkách www.ibesip.cz

Příloha 4

Legislativa

(vybrané předpisy týkající se zpracovaného tématu)

1) Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 361/2000 Sb. je účinný od1. 1. 2001 (vyhlášen v částce 98/2000)

2) Zákon č. 247/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 361/2000 Sb. je účinný od1. 1. 2001 (vyhlášen v částce 98/2000)

3) Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě

4) Zákon č. 56/2001 Sb., podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů

5) Zákon č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

6) Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

7) Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů

8) Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007 až 2017 – usnesení vlády ČR ze dne 22. srpna 2007 č. 926

9) Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky – usnesení vlády ČR ze dne 11. ledna 2010č. 37

10) Program Zdraví 21 – Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR – Zdraví pro všechny v 21. století – vydaný MZ ČR pod Č.j.: HEM – 300 – 16.10.02/28915, projednán vládou České republiky dne 30. října 2002 – usnesení vlády č. 1046 (průběžně aktualizován Výborem Zdraví21)

Příloha 5

Začlenění dopravní výchovy v současném RVP ZV

3.1 Jazyk a jazyková komunikace

1. stupeň

Interaktivní řečové dovednosti

Očekávaný výstup

aktivně se zapojí do jednoduché konverzace, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem

2. stupeň

Interaktivní řečové dovednosti

Očekávaný výstup

jednoduchým způsobem se domluví v běžných každodenních situacích

Učivo

Jednoduchá sdělení – žádost o pomoc, prosba, omluva, poděkování, informace …

3.2 Člověk a jeho svět

1. stupeň

Místo, kde žijeme – 1. období

Očekávaný výstup

vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí

Učivo

domov – orientace v místě bydliště

obec – dopravní síť

Evropa a svět – cestování

Lidé kolem nás – 2. období

Očekávaný výstup

vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)

rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy

Učivo

soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace

chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování

Rozmanitost přírody – 2. období

Očekávaný výstup

zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat

Učivo

ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí

Člověk a jeho zdraví – 1. období

Očekávaný výstup

dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných

uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu

Člověk a jeho zdraví – 2. období

Očekávaný výstup

uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví

Učivo

péče o zdraví – první pomoc, úrazová zábrana

osobní bezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí, bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty,

3.3 Výchova k občanství

2. stupeň

Člověk ve společnosti

Očekávaný výstup

uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem

Učivo

vztahy mezi lidmi – osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti

Stát a právo

Očekávaný výstup

dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování

rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady

Učivo

protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postižitelnost; porušování předpisů v silničním provozu

právo v každodenním životě – význam právních vztahů; důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající

3.4 Chemie

2. stupeň

Organické sloučeniny

Očekávaný výstup

zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy

Učivo

paliva – ropa

Chemie a společnost

Očekávaný výstup

orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka

Učivo

hořlaviny – význam tříd nebezpečnosti

3.5 Výchova ke zdraví

2. stupeň

Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence

Očekávaný výstup

posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví

projevuje odpovědné chování v situacích ohrožení zdraví, osobního bezpečí, v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc

Učivo

auto-destruktivní závislosti – návykové látky (bezpečnost v dopravě …)

dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, znalost pravidel silničního provozu

3.6 Průřezová témata

1. a 2. stupeň

Osobnostní a sociální rozvoj

- sebepoznání a sebepojetí – vztah k sobě samému, vztah k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí

- seberegulace a sebeorganizace činností a chování – cvičení sebereflexe, sebekontroly, sebeovládání a zvládání problémových situací; stanovení osobních cílů a postupných kroků k jejich dosažení

- psychohygiena v sociální dovednosti pro předcházení a zvládání stresu, hledání pomoci při problémech

- mezilidské vztahy, komunikace a kooperace – respektování sebe sama i druhých, přijímání názoru druhého, empatie; chování podporující dobré vztahy, aktivní naslouchání, dialog, efektivní a asertivní komunikace a kooperace v různých situacích

- morální rozvoj – cvičení zaujímání hodnotových postojů a rozhodovacích dovedností; dovednosti pro řešení problémů v mezilidských vztazích; pomáhající a prosociální chování

3.7 Rozvoj klíčových kompetencí

Zařazení dopravní výchovy do RVP by mělo být v souladu s výchovnými a vzdělávacími strategiemi, které podporují utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Učitelé by měli navozovat takové situace a zadávat takové úkoly či problémy, při kterých se žák učí vypořádat se s různými životními situacemi, zaujmout k nim stanovisko a rozhodnout se pro vhodné řešení. Pravidelným opakováním dané metody či formy práce se pro žáka řešení problémového úkolu či situace stává běžným, rutinním, bezproblémovým a můžeme konstatovat, že si žák utvořil/rozvinul jistou klíčovou kompetenci. Vzhledem k tomu, že žák pracuje s modelovými situacemi, které jsou založeny na realitě, je utváření a rozvíjení klíčových kompetencí více než reálné.

Činnosti v oblasti bezpečnosti silničního provozu rozvíjejí zejména tyto klíčové kompetence:

Kompetence celoživotního učení – žák poznává nové oblasti života, novou problematiku, navazuje na známá fakta, učí se porozumět neznámým oblastem, apod.

Kompetence sociální a personální – na simulovaných situacích a zadáních žáci řeší vztahové situace mezi sebou, mezi účastníky silničního provozu, snaží se vžít se do situací, snaží se je řešit, učí se je správně řešit, učí se správným reakcím apod.

Kompetence komunikativní a občanské – žáci mezi sebou konverzují, vedou rozhovory, projevují své názory, přijímají názory ostatních a posuzují je, komunikují s dospělými, apod.

Kompetence k řešení problémů – při práci žáci používají i jiné zdroje – např. internet, odbornou literaturu apod.

Kompetence k práci s digitálními technologiemi – je žádoucí zpracovávat úlohy či zadání na počítači, zejména žáci vyšších ročníků pracují i se záznamovou technikou, žáci zpracovávají materiál digitálně (např. fotografie či kresby v grafických programech)

Kompetence kulturního povědomí a vyjádření – výchova k bezpečnosti a ohleduplnosti v silničním provozu patří do etické výchovy, vybudování základů etických norem, etické chování

Jen ten, kdo se umí bezpečně chovat v silničním provozu, kdo umí odhadnout a správně a rychle zhodnotit dopravní situaci, může být dobrý chodec a později i řidič. Bezpečné chování v silničním provozu se musí stát člověku vlastním, musí se stát základním prvkem osobnosti každého člověka. Žáci školního věku jsou otevření k přijímání pravidel. Předpoklad k osvojení si dovedností a návyků je v tomto věku nejvyšší. Pro žáky ZŠ je dopravní výchova přitažlivá. Bude-li splněna podmínka názornosti učení, možnosti praktického přístupu, přitažlivých forem, zážitkového vyučování a moderního přístupu a nebudeme-li zbytečně zvyšovat nároky na pedagogy a okolí, jistě dosáhneme cíle. Stejně tak i zahrneme-li do získávání dovedností rodiče dětí a jejich okolí.

Začlenění dopravní výchovy do RVP, výchovy k bezpečnosti a ohleduplnosti v silničním provozu, je přínosné, celospolečensky žádoucí a nutné.

Příloha 6

Návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky

I. Otázky pro 1. stupeň ZŠ – základy bezpečného a ohleduplného chování/chodec a cyklista

Uváděné úlohy a testové otázky odpovídají výstupům jednotlivých ročníků, mohou být tak pojaty. Nemusejí být použity v uváděné formě, je pouze na volbě pedagoga, jakou formu práce zvolí. Je třeba přizpůsobit požadavky, formy a metody práce věku a schopnostem žáků. Žáci mohou pracovat kolektivně, samostatně i formou domácí práce. Může být zvolena forma písemná i ústní. Je důležité vždy zachovat individuální přístup. Vyplnění testu může být i součástí projektového dne či návštěvy dopravního hřiště.

Správná řešení jsou vyznačena.

1. ročník

1. Uveď dva dopravní prostředky

2. Po které straně chodníku půjdeš jako chodec správně? /vpravo/

3. Proč je nebezpečné chodit po obrubníku? /hrozí pád do silnice/

4. Co musíš udělat před přecházením silnice? /zastavit a pečlivě se rozhlédnout/

5. Jak se správně rozhlížíš před přecházením silnice? /rozhlédnu se vlevo, vpravo a zase vlevo/

6. Musíš se při přecházení po přechodu rozhlížet? /ano/

7. Proč si nesmíš na silnici hrát? /na silnici jezdí auta, mohou mě zranit/

8. Musíš při cestě autem sedět v autosedačce? /ano, vždy/

9. K čemu slouží v autě bezpečnostní pásy? /zadrží cestujícího v sedačce nebo autosedačce/

10. Jak vypadá značka zákaz vstupu? (řekni, popiš nebo nakresli)

11. Dopravní značky – dle výběru na základě pracovní učebnice, nejlépe podle karet s dopravními značkami (z Výběru dopravních značek – viz doporučená literatura) zábavnou formou

2. ročník

1. Můžu jet na koloběžce nebo bruslích po chodníku?

a) ano

b) ne

2. Můžu jít po silnici?

a) ano, jdu vždy vpravo

b) ano, jdu vždy vlevo

3. Před přecházením silnice se rozhlížím

a) vlevo, vpravo a zase vlevo

b) vlevo a vpravo

4. Silnici přecházím

a) nejlépe po přechodu

b) na kterémkoliv místě

5. Silnici přecházím,

a) až auta začnou zastavovat nebo žádné nejede

b) až když auta zastavila nebo nic nejede

6. Cestu do školy

a) se naučím bezpečně projít

b) nepotřebuji znát, chodím pokaždé jinudy

7. Reflexní doplňky mám na bundě, tašce, botech

a) abych lépe viděl

b) abych byl lépe vidět

8. Při jízdě autem sedím vždy v autosedačce

a) a už nemusím být připoutaný bezpečnostním pásem

b) a jsem vždy připoutaný bezpečnostním pásem

9. V dopravních prostředcích jsem ohleduplný k ostatním

a) a za jízdy sedím nebo se držím

b) a za jízdy vždy sedím

10. Po vystoupení z autobusu přecházím silnici

a) před autobusem

b) za autobusem nebo po přechodu

11. Dopravní značky – dle výběru na základě pracovní učebnice, nejlépe rozdat žákům jednotlivé karty s dopravními značkami (z Výběru dopravních značek – viz doporučená literatura) a ověřit jejich znalosti.

3. ročník

1. Po chodníku jedu na koloběžce nebo jdu

a) vpravo i vlevo, nesmím ohrozit ostatní chodce

b) vždy vlevo, nesmím ohrozit ostatní chodce

c) vždy vpravo, nesmím ohrozit ostatní chodce

2. Na stezce pro chodce

a) mám přednost, nic mi nehrozí

b) dodržuji stejná pravidla jako na chodníku

c) si mohu i hrát, když nikdo jiný nejde

3. Po silnici jdu vždy

a) vlevo a sleduji provoz kolem sebe

b) vlevo a sleduji provoz před sebou

c) vpravo a sleduji provoz kolem sebe

4. Snížená viditelnost je doba, kdy

a) je hůř vidět – třeba šero, tma, hustý déšť, mlha, sněžení

b) si musím vzít brýle

c) kdy vozidla musí svítit

5. Před přecházením po přechodu

a) se nemusím rozhlížet, mám jako chodec přednost, auta musí zastavit

b) se vždy pečlivě rozhlédnu, jdu po přechodu vpravo a nemusím se rozhlížet

c) se vždy pečlivě rozhlédnu, jdu po přechodu vpravo a stále se rozhlížím

6. Jestliže přecházím silnici s více jízdními pruhy,

a) nemusím se rozhlížet, jsem na přechodu a mám přednost

b) jsem opatrný a rozhlížím se na začátku a na konci silnice

c) jsem opatrný a rozhlížím se v každém jízdním pruhu

7. Na přechodu se světelnými signály

a) se musím rozhlížet na obě strany před přecházením i při něm

b) se nemusím rozhlížet vlevo

c) se nemusím rozhlížet, když mám zelenou

8. Jestliže se během přecházení rozsvítí červený panáček,

a) vrátím se zpátky na chodník

b) pospíším si a dokončím přecházení

c) zůstanu stát a počkám na zelenou

9. Do auta nastupuji a vystupuji z něj

a) dveřmi u chodníku nebo krajnice

b) vždy zleva od chodníku

c) z jakékoliv strany

10. Při jízdě autem používám vždy autosedačku nebo podsedák,

a) nemusím být už připoutaný bezpečnostním pásem a jsem ohleduplný k ostatním

b) jsem připoutaný bezpečnostním pásem a jsem ohleduplný k ostatním

c) jestliže jedu mimo město, jinak být připoutaný nemusím

11. Po vystoupení z autobusu přecházím po přechodu

a) nebo za autobusem, ale lépe počkám, až autobus odjede ze zastávky

b) nebo před autobusem, ale lépe počkám, až autobus odjede ze zastávky

c) nebo kdekoliv jinde

12. V silničním provozu nejsem sám,

a) musím brát ohled na řidiče vozidel

b) ale ještě mi není 15, tak na mne musí brát všichni ohled

c) musím brát ohled na ostatní účastníky a chovat se tak, abych je neohrozil

13. Dopravní značky – dle výběru na základě pracovní učebnice, nejlépe rozdat žákům jednotlivé karty s dopravními značkami (z Výběru dopravních značek – viz doporučená literatura) a ověřit jejich znalosti

4. ročník

1. Než vyjedu na kole, zjistím,

a) zda je kolo v pořádku a nechybí mu nic z povinné výbavy

b) zda je kolo v pořádku – řídítka a brzdy

c) zda má světlo a zvonek

2. Cyklistická přilba

a) je povinná, ale na stezkách pro cyklisty nepovinná, jen doporučená

b) je nepovinnou, ale doporučenou výbavou cyklisty do 18 let

c) je povinnou výbavou cyklisty do 18 let

3. Jezdit na kole se naučím nejlépe

a) na rovné silnici, kde jezdí málo aut, třeba mezi domy

b) na dopravním hřišti nebo na místě mimo silniční provoz

c) na parkovišti s velkou volnou plochou

4. Co je zřetelná jízda?

a) dávám zřetelně a včas najevo své úmysly, aby ostatní mohli včas a bezpečně reagovat

b) naplánuji si přesně trasu jízdy na kole, abych nezabloudil

c) vezmu si na sebe barevné oblečení a reflexní doplňky, abych byl dobře vidět na silnici

5. Pro cyklistu je jízda bezpečnější

a) po stezce pro cyklisty

b) po silnici

c) po chodníku

6. Při jízdě po cyklostezce

a) platí jiná pravidla, než při jízdě po silnici

b) platí stejná pravidla jako při jízdě po silnici

c) není cyklista nijak omezen, nemusí se řídit pravidly

7. Při jízdě po silnici

a) jedu co nejvíce vpravo a sleduji provoz před sebou

b) jedu co nejvíce vpravo a sleduji provoz okolo sebe

c) jedu uprostřed jízdního pruhu a sleduji provoz okolo sebe

8. Jako cyklista se řídím

a) všemi značkami okolo silnice i na ní

b) jen značkami stojícími u silnice

c) jen značkami pro cyklisty

9. Znamení o změně směru jízdy dávám

a) upažením ruky a kmitáním dlaní nahoru a dolů

b) upažením ruky a dlaní s prsty volně směřujícími dolů

c) upažením ruky a dlaní s prsty nataženými u sebe a palcem vzhůru

10. Při předjíždění a objíždění dávám přednost vozidlům

a) v protisměru a jsem velmi opatrný

b) za sebou a jsem velmi opatrný

c) za sebou i v protisměru a jsem velmi opatrný

11. Na křižovatce bez označení dopravními značkami

a) dávám přednost vozidlům přijíždějícím zprava

b) mám přednost před vozidly přijíždějícími zprava

c) nemá nikdo přednost

12. Jestliže přijedu na křižovatku ke značce Dej přednost v jízdě nebo "Stop", znamená to, že

a) musím dát přednost vozidlům zprava a zleva

b) musím dát přednost vozidlům ze všech směrů – zprava, zleva i protijedoucím

c) má přednost před vozidly ze všech směrů

13. Při přecházení po přechodu pro chodce

a) kolo vždy vedu, jdu vpravo a jsem ohleduplný k ostatním, zabírám více místa

b) na kole mohu jet, když po přechodu nikdo jiný nepřechází

c) kolo vždy vedu, jdu vlevo a jsem ohleduplný k ostatním, zabírám více místa

14. Za tmy a snížené viditelnosti radši nevyjíždím, jestliže ano, musím mít k povinné výbavě ještě

a) vpředu nebo vzadu bílé světlo a na sobě reflexní doplňky

b) vpředu červené a vzadu bílé světlo a na sobě reflexní doplňky

c) vpředu bílé a vzadu červené světlo a na sobě reflexní doplňky

15. Používat mobilní telefon a sluchátka cyklista během jízdy na kole

a) smí při jízdě po cyklostezce

b) nikdy nesmí

c) smí, jen když jede velmi pomalu

16. Naučím se bezpečné jízdě na kole a všem pravidlům jízdy, abych

a) svými chybami neohrozil sebe i ostatní a nezpůsobil dopravní nehodu

b) nemusel platit pokuty za nesprávnou jízdu

c) vypadal jako slušný řidič jednostopého vozidla

17. Při jízdě na kole jsem pozorný a spoléhám se

a) vždy na sebe a počítám s chybami druhých

b) na to, že řidiči se vždy chovají podle předpisů

c) na to, že na mne jako pomalejšího berou všichni ohled

18. Dopravní značky – dle výběru na základě pracovní učebnice, nejlépe rozdat žákům jednotlivé karty s dopravními značkami (z Výběru dopravních značek – viz doporučená literatura) a ověřit jejich znalosti

5. ročník

1. Jestliže je na jedné straně silnice chodník

a) nemusím ho použít, když jdu po silnici správně

b) použiji ho, jen když je v mém směru

c) musím ho pro chůzi použít

2. Při chůzi po chodníku a po silnici

a) nepoužívám sluchátka ani mobil

b) nemusím sledovat provoz kolem

c) mi řidiči dají přednost

3. Při chůzi po chodníku, stezce pro chodce, pěší zóně i po silnici jsem pozorný a ohleduplný,

a) protože bych se tak měl chovat

b) protože nechci svým chováním ohrozit ostatní chodce a řidiče

c) protože nechci, aby se mi něco stalo

4. Na stezce pro chodce můžu potkat

a) chodce, sportovce na bruslích a koloběžce, cyklistu vedoucí kolo

b) chodce, sportovce na bruslích a koloběžce, cyklistu na kole

c) chodce, sportovce na bruslích a koloběžce a výjimečně i jedoucí cyklisty

5. Jestliže přecházím silnici po přechodu nebo bez něj,

a) rozhlížím se před přecházením a po celou dobu přecházení

b) rozhlížím se před přecházením a uprostřed silnice

c) rozhlížím se jen před přecházením

6. Jestliže mám v dohledu přechod pro chodce,

a) nemusím ho použít, když nic nejede

b) musím ho použít, jestliže je v mém směru

c) musím ho použít

7. Když přecházím silnici s dvěma jízdními pruhy v jednom směru

a) rozhlížím se na začátku přecházení a uprostřed

b) rozhlížím se na začátku a v každém dalším jízdním pruhu

c) rozhlížím se na začátku a na konci přecházení

8. Za snížené viditelnosti mě řidič dříve uvidí, jestliže mám

a) pestré barevné oblečení a na sobě reflexní doplňky

b) pestré barevné oblečení, reflexní doplňky pak mít nemusím

c) světle šedé oblečení a na sobě reflexní doplňky

9. K jízdě na kole používám

a) plně vybavené jízdní kolo a přilbu, jestliže jedu po stezce pro cyklisty

a) plně vybavené jízdní kolo a přilbu, jestliže jedu po silnici

c) plně vybavené jízdní kolo a přilbu vždy

10. Na stezce pro cyklisty jedu ve dvojici

a) vpravo, nejvýše dva vedle sebe

b) vpravo za sebou

c) kdekoliv, mám tady přednost

11. Při vjezdu na stezku a výjezdu ze stezky

a) dám přednost všem vozidlům

b) mám přednost přede všemi vozidly

c) se řídím pravidlem přednosti zprava

12. Při výjezdu na silnici z chodníku nebo od domu se

a) nemusím rozhlížet vpravo a raději jedu na kole

b) vždy pečlivě rozhlédnu a raději kolo vedu

c) nemusím rozhlížet vlevo a raději kolo vedu

13. Znamení o změně směru jízdy dávám

a) včas, a to jen před změnou směru jízdy

b) včas, a to po celou dobu, kdy měním směr jízdy

c) včas, ale jen při předjíždění

14. Jako cyklista jsem na silnici zranitelnější, než ostatní,

a) proto na mě řidiči vozidel musí dávat pozor

b) proto mám přednost před osobními automobily

c) proto musím být opatrný, musím přemýšlet a předvídat

15. Po silnici můžu kolo vést vždy

a) pouze při pravém okraji silnice

b) pouze při levém okraji silnice

c) proti přijíždějícím vozidlům

16. Cyklisté jedoucí za sebou musí dodržovat mezi sebou vzdálenost

a) alespoň na jedno jízdní kolo, za autem větší

b) alespoň na polovinu jízdního kola, za autem větší

c) asi jeden metr, za autem dva metry

17. Jestliže provoz na křižovatce řídí policista,

a) řídím se jeho pokyny a dopravními značkami

b) řídím se jen jeho pokyny

c) řídím se jeho pokyny a předností zprava

18. Na kruhovém objezdu mají přednost

a) ti, kdo na něj vjíždějí

b) ti, kdo po něm jedou

c) všechna motorová vozidla

19. Znamení o změně směru jízdy dávám rukou

a) jen před započetím změny směru jízdy

b) po celou dobu odbočování

c) po dobu 5 sekund

20. V případě nehody mojí nebo někoho jiného,

a) odjedu na nejbližší zdravotní středisko nebo policii

b) zjistím zranění a snažím se mu pomoct

c) zavolám číslo 112 nebo požádám o pomoc dospělého

21. Dopravní značky – dle výběru, lépe rozdat žákům jednotlivé karty s dopravními značkami (z výběru dopravních značek – viz doporučená literatura) a ověřit jejich znalosti

22. Doplň vynechaná slova:

Je důležité, abych se naučil **předvídat** a "myslet za druhé".

Počítám s tím, že vozidlo se ke mně blíží **rychle**.

Nikdy nepočítám s tím, že řidič **stihne** zastavit.

Nespoléhám se na to, že ostatní účastníci silničního provozu se chovají **správně**.

Za všech okolností zachovám **klid** a nezmatkuji.

Jsem **zodpovědný** za svoje chování a svoje činy.

Uvědomuji si, že mohu **ohrozit** sebe i ostatní na zdraví i životě.

Nepřeceňuji svoje **síly** a nepodceňuji situaci.

Svoje rozhodnutí neměním na **poslední** chvíli, jednám s rozvahou.

Při jízdě autem se připoutám **vždy**, i na krátkou vzdálenost.

Do silničního provozu **agresivita**, vztek a odplata nepatří.

II. Otázky pro 2. stupeň ZŠ

Forma ověření znalostí zůstává na posouzení pedagoga. Je třeba přistupovat k žákům individuálně a podle jejich možností, schopností, času a prostoru zvolit vhodnou formu práce. Uváděné testové otázky odpovídají výstupům jednotlivých ročníků, mohou být tak pojaty.

Pro ověření zvládnutí standardů pedagog může sám zvolit postup, který nutně nemusí mít formu testů. Nejvhodnější je řešení vytvoření modelových situací z dané výukové oblasti.

Tyto situace vytvoří pedagog sám či ve spolupráci s žáky podle výukových témat. Hodnocení jednotlivých žáků pedagog posoudí při samotném řešení situací.

Vědomosti lze ověřovat praktickou formou a formou testu.

Pro ověření praktickou formou je nejvhodnější vytvoření modelových situací z dané výukové oblasti. Tyto situace vytvoří podle výukových témat pedagog sám nebo ve spolupráci se žáky, případně ve spolupráci s odborníky (policie, záchranáři, apod.). Pedagog vytvoří výukové okruhy, podle kterých budou žáci vyhledávat informace v literatuře, ale zejména pomocí internetu. Skupina dostane zadání modelové situace s několika otázkami. Žáci dostanou čas na přípravu řešení situace. Součástí řešení je dramatizace či demonstrace. Při řešení modelové situace žáci musí odpovědět na zadané otázky. Učitel či ostatní žáci mohou klást otázky a skupina řešitelů se musí pokusit na ně odpovědět. Pedagog hodnotí řešitelskou skupinu jednotlivě i jako celek.

V další vyučovací hodině si žáci modelové situace vystřídají nebo si vzájemně vytvoří nové.

Dále jsou uvedeny testy pro jednotlivé ročníky a okruhy pro ověření znalostí v 8. a 9. ročníku ZŠ. Na základě okruhů může pedagog sám vytvořit otázky, které nemusí předkládat žákům formou testu. Příklady práce jsou uvedeny dále.

6. ročník

1. Ve dvojici nebo ve skupině po chodníku

a) nikdy nechodím

b) jdu, jen když zůstane dostatek místa pro ostatní chodce

c) můžu jít kdykoliv, jestliže jdu obezřetně

2. Na bruslích po chodníku

a) smí jet vpravo a musím být ohleduplný k ostatním chodcům

b) nesmím jet

c) smím jet, jen je-li chodník prázdný

3. Na bruslích po silnici smím jet

a) po jakékoliv straně, záleží na hustotě provozu a kvalitě silnice

b) vpravo stejně jako cyklisté, ale je to nebezpečné, volím raději jinou cestu

c) vlevo stejně jako chodci, ale je to nebezpečné, volím raději jinou cestu

4. Chodci po silnici chodí vlevo

a) za sebou a co nejvíce u okraje silnice

b) nejvýše dva těsně vedle sebe a co nejvíce u okraje silnice

c) nejvýše tři těsně vedle sebe a co nejvíce u okraje silnice

5. Reflexní doplňky pro zvýšení viditelnosti nosím

a) za snížené viditelnosti na silnici

b) vždy při pohybu v silničním provozu

c) za tmy v silničním provozu

6. Při přecházení po přechodu jdu

a) vpravo, jdu rychle, ale klidně a rozhlížím se

b) vpravo, co nejrychleji, nejlépe běžím a rozhlížím se

c) vpravo, jdu rychle, ale klidně, nerozhlížím se, mám přednost

7. Při přecházení silnice

a) nemohu jet na bruslích, skateboardu ani na kole

b) mohu jet na bruslích, skateboardu i na kole

c) mohu jet na bruslích, na skateboardu nejedu a kolo vždy vedu

8. Při přecházení silnice na zelenou

a) mě nemůže ohrozit žádné vozidlo, stojí na červenou

b) mě mohou ohrozit vozidla přijíždějící z bočních směrů

c) mám vždy přednost a žádné vozidlo mě nemůže ohrozit

9. Tramvaj a vozidla s právem přednosti v jízdě

a) mi nemusejí dát na přechodu pro chodce přednost

b) mi musí dát na přechodu pro chodce přednost

c) nemají na přechodu pro chodce přednost

10. Při přecházení silnice s více jízdními pruhy se rozhlédnu na začátku

a) a v průběhu přecházení do každého jízdního pruhu; nezastavuji

b) a v průběhu přecházení do každého jízdního pruhu; zpomalím nebo zastavím

c) a uprostřed na dělicím pásu

11. K jízdě na bruslích či koloběžce si vyberu

a) nejlépe hřiště, obytnou zónu nebo stezku pro chodce

b) nejlépe hřiště, chodník, málo frekventovanou silnici, obytnou zónu nebo stezku pro chodce

c) nejlépe slepou ulici, parkoviště, obytnou zónu nebo stezku pro chodce

12. K nástupu do auta a výstupu použiji pro větší bezpečnost

a) dveře, u kterých budu sedět nebo jsem u nich seděl po dobu jízdy

b) dveře směřující k protějšímu chodníku nebo vzdálenější krajnici

c) dveře směřující k chodníku nebo krajnici

13. Autosedačku nebo podsedek musím použít, jestliže

a) měřím méně než 150 cm a vážím méně než 35 kg

b) měřím méně než 160 cm a vážím méně než 4 kg

c) měřím více než 150 cm a vážím více než 35 kg

14. Bezpečnostním pásem se při jízdě autem připoutám

a) jen mimo město

b) vždy

c) jen na předním sedadle

15. Správný postup připoutání bezpečnostním pásem je:

a) pás vedu přes rameno a přes krk až k boku

b) pás vedu přes rameno a hruď mimo krk až k boku

c) pás vedu pod ramenem a přes hruď mimo krk až k boku

16. Na zastávce hromadné dopravy

a) sedím na lavičce nebo stojím dál od okraje silnice, nevyčnívám do silnice

b) sedím na lavičce nebo stojím na okraji chodníku

c) stojím nebo sedím na obrubníku

17. Při jízdě hromadnou dopravou

a) stojím co nejblíže dveří, abych mohl vystoupit jako první

b) radši celou cestu sedím, abych neupadl za jízdy

c) jsem ohleduplný k ostatním cestujícím a uvolním místo k sezení starším

18. V nouzi nebo v případě zranění

a) doběhnu na nejbližší stanoviště policie

b) zavolám někoho dospělého nebo zatelefonuji na číslo 112

c) doběhnu na nejbližší zdravotní středisko

19. Řídím se touto zásadou:

a) Počítám s chybami druhých.

b) Chovám se vždy podle ostatních.

c) Řidiči vždy dodržují pravidla bezpečné jízdy.

20. Dopravní značky – dle výběru, lépe rozdat žákům jednotlivé karty s dopravními značkami (z Výběru dopravních značek – viz doporučená literatura) a ověřit jejich znalosti.

7. ročník

1. Jízdní kolo musím mít vybaveno povinnou výbavou

a) vždy, když na něm vyjedu

b) jen když jedu po silnici

c) jen při jízdě na stezce pro cyklisty

2. Jako cyklista musím mít přilbu

a) do 15 let, ale bezpečné je ji používat vždy při jízdě na kole

b) do 18 let, ale bezpečné je ji používat vždy při jízdě na kole

c) kdykoliv vyjedu na silnici

3. Neohrozit ostatní účastníky silničního provozu znamená

a) počínat si tak, abych nezpůsobil nebezpečnou situaci účastníkům silničního provozu

b) počínat si tak, abych neohrozil svoje zdraví a svůj život

c) počínat si tak, abych nepřekážel

4. Cyklisté mohou jet po silnici

a) dva vedle sebe, jestliže je silnice široká

b) jedině vždy za sebou a udržovat rozestupy 50 cm

c) jedině vždy za sebou a udržovat rozestupy na jedno jízdní kolo

5. Jízda je bezpečnější na stezkách pro cyklisty, kde

a) platí stejná pravidla jako při jízdě po silnici

b) neplatí pro cyklisty žádná pravidla

c) kde má cyklista vždy přednost v jízdě

6. Při výjezdu z cyklostezky a z obytné zóny

a) mám vždy přednost před všemi vozidly

b) musím vždy dát přednost všem vozidlům

c) se přednost řídí dopravními značkami

7. Přerušovanou dělicí čáru

a) nesmím nikdy přejet

b) smím přejet při předjíždění, objíždění a otáčení

c) smím přejet jen zprava

8. Při jízdě v koloně dodržuji dostatečnou vzdálenost od vozidla přede mnou,

a) jestliže je to bezpečné, mohu ho objet zprava

b) mohu ho kdykoliv objet zprava

c) mohu ho kdykoliv objet zleva

9. Znamení o změně směru jízdy dávám zřetelně a včas

a) upažením po celou dobu úkonu

b) máváním před započetím úkonu

c) upažením před započetím úkonu

10. Jestliže jedou dva cyklisté za sebou za snížené viditelnosti,

a) musí mít každý vybavené kolo bílou přední a červenou zadní svítilnou nebo blikačkou

b) musí mít každý vybavené kolo červenou přední a bílou zadní svítilnou nebo blikačkou

c) musí mít alespoň první kolo bílou přední blikačku a druhé kolo zadní červenou blikačku

11. Na křižovatce pro mne platí stejná pravidla jako pro řidiče a řídím se

a) předností zprava, dopravními značkami nebo semafory

b) předností zprava a dopravními značkami

c) předností zprava, dopravními značkami, semafory nebo pokyny policisty

12. Vozidlo nebo překážku před sebou nikdy nepředjíždím, když

a) mi řidič nedá k předjetí nebo objetí pokyn

b) nemám dostatečný rozhled do protisměru

c) nemám přehazovačku pro zvýšení výkonu

13. Jestliže slezu z kola,

a) vedu ho po silnici vpravo co nejvíce u okraje silnice

b) vedu ho po silnici vlevo co nejvíce u okraje silnice

c) nesmím ho vést po silnici

14. V silničním provozu jsem zranitelnější, než ostatní,

a) moje chyby nemohou silnější účastníky nijak ohrozit

b) ale i moje chyby jsou pro ostatní nebezpečné

c) proto mi ostatní dávají přednost

15. Jestliže je nějaký účastník silničního provozu vůči mně agresivní

a) zachovám klid a za všech okolností se chovám bezpečně

b) oplatím mu jeho chování stejným způsobem

c) snažím se mu vysvětlit, kde udělal chybu

16. Techniku jízdy na kole a řešení křižovatek

a) se naučím nejlépe na málo frekventované silnici

b) se naučím nejlépe v plném provozu

c) se naučím nejlépe na dopravním hřišti

17. Přejezd pro cyklisty je označen dopravní značkou a je určen

a) pro překonání silnice pro chodce a cyklisty vedoucí kolo

b) pro překonání silnice, ale nesmím po něm jet

c) pro překonání silnice, můžu po něm jet

18. Na křižovatce se cyklista odbočující vlevo řadí

a) vpravo k okraji silnice

b) vlevo ke středu silnice

c) doprostřed jízdního pruhu

19. Zásady první předlékařské pomoci

a) bych se měl naučit

b) musí znát jen řidiči dvoustopých vozidel

c) není třeba znát, ale musím mít lékárničku

20. Jestliže jede skupina tří cyklistů, jede

a) nejmladší cyklista uprostřed, starší vpředu a nejstarší vzadu

b) nejmladší cyklista vpředu, starší uprostřed a nejstarší vzadu

c) nejmladší cyklista vzadu, starší uprostřed a nejstarší vpředu

21. Dopravní značky – dle výběru, lépe rozdat žákům jednotlivé karty s dopravními značkami (z Výběru dopravních značek – viz doporučená literatura) a ověřit jejich znalosti

8. ročník

Okruhy pro ověření znalostí

Příklady skupin, okruhů a zadání:

Skupina A

Hledáme informace o cyklistech:

Zjistěte v pravidlech silničního provozu (Zákon 361/2000 Sb.):

1. Od kolika let smí cyklisté sami jezdit po silnicích?
2. Musí cyklista dodržovat všechna pravidla silničního provozu, nebo se řídí jen pokyny dopravních značek?
3. Čím se cyklisté chrání před nebezpečím, které jim hrozí v silničním provozu?
4. Vyjmenujte alespoň tři věci ze základní povinné výbavy jízdního kola.
5. Nakreslete dopravní značku, která se týká cyklistů v provozu.

Skupina B

Hledáme informace o chodcích:

Zjistěte v pravidlech silničního provozu:

1. Je chodcem i jezdec na kolečkových bruslích? Pokud ano, po které straně jezdí?
2. Mají chodci také nějaké povinnosti při přecházení?
3. Kdy chodec nesmí vstupovat do vozovky? Napište alespoň dva příklady.
4. Čím by se chodci měli chránit před nebezpečím, které jim hrozí v silničním provozu?
5. Nakreslete dopravní značku, která je důležitá pro bezpečné přecházení chodců.

Skupina C

Hledáme informace o dopravních značkách:

1. Sledovat dopravní značky a řídit se jejich pokyny musí všichni řidiči. Platí to i pro cyklisty a chodce?

2. Mají tvary a barvy dopravních značek nějaký význam?

3. Nápisy a čáry na silnicích jsou také dopravní značky?

4. Najděte a popište alespoň pět dopravních značek v okolí vaší školy.

5. Co znamená tato dopravní značka? /vybrat z Výběru dopravních značek/

Skupina D

Hledáme informace o železničních přejezdech:

Zjistěte v pravidlech silničního provozu:

1. Co je to železniční přejezd? Najděte v pojmech pravidel silničního provozu.

2. V jakých případech nesmí řidič vjíždět na železniční přejezd? Napište alespoň tři příklady.

3. Jakými dopravními značkami se železniční přejezdy označují?

4. Jakými světelnými signály se železniční přejezdy zabezpečují?

5. Musí chodci dodržovat při přecházení železničních přejezdů nějaká pravidla?

Skupina E

Hledáme informace o světelných signálech (semaforech):

1. K čemu slouží světelné signály v silničním provozu?

2. Kde se používají?

3. Jaký význam mají jednotlivé barvy použité na světelných signálech?

4. Mají pokyny světelných signálů přednost před pokyny dopravních značek?

5. Jaký význam má tento světelný signál? /vybrat z Výběru dopravních značek/

Skupina F

Hledáme informace o jízdě křižovatkou:

Zjistěte v pravidlech silničního provozu:

1. Zjistěte a vysvětlete pojem "křižovatka".

2. Jaké pravidlo přednosti v jízdě platí pro jízdu křižovatkou tam, kde nejsou dopravní značky ani semafory?

3. Je kruhový objezd křižovatka? Pokud ano, jaké zde platí pravidlo o přednosti v jízdě?

4. Má tramvaj při jízdě křižovatkou vždy přednost v jízdě?

5. Nakreslete křižovatku z okolí vaší školy.

Skupina G

Hledáme informace o obytných a pěších zónách:

Zjistěte v pravidlech silničního provozu:

1. Najděte dopravní značky, které označují obytnou a pěší zónu.

2. Jaká je nejvyšší povolená rychlost při jízdě obytnou zónou?

3. Mohou si děti v obytné zóně hrát na vozovce?

4. Smějí do pěší zóny vjíždět všechna motorová i nemotorová vozidla?

5. Mají cyklisté při vyjíždění z obytné zóny na jinou silnici přednost v jízdě?

Skupina H

Hledáme různé důležité informace o silničním provozu:

Zjistěte v pravidlech silničního provozu:

1. Jaká je nejvyšší povolená rychlost při jízdě obcí?

2. Smějí cyklisté vjíždět na dálnici nebo na silnici pro motorová vozidla?

3. Odhadněte brzdnou dráhu vozidla, které jede po mokré vozovce rychlostí 50 km/h. (Vyberte z možností: přibližně 33 metrů; asi 15 metrů, přibližně 62 metrů).

4. Která vozidla mají právo přednostní jízdy? Vypište alespoň tři a zjistěte, co musí řidiči těchto vozidel především dodržovat?

5. Víte, co je to „bodový systém" a proč byl u nás zaveden?

9. ročník

Okruhy pro ověření znalostí

Příklady skupin, okruhů a zadání:

Skupina A

1. Najděte v pravidlech silničního provozu ustanovení, která se týkají jízdy na jízdním kole.

2. Pravidla si přečtěte a zkuste říci (napsat), která z nich se nejčastěji nedodržují nebo porušují.

3. Zkuste vlastními slovy popsat, jaká nebezpečí cyklistům v silničním provozu hrozí.

4. Navrhněte, jak se těmto nebezpečím co nejúčinněji bránit a vyhýbat.

Skupina B

1. Vyberte si místo poblíž vaší školy (bydliště), kde chodci často přecházejí.

2. Na tomto místě sledujte chování chodců a řidičů motorových i nemotorových vozidel 2 x za den alespoň30 minut.

3. Vyhodnoťte své pozorování – chovají se účastníci silničního provozu (řidiči, chodci) podle pravidel?

4. Popište vaše vlastní zkušenosti při přecházení.

Skupina C

1. Vyhledejte v pravidlech silničního provozu ustanovení o zákazech zastavení a stání. Pečlivě si přečtěte ustanovení o zákazu zastavení a stání u přechodu pro chodce.

2. Nakreslete si přechod pro chodce a přesně vyznačte, kde platí zákaz zastavení a stání.

3. V okolí školy nebo svého bydliště sledujte, kolik vozidel v blízkosti přechodů pro chodce stojí správně a kolik nesprávně.

4. Vysvětlete, proč je nesprávné stání vozidel v blízkosti přechodů pro chodce velmi nebezpečné (zejména pro děti – menší vzrůst).

Skupina D

1. Napište si na papír do levého sloupce všechny dobré lidské vlastnosti a do pravého sloupce všechny špatné vlastnosti lidí, na které si vzpomenete.

2. Z vašeho seznamu vytvořte „portrét“ dobrého řidiče autobusu.

3. Vypište, které vlastnosti by neměl mít žádný řidič.

4. Napište a zdůvodněte, proč a čím je nebezpečná agresivita.

Skupina E

1. Zjistěte a vypište důležitá telefonní čísla, na kterých můžete přivolat zdravotnickou první pomoc, policii nebo hasiče.

2. Nalezněte informace o zásadách první zdravotnické pomoci.

3. Zjistěte, co musí obsahovat autolékárnička.

4. Napište, co byste v případě nehody, ohrožení, zranění jiné osoby udělali.

Skupina F

1. Vyhledejte informace o mikrospánku (nebezpečí, které hrozí unaveným řidičům).

2. Pokuste se určit, jak by měl řidič čelit únavě. Z nabízených možností vyberte alespoň tři.

a) pít hodně kávy

b) pít hodně vody, minerálky a neslazených nápojů

c) pít hodně energetických nápojů

d) jíst často a v malých dávkách

e) nejíst vůbec

f) poslouchat rádio

g) telefonovat za jízdy

h) občas zastavit, projít se nebo si krátce zacvičit j nepokračovat v jízdě, když únava neustupuje

i) dojet do cíle, když není vzdálen více než 20 km

3. Sestavte jídelníček pro řidiče, který vyjíždí z Prahy v 7:00 hodin ráno do Brna.

Skupina G

1. Najděte vyobrazení všech dopravních značek.

2. Vyberte z každé skupiny značek (výstražné, zákazové…atd.) dvě dopravní značky.

3. Napište jejich název a vysvětlete význam.

Příklad:

Název dopravní značky je: Zákaz vjezdu všech motorových vozidel, s výjimkou motocyklů bez postranního vozíku.

Vjíždět tedy nesmějí motocykly s postranním vozíkem ostatní motorová vozidla. Vjíždět smí kromě motocyklů bez postranního vozíku i nemotorové vozidlo.

Skupina H

1. Zjistěte v pravidlech silničního provozu, jaké jsou typy křižovatek (rozlišená dopravními značkami, nerozlišená dopravními značkami, řízená světelnými signály…).

2. Nakreslete jednoduché náčrtky takových křižovatek a vyznačte na nich přednosti v jízdě.

Okruh – Dopravní značky

Seznámit žáky s dopravními značkami. Využít seznamu dopravních značek.

Na stránkách http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ lze najít příslušnou právní normu a prohlédnout si vyobrazení dopravních značek.

Doporučené činnosti:

1. Vysvětli vlastními slovy význam dopravní značky.

2. Použij dopravní značku v provozu – uveď příklad výskytu dopravní značky.

3. Uveď správné a možné nesprávné chování u dopravní značky.

4. Popiš dopravní značku tak, aby ji poznal ten, kdo ji nevidí.

5. Vymysli si možnou historii vzniku, původu dopravní značky.

6. Přelož název dopravní značky do cizího jazyka (možno opisem).

7. Vysvětli význam dopravní značky v cizím jazyce.

8. Opiš přesné znění významu dopravní značky z internetu (zákon č. 361/2000 Sb.).

9. Předveď význam dopravní značky (pantomima).

Okruh – Legislativa

Seznámit žáky se základními prvky legislativy pro účastníky silničního provozu. Použít zákon č. 361/2000 Sb.

Cílem této činnosti není pamětné učení částí zákona, ale přimět žáky zamyslet se nad danou problematikou s veškerou vážností. Žáci by měli objevit zákon, o jehož existenci doposud nevěděli. Měli by se se zákonem seznámit.

Práce probíhá nejlépe ve skupinách. Je vhodné využít práci s ICT.

Za pomoci internetu najít znění zákona č. 361/2000 Sb. a vyhledávat potřebné informace.

Pedagog nemusí použít všechny uvedené otázky, může i podle svého uvážení zadání pozměnit.

Za každou otázkou následuje tematicky související zadání.

1. Pravidla silničního provozu stanoví

a) vyhláška ministerstva vnitra

b) zákon č. 361/2000 Sb.

c) nařízení vlády č. 100/1999 Sb.

Zadání: opište přesné znění § 1 (předmět úpravy). Zapamatujte si co nejvíce!

2. K řízení mopedů a malých motocyklů s maximální konstrukční rychlostí 45 km/h. opravňuje řidičské oprávnění skupiny:

a) B

b) T

c) AM

Zadání: Přečtěte si pozorně následující odstavce. Znamená „řidičské oprávnění“ a „řidičský průkaz“ totéž?

Řidičské oprávnění opravňuje jeho držitele k řízení motorového vozidla zařazeného do příslušné skupiny nebo podskupiny řidičského oprávnění.

Řidičský průkaz je veřejná listina, která osvědčuje udělení řidičského oprávnění k řízení motorových vozidel a kterou držitel prokazuje své jméno, příjmení, rodné číslo a podobu.

3. Řidičské oprávnění skupiny AM lze udělit osobě:

a) které je více než 15 let

b) které je méně než 15 let

c) které je 14 let, ale má písemný souhlas rodičů

Zadání: Zjistěte, u kterých skupin řidičských oprávnění je podmínkou věk 21 let.

4. Cyklista

a) je řidič užitkového vozidla

b) je řidič nemotorového vozidla

c) není řidič

Zadání: Zjistěte ve vyhlášce č. 341/2002 Sb. (příloha č. 13), jak musí být vybavena jízdní kola.(http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/)

5. Účastník provozu na pozemních komunikacích je

a) pouze řidič motorového a nemotorového vozidla

b) každý, kdo se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích (silničním provozu)

c) pouze chodec

Zadání: Napište co nejvíce příkladů účasti na silničním provozu.

6. Při jízdě na motocyklu nebo mopedu

a) musí mít řidič na hlavě nasazenou a řádně připevněnou ochrannou přilbu

b) musí mít řidič na hlavě nasazenou a řádně připevněnou ochrannou přilbu pouze mimo obec

c) musí mít řidič na hlavě nasazenou a řádně připevněnou ochrannou přilbu pouze za snížené viditelnosti

Zadání: Napište, co je důležité při pořizování ochranné přilby a jak se správně používá.

7. Na pozemní komunikaci se jezdí

a) kdekoliv

b) vždy jen vpravo

c) vpravo, a pokud tomu nebrání zvláštní okolnosti, při pravém okraji y

Zadání: v § 2 zákona č. 361/2000 Sb. najděte definici pojmu „jízdní pruh“.

8. Třetího jízdního pruhu užívá správně

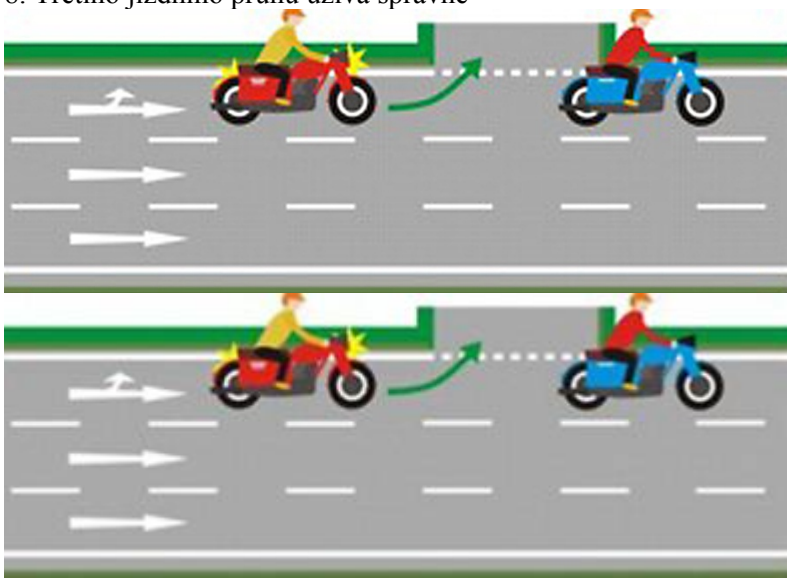

a) řidič červeného motocyklu

b) řidič modrého motocyklu

c) řidič červeného i modrého motocyklu

Zadání: Jízdu v jízdních pruzích stanoví § 12 zákona č. 361/2000 Sb. K odstavcům 1 a 2 nakreslete

obrázky, které budou ilustrovat popisovaná pravidla.

9. Řidič nesmí předjíždět

a) na přechodu pro chodce nebo na přejezdu pro cyklisty a bezprostředně před nimi

b) pouze na přechodu pro chodce

c) pouze na přechodu pro chodce a bezprostředně za ním

Zadání: Vysvětlete vlastními slovy, proč platí tento zákaz (jaké nebezpečí hrozí?)

10. V obci smí jet řidič rychlostí nejvýše

a) 40 km/h

b) 60 km/h

c) 50 km/h

Zadání: Vysvětlete, jak řidič pozná, že projíždí obcí. Proč je v obci jiná rychlost, než na ostatních komunikacích?

11. Cyklista projede křižovatkou

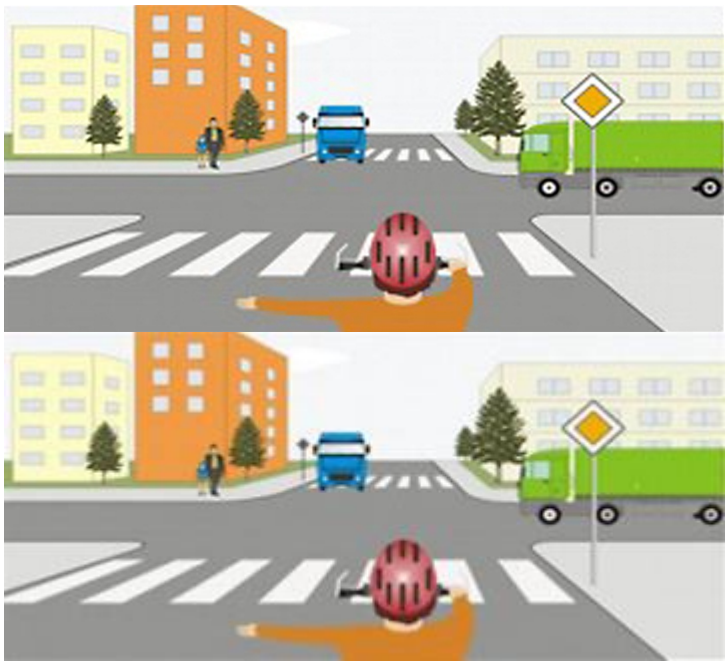

a) jako první

b) jako druhý, protože musí dát přednost v jízdě modrému vozidlu

c) jako poslední, protože je na vedlejší silnici

Zadání: Nakreslete alespoň tři křižovatky a jejich řešení.

12. Chodec je účastník silničního provozu a

a) nemusí znát a dodržovat žádná pravidla silničního provozu

b) musí dodržovat pravidla určená chodcům

c) musí dodržovat pravidla pro chodce jen při přecházení y

Zadání: Přečtěte si pozorně pravidla pro chodce (§ 53 až § 55 zákona č. 361/2000 Sb.). Vypište ve stručných bodech pravidla, která podle vašeho názoru chodci nejčastěji porušují.

13. Vyobrazení a popis dopravních značek obsahuje

a) vyhláška č. 30/2001 Sb.

b) zákon č. 361/2000 Sb.

c) zákon č. 56/2001 Sb.

Zadání: na stránkách http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ najděte příslušnou právní normu a prohlédněte si vyobrazení dopravních značek.

6.5 Příloha č. 5 Etická výchova

A)

Etická výchova žáka především vede: k navázání a udržování uspokojivých vztahů, k vytvoření si pravdivé představy o sobě samém, k tvořivému řešení každodenních problémů, k formulaci svých názorů a postojů na základě vlastního úsudku s využitím poznatků z diskuze s druhými, ke kritickému vnímání vlivu vzorů při vytváření vlastního světonázoru, k pochopení základních environmentálních a ekologických problémů a souvislostí moderního světa.

Obsah doplňujícího vzdělávacího oboru tvoří následující témata:

1. Mezilidské vztahy a komunikace.
2. Důstojnost lidské osoby. Pozitivní hodnocení sebe.
3. Pozitivní hodnocení druhých.
4. Kreativita a iniciativa. Řešení problémů a úkolů. Přijetí vlastního a společného rozhodnutí.
5. Komunikace citů.
6. Interpersonální a sociální empatie.
7. Asertivita. Zvládnutí agresivity a soutěživosti. Sebeovládání. Řešení konfliktů.
8. Reálné a zobrazené vzory.
9. Prosociální chování v osobních vztazích. Pomoc, darování, dělení se, spolupráce, přátelství.
10. Prosociální chování ve veřejném životě. Solidarita a sociální problémy.

Na deset základních témat navazuje šest aplikačních témat, mezi která patří:

Etické hodnoty

Sexuální zdraví

Rodinný život

Duchovní rozměr člověka

Ekonomické hodnoty

Ochrana přírody a životního prostředí

Hledání pravdy a dobra jako součást přirozenosti člověka

Etická výchova vytváří celou řadu mezipředmětových vztahů. Ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura navazuje etická výchova na učivo naslouchání, mluvený projev, písemný projev a tvořivé činnosti s literárním textem a ve vzdělávacím oboru Cizí jazyk na učivo pravidla komunikace v běžných každodenních situacích. Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět navazuje na učivo domov, škola, rodina,

soužití lidí, chování lidí, základní globální problémy, ohleduplné chování k přírodě, ochrana přírody, partnerství, rodičovství a základy sexuální výchovy. Ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost ve vzdělávacím oboru Výchova k občanství navazuje na učivo naše škola, obec, region, kraj, lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití, podobnost a odlišnost lidí, osobní rozvoj, vnitřní svět člověka a lidská práva. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda ve vzdělávacím oboru Přírodopis navazuje na učivo životní styl a ochrana přírody a životního prostředí. Ve vzdělávací oblasti Člověk a kultura ve vzdělávacím oboru Výtvarná výchova navazuje na učivo prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností a ověřování komunikačních účinků. Ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví navazuje na učivo vztahy mezi lidmi a formy soužití, změny v životě člověka a jejich reflexe, zdravý způsob života a péče o zdraví, rizika ohrožující zdraví a jejich prevence a osobnostní a sociální rozvoj. V doplňujícím vzdělávacím oboru Dramatická výchova navazuje na učivo základní předpoklady dramatického jednání a proces dramatické a inscenační tvorby. Z průřezových témat navazuje především na vzdělávací obsah osobnostní a sociální výchovy, multikulturní výchovy, environmentální výchovy a mediální výchovy.

Doplňující vzdělávací obor etická výchova u žáka rozvíjí: sociální dovednosti, které jsou zaměřeny nejen na vlastní prospěch, ale také na prospěch jiných lidí a celé společnosti, na samostatné pozorování s následným kritickým posouzením a vyvozením závěrů pro praktický život, samostatnost při hledání vhodných způsobů řešení problémů, správné způsoby komunikace, respekt k hodnotám, názorům a přesvědčení jiných lidí, schopnost vcítit se do situací ostatních lidí, pozitivní představu o sobě samém a schopnost účinné spolupráce.

Hlavním důvodem pro zařazení etické výchovy do RVP ZV je skutečnost, že v naší školské soustavě chybí předmět, který by systematicky rozvíjel mravní stránku osobnosti žáků. Důležitost a aktuálnost tohoto kroku podporují i zkušenosti z většiny zemí OECD, ve kterých je předmět s podobným obsahem do vzdělávacího systému zařazen.

Vzdělávání je založeno na zásadách svobodného šíření poznatků, které vyplývají z výsledků soudobého stavu poznání světa a jsou v souladu s obecnými cíli vzdělávání (§ 2, odst. 1, písm. e) školského zákona).

Etická výchova u žáka rozvíjí: sociální dovednosti, které jsou zaměřeny nejen na vlastní prospěch, ale také na prospěch jiných lidí a celé společnosti, na samostatné pozorování s následným kritickým posouzením a vyvozením závěrů na samostatné pozorování s následným kritickým posouzením a vyvozením závěrů pro praktický život, samostatnost při hledání vhodných způsobů řešení problémů, správné způsoby komunikace, respekt k hodnotám, názorům a přesvědčení jiných lidí, schopnost vcítit se do situací ostatních lidí, pozitivní představu o sobě samém a schopnost účinné spolupráce.

Témata Etické výchovy jsou součástí – oboru Český jazyk a literatura, oboru Cizí jazyk a VOZ, oblastí Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda.

B)

Etická výchova, kromě témat, s nimiž pracujeme ve výše uvedených vzdělávacích oblastech a oborech, předpokládá specifický UČITELŮV VÝCHOVNÝ STYL, tedy určitý přístup a vztah k žákovi. na tomto vztahu je souběžně závislá i její účinnost.

Náš pedagogický sbor začleňuje do všech vyučovacích předmětů realizovaných na škole využívání všech zásad výchovného stylu, a to v souladu s pojetím etické výchovy.

Naši učitelé při tom uplatňují tyto zásady:

1. **Vytváříme ze třídy výchovné společenství**

Staráme se o dobré vztahy mezi žáky, vedeme je k vzájemné pomoci a spravedlivosti. Žáci jsou vedeni k činnostem, při kterých se učí zlepšovat vzájemné vztahy, a to přispívá k celkově pozitivnímu vyladění na druhé.

2. **Přijímáme žáka takového, jaký je – vyjadřujeme mu sympatie**

Ne všichni žáci, jejich názory či chování odpovídají našim představám. Při práci s žáky vycházíme z toho, že každý má svoji hodnotu, tu nacházíme a podporujeme.

3. **Přisuzujeme žákům prosociálnost (atribuce prosociálnosti)**

Děti se stávají takovými, za jaké je považujeme, mají sklon přijmout názor o sobě, zvláště vysloví-li jej vážená osoba. Snažíme se tedy vidět žáka takového, jaký by mohl být, verbálně přisuzujeme žákům rysy prosociálnosti, čímž zvyšujeme jejich tendenci chovat se v souladu s tím.

4. **Odměny a tresty užíváme uvážlivě a s mírou**

Využíváme ocenění a popisný jazyk, vyvarujeme se přemíry pochval, odměn i trestů, což by vedlo k jejich devalvaci.

5. **Stanovujeme jasná pravidla hry**

Pracujeme s pravidly chování, pravidly činností i zadávaných úkolů. Při jejich domlouvání a určování spolupracujeme v maximální míře s žáky, neboť právě pravidla, na jejichž vytváření se zúčastnili, mají větší možnost respektovat.

6. **Využíváme induktivní disciplínu**

Upozorňujeme žáky v průběhu jejich nevhodného chování na jeho možné důsledky. Tím též podporujeme rozhodování a zodpovědnost žáka.

7. **Do výchovného procesu zapojit rodiče**

Pracujeme maximálně na partnerském vztahu s rodiči našich žáků.

8. **Vybízíme žáky k prosociálnosti**

Výzvami k prosociálnímu chování žáků se snažíme upozornit na pozitivní vzory a jejich přínos pro skupinu i společnost.

9. **Vytváříme ve škole radostnou, vstřícnou pozitivní atmosféru**

Vycházíme z přesvědčení, že atmosféra strachu ničí poznávání i výchovu, emoční neurčitost vede k neujasněnosti v postojích i činech. Maximálně se proto snažíme vytvářet atmosféru přátelství a pozitivna, zejména prostřednictvím pedagogické komunikace, vyjadřováním citů a empatií.

Jak se projevuje výchovný styl v jednotlivých tématech programu EtV:

KOMUNIKACE

Ve výchovném stylu souvisí komunikace s uměním **stanovit jasná pravidla**, která jsou současně i splnitelná. Ta jsou účinnější, pokud je sestavují žáci společně s učitelem, či se na nich podílejí aspoň zčásti.

POZITIVNÍ HODNOCENÍ SEBE

Z výchovného stylu jsou v rámci budování přiměřeného sebevědomí a pozitivního sebehodnocení **akceptace žáka takového, jaký je**, a **atribuce.** Pokud přijímáme atribuční styl, tedy vidíme dítě takové, jaké by mohlo být, pomáhá nám to i v pozitivním hodnocení problematických jedinců. Vyjadřováním pozitivních očekávání dodáváme dítěti naději i pobídku k tomu, aby pracovalo na svém vývoji a zlepšilo své sebehodnocení i sebevědomí.

POZITIVNÍ HODNOCENÍ DRUHÝCH

Ve výchovném stylu s ním nejsilněji souvisí otázka **odměn a trestů**. Vycházíme z toho, že odměny je třeba užívat velmi opatrně (některé děti již díky devalvaci odměn nejsou s to udělat pro druhé něco zadarmo – tento postoj zcela odporuje prosociálnosti) a zaměřovat se spíše na ocenění a uznání žáka.

TVOŘIVOST

Učitel, který chce pracovat s žáky tvořivým způsobem, podněcuje v hodinách tvořivé klima, používá ve vyučování aktivizující metody, více se žáky komunikuje a diskutuje, vede žáky k vyslovování vlastních názorů a nápadů, požaduje od žáků myšlení v širších souvislostech. Tomu ve výchovném stylu odpovídá **přijímání žáka takový, jaký je**, a **atribuce pozitivních vlastností**.

KOMUNIKACE CITŮ

Ve výchovném stylu s ní nejúžeji souvisí **akceptace žáka** a **atribuce**. Pozitivní city vyjadřujeme jak verbálně, tak prvky neverbální komunikace – kontakt očima, fyzický kontakt, soustředěná pozornost a aktivní naslouchání. S emocemi též souvisí vytváření radostné atmosféry, jež má pozitivní vliv na osvojování sociálních dovedností včetně prosociálnosti.

EMPATIE

Ve výchovném stylu souvisí **s induktivní disciplínou**. Pokud ve třídě dochází ze strany žáka k porušení pravidel, můžeme použít tresty- ty ale neznamenají trvalou změnu ve vzorcích chování dítěte. Při induktivní disciplíně se snažíme převést pozornost žáka na důsledky jeho chování především pro druhé. Vedeme jej k tomu, aby se do druhých dokázal vcítit a uvědomil si, co všechno jim svým chováním mohl způsobit.

ASERTIVITA

Ve výchovném stylu souvisí se **stanovováním jasných a splnitelných pravidel**. Asertivita souvisí s otevřenou komunikací, která nám pomůže vyžadovat pravidla od druhých a předpokládá, že je my sami též dodržujeme.

REÁLNÉ A ZOBRAZENÉ VZORY

Souvisí silně se **spoluprací školy a rodičů** a se zapojením rodičů do edukačního procesu ve škole. I přes často nepříznivou situaci v rodinách se totiž ukazuje, že rodiče a další členové rodiny zůstávají pro žáky na 1. i 2. stupni důležitými vzory. Musíme nicméně počítat s jejich pozitivním i negativním vlivem.

ELEMENTÁRNÍ PROSOCIÁLNOST – PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ V OSOBNÍCH VZTAZÍCH

Jedním z úkolů učitele je umět žáky motivovat k prosociálnímu chování. Ve výchovném stylu se hovoří o **vybízení k prosociálnosti**. Další část výchovného stylu související s elementární prosociálností je umění **vytvářet výchovné společenství**. Na rozvíjení elementární prosociálnosti se nicméně podílejí i **ostatní části výchovného stylu.**

KOMPLEXNÍ PROSOCIÁLNOST – PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ VE VEŘEJNÉM ŽIVOTĚ

Na rozvíjení komplexní prosociálnosti se podílejí **všechny části výchovného stylu.** Důležitou roli tedy hraje vlastní příklad pedagoga, který žáky k prosociálnosti přiměřeně vybízí.

Vzdělávací obsah
1. stupeň

Očekávané výstupy - 1. období
žák

- ***si osvojí oslovování křestními jmény, používání vhodných forem pozdravu, naslouchání, dodržování jednoduchých komunikačních pravidel ve třídě, poděkování, omluvu, přiměřenou gestikulaci***
- ***se podílí na vytváření společenství třídy prostřednictvím dodržování jasných a splnitelných pravidel***
- ***si osvojí základní (předpoklady)vědomosti a dovednosti pro vytvoření sebeúcty a úcty k druhým***
- ***si osvojí základy pozitivního hodnocení a přijetí druhých***
- ***zvládá prosociální chování: pomoc v běžných školních situacích, dělení se, vyjádření soucitu, zájem o spolužáky***
- ***vyjadřuje city v jednoduchých situacích***
- ***využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů***
- ***reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc***

Očekávané výstupy - 2. období
žák

- ***reflektuje důležitost prvků neverbální komunikace, eliminuje hrubé výrazy z verbální***

komunikace, zvládá položit vhodnou otázku

- ***si uvědomuje své schopnosti a silné stránky, utváří své pozitivní sebehodnocení***
- ***se dokáže těšit z radosti a úspěchu jiných, vyjadřuje účast na radosti i bolesti druhých, pozitivně hodnotí druhé v běžných podmínkách***
- ***identifikuje základní city, vede rozhovor s druhými o jejich prožitcích, na základě empatického vnímání přemýšlí nad konkrétní pomocí***
- ***jednoduchými skutky realizuje tvořivost v mezilidských vztazích, především v rodině a v kolektivu třídy***
- ***iniciativně vstupuje do vztahů s vrstevníky, dokáže rozlišit jejich nabídky k aktivitě a na nevhodné reaguje asertivně***

Učivo

ZÁKLADNÍ KOMUNIKAČNÍ DOVEDNOSTI

- **komunikace při vytváření výchovného kolektivu** – představení se, vytvoření základní komunikačních pravidel kolektivu, zdvořilost, otevřená komunikace
- **základní prvky verbální komunikace v mezilidských vztazích -** pozdrav, otázka, prosba, poděkování, omluva
- **základy neverbální komunikace**- seznámení se s možnostmi neverbální komunikace, postoje těla, mimika, zrakový kontakt, gesta, podání ruky
- **komunikace citů** – identifikace, vyjádření a usměrňování základních citů, pocity spokojenosti, radosti, sympatie, smutku, obav a hněvu

POZITIVNÍ HODNOCENÍ SEBE A DRUHÝCH

- **sebepojetí -** sebepoznání, sebehodnocení, sebepřijetí, sebeprezentace, sebeovládání, podpora sebeoceňování
- **pozitivní hodnocení druhých –** v běžných podmínkách projevování pozornosti a laskavosti, vyjádření uznání, účinnost pochvaly, připisování pozitivních vlastností druhým, správná reakce na pochvalu
- **akceptace druhého -** zážitek přijetí pro každé dítě, nácvik přátelského přijetí, umění odpustit, pomocí empatie předpokládat reakci druhých

TVOŘIVOST A ZÁKLADY SPOLUPRÁCE

- **tvořivost v mezilidských vztazích –** vytváření prožitků radosti pro druhé, společné plnění úkolů, zbavování se strachu z neznámého řešení úkolu a z tvořivého experimentování
- **schopnost spolupráce –** radost ze společné činnosti a výsledku, vyjádření zájmu, základní pravidla spolupráce
- **elementární prosociálnost –** darování, ochota dělit se, povzbuzení, služba, vyjádření soucitu, přátelství

ZÁKLADY ASERTIVNÍHO CHOVÁNÍ

- **iniciativa** – ve vztahu k jiným, hledání možnosti jak vycházet s jinými lidmi v rodině, ve třídě, mezi vrstevníky, iniciativa nepřijatá jinými, zpracování neúspěchu
- **asertivní chování** – rozlišování mezi nabídkami druhých, schopnost odmítnutí nabídky k podvodu, krádeži, pomlouvání, zneužívání návykových látek a sexuálnímu zneužívání

2. stupeň

Očekávané výstupy

žák

- ***komunikuje otevřeně, pravdivě, s porozuměním pro potřeby druhých a přiměřeně situaci***
- ***respektuje velikost a důstojnost lidské osoby, objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí***
- ***analyzuje a aplikuje empatii v kolektivu***
- ***nahrazuje agresivní a pasivní chování chováním asertivním, neagresivním způsobem obhajuje***

svá práva

- ***rozlišuje manipulační působení médií a identifikuje se s pozitivními prosociálními vzory***
- ***spolupracuje i v obtížných sociálních situacích***
- ***je vnímavý k sociálním problémům, v kontextu své situace a svých možností přispívá k jejich řešení***
- ***analyzuje etické aspekty různých životních situací***
- ***se rozhoduje uvážlivě a vhodně v každodenních situacích a nevyhýbá se řešení osobních problémů***
- ***aplikuje postoje a způsobilosti, které rozvíjejí mezilidské vztahy***

Učivo

KOMUNIKACE

- **otevřená komunikace** – úrovně komunikace, zásady verbální komunikace, komunikační chyby, dialog, komunikace ve ztížených podmínkách
- **aktivní naslouchání** – cíle, výhody, zásady, způsob a nácvik aktivního naslouchání

DŮSTOJNOST A IDENTITA LIDSKÉ OSOBY

- **úcta k lidské osobě –** lidská práva, zdroje lidských práv, svoboda, rovnost, potenciality člověka, pozitivní hodnocení druhých v obtížných situacích, občanská zralost
- **jedinečnost a identita člověka –** rozvoj sebevědomí, hodnotová orientace, rozvoj sebeovládání a morálního úsudku, selfmanagement, úvahy nad mravními zásadami, radost a optimizmus v životě

ASERTIVNÍ CHOVÁNÍ

- **asertivní chování** – přijatelný kompromis, konstruktivní kritika, přijetí pochvaly, požádání o laskavost, stížnost, otázka po důvodu, realizace svých práv, řešení konfliktu
- **obrana před manipulací - asertivní techniky** – manipulace, vysvětlení a nácvik jednotlivých asertivních technik
- **fair play –** zdravá soutěživost, dodržování pravidel hry, asertivita a prosociálnost v soutěživých situacích, prosociálnost a sport

REÁLNÉ A ZOBRAZENÉ VZORY

- **pozitivní vzory versus pochybné idoly –** senzibilizace pro rozlišování vzorů**,** vliv reálných vzorů, prosociální vzory ve veřejném životě, vzory ve vlastní rodině, vliv zobrazených vzorů a vhodné literární prameny, smysl autority, vztah k autoritě
- **podpora pozitivního působení televize a medií –** nabídka pozitivních vzorů v médiích, kritický přístup k působení médií, eliminace vlivu agrese, zvládání agrese, rozlišování mezi realitou a pseudorealitou, účinná obrana proti manipulaci médii, media a volný čas
- **já – potenciální vzor pro druhé –** smysl a cíl mého života, postoje, zodpovědný život, mé schopnosti a společnost, zdravý způsob života, autonomie a konformita

INICIATIVA A KOMPLEXNÍ PROSOCIÁLNOST

- **iniciativa a tvořivost** – renatalizace, nácvik tvořivosti, prosociální aspekt iniciativy a tvořivosti ve školním prostředí a v rodině, psychická a fyzická pomoc, ochota ke spolupráci, přátelství
- **iniciativa ve ztížených podmínkách –** pozitivní formulace problému, pomoc anonymnímu člověku, veřejná osobní angažovanost
- **uplatnění komplexní prosociálnosti** – bída světa, informovanost o situaci zemí třetího světa, vztah k menšinám, využití prosociálnosti v multikulturní společnosti, pozitivní vztah k diverzitám

APLIKOVANÁ ETICKÁ VÝCHOVA

- **etické hodnoty –** zdroje etiky, osobní odpovědnost, smysl života, aplikace mravních zásad a hodnot, ctnosti, svědomí a jeho rozvoj
- **sexuální zdraví –** zodpovědný vztah k sexualitě, mládí – příprava na lásku, sexuální identita, nezralé rodičovství
- **rodina –** poznání vlastní rodiny a jejích pravidel, práva a povinnosti v rodině, role v rodině, formulace nevyslovených pravidel a očekávání, hodnota rodiny, zlepšení atmosféry v rodině,

komunikace v rodině, úcta k členům rodiny, úcta ke stáří
- **duchovní rozměr člověka –** obrana proti sektám, tolerance k lidem s jiným světovým názorem, informace o různých světonázorech
- **ekonomické hodnoty –** rozumné nakládání s penězi, zájem o otázky národního hospodářství, vztah mezi ekonomikou a etikou, rozvíjení ekonomických ctností – šetrnost, podnikavost
- **ochrana přírody a životního prostředí –** úcta k životu ve všech jeho formách, citový vztah člověka k přírodě, vnímání krásy a mnohotvárnosti přírody, zodpovědnost za životní prostředí

6.6 Příloha č. 6 Angličtina pro chemiky

Škola zajišťuje v hodinách anglického jazyka nadstavbovou výuku odborného cizího jazyka pro talentované žáky z 9. ročníků. Angličtina pro chemiky – Základní chemické názvosloví (Basic Chemical Nomenclature) je výukovým modulem, který v desíti lekcích zprostředkuje výuku 200 odborných lexikálních jednotek. Každá lekce obsahuje dva úvodní texty a cvičení, ke splnění požadavků je nutno splnit tato cvičení na 100%, aby žák mohl absolvovat dva testy a ústní nebo písemný úkol (celkem 5 videoúkolů a 5 písemných úkolů).

Výukový text je doplněn online podporou v prostředí Open Learning, které doplňuje učebnici poslechovými nahrávkami (úvodní texty, slovní zásoba, Glossary, poslechové cvičení), videonahrávkou a odkazy k doplňkovým informacím na internetu.

Kontaktní výuka se zpravidla orientuje na seznámení se s tématem, slovní zásobo a splnění poslechového cvičení. Domácí příprava v online prostředí Open Learning umožňuje žákům přípravu a procvičování a plnění úkolů jednoduchou a zábavnou formou. Prostředí zajišťuje okamžitou zpětnou vazbu (zobrazení správných a chybných odpovědí) a zároveň umožňuje žákovi sledovat svůj pokrok. Vede žáka k tomu, aby se naučil převzít odpovědnost za výsledky svého vzdělávání.

6.7 Příloha č. 7 Třída 21. století

Nový způsob výuky hodný 21. století zahrnuje práci každého žáka s osobním notebookem, digitálními učebnicemi, praktické aplikace probíraného učiva, seminární práce na vybraná témata, domácí úkoly nejen z učebnic, apod. Výrazné rozšíření výuky angličtiny připraví žáky ke složení externí zkoušky z anglického jazyka, v níž mohou žáci získat mezinárodně platný certifikát na standardní nebo vyšší úrovni Evropského jazykového rámce. Bude se jednat o zkoušku PET (Preliminary English Test) nebo o jinou zkoušku na odpovídající nebo vyšší jazykové úrovni. V jazyce českém bude kladen velký důraz na vlastní četbu a výchovám (hudební, tělesná, výtvarná, dramatická) bude věnována zvýšená hodinová dotace. Učební plán bude vyvážený v poměru přírodní vědy – společenské vědy.

Tento typ studia je určen pro zvláště nadané a studijně orientované žáky se zájmem o intenzivní vzdělávání, kteří v letošním školním roce úspěšně ukončí 5. ročník ZŠ, a u nichž je předpoklad dalšího studia na střední, vyšší odborné škole a vysoké škole.

1. Při výuce budou sledovány a dodržovány zásady psychohygieny, při výukovém režimu bude vyvážena míra pohybová, míra zpracování sluchových informací, psaní i práce na počítačích
2. Počítače nebudou nahrazovat práci žáků, ale pouze jim pomáhat při zjišťování a doplňování informací
3. Celý model vychází z koncepce školy, ale inspiroval jej dokument Akční plán pro realizaci „Koncepce rozvoje informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání pro období 2009 – 2013“ (usnesení vlády č. 1276/2008). Tento koncepční dokument byl výstupem práce odborné skupiny MŠMT sestavené tehdejším ministrem Ondřejem Liškou v roce 2009.
4. Učební plán pro 6. T třídu je vložen do ŠVP. Je v souladu s RVP.

Učební plán je vyvážený v poměru přírodní vědy - společenské vědy.

Učební plán pro 2. stupeň – T 21

RVP Oblast	RVP Obor	RVP hodiny	ŠVP předmět	ŠVP hodiny	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Kontrola
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	15	Český jazyk a literatura	**15+1**	4	4	4	3+1	16
	Cizí jazyk	12	Anglický jazyk	**12+8**	3+3	3+3	3+2	3	20
			Druhý CJ	**0+6**	0	0	0+3	0+3	6
Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace	15	Matematika	**15+1**	4	4	4	3+1	16
Informační a komunikační technologie	Informační a komunikační technologie	1	Informatika	**1**	0	0	1	0	1
Člověk a společnost	Dějepis	11	Dějepis	**5+2**	1+1	1+1	1	2	7
	Výchova k občanství		Výchova k občanství a ke zdraví	**6**	2	2	0	2	6
Člověk a příroda	Fyzika	21	Fyzika	**8**	2	2	2	**2**	8
	Chemie		Chemie	**4+1**	0	0+1	2	2	5
	Přírodopis		Přírodopis	**4+3**	1+1	1+1	1+1	**1**	7
	Zeměpis		Zeměpis	**5+2**	1+1	1+1	2	1	7
Umění a kultura	Hudební výchova	10	Hudební výchova	**4**	1	1	1	1	4
	Výtvarná výchova		Výtvarná výchova	**6**	2	2	1	1	6
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	10							
	Tělesná výchova		Tělesná výchova	**10**	2	2	3	3	10
Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	3	Pracovní výchova	**3**	0	0	1	2	3
			Volitelné předměty	**0**	0	0	0	0	0
Disponibilní hodinová dotace		24		**+24**	+6	+7	+6	+5	+24
Ročníková minima					28	28	30	30	
Celkem hodin v 6. - 9. Ročníku		122		122	29	30	32	31	122
Ročníková maxima					30	30	32	32	

LEGENDA:

podle RVP ZV
podle RVP ZV
podle ŠVP

6.8 Příloha č. 8 Školní podpůrný program

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami upravuje

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejm. úplné znění - zák. č. 317/2008 Sb., a zák. č. 49/2009 Sb., (§16, §40 a §48)

- vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, zejména vyhláška č. 116/2011 Sb.,

- vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů, zejména vyhláška č. 147/2011 Sb.

V předkládaném dokumentu považujeme za **žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** (SVP) všechny žáky se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním, případně i žáky s mimořádným nadáním.

Do kategorie **žáků se zdravotním postižením** jsou zařazováni žáci s mentálním, tělesným, zrakovým a sluchovým postižením, s poruchami autistického spektra, s poruchou dorozumívacích schopností, se souběžným postižením více vadami a vývojovými poruchami učení a chování. Žákům s těžkými formami výše zmiňovaných postižení náleží s ohledem na rozsah speciálních vzdělávacích potřeb nejvyšší míra podpůrných opatření, která doporučuje školské poradenské zařízení.

Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto dokumentu zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy **vedoucí k poruchám učení a chování**, které vyžadují zohlednění při vzdělávání. I u těchto žáků je důležité zohledňovat jejich individuální vzdělávací potřeby a to např. formou vyrovnávacích opatření, které škola může žákovi navrhnout na základě pedagogické diagnostiky (posouzení vzdělávacích potřeb, průběhu a výsledků vzdělávání). Pro žáka tak může být vypracován plán pedagogické podpory (= individuální vzdělávací plán bez doporučení školského poradenského zařízení).

Identifikace **žáků se sociálním znevýhodněním** bývá obtížná, jen malé procento má tento status potvrzený školským poradenským zařízením. Jsou to především žáci, jejichž rodinné prostředí je s nízkým sociálně kulturním postavením, jsou ohroženi sociálně patologickými jevy, mají nařízenou ústavní výchovu nebo uloženu ochrannou výchovu, dále postavení azylanta, požívají doplňkovou ochranu nebo jsou účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany na území ČR. Škola pak poskytuje vyrovnávací, případně podpůrná opatření zejména žákům, kterým se nedostává potřebné podpory k řádnému průběhu vzdělávání včetně spolupráce zákonných zástupců se školou a žákům znevýhodněným nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.

Kategorii sociálního znevýhodnění je nezbytné posuzovat vždy podle toho, jaké konsekvence přináší pro vzdělávání žáka. Při posuzování specifických vzdělávacích potřeb žáka je vhodné specifikovat jeho odlišné vzdělávací potřeby bez využití nálepky sociokulturního znevýhodnění zejména v kontextu jeho začlenění do kolektivu (Zapletalová, 2006).

Vyrovnávací a podpůrná opatření specifikuje novela vyhlášky č. 73/2005 Sb.

Zavedením **vyrovnávacích opatření**, které může škola nastavit i bez spolupráce se školským poradenským zařízením (na žáka/žákyni nelze nárokovat zvýšený normativ), je kladen mnohem větší důraz na individuální a individualizovaný přístup učitele, pedagogickou diagnostiku a včasnou intervenci v rámci školy. Diagnostika a intervence psychologů a speciálních pedagogů v poradenských zařízeních se tak odsouvá na pozdější dobu. Nejprve tedy poskytuje preventivně vyrovnávací opatření pedagogický pracovník, škola a rodina dítěte a teprve pokud se tato opatření ukážou jako nedostatečná, bude dítě vyšetřeno ve školském poradenském zařízení, které případně může doporučit **podpůrná opatření**. Cílem je poskytnout žákům s výukovými obtížemi cílenou pedagogickou podporu ještě před provedením odborného vyšetření, respektive před případným zařazením žáka do režimu speciálního školství.

Poznámka:

V případě integrace žáků se středně těžkým a těžkým zdravotním postižením v běžné základní škole, musí mít škola v rejstříku škol a školských zařízení MŠMT zapsán **obor vzdělání základní škola speciální.**

TŘÍSTUPŇOVÝ MODEL PÉČE o žáky s počátečními obtížemi ve čtení a psaní

Třístupňový model péče je modelová struktura podpůrné péče ve školách, která vznikla z činnosti pracovní skupiny v rámci naplňování resortního projektu MŠMT k diagnostickým kritériím SPU. Výstupem tohoto projektu je publikace:

Mertin, V., Kucharská A. a kol.: Integrace žáků se specifickými poruchami učení – od stanovení diagnostických kritérií k poskytování péče všem potřebným žákům, IPPP ČR, Praha 2007.

Na tento projekt navazuje projekt 3 MP (Třístupňový model péče), ten je realizován ve vybraných základních školách v ČR.

Třístupňový model péče se zaměřuje na jiné pojetí přístupu k žákům s počátečními obtížemi ve čtení a psaní. Využívá zkušenosti a poznatky z dosavadní praxe jak v České republice, tak i v zahraničí.

Navrhovaný systém zdůrazňuje prevenci školní neúspěšnosti a možnost snížit počet žáků se specifickými poruchami učení.

Klade mnohem větší důraz na individuální a individualizovaný přístup učitele, pedagogickou diagnostiku a včasnou intervenci v rámci školy. Diagnostickou intervenci psychologů a speciálních pedagogů v pedagogicko-psychologických poradnách tento model odsunuje až na pozdější dobu, přičemž nejprve poskytuje preventivní opatření pedagogický pracovník, škola a rodina dítěte.

TŘÍSTUPŇOVÝ MODEL PÉČE – JEDNOTLIVÉ STUPNĚ

Třístupňový model péče vychází z pojetí preventivně-intervenčního, který je alternativou k současnému pojetí přístupu k žákům se vzdělávacími obtížemi, nazývaném diagnosticko-terapeutický.

„Cílem systému je, aby poskytoval žákům s výukovými obtížemi cílenou pedagogickou podporu ještě před provedením odborného vyšetření, a tedy před případným zařazením žáka do režimu speciálního školství“ (Metin, Kucharská, 2007, s. 29).

První stupeň péče: individualizovaná pomoc učitele

Individualizovaná pomoc učitele se poskytuje dětem, u kterých se výukové obtíže objevily poprvé a je realizována v rámci běžných výukových hodin. Lze předpokládat, že u některých dětí tato pomoc výukové obtíže bude minimalizovat. Tento efekt lze očekávat např. u žáků:

- s lehčí nezralostí
- s nedostatečnou připraveností některých funkcí nebo speciálních schopností
- se zdravotním oslabením
- s nižší školní adaptabilitou
- pocházejících z rodinného prostředí, které negativně ovlivňuje vstup dítěte do školy (Mertin, Kucharská 2007)

V rámci individualizované pomoci učitele je důležité, aby učitel aktivně hledal vhodné formy rozvoje dítěte a využíval spektrum metod výuky čtení, psaní a počítání. Podporuje motivaci dítěte k učení a ke školní práci. Učitel by také měl znát principy individualizace a modifikace v předmětu, který vyučuje. Je vhodné, aby učitel vypracoval podrobnou analýzu dosavadních výsledků dítěte a při sledování vývoje dítěte reflektoval jak vývojové hledisko (jak se dítě rozvíjí vzhledem k úrovni vlastních schopností a dovedností), tak i hledisko srovnání s ostatními žáky třídy.

Již v této fázi je důležité navázat spolupráci s rodiči, pravidelně s nimi konzultovat potřeby a vývoj dítěte, případně doporučení pro adekvátní přípravu doma.

Tento první stupeň je doporučován na období 3 – 6 měsíců, kdy učitel vede žákovo portfolio, které mapuje postupnou podporu žákovi. V případě, že individualizovaná pomoc učitele nevede k vyrovnání obtíží, což se projeví na výstupech pedagogické diagnostiky, žák bude doporučen do navazujícího druhého stupně podpory.

Druhý stupeň péče: plán pedagogické podpory

V tomto stupni podpory se doporučuje, aby učitel problematiku práce s dítětem konzultoval se školním poradenským pracovištěm – školním psychologem nebo speciálním pedagogem. V případě, že škola nemá tyto odborníky, lze konzultačně spolupracovat i s pedagogicko-psychologickou poradnou. Vždy by měl konzultační tým přizvat i výchovného poradce školy, samozřejmě do spolupráce jsou přizváni také rodiče žáka.

Na základě odborných konzultací by měl být pro žáka vytvořen **plán pedagogické podpory**. V porovnání s individualizovanou pomocí je plán strukturovaný a zaměřuje se na několik rovin pomoci:

- definuje silné a slabé stránky dítěte
- stanoví individuální cíle v předmětech, ve kterých žák selhává
- stanovuje způsoby jak těchto cílů dosáhnout

(Mertin, Kucharská, 2007)

Intenzita pomoci se zvyšuje např. častější intervencí, po delší dobu, v menších, případně homogenních skupinkách.

„Příklady individuálních opatření: prodloužené procvičování, opakované procvičování, procvičování za pomoci kompenzačních pomůcek, zadávání individuálních úkolů, tolerance, atd. Příklady skupinových opatření představují např. PC programy a další. (Mertin, Kucharská, 2007, str. 33)“

S dítětem by měl pracovat pedagog, který má již zkušenosti v dané oblasti. Důležité je pokračovat v práci s portfoliem a monitorovat výsledky dítěte pomocí cílené pedagogické diagnostiky.

I v této fázi je velmi důležitá spolupráce s rodinou žáka a přizpůsobení domácí přípravy.

Po 3 – 6 měsících se reflektuje účinnost plánu pedagogické podpory v rámci konzultačního týmu. V případě, že výsledky jsou uspokojivé, dítě se vrátí do úrovně 1. V případě, že u dítěte přetrvávají vážné výukové obtíže, je doporučeno na komplexní pedagogicko-psychologické vyšetření ve školském poradenském zařízení (pedagogicko-psychologické poradně).

Třetí stupeň péče: specializovaná intervence na odborném pracovišti či v koordinaci s ním, individuální vzdělávací program

V případě, že dosavadní intervence v rámci školy nevedla k zmírnění výukových obtíží, pedagogicko-psychologická poradna provede odborné vyšetření, na základě kterého rozhodne, zda bude dítěti přidělena diagnóza a uvede podnět k vytvoření individuálního vzdělávacího programu.

V případě, že rodiče s návštěvou v pedagogicko-psychologické poradně nesouhlasí, je nutné zůstat ve stupni 2 a nadále se žákem pracovat podle plánu pedagogické podpory.

Pedagogicko-psychologická poradna do péče o žáka vstupuje s odborným poradenstvím pro školu a vyhodnocuje účinnost IVP minimálně 2x za rok. Současně poskytuje další odborné intervence na úrovni psychologické či speciálně pedagogické péče.

Zpracovala: Mgr. Pavla Jirásková, psycholog CPIV Most

Vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra (PAS)

Autismus je pervazivní vývojová porucha, charakteristická narušením vývoje ve všech složkách psychiky, i když v různé míře a intenzitě (nerovnoměrný profil schopností). Psychický vývoj dítěte je díky tomuto handicapu narušen hlavně v oblasti komunikace a sociální interakce, mají odlišný poznávací styl. Důsledkem poruchy pak je, že dítě často nerozumí tomu, co prožívá a vytváří si specifické vzorce chování, které komplikují jeho sociální začlenění. Děti s autismem mají ale i své silné stránky, kterými udivují své okolí.

Charakteristiky komunikace

✓ nerozumí a neumí správně používat neverbální komunikaci

- nemají potřebu očního kontaktu, nekomunikují pohledem
- nerozumí a sami neumí adekvátně používat mimiku, gestiku a řeč těla - projevy emocí, respektování osobního prostoru, přiměřenost a vhodnost gest a dotyků, apod.
- mají potíže s chápáním prozodických faktorů řeči, které upřesňují význam a zkvalitňují porozumění sdělení – tón a síla hlasu, melodie, rytmus, tempo, přízvuk, rychlost promluvy, členění řeči
- nerespektují bariéry v komunikaci – emoce, vhodnost v sociálním kontextu, apod.

✓ mají problémy s přesným porozuměním řeči

- někdy jen budí zdání, že mluvené řeči dobře rozumí, ale mohou to být jen reakce na stále se opakující každodenní pokyny
- mohou rozumět jednotlivým slovům, ale pokud je slyší v delší větě nebo pozměněné větě (slovosled, synonyma apod.), nemusí je stihnout dešifrovat a celému sdělení neporozumí nebo rozumí zkresleně
- mívají specifické potíže se zpracováním sluchových podnětů - výběrové vnímání, upřednostnění zrakového informačního kanálu, apod.
- musíme mít na paměti, že ne vždy porozumí všemu, a vždy pouze autistickým způsobem, tj. vše co je řečeno, chápou doslovně, nechápou ironii a obrazná rčení, přenesený význam slov, abstraktní slova

✓ mají problémy s verbální komunikací

- opožďování nástupu řeči a její odlišný vývoj od zdravých dětí; až 40% si neosvojí řeč vůbec
- selhávají v navozování a udržování konverzace pro charakteristické zvláštnosti v používání řeči – odlišnosti v prozódii, narušené koverbální chování, stereotypní témata bez aktuálních souvislostí, apod.
- mají sémantické potíže (význam slov)
- mají konceptuální potíže (slovosled, posloupnost v ději)

- pro jejich verbální projev je typická okamžitá a opožděná echolálie, efekt posledního slova

✓ mají narušené koverbální chování (tj. neverbální chování, které doprovází verbální komunikaci) – např. různorodé nevhodné motorické projevy, které působí rušivě a mají nepříznivý vliv na komunikaci, způsobují těžkosti při dekódování sdělovaného

Charakteristiky sociální interakce

✓ nevykazují sociální kontakty přiměřené věku

✓ selhávají při vytváření vztahů se svými vrstevníky

✓ zřetelná neschopnost používat obvyklé způsoby vystupování v sociálním kontaktu – viz neverbální komunikace, koverbální chování a další problémy v komunikaci

✓ neschopnost sdílet radost, smutek a zájmy s ostatními - absentuje sdílený úsměv, smysl pro humor, v tísni nevyhledávají útěchu a pomoc u blízkých, chybí empatie

Charakteristiky poznávacího stylu

✓ Zaměřenost na detail, neschopnost rozlišit podstatné od nepodstatného

- mají tendenci vybrat si pouze jeden úzce vymezený pramen informací a ostatní informace vůbec nebrat v úvahu
- věnují svou pozornost jen jedné vlastnosti pozorovaného předmětu, která ale vůbec nemusí být podstatná, zaujmou je drobné detaily a nikoliv celek

➢ je proto důležité zajistit, aby dítě věnovalo pozornost správnému podnětu, např. silnou motivací, pečlivě volit slova – nezahlcovat instrukcemi

✓ Abnormality smyslového vnímání

Autismus bývá někdy označován jako smyslová slepota. Nejedná se o deficit smyslových orgánů, ale autisté často nejsou schopni dešifrovat senzorické stimuly smysluplně - odlišit hlavní a důležitou komponentu od vedlejší, nadbytečné a nevýznamné, mají problém s intermodalitou (propojení vjemů z více smyslů). Vnímání smysly se tak stává nestandardním, tzn., že v daném čase se jedná o příliš malou nebo naopak příliš velkou reaktivitu na různé smyslové podněty. Běžné vjemy mohou být vnímány buď mimořádně silně nebo velmi slabě, nebo dokonce vůbec.

- většinou je preferováno zrakové vnímání před sluchovým
- u některých dětí s PAS je patrná přecitlivělost na zvuky, lidský hlas
- problémy s vnímáním prostoru jako celku – panika v neznámém prostředí
- patrná přecitlivělost na taktilní podněty (doteky, kontakt s různými materiály)
- dráždivé vjemy z napětí v kůži, v kloubech provokují neklidné chování (desenzibilizace

kartáčováním, stlačováním)

- zaujetí pro různé vůně, pachy
- často patrný vyšší práh bolesti
- rozdílný vnitřní termostat ve srovnání s ostatními (reakce na teplotu, případně změny teploty v prostředí)

✓ Problémy s intermodalitou

- při řešení úkolů, kdy je třeba používat více smyslů současně, mají děti s autismem specifické obtíže; větší úspěch mají při provádění aktivit, kdy používají pouze jeden smysl

✓ Problém zachovat správný sled činností (serialita)

- potíže s dodržováním daného postupu při určitých činnostech, logicky navazovat na výsledek předešlé činnosti a pokračovat v ní

➢ nutnost používat procesuální schémata (manuály činností, zadávání úkolu, režim dne..)

✓ Problémy se zobecňováním, transferem a nízká nebo žádná flexibilita

- deficitní přiřazování, třídění, diferenciace
- novou dovednost umí zpočátku používat jen za stejných okolností, za kterých se ji naučili, mívají problém přenést naučené z jednoho prostředí do jiného, z určitého člověka na ostatní

✓ Deficit v představivosti, spontánnosti a kreativitě

- nechápou, že něco může být jen „jako“, a proto ani nedovedou rozlišit co je doopravdy a co je jenom „jako“
- vše chápou doslovně – při kontaktu s nimi nelze používat ironii, rčení, abstrakci, přenesený význam slova
- nastává problém, pokud je nutné změnit zažité postupy - vyvoláme nejistotu a může přijít afekt

✓ Potíže s napodobováním

- chybí následnost, posloupnost, celistvost imitovaného, mohou ale překvapit dokonalou imitací určitých detailů

✓ Kinestetické podněty (polohy, pohyb)

- vzhledem k příznivému vnímání kinestetických podnětů a vysoké schopnosti se přes tyto podněty učit, jde u žáků s PAS o přirozený a efektivní způsob učení novým dovednostem

➢ je výhodné učit je poznávat předměty jejich ohmatáváním

➢ vedením jejich ruky a prstů je nabádat k žádané činnosti (obvykle nestačí činnost pouze předvést nebo instruovat slovně, potřebují činnost procítit)

- ➢ vyloučíme-li verbální pokyn, dítě se lépe soustředí na zadaný úkol (viz problém s intermodalitou)
- ➢ vhodnější je pobídnout dítě ke splnění úkolu fyzickým vedením a ne verbálně
  - žáci s PAS mívají problém se zahájením činnosti, a to i když ji ovládají
  - často také ustávají v aktivitě a otálejí s jejím pokračováním
  - mají sklony vytvářet si závislost na pokynech a obvykle dříve, než zahájí nějakou činnost, resp. pokračují v aktivitě, čekají na vyzvání

✓ Paměť

- mívají specifické verbální a vizuální problémy týkající se paměti; dlouhodobá bývá lepší než krátkodobá

✓ Motivace

- u běžné populace je stupeň motivace daný různými touhami a zájmy, jako je např. potřeba sympatií, souhlasu, citového vztahu, soutěživosti, úspěchu, atd.; dítě s autismem tyto potřeby obvykle nemá

<u>Specifické vzorce chování</u>

✓ Stereotypní a opakující se pohybové manýry (repetitivní aktivity)

- sklon k opakovaným sebestimulačním pohybům

  - mohou mít smysl určité senzorické stimulace, pak dělají dítěti potěšení

  - mohou být odpovědí na určitou frustraci nebo zvyšující se napětí či úzkost, pak množství těchto repetitivních aktivit je možné považovat za určité měřítko vyjadřující velikost stresu, který dítě prožívá

✓ Vznik neobvyklých a komplikovaných rutin

- mají rádi stejnou uspořádanost a předvídatelnost denního života a zdá se, že si vymýšlejí zvláštní rutiny a rituály, aby se tak jejich život stal předvídatelný; narušení jejich rutin vyvolává paniku se silnou emocionální reakcí
- potřeba srozumitelné perspektivy dne (procesuální schéma)

✓ Omezený okruh zájmů, náklonnost k určitým věcem

✓ Problémové chování

- Specifické

  - úzkostnost, pocit permanentního ohrožení (nerozumí okolnímu světu)

  - nízká schopnost adaptace

  - problémy kooperovat, požádat o pomoc

  - problém uskutečnit volbu

- problém s iniciativou a spontánností (buď omezená, resp. žádná, nebo přílišná)

- Nespecifické

  - hysterie, agrese, autoagrese jako následek stresů z nepochopení

Žáci s PAS s vyšší mírou funkčnosti bez mentálního postižení se vzdělávají v běžné ZŠ (s využitím přiměřených podpůrných opatření dle doporučení školního poradenského zařízení – asistent pedagoga, IVP, úpravy prostředí…). Žáci s vyšší mírou funkčnosti a přidruženým lehkým mentálním postižením mohou být vzdělávání v rámci integrace v běžných školách (pak IVP na bázi RVP ZV s přílohou pro LMP a další podpůrná opatření). Žáci s nižší mírou funkčnosti a kombinací s dalšími vadami bývají nejčastěji zařazeni v ZŠ speciální popř. přímo ve třídách pro žáky s autismem. Zařazení každého jednotlivého žáka je řešeno s přihlédnutím ke všem okolnostem ovlivňujícím edukační záměr.

Výuka žáků s PAS by se měla opírat o TEACCH program a Loovasovu intervenční terapii.

Teacch program

Ke každému dítěti přistupujeme jako k jedinečné osobnosti**.** Výuka rozvíjí silné stránky a zájmy dítěte s autismem. Zdůrazňuje se strukturované prostředí, pevný denní program a vizuální pomůcky. Tato metoda je velmi účinná, umožňuje stanovit rozvíjení dovedností a nápravu problémového chování.

Hlavními pilíři programu jsou zásady vizualizace, strukturalizace a individuálního přístupu.

Z TEACCH programu vychází Metodika strukturovaného učení, která je nejčastěji aplikována v českém prostředí.

Podmínky vzdělávání

- Speciálně upravené školní prostředí, aby žáci nebyli při práci nikým rušeni, ani sami nikoho nerušili - samostatná lavice ve třídě, někdy odděleni od ostatních spolužáků (na určité typy aktivit je vhodnější individuální práce s žákem v klidovém prostoru mimo třídu).
- Přísně individuální přístup a přesné strukturování prostoru i času. Metodika strukturovaného učení:
  - INDIVIDUALIZACE tj. uzpůsobení intervence pro konkrétního jedince. Neexistují dvě děti s autismem s úplně stejnými projevy. Základem práce s žákem je jeho dokonalá znalost založená na pozorování. Důležitý je jeho slovník, který také musíme znát a používat, aby nedocházelo k nedorozumění. Prioritou se stává znalost a využitelnost jeho zájmů a preferovaných činností.
  - STRUKTURALIZACE tj. přehlednost konkrétního sdělení, prostoru i času. Podporuje proces učení, minimalizuje frustraci, umožňuje vizuální pořádek, zaručuje stabilní místo k činnostem a stanovuje místo pro pomůcky, jídlo, relaxaci. Strukturalizace obsahu výuky pomáhá přizpůsobení se změnám,

pomáhá organizovat činnosti v čase i prostoru a předvídatelnost. Rozvrhy, denní programy, seznamy úkolů podporují samostatnost, řeší plánování, vycházejí ze schopností každého dítěte a jsou umístěny na viditelném místě.

- VIZUALIZACE tj. informace musí být nejen slyšená, ale hlavně viděná – např. hodiny, stopky, kalendář. Dále jsou to nápisy nebo obrázky, které znázorňují pokyny. Máme větší jistotu, že dítě náš pokyn nezapomene v půli cesty. Tento způsob lze využít pro jakýkoliv úkol. Je to pouze způsob, jak dítěti vysvětlit instrukci a po pochopení pokynu můžeme dopomoc postupně odstraňovat až do úplné samostatnosti dítěte.

- Počítač pro žáky s PAS, kteří preferují komunikaci s počítačem, a který se může stát významným prostředkem jejich vzdělávání.
- Učitelé vzdělaní v problematice autismu a metodice strukturovaného učení s autistickými žáky.

Základní otázky – kde, kdy, jak dlouho, jak a proč?[14]

Žáci s PAS musí mít veškeré informace v podobě, která bude jim osobně pochopitelná. Vždy musí znát odpověď na tyto základní otázky: KDE? KDY? JAK DLOUHO? JAK? PROČ?

- **Kde? = Prostorová struktura**

Prostor třídy by měl být rozdělen na jednotlivé pracovní části, které jsou jasně vyznačeny, a žák s PAS ví, kde se pracuje, kde se jí nebo kde se odpočívá. V běžné třídě při individuální integraci nelze takto striktně upravit celý prostor, ale je potřebné, aby žák měl jasno. Každý prostor by měl být využíván na jednu aktivitu (práce, jídlo, odpočinek…). V případě, že toto nelze zajistit, mělo by být použito vizuálního odlišení. Pro některé žáky se bude muset vizuálně zvýraznit pracovní místo (např. barevný pásek na lavici).

- **Kdy? = Časová struktura**

Na zajištění vizualizace času se používají různé typy denních režimů (rozvrhů). Důležité je, aby symboly využité v denních režimech odpovídaly individuálním potřebám dítěte a úrovni jeho kognitivních funkcí. Základem je panel denního režimu. Tento panel musí žák dobře vidět. Jednotlivé symboly mohou být předměty, obrázky nebo slovní karty.

- **Jak dlouho? = Množství připravených úkolů**

K vymezení času na splnění úkolu lze využít kuchyňskou minutku nebo přesýpací hodiny (neruší ve vyučování). Toto také lze znázornit množstvím připravených úkolů, a když chceme prodloužit čas, připravíme větší množství prvků. Žáci, kteří vnímají polohu hodinových ručiček, mohou používat symboly hodin.

- **Jak? = Strukturované krabicové úkoly**

14

DOHNALOVÁ, I.: Metodika práce u dítěte a žáka s poruchami autistického spektra. Metodická příručka pro pedagogy a rodiče, SPC Jihlava

Samostatnou práci je výhodné připravovat do krabic.

Když připravujeme krabicový úkol, musíme vždy připravit takový typ krabice, aby žák měl možnost reagovat. Členění krabic musí odpovídat charakteru úkolu a všechny části krabice musí být využity. Pracujeme s žákem z levé části do pravé. Postupujeme zleva doprava nebo shora dolů – tak, jak probíhá čtení textu.

<table>
<tr><td rowspan="3">Místo pro materiál, s nímž má pracovat (smíchané trojúhelníky a čtverce)</td><td>Cílový prostor (např. trojúhelníky)</td></tr>
<tr><td>Cílový prostor (např. čtverce)</td></tr>
</table>

V plnění úkolů žákům s PAS pomáhají také procesuální schémata. Jsou to vlastně vizualizované manuály činností. Umožňují žákům velkou míru samostatnosti, se schématem žáci zvládnou správný postup kroků. Podrobnost postupu záleží na potřebách žáka.

- **Proč? = Každou činnost žák provádí za odměnu**

Odměna může být materiální, činnostní nebo sociální. Odměna sociální by měla být využívána současně s odměnou materiální (činnostní). Žák zpočátku nemusí chápat její význam. Postupně by měla být odměna oddalována a k tomu lze využívat zástupné symboly – žetony. U každé odměny platí, že musí být zajímavá pro žáka. Také je třeba si všímat, jak žák reaguje na odměnu v průběhu času.

Hlavní zásady pro komunikaci s žáky s pas

Pedagog by měl při komunikaci s žákem s PAS používat jednoduché věty, hovořit těmi slovy, které žák zná a sám smysluplně užívá. Nedoporučuje se používat ironie, slova v přeneseném významu, obrazná rčení a abstraktní slova. Je potřeba ověřovat si zda žák porozuměl. Nutná abstraktní sdělení je vhodné podporovat vizuálně (obrázkem, symbolem, apod.).

Úskalí verbální komunikace:

- Dlouhé věty, přemíra slov
- Možnost výběru - buď a nebo
- Kategorické NE může dítě pochopit jako úplný zákaz

Při podpoře rozvoje řeči je pro dítě s PAS důležité naučit se několik formulek pro zahájení rozhovoru, vyjádření pomoci, upozornění, že nerozumí a potřebuje sdělení znovu zopakovat. Dítě se musí trpělivě učit, jak vstupovat do hovoru, kdy má odpovědět, jak změnit téma hovoru, jak má poděkovat, jak se omluvit v různých situacích. V situaci, kdy neví, co má říct, se osvědčuje pošeptat mu radu. S výukou JAK komunikovat, musíme rozvíjet i chápání PROČ komunikovat.

Pokud dítě verbálně komunikuje pouze omezeně, je nutné spolupracovat na budování komunikace s odborníkem ze školského poradenského zařízení. Při zavádění alternativního případně augmentativního komunikačního systému je důležité, abychom zpočátku vybírali takové symboly, které vyjadřují činnosti a předměty, které má dítě rádo, neodmítá je a rozumí

jim. Nové symboly je potřeba učit jednotlivě a teprve později vytvářet krátké věty. V praxi se osvědčuje komunikovat s dítětem při aktivních činnostech a v přirozeném prostředí. Žádoucí je omezit množství podnětů a trpělivě čekat než dítě nový symbol pochopí a použije. K usnadnění nácviku komunikace je důležité využívat pomůcky, např. počítačové programy, komunikační tabulky nebo deníky, fotografie, barevné obrázky, piktogramy, komunikační řádek atd. Vizuální podpora řeči pedagoga napomáhá porozumění a tím dochází i k redukci nevhodného chování žáků s PAS. Vybudování alternativní komunikace není konečným cílem, ale prostředkem k dosažení co největší nezávislosti těchto dětí.

Nápadnosti v řeči dítěte s pas

Nápadností při komunikaci je zvláštní intonace a melodie, pedantická řeč. Řeč žáka s autismem je chudá na tóny, přízvuky a rytmus. Většina těchto dětí má problém s používáním zájmen. Echolalické věty je třeba u dětí s autismem považovat za pokus o komunikaci.

Obecná doporučení pro všechny vyučovací předměty

- Subjektivně zajímavé téma
- Co nejvíce provázat jednotlivé předměty
- Maximálně využívat výukový software – výhoda „stejnosti“

Možná úprava vyučovací hodiny

- Učivo podávat pomocí stručnějších vět na konkrétních příkladech
- Zdůraznit podstatné
- Novou látku dávat do souvislostí se zkušenostmi
- Dávat tolik úkolů, aby se stihly dokončit
- Vytvářet podstatné texty, nezahlcovat
- Zajistit psané poznámky, diktafon
- Snažit se o jednoduchou orientaci v sešitě
- Zohledňovat individuální schopnosti a obtíže žáka
- Používat vizuální podporu

Využití zájmů k motivaci

K motivaci vždy využívat specifické zájmy dítěte s PAS. Běžné formy motivace nemusí být dostatečně přínosné, někdy mohou být dítětem nepochopeny nebo dokonce odmítány. Do denních programů bychom měli včlenit čas a prostor na „jejich“ zájem. Omezíme tím i jejich nevhodné chování. Splní-li dítě úkol, může se například odebrat s asistentem do relaxační místnosti nebo knihovny. Zájmy dětí můžeme využít i tak, že daný výukový cíl aplikujeme na

tématiku, která je dítěti blízká. „Jejich zájem“ dává dětem pocit jistoty, upoutáme jejich pozornost a také je větší pravděpodobnost, že se dítě bude úlohou zabývat.

Ověřování vědomostí a formy zkoušení

U žáků s PAS se projevuje výrazná snaha uspět a tedy i obava z neúspěchu. Zkoušení se pro ně stává velmi stresující záležitostí. Doporučuje se raději tyto žáky zkoušet písemně, ale i tato forma s sebou přináší určitá nebezpečí, většina těchto žáků mívá problémy splnit všechny zadané úkoly ve stanoveném čase. Velkou roli zde hraje snížená schopnost soustředit se na věci mimo oblast jejich zájmů. Doporučuje se zadávat kratší písemné práce nebo testy nebo je rozdělit na několik částí a žákovi je dávat v průběhu několika dnů. Velmi důležité je zadat tolik úkolů, kolik má žák šance zvládnout. Někdy se osvědčuje zadávat testy v jiné místnosti, zde je poskytnuto více času i klidu.

- Sledovat velmi podrobně reakce
- Dávat přednost tomu co je pro žáka méně stresující
- Používat strukturované testy (pouze jedna oblast učiva)
- Opakování stejného testu – zvětšovat míru samostatnosti
- Znalosti ověřovat i ústně – domluvená formulace otázek
- Hodnotit pozitivně – co dítě umí
- Dát možnost opakovaného zkoušení

hodnocení

- klasické známkování
- slovní hodnocení
- doplňkový hodnotící systém – např. tzv. žetónového hospodářství

Vždy nutné nastavit s ohledem na dg. PAS, zohlednit posun v porovnání s normou a zároveň v porovnání s předchozím individuálním výkonem.

Posuzování vývojové úrovně dítěte/ žáka v jednotlivých oblastech

Posuzováním vývojové úrovně jednotlivých oblastí se zabývají ŠPZ, využívají řadu nástrojů, např.:

- Eric Schiller a kol.

  Psychoedukační profil revidované vydání (PEP- R) - individuální hodnocení a vzdělávací program pro děti s autismem a děti s podobným vývojovým postižením.

  Nakladatelství Modrý klíč, Praha 2000

- Eric Schiller a kol.

  Psychoedukační profil pro adolescenty a dospělé (AAPEP) – individualizované hodnocení a terapie dětí s autismem a dětí vývojově postižených.

  Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006

- Věra Čadilová, Zuzana Žampachová a kol

  Edukačně-hodnotící profil dítěte s poruchou autistického spektra (do 7 let)

  IPPP ČR, Praha 2004

- Věra Čadilová, Zuzana Žampachová a kol.

  Edukačně-hodnotící profil žáka s poruchou autistického spektra (8-15 let)

  IPPP ČR, Praha 2005

Individuální vzdělávací plán[15]

Zásady pro tvorbu IVP

zohlednění nerovnoměrného vývojového profilu

rozvíjení deficitních oblastí

charakteristika konkrétní míry aplikace strukturování a vizualizace

zachycení všech okolností, kde se bude práce s žákem lišit od práce s kmenovou třídou

zajištění časových proluk (přestávek)

4.1. Obsah IVP

1. Základní povinné údaje v IVP jsou dané platnou legislativou (Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů). Tyto základní informace jsou vždy doplněny dle individuálních potřeb žáka o další okolnosti důležité při edukaci.
   - jak bude upraveno prostředí
   - jaký bude používán denní režim
   - jak individuálně uplatňovat Teacch program (nebo Metodiku strukturovaného učení)
   - doporučený způsob prověřování znalostí a hodnocení

Vzhledem k deficitu v rámci poruchy autistického spektra by měl IVP obsahovat také:

- rozvoj komunikace

[15] ČADILOVÁ, V., ŽAMPACHOVÁ, Z.: Strukturované učení: vzdělávání dětí s autismem a jinými vývojovými poruchami. Vyd.1., Praha: Portál, 2008, str. 334

- rozvoj v oblasti napodobování (imitace)
- rozvoj v oblasti sociálního chování
- rozvoj v sebeobsluze

Mělo by být zohledněno:

- jak dokáže vnímat
- je-li vytvořeno pracovní chování
- jak dlouho udrží pozornost
- jakou má paměť
- jak řeší problémy
- jak se chová ve společnosti ostatních
- na jaké úrovni je jeho řeč
- jak umí napodobovat
- jak chápe symbolickou hru
- čím se dá motivovat
- jak chápe následnost
- jaká je jeho schopnost učení
- jak se dokáže adaptovat na prostředí

Řešení případného problémového chování by mělo být doplňkem IVP nebo samostatně vypracovanou strategií. Někdy stačí změna prostředí, důsledné uplatňování metody Strukturovaného učení. Jindy přetrvává problémové chování i přes výše uvedená opatření. Pak je třeba je sledovat a zaznamenávat kdy, v jakých situacích a v čí přítomnosti k problémovému chování dochází. Bez důsledného vedení dokumentace a jejího vyhodnocování lze jen těžko problémové chování u osob s poruchou autistického spektra eliminovat.

Literatura pro poruchy autistického spektra

- ČADILOVÁ, V.; JŮN, H.; THOROVÁ, K. *Agrese u lidí s mentální retardací a s autismem*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-319-2
- ČADILOVÁ, V.; ŽAMPACHOVÁ, Z. *Strukturované učení.* Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-475-5
- ČADILOVÁ, V.; ŽAMPACHOVÁ, Z. *Tvorba individuálních vzdělávacích plánů pro děti s poruchami autistického spektra.* Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2006. ISBN 80-86856-17-8

- DE CLERQ, H. *Mami, je to člověk nebo zvíře?* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-235-5
- DUBIN, N. *Šikana dětí s poruchami autistického spektra*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-553-0
- JELÍNKOVÁ, M. *Autismus I. – problémy komunikace dětí s autismem*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 1999.
- JELÍNKOVÁ, M. *Autismus II. – problémy v sociálních vztazích dětí s autismem*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2000.
- JELÍNKOVÁ, M. *Autismus III. – problémy s představivostí u dětí s autismem*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2000.
- JELÍNKOVÁ, M. *Autismus IV. – péče o dospělé klienty s autismem*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2001.
- JELÍNKOVÁ, M. *Autismus VI. – diagnostika a možnosti korekce chování u klientů s autismem*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2002.
- JELÍNKOVÁ, M. *Autismus VIII. – pedagogicko-psychologické hodnocení a výchovně vzdělávací strategie u žáků s autismem*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2004.
- JELÍNKOVÁ, M. *Vzdělávání a výchova dětí s autismem*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-383-2
- JELÍNKOVÁ, M.; NETUŠIL R. *Autismus V. – hra a hračka v životě dítěte s autismem*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2001.
- VERMUELEN, P. *Autistické myšlení.* Praha: Grada 2006. ISBN 80-247-1600-3
- ZÁPOTOČNÁ, D. *Autismus a legislativa.* Senát 3. 3. 2004, materiál k semináři

Internetové zdroje:

www.autismus.cz, www.apla.cz, www.volny.cz/autistik, www.dobromysl.cz/diagnozy/autismus, www.rain-man.cz, www.alenka-os.cz

Vhodný typ vzdělávání pro konkrétního asistenta pedagoga a pedagoga lze prokonzultovat s ŠPZ – nejlépe s krajským koordinátorem pro PAS. Aktuální kontaktní údaje jsou zveřejněny na stránkách MŠMT a Národního ústavu pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, divize Institut pedagogicko-psychologického poradenství.

Vzdělávání o autismu a podporu lidem s autismem a jejich rodinám poskytují:

APLA – Asociace pomáhající lidem s autismem

Praha a Střední Čechy - V Holešovičkách 593, 182 00 - Praha 8, tel.: 284 684 959

Severní Čechy - Lidická 70/35, 43401 Most, tel.: 602 946 370

Jižní Čechy - Farského 887, 390 02 Tábor

Vysočina -Telečská 7, 586 01 Jihlava, tel.: 567570532, 724054593

Jižní Morava - Fügnerova 30, 613 00 Brno - Černá Pole, tel.: 548 220 345

Hradec Králové - Machkova 587, 500 11 Hradec Králové,

Autistik, občanské sdružení

182 00 Praha 8, Kyselova 1189/24

telefon: 605 400 865

RAIN-MAN, sdružení rodičů a přátel dětí s autismem

721 00 Ostrava – Svinov, Tichá 718

Telefon: 723 564 399

Alenka, občanské sdružení

415 01Teplice, Skupova 559/31

Telefon: 739854490, 774400626

Zpracovaly: Mgr. Vladimíra Kopřivová speciální pedagog CPIV Brno

Mgr. Nataša Alešová, metodik speciálních pedagogů CPIV

OSOBNÍ ASISTENCE

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

§ 39 Osobní asistence

Osobní asistence je terénní sociální služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotní postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje.

Služba podle odstavce 1 obsahuje zejména tyto základní činnosti:

pomoc při zvládání běžných úkolů péče o vlastí osobu,

pomoc při osobní hygieně,

pomoc při zajištění stravy,

pomoc při zajištění chodu domácnosti,

výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,

zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,

pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Povinnosti OA na školách (zdroj: *www.rytmus.org*)

- být přítomen ve třídě po celou dobu vyučování, případně podle potřeby, kterou stanoví individuálně vzdělávací plán.
- pomáhat dítěti nebo mladému člověku s orientací po školní budově a při přesunech mimo budovu
- pomáhat dítěti nebo mladému člověku s přípravou pomůcek na vyučování
- po domluvě s učitelem pracovat s dítětem podle IVP
- účastnit se týmových schůzek, které se týkají integrovaného žáka nebo studenta

Pokud je to v zájmu dítěte, zajišťuje se osobní asistence, buď přes příspěvek na péči, nebo si osobní asistenci zcela hradí rodiče sami. Po škole není možné žádat zajištění a úhradu OA. Škola by však s působením OA na škole měla souhlasit.

Osobní asistent není pedagogickým pracovníkem, není zaměstnancem školy, může však ve škole působit na základě možnosti dané § 8 odst.7 vyhlášky MŠMT č. 73/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Žádost o příspěvek na péči

Formuláře je možno vyzvednout na Odboru sociální péče MMB, Koliště 19, nebo získat na stránkách MPSV (www.portal.mpsv.cz/forms)

Informace o popisovaném postupu (o řešení životní situace) je možné získat také z jiných zdrojů nebo v jiné formě www.mpsv.cz ; www.socialnipece.brno.cz

Socio-info centrum MMB, Koliště 19, tel. 542 173 720, 542 173 730

Máte-li jako osobního asistenta **soukromou osobu (studenta apod.),** pro poskytování OA navrhujeme uzavřít smlouvu podle následujících vzorových dokumentů:

návrh smlouvy o poskytnutí osobní asistence (soubor Smlouva OA_soukroma osoba.doc)

doklad o vyúčtování příspěvku (soubor Vyuctovani prispevku_konto bariery.doc)

Další možnosti financování - žádost ke kontu Bariéry (zdroj: **www.kontobariery.cz**)

Ze stránek konta Bariéry, oddíl osobní asistence: „Osobní asistencí pomáháme postiženým dětem zvládnout integraci v běžné síti škol, v těch případech, kde škola nemá jinou možnost k dofinancování osobní asistence.“

Co je potřeba k přijetí žádosti o finanční příspěvek:

Napsat žádost, ve které bude uvedeno, k jakému účelu žadatel osobní asistenci potřebuje, v jakém rozsahu (kolik hodin), kdo (která organizace/fyzická osoba) bude osobní asistenci poskytovat a doložit sociální situaci rodiny (jedince).

Přiložit kopii průkazu ZTP/P, kopii poslední lékařské zprávy, která vypovídá o zdravotním stavu žadatele.

U žáků je nutné přidat potvrzení školy, že je dítě zařazeno do běžné sítě škol, a vyjádření školy, kdo bude při vyučování osobní asistenci poskytovat a proč nefinancuje tuto asistenci škola ze svého rozpočtu.

Rada Konta BARIÉRY zasedá jedenkrát měsíčně a posuzuje všechny došlé žádosti.

Písemná žádost: pro jednotlivce: musí být konkrétní, doložená lékařskou zprávou, fotokopií průkazu ZTP/P, fotokopií občanského průkazu, čestným prohlášením o výši příjmů (ke stažení), rozpočtem, případně rozhodnutím příslušného odboru sociálních věcí o poskytnutí nebo zamítnutí příspěvku, nebo i dalšími dokumenty, které lze s nadací konzultovat. Doplněná výčtem již pořízených rehabilitačních či kompenzačních pomůcek.

Nadace Dětský mozek

Nadaci lze žádat o příspěvek na zajištění asistenta (osobního i asistenta pedagoga) – ovšem podpořené děti musí splňovat cílovou skupinu (diagnóza postižení mozku jako DMO, epilepsie či diagnóza Poruchy autistického spektra).

1) Projekt naděje: http://www.detskymozek.cz/nadeje

Finance na zajištění podmínek v rodině pro „deinstitucionalizaci“, tj. zajištění podmínek, aby dítě se zdravotním postižením zůstávalo v rodině a nebylo odkázáno na institucionální péči. Pomoc se děje především prostřednictvím finančních příspěvků na úhradu asistentů a rehabilitačních pomůcek.

2) Projekt Autismus: http://www.detskymozek.cz/autismus

Finanční podporu získávají zařízení školského i neškolského typu, která poskytují či mají v plánu poskytovat lidem s autismem vzdělání a péči odpovídající evropskému standardu.

3) Projekt Epilepsie/RESPI: http://www.detskymozek.cz/epilepsie-respi

Projekt má pomoci rodinám pacientů trpících nejen těžkou epilepsií, ale současně i dalším závažným onemocněním (komorbiditou) jako je autismus, dětská mozková obrna a/nebo mentální retardace. Cílem projektu je ulehčit péči o těžce postiženého člověka s epilepsií formou podpory respitní péče, vzdělávání, chráněného zaměstnání či bydlení.

V Z O R

Smlouva o poskytnutí osobní asistence

Níže uvedeného dne, měsíce a roku u z a v ř e l i

1) Pan (paní) ……..……..(jméno a příjmení), nar. ……. (datum narození), bydliště ……..……....., rodné číslo ……., v textu této smlouvy dále jen „Osoba“

zastoupený(á)

a

2)....., v textu této smlouvy dále jen „Poskytovatel“

v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, tuto smlouvu o poskytnutí osobní asistence podle § 39 cit. zák. (v textu této smlouvy dále jen „Smlouva“):

I.

Rozsah poskytování sociální služby

(1) Osoba má právo požádat Poskytovatele o kterýkoliv úkon z těchto základních činností při poskytování osobní asistence podle § 39 zákona o sociálních službách:

a) pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu,

b) pomoc při osobní hygieně,

c) pomoc při zajištění stravy,

d) pomoc při zajištění chodu domácnosti,

e) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,

f) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,

g) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Varianta:

(1) Poskytovatel se zavazuje a je povinen poskytovat Osobě doprovázení do školy a zpět.

(2) Kromě činností uvedených v odst. 1 tohoto článku se Poskytovatel zavazuje a je povinen poskytnout Osobě na její požádání následující fakultativní činnosti nad rámec základních činností podle odst. 1 tohoto článku:

Varianty:

a) Pomoc s péčí o vlasy (stříhání, barvení, atd.).

b) Holení, manikúra, pedikúra (varianta u žen: líčení obličeje pomocí přípravků dekorativní kosmetiky podle požadavků Osoby).

c) Přeprava Osoby podle jejích požadavků jejím vlastním osobním vozem (varianta: osobním vozem provozovaným Poskytovatelem).

II.

Místo a čas poskytování sociální služby

(1) Služby sjednané v čl. I. Smlouvy se poskytují na území celé ČR.

(2) Služby sjednané v čl. I. Smlouvy se poskytují 24 hodin denně, a to každý den po dobu platnosti Smlouvy. V případě, že pro některý den osoba poskytnutí služby nepožaduje, je povinna tento den oznámit Poskytovateli nejpozději … dní před tímto dnem.

Varianta 1:

(2) Služby sjednané v čl. I. Smlouvy se poskytují od 06:00 hodin ráno, do 22:00 hodin večer, a to každý týden vždy od pondělí do pátku po dobu platnosti Smlouvy.

Varianta 2:

(2) Služby sjednané v čl. I. Smlouvy se poskytují od 07:00 hodin ráno do 21:00 hodin večer, a to každý den počínaje dnem …… (včetně), do …… (včetně).

Varianta 3:

(2) Služby sjednané v čl. I. Smlouvy se poskytují od 07:00 hodin ráno do 21:00 hodin večer; den (dni), ve kterém (ve kterých) Osoba poskytnutí služby požaduje, je povinna oznámit Poskytovateli nejpozději …. dní před dnem, v kterém o poskytnutí služby žádá.

III.

Výše úhrady za sociální službu a způsob jejího placení

(1) Osoba je povinna zaplatit úhradu za jednu hodinu poskytování sociální služby v částce …….. ,- Kč.

(2) Činnosti sjednané v čl. I odst. 2 Smlouvy jako fakultativní se poskytují za úhradu nákladů těchto služeb podle vnitřních pravidel Poskytovatele.

(3) Poskytovatel je povinen předložit Osobě vyúčtování úhrady podle odstavců 1 a 2 za kalendářní měsíc, a to nejpozději do …….

(4) Osoba se zavazuje a je povinna platit úhradu zpětně, a to jednou za kalendářní měsíc, nejpozději do patnáctého dne po dni, kdy poskytovatel předložil Osobě měsíční vyúčtování čerpaných služeb.

Varianta 1 (pro případ smlouvy o poskytnutí služby osobní asistence sjednané na dobu kratší než jeden měsíc):

(4) Osoba se zavazuje a je povinna platit úhradu zpětně, nejpozději do patnáctého dne po dni, kdy poskytovatel předložil Osobě vyúčtování čerpaných služeb.

Varianta 2:

(4) Osoba se zavazuje a je povinna platit úhradu v poslední den poskytování služby osobní asistence v kalendářním měsíci, za nějž se úhrada platí.

(5) Osoba se zavazuje a je povinna platit úhradu v hotovosti v pokladně Poskytovatele.

Varianta 1:

(5) Osoba se zavazuje a je povinna platit úhradu převodem na účet Poskytovatele č. 000123-1234567890, vedený u ……. Úhrada musí být připsána na účet Poskytovatele do …….

Varianta 2:

(5) Úhrada za fakultativní činnosti je splatná následující den po předání vyúčtování těchto činností.

(6) Přeplatky na úhradách za služby poskytované Poskytovatelem podle této Smlouvy je poskytovatel povinen vyúčtovat a písemné vyúčtování Osobě předat *(doručit)* nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, za nějž přeplatek vznikl. Poskytovatel je povinen přeplatek vyplatit Osobě v hotovosti *(varianta*: *převodem na účet č. ....)* nejpozději ve lhůtě, v jaké je povinen předat *(doručit)* vyúčtování tohoto přeplatku.

IV.

Ujednání o dodržování vnitřních pravidel stanovených poskytovatelem pro poskytování sociální služby

Osoba prohlašuje, že byla seznámena s vnitřními pravidly Poskytovatele pro poskytování osobní asistence. Osoba prohlašuje, že vnitřní pravidla jí byla předána v písemné podobě, že tato pravidla přečetla a že jim plně porozuměla. Osoba se zavazuje a je povinna tato pravidla dodržovat.

V.

Výpovědní důvody a výpovědní lhůty

(1) Osoba může Smlouvu vypovědět bez udání důvodu. Výpovědní lhůta pro výpověď danou osobou činí …….. dní *(varianta: týdnů, měsíců).*

(2) Poskytovatel může Smlouvu vypovědět pouze z těchto důvodů:

a) jestliže Osoba hrubě porušuje své povinnosti vyplývající ze Smlouvy. Za hrubé porušení Smlouvy se považuje zejména nezaplacení úhrady za poskytnutí sociální služby za dobu delší než ….. ,

b) jestliže Osoba i po opětovném napomenutí hrubě poruší povinnosti, které jí vyplývají z vnitřních pravidel Poskytovatele pro poskytování sociální služby osobní asistence,

c) jestliže se Osoba chová k asistentovi způsobem, jehož záměr nebo důsledek vede ke snížení důstojnosti fyzické osoby nebo k vytváření nepřátelského, ponižujícího nebo zneklidňujícího prostředí.

(3) Výpovědní lhůta pro výpověď danou Poskytovatelem z důvodů uvedených v odst. 2 tohoto článku činí …… dní *(týdnů, měsíců)* a počíná běžet prvním dnem následujícím po dni, v němž byla tato výpověď Osobě doručena.

VI.

Doba platnosti smlouvy

(1) Smlouva nabývá platnosti a účinnosti okamžikem jejího podpisu oběma smluvními stranami.

(2) Doba platnosti a účinnosti smlouvy je sjednána od okamžiku jejího podpisu oběma smluvními stranami do dne ……. Osoba nemůže práva z této Smlouvy postoupit na jiného.

Varianta:

(2) Doba platnosti a účinnosti smlouvy je sjednána od okamžiku jejího podpisu oběma smluvními stranami na dobu neurčitou. Osoba nemůže práva z této Smlouvy postoupit na jiného.

VII.

(1) Smlouva je vyhotovena ve dvou exemplářích s platností originálu. Každá smluvní strana obdrží jedno vyhotovení.

(2) Smlouva může být měněna nebo zrušena pouze písemně.

(3) Smluvní strany prohlašují, že Smlouva vyjadřuje jejich pravou a svobodnou vůli a že Smlouvu neuzavřely v tísni za nápadně nevýhodných podmínek.

(4) Smluvní strany prohlašují, že smlouvu přečetly, jejímu obsahu rozumí a s jejím obsahem úplně a bezvýhradně souhlasí, což stvrzují svými vlastnoručními podpisy.

V …… dne……..

…….. ……

(podpis Osoby) (podpis Poskytovatele)

SocS

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Žádost o příspěvek na péči

A. Žadatel:

Příjmení:	Jméno[1]:	Titul:
Rodné příjmení[2]:	Rodné číslo v ČR[3]:	Státní příslušnost:
Trvalý pobyt: Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p.[4]: ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Bydliště[5] : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p.[4]: ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Telefon:	E-mail:	

B. Zástupce žadatele:

Vyplňte v případě, že žádost podává zástupce žadatele (zmocněnec, rodič, opatrovník, poručník, jiná fyzická osoba, které byla nezletilá osoba rozhodnutím příslušného orgánu svěřena do péče).

Příjmení:	Jméno[1]:	Titul:
Rodné příjmení[2]:	Rodné číslo v ČR[3]:	Státní příslušnost:
Trvalý pobyt: Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p.[4]: ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Telefon:	E-mail:	

C. Právnická osoba zastupující žadatele:

Vyplňte v případě, že žádost podává právnická osoba, která je zmocněncem, zástupcem pro řízení o dávce (zastupuje-li nezletilou osobu zařízení sociálních služeb) nebo opatrovníkem.

Název zařízení:	IČ:
Adresa zařízení: Obec: ..... Část obce:	
Ulice: ..... Č. p.[4]: ..... Č. orient.: ..... PSČ:	
Telefon:	E-mail:

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

4) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

5) Do kolonky **Bydliště** uveďte adresu, kde se žadatel zdržuje a kde je možno provést sociální šetření. Je-li tato adresa shodná s adresou trvalého pobytu žadatele, kolonku nevyplňujte.

D. Informace pro poskytování příspěvku na péči v rámci EU:

Informace o žadateli:
Zaškrtěte jednu z uvedených variant.

Žadatel ☐ je osobou, která je zdravotně pojištěná v jiném čl. státě EU nebo která pobírá důchod nebo dávky v nezaměstnanosti ze systému sociálního zabezpečení jiného čl. státu EU a nebo která vykonává výdělečnou činnost v jiném čl. státě EU

☐ není výše uvedenou osobou

Informace o rodičích žadatele mladšího 18 let:
Vyplňte pouze v případě, že žadatel je mladší 18 let. Zaškrtěte jednu z uvedených variant.

☐ Alespoň jeden z rodičů žadatele mladšího 18ti let je osobou, která je zdravotně pojištěná v jiném čl. státě EU nebo která pobírá důchod nebo dávky v nezaměstnanosti ze systému sociálního zabezpečení jiného čl. státu EU a nebo která vykonává výdělečnou činnost v jiném čl. státě EU

☐ Žádný z rodičů žadatele mladšího 18ti let není výše uvedenou osobou

E. Ošetřující lékaři žadatele:
Vyplňte údaje, které jsou vám o ošetřujícím lékaři známy.

Příjmení:	Jméno:	Titul:
Název zařízení:		
Oddělení:		
Adresa: Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p.[4]: ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Telefon:	E-mail:	
Příjmení:	Jméno:	Titul:
Název zařízení:		
Oddělení:		
Adresa: Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p.[4]: ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Telefon:	E-mail:	
Příjmení:	Jméno:	Titul:
Název zařízení:		
Oddělení:		
Adresa: Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p.[4]: ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Telefon:	E-mail:	

F. Způsob výplaty dávky:

Zaškrtněte jednu z následujících variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

☐ na účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol[6]:

☐ na účet zahraničního peněžního ústavu v EU:

Příjemce	IBAN:	Měna:
	Název:	
	Adresa: Město:	
	(uveďte alespoň město a stát) ..... Stát:	
Banka příjemce	BIC/SWIFT:	
	Název:	
	Adresa: Město:	
	(uveďte alespoň město)	

☐ poštovní poukázkou:

☐ žadateli ☐ zástupci[7]

☐ žadateli na jinou adresu: ☐ zástupci[7] na jinou adresu:

Obec: ..... Část obce: .....

Ulice: ..... Č. p.[4]: ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....

G. Oznámení o poskytovateli pomoci:

Zaškrtněte prosím jednu z uvedených variant.

Oznámení o poskytovateli pomoci k žádosti o příspěvek na péči jako přílohu

☐ přikládám

☐ nepřikládám

Pokud tento tiskopis nepřikládáte, jste povinni příslušnému úřadu, který o příspěvku rozhoduje nebo jej vyplácí, oznámit poskytovatele pomoci nejpozději do 8 dnů po právní moci rozhodnutí o přiznání příspěvku na péči.

H. Prohlášení:

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby

- státní orgány a další právnické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, údaje o přihlášení se žadatele k trvalému pobytu
- příslušné právnické osoby a fyzické osoby sdělily úřadu práce, který bude posuzovat stupeň závislosti na pomoci jiné fyzické osoby, informace o zdravotním stavu

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o příspěvku na péči rozhoduje, do 8 dnů změny ve skutečnostech, které jsou rozhodné pro trvání nároku na příspěvek na péči, jeho výši a výplatu a do 8 dnů změny poskytovatele sociálních služeb nebo osoby, která pomoc poskytuje.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne . . 200	Podpis žadatele:

K žádosti prosím doložte

- pro všechny uvedené osoby průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádosti příspěvek na péči naleznete na internetové adrese http://portal.mpsv.cz/forms nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

6) Kolonku **Specifický symbol** vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

7) Zástupci lze příspěvek na péči vyplácet pouze v případě, že se jedná o zákonného zástupce nebo jinou fyzickou osobu, které byla nezletilá oprávněná osoba svěřena do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

SMLOUVA O POSKYTNUTÍ OSOBNÍ ASISTENCE

Smluvní strany:

jméno: ..... r. č. .....,

zákonný zástupce nezletilého ....., r. č. .....,

oba trvale bytem: .....,

(dále jen „objednavatel“)

a

jméno: ..... r. č. .....,

trvale bytem: .....,

bankovní spojení: .....

(dále jen „poskytovatel“)

uzavírají, v souladu s ust. § 39 zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, tuto smlouvu o poskytnutí osobní asistence:

1. Předmětem této smlouvy je služba osobní asistence pro nezletilého ...., při pomoci s integrací v základní škole (vedení při výuce v ZŠ, dopomoc, dohled, doprovod mezi domov – ZŠ a zpět), tzn. pouze v pracovních dnech.
2. Předpokládaný rozsah práce je ..... hodin týdně v období školního roku 2010/2011, tj. září 2010 – červen 2011.
3. Odměna za službu osobní asistence je stanovena na ..... Kč/hod., tj. celkem za celý školní rok 2010/2011 bude tato částka činit ..... Kč. Předpokládaná konečná částka odměna za 1. pololetí školního roku 2010/11, při osobní asistenci cca ..... hodin, bude činit částku ..... Kč a za 2. pololetí školního roku 2010/11, při osobní asistenci cca ..... hodin, bude činit částku ..... Kč tzn., za celý školní rok 2010/11 bude odměna za osobní asistenci činit ..... Kč.
4. Odměna za službu osobní asistence bude poskytovali vyplácena měsíčně ve stanovené výši, vždy k 15. dni měsíce, a to podle skutečného počtu hodin poskytnuté osobní asistence. Podkladem k výplatě bude „*Přehled o poskytnutých asistenčních službách v měsíci ...../2010, resp. 2011*“, přičemž tento přehled doručí poskytovatel objednateli nejpozději do 5-ti kalendářních dnů po skončení příslušného měsíce školního roku 2010/11. Za každou vyplacenou odměnu v měsíci školního roku 2010/11 bude vystaven „*Doklad o vyúčtování*“, který svým podpisem potvrdí objednatel i poskytovatel.
5. Tato smlouva se uzavírá na dobu určitou, vymezenou trváním školního roku 2010/11 tzn. od 1.9.2010 do 30.6.2011. Před uplynutím sjednané doby lze tuto smlouvu ukončit písemnou dohodou smluvních stran nebo jednostranně písemnou výpovědí. V takové případě výpovědní lhůta činí 1 měsíc a její běh začíná prvním dnem měsíce následujícího po doručení výpovědi druhé straně.
6. Tato smlouva nabývá platnosti dnem jejího podpisu oběma stranami a účinnosti dne ..... Pořizuje se ve dvou stejnopisech, pro každou smluvní stranu po jednom.

V ..... dne .....

Za objednatele: Za poskytovatele:

podpis: .....
podpis: .....

jméno jméno

Doporučení návrhu strategie péče o integrované žáky

Při integraci žáků se SVP se osvědčuje určit ve škole osoby zodpovědné za integraci žáků s jednotlivými typy postižení. Pověřený pedagog se pak stává koordinátorem péče o žáky s určitým typem postižení. V případě, že škola nedisponuje školním speciálním pedagogem, bylo by vhodné koordinací péče pověřit pedagoga se speciálně pedagogickým vzděláním a vyčlenit mu hodiny v úvazku na individuální práci při specifičtějších úkolech, jako je např. logopedická intervence, zraková cvičení, apod.

Koordinátor by měl mít funkci prostředníka mezi všemi zúčastněnými stranami, tj. mezi žákem, rodiči, učiteli, tutory a příslušným školským poradenským zařízením (PPP, SPC), dále by měl koordinovat všechny kroky směřující k bezproblémovému zařazení žáka do vzdělávacího procesu a podporovat odstraňování bariér ve výuce.

Kompetence koordinátora:

- koordinace spolupráce mezi pedagogy (poskytuje informace nově příchozím vyučujícím), výchovným poradcem, vedením školy, speciálně pedagogickým centrem případně pedagogicko-psychologickou poradnou
- zajištění „uvítacího“ prostředí pro integrovaného žáka zvolením „kamaráda – průvodce“ nebo také patrona, který je v prvních dnech zodpovědný za počáteční integraci žáků do školního prostředí
- koordinace tvorby IVP a přizpůsobení rozvrhu
- zajištění pomůcek
- podpora odstraňování bariér ve výuce prostřednictvím tutoringu, doučování, péčí speciálního pedagoga, asistenta pedagoga, případně osobního asistenta
- monitorování pokroků žáků a přijímání následných podpůrných opatření
- spolupráce s rodiči, podpora domácí přípravy
- zajištění finanční podpory (hledání grantů, sponzorů, atd.)
- navrhování DVPP pro kolegy, které bude zaměřené na problematiku vzdělávání žáka s daným typem postižení

Příprava třídního kolektivu na příchod integrovaného žáka

- Seznámit budoucí spolužáky s jeho/jejím příchodem. Prodiskutovat specifika daného postižení nebo znevýhodnění, ale také zdůraznit společné znaky a především podporovat u žáků empatii. Není příliš dobré vyzdvihovat odlišnosti.
- Prodiskutovat se třídou, co by mohlo být pro nově příchozího obtížné a možnosti podpory z jejich strany. Ideální je vybrat minimálně dva „patrony“, kteří budou

v prvních týdnech nápomocní při zvládání školní rutiny, orientaci ve škole, pomáhat při vyučování, zvládání úkolů atd.

- Seznámit žáky se strategií podpory, např. doprovod, pomoc při chystání pomůcek a další.

Doporučení pro práci s integrovaným žákem

- Určení koordinátora – zodpovědné osoby.
- Zařazení do kmenové třídy.
- Setkání všech, kdo se budou na vzdělávání žáka s postižením podílet – třídní učitel, vyučující jednotlivých předmětů, speciální pedagog, asistent pedagoga, výchovný poradce, metodik prevence a koordinátor (navození týmové spolupráce).
- Stanovení reálných vzdělávacích cílů - strategické, střednědobé a operativní. Strategické cíle v zásadě odpovídají cílům vzdělávacího programu. Střednědobé lze považovat za ročníkové tematické plány. Operativní jsou na úrovni jednotlivých příprav na hodinu.
- Rozhodnutí o organizaci výuky.
- Úprava rozvrhu.
- Doučování nebo posílení hodinové dotace na určité předměty.
- Formulace specifických cílů jednotlivých předmětů.
- Formy a metody výuky; při jejich plánování zohlednit především praktické uplatnění nabytých znalostí a dovedností.
- Materiální podpora (specifické pomůcky, programy).
- Hodnocení žáka přizpůsobené IVP.
- Finanční zajištění – plán by měl obsahovat zdroje financování – příspěvky ze státního rozpočtu, dary, granty.

VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM

Tělesné postižení se projevuje trvalými anebo dočasnými problémy v motorických schopnostech člověka. Jedná se především o poruchy nervového a pohybového systému, což se negativně projevuje v oblasti motorické, v poznávacích procesech, emocionálních a sociálních projevech atd. Často se setkáváme s kombinací postižení, kdy je současně narušeno několik funkcí. Ve speciálně – pedagogické terminologii je pro tento stav vžitý termín více vad.

Dětská mozková obrna (DMO)

Tento pojem zahrnuje širokou škálu poruch, jsou nejčastějším typem tělesného postižení. Je charakterizována poruchou hybnosti na podkladě poškození nezralého mozku. K DMO se často přidružují -

- mentální retardace různého stupně
- epilepsie
- smyslové poruchy (zrakové obtíže, poruchy sluchu)
- narušená komunikační schopnost (dysartrie)
- poruchy růstu
- emoční poruchy
- ortopedické komplikace

Neuromuskulární a svalová onemocnění

Mezi klinické příznaky patří např. periférní obrna, hypotonie (snížené svalové napětí), úbytek svalové hmoty, bolesti ve svalech, změny konzistence svalů, poruchy chůze, aj.

Další somatická postižení včetně postižení nervové soustavy

Jedná se o různá onemocnění mozku a deformace lebky, např. mikrocefalie, makrocefalie, hydrocefalus, tuberózní skleróza, tumory CNS a dále degenerativní onemocnění nervové soustavy. Závažné jsou také stavy po poranění mozku, páteře a míchy.

Ortopedická a jiná postižení

Např. vrozené vykloubení kyčlí, deformace páteře, deformity kostry, chondrodystrofie (narušení vývoje chrupavky tedy i kostí – trpaslictví), vrozené vývojové vady resp. malformace a také amputace.

Vrozené vývojové vady - tímto termínem označujeme široké spektrum postižení od nejrůznějších orgánových anomálií, přes rozštěpy rtu, patra, páteře, aj. malformace.

Edukace žáků s tělesným postižením (TP) má svá specifika, která souvisí se somatickými a psychickými zvláštnostmi charakteristickými pro osoby s tělesným postižením, ale také s uspokojováním jejich základních životních potřeb.

Specifika žáků s tělesným postižením

- Pomalé pracovní tempo a zvýšená unavitelnost.
- Problémy v grafomotorice a písemném projevu.
- Špatná orientace v prostoru a na ploše.
- Výpadky pozornosti při malých epileptických záchvatech (projevují se „zahleděním do prázdna“).
- U žáků s diagnózou dětská mozková obrna (DMO) je často narušená komunikační schopnost (dysartrie), která se projevuje problémy s dechovým rytmem, melodií a tempem řeči, plynulostí promluvy a často i nesprávnou výslovností, což způsobuje ztížené porozumění mluvnímu projevu žáka.
- U žáků s DMO může být porušen i příjem potravy a tekutin, zvýšené slinění a také přítomno neovladatelné grimasování.
- Potřeba důsledné a pravidelné komplexní hygieny (často děti s inkontinencí).

Je velmi důležité, aby pedagogové respektovali zdravotní omezení žáka s TP, doporučení ošetřujícího lékaře a odborníků SPC a zároveň v maximální možné míře mu umožňovali zapojení do všech aktivit školy.

Podmínky vzdělávání žáků s tělesným postižením

- Bezbariérový vstup do školy.
- Odpovídající technické vybavení pro pohyb žáků po škole (bezbariérové prostředí školy).
- Pro žáky s těžce narušenou komunikační schopností dovybavení informačními technologiemi, které poskytují jedinci šanci komunikovat a tím podporovat integraci mezi intaktní populaci.
- Vhodné didaktické pomůcky (dle konkrétního doporučení SPC pro daného žáka s TP).
- Pomůcky pro psaní a kreslení – např. trojhranný program (psací potřeby s přesným ergonomickým tvarem), speciální psací deska s magnetickým pravítkem, protiskluzové podložky, apod.
- Pomůcky pro rozvoj manuálních dovedností – dřevěné i textilní hračky a učební pomůcky, stavebnice, speciálně upravené nůžky, „ježci“, míčky, rehabilitační hmota Theraflex apod.

- Pomůcky pro tělesnou výchovu a relaxaci – molitanové stavebnice, rehabilitační míče, kolébka na nácvik rovnováhy, padák pro psychomotorická cvičení apod.
- Technické pomůcky – diktafon, xeroxovací tabule, počítače.
- Vybavení školy kompenzačními pomůckami – přenosná rampa, zvedací plošina, výtah, bezbariérová toaleta, polohovací výškově nastavitelná lavice se sklopnou deskou, polohovací židle s opěrkami, relaxační kout s kobercem a případně s polohovacím vakem, pro některé žáky s TP také polohovací stojan.
- Vhodné místo ve třídě, kde by zároveň mohl být také stolek pro asistenta pedagoga.
- Vyčlenění vhodného místa pro hygienické potřeby žáka (pleny, vlhčené kapesníčky, náhradní oblečení apod.), případně prostor pro poskytování intimní hygieny a současné proškolení asistenta v profesionálním přístupu k této situaci.

Personální zabezpečení

- Třídní učitel proškolený ze strany SPC, během školního roku se bude v případě potřeby konzultací obracet na kontaktního odborníka z SPC.
- Garant pro vzdělávání žáků s tělesným postižením.
- Speciální pedagog, případně logoped.
- Asistent pedagoga, případně osobní asistent.

Doporučení v rámci výuky jednotlivých předmětů

Obecně:

- zohledňovat pomalé pracovní tempo
- zajistit dostatek času na procvičování učiva
- ponechat dostatek času na zpracování a zpětnou kontrolu písemných prací
- nesnižovat sebevědomí žáka, vytvářet klidnou pracovní atmosféru
- poskytovat pozitivní zpětnou vazbu, pozitivně motivovat k výkonu
- hodnotit dílčí kroky a ne pouze výsledek práce, ocenit i malé pokroky - zážitek pocitu úspěšnosti
- nehodnotit chyby vzniklé nedokonalým pochopením
- při písemném zkoušení hodnotit pouze to, co žák skutečně stihl napsat
- zohlednit výkyvy ve výkonnosti způsobené zvýšenou unavitelností, případně výpadky při malých epileptických záchvatech
- ponechat žákovi dostatek času na vyjádření, případně se spokojit se stručnou odpovědí

- zadávat úkoly, které je žák schopen zvládnout; osvědčuje se metoda malých kroků
- upřesňovat zadávané úkoly, permanentně kontrolovat porozumění zadanému úkolu; ověřovat zda žák sleduje výuku, poslouchá výklad
- zohledňovat poruchy jemné motoriky a potíže v prostorové orientaci
- používat co nejvíce názorných pomůcek
- využívat počítač a počítačové programy
- tolerovat horší grafickou úpravu písemného projevu
- umožnit používání přiměřeného psacího nástroje (pero s násadkou, trojhranná tužka, trojhranné pastelky, použití tužky místo pera, psací stroj, počítač)
- nevyžadovat delší nebo složitější zápisy v sešitech, nahradit je předem natištěným textem, který si žák nalepí do sešitu místo zápisů nebo používat podtrhávání v učebnici (u žáků, kde rodiče souhlasí s jejich odkoupením), umožnit využití diktafonu
- pomoci dítěti uspořádat jeho věci, pracovní stůl opatřit zábranou proti padání pomůcek
- umožňovat pohybové uvolnění v rámci vyučování, polohování na koberci, ve vaku, ve stojanu
- zapojovat do kolektivu, skupinové práce; dbát na ohleduplnost ostatních dětí a jejich spontánní pomoc

Psaní:

- při nácviku a rozvoji grafomotoriky vycházet z uvolňování celé horní končetiny
- poskytnout delší přípravné období pro nácvik psaní, popř. rozložení psaní psacím písmem do více ročníků,
- v rámci přípravného období podporovat rozvoj vizuomotoriky (koordinace ruka – oko), prostorovou orientaci
- speciální přístup v oblasti grafomotoriky a psaní - využívat velké plochy papíru, při aktivitě dbát na uvolnění ruky, předkreslené tahy nejprve obtáhnout, poté se je snažit napodobit podle předlohy; psát ve větším formátu, nácvik do širší liniatury; podle potřeby zařazovat uvolnění ruky
- pro rozvoj grafomotoriky užívat trojhranné tužky, pastelky
- při psaní používat speciální pero
- dbát na správné tvary písmen a jejich napojování, resp. oddělování slov
- v případě závažnějšího postižení jemné motoriky zvolit

  - alternativní způsob psaní (hůlkovým písmem)

- nácvik psaní na PC (na upravené klávesnici)

- zařazovat relaxační cvičení

Český jazyk a čtení:

- poskytnout více času na zvládání analýzy a syntézy slova - procvičovat fonematický sluch, práce s hláskou a písmenem, práce se slabikou a slovem
- procvičovat orientaci na ploše, pravolevou orientaci
- vybrat vhodnou metodu nácviku čtení
- pomoci při orientaci v textu i na stránce (např. při čtení používat speciální pomůcky - záložka, mřížka, okénko - ponechat na volbě žáka)
- upravovat čtený text označením nádechu
- všechny diktáty a složitější práce psát jako doplňovačku; u žáků, kterým doplňovačka vyhovuje poskytnout dostatek času na vlastní opravu a zdůvodnění jevů
- označovat diktát nebo náročnější cvičení pouze počtem chyb, klasifikovat pouze v případě úspěchu, využívat systému bodování při klasifikaci

Matematika:

- zohledňovat problémy s grafomotorikou
- používat názorné pomůcky
- pomoc při slovních úlohách
- numerické učivo v plné míře podle osnov

Anglický jazyk:

- důraz na slovní projev, hodnotit především konverzační rovinu
- věnovat individuální péči při nácviku výslovnosti

Výchovy (TV, PV, HV, VV):

- případná úprava hodinových dotací
- případná redukce činností podle aktuálních možností žáka
- v TV většinou individualizovaná výuka dle doporučení SPC, případně rehabilitačního pracovníka; ale zapojovat žáka dle jeho možností do kolektivních her (např. čárový rozhodčí apod.)

- výběr zadání do PV a VV volit s ohledem na míru motorického postižení
- případně nehodnotit zpěv
- vést k maximální samostatnosti při sebeobsluze, pracovních postupech a ve výtvarném projevu

Řečová výchova

V důsledcích individuálních potíží tělesně postižených žáků bývá v IVP na ZŠ zařazen předmět „Dorozumívací dovednosti". S tímto předmětem se na 1. stupni rozšiřuje vyučování mateřského jazyka o 1-2 hod. týdně v každém ročníku a na 2. stupni se kromě toho zaměřuje i pozornost na zvládnutí naukových předmětů. V rámci tohoto předmětu pracuje pedagog ve spolupráci s logopedem s žáky s řečovými potížemi. Pedagog s nimi provádí dechová, fonační a artikulační cvičení, snaží se u žáků odstraňovat také zábrany a obavy z mluveného projevu. Dalšími činnostmi realizovanými v rámci tohoto předmětu jsou grafomotorická cvičení a cvičení vedoucí k uvolnění ruky, zápěstí a prstů. Zaměření je pak na výuku psaní při jednotlivých tělesných postiženích, kdy jde o nácvik psaní protézou, ústy, nohou, a jiné druhy psaní.

Zdroje:

Vítková, M. Paradigma somatopedie MU. Pedagogická fakulta MÚ Brno, 1998, ISBN 80-210-1953-0

Pešatová, I., Tomická,V. Úvod do integrativní speciální pedagogiky. Technická univerzita v Liberci, 2007

www.rvp.cz

Doporučená literatura:

Gutvirth, J.	Základy dětského lékařství pro speciální pedagogy	SPN	1981
Hronová, M.	Somatopedie I., II.	UP	1989
Hruška, J.	Komplexní systém výchovně-vzdělávací péče o tělesně postižené děti a mládež	Septima	1995
Kábele, F.	Rozvíjení hybnosti a řeči u dětí s DMO	MPSV	1986
Kábele, F.	Somatopedie	UK	1992
Kapounek, B. a kol.	Ortopedie a neurologie pro speciální pedagogy	SPN	1989
Pipeková, J.; Vítková, M.	Tělesně postižené dítě v mateřské a základní škole	MU	1994
Servít, Z.	Nervové záchvaty a epilepsie	AVICENUM	1985
Stehlík, A.	Dítě s mozkovou obrnou v rodině	AVICENUM	1982
Svobodobá, J.	Předškolní příprava dítěte s postižením hybnosti v SPC	MU	1997
Šlapal, R.	Neurologie pro speciální pedagogy	Paido	1996
Vítková, M.	Současné zahraniční trendy ve výchovně-vzdělávací péči o tělesně postižené	MU	1994
Jankovský, J.	Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a	TRITON Praha	2001

	kombinovaným postižením		

6.9 Příloha č. 9: Profil škola 21

Indikátor	Aktuální stav k 1. 9. 2016	Plánovaný stav k 1. 9. 2020
Vypracovala: Mgr. Ivana Chramostová, MBA ředitelka školy 20. 8. 2016		
1. řízení a plánování		
role ICT ve vizi školy	Využití ICT hraje významnou roli ve vizi a je plně zahrnuto do koncepce rozvoje školy.	Vize je sdílena celou školou včetně žáků. Je aktivně ověřována každodenní praxí a šířena ven.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
ICT plán	Plán je vyvíjen specializovaným týmem. Jeden učitel (metodik ICT) nebo skupina učitelů přebírá iniciativu, přípravu i realizaci plánu ve škole.	Plán je komplexně integrován do celého ŠVP. Proces je aktivně podporován vedením školy a akceptován všemi zaměstnanci. Metodik ICT podporuje využití technologií v celé škole.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
využití ICT ve výuce	Pozornost je zaměřena na podporu využití ICT v různých výukových aktivitách školy.	Pozornost je zaměřena na komplexní zapojení ICT do výukového procesu a na zkoumání nových a efektivnějších přístupů.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
akceptace přijaté strategie	Škola průběžně vyvíjí a schvaluje své plány na využití ICT prostřednictvím opakujících se jednání a porad se zaměstnanci, žáky, zákonnými zástupci žáků a zřizovatelem. Všichni zúčastnění jsou obeznámeni s obsahem.	Škola přizpůsobuje plány rozvoje inovativnímu využití ICT a daří se jí je naplňovat. Dochází k posilování etického a odpovědného přístupu k technologiím. Případy zneužití ICT jsou ojedinělé a celou komunitou aktivně odsuzované.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
specifické vzdělávací potřeby	Škola podporuje zavádění různých metodických postupů využití ICT s cílem usnadnit žákům odlišných vlastností a specifických potřeb dosažení výukových cílů.	Škola má implementován plně inkluzivní model využití ICT (případně i dalších specializovaných pomůcek) dovolující každému žákovi rozvoj podle osobního vzdělávacího plánu.

Indikátor	Aktuální stav k 1. 9. 2016	Plánovaný stav k 1. 9. 2020
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
2. ICT ve Školním vzdělávacím programu		
porozumění učitelů	Učitelé chápou, jak začlenit ICT do ŠVP, ví, jak lze s jejich pomocí zlepšit kvalitu výuky.	Všichni učitelé si určují vlastní metody výukového využití ICT a umí je aplikovat v praxi.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
vzdělávací plán	Škola nejen integrovala ICT do výuky, ale věnuje čas též soustavnému hledání dalších možností zdokonalení stávajících postupů.	
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
zkušenosti většiny učitelů	Učitelé využívají ICT tak, aby žáci měli možnost se vzdělávat formou konstruktivně pojatých předmětových i mezipředmětových aktivit.	Výukové metody využívající ICT jsou orientovány na žáka. Všude ve škole se vyskytují důkazy skutečných, na poznávání orientovaných aktivit a spolupráce.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
zkušenosti většiny žáků	Žáci využívají ICT při vyučování soustavně a jsou (kromě etických pravidel) vedeni ke vzájemné spolupráci.	Soustavné využívání ICT žáky vede k tvorbě vlastních digitálních obsahů a e-portfolií. Výuková spolupráce jde nad rámec vlastní školy. Etická pravidla jsou většinově akceptována.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
specifické vzdělávací potřeby	Učitelé si uvědomují, že ICT může pomáhat žákům se specifickými (zvláštními) potřebami.	Učitelé využívají ICT cíleně k podpoře výuky žáků, kteří mají krátkodobě nebo dlouhodobě problémy.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
3. profesní rozvoj		

Indikátor	Aktuální stav k 1. 9. 2016	Plánovaný stav k 1. 9. 2020
uvědomění a zapojení	Většina učitelů má zájem vzdělávat se v oblasti ICT.	Většina učitelů má zájem o profesní růst v oblasti ICT a zúčastňuje se především vzdělávacích akcí organizovaných v rámci školy.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
plánování	Potřeby profesního rozvoje v oblasti ICT určuje všem zaměstnancům vedení školy (nebo metodik ICT).	Program profesního rozvoje v oblasti ICT je připravován v souladu s potřebami ŠVP soustavně všemi učiteli ve spolupráci s metodikem ICT.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
zaměření	Většina učitelů se účastní školení zaměřeného na využití ICT ve vzdělávání.	Škola po dohodě se zaměstnanci připravuje program profesního rozvoje na základě plánu rozvoje celé školy a v souladu s jejími specifickými potřebami.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
sebedůvěra	Mezi učiteli je vzrůstající tendence využívat ICT ve výuce a zdokonalovat se.	Učitelé ví, jak využívat ICT ve výuce, snaží se stále zdokonalovat a pomáhat kolegům.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
neformální způsoby profesního rozvoje	Ke sdílení nápadů a příkladů dobré praxe dochází jen mezi některými učiteli.	Ke sdílení nápadů a příkladů dobré praxe mezi všemi učiteli dochází často, a to jak osobně, tak online.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
4. integrace ICT do života školy		
dostupnost	ICT jsou ve škole stále a všude pohotově k dispozici jak učitelům, tak žákům a jejich zákonným zástupcům (typicky s podporou bezdrátové sítě).	Učitelé, žáci i širší školní komunita využívají ICT pro vzájemné spojení i pro přístup do školy odkudkoliv a kdykoliv.
	Návrh opatření:	

Indikátor	Aktuální stav k 1. 9. 2016	Plánovaný stav k 1. 9. 2020
	Komentář:	
využití	ICT jsou využívány ve všech výukových aktivitách školy, kde je jejich nasazení přínosné.	Škola prezentuje a sdílí příklady dobré praxe i mimo rámec vlastní školní komunity.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
metodická podpora	Vedení školy sleduje výukové využití ICT. Metodik ICT, je chápán hlavně jako správce sítě a údržbář.	Metodik ICT učí ostatní učitele ovládat počítače a pomáhá jim se školní administrativou.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
prezentace na internetu	Školní web je vytvářen využitím vhodného systému a obsahuje nejen aktuální informace, ale též materiály vytvořené jak učiteli, tak žáky.	K vytvoření komunikativního prostředí škola využívá vhodný počítačový systém, jehož prostřednictvím celá školní komunita publikuje pravidlům neodporující a výuku podporující materiály prokazující dosažení výukových cílů.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
E Learning	Všichni učitelé jsou vedeni k tomu, aby digitální výukové materiály poskytovali žákům prostřednictvím internetu.	Škola používá specializovaný systém řízení výuky (LMS) dovolující kombinovat prezenční a distanční formy výuky.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
spojení s vnějším světem	Kromě běžné komunikace nabízí škola širší školní komunitě pravidelně aktualizované informace o sobě. Do komunikace s vnějším světem se zapojují i učitelé – např. formou osobních či třídních blogů.	Celá školní komunita úspěšně používá k výukovým účelům nejnovější nástroje internetové komunikace (včetně sociálních sítí). Cílem je do výukových aktivit zapojit širší okolí včetně rodičů, expertů, pamětníků apod.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
projekty	Škola pravidelně realizuje jednotlivé či celoškolní projekty využívající ICT.	Škola má zkušenosti s integrací ICT do mezipředmětových aktivit a větších rozsáhlejších projektů (např. eTwinning nebo Comenius). Tyto aktivity jsou součástí ŠVP.

Indikátor	Aktuální stav k 1. 9. 2016	Plánovaný stav k 1. 9. 2020
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
pohled žáka	ICT jako pracovní nástroj nutný k realizaci výukové činnosti na půdě školy (informační zdroje, zpracování dat, tvorba dokumentů).	ICT plně integrovány téměř do všech činností tak, že jejich přítomnost je chápána jako samozřejmost.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
5. ICT infrastruktura		
plán pořizování ICT	Existuje pouze základní stupeň plánování nákupu ICT.	Plán nákupu ICT sleduje více souvislostí. Kromě ceny též standardizaci vybavení, záruční podmínky, ekologickou likvidaci apod.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
LAN a internet	Všechny prostory školy a všechny počítače jsou připojeny do lokální sítě a jejím prostřednictvím do internetu. Zároveň je řešen přístup k výukovým materiálům a síťovým zdrojům uvnitř i vně školy.	Všechna data vztahující se k výuce (např. e-portfolio) jsou k dispozici z libovolného počítače kdekoli na internetu v případě, že má uživatel oprávnění s nimi nakládat. Uživatel se vůbec nezabývá tím, kde jsou data fyzicky uložena.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
technická podpora	Technická podpora je celoročně zabezpečena, zajišťuje stabilní provoz a zabývá se též dalším technickým rozvojem.	Technická podpora je řešena systémově, zajišťuje stabilní provoz infrastruktury a je zaměřena na její koncepční rozvoj v souladu s ŠVP.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
digitální učební materiály	Učitelé digitální učební materiály nejen vyhledávají a používají, ale též k vlastní potřebě upravují a vytvářejí nové, které následně sdílejí s ostatními (např. na DUM).	
	Návrh opatření:	
	Komentář:	

Indikátor	Aktuální stav k 1. 9. 2016	Plánovaný stav k 1. 9. 2020
ICT vybavení	Pronikání ICT do života školy směřuje k všudypřítomnému využívání prezentačních i mobilních zařízení učiteli i žáky.	
	Návrh opatření:	
	Komentář:	
licence	Škola se problematikou legálnosti svého softwaru zabývá, nakupuje licence spolu s hardwarem.	Na všech školních počítačích je k dispozici potřebný software, který je legální. Existuje systém evidence softwaru pro případný softwarový audit.
	Návrh opatření:	
	Komentář:	

6.10 Příloha č. 10 Začleňování průřezového tématu multikulturní výchovy do výchovně vzdělávací praxe školy

Pedagogické přístupy k realizaci Multikulturní výchova (MKV)

Přístupy k realizaci multikulturní výchovy jsou ovlivňovány jak vyvíjející se debatou o teoriích multikulturalismu, tak odbornou debatou v oboru pedagogiky a didaktiky. V jednotlivých přístupech k multikulturní výchově se pracuje s odlišnou terminologií, s odlišnými cíli, ke kterým by multikulturní výchova měla směřovat, či odlišnými metodami, které jsou při realizaci multikulturní výchovy používány.

Dle výsledků mapování[16] současné praxe na českých školách při začleňováním multikulturní výchovy lze konstatovat, že pedagogové na českých školách stále více využívají kulturně-standardního přístupu, který však v sobě skrývá jistá rizika, jež si je potřeba uvědomovat a pracovat s nimi.

Kulturně – standardní přístup

První přístup je nazýván *kulturně-standardní přístup* a jeho cílem je podporovat a upevňovat vzájemné vztahy mezi různými sociálními a kulturními skupinami, seznamovat žáky s odlišnostmi sociálních a kulturních skupin, s jejich historií, jazykem, tradicemi, zvyky, a přispívat k porozumění žáků odlišnosti jiných sociální, kulturních či etnických skupin. Přínosem tohoto přístupu je rozšíření znalostí žáků o jiných zemích a příprava na kontakt s jinakostí. Tento přístup však s sebou přináší také rizika podpory stereotypního vnímání

[16] Výzkum zaměřený na realizaci multikulturní výchovy na českých školách uskutečnil v roce 2007 Člověk v tísni, o. p. s. - Situační analýza zaměřená na zmapování stávající nabídky na trhu institucionální podpory a realizace programů MKV v ČR ve vztahu k různým cílovým skupinám, zpracovaly Hajská, M., Bořkovcová, M., Morvayová, P., Moree, D. (ke stažení na http://www.varianty.cz/download/pdf/analysis_2.pdf)

„těch druhých“. V průběhu aktivit připravených dle kulturně-standardního přístupu se žáci seznamují spíše s vnějšími projevy daných kultur a je kladem přílišný důraz na skupinovou identitu. „Ústředním bodem, o němž při výuce v této souvislosti mluvíme, je *sociokulturní skupina* a její příslušníci, které vnímáme jako nositele určitých kulturních znaků.“ (D. Moree a Varianty 2008, s. 24)

Jak jsme již zmínili, kulturně-standardní přístup klade přílišný důraz na kulturní odlišnosti. Vychází z předpokladu, že kultura je neměnná entita, která má své pevné hranice a specifické znaky. Příčinou interkulturních konfliktů či nedorozumění jsou rozdíly vytvářeny právě těmito specifickými neměnnými znaky.

Tomuto přístupu k realizaci multikulturní výchovy odpovídá tzv. pluralitní multikulturalismus (Ch. Taylor, M. Sandel), který byl prosazován například v britském prostředí. Rovněž byl kladen důraz na kulturní odlišnosti. V praxi se to projevovalo například finanční podporou veřejných aktivit národnostních i etnických menšin, které byly zaměřeny oslovování kulturních rozdílů daných skupin (svátky, specifická kuchyně, hudba apod.). Od tohoto přístupu multikulturalismu v britském prostředí však již bylo upuštěno, takovéto aktivity již nejsou podporovány z veřejných prostředků a byly přesunuty do soukromé sféry (viz např. J. Rex).

Tento pedagogický přístup k realizaci multikulturní výchovy se snaží o zlepšení interkulturních vztahů na základě pochopení a respektování rozdílů jednotlivých sociokulturních skupin.

Transkulturní (osobnostní) přístup

Druhý tzv. *transkulturní přístup,* který je zatím v českém školním prostředí využíván spíše okrajově, si klade za cíl naučit žáky reflektovat svou vlastní identitu a její dynamicky probíhající proměny, naučit vnímat žáky kulturní a sociální rozdíly v konkrétních situacích a tréninkem takových situací naučit žáky je efektivně řešit. Transkulturní přístup, který lze nazvat také osobnostním přístupem, vychází především z předpokladu, že jedinec je vždy součástí několika sociálních skupin. Na rozdíl od kulturně-standardního přístupu přemýšlí více nad příčinami a hranicemi mezi odlišnostmi každého jedince.

„Poznání vzniku jinakosti a na něm založené vzájemné úcty nemůže být dosaženo jednoduše nějakou soubornou teorií o pravidlech skupinového života „těch jiných, druhých“ a „jejich“ chování, tedy generalizací, ale důkladným poznáním jednotlivostí, formované mnoha vlivy a mechanismy, která teprve může vést k pochopení osobitosti sociálního světa a jeho variability.“ (Morvayová, P., Moree, D., 2009, s. 29)

V transkulturním přístupu klademe důraz na hledání příčin rozdílů, které mohou být dané sociálním prostředím, kulturou, pohlavím, a jejich pochopení ve vztahu ke konkrétnímu jedinci. Nepopírá se samotná existence sociálních a kulturních skupin a rozdílů mezi nimi, ale tyto rozdíly jsou vždy v maximální míře vztahovány k jednotlivcům. Jedinec je totiž vždy součástí několika sociálních skupin, přičemž ta kulturní je pouze jednou z nich.

Také koncept kultury se v transkulturním přístupu odlišuje od toho, jak je vnímám kulturně-standardním. Kultura je zde chápána jako dynamický, stále se měnící systém hodnot, norem a idejí.

Transkulturní přístup k multikulturní výchově vychází spíše z teorie kritického multikulturalismu (P. McLaren, S. R. Steinberg), který se zaměřuje především na pochopení vlastní identity. Skrze pochopení sobě samému, pochopení toho, co naši identitu utváří, lépe pochopíme také ostatní a rovněž mechanismy fungující mezi skupinami a jednotlivci.

V multikulturní výchově transkulturního přístupu se „pracuje velmi často s hodnotami a především s autentickými situacemi, jako je např. konflikt, diskriminace, dilema apod. Pracuje tedy s konkrétními jevy a jejich odlišnými kulturními interpretacemi namísto dopředu určenými soubory znaků té či oné skupiny, které pak virtuálně aplikujeme na jednotlivé jevy.“ D. Moree a Varianty, 2008, s. 28)

2. Cíle a metody multikulturní výchovy

1) Cíle

V Rámcovém vzdělávacím programu (RVP) je multikulturní výchova pojímána spíše v kulturně-standardním přístupu a její cíle jsou definovány takto: poskytnout žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; rozvíjet dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých; učit žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin; uplatňovat svá práva a respektovat práva ostatních; rozvíjet schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských a sociálních skupin; napomáhat žákům uvědomit si vlastní identitu a reflektovat vlastní sociokulturní zázemí apod.[17]

Cíle a metody multikulturní výchovy se však odlišují dle přístupu, který k multikulturní výchově zvolíme.

Shrneme-li cíle multikulturní výchovy dle *kulturně-standardního přístupu*, jedná se především o tyto:

podpora a upevňování vzájemných vztahů mezi sociokulturními skupinami

seznámení se s odlišnostmi sociokulturních/etnických skupin, s jejich historií, jazykem a zvyky

porozumění odlišnosti jiných sociokulturních/etnických skupin

Dle transkulturního přístupu bychom mohli cíle multikulturní výchovy definovat takto:

- naučit se reflektovat vlastní kulturní identitu a její proměny
- naučit se vnímat kulturní rozdíly v konkrétních situacích

[17] Více k průřezovému tématu multikulturní výchovy, jeho cílům a tematickým okruhům na http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf

- prostřednictvím tréninku dokázat tyto situace řešit

2) Metody

Metody multikulturní výchovy se mohou rovněž lišit dle přístupu k multikulturní výchově, avšak obecně se seznámíme s nejzákladnějšími metodami, které mohou být použity v multikulturní výchově obecně.

Jedná se například o tyto metody: *metoda R-U-R, kooperace, interakce, projektové vyučování, práce s příběhy či trénink základního situačního vhledu.*

Metoda R-U-R

Metoda R-U-R je postavena na rozdělení vyučovacího bloku do tří fází: *evokace, uvědomění si významu* a *reflexe*.

V rámci první fáze – *evokace* jsou žáci vyzváni pedagogem ke shrnutí všech dosavadních znalostí spjatých s tématem. Společně se žáky si zopakujeme, co již o daném tématu víme a pokusíme si položit otázky, co nového bychom se chtěli dozvědět. Stanovíme si tedy cíle. V této fázi má každý žák příležitost si uvědomit své dosavadní znalosti vycházející z jeho vlastních zážitků. Vhodnou metodou v této fázi výuky může být např. *brainstorming*.

Při opakování informací o tématu dochází k vytvoření struktury dosavadních znalostí v hlavě každého žáka, na kterou se v průběhu hodiny napojují informace, znalosti nové.

V druhé fázi – *uvědomění si významu* dochází k osvojování nových poznatků a ověřování původních znalostí o daném tématu. V této fázi sehrává pedagog významnou roli v tom, že určuje a ovlivňuje, kterými tématy se budou žáci hlouběji zabývat. Zároveň žáky podněcuje zvolenými metodami k propojování stávajících informací s novými. Společně s žáky hledají souvislosti s jinými tématy a uvědomují si význam.

Třetí fáze – *reflexe* je zaměřena na shrnutí všech nových myšlenek, se kterými se žáci v průběhu hodiny seznámili, shrnutí nových znalostí a významu, který si uvědomili. V této fázi můžeme zařadit krátkou diskuzi nad spornými body tématu a vhodné je vždy poukazovat na praktičnost nově získaných znalostí či dovedností.

Interakce

Významnou roli v procesu edukace sehrává potřeba aktivizace všech účastníků výuky. Frontální výuka, která vychází z tzv. transmisivní pedagogiky, je postavena na větší či menší pasivitě žáků.

Interakce či interaktivní výuka je hlavním z didaktických principů vycházející z tzv. pedagogického konstruktivismu, která je v dnešním školství prosazována z důvodu většího zapojení žáků do procesu edukace.

Také při realizaci multikulturní výchovy je vzájemná interakce mezi pedagogem a žáky či žáky navzájem velmi důležitá. Pedagog a žáci se stávají partnery při dosahování společného

cíle. Role pedagoga se tak mění v roli tzv. facilitátora, který má žákům napomáhat při dosahování cíle a podporovat je při hledání vhodných řešení. Měl by žáky provázet jak při individuální tak při skupinové práci. Dle konstruktivní pedagogiky je totiž žák vnímán jako zdroj myšlenek a nápadů.

Důležitou roli v průběhu edukace samozřejmě sehrává motivace, kterou by měl pedagog neustále podporovat.

Kooperace

Další důležitou metodou, na které staví multikulturní výchova, je kooperace. Kooperace je postavena na výše zmíněné interakci mezi pedagogem a žákem a žáky navzájem a říká nám, jak má taková vhodná kooperace vypadat. Kooperace je důležitá především proto, že nám pomáhá naučit se přijímat společný cíle, učí nás toleranci vůči individuální či skupinové odlišnosti, podporuje pocit spoluzodpovědnosti a využívá individuálních schopností každého ve skupině k dosažení společného cíle.

Kooperace je samotnou hodnotou, která stojí v protikladu k soutěživosti, a které více koresponduje s uspořádáním vztahu v pluralitní společnosti.

Ve výuce pak probíhá kooperace především v rámci skupinové práce. Dle dnes již obecně platných doporučení je vhodné, aby skupinová práce probíhala ve skupinách 3 – 6 žáků. V rámci skupiny řeší žáci společný úkol. Ve skupině si mohou žáci rozdělit role dle jejich individuálních schopností a možností. S rozdělením rolí ve skupině však může žákům pomoci pedagog, zvláště v případě, že žáci ještě nejsou na skupinovou práci zvyklí.

Pokud se s tímto způsobem výuky začne u žáků již na prvním stupni, je více než pravděpodobné, že se naučí pracovat kooperativně a práce ve skupinách jim pak nečiní problémy.

Projektová výuka

Další významnou metodou, která může být využívána v multikulturní výchově, je tzv. projektová výuka. Projektová metoda se snaží o propojení teorie s praxí a o maximální aktivizaci žáků při přípravě, realizaci i hodnocení projektu.

Projektová výuka může být buď to krátkodobá (1 hodina/týden), střednědobá (1 – 2 měsíce) a dlouhodobá (3 – 10 měsíců).

Tato metoda nabízí pedagogům a žákům možnost hlubšího vhledu do určité problematiky, jejího propojení s dosavadními znalostmi žáků z různých předmětů a získaní znalostí nových (mezipředmětová integrace tématu). Zároveň si však mohou žáci osvojit určité dovednosti spojené s realizací projektu. Větší zapojení žáků do výuky formou projektové výuky zvyšuje jejich motivaci a přispívá k osvojení si mnoha klíčových kompetencí.

Příkladem může být například projektová výuka zaměřená na téma migrace. V takové projektové výuky mohou žáci připravit a zrealizovat rozhovor s cizinci žijícími v České republice a seznámit se se subjektivními prožitky cizinců s migrací a adaptací na nové

prostředí. Dále například mohou získané poznatky analyzovat, srovnávat, hledat podobnosti, rozdíly (interkulturní) a tyto poznatky například využít při zpracování a realizaci aktivit zaměřených na multikulturní výchovu pro mladší spolužáky. Z celého projektu může být poté zpracován výstup v podobě výstavy či prezentace, prostřednictvím které mohou žáci seznámit přiblížit danou problematiku také svým rodičům apod.

Práce s příběhy

Jednou z metod, která bývá využívána především v transkulturním přístupu k multikulturní výchově, je metoda *práce s příběhem*. Tato metoda je používána především za účelem (sebe)reflexe a také nácviku konkrétních situací spojených s jinakostí, které by měly vést k větší interkulturní senzitivitě žáků.

Při práci s příběhem si může pedagog zvolit jakýkoli příběh konkrétního jedince, který je spojen s tématem, jež chce pedagog s žáky probírat. Na základě práce s příběhem konkrétního člověka, s jeho prožitky spojenými s určitou situací apod., může pedagog společně se žáky dosáhnout cíle pochopení například problematiky interkulturního konfliktu.

Práce s příběhem, vyprávěním (narací) slouží k pojmenování věcí, jevů a pocitů, které nám mohou zůstat skryty. „Skrze příběhy se můžeme stát svědky skrytých a dříve nesrozumitelných významů, můžeme trénovat citlivost na jemné nuance a posuny, které zažíváme v mnoha banálních situacích.“ (Morvayová, P., Moree, D. 2009, s. 76)

Práce s příběhem může být postavena nejen na příběhu konkrétního jedince, ale můžeme sem zahrnovat také práci s pohádkami či krásnou literaturou. V rámci práci s pohádkami se zaměřujeme především na jednotlivé postavy a jejich chování (například role čerta v pohádkách různých kultur) nebo na samotné hodnoty, které jsou v pohádce reprezentovány (poukázání na stejnost či rozdílnost hodnot prezentovaných v pohádkách vzniklých v různých kulturních prostředí).

Trénink základního situačního vhledu

Metoda trénink základního situačního vhledu je další metodou propagovanou transkulturním přístupem k multikulturní výchově, která je založena na sebepoznání, skrze které dospějeme také k poznání druhých.

Aktivity připravené na principu této metody jsou zaměřeny především na rozvoj afektivních kompetencí žáků.

Role pedagoga (tzv. facilitátora) při této metodě je rovněž spíše postavena na podpoře žáků. Vhodné je si však vždy nejprve vyzkoušet aktivitu sám na sobě, jelikož při této metodě se často pracuje s osobními mnohdy citlivými zkušenostmi žáků samotných, s našimi emocemi, pocity či traumaty. Pedagog by si měl sám danou aktivitu prožít, reflektovat a měl by si promyslet, jak budou případně reagovat žáci.

Příkladem může být například práce s osobními příběhy žáků, při které se zaměříme na formování osobnosti pod vlivem okolního prostředí (rodina, sociální skupina, kultura, škola

apod.). Cílem může být pochopení vlastního životního příběhu a poznání sebe sama v kontextu konkrétních situací s pojených s naším okolím.

Důležitou roli při aplikaci této metody hrají kompetence pedagoga, který by měl mít s podobnými metodami zaměřenými na sebereflexi zkušenosti. Dalším aspektem jsou pravidla a to především pravidlo možnosti se veřejně o určitých osobních věcech nevyjadřovat. S tímto pravidlem by měli být žáci seznámeni již na počátku každé aktivity, aby nebyl při individuální práci omezeni obavami z veřejné prezentace svých pocitů apod.

Internetové odkazy

http://www.fairtrade.cz (možno objednat metodiku MKV pro MŠ a nižší stupeň)

http://www.varianty.cz (nabízí široké metodické materiály k MKV, GRV – i zdarma)

http://jedensvetnaskolach.cz (nabízí dokumentární filmy k různým tématům a k nim zpracované metodické materiály)

http://www.clovekvtisni.cz

http://www.czechkids.cz (portál nabízející MKV – interaktivní formou)

http://www.inkluzivniskola.cz (portál věnující se cizincům a práci s nimi)

http://www.klubhanoi.cz/ (portál věnující se Vietnamcům v ČR)

http://www.adra.cz/prvak/cz (nabízí programy Globální a rozvojové výchovy pro MŠ, ZŠ, SŠ)

http://www.arpok.cz/cz/ (nabízí programy MKV a GRV)

http://www.projektovavyuka.cz (nabídka aktivit ke globální a rozvojové výchově)

Metodické materiály

Moree, D. a Varianty: *Než začneme s multikulturní výchovou – od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu.* Člověk v tísni, o. p. s., Praha 2008.

(ke stažení na: *http://www.varianty.cz/index.php?id=16&item=63*)

Moree, D., Bittl, K. – H.: *Dobrodružství s kulturou.* Tandem, Plzeň 2007.

Moree, D., Bittl, K.-H.: *Pokladnice hodnot; transkulturní učení hodnotám.* Nurnberg: Europa_Direkt, FBF, Ei-CCC, Bruecke/Most Stiftung a Institut PONTES 2008.

Morvayová, P., Moree, D.: *Dvakrát měř, jednou řež – od multikulturní výchovy ke vhledu*. Člověk v tísni, o. p. s., Praha 2009.

(ke stažení na: *http://www.varianty.cz/index.php?id=16&item=76*)

Varianty a kol. 10krát s MKV – Metodické listy pro výuku multikulturní výchovy dle osobnostního přístupu. Člověk v tísni, o.p.s., Praha 2010. (ke stažení na: *http://www.varianty.cz/index.php?id=16&item=79*)

Hajská, M. (ed). (Ne)bolí - Jak vyučovat o genocidě Romů za druhé světové války. Člověk v tísni, o.p.s., Praha 2009. (ke stažení na: *http://www.varianty.cz/index.php?id=16&item=75*)

Gabaľová, D. (ed.): Dovedu to pochopit? – Hrozby neonacismu. Člověk v tísni, o. p. s., Praha 2008. (ke stažení na: *http://www.varianty.cz/index.php?id=16&item=60*)

Buryánek J. (ed.). Interkulturní vzdělávání. Příručka nejen pro středoškolské pedagogy. Člověk v tísni - společnost při ČT, o.p.s., Praha 2002. (ke stažení na: *http://www.varianty.cz/cdrom/*)

Poznámka:

Součástí elektronické přílohy jsou taky metodiky multikulturních programů „Jeden den s Ravithou“ pro MŠ a žáky 1. a 2. ročníku, Nestačí jen vidět“ pro žáky 8. – 9. ročníku a „Hrozby extremismu“ pro žáky 9. ročníku.

6.11 Příloha č. 11 Začlenění průřezového tématu Ochrana člověka za běžných rizik

1. stupeň

Informační a komunikační technologie

Základy práce s počítačem – 1. a 2. období

- respektuje pravidla bezpečné práce s hardware a software a postupuje poučeně v případě jejich závady

Učivo

Zásady bezpečnosti práce a prevence zdravotních rizik spojených s dlouhodobým využíváním

výpočetní techniky

Člověk a jeho svět

Místo, kde žijeme – 1. období

Očekávané výstupy

Žák

- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí

Učivo

Domov – orientace v místě bydliště

Škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy

Místo, kde žijeme – 2. období

Očekávané výstupy

- určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě

Učivo

Okolní krajina – působení lidí na krajinu, orientační body a linie

Evropa a svět – cestování

Lidé kolem nás – 2. období

- vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)
- rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy

Učivo

Soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, pomoc nemocným, sociálně slabým,

Chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování

Rozmanitost přírody – 2. období

- zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat

Učivo

Ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí

Člověk a jeho zdraví – 1. období

- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných
- chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná, v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i jiné dítě
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Člověk a jeho zdraví – 2. období

- využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života
- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví

- předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
- ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc

Učivo

Péče o zdraví, zdravá výživa – denní režim, pitný režim, pohybový režim, zdravá strava; nemoc, drobné úrazy a poranění, první pomoc, úrazová zábrana; osobní, intimní a duševní hygiena – stres a jeho rizika; reklamní vlivy

Návykové látky a zdraví – odmítání návykových látek, hrací automaty a počítače

Osobní bezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí, bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty, krizové situace (šikana, týrání, sexuální zneužívání atd.),

Brutalita a jiné formy násilí v médiích, služby odborné pomoci

Situace hromadného ohrožení

Tělesná výchova

Činnosti ovlivňující zdraví

- uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka

Učivo

Bezpečnost při pohybových činnostech – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umyvárnách, bezpečná příprava a ukládání nářadí, náčiní a pomůcek, První pomoc v podmínkách TV

Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

Učivo

Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, ochrana přírody

Plavání – (základní plavecká výuka) … prvky sebezáchrany a bezpečnosti plavání

Člověk a svět práce

Práce s drobným materiálem

- udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu

Učivo

Jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce

Konstrukční činnosti

- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu
- Pěstitelské práce
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu
- Příprava pokrmů
- udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni

1. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků význam prevence rizik, opatrnosti a preventivního chování i důležitost

obstát samostatně v obtížné situaci

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

- *α)* chápe konkrétní nebezpečí spojená s riziky běžného života (doprava, chemické látky v domácnosti, elektrický proud, sport a zájmová činnost), s ohněm, s mimořádnou událostí
- *β)* přivolá pomoc (některým z osvojených způsobů)
- *χ)* v případě potřeby použije linku tísňového volání; ovládá základní způsoby komunikace s operátory (přiměřeně k věku)

Učivo

Sebeochrana, pomoc a prevence rizik

- důležitá telefonní čísla tísňového volání a blízkých osob, adresa bydliště
- kdy a jak přivolat pomoc, koho požádat o pomoc, jak se chránit a jak předcházet úrazům, otravám a jiným ohrožením (vazba na řešené běžné rizikové situace v různém ročním období, prostředí a při různých činnostech, včetně železniční a silniční dopravy)
- doma – neznámý člověk (telefon, zvonek u dveří internet), zbraně, alkohol, vhodné i nevhodné dotyky – jejich hranice, nevhodné trestání), komunikace a pomoc rodičů, učitelů
- bezpečný odchod z domova – klíče, výtah
- venku – volba správné cesty do školy, nebezpečná místa v okolí domu a školy,
- chování při setkání s cizím člověkem, jak se chovat, když zabloudím v cizím prostředí nebo městě

- správné vedení – vysvětlení pojmů a významu – kamarád, blízká osoba, cizí osoba,
- trápení, smutek, pomoc, příklady ze života
- záchranáři, uniformy, činnosti
- co se se mnou může dít, když se bojím nebo si nevím rady, jak to mohu zvládnout a co mám dělat;

Požáry

- oheň – požár
- prevence vzniku požáru doma, příčiny vzniku požáru doma
- největší rizika požáru
- ochrana při požáru a přivolání pomoci
- pravidlo – zastav se – lehni si – kutálej se

2. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků znalost nebezpečí a schopnost odhadnout riziko a vyhnout se mu; posilovat odpovědnost žáků za vlastní zdraví a bezpečnost

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) odhadne riziko/nebezpečnou situaci

b) dodržuje zásady bezpečného chování v běžných životních situacích tak, aby nedocházelo k ohrožení jeho fyzického i duševního zdraví a zdraví jiných

Učivo

Opakování učiva z předchozího ročníku (diskuze, poznatky, zkušenosti)

První pomoc

- o zajištění pomoci při různých rizikových situacích voláním na tísňovou linku nebo oslovením dospělé osoby, nácvik komunikace
- o základní pravidla poskytování pomoci při drobných poraněních a běžných onemocněních

Péče o zdraví a prevence rizik

- opakování učiva 1. ročníku + rozšíření o nové poznatky, zkušenosti, příběhy a otestování správné reakce dětí (rozpoznání rizik i schopnosti pomoci)

- základní pravidla poskytování pomoci při drobných poraněních a běžných onemocněních v souvislosti s osvojováním učiva v oblasti rizik úrazovosti a onemocnění
- bezpečné chování v různých životních situacích, v různém prostředí a při různých činnostech

Požáry a jejich rizika

- základní označování nebezpečných látek
- základní bezpečnostní a výstražné tabulky, zejména nebezpečí úrazu elektrickým proudem, požáru, výbuchu, ozáření, poleptání (kyselinou, louhem, příčiny a prevence vzniku požáru mimo domov
- správné chování při požáru
- přivolání pomoci, ohlášení požáru
- Osobní bezpečí a podpora a ochrana duševního a fyzického zdraví
- správné vedení – vysvětlení významu pojmů: lhostejnost, přátelství, rozdíly,
- žalování, pomoc, strach, zbabělost apod.
- příklady ze života
- jak se umět vypořádat se strachem, který doprovází nebezpečnou situací

3. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků schopnost rozpoznat varování před nebezpečím, rozeznat označení uzávěrů - zejména plynu, vody, elektřiny, umět určit (popsat) svou pozici v neznámém prostředí a zhodnotit možné následky svého jednání, zhodnotit důsledky bezdůvodného volání na tísňové linky,

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) na konkrétních příkladech rozpozná mimořádnou událost

b) jedná racionálně podle osvojeného schématu v případě, kdy se ztratí a zná čísla na tísňovou linku, domů, do školy

c) rozpozná rozdíl mezi signály (varovný signál, požární poplach, zkouška sirén)

d) chová se účelně v případě požáru, mimořádné události i jiných rizikových situací běžného života; hledá pomoc u důvěryhodné dospělé osoby

Učivo

Opakování učiva z předchozího ročníku (diskuze, poznatky, zkušenosti)

První pomoc (opakování a rozvíjení učiva osvojeného ve 2. ročníku)

Mimořádné události

- seznámení s pojmem
- nejčastější mimořádné události (povodně, vichřice, požáry, laviny, únik nebezpečných látek)
- varování před nebezpečím (konkretizace různých způsobů varování, varovný signál Všeobecná výstraha)
- zásady volání na tísňové linky (co zajišťují, kdy volat, rizika a dopady bezdůvodného volání na tísňové linky)

Požáry (modelové situace způsobů chování při požárech), nebezpečí zábavní pyrotechniky

Péče o zdraví a prevence rizik

- bezpečné chování v různých životních situacích a různých prostředích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel
- nebezpečí za tmy, chování při setkání s cizím člověkem
- citlivé a věku odpovídající vysvětlení podstaty rizikového chování (v souvislosti se šikanou, drogami, fyzickým a duševním násilím, agresivitou), jejich možných dopadů na zdraví (fyzické i duševní), pomoc v nouzi, příklady ze života
- co mi může pomoci, když jsem v mimořádné situaci

4. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků schopnost bezpečně se orientovat a pohybovat ve známém prostředí (blízkém okolí školy a bydliště) i v méně známém prostředí (jiné části obce, města, příroda) za použití plánů měst a map

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) bezpečně se pohybuje v budově i mimo budovu v případě rizikových situací (nouzové východy, označené únikové cesty); aplikuje pravidla bezpečného chování v různých situacích

b) zvládá základní pravidla bezpečného zacházení s ohněm

c) rozezná označení uzávěrů vody a plynu

d) poskytne základní první pomoc (dezinfikuje a ošetří drobná poranění, ošetří opařeniny a popáleniny, zastaví krvácení, zafixuje zlomenou končetinu)

e) přivolá pomoc dospělého k záchraně tonoucího

Učivo:

Opakování a rozvíjení poznatků z předchozích ročníků (diskuze, poznatky, zkušenosti)

Osobní bezpečí a prevence duševního a fyzického zdraví

- vysvětlení významu pojmů: poznávání cizího prostředí, strach, stres, zbabělost, statečnost apod., příklady ze života
- evakuace (obecně)
- označení uzávěrů, rozvody plynu, vody, elektřiny, označení východů (ve škole)
- bezpečné chování v různých životních situacích a různých prostředích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel
- rizika letních prázdnin
- nález neznámého předmětu, látky, munice; sloupy a stožáry elektrického vedení,
- spadlé dráty elektrického vedení, transformátory; železniční vagony

Požáry a jejich rizika

- příčiny vzniku požárů
- požáry v přírodě, lesní požáry
- největší rizika požáru
- Péče o zdraví a poskytování první pomoci
- různý obvazový materiál a technika vzhledem k poraněné části těla, nácvik
- rizika u vody (bazény, vodní plochy, horské potoky, řeky, moře, tobogany),
- přecenění sil, nebezpečí jezů na řekách, skok do neznámé vody, vodní víry, tonutí
- (pozn.: lze zařadit i do 3. ročníku ve vazbě na plavecké kurzy), záchrana tonoucího,
- pohyb na zamrzlých přírodních vodních plochách
- co se se mnou může dít v nebezpečných situacích

5. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků dovednost poskytnout pomoc při běžných úrazech či onemocněních, včetně základního ošetření, i ovládat život zachraňující úkony (resuscitace)

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) rozlišuje příčiny úrazů, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence, případně léčby

b) v modelové situaci uplatní správný postup při zásahu jiného člověka elektrickým proudem

c) ošetří úrazy různého charakteru

d) charakterizuje základní složky, funkce a činnosti integrovaného záchranného systému

e) rozlišuje situace, kdy lze a kdy nelze uhasit požár

f) pozná zneužívající osobu (blízkou, ale i neznámou), rozezná rizikové situace, riziková místa i rizikové osoby a řekne ne na nevhodné návrhy, má základní právní povědomí, umí přivolat pomoc

Učivo:

Opakování učiva z předchozích ročníků (diskuze, poznatky, zkušenosti)

Integrovaný záchranný systém (složky, význam ve vztahu k řešení mimořádných událostí (obecně))

Požáry a jejich rizika

- způsoby chování při požárech (modelové situace), možnosti hašení požáru
- hasicí přístroje (obecně)
- evakuace při požáru, nácvik evakuace
- evakuační plán – význam, nákres evakuačního plánu (doma), požární hlásiče
- úniková cesta, druhy únikových cest, význam značek označujících únikové cesty

Péče o zdraví a poskytování první pomoci

- resuscitace (praktická ukázka, nácvik)
- přivolání pomoci, nahlášení události (praktický nácvik)
- prevence rizik letních a zimních sportů (cyklistika, bruslení, výškové sporty, vodní
- sporty, horská turistika, lyžování, snowboarding aj. – výstroj a výzbroj)
- rizika otrav, jejich příčiny a příznaky (léky, houby, jedovaté rostliny, zkažené potraviny, plyn, alkohol, cigarety, drogy, čisticí prostředky, chemické látky, neznámé a nebezpečné látky ve sklepích, na skládkách odpadu)
- rizika v souvislosti s provozem elektrických a plynových spotřebičů
- podpora a ochrana fyzického a duševního zdraví, prevence psychického onemocnění a násilí namířenému proti sobě samému
- vysvětlení pojmů: skutečné hodnoty, citová a mravní zralost, pomoc, neštěstí,
- přátelství, trápení, lhostejnost, diskriminace, šikana (obecně), kyberšikana (obecně), násilí psychické a fyzické (obecně), linka bezpečí, dobrý příklad,
- ochrana slabších, dobrý skutek, síla odpouštění, ochrana identity,

- sebepoškozování, sebevraždy, ohrožení a poruchy duševního vývinu v dětství a dospívání, psychické újmy virtuálního světa
- rizika a možné dopady – nevhodné dotyky, obtěžování, fotografování
- základy zvládání stresových stavů
- nebezpečí internetu

2. stupeň

Cizí jazyk

Interaktivní řečové dovednosti

- jednoduchým způsobem se domluví v běžných každodenních situacích

Učivo

Jednoduchá sdělení – žádost o pomoc, prosba, omluva, poděkování, informace …

Výchova k občanství a ke zdraví

Člověk ve společnosti

- rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu
- zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje
- zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a v situacích ohrožení
- uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem
- objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
- rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti

Učivo

Naše škola – život ve škole, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, společná pravidla a normy

Lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti

Vztahy mezi lidmi – osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti

Zásady lidského soužití – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla

chování

Stát a právo

- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování
- objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství
- rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady
- rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů

Učivo

Lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace

Protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postižitelnost; porušování předpisů v silničním provozu

Právo v každodenním životě – význam právních vztahů; důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající

Mezinárodní vztahy, globální svět

- objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu
- uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání

Učivo

Globalizace – projevy, klady a zápory; významné globální problémy, způsoby jejich řešení

Fyzika

Energie

- zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí

Učivo

Obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie, jaderná a atomová energie

Zvukové děje

- posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí

Chemie

Pozorování, pokus a bezpečnost práce

- pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí
- objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek

Učivo

Zásady bezpečné práce – ve školní pracovně (laboratoři) i v běžném životě

Nebezpečné látky a přípravky – R-věty, S-věty, varovné značky a jejich význam

Mimořádné události – havárie chemických provozů, úniky nebezpečných látek

Chemické reakce

- aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při

předcházení jejich nebezpečnému průběhu

Učivo

Faktory ovlivňující rychlost chemických reakcí – teplota, plošný obsah povrchu výchozích

látek, katalýza

Chemie a společnost

- zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi
- aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe

Učivo

Hořlaviny – význam tříd nebezpečnosti

Přírodopis

Biologie živočichů

- zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy

Učivo

Projevy chování živočichů

Biologie člověka

- rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby
- aplikuje první pomoc při poranění a jiném poškození těla

Učivo

Nemoci, úrazy a prevence – příčiny, příznaky, praktické zásady a postupy při léčení běžných nemocí; závažná poranění a život ohrožující stavy

Životní styl – pozitivní a negativní dopad na zdraví člověka

Neživá příroda

- uvede na základě pozorování význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení života na Zemi

Učivo

Podnebí a počasí ve vztahu k životu

Praktické poznávání přírody

- dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody

Učivo

praktické metody poznávání přírody

Zeměpis

Životní prostředí

- uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí

Učivo

Vztah příroda a společnost – trvale udržitelný život a rozvoj, principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální

problémy lidstva

Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

- uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě

Učivo

Ochrana člověka při ohrožení zdraví a života – živelní pohromy; opatření, chování a jednání

při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích

Tělesná výchova

odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší

Učivo

Hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech – v nestandardním prostředí, první pomoc při TV a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného

Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

- uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost

Učivo

Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, táboření, ochrana přírody, dokumentace z turistické akce

Plavání – dovednosti záchranného a branného plavání, prvky zdravotního plavání a plavecký sportů

Lyžování, snowboarding, bruslení – bezpečnost pohybu v zimní horské krajině, jízda na vleku

Pracovní výchova

Práce s technickými materiály

- dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu

Design a konstruování

- dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce a bezpečnostní předpisy; poskytne první pomoc při úrazu

Pěstitelské práce, chovatelství

- dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty

Provoz a údržba domácnosti

- dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy a poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu elektrickým proudem

Příprava pokrmů

- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni

Práce s laboratorní technikou

- poskytne první pomoc při úrazu v laboratoři

Využití digitálních technologií

- dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy při práci s digitální technikou a poskytne první pomoc při úrazu

6. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků schopnost adekvátně se chovat v případě vzniku mimořádné události a nařízené evakuace

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) charakterizuje rizika vzniku mimořádných událostí a jejich možné dopady na zdraví a životy lidí, životní prostředí a majetek, způsoby sebeochrany a vzájemné pomoci

b) rozpozná varovný signál „Všeobecná výstraha“, adekvátně reaguje na tento signál, zná a prakticky uplatní postupy v případě nařízení evakuace, včetně zásad opuštění bytu

c) ovládá základní zásady a postupy spojené s povodněmi, atmosférickými poruchami, haváriemi a dalšími mimořádnými událostmi; osvojené dovednosti a způsoby jednání aplikuje v simulovaných situacích hromadného ohrožení

d) poskytne první pomoc, včetně život zachraňujících úkonů, dbá na bezpečnost svoji i svého okolí

Učivo:

Klasifikace mimořádných událostí

- mimořádné události způsobené přírodními vlivy, havárie, antropogenní události (viz základní pojmy)
- vysvětlení pojmu mimořádná událost, základní rozdělení mimořádných událostí s uvedením příkladů
- varovný signál „Všeobecná výstraha“
- činnost při varovném signálu, druhy signálů, náhradní způsoby varování
- funkce varovných signálů, rozdíly v signálech (ukázky), činnost po zaznění varovného signálu, další způsoby varování, obecné zásady opuštění bytu, opuštění bytu při povodni, požáru apod.

Evakuace

- průběh evakuace – na koho se vztahuje, kdo je evakuován přednostně, kdo nebývá evakuován (osoby podílející se na záchranných pracích)
- evakuační zavazadlo, příprava a obsah evakuačního zavazadla
- evakuační a přijímací střediska, jejich funkce, co tato střediska zajišťují

Ukrytí, nouzové přežití (pojmy ukrytí, nouzové přežití, humanitární pomoc)

Povodně a zátopové oblasti

- přívalové deště, blesková povodeň, protržení hráze, rozvodněné toky
- co je povodeň, jak povodeň vzniká, rozdělení povodní, povodně, které postihly ČR v minulých letech
- zásady chování před, při a po povodni, pokyny zasahujících složek, návrat do obydlí, zřícení domu, závaly

Péče o zdraví a poskytování první pomoci

- stavy bezprostředně ohrožující život, výkony zachraňující život; polohování – protišoková poloha, autotransfuzní poloha, zotavovací poloha, přenášení, transport raněného, ošetření
- dopravní nehody – jejich prevence, pomoc v případě dopravní nehody
- zásady první pomoci při úrazu elektrickým proudem, zlomeninách, otřesu mozku, astmatických a epileptických záchvatech, apod.

Podpora a ochrana fyzického a duševního zdraví, prevence psychického onemocnění a násilí namířenému proti sobě samému

- různé strategie zvládání stresových situací
- prevence šikany
- návykové látky – co jsou návykové látky, jak ohrožují zdraví a psychiku,
- protidrogová prevence, odmítání drog, jak se zachovat v případě, že jsou drogy ve škole nebo v jejím okolí, pomoc v různých situacích souvisejících s drogami
- prevence rizik fyzického a duševního násilí spojených s internetem (osobní bezpečí na internetu, ochrana soukromí, ochrana osobních dat, cizí lidé, anonymita, ohrožení, násilí, psychické týrání, kyberšikana a její možné dopady)
- prevence agresivity (formy agrese, její zvládání, její dopady na duševní a fyzické zdraví agresora i oběti), prevence násilí namířenému proti sobě, jiným osobám a majetku

Prevence úrazů a nemocí spojených s běžnými činnostmi (práce/hry s PC, používání chemických látek v domácnosti, používání elektrického nářadí a přístrojů v domácnosti)

7. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků znalosti a dovednosti potřebné pro prevenci požárů a pro adekvátní reagování v případě požáru

Dílčí výstupy (RVP)

Žák

a) vysvětlí rizika a příčiny vzniku požárů, popíše princip hoření a klasifikuje požáry podle tříd

b) charakterizuje zásady protipožární prevence, v případě vzniku požáru adekvátně reaguje a v modelových situacích použije vhodné metody hašení požáru

c) rozdělí hasicí přístroje vzhledem k třídám požáru a v případě potřeby je správně použije

d) bezpečně opustí požárem ohrožený prostor a vyhledá bezpečí

e) poskytne první pomoc v případě popálení a otravy zplodinami hoření

f) aktivně předchází rizikům běžných úrazů, otrav, tonutí, popálenin, která hrozí v různém období, prostředí a při různých činnostech, včetně jejich příznaků, projevů a dopadů, poskytne první pomoc

g) vhodně reaguje a jedná v případě ohrožení a nebezpečí, adekvátně pomůže sobě i blízkému v nouzi

Učivo:

Požáry a jejich rizika

o rozdíl mezi ohněm a požárem, rizika požáru (snížený obsah kyslíku v ovzduší, zvýšená teplota, kouř, toxicita vznikajících zplodin hoření), princip hoření, třídy požáru, příčiny vzniku požáru, předcházení požáru, postupy v případě požáru, manipulace s otevřeným ohněm v přírodě, nebezpečí zábavní pyrotechniky, nebezpečnost látek, třídění látek do kategorií dle jejich hořlavosti, hasicí přístroje – druhy a jejich správné použití, fáze požáru, kategorie hoření

Ochrana před úrazem elektrickým proudem (nebezpečí lezení na sloupy a stožáry a elektrického vedení, dotýkání se drátů na zemi, lezení na elektrické lokomotivy, nebezpečí od poškozených zásuvek, vypínačů, přívodových šňůr, elektrických spotřebičů v domácnosti, elektrických sekaček, apod.)

Péče o zdraví a poskytování první pomoci

- praktický nácvik resuscitace a život zachraňujících úkonů
- tepelná poranění (příčiny – působení teploty na lidský organismus, popáleniny, opařeniny, omrzliny, úpal, úžeh), příznaky a poskytnutí první pomoci či jejich ošetření
- otravy alkoholem, léky, drogami, houbami, chemickými látkami – pevnými, tekutými, plynnými), jejich příčiny, příznaky a poskytnutí první pomoci
- vnitřní a vnější krvácení – příznaky a poskytnutí první pomoci, stavění krvácení a ošetření
- rány – řezné, sečné, bodné, střelné aj. – příčiny, příznaky a poskytnutí první pomoci
- mechanické poranění oka, poleptání oka – příčiny, příznaky a poskytnutí první pomoci
- poranění hrudníku, břicha – příčiny, příznaky a poskytnutí pomoci

Podpora a ochrana fyzického a duševního zdraví, prevence psychického onemocnění a násilí namířenému proti sobě samému

- drogová prevence – legální a nelegální drogy – jednotlivé druhy drog a jejich účinky na fyzické a psychické zdraví, příklady z praxe
- prevence agresivity (formy agrese, její zvládání, její dopady na duševní a fyzické zdraví agresora i oběti), prevence násilí namířenému proti sobě a na jiné osoby
- záškoláctví (formy záškoláctví, jeho možné dopady na duševní a fyzické zdraví)

- volný čas (party, kamarádi, co je spojuje, čemu se věnují, vlastnosti vůdce party, postavení v partě, co je dobře a co je špatně)
- jak poznám, že je někdo ve stresové situaci
- základy poskytování psychosociální pomoci a občanského sdílení v době mimořádných situací

8. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjet u žáků schopnost rozpoznávat příčiny a projevy rizikového chování a rizikových činností, včetně jejich možných dopadů na duševní a fyzické zdraví, a aplikovat v praxi zásady bezpečného chování při antropogenních mimořádných událostech na všech místech, kde se pohybuje

Dílčí výstupy (RVP)

Žák:

a) uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování a jednání v každodenním životě

b) charakterizuje havárie a antropogenní události

c) aktivně se v případě těchto mimořádných událostí chrání

d) charakterizuje základní pravidla dekontaminace, jodové profylaxe

e) rozpozná rizika fyzického a duševního násilí, jeho příznaky, projevy a dopady na vlastní osobu či jiné, předchází, rizikům, v případě nebezpečí adekvátně reaguje

f) rozliší právní a protiprávní jednání nebo chování, které ohrožuje duševní a fyzické zdraví jeho osoby nebo druhých

Učivo:

Integrovaný záchranný systém (význam integrovaného záchranného systému, základní a ostatní složky, záchranné a likvidační práce)

Mimořádná událost a krizové řízení, krizová situace, krizový stav

Individuální ochrana

Improvizovaná ochrana (prostředky, jejich využití doma, nácvik jejich používání)

Havárie, antropogenní (viz základní pojmy) události (základní charakteristika, členění, nejfrekventovanější havárie a antropogenní události, dopady havárií, označování nebezpečných látek, bezpečnostní a výstražné tabulky)

Havárie s únikem nebezpečných látek

- základní druhy nebezpečných látek, nejčastější příčiny havárií s únikem nebezpečných látek, jaká rizika hrozí v okolí školy, příklady největších havárií, havarijní plán)
- prevence vzniku havárií, chování v případě vzniku havárie, zásady chování v případě havárií, dekontaminace

- šíření nebezpečných látek při haváriích (znaky a projevy havárií s únikem nebezpečných látek)

Radiační havárie jaderných energetických zařízení (charakteristika a účinky ionizujícího záření na člověka, havárie radiačních zařízení, jak fungují české jaderné elektrárny, chování při radiační havárii)

Terorismus, extremismus (formy, typy, nové hrozby, podezřelé předměty a poštovní zásilky, anonymní oznámení o uložení bomby (sankce), ohrožení výbušnými látkami, kybernetický terorismus, ochrana sebe a okolí)

Péče o zdraví a poskytování první pomoci

- praktický nácvik resuscitace a život zachraňujících úkonů, zajištění základních životních funkcí při zástavě dechu, krevního oběhu, masivním krvácení a poruchách vědomí
- poranění páteře – příčiny, příznaky, poskytnutí první pomoci
- úraz elektrickým proudem, zásah bleskem – příčiny, příznaky a poskytnutí první pomoci
- tonutí – příčiny, záchrana a poskytnutí první pomoci, praktický nácvik záchrany tonoucího
- zajištění intoxikací a křečových stavů, otravy (alkohol, drogy, léky, houby, chemické látky apod.)

Prevence fyzického a duševního násilí, psychického onemocnění a násilí namířeného proti sobě samému (alkohol, nikotin, gambling, násilné chování)

- rozpoznávání vlivu stresu na jedince
- základy poskytování psychosociální pomoci a občanského sdílení v době mimořádných situací

9. ročník

Cíl výuky v daném ročníku:

rozvíjí u žáků schopnost aplikovat v praxi zásady bezpečného chování při mimořádných událostech způsobených přírodními vlivy na všech místech, kde se pohybuje a znát prevenci v péči o zdraví a umět poskytnout adekvátní pomoc v případě úrazu či násilí

Dílčí výstupy (RVP):

Žák

a) uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování a jednání v každodenním životě

b) charakterizuje mimořádné události způsobené přírodními vlivy

c) prokazuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích mimořádných

událostí

d) prakticky zvládá základní způsoby přežití v přírodě, uplatňuje je v modelových situacích

e) vhodně reaguje v situacích, kdy hrozí riziko násilí, není lhostejný a ví kde a jak zajistit pomoc

g) chová se adekvátně v různých životních situacích tak, aby nedošlo k ohrožení fyzického i duševního zdraví

h) rozpozná rizikové prostředí a činnosti a vyhýbá se jim

Učivo

Základní charakteristika mimořádných událostí způsobených přírodními vlivy

- charakteristika a vznik mimořádných událostí způsobených přírodními vlivy, příklady největších mimořádných událostí tohoto charakteru (bouře a její doprovodné jevy, vichřice, silné mrazy, sněhové kalamity, extrémní teplo, dlouhotrvající sucha a teplotní inverze, laviny, sesuvy půdy, a další)
    - zásady chování při vzniku jednotlivých mimořádných událostí způsobených přírodními vlivy

Přežití v přírodě (orientace v terénu, tvorba improvizovaného přístřešku, možnosti a způsoby signalizace, značení tras pochodu, lesní plodiny, rostliny, živočichové, brodění se vodním tokem, jak získat pitnou vodu, ochrana před nebezpečnou zvěří, rozdělání ohně, a další)

Prevence úrazů a nemocí souvisejících s prací, zásady bezpečného chování - návaznost na učivo osvojované v předchozích ročnících

Péče o zdraví a poskytování první pomoci

- praktický nácvik resuscitace a život zachraňujících úkonů
- dopravní nehody – nahlášení dopravní nehody, zajištění vlastní bezpečnosti, aktivní postup při poskytování první pomoci raněným)
- první pomoc při úrazu elektrickým proudem
- ztrátová poranění a poranění kostí, svalů, kloubů – příčiny; poskytnutí první pomoci
- cukrovka, infarkt, mozková cévní příhoda, křeče, mdloba, kolaps, akutní zánět slepého střeva, febrilní křeče, invazivní meningokokové onemocnění a další onemocnění – příčiny, příznaky a poskytnutí první pomoci

Prevence fyzického a duševního násilí, psychického onemocnění a násilí namířeného proti sobě samému

- prevence fyzického a duševního násilí u dívek a slabších jedinců
- prevence fyzického a duševního násilí na dětech a slabších jedincích, v souvislosti s činností náboženských hnutí a sekt (znaky sekt a jejich možné nebezpečí)
- drogy, infekční onemocnění, přenosné choroby

- jak působí stres na moje tělo, mysl a chování
- základy poskytování psychosoc. pomoci a občan. sdílení v době mimořádných situací

6.12 Příloha č. 12 Začít spolu

Začít spolu

vzdělávací program

Platnost: od 1. září 2014

Příloha ŠVP vydána pro vnitřní účely školy.

Vypracovaly: Mgr. Ivana Chramostová, ředitelka školy

Mgr. Jarmila Straková, hlavní metodik programu

Materiál byl vypracován v souladu s materiálem:

Vzdělávací program Začít spolu; Standardy učitele, Standardy programu

České vydání: Step by step ČR, o.s., Praha 2002

Povolení reprodukce díla:

„Ředitelům MŠ a ZŠ je udělena výjimka a povoluje se jim reprodukce díla pro vnitřní účely školy.“

Předmluva

Mezinárodní asociace Step by Step

Mezinárodní asociace Step by Step (ISSA) je nevládní členská organizace, která byla založena v Nizozemí s cílem podporovat demokratické principy a posilovat zapojení rodičů a komunity do vzdělávání dětí v raném věku (3-12 let). ISSA má vizi otevřené společnosti, kde celá komunita napomáhá dětem k naplnění jejich potenciálu a kde se děti aktivně podílejí na vzdělávacím procesu.

ISSA sjednocuje dvacet sedm organizací ve stejném počtu zemí a na jejích programech se podílí přes 150 000 škol, učitelů v základních školách, vychovatelů, rodičů, ředitelů škol, psychologů, komunitních pracovníků a úředníků na místní i celostátní úrovni. Programů Step by Step (u nás Vzdělávací program Začít spolu) se v současnosti účastní přes milión dětí a jejich rodičů. Členové ISSA se společným úsilím zasazují o rovný přístup ke kvalitnímu vzdělání pro všechny děti, angažují se v národních reformách primárního školství, vytvářejí nové publikace a moduly pro učitele1, zajišťují semináře a podněcují výzkumné aktivity, implementují celostátní, regionální a mezinárodní projekty, slouží jako fórum pro pedagogické pracovníky, experty a odpovědné pracovníky státní správy, které umožňuje sdílení informací i zkušeností (http//www.issa.nl).

Vznik programu

Původní program Step by step se začal vytvářet v 90. letech v USA na základě nových poznatků o lidském mozku a procesu učení i z praxe mnoha škol (viditelná je inspirace školou C. Freineta). U nás je program realizován s finanční podporou Sorosovy nadace jako součást Projektu podpory vzdělávání Open Society Fund Praha pod názvem „Začít spolu“ a to od roku 1994 v mateřských školách a od roku 1996 i na prvním stupni základních škol.

Ustavení Pracovní skupiny pro Standardy bylo jedním z prvních kroků, které následovaly po založení Mezinárodní asociace Step by Step (International Step by Step Association, dále jen ISSA) v roce 1999, iniciativy nevládních neziskových organizací zabývajících se zaváděním programu Step by Step (v Čechách program Začít spolu). Tato metodologie představuje komplexní reformní vzdělávací program určený dětem ve věkovém rozmezí od tří do dvanácti let a jejich rodinám. Propracované publikace a vzdělávací akce v modulech programu Začít

spolu, které jsou určeny učitelům dané věkové skupiny, lektorům na vysokých školách a rodičům, vycházejí z principů na dítě orientované pedagogiky a zapojení rodiny a komunity.

Mezinárodní skupina odborníků deseti zemí vypracovala pro zúčastněné učitele standardy programu Step by step, které jsou významným prohlášení, týkajícím se hodnot, kterými se řídíme při posuzování kvality vzdělávacího programu.

”Vzdělávací program Začít spolu: standardy učitele, standardy programu”, nabízí jedinečný způsob chápání spojitosti mezi vzděláváním v raném věku a otevřenou společností. Východiska, která jsou myšlenkovým základem celého programu, zahrnují:

- na dítě orientované vzdělávací metody, které zohledňují individuální potřeby každého dítěte v rámci jeho celkového rozvoje;
- rovný přístup ke vzdělávání a péči pro všechny děti, přičemž v programech pro raný věk je zapotřebí klást důraz na přiměřené kulturní prostředí a přístupy, které umožňují dětem i rodinám všech členů komunity cítit se vítáni, včetně dětí se specifickými vzdělávacími potřebami, dětí z menšin, z materiálně slabých rodin a z dalších znevýhodněných skupin.
- zesílený důraz na roli učitele coby facilitátora učebního procesu namísto ”studnice moudrosti” a na jeho odpovědnost za utváření společenství žáků ve své třídě;
- rodiče coby hlavní osoby ve vzdělávání svých dětí, což vyžaduje zapojení rodičů do stanovování cílů pro vzdělání svých dětí a aktivní podíl rodiny a komunity na třídním a školním životě;
- komunita přijímá svou úlohu ve vzdělávacím systému;
- učební prostředí navržené tak, aby zaručovalo fyzické a psychické bezpečí,
- třídy s charakterem center aktivit, která podporují samostatnost žáků a jejich možnost volby.

Standardy Step by Step zastávají myšlenku, že postupy – strukturování vztahů a programů – mají stejnou důležitost jako výstupy. Tato příloha ŠVP je určen zejména k využití v programech, které usilují o podporu demokratických principů a chování jak v řadách pedagogických pracovníků, tak dětí v raném věku, jejich rodinách a komunitě.

I. Úvod

Standardy Step by Step byly vytvořeny s úmyslem podpořit na dítě zaměřené programy, kde učitelé facilitují proces učení způsoby, které odpovídají vývojovému stupni dítěte, jeho individuálním potřebám, zájmům a odlišným učebním stylům. Standardy programu i učitele podporují snahy jednotlivců, školy a komunity o vytvoření kvalitního učebního prostředí.

Myšlenka inkluze, kterou je program Začít spolu veden, se ve Standardech projevuje snahou o to, aby programy umožnily zapojení všech dětí a jejich rodin a přizpůsobily se také dětem se specifickými vzdělávacími potřebami či postiženími. Program Začít spolu zastává myšlenku, že inkluzivní vzdělávání je přínosem pro rodiny, školu i komunitu.

Standardy programu se týkají následujících oblastí:

- Interakce učitel - žák
- Zapojení rodiny
- Plánování programu zaměřeného na dítě
- Techniky smysluplného učení
- Učební prostředí
- Zdraví a bezpečnost

Standardy učitele se týkají následujících oblastí:

- Individualizace
- Učební prostředí
- Zapojení rodiny
- Výukové techniky pro smysluplné učení
- Plánování a evaluace
- Profesní rozvoj

Použití pozorovacích archů vycházejících ze Standardů

Pozorovací archy vycházející ze Standardů jsou uspořádané podle obsahových okruhů pro každý standard. Šest hlavních okruhů týkajících se programu a výukových standardů je označeno čísly, stejně jako odpovídající ukazatele kvality. Každý číselně označený výrok (např. 1.1) na levém okraji strany představuje ukazatel, který má být ohodnocen vzhledem ke škále. Po ukazateli následuje několik upřesňujících příkladů, které je vhodné vzít v úvahu

v průběhu hodnocení. I když pozorovaný případ nemusí přesně odpovídat, měl by se velmi blížit.

Hodnotící škála

Pozorovatel hodnotí každý ukazatel vzhledem k níže uvedené škále.

Soustavně pozorovatelný: Ukazatele bylo dosaženo. Existuje dostatečné potvrzení, že tento výrok vystihuje program či učitele v průběhu celého dne.

Občasně pozorovatelný: Ukazatele bylo částečně dosaženo. Existuje potvrzení, že tento výrok odpovídajícím způsobem vystihuje program či učitele v průběhu celého dne.

Zřídka pozorovatelný: Ukazatele nebylo dosaženo. Neexistuje dostatečné potvrzení, že tento výrok vystihuje program či učitele v průběhu celého dne.

Pozorovatel zakroužkuje jedno z písmen **S, O** či **Z** na základě vypozorovaného ukazatele.

Poznámky:

Veškeré ukazatele, které jsou podle škály ohodnocené jako "soustavně pozorovatelný" vyžadují písemnou poznámku. Vysvětlení je také nezbytné v následujících případech hodnocení:

Ukazatel je "Zřídka pozorovatelný".

Ukazatel je "Občasně pozorovatelný".

Ukazatele bylo dosaženo jiným způsobem (vysvětlete jak a proč).

Jak postupovat v případě, že důkaz vztahující se k danému ukazateli nebyl pozorovatelný během celého pozorování:

Učitel, který během sledování nevypozoruje důkaz týkající se dané položky, by měl ohodnotit položku na základě typického projevu. Hodnocení by se nemělo zakládat na žádoucím či do budoucna plánovaném výsledku.

Pracovník vedení/pozorovatel, který během sledování nevypozoruje důkaz týkající se dané položky, by měl provést pohovor s vedoucím učitelem. V návaznosti na pozorování může klást "otevřené otázky" za účelem získání informací o dané položce. Otevřená otázka by neměla naznačovat možné odpovědi. Příklad: "Jaké typy komunikace se vyskytují mezi rodiči a učiteli na začátku školního roku?" Je důležité, aby pracovníci vedení nezakládali své hodnocení na filosofii programu či na tom, co se domnívají, že probíhá ve třídě. Pakliže se hodnocení zakládá více na výpovědích učitele než na výsledku pozorování, uveďte na zadní straně "zpráva".

Frekvence pozorování

Vyplnění pozorovacích archů vycházejících ze Standardů se doporučuje nejméně dvakrát v průběhu roku. Poprvé, když se ve třídě ustálí běžný režim (listopad/prosinec) a podruhé

v dubnu či květnu, ke konci školního roku. Pozorovatel má možnost vidět zlepšení, ke kterým mezitím došlo a podle potřeby může provést úpravy programu.

II. Přehled standardů programu Začít spolu

2.1 Interakce učitel – žák

Interakce učitele s dětmi jsou časté a pozitivní, vyjadřují rovnoprávnost, vstřícnost a respektují individuální zájmy a odlišnosti dětí

2.2 Zapojení rodiny

Učitel a rodiče spolu úzce spolupracují jako partneři, aby zajistili optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.

2.3 Plánování programu zaměřeného na dítě

Vzdělávací program je připravován tak, aby odpovídal individuálním potřebám a zájmům každého dítěte i zájmům a potřebám celé skupiny a aby poskytoval příležitosti pro pozorování a vyhodnocování pokroku každého dítěte.

2.4 Techniky smysluplného učení

Učitel podporuje smysluplné učení prostřednictvím nejrůznějších vývojově přiměřených metod a materiálů, které podněcují individuální rozvoj a posilují sociální kooperaci.

2.5 Učební prostředí

Učitel s využitím rozmanitých materiálů promyšleně vytváří podnětné prostředí, které vybízí děti k spolupodílení se na vlastním vzdělávání, na budování "učící se komunity".

2.6 Zdraví a bezpečnost

Učitel při plánování a realizaci činností s dětmi respektuje zásady bezpečnosti a ochrany zdraví dětí.

Bibliografické odkazy:

Quality Standards for Early Childhood Care and Education Services. Colorado Department of

Education(1994) Denver, CO: CDE.

Accreditation Criteria & Procedures of the National Association for the Education of Young Children.

National Association for the Education of Young Children.(1998) Washington, DC: NAEYC

III. Popis standardů programu Začít spolu

Standardy programu Začít spolu si kladou za cíl sloužit jako nástroj plánování, který napomůže zvýšení kvality programů, v rámci jednotlivých škol. Standardy lze využívat jako vodítko pro sebehodnocení, které usnadní dokumentaci dosažených standardů i těch, o jejichž dosažení program usiluje. Standardy programu Začít spolu se snaží o vytváření programů orientovaných na dítě, kde se učitel stává facilitátorem vzdělávacího procesu způsobem, který odpovídá vývojové úrovni dítěte, jeho individuálním potřebám a zájmům a odlišným učebním stylům. Standardy požadují, aby programy zahrnovaly všechny děti a jejich rodiny i uzpůsobení v případech postižení či specifických vzdělávacích potřeb.

3.1 Interakce učitel - žák

Standard: Interakce učitele s dětmi jsou časté a pozitivní, vyjadřují rovnoprávnost, vstřícnost a respektují individuální zájmy a odlišnosti dětí.

Optimální vývoj dětí se odvíjí od jejich pozitivních osobních vztahů s učiteli, kteří jim poskytují podporu. Učitel jedná stejně s dětmi všech ras, náboženských vyznání, rodinných zázemí, kultur a pohlaví a prokazuje jim stejnou úctu a ohledy. Prostřednictvím vlastního příkladu a facilitace podporuje učitel rozvoj prosociálního chování dětí a jejich růst coby nezávislých členů třídního společenství.

3.2 Zapojení rodiny

Standard: Učitel a rodiče spolu úzce spolupracují jako partneři, aby zajistili optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.

Program uznává důležitost rodiny v životě dítěte a vytváří efektivní strategie pro její zapojení

do školního dění. Rodiny jsou dostatečně informované o programu a jejich příslušníci jsou ve

škole vítáni jako pozorovatelé i pomocníci, či asistenti. Učitel při diskusích s rodinami využívá

nejrůznějších komunikačních metod. Pedagogičtí pracovníci navíc pro rodiny zajišťují vzdělávací a osvětové akce zaměřené na podporu zázemí dítěte a vývojovou tématiku. Úspěšná spolupráce mezi školami a rodinami zajišťuje dětem jednotný přístup a posiluje porozumění a vstřícnost k potřebám dítěte.

3.3 Plánování programu zaměřeného na dítě

Standard: Vzdělávací program je připravován tak, aby odpovídal individuálním potřebám a zájmům každého dítěte i zájmům a potřebám celé skupiny a aby poskytoval příležitosti pro pozorování a vyhodnocování pokroku každého dítěte.

Učitelé uznávají význam promyšleného plánování coby nedílné součásti vytváření a zavádění kurikula. Dlouhodobé a krátkodobé plány projektů a učebních aktivit odrážejí jak cíle vytyčené učitelem, tak zájmy jednotlivců a skupin v rámci každé třídy. Denní rozvrh a režim vycházejí z věku dětí a vývojové úrovně skupiny a lze je upravovat podle okamžité potřeby, zejména s ohledem na specifické vzdělávací potřeby jednotlivých dětí. Učitelé systematicky sledují, zaznamenávají a dokumentují pokroky každého dítěte, posuzují získané informace a řídí se jimi při dalším plánování.

3.4 Techniky smysluplného učení

Standard: Učitel podporuje smysluplné učení prostřednictvím využívání nejrůznějších vývojově přiměřených metod a materiálů, které podněcují individuální rozvoj a posilují sociální kooperaci.

Učitel uznává individualitu každého dítěte, upravuje plány a materiály pro různé učební styly, potřeby zájmy a odlišnosti. Kooperativní učení je výuková strategie, která umožňuje dětem vybudování interpersonálních dovedností prostřednictvím společné práce v měnícím se a pružném prostředí. Taková spolupráce rozvíjí vyšší úroveň porozumění prostřednictvím sdílení znalostí, názorů a myšlenek. Efektivní metodu podpory smysluplného učení představuje využití integrované tematické výuky, která pomáhá dětem vnímat vztahovou provázanost mezi pojmy a každodenní zkušeností.

3.5 Učební prostředí

Standard: Učitel s využitím rozmanitých materiálů promyšleně vytváří podnětné prostředí, které vybízí děti k spolupodílení se na vlastním vzdělávání.

Učitel zajistí uspořádání prostředí, které podporuje učení a zkoumání prostřednictvím center aktivit (učebních center), která slouží jednotlivcům, menším hloučkům či velkým skupinám. Žáci zde mají volný přístup k materiálům, které respektují věk dětí, rovnost pohlaví, ras a podporují svobodné a samostatné experimentování. Učitel posiluje smysl dětí pro vlastnictví a

zodpovědnost prostřednictvím seznámení dětí s jasnými očekáváními co se týče chování a účasti na třídních aktivitách.

3.6 Zdraví a bezpečnost

Standard: Učitel při plánování a realizaci činností s dětmi respektuje zásady bezpečnosti a ochrany zdraví dětí.

Všichni žáci jsou pod neustálým dohledem dospělého, který zajišťuje jejich bezpečnost uvnitř i venku. Škola navíc eviduje informace o zdravotním stavu dítěte, údaje pro naléhavé případy a jména osob oprávněných k vyzvedávání dítěte ze zařízení. Učitel zajišťuje osvětu týkající se

zdraví a bezpečnosti během každodenních aktivit a podporuje hygienické návyky prostřednictvím vlastního příkladu. Je důležité, aby všichni pedagogičtí pracovníci prošli školením v první pomoci a postupu v naléhavých případech.

Bibliografické odkazy:

Quality Standards for Early Childhood Care and Education Services. Colorado Department of Education(1994) Denver, CO: CDE.

Accreditation Criteria & Procedures of the National Association for the Education of Young Children.

National Association for the Education of Young Children.(1998) Washington, DC: NAEYC

1. Interakce učitel - žák	Hodnotící škála S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Interakce učitele s dětmi jsou časté a pozitivní, vyjadřují rovnoprávnost, vstřícnost a respektují individuální zájmy a odlišnosti dětí.	

Seznam ukazatelů kvality	Hodnocení	Poznámky (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
1.1 **Učitel často komunikuje s každým dítětem, dává mu najevo citový vztah, zájem a úctu.** • Komunikuje s dětmi neverbálně, úsměvem, dotykem, objetím. • Komunikuje zdvořilým a přátelským způsobem, komunikuje v úrovni očí dětí, oslovuje děti jmény. • Během celého dne poskytuje dětem příležitost pro sdílení vlastních zkušeností, myšlenek a pocitů. • Podporuje každé z dětí ve vyprávění o jeho svojí rodině, kamarádech, oblíbených místech i aktivitách a ostatních věcech, které mají pro dítě osobní význam	**S O Z**	
1.2 Učitel jedná rovnoprávně a s úctou s dětmi všech ras, náboženských vyznání, odlišných rodinných zázemí, kultur a obou pohlaví. • Poskytuje dětem obou pohlaví rovnou příležitost podílet se na všech aktivitách. • Uznává přínos jednotlivých etnik a podporuje jejich specifika (obzvláště těch, etnických skupin, k nimž patří děti navštěvující danou školu)	**S O Z**	
1.3 Učitel podporuje u dětí prosociální chování. • Vytváří situace, v nichž děti spolupracují a navzájem si pomáhají.	**S O Z**	
1.4 Učitel podporuje rozvoj zodpovědnosti, samostatnosti asebekontroly dětí • Vede děti k řešení problémů tím, že podporuje jejich vzájemné diskuse a pobízí je k výměně názorů, myšlenek, pocitů. • Svěřuje každému dítěti zodpovědnost za jeho práci, i za společné pomůcky a vybavení	**S O Z**	

třídy.	
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

2. Zapojení rodiny	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel a rodiče spolu úzce spolupracují jako partneři, aby zajistili optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení** **Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
2.1 Pedagogičtí pracovníci poskytují písemné informace o filozofii programu, jeho cílech, metodologii a organizačním pojetí rodinám nových i budoucích dětí.	**S O Z**
2.2 Pedagogičtí pracovníci spolupracují s rodinami při usnadnění přechodu dítěte z jednoho ročníku do dalšího.	**S O Z**
2.3 Učitel využívá rozmanitých komunikačních metod, aby s rodiči prodiskutoval cíle vzdělávacího programu a pokroky dítěte. • Poskytuje informace o filozofii a cílech programu prostřednictvím písemných materiálů a dní otevřených dveří. • Navštěvuje děti a jejich rodiny v jejich domácím prostředí. (Týká se pouze nejmladších dětí) • Organizuje setkání s rodiči dětí, při nichž rodiče a učitel společně diskutují a vzájemně se informují o pokrocích dítěte, jeho úspěších i případných problémech a získává rodiče pro hlubší spolupráci, zapojení. • Zpracovává písemné zprávy o pokrocích dítěte. • Informuje rodiče dětí o dění ve třídě/škole prostřednictvím rozmanitých písemných	**S O Z**

materiálů (např. školní zpravodaj, třídní časopisy, informační letáky, osobní pozvánky, nástěnky pro rodiče).	
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association	

2. Zapojení rodiny	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel a rodiče spolu úzce spolupracují jako partneři, aby zajistili optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
2.4 Učitel užívá neformálních komunikačních strategií, aby rodiče dětí informoval o každodenních činnostech, pocitech, zážitcích dítěte a jeho tělesném stavu. • Zdraví se s rodiči při ranním přebírání dítěte a při jeho odpoledním předávání. • Píše krátké zprávy o dítěti do záznamníků, které slouží k průběžnému informování o dítěti a vzájemné komunikaci mezi rodnou a školou. • Vytváří každému dítěti portfolio, které obsahuje písemné informace a ukázky prací dítěte. • Sděluje rodičům telefonicky informace o dítěti. • Je v pravidelném kontaktu s rodiči dětí, průběžně je informuje o pokrocích a potížích dítěte, radí se s nimi o možných způsobech řešení problémů dítěte.	**S O Z**	

2.5 Pedagogičtí pracovníci vyčlení místnost i prostor, který slouží jako "rodičovská místnost". • Poskytují rodičům odbornou literaturu a materiály týkající se výchovně vzdělávací problematiky. Vytvářejí prostor ke sdílení zkušeností mezi rodiči navzájem, zajišťují příležitost pro sdílení zkušeností, vzájemné poskytnutí dětských knih, hraček, školních pomůcek, sportovních potřeb a oblečení a účastní se organizovaných schůzek, při kterých se diskutuje o tématech, která rodiče dětí zajímají	**S O Z**
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association	

2. Zapojení rodiny	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel a rodiče spolu úzce spolupracují jako partneři, aby zajistili optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
2.6 Učitel shromažďuje informace o rodinách dětí (zájmech a povoláních rodičů/prarodičů) a vybízí je, aby se různými způsoby zapojily do školního vzdělávání svých dětí. • Rodiny dětí se zapojují do tematických projektů. • Rodiny dětí pomáhají s organizací výletů, exkurzí, sportovních akcí, divadelních představení, táborů, akcí v době prázdnin. • Rodiny dětí pomáhají s údržbou prostředí třídy, školy i jejího okolí. • Rodiče pomáhají ve třídě jako asistenti dětí se specifickými vzdělávacími potřebami	**S O Z**	

2.7 Skupina rodičů pracující jako rodičovská rada informuje další rodiče a členy komunity o vzdělávacím programu školy. • Rada rodičů spolupracuje s pedagogickými pracovníky na přípravě informačních a propagačních materiálů o škole a jejím vzdělávacím programu. • Rada rodičů řeší běžné problémy spojené s implementací vzdělávacího programu Začít spolu. • Rada rodičů pracuje na základě jasných, pochopitelných a přesně vymezených postupů s cílem ovlivňovat rozhodnutí, případně se proti nim odvolávat, poukazovat na různé otázky a řešit problémy.	**S O Z**
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association	

2. Zapojení rodiny	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel a rodiče spolu úzce spolupracují jako partneři, aby zajistili optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
2.8 Škola a rodiče dětí vytvářejí partnerské vztahy s ostatními organizacemi ve své komunitě, snaží se o navázání efektivní spolupráce s nimi. • Navazují kontakty a vytvářejí partnerské vztahy s významnými organizacemi a institucemi v rámci své komunity, získávají od nich materiální i odbornou podporu. • Poskytují informace o dění ve škole, aktivitách dětí, školních představeních a dalších akcích.	**S O Z**	

2.9 Pedagogičtí pracovníci nabízejí vzdělávací akce určené rodičům. • Připravují a realizují dílny, přednášky, setkání u kulatého stolu, diskuse a další vzdělávací aktivity. • Pomáhají rodičům při zvládání školních a/ nebo vývojových problémů jejich dětí.	**S O Z**
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association	

3. Plánování programu orientovaného na dítě	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Vzdělávací program je připravován tak, aby odpovídal individuálním potřebám a zájmům každého dítěte i zájmům a potřebám celé skupiny a aby poskytoval příležitosti pro pozorování a vyhodnocování pokroku každého dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
3.1 Učitel uznává význam promyšleného, dlouhodobého plánování jako nezbytného předpokladu úspěšné realizace vzdělávacího programu. • Plán: Jak bude probíhat první návštěva dětí ve škole? Jak a kdy budou ustanovena pravidla a nezbytný režim? Jakým způsobem budou do práce školy zapojeny rodiny dětí? Jak budeme slavit zvláštní události a svátky? Které vzdělávací cíle a obsahy učiva budou pokryty?	**S O Z**	
3.2 Učitel, často ve spolupráci se svými kolegy, plánuje krátkodobé učební aktivity a projekty. • Plánuje vyvážený program s ohledem na vývojové zvláštnosti dětí. Při plánování zohledňuje také celodenní program dětí (co dělaly děti před a co je čeká po skončení aktivit ve škole). • Zabezpečuje čas na tiché i činorodé činnosti, aktivity venku i uvnitř školy (třídy),	**S O Z**	

aktivity individuální, v malých i velkých skupinách, prostor pro strukturované i nestrukturované učení. • Na počátku dne se setkává společně s ostatními učiteli, aby se seznámil s programem dne, byl informován o plánovaných událostech, pomohl s přípravou speciálních materiálů a pomůcek. • Plánované i rutinní činnosti upravuje s ohledem na aktuální situaci ve třídě a s ohledem na specifické potřeby dětí.	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

3. Plánování programu orientovaného na dítě	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Vzdělávací program je připravován tak, aby odpovídal individuálním potřebám a zájmům každého dítěte i zájmům a potřebám celé skupiny a aby poskytoval příležitosti pro pozorování a vyhodnocování pokroku každého dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
3.3 Učitel systematicky sleduje, zaznamenává a dokumentuje každý pokrok dětí, přičemž se vyhýbá předpojatosti a stereotypům. • Shromažďuje formální informace o dítěti jako například zprávy od ostatních odborníků. • Shromažďuje neformální informace o dítěti (vyprávění či zápisy z deníků, pozorovací archy, ukázky prací dítěte, anekdotické záznamy, záznamy rozhovorů s dítětem)	**S O Z**	
3.4 Učitel analyzuje shromážděné informace o dítěti individuálně či v týmu a plánuje další kroky jeho individuálního rozvoje.	**S O Z**	
3.5 Učitel informuje rodiče o pokrocích dítěte a ve spolupráci s nimi stanovuje pro dítě krátkodobé i dlouhodobé cíle jeho rozvoje a vzdělávání (individuální vzdělávací program).	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

4. Techniky smysluplného učení	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel podporuje smysluplné učení prostřednictvím využívání nejrůznějších vývojově přiměřených metod a materiálů, které podněcují individuální rozvoj a posilují sociální kooperaci.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
4.1 Učitel uznává individualitu každého dítěte. • Plánuje činnosti s ohledem na rozmanité učební styly, temperamentové a osobnostní charakteristiky dětí ve třídě. • Upravuje materiály i výukový přístup tak, aby zohlednil individuální potřeby, zájmy a odlišnosti dětí. • Umožňuje jednotlivým dětem, aby si ve třídě mohly vybírat (činnosti, věci apod.) a plánovat to, čeho chtějí daný den dosáhnout.	**S O Z**	
4.2 Učitel využívá aktivit kooperativního učení, aby umožnil dětem dosažení vyšší úrovně porozumění, k rozvoji jejich mezilidských dovedností a k vytváření atmosféry spolupráce mezi spolužáky. • Organizuje činnosti tak, aby při nich měly děti příležitost pracovat v různých seskupeních (ve dvojicích, malých i větších skupinách), čímž dětem umožňuje dívat se na problém z různých úhlů pohledů, sdílet myšlenky, poznatky a názory. Vytváří situace, v nichž se děti učí vzájemnému respektu, naslouchání, umění "čekat až na ně přijde řada", dělit se o materiály a pomůcky. Dává dětem zodpovědnost za práci ve skupině, řešení problémů a dosažení společného cíle. • Vyhodnocuje efektivitu práce dětí (samostatné i celé skupiny), a to jak pracovních	**S O Z**	

postupů, tak i výsledků. (Pouze u starších dětí.)	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

4. Techniky smysluplného učení	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel podporuje smysluplné učení prostřednictvím využívání nejrůznějších vývojově přiměřených metod a materiálů, které podněcují individuální rozvoj a posilují sociální kooperaci.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
4.3 Učitel využívá širokou škálu vývojově vhodných i individuálně přiměřených aktivit a materiálů, které děti motivují k aktivitě, umožňují jim smysluplně se učit a dosahovat následujících cílů • Posilovat pozitivní sebepojetí a sebevědomí dítěte, jeho citovou pohodu. • Rozvíjet sociální dovednosti a vědomosti dětí. • Podporovat děti v myšlení, argumentování, kladení otázek, experimentování. • Podněcovat u dětí rozvoj jazyka a gramotnosti. • Podporovat tělesný rozvoj a motorické dovednosti dětí.	**S O Z**	

4.4 Učitel prostřednictvím integrované tematické výuky pomáhá dětem uvědomit si souvislostí mezi osvojovanými obsahy učiva (tím, co se děti učí ve škole) a každodenním životem. • Zařazuje v souladu s principy integrované tematické výuky v průběhu celého roku jak témata, která vybral sám, tak témata, která si zvolily děti. • Předkládá dětem aktivity, které vycházejí z jejich předchozích zkušeností, vědomostí a dovedností.	**S O Z**

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

5. Učební prostředí **Učitel s využitím rozmanitých materiálů promyšleně vytváří podnětné prostředí, které vybízí děti k spolupodílení se na vlastním vzděláváním.**	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
5.1 Učitel upravuje prostředí tak, aby podněcovalo děti k učení, zkoumání a experimentování. • Rozdělí prostor třídy do jasně vymezených center aktivit (učebních center) za pomoci polic, koberců, krabic na uchovávání předmětů, malířských stojanů a lavic. • Uspořádá nábytek tak, aby děti mohly pracovat samostatně, v malých skupinkách či velké skupině. • Uspořádá centra aktivit tak, aby se děti mohly bez problémů pohybovat z jednoho místa na druhé a aby bylo co možná nejvíce omezeno vzájemné rušení se při práci. • Zajistí dětem individuální prostory pro uchovávání osobních věcí.	**S O Z**	

• Poskytuje dětem místa, kde mohou být o samotě, jako například domečky, vestavěná patra, koutky s knihami či tunely. • Vystavuje přitažlivě práce dětí v úrovni jejich očí ve třídě i na nástěnkách určených ostatním. • Upravuje prostor třídy podle potřeb dané věkové skupiny nebo individuálních potřeb jednotlivých dětí. • Zajistí, aby venkovní prostory byly rozmanité (s různými povrchy: hlína, písek, tráva, asfalt) a poskytovaly dětem možnosti k různorodým aktivitám.	
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association	

5. Učební prostředí	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel s využitím rozmanitých materiálů promyšleně vytváří podnětné prostředí, které vybízí děti k spolupodílení se na vlastním vzdělávání.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
5.2 Učitel užívá vývojově vhodných materiálů, které odrážejí "rozmanitost života" (zachycují příslušníky různých ras a etnik, různých věkových kategorií, obojího pohlaví). • Nabízí dostatek materiálů, které jsou dětem dostupné v nízký a otevřených policích, umožňuje dětem jejich samostatné využívání. • Vytváří společně s dětmi třídní pravidla a pracuje s nimi při řešení denních situací ve třídě. • Podporuje rozvoj samostatnosti dětí tím, že jim poskytuje časový prostor i materiály pro	**S O Z**	

zvolení vlastních činností. • Podporuje dětskou tvořivost prostřednictvím otevřených otázek a problémových úloh.	
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association	

6. Zdraví a bezpečnost	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Při plánování a realizaci činností s dětmi respektuje učitel zásady bezpečnosti a ochrany zdraví dětí.	
Seznam ukazatelů kvality **Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
6.1 Škola eviduje informace o zdravotním stavu dítěte, údaje o kontaktních osobách, které je možné volat v naléhavých případech a jména osob oprávněných k vyzvedávání dítěte ze zařízení.	**S O Z**
6.2 Děti jsou pod neustálým dohledem dospělého, který zajišťuje jejich bezpečnost po celý čas ve škole i při pobytu venku. • Veškeré hračky, nábytek, materiály a aktivity jsou bezpečné a nejsou zdraví škodlivé. • Čisticí prostředky, léčiva a další nebezpečné materiály jsou umístěny mimo dosah dětí. • Hračky jsou dostatečně velké, aby se zamezilo jejich spolknutí či vdechnutí. • Nábytek a hračky nemají ostré hrany a není u nich možnost zadření třísky. Vybavení třídy je čisté a často omývané vodou s čistícím prostředkem	**S O Z**

6.3 Všichni pedagogičtí pracovníci znají zásady první pomoci a pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.	**S O Z**
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association	

V. Přehled standardů učitele v programu Začít spolu

Standardy učitele v programu Začít spolu

5.1 Individualizace

Na základě svých znalostí o vývoji dítěte a svého vztahu s dětmi a jejich rodinami se učitel snaží o docenění rozmanitosti každé třídy a vychází vstříc individuálním potřebám a potenciálu každého dítěte.

5.2 Učební prostředí

Učitel se snaží přispívat k vytvoření atmosféry, pro kterou je typická péče, inkluze a podnětnost, prostřednictvím budování prostředí, jež co možná nejvíce podporuje odhodlání dětí pustit se do náročných úkolů, uplatňování demokratických principů a samostatnou i skupinovou práci.

5.3 Zapojení rodiny

Učitel buduje partnerství s rodinou, aby zajistil optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.

5.4 Techniky smysluplného učení

Učitel navrhuje a uplatňuje nejrůznější strategie, aby podpořil porozumění obsahům učiva a vybídl děti k tvořivosti, inovacím, zvídavosti, sociální kooperaci a zkoumání v rámci jedné i více disciplín.

5.5 Plánování a evaluace

Učitel vytváří plány, které se řídí národními standardy, programovými cíli a individuálními potřebami dětí a uplatňují systematický přístup pro sledování a posuzování pokroku každého dítěte.

5.6 Profesionální rozvoj

Učitel pravidelně hodnotí a zvyšuje kvalitu a efektivitu své práce a spolupracuje s kolegy na dalším zlepšování programů a metod zaměřených na děti a jejich rodiny.

VI. Popis standardů učitele v programu Začít spolu

Standardy metodologie programu Začít spolu

Standardy si kladou za cíl sloužit jako kvalitativní směrnice pro veškeré pedagogické pracovníky, kteří usilují o zajištění příkladné vzdělávací zkušenosti dětem v raném věku i jejich rodinám. Standardy představují základní znalosti, dovednosti, strategie, dispozice a závazky učitelů, kteří se řídí filozofií programu Začít spolu. Ve všech oblastech Standardy usilují o posílení na dítě zaměřených výukových metod, které napomáhají učení v souladu s růstem a vývojem dítěte. Přestože mohou Standardy vyžadovat dlouhodobé modifikace

výukových metod, nabízejí i možnost inspirace pro učitele na všech stupních škol, jak dosáhnout ve své práci drobných, avšak efektivních změn. Položky seznamu usnadňují dokumentaci standardů, kterých jednotliví učitelé dosáhli, i těch, o jejichž dosažení usilují. Pro zkušené pedagogické pracovníky z programu Začít spolu, kteří podávají soustavné kvalitní výsledky vzhledem ke Standardům, je zde možnost výrazného zlepšení vzdělávací zkušenosti dětí a pozitivního ovlivnění budoucnosti této společnosti.

6.1 Individualizace

Standard: Na základě svých znalostí o vývoji dítěte a svého vztahu s dětmi a jejich rodinami se učitel snaží o docenění rozmanitosti každé třídy a vychází vstříc individuálním potřebám a potenciálu každého dítěte.

Mezi dětmi existují výrazné rozdíly ve vzorcích a tempu růstu, myšlení, jazyka a sociálních dovedností v důsledku individuálních rozdílů, kulturních vlivů a specifických vzdělávacích a vývojových potřeb. Zkušení pedagogičtí pracovníci pracující s věkovou skupinou 3-12 let chápou, jak se dítě vyvíjí a učí, znají individuální vlastnosti jednotlivých dětí a obeznamují se s kulturou, historií a hodnotami rodin, jejichž děti mají ve své péči. Prostřednictvím pravidelné a pozitivní interakce s jednotlivými dětmi utváří učitel atmosféru péče a odhaluje řadu jedinečných kvalit v každém dítěti (osobních, i co se týče učení). Učitel projevuje své ocenění těchto odlišností tím, že je uznává a uzpůsobuje jim výuku.

6.2 Učební prostředí

Standard: Učitel se snaží přispívat k vytvoření atmosféry, pro kterou je typická péče, inkluze a podnětnost, prostřednictvím budování prostředí, jež co možná nejvíce podporuje odhodlání dětí pustit se do náročných úkolů, uplatňování demokratických principů a samostatnou i skupinovou práci.

Struktura učebního prostředí hluboce ovlivňuje vzdělávací zkušenost každého dítěte. Učitel pečlivě zvažuje, jak navrhnout a uzpůsobit prostor, který by dětem zaručil možnost bezpečného pohybu během skupinových i samostatných aktivit. V případě potřeby se prostor a učební materiály přizpůsobují potřebám různých věkových skupin a/nebo jednotlivých dětem. Sociální a emoční klima učebního prostředí se zakládá na podpoře demokratických hodnot – prostřednictvím přijetí dětí coby aktivních účastníků při stanovení jasných očekávání, vytváření pravidel a vyvozování důsledků.

Učitel navíc v dětech posiluje schopnost samostatné volby a nezávislého fungování v rámci učebního procesu a vytváří situace, kdy žáci mohou pracovat společně, střídat se a navzájem si pomáhat, aby dosáhly pozitivního výsledku.

6.3 Zapojení rodiny

Standard: Učitel buduje č partnerství s rodinou, aby zajistil optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.

Aktivní účast rodičů a rodin má pro zkušeného učitele pracující s dětmi v raném věku nedocenitelnou hodnotu. Takový učitel vnímá rodinu svého žáka jako partnera po spolupráci, udržuje s ní pravidelný kontakt a nejrůznějšími způsoby ji informuje a vybízí k podpoře procesu učení dítěte.

Rodiny jsou navíc pravidelně zvány k účasti v programu a sdílení svých zájmů, koníčků, kulturního zázemí a speciálních dovedností, čímž přispívají k dosažení stanovených cílů. Mimo třídu učitel pomáhá rodině při procesu učení a rozvoje dětí v domácím prostředí a při zajišťování služeb a plnění individuálních potřeb dítěte.

6.4 Techniky smysluplného učení

Standard: Učitel navrhuje a uplatňuje nejrůznější strategie, aby podpořil porozumění obsahům učiva a vybídl děti k tvořivosti, inovacím, zvídavosti, sociální kooperaci a zkoumání v rámci jedné i více disciplín.

Učitel uznává potřebnost rozmanitých výukových přístupů, jejichž účelem je vyjít vstříc různým učebním stylům, temperamentům a osobnostem jednotlivých dětí. Když učitel upravuje výukové materiály pro další využití a vybízí děti k vlastní volbě učebního přístupu ve třídě, vychází vstříc potřebám, zájmům a odlišnostem každého dítěte. Prostřednictvím nejrůznějších rozdělení dětí do skupin učitel předkládá kooperativní učební aktivity, které utvářejí mezi spolužáky kooperativní vztahy a rozvíjejí jejich mezilidské dovednosti. Učitel navíc využívá nejrůznějších vývojově přiměřených aktivit, zážitků a materiálů, které dovolují dětem konstruovat si vlastní poznání a chápání okolního světa.

6.5 Plánování a evaluace

Standard: Učitel vytváří plány, které se řídí národními standardy, programovými cíli a individuálními potřebami dětí a uplatňuje systematický přístup pro sledování a posuzování pokroku každého dítěte.

Při vytváření promyšleného výukového plánu, který odráží jak cíle obsažené v osnovách tak zájmy skupiny i jednotlivců ve třídě, se učitel řídí standardy předepsaného národního kurikula. Prostřednictvím dlouho i krátkodobých plánů se učitel snaží nabídnout v rámci denního rozvrhu nejrůznější aktivity, které vycházejí z rozmanitých učebních stylů a schopností jednotlivých dětí, přičemž je kdykoliv připraven denní režim upravit podle aktuální potřeby. Pravidelná pozorování, záznamy a dokumentaci týkající se každého dítěte posuzuje učitel samostatně či společně s kolegy. Tyto informace pak slouží pro vytváření dalších vzdělávacích plánů týkajících se jednotlivců i skupiny.

6.6 Profesionální rozvoj

Standard: Učitel pravidelně hodnotí a zvyšuje kvalitu a efektivitu své práce a spolupracuje s kolegy na dalším zlepšování programů a metod zaměřených na děti a jejich rodiny.

Zkušený učitel průběžně reflektuje, posuzuje a hodnotí efektivitu své práce. Učí se stavět na svých silných stránkách a plánovat další možná zlepšení. Profesionální růst v daném oboru vyžaduje osvojování si nových poznatků prostřednictvím literatury, různých organizací, informačních zdrojů a seminářů. Kooperativní přístup učitelů přináší prospěch dětem a zvyšuje kvalitu výuky a efektivitu práce.

Bibliografické odkazy:
Early Chilhood Generalist Standards for Nationla Board Certification. National Board for Professional Teaching
Standards.(1995), Washington, DC
Accreditation Criteria & Procedures of the National Association for the Education of Young Children. National Association for the Education of Young Children. (1998). Washington, DC: NAEYC

IV. Pozorovací arch pro učitele v programu Začít spolu

Pozorovaná skupina či třída _____

Počet dětí ve skupině _____ **Věkový rozsah skupiny** _____

Počet přítomných pedagogických pracovníků_____ **Počet dobrovolníků**_____

Pozorovatel: Supervizor _____

Pracovník vedení _____

Ostatní _____

Datum pozorování _____

Hodina začátku pozorování _____ **Hodina ukončení pozorování** _____

Pokyny

Rady pro používání pozorovacího archu

1. Prostudujte si tento arch před začátkem hodnocení třídy.

2. Před začátkem hodnocení by měl pozorovatel věnovat 15 minut na seznámení s učitelem. V ideálním případě toto pozorování probíhá v rámci širšího procesu evaluace učitele. Pozorovatel by měl mít přehled o profesionálních cílech učitele.

3. Jednotlivé položky na archu není třeba vyplňovat v uvedeném pořadí. Některé ukazatele se hodnotí snadněji než jiné, a proto lze začít u těchto položek. Pozorovatelé mají například možnost začít u oddílů Učební prostředí.

4. Pozorovatelé by měli pozorně sledovat učitele při pohybu mezi dětmi a učebními centry. Hodnocení by mělo vycházet z kvality interakcí mezi učitelem a dětmi.

5. Obsahuje-li program učitele výuku v několika různých skupinách, držte se při pozorování jeho rozvrhu.

6. Pokuste se nehodnotit ukazatel příliš záhy. Máte-li dostatek času na pozorování a vytvoření si představy o dění, je hodnotící rozhodnutí snazší.

7. Při pozorování programů pro děti s postiženími je při posouzení přiměřenosti programu třeba brát v úvahu vývojový stupeň, nikoli skutečný věk.

1. Individualizace	Hodnotící škála S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Na základě svých znalostí o vývoji dítěte a svého vztahu s dětmi a jejich rodinami se učitel snaží o docenění rozmanitosti každé třídy a vychází vstříc individuálním potřebám a potenciálu každého dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	Hodnocení	Poznámky (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
1.1 Učitel posiluje pozitivní sebepojetí dětí prostřednictvím interakce s jednotlivými dětmi v souladu s jejich znalostmi a vývojovým stupněm. • Častá interakce s každým dítětem, přičemž učitel dává najevo citový vztah, zájem a úctu. • Přátelský a zdvořilý způsob hovoru s dětmi na úrovni jejich očí, oslovování dětí jménem. Neverbální interakce prostřednictvím úsměvu, doteku a objetí.	**S O Z**	
1.2 Učitel si uvědomuje, že mezi dětmi existují výrazné rozdíly ve způsobech a tempu růstu, myšlení, jazyka a sociálních dovedností v důsledku individuálních rozdílů a kulturních vlivů. • Učitel slouží jako facilitátor, podporuje individuální růst každé dítěte s ohledem na jeho vývojovou úroveň. • S dětmi různých ras, etnického původu, náboženského vyznání, rodinného zázemí, socio-ekonomické úrovně, kultur a obou pohlaví jedná rovnoprávně, s úctou a ohledem. Zajišťuje dětem stejnou příležitost k účasti na všech aktivitách. • Uznává individuální potřeby dětí včetně dětí s postižením a vychází jim vstříc prostřednictvím vytváření a uzpůsobování vzdělávací zkušenosti.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

1. Individualizace	Hodnotící škála S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Na základě svých znalostí o vývoji dítěte a svého vztahu s dětmi a jejich rodinami se učitel snaží o docenění rozmanitosti každé třídy a vychází vstříc individuálním potřebám a potenciálu každého dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
1.3 Učitel se seznamuje s historií, hodnotami a charakteristikami rodin, jejichž děti má ve své péči. • Hovoří s jednotlivými dětmi o lidech, místech a věcech, které pro ně mají význam, a poskytuje jim příležitost ke sdílení jejich myšlenek s ostatními dětmi. • Uznává a podporuje přispění etnických skupin, zejména skupin zastoupených dětmi ve třídě. • Využívá materiálů a vybavení, které odrážejí rozmanitost dětí a rodin zastoupených ve třídě.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

2. Učební prostředí	Hodnotící škála S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel se snaží přispívat k vytvoření atmosféry, pro kterou je typická péče, inkluze a podnětnost, prostřednictvím budování prostředí, jež co možná nejvíce podporuje odhodlání dětí pustit se do náročných úkolů, uplatňování demokratických principů a samostatnou i skupinovou práci.	

Seznam ukazatelů kvality	Hodnocení	Poznámky (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
2.1 Učitel si je vědom vlivu okolního prostředí na vývoj dítěte. • Zavádí centra aktivit, která dětem umožňují pohybovat se bezpečně po třídě a vybízejí je ke svobodné volbě a aktivnímu učení. • Zajistí dětem individuální prostory pro uchovávání osobních věcí. • Předkládá dětem vývojově přiměřené materiály, které odrážejí rozmanitost ras, pohlaví a věku a které mohou být upraveny pro využití všemi dětmi. • Podporuje hru, experimentování a zkoumání za pomoci víceúčelových materiálů "otevřených" k dotváření. • Přitažlivě vystavuje dětské práce v úrovni jejich očí ve třídě i na nástěnkách určených také ostatním. • Upravuje prostor (je-li třeba), aby vyšel vstříc potřebám různých věkových skupin a/nebo jednotlivých dětí.	**S O Z**	
2.2 Učitel prostřednictvím osobního příkladu podporuje děti a nabízí jim možnosti pro utváření a uplatňování demokratických hodnot. • Učitel svým příkladem ukazuje vcítění a pozitivní způsoby komunikace, s důrazem na konstruktivní přístup k řešení problémů. • Zapojuje děti do ustanovení jasných očekávání, které se týkají chování a účasti v třídních aktivitách prostřednictvím vytvoření třídních pravidel a vyvození případných	**S O Z**	

postihů. • Respektuje myšlenky a úsudek každého dítěte. • Je osobním příkladem a podporuje pozitivní interakce mezi učitelem a dětmi, mezi dětmi navzájem a mezi učitelem a ostatními pedagogickými pracovníky. • Rozpoznává a vytváří pro děti příležitosti, aby si mohly volit (činnosti, věci a pod). • Jasně sděluje svá očekávání, myšlenky a cíle.	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

2. Učební prostředí

Učitel se snaží přispívat k vytvoření atmosféry, pro kterou je typická péče, inkluze a podnětnost, prostřednictvím budování prostředí, jež co možná nejvíce podporuje odhodlání dětí pustit se do náročných úkolů, uplatňování demokratických principů a samostatnou i skupinovou práci.

Hodnotící škála

S: Soustavně pozorovatelný
O: Občasně pozorovatelný
Z: Zřídka pozorovatelný
Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
2.3 Učitel napomáhá kooperativnímu učení a posiluje schopnost dětí samostatně se učit. • Uplatňuje principy rovnosti a spravedlnosti při dělení dětí do skupin, přičemž bere ohled na způsobilost, úsilí a výkon. • Uspořádá nábytek tak, aby děti mohly pracovat samostatně, v malých hloučcích či ve velké skupině. • Vytváří situace, kdy děti spolupracují, střídají se a navzájem si pomáhají tak, aby dosáhly pozitivního výsledku. • Podporuje rozvoj samostatnosti dětí tím, že jim poskytuje časový prostor i materiály pro zvolení vlastních činností.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

3. Zapojení rodiny	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel buduje partnerství s rodinou, aby zajistil optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
3.1 Učitel vítá účast rodičů a členů rodiny ve vzdělávacím procesu. • Vyvěšené nápisy vítající rodiny ve škole. • K dispozici jsou písemné informace určené rodičům, které slouží jako vodítko pro jejich aktivní účast.	**S O Z**	
3.2 Učitel je v pravidelném kontaktu s rodiči a rodinami s cílem podpořit vzdělávací proces dítěte. • Vítá rodiče a seznamuje je s filozofií, cíli, metodologií a organizačním pojetím programu prostřednictvím písemných materiálů a dnů otevřených dveří. • Zdraví se s rodiči při ranním přebírání dítěte a při jeho odpoledním předávání. • Řídí formální setkání rodičů a učitelů, kde se hovoří o pokrocích dítěte, jeho úspěších a obtížích, a vybízí rodiče ke sdílení jejich očekávání, cílů, obav a potřeb. • Navštěvuje děti a jejich rodiny v jejich domácím prostředí. (U mladších dětí.) • Zpracovává písemné zprávy o pokrocích dítěte. • Vytváří každému dítěti portfolio, které obsahuje písemné informace a ukázky prací dítěte. Píší krátké zprávy o dítěti do záznamníků, které slouží k průběžnému informování o dítěte	**S O Z**	

a vzájemné komunikaci mezi rodinou a školou. Telefonuje rodičům, aby jim sdělil informace týkající se každodenního dění a změn tělesného či emočního stavu dítěte.	
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

3. Zapojení rodiny	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel buduje partnerství s rodinou, aby zajistil optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
3.3 Učitel shromažďuje informace o zájmech členů rodiny, jejich koníčcích i povoláních a vybízí je, aby se různými způsoby zapojili do školního vzdělávání svých dětí. • Informuje rodiče dětí o dění ve třídě/škole prostřednictvím rozmanitých písemných materiálů (např. školní zpravodaj, třídní časopisy, informační letáky, osobní pozvánky). • Vybízí členy rodiny, aby pro děti organizovali výlety, návštěv, exkurze, sportovní akce, divadelní představení, tábory a akce v době prázdnin.	**S O Z**	
3.4 Učitel sdílí odpovědnost s rodinami při rozhodování týkajícím se vzdělávání dětí. • Hovoří s rodiči o metodách podpory zázemí dítěte a jeho vývoji, včetně kulturních vlivů, s cílem zajistit dítěti individuální přístup. • Sdílí informace o vývoji dítěte a učení, kterých mohou rodiče využít doma.	**S O Z**	

• Poskytuje zdroje informací, kterých mohou rodiče využít pro rozšíření a doplnění třídních učebních aktivit.	
3.5 Učitel vytváří pro rodiče příležitosti k učení a sdílení poznatků o výchově, vývoji dítěte a vzdělávání.	**S O Z**
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____	
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association	

3. Zapojení rodiny **Učitel buduje partnerství s rodinou, aby zajistil optimální podmínky pro vzdělávání a rozvoj dítěte**.	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
3.6 Učitel pomáhá rodinám v získání podpory a služeb pro jejich děti. • Podporuje rodiče v zasazování se o práva svých dětí. • Snaží se vytvořit kontakty s důležitými institucemi v komunitě s cílem získání materiálních a finančních zdrojů a odborné podpory pro děti a jejich rodiny. • Pomáhá rodinám při zapojování ostatních rodičů a vytváření sítí za účelem sdílení informací a podpory.	**S O Z**	
Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____		
Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association		

4. Techniky smysluplného učení	**Hodnotící škála** S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel navrhuje a uplatňuje nejrůznější strategie, aby podpořil porozumění obsahům učiva a vybídl děti k tvořivosti, inovacím, zvídavosti, sociální kooperaci a zkoumání v rámci jedné i více disciplín.	

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
4.1 Učitel uznává potřebnost rozmanitých výukových přístupů, jejichž účelem je vyjít vstříc různým učebním stylům, temperamentům a osobnostem jednotlivých dětí. • Upravuje materiály a výukový přístup, tak aby zohlednil individuální potřeby, zájmy a odlišnosti dětí. • Umožňuje jednotlivým dětem, aby si v rámci třídy mohly vybírat (činnosti, věci apod.) a plánovat, čeho chtějí daný den dosáhnout.	**S O Z**	
4.2 Učitel využívá aktivit kooperativního učení, aby umožnil dětem dosáhnout vyšší úrovně porozumění, rozvíjet jejich mezilidské dovednosti a udržovat mezi vrstevníky atmosféru spolupráce. • Dává dětem zodpovědnost pracovat společně a řešit problémy, aby dosáhly společného cíle. • Vytváří situace, v nichž se děti učí vzájemnému respektu, naslouchání, umění "čekat až na ně přijde řada a sdílení materiálů. • Organizuje výuku v různých seskupeních (dvojice, menší či velké skupiny) tak, aby umožnila dětem dívat se na problém z různých úhlů pohledů, sdílet poznatky, myšlenky a názory.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

4. Techniky smysluplného učení	Hodnotící škála S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel navrhuje a uplatňuje nejrůznější strategie, aby podpořil porozumění obsahům učiva a vybídl děti k tvořivosti, inovacím, zvídavosti, sociální kooperaci a zkoumání v rámci jedné i více disciplín.	

Seznam ukazatelů kvality	Hodnocení	Poznámky (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
4.3 Učitel nabízí nejrůznější vývojově přiměřené aktivity, zážitky a materiály, zvolené tak, aby v dětech vyvolaly snahu o aktivní smysluplné učení a splnily následující cíle. • Posilovat pozitivní sebepojetí a sebevědomí dítěte, jeho citovou pohodu. • Rozvíjet sociální dovednosti a vědomosti dětí. • Podporovat děti v myšlení, argumentování, kladení otázek, experimentování. • Podněcovat u dětí rozvoj jazyka a gramotnosti. • Podporovat tělesný rozvoj a motorické dovednosti dětí.	**S O Z**	
4.4 Učitel doceňuje a vytváří ve třídě příležitosti pro neformální učení během přestávek, úklidu, "služeb" ve třídě apod. • Ve třídě je vyvěšen rozpis služeb.	**S O Z**	
4.5 Učitel prostřednictvím integrované tematické výuky pomáhá dětem uvědomit si souvislosti mezi osvojovanými obsahy učiva (tím, co se děti učí ve škole) a každodenním životem.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

5. Plánování a evaluace

Učitel vytváří plány, které se řídí národními standardy, programovými cíli a individuálními potřebami dětí a uplatňuje systematický přístup pro sledování a posuzování pokroku každého dítěte.

Hodnotící škála

S: Soustavně pozorovatelný
O: Občasně pozorovatelný
Z: Zřídka pozorovatelný
Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.

Seznam ukazatelů kvality	**Hodnocení**	**Poznámky** (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
5.1 Učitel uznává důležitost promyšleného a dlouhodobého plánování. • Vytváří plány vycházející z celostního přístupu k dítěti, které současně zohledňují tělesné, kognitivní, sociální a emoční aspekty dítěte i jeho jazykovou gramotnost. • Připravují tematické jednotky a projekty a určují základní obsahy učiva, myšlenky a dovednosti, které si mají děti osvojit. • Plán by měl zahrnovat například otázky: Jak bude probíhat první návštěva dětí ve škole? Jak budou ustanovena pravidla? Jakým způsobem budou přispívat rodiny? Jak budou vypadat oslavy zvláštních událostí a svátků? Které vývojové mezníky budou pokryty?	**S O Z**	
5.2 Učitel, často ve spolupráci s kolegy, vytváří krátkodobé učební a projektové plány. • Do denního rozvrhu zahrnuje nejrůznější aktivity s ohledem na rozmanitost učebních stylů a schopností dětí. • Zajišťuje vyváženost mezi tichými a činorodými aktivitami, činnostmi uvnitř i venku a strukturovaným i nestrukturovaným učením. • Upravuje plánované činnosti nebo denní režim podle neočekávaných změn prostředí či rozvrhu a/nebo specifických potřeb jednotlivých dětí.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

5. Plánování a evaluace	Hodnotící škála S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel vytváří plány, které se řídí národními standardy, programovými cíli a individuálními potřebami dětí a uplatňuje systematický přístup pro sledování a posuzování pokroku každého dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	Hodnocení	Poznámky (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
5.3 Učitel zapojuje do plánovacího procesu děti, rodiny i další odborníky. • Využívá zájmů dětí jako vodítka pro prezentaci obsahů učiva smysluplným způsobem. • V plánování zohledňuje specifické zájmy rodiny, pedagogických pracovníků a dalších členů komunity, aby zajistila rozmanitost učebního prostředí. • Při plánování využívá úvah dětí nad jejich pracemi, znalostmi a zážitky.	**S O Z**	
5.4 Učitel využívá nejrůznějších evaluačních strategií, při čemž se vyhýbá předpojatosti a stereotypům. • Shromažďuje zdroje informací (např. historky, vyprávění, seznamy ověřující realizaci individuálních plánů a rozhovory se dětmi), které se vážou k tomu, jak děti tráví volný čas, pracují s materiály, využívají jazyk, řeší problémy, komunikují, spolupracují. • Sbírá ukázky písemných a výtvarných prací dětí, magnetofonové záznamy hlasitého čtení, diktované příběhy, osobní záznamy z četby a záznamy o účasti skupiny v projektech.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

5. Plánování a evaluace	Hodnotící škála S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel vytváří plány, které se řídí národními standardy, programovými cíli a individuálními potřebami dětí a uplatňuje systematický přístup pro sledování a posuzování pokroku každého dítěte.	

Seznam ukazatelů kvality	Hodnocení	Poznámky (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
5. 5 Učitel vybízí děti ke zdokonalování jejich dovedností v posuzování vlastní práce i práce spolužáků. • Žádá děti o přispění do diskuse i přijetí komentářů týkajících se jejich práce. • Umožňuje dětem vybrat si práci a vysvětlit jejich volbu. • Podporuje schopnost dětí kritického naslouchání během diskusí a ústních prezentací	**S O Z**	
5.6 Učitel analyzuje shromážděné informace individuálně či v týmu, aby posoudil a naplánoval další kroky individuálního rozvoje dítěte.	**S O Z**	
5.7. Učitel sdílí s rodiči informace týkající se pokroků dítěte a společně s nimi se snaží dobrat řešení případných stávajících obav a stanovit krátkodobé a dlouhodobé cíle.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

6. Profesionální rozvoj	Hodnotící škála
Učitel pravidelně hodnotí a zvyšuje kvalitu a efektivitu své práce a spolupracuje s kolegy na dalším zlepšování programů a metod zaměřených na děti a jejich rodiny.	S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.

Seznam ukazatelů kvality	Hodnocení	Poznámky (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
6.1 Učitel průběžně reflektuje, posuzuje a hodnostní efektivitu svých metod. • Přezkoumává silné i slabé stránky svých výukových metod a podle potřeby vytváří plán dalšího zlepšování. • Hodnotí výsledky své práce a systematicky se snaží o získávání informací z nejrůznějších zdrojů (evaluační údaje dětí, kolegové, supervizoři, vedení školy, rodiče i děti). • Vítá nové myšlenky a experimentálně je využívá při plánování výukových strategií.	**S O Z**	
6.2 Učitel využívá veškerých dostupných zdrojů s cílem pochopit a docenit každého z dětí, které vyučuje.	**S O Z**	
6.3 Učitel uznává důležitost aktivního úsilí o průběžný profesionální růst a rozvoj v rámci celoživotního vzdělávání. • Využívá odborné literatury, různých organizací, informačních zdrojů a dalších příležitostí pro získání nových poznatků. • Sleduje aktuální vývoj v pedagogické sféře a v oblasti vývoje osnov, který má vliv na podobu kurikula.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

6. Profesionální rozvoj	Hodnotící škála S: Soustavně pozorovatelný O: Občasně pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Učitel pravidelně hodnotí a zvyšuje kvalitu a efektivitu své práce a spolupracuje s kolegy na dalším zlepšování programů a metod zaměřených na děti a jejich rodiny.	

Seznam ukazatelů kvality	Hodnocení	Poznámky (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
6.4 Učitel se pravidelně podílí na týmové práci s cílem přispět k celkové kvalitě výuky. • Otevřeně poskytuje a přijímá vzájemnou podporu, rady, zpětnou vazbu a kritiku. • Respektuje individuální přispění ostatních členů učitelského sboru. • Je efektivním článkem týmu, který usiluje o dosažení společného cíle, např. při plánování tematických jednotek či vytváření individuálního vzdělávacího plánu.	**S O Z**	

Jméno třídy_____ Pozorovatel _____ Datum_____

Step by Step ČR, o.s. www.sbscr.cz , © 2002 by the International Step by Step Association

Slovník pojmů

akční plán – program dané školy, jehož cílem je zlepšení dosažené úrovně žáků. Zahrnuje analýzu relevantních údajů, určení potřeb, jasných cílů, úkolů, rolí a kompetencí.

autentické hodnocení – proces sběru potvrzujících důkazů a dokumentace učebních výsledků a růstu žáka způsobem, který se co možná nejvíce přibližuje ”reálnému životu” (např. zkoušky v autoškole, prezentace ”reálného” problému u tabule). Při měření růstu a pokroku se upřednostňuje porovnání práce žáka s jeho předchozími výsledky před porovnáváním výsledků žáků navzájem. Autentické hodnocení se zakládá na skutečných aktivitách dítěte v nejrůznějších kontextech v časovém odstupu během celého školního roku. Autentický styl práce představuje využití, nikoli pouhé osvojení znalostí a dovedností žákem. Autentické hodnocení také zapojuje žáka do činnosti a odráží nejlepší výukové aktivity.

data – údaje a záznamy formálních i neformálních pozorování, zážitků a událostí. Data představují fakta a číselné údaje, na jejichž základě lze učinit závěry. Data se stávají informacemi v případě, že jsou využity při plánování či rozhodování.

dlouhodobý – představuje činnost probíhající během delšího časového úseku, která po několikeré revizi ústí v rozpracování či vytvoření konečného návrhu. Dlouhodobý přístup vyžaduje řešení problémů, kde je hlavním úkolem rozkrytí problému či okolností.

evaluace – posouzení týkající se kvality, hodnoty či hodnotnosti odezvy, produktu či dosažené úrovně založené na stanovených kritériích. Evaluace se zpravidla zakládá na několika zdrojích informací zároveň. Termíny “posouzení” a “evaluace” se zhusta používají ve stejném významu.

evaluace třídy – průběžné hodnocení, které je relevantní pro bezprostřední učení. Evaluace třídy je zakotvena v učebních a vyučovacích aktivitách a představuje nedílnou součást výuky.

evaluace vzhledem k normě – hodnocení navržené pro porovnávání výkonu jednotlivého žáka nebo skupiny žáků s jinou skupinou žáků prostřednictvím rozložení dosažené úrovně na normální křivce, kde ne všichni žáci mohou dosáhnout nejvyšší požadované úrovně.

evaluace vzhledem ke kritériím – hodnocení, které porovnává dosaženou úroveň žáka s popisem požadované úrovně.

evaluační plán – výběr možností pro hodnocení učebních výsledků žáka ve vztahu k vytyčeným standardům a kritériím.

ilustrační příklad – skutečný příklad práce žáka, který poskytuje interpretaci standardu dosažené úrovně vzhledem k věku, ročníku či úrovni vývoje. Ilustračním příkladem mohou být ukázky žákovských prací, které představují výbornou či přiměřenou úroveň. Ilustrační příklad také zahrnuje dosažitelné cíle pro různé ročníky či věkovou úroveň.

kritéria – charakteristiky standardů určené k posouzení práce žáků. V kombinaci se škálovým popisem a popisem dosažené úrovně se stávají tzv. sadou kritérií či hodnotícím vodítkem pro účely evaluace. Hodnotící vodítka jsou ztělesněním a vyjádřením kritérií. Například kritéria dobrého čtení mohou zahrnovat charakteristiky jako plynnost, flexibilita, nacházení spojitostí v rámci textu i mezi texty a souvislostí s osobní zkušeností. Tato kritéria budou vyjádřena tzv. sadami kritérií, které se využívají pro určení úrovně zvládnutí či pro hodnotící vodítka.

otevřené otázky (úkoly) – úloha, pro kterou neexistuje pouze jediné správné řešení. Otevřených otázek se využívá pro zjišťování, jak žáci využívají svých znalostí, jak jsou schopni předvést dovednost či postup, vyjádřit porozumění, či jak jsou schopni aplikovat znalosti v novém kontextu.

platnost – měřítko toho, zda evaluace skutečně měří to, co má být měřeno. Například, platná evaluace řešení matematické úlohy by obnášela měření schopnosti žáka vyřešit úlohu a nikoli schopnosti úlohu přečíst.

portfolio – cílevědomě utvářená, jednotná kolekce prací žáka, která vykazuje úsilí, pokrok či úspěšnost v jedné či více oblastí. Její užitečnost pro výuku a evaluaci se zvýší, vybírají-li práce do svých portfolií sami žáci. Je odporovaná sebereflexe; kritéria úspěšnosti jsou jasně dána.

posouzení – proces kvantifikace, popisu a sběru dat a poskytování zpětné vazby týkající se dosažené úrovně. Výsledky evaluace se využívají pro určování výukových metod, které je třeba zlepšit, pro ujasnění zaměření profesionálního rozvoje učitelů a za účelem nabídnutí nových či odlišných výukových metod žákům.

handicap – (definice dítěte s postiženími) dítě, které zaznamenává vývojová opoždění změřená pomocí náležitých diagnostických nástrojů a postupů v jedné nebo několika následujících oblastech: tělesný vývoj, kognitivní vývoj, komunikační vývoj, sociální či emocionální vývoj nebo adaptační vývoj.

pozorování výkonu – přímé pozorování a posuzování výkonu či hmatatelného výsledku žáka. Kvalitní pozorování výkonu zahrnuje předem stanovení kritéria požadované úrovně. Při evaluaci, která vychází ze standardů, se kritéria přebírají přímo ze standardů.

požadovaná úroveň – stanovená úroveň úspěšnosti, kvality výkonu či míra zvládnutí vzhledem ke standardu. Stanovení probíhá na základě opakovaných případů. Požadovaná úroveň je zpravidla určena skupinou odborníků na základě standardu, údajů o dosahované úrovni žáků, znalosti toho, čeho jsou žáci schopni a zamýšleném využití výsledků.

propojení – míra přímé provázanosti standardů, místního kurikula, výukových materiálů, výukových metod a evaluace.

předpojatost – případ užití jazyka, postupu či struktury, které: mají odlišný význam/jsou citově zabarvené/posilují stereotypní smýšlení týkající se různých ras, pohlaví, etnicity, věku, sexuální orientace, fyzického či mentálního stavu. (bias, angl.)

příležitosti k učení – doporučené metody, které podporují všechny žáky v dosažení požadované úrovně. Týkají se přístupu, výuky, evaluace, propojení a nejlepších vzdělávacích strategií. Představují oblasti, které může ovlivnit učitel, a jsou podpořeny současným výzkumem a nejlepšími možnými metodami.

sada kritérií – stanovený soubor parametrů pro bodování či škálování výkonu žáků při plnění daného úkolu. Kvalitní sady kritérií se sestávají ze stálé (např. čtyřbodové) hodnotící škály, souboru jasně vymezených kritérií, popisu výkonu pro všechny body škály pro každé kritérium a vzorových příkladů/ukázek, které ilustrují různé dosažené úrovně.

spolehlivost – míra spolehlivosti evaluace a jednotnosti jejích výsledků. Spolehlivost ukazuje, zda bodové výsledky získané různými hodnotiteli, výsledky získané během určité doby a při hodnocení různých výsledků měří tutéž hodnotu. Evaluace je považována za spolehlivou do té míry, kdy stejná odezva získává stejný počet bodů bez ohledu na to, kdy hodnocení probíhá, či kdo je provádí. Pro stanovení spolehlivosti jsou relevantní zejména následující témata:

- Kritéria jsou jasná, nepřekrývají se a vycházejí přímo ze standardů
- Škála, která jasně rozlišuje mezi úrovněmi
- Popisy požadovaných úrovní jsou specifické, pozorovatelné a lze je dokumentovat
- Modelové ukázky prací žáků, které ilustrují dosaženou úroveň
- Důkaz konzistentního posuzování všech dětí v dlouhodobém horizontu i mezi žáky navzájem.

ukazatel – měřítko, které vyjadřuje dosaženou úroveň vzhledem ke standardům a dalším aspektům vzdělávacího systému. Definice daného ukazatele musí být společná, všeobecně odsouhlasená a konzistentní, k dispozici musí být orientační bod či standard, prostřednictvím kterého se dosažená úroveň posuzuje. Ukazatel musí splňovat technické kvalitativní standardy tak, aby měřil to, co má být měřeno (platnost) a zajistil konzistentnost měření (spolehlivost).

uzavřené otázky (úkoly) – otázky, na které existuje pouze jediná správná odpověď. Uzavřené otázky by měly být využívány pouze pro hodnocení specifických znalostí či informací, které si žáci osvojili.

všichni žáci – populace, pro kterou lze uplatnit Standardy. Malé procento žáků nemusí dosáhnout úrovně Standardů v důsledku závažnosti svého postižení (např. vážně postižený středoškolský student, jehož úroveň znalostí a dovedností odpovídá předškolní úrovni). Uzpůsobení v případě těchto žáků by se měla přímo týkat jejich individuálního výukového programu v duchu a kontextu záměru standardů. Definice pojmu ”všichni žáci” zahrnuje následující charakteristiky:

- Žáci, kterým byl znemožněn jakýkoli přístup ke vzdělávacím příležitostem i ti, kterým znemožněn nebyl
- Žáci ženského i mužského pohlaví
- Žáci z menšinové i z rasově či etnicky většinové společnosti
- Socioekonomicky znevýhodnění žáci i žáci zvýhodnění
- Neúspěšní i úspěšní žáci. (Přejato z materiálu Národní rady učitelů matematiky, 1989)

zvládnutí – ovládání či předvedení očekávaného stupně znalostí či dovedností v dané oblasti.

6.13 Příloha č. 13 Individuální vzdělávací plán

Šablony Individuálního vzdělávacího plánu s kolonkami pro 8 nebo 12 předmětů jsou ke stažení zde:

http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=75468&view=10466
http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=75469&view=10466

6.14 Příloha č. 14 Plán pedagogické podpory

Šablona Plánu pedagogické podpory je ke stažení zde:
http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=71165&view=10466

6.15 Příloha č. 15 Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

http://www.msmt.cz/uploads/Vyhlaska_c._272016_Sb._o_vzdelavani_zaku_se_specialnimi_vzdelavacimi_potrebami_a_zaku_nadanych.pdf